

TARİHTE VE GELECEKTE TÜRK-ERMENİ İLİŞKİLERİ

Selami OĞUZ

ERMENİ MESELESİ

İlhami OĞUZ

30 Ağustos 2021
İstanbul

AKADEMİ YAYINLARI

KİTABIN ADI
TARİHTE VE GELECEKTE TÜRK-ERMENİ İLİŞKİLERİ

YAZARI
Selami OĞUZ

ERMENİ MESELESİ

YAZARI
İlhami OĞUZ

YAYINCI
Akademi Yayıncılık

YAYIN EDİTÖRÜ
Ahmet KAPLAN

ISBN
978-605-7747-50-1

YAYINCI ve MATBAA SERTİFİKA NO
47610

İLETİŞİM
0 542 510 19 01

BASIM TARİHİ
30 Ağustos 2022

BASKI - SAYFA DÜZENİ - GRAFİK VE CİLT
Akademi Ajans Matbaa ve Yayıncılık
Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi
C Blok No:230 Topkapı İSTANBUL

© *Bu kitabın telif ve yayın hakları Selami OĞUZ'a aittir.*
Tüm hakları saklıdır.
Bu kitabın metninden doğabilecek hertürlü hukuki sorunlardan
sadece yazar Selami OĞUZ sorumludur.
Kitaptan kaynak gösterilmek şartıyla alıntı yapılabilir, çoğaltılabilir.

Birinci Basım Ağustos 2022 ©

TARİHTE VE GELECEKTE TÜRK-ERMENİ İLİŞKİLERİ Selami OĞUZ

ÖNSÖZ

AY YILDIZLI BAYRAK ALTINDA YAŞAMAYI HAK ETMEK

Kişi, kendini bilmek kadar irfan olamaz. Ziya Paşa

Bu özdeyişin kapsamını milletlere de taşıyabiliriz. Yani kendini tanımayan milletler, kendi geçmişine, kendi kültürüne sahip olmayan toplumlarda da irfandan bahsedilemez.

İrfan, sözlükte şu anlamları taşıyor. *Bilme, anlama, biliş, anlayış, gerçeği anlama-daki güçlü sezis yeteneği, görgü ve sezisten gelen ruh uyanıklığı, kültür ve tasavvuf, Allah'ın (cc) gizli sırlarına ve eşyanın hakikatine tefekkür, keşif ve ilham yoluyla vakıf olma.* Kendimize soralım ve mertçe cevaplayalım. Bizler kişi ve millet olarak ne kadar irfan sahibiyiz? Yani, gerçekleri ne ölçüde anlayabiliyor, kavrayabiliyoruz? Ne ölçüde kültürlü bir toplumuz? Bize intikal eden kültür değerlerine ne kadar sahip olabiliyoruz?

Annem, Rus ve Ermeni işgalinden bir yıl ben 26 yıl sonra Erzurum'da doğdum. Çocukluğum, ilk ve orta eğitimimi bu şehirde aldım. İlkokula başlamadan önce Kuran öğrenmek için Hoca'ya gittim. Bu durum ortaokulu bitirinceye kadar devam etti. Hafız olamadım ama Kuran'ı Arapça olarak oldukça iyi düzeyde okuyabiliyordum. Ne var ki Kuran bize ne söylüyor? Onun pek farkında değildim.

Erzurum halkı görünürde dindar bir halktır. Ama 1950 li yıllarda Kuran meali, pek yaygın olmadığından halkın pek çoğu Kuran gerçeklerini bilmiyor, bu eksikliğini din hocalarının dizlerine kapanırcasına öğrenmeye çalışıyordu. Hocaların din bilgileri ne düzeyde idi? Bu durumu sorgulamak son derece yakışıksız bir davranış kabul edilir ve şiddetli tepki görürdü. Hocaların ve din adamlarının saygınlığı çok yüksekti. Din kültürü düzeyi, hocaların kültür düzeyi ile eş değerd.

Din, hocaların bir nevi egemenlik alanıydı. Bu durumun din açısından ne kadar sınıncalı bir durum olduğunu, çok uzun yıllar sonra Kuran'ın mealini okuduğum üniversite yıllarında fark ettim.

Biz Kuran' dan çok hocaların anlattığı İslam'ı yaşıyorduk. Kuran sevgiden, selametten, kurtuluş ve mutluluktan bahsediyordu.

Hocaların anlattıklarında mükafatın yerini (cennet) ceza (cehennem) almıştı. Yaradan sevgisi yerini korkuya bırakmıştı. Oysa Yaradan insanı mükafatlandırmak için yaratmıştı. Cezalandırmak için değil.

Herkes Yunus EMRE'nin şiirlerini okuyordu ama çoğu kimse, O'nun Yaradan ve Yaradılan sevgisinin pek farkında değildi.

Bugün durum biraz düzeldiyse de yeterli olduğu söylenemez. Kişi kendi inancını hala özgür geliştiremiyor ve yaşayamıyor. Kişi ile Yaradan arasına girenler, girmeye çalışanlar azımsanmayacak kadar çok ve etkili.

Doğduğum, kültürünü aldığım bu coğrafyada doğumumdan çeyrek asır önce yaşanan olayların etkileri, sosyal ve ekonomik izleri henüz silinememişti. Gerçi Cumhuriyet, Erzurum'a gerekli önemi göstermiş, demiryollarını Erzurum'a ulaştırmış, eğitimde büyük olanaklar sağlamış Erzurum'u Doğu Anadolu'nun kalkınması için merkez konumuna dönüştürmüştü. Ancak Erzurum bu imkanlara rağmen fakirlik çizgisini aşamamıştı.

Evet, Birinci Dünya Savaşı yıllarında yaşanan Rus işgali ve sonrasındaki Ermeni mezalimi ve katliamları hafızalardan henüz silinmemişti. Büyüklerimiz bu olayları bize kindar bir nesil olarak yetiştirmeyelim diye pek anlatmazlardı. Buğulu gözlerle, derinlere dalan düşüncelerle olayları geçiştirmeye çalışırlardı.

Ama halkın dilinde **Ermeni dölü, dığa** (Ermenice çocuk) **şaragan** (Kilisede okunan ilahi) okuma gibi kelimeler, hakaret anlamında ve sıkça kullanılırdı. **Ermenilere karşı kin ve öfke duyguları her fırsatta en şiddetli bir şekilde ifade edilirdi.**

İlkokulda her yıl 12 Mart öncesi günlerde; Erzurum'un kurtuluşu anlatılır, kahraman ordularımızın yaşadığımız toprakları düşmandan nasıl geri aldığı dile getirilirdi. Hükümet konağı önündeki alanda yapılan törenlerde uzun söylevler dile getirilir, sembolik kuvvetlerle kurtuluş canlandırılırdı. Yerler buzla kaplıydı. Bizler soğuktan titreyerek tören geçişini gerçekleştirirdik. Tören sonrası şehrin ileri gelenleri **Yanıkdere Şehitliğini** ziyaret ederler, şehrin muhtelif meydanlarında davul zurna eşliğinde bar oynanır, gece fener alayı düzenlenirdi.

Bütün bu kutlamalara rağmen; **Yanıkdere'de neler yaşanmıştı? Ermenilerin yaptıklarına, halk nasıl tepki göstermişti? Ordumuz niye geri çekilmiş, bu toprakları düşman nasıl ele geçirmişti?** gibi pek çok sorunun cevabını yeterince öğrenemedik. Çünkü öğrenme ihtiyacını duyacak irfanda değildik. Bize anlatılan tarihimizin hâmâsi yönüydü. Biz büyük bir millettik. Tarihte şanlı sayfalar açmıştık. Önemli olan geleceğe umutla bakmamızdı. **Bunun için üzerimize düşen görevler nelerdi?** Bunları öğrenmeli ve vatanımızın, milletimizin yükselmesi için görevlerimizi yerine getirmeliydik.

İlkokul yıllarında okulumuza kurulan çocuk kütüphanesi, ben ve yakın arkadaşlarıma, kitap okuma sevgisi kazandırmıştı. Bu alışkanlık, giderek tutkuya dönüştü. Kitap okumayı, çok severim. Sürekli okurum. Tarihi bu kadar sevmeme ve çok kitap okumama rağmen Osmanlı İmparatorluğunun özellikle son 50 yılının gerçeklerini ne o çağlarda ne de daha sonraki yıllarda öğrenememiş olmamı büyük eksiklik sayıyorum. Ta ki Ermeni iddialarının yoğunlaştığı 1970 li yıllara kadar.

İlkokul yıllarında Ülkemiz çok partili demokratik döneme girmiş, yapılan seçimlerde siyasi iktidar el değiştirmiş, halk dilindeki adı Demir kırat olan parti, devleti yönetme yetkisini kazanmıştı. Halk sevinç içindeydi. Halkın büyük çoğunluğu devleti kuran ve o tarihlere kadar yöneten CHP'yi sevmiyordu ve onu ilk fırsatta iktidardan uzaklaştırmıştı.

Ülke yönetimindeki bu değişiklik ekonomik yönden Erzurum'a büyük faydalar sağlamıştı. **Sırasıyla; Tortum HES ile Erzurum ve yöresine elektrik sağlanmış, bunu Et kombinası, Atatürk Üniversitesi ve Şeker Fabrikasının kurulması takip etmişti.** 1954 ve 1957 genel seçimlerinde Erzurum hep DP'nin yanında yer almış ve bu bağlılığın mükafatını görmüştü.

Erzurum ve Kars yaylalarındaki hayvancılık potansiyelini geliştirmek maksadıyla gerçekleştirilen bu adımlar Erzurum ve yöresi ekonomisinde görünür bir gelişme sağlamış, transit ticaret merkezi olan şehirde ticari hayat canlanmıştı. Ortaokul ve lise yıllarında Erzurum, Ülkenin ilk on ili arasında yer almayı başarmıştı.

27 Mayıs 1960 askeri darbesi ile DP iktidardan uzaklaştırılmış, yerini askeri yönetim almıştı. Bu tarihte lise birinci sınıftaydım. Askeri müdahaleden önce toplumda yaşanan siyasi parti tartışmalarını bu günkü gibi hatırlıyorum. Millet ikiye bölünmüş, kamplara ayrılmıştı. Bu durumu anlayamıyordum.

Biz Cumhuriyeti kurarken kenetlenmiş bir millet değil miydik? Şimdi niye parçalara bölünmüştük? Cumhuriyet henüz 40 yaşındaydı. Bu ayrılık, bize fayda yerine zarar getirmez mi? diye pek düşünmedik. Bu kavga ve bölünmüşlük, o gün, bugün devam ediyor.

Lise yıllarında parlak bir öğrenciydim. Matematik ve fen derslerinin yanında tarih dersine de çok meraklıyım. Şadiye Hanım bizim tarih hocamızdı. Mükemmel bir öğretmendi. Kendisi, konusunda Ülke çapında bir değerdi. Bize siyasi tarihten ziyade ekonomik ve kültürel tarihi anlatırdı.

“Devletler ekonomide zayıflarlarsa siyaseten yok olurlar. Milletler ise kültürleri ile yaşarlar. Bunu kaybeden milletler tarih sahnesinden silinirler.” derdi, Allah (CC) rahmet eylesin.

Ne yazık ki lise son sınıfta tarih dersini başka bir hoca okuttu ve bizler, Mayıs ayının getirdiği bahar havası, 19 Mayıs tören hazırlıkları, yaz tatiline yaklaşılana o günlerde dersleri kaynatma duygularının hâkim olması nedenleriyle; okunması ve öğrenilmesi son derece önemli olan **Osmanlı İmparatorluğunu çöküşe götüren olayları yeterince öğrenemedik.**

1839 Tanzimat Fermanı ile başlayan çözülmenin, 1856 Islahat Fermanı ile sömürgeleşme gidişin, 1877-78 Osmanlı - Rus savaşı ile Osmanlı İmparatorluğunun bel kemiğinin kırılışının, 1881 yılında kurulan Düyun-u Umumiye idaresi ile resmen sömürge durumuna gelişimizin, 1876-1908 yılları arasında II. Abdülhamit döneminde imparatorluğun çöküşünün, 1908 den sonra iş başında olan yönetimlerin özellikle İttihat ve Terakki yönetiminin artık imparatorluk vasfını kaybetmiş Osmanlı Devleti-ni 1.Cihan Savaşına sürüklediğinin gerçek bilgilerini en verimli çağımızda ne yazık ki öğrenemedik.

Bu dönemlere ismini yazdıran II. Abdülhamit, Enver Paşa, Talat Paşa ve Cemal Paşa'yı, diğer devlet yöneticilerini hiç ama hiç tanımadık. Hele o tarihlerde Osmanlı İmparatorluğuna sürekli isyan eden Ermeni toplumunun yaptıklarını, isteklerini ve niyetlerini öğrenemedik. Ama bize öğretilen bilgilerle ve başarılı bir şekilde lise diplomamızı kazandık ve üniversite kapılarına dayandık.

Yüksek tahsilimi İTÜ İnşaat Fakültesinde tamamladım. İnşaat Mühendisi olarak hayatımı kazanacak ve ülkeme hizmet edecektim. İTÜ de, o zamanki terimlere göre sol eğilimli yani sosyal adaletin öne çıktığı, kaldığım Erzurum Öğrenci Yurdu ve o zamanki iktidarda ise sağ eğilimli yani muhafazakar düşünce rüzgarları esmekteydi.

Dini inançlar açısından muhafazakâr olmama rağmen müspet ilimle ilgili eğitim gördüğüm için sorgulayıcı bir kişiliğe sahiptim. Haksızlıklar karşısında susmamayı ve haksızlığı önlemeye çalışmayı, lise yıllarında kendime ilke edindiğim için sosyal adalet düşüncesi o yıllardaki kişiliğimde giderek daha bir ağırlık kazandı.

Üniversite gençliğinin düşünce ve fikir üretme konusunda özgür olduğu bu dönemde, derslerin dışında çeşitli düşünce kuruluşlarının düzenlediği açık oturumlar ve söyleşileri takip ettim. Özellikle tiyatro ve sinema kültürümü geliştirdim.

Türk ve Batı edebiyatının seçkin eserlerini okudum, çeşitli şairlerin şiirlerini ezberledim. Türk Sanat Müziği konserlerini izledim.

Yurtta kaldığım arkadaşlardan temin ettiğim Hasan Basri Çantay Hocanın Kuran mealini okudum. Yaradan'ın, iman etme ve ona ibadet etme dışında bizden adaletle hareket etmemiz, fakir, yoksul, zayıf ve düşkün kimselere yardım etmemiz gerektiğini, bu dünyanın insanlara bir emanet olduğunu nerede olursak olalım, hangi görevi yürütürsek yürütelim emanete mutlaka riayet etmek yükümlülüğünde olduğumuzu, İslam'ın temel kitabından öğrendim. O yıllarda yayın hayatının en hareketli belki de en verimli yıllarını yaşayan Hareket Dergisini ve diğer yayınlarını takip ettim. Özellikle Rahmetli Hoca Nurettin Topçu Bey'in eserlerinden çok etkilendim. Onun eserleri bende derin izler bıraktı.

Yine o yıllarda yayınlanan Kemal Tahir'in Yorgun Savaşçı, Esir Şehrin İnsanları, Esir Şehrin Mahpusu eserleri ile 1. Cihan Savaşı içinde yaşanan olayları ve savaş sonrası Ülkenin özellikle İstanbul'un sosyal ve psikolojik durumunu biraz şaşıracak, çoğunlukla içim sızlayarak öğrendim.

Lise yıllarında öğrenemediğim Osmanlı İmparatorluğu'nun son yılları hakkındaki bilgileri ise; Şevket Süreyya Aydemir tarafından yazılan Suyu Arayan Adam, Tek Adam ve İkinci Adam isimli eserlerden bir nebze öğrenmeye çalıştım.

Bu eserler o dönem hakkında bir ışıktı ve fikrimi kurcaladı. Ama yeterli değildi. Başka görüşlere sahip kişilerin eserlerini de okumam gerekiyordu. Çünkü gerçekleri ancak böyle öğrenebilirdim. Ne yazık ki o tarihlerde Osmanlı'nın son yıllarını anlatacak pek yayın yoktu. Ya da vardı ama ben ulaşamadım. Sonuç olarak Üniversiteyi bitirdiğim yıllarda da 20. yüzyıl başlarında yaşanan olaylar ve çekilen ıstıraplar hakkında yeterli bilgiye sahip değildim.

Mühendisliğimin ilk yılları, Ege Bölgesindeki küçük bir kasaba yakınlarında inşa edilmekte olan bir baraj inşaatında geçti. Kasabada küçük bir kitapçı vardı. Oraya sıkça uğrar kitap alır sahibi ile sohbet ederdim. Elime Samih Nafiz Tansu tarafından kaleme alınan "İki Devrin Perde Arkası" adlı bir kitap geçti. Onu okudum.

Tam aradığımı, bir kitaptı. Kitapta Osmanlı'nın son yıllarını anlatan hatıralar yer almaktaydı. Bir istihbaratçının notlarından, Sultan II. Abdülhamit döneminin olayları Enver Paşa ve onun arkadaşlarının yaptıkları hayret verici vakalar anlatılıyordu.

10 Kasım'a yakın günlerde Milliyet gazetesinde Şevket Süreyya'nın kaleminden Enver Paşa ve Mustafa Kemal arasındaki ilişkileri anlatan birkaç günlük yazı dizisi yayınlandı. Bu yazı dizisini dikkatlice takip ettim.

Merakım giderek artmıştı. Osmanlı'nın son dönemlerinde neler yaşanmıştı? Bu dönemi nasıl öğrenebilirdim?

Bu sıralarda Şevket Süreyya Aydemir'in Makedonya'dan Orta Asya'ya Enver Paşa adlı eserin birinci cildi yayınlandı. Bu kitabı, sular seller gibi birkaç kere okudum.

Merak ettiğim konularda bilgi sahibi olmuş, Sultan II. Abdülhamit döneminin bilinmeyen gerçeklerini bir nebze de olsa öğrenmiştim.

Bulduğumuz Sındırgı kasabasında oyun oynanmayan bir kahve vardı. Bir akşam beni davet ettiler ve orada oldukça kültürlü bir hoca ile çeşitli konularda karşılıklı fikir tartışması yapmamı istediler.

Davet hoşuma gitti ve kabul ettim. Kahve küçüktü ama oldukça meraklı dinleyicisi vardı. Konuyu önceden seçmişler.

Sultan II.Abdülhamit'i tartışacaktık. Önce hoca söz aldı ve padişahın yaptıklarını övgü ile anlatmaya başladı. Aklıma rahmetli dayımın sözleri geldi.

O da Sultan Abdülhamit'ten övgü ile bahsederdi. Kendisi onun döneminde yaşamamıştı. Muhtemelen bu fikirler kendisine babasından, büyüklerinden intikal etmiş olacaktı ki bu bilgiler, halkın sultandan memnun olduğunun bir göstergesi anlamını taşımaktaydı.

Oysa okuduğum kitaplar hiç de öyle yazmıyordu. Osmanlı İmparatorluğu onun zamanında en ağır askeri yenilgisini tatmış, Mısır, Kıbrıs, Tunus, Girit, Bulgaristan, Batı Trakya, Kars-Ardahan gibi topraklar onun zamanında kaybedilmiş, Düyun-u Umumiye gibi bir sömürge idaresi onun zamanında kurulmuştu.

Ermeni toplumunun hakları onun zamanında Yeşilköy ve Berlin anlaşmaları ile onun zamanında uluslararası boyut kazanmıştı. Bu nedenle Osmanlı Devleti, bundan sonra bir de Ermeni sorunları ile uğraşmak zorunda kalmıştı.

Ben de düşüncelerimi ifade ettim. Karşılıklı fikir tartışmalarından sonra toplantı sona erdi. Toplantıdan sonra bana göre yanlış olan Sultan Abdülhamit hayranlığının gerçek sebeplerini öğrenmem gerektiğine karar verdim.

Birçok kitap ve belge karıştırdım. Ama halktaki bu sevgiyi haklı bulacak somut ölçülere ulaşamadım.

O yıllarda Dergâh yayınları tarafından çıkarılan Siyasi Hatıralarım adlı eser dahi, bende Abdülhamit'i haklı çıkaramadı. Bu konudaki değerlendirme kriterlerim çok farklıydı. Çünkü ben eğitimim gereği olayları bütün boyutları ile sorgulamakta, haklıya haklı, haksıza haksız diyebilmekteydim. Ben olayları akli, halk ise hissi değerlendirmekteydi. Fark buradaydı.

1970 li yıllarda Osmanlının mirasçısı Türkiye Cumhuriyeti ve Türkler, Ermeni Meselesi ile sürekli rahatsız edilmeye, itham edilmeye başlandı, çeşitli saldırılara uğradı. Milli şeref ve onurumuzu rencide edecek ağır hakaretlere maruz kaldı, suçlandı.

Ama toplumumuz Ermeni Meselesi konusunda yeterli bilgiye sahip değildi. Bu konuda ki duyarsızlığımız ve neme lazımcılığımız devam etmekteydi. Buna ben de dahil dim.

27 Ocak 1973 günü Ülkeyi büyük üzüntü ve öfkeye boğan bir olay yaşandı. ***ABD Los Angeles Başkonsolosumuz Mehmet Baydar ile yardımcısı Konsolos Baha-dır Demir, 78 yaşındaki Ermeni Gorgen Yanikyan tarafından şehit edilmişlerdi.***

Bu yaşlı Ermeni ye bu cinayeti işleyen kini, o zaman pek sorgulamadık. Ama bu tür siyasi cinayetler biri birini takip etti.

22 Ekim 1975 de Viyana'da Büyükelçimiz Daniş Tunalgil,

24 Ekim 1975 de Paris'te Büyükelçimiz İsmail Erez ile şöförü Talip Yener,

16 Şubat 1976 da Beyrut'ta elçilik başkatibi Oktar Cirit,

9 Haziran 1977 de Roma'da Vatikan Büyükelçimiz Taha Carım,

2 Haziran 1978 de Madrit'te Necla Kuneralp ile Beşir Balcıoğlu,
 12 Haziran 1979 da Lahey'de Ahmet Benler,
 22Aralık1979 da Paris'te Turizm Müşaviri Yılmaz Çolpan,
 31 Temmuz 1980 de Atina'da Galip Özmen ile kızı Neslihan Özmen,
 17 Aralık 1980 de Sidney'de Başkonsolos Şarik Arıyak ve koruması Engin Sever,
 4 Mart 1981 de Paris'te Ataşe Reşat Moralı ile din görevlisi Tecelli Arı,
 9 Haziran 1981 de Cenevre'de Sekreter M. Savaş Yergüz,
 24 Eylül 1981 de Paris'te koruma görevlisi Cemal Özen,
 29 Ocak 1982 de Los Angeles'de Başkonsolos Kemal Arıkan,
 5 Mayıs 1982 de Boston'da Fahri Başkonsolos Orhan Gündüz,
 7 Haziran 1982 de Lizbon'da İdari Ataşe Erkut Akbay ve eşi Nadide Akbay,
 22Ağustos 1982 de Ottava'da Askeri Ataşe Atilla Altıkat,
 9 Eylül 1982 de Burgaz'da İdari Ataşe Bora Süelkan,
 9 Mart 1983 de Belgrad'da Büyük elçimiz Galip Balkar,
 14 Temmuz 1983 de Brüksel'de İdari Ataşe Dursun Aksoy,
 27 Temmuz 1984 de Tahran'da Sekreter Işık Yönder,
 20 Haziran 1984 de Viyana'da Çalışma Ataşesi Erdoğan Özen,
 19 Kasım 1984 de Viyana'da görevli Enver Ergün,
 Ermeni terör örgütü Asala militanları tarafından şehit edildiler.
 Bu süre zarfında yapılan saldırılarda ise pek çok kişiyi yaraladılar.

Bu olayların dışında bu terör örgütünün 7 Ağustos 1982 de Esenboğa Havalimanı-ndaki terör saldırısında 8 kişi öldü, 72 kişi yaralandı. 16 Haziran 1983 de İstanbul Kapalı çarşıdaki terör saldırısında ise 2 kişi öldü, 21 kişi yaralandı.

Bu olaylar karşısında üzüldük, öfkelenedik, tepki gösterdik ama olayların arkasındaki gerçekleri aramadık, üzerine gitmedik, bunun ihtiyacını dahi duymadık. Gerçi alınan tedbirlerle bu terör örgütünün önü kesildi ama biz her zamanki alışkanlığımız ile bu yaşananları unutmayı yeğledik ve pek umursamadık.

9 Ekim ile 11 Aralık 1986 tarihleri arasında TRT-1 de **Duvardaki Kan Belgeseli** yayınlandı. Osmanlı sadrazamlarından Talat Paşa'nın Berlin'de bir Ermeni militanı tarafından nasıl şehit edildiğini anlatan belgesel gözümü açtı.

Katil Sogomon Teyleryan isminde Erzurum'lu bir Ermeni idi. Yani bu cani, doğup büyüdüğüm toprakların ekmeğini yemiş, suyunu içmişti. Ama bu cinayeti işleyecek kadar Türk'e düşman yetişmiş ve düşmanlığını acımasızca sergilemek-ten çekinmemişti.

Bu durumda bizim biraz uyanmamız, kendimize gelmemiz gerekmez miydi?

Talat Paşa niye Almanya'ya sığınmıştı?

Almanlar, Talat Paşa'yı niye korumamışlardı?

Alman mahkemeleri bu caniyi nerede ise niye cezalandırmamıştı?

Bu nasıl dostluktu?

Bu sorulara tatmin edici cevapları bulmalıydım. Evet, gerçekleri öğrenmenin zamanı gelmişti! Bu konu, sanıldığından daha da önemliydi.

Bu kör cehalet ve bilgisizlikten kurtulmalıydım. Tarihimizin son 200 yıllık bölümünü iyice araştırmalı ve olayların gerçeklerine ulaşmalıydım. Öyle yaptım. Ağabeyimle beraber özellikle Ermeniler üzerinde bilgilenme çalışmalarına başladım. Başlangıçta pek kaynak bulamadım.

En önemli bilgileri Atatürk Üniversitesinin 1984 yılında düzenlemiş olduğu **Tarih boyunca Türklerin Ermeni toplumu ile ilişkileri** ana temalı sempozyum notlarından öğrendim. Bu sempozyumdaki tebliğler çok kıymetli bilgiler içermekteydi. Tarihi gerçekler çeşitli yönlerden ele alınıyor ve o günlerde yüksek sesle dile getirilen Ermeni talepleri ve tezleri net bir şekilde çürütülüyordu.

Daha sonraları Esat Uras'ın **Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi** isimli 790 sayfalık eserini dikkatlice okudum.

Ermenilerin Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti ile ilişkilerini kronolojik belgelere dayalı olarak anlatan bu kitapta; geçmişte neler yaşandı?

Ermenileri Osmanlıya isyan etme noktasına hangi dış güçler getirdi?

Ermeniler neler istediler? Osmanlı Devleti'ne karşı neler yaptılar?

Türk Kurtuluş savaşında bize karşı nasıl mücadele ettiler?

Lozan antlaşması ile TC açısından, Ermeni sorunu nasıl çözüldü?

Bugün Ermeniler, TC'den isteklerinde ne kadar haklılar? gibi pek çok sorunun cevabını buldum.

Araştırmalarım devam etti. Madem bu talepler siyasi. O halde bunları en iyi büyükelçilerimiz bilirler düşüncesiyle, **Büyükelçilerimizden Bilal Niyazi Şimşir, rahmetli Kamuran Gürün, rahmetli Gündüz Ökçün'ün eserlerini ve yazılarını okudum.** Cevabını merakla aradığım tarihi olayları, sorunları ve sebeplerini, Osmanlı Devleti'nin son yıllarında yaşananları ve Ermeni'lerin bu olaylardaki rollerinin neler olduğunu ve nasıl sonuçlandığını detaylı bir şekilde öğrendim. Özellikle **Bilal Şimşir Bey'in Ermeni Meselesi (1774- 2005)** ve **Malta Sürgünleri** adlı eserleri ile bilmediğim pek çok bilgilere ulaştım, **ABD nin gerçek yüzü ile tanıştım.**

Her okuduğum kitap yeni soruları ortaya çıkarıyordu. Bu nedenle araştırmalara ve bilgi edinme çalışmalarına, giderek artan bir heyecanla devam ettim. Editörlüğünü **Emekli Büyükelçi Ömer Engin Lütem**'in yaptığı ve Ermeni Araştırmaları Enstitüsü tarafından Türkçe- İngilizce yayınlanan dergileri takip ettim, isimlerini yazamadığım ama saygı ile andığım pek çok bilim adamının yayınladığı eserleri okudum

O güne kadar okuduğum eserler Türk yazarlarınca yazılmıştı. Temel bilgilerin ötesinde kaynak yetersizliği nedeniyle hep aynı bilgilere yer verilmekteydi. Yeni bilgilere nasıl ulaşabilirdim? Bunu ancak yabancıların yazdığı eserlerden öğrenebilirim düşüncesiyle özellikle Ermeni yazarlar tarafından kaleme alınan eserleri buldum ve okudum. Bu eserler içinde militan duygularla yazılan eserler, roman ve hikayeler olduğu gibi gerçeklerle yüzleşen ve yaşanan olaylarda kendi hatalarını dile getiren yazılar, bilgiler ve duygular da vardı.

28 Mayıs 1918 de kurulan Ermenistan Devletinin ilk başbakanı Ovanes Kaçaznuni'nin 1923 yılı parti konferansında okuduğu rapor Ermenilerin yaptıkları yanlışlıkları, hataları ve sonuçlarını açıkça itiraf etmesi açısından son derece önemliydi. (Okudukça III)

Bu bilgiler Esat Uras'ın eserinde de vardı ama fark edememiştim. Ermeniler, aleyhlerine olduğu için bu notları sonradan ortadan kaldırmışlar.

Ama Mehmet Perinçek, söz konusu notları uzun uğraşlar sonucunda Moskova'daki Rus arşivinden bulup 2005 yılında yayınlayarak gerçekleri gün ışığına çıkarmıştı.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son yüzyılı ile ilgili çok sayıda yabancı yayın okudum. Her okuduğum eser ile yeni gerçeklere ulaşmaktaydım. Bunlardan, sadece ikisinden bahsedeceğim.

Birinci eser; Arsen Avagyan ile Gaidz F. Minasia' nın yazdığı **Ermeniler ve İttihat Terakki** adlı eserd. Bu eserin 203. sayfasında, 1914 Temmuz ayında Taşnaksütyun cemiyetinin Erzurum'da yaptığı 7. kongresinde; yaklaşan cihan savaşında bizim yanı-mızda yer almaları halinde savaş sonrası Ermenilere Erzurum Van ve Bitlis'in içinde bulunacağı bölgede Türk vesayeti altında özerklik tanınacağı sözünün İttihat Terakki ileri gelenlerinden Dr. Bahattin Şakir ve Naci Bey tarafından verildiğini, ancak Erme-nilerin bu teklifi kabul etmedikleri ifade ediliyordu. **Okuyunca şaşkına dönmüştüm. Yâni doğduğum, büyüdüğüm topraklar o zamanın siyasilerince gözden çıkarıla-bilmişti. Hazin bir durumdu. İçimi sıkıntılar basmıştı.**

İkinci eser; İsviçreli Hans Lukas Hieser'in yazdığı 864 sayfalık **Iskalanmış Barış** adlı eserd. Bu kitapta yazar Harput.

Van ve Urfa merkez alınarak Ermenilerin yaşadığı Doğu ve Güneydoğu illerinin 1839 yıllarından buyana; Hristiyan misyoner kuruluşlarının yardım etme bahanesiyle Osmanlı vatandaşı olan Ermenileri nasıl etkilediklerini, onların devlete karşı isyanlarını nasıl desteklediklerini, fazla bağış toplansın diye ülkelerine özellikle Amerikan halkına ve bağış toplayan kuruluşlara abartılı, gerçek dışı mektuplar yazdıklarını, bu mektup-larla ülke kamuoylarında nasıl Türk ve Müslüman düşmanlığı oluşturduklarını, yıllar sonra bu mektupları belge sayarak yoğun propaganda yaptıklarını, bu gün ileri sürülen aleyhimizdeki iddialarının kaynaklarının bu misyoner çalışmaları olduğunu hayretle öğrendim.

Adamlar içimize girmişler ve her şeyi karıştırmışlar, yalan yanlış bilgilerle yüzyılı aşan bir süreçte Osmanlı aleyhine Müslümanlık aleyhine her türlü yalanı, dolanı sergileyerek dünya kamuoyu oluşturmuşlar. Yalanı gerçeğin yerine oturt-muşlar.

Bugün ülkemiz, işte bu kamuoyunun itham ve karalamaları ile karşı karşıya.

Bilgilenme çalışmalarım artarak devam etti. Üniversitelerin düzenledikleri sempo-zyumları takip ettim Bunlardan da sadece ikisinden bahsetmek istiyorum.

İlki 15-17 Mart 2006 da İstanbul Üniversitesince düzenlenen Türk-Ermeni ilişki-lerinde yeni yaklaşımlar, diğeri ise Atatürk Üniversitesince düzenlenen I. Uluslararası Türk -Ermeni ilişkileri ve Büyük Güçler sempozyumu. Her iki sempozyuma çok sayıda yerli ve yabancı bilim adamı katıldı. Yoğun tartışmalar yapıldı. **Ancak bu sempozyum-lara halkın katılımının azlığı içimizi sızlatacak bir durumdaydı.**

Yabancılar Ülkemiz aleyhine her yerde akıl, insaf ve hukuk dışı her türlü iddialarda bulunuyor, ama halktan bu konuda ciddi tepki gelmiyordu. Gelen tepkiler ise basının ilgisizliği hatta bir nevi sansürü nedeniyle kamuoyuna yansımıyordu.

İtiraf etmek gerekir ki 1990 lı yıllarda Üniversitelerimiz, bilim adamlarımız Ermeni sorunlarını pek bilmiyorlardı. Ancak dışarıdan gelen yoğun saldırılar sonucu arşivlere inildi, araştırmalar yapıldı ve eserler yayımlandı.

Bu konuda bilim dünyamız özellikle üniversitelerimiz siyasi yönlendirme nedeniyle kendilerine düşen görevleri yeterince yapamadılar ama yine de ortaya tatmin edici bil-giler ve yayınlar sunuldu.

Ne var ki yapılan bu yayınlar genellikle Ermeni iddialarına cevap verecek şekilde kaleme alınmaktaydı. **Yani müdafaa durumundaydık.** Ermenilerin yaptıkları katliam-lar ve cinayetler öne sürülmüyor, onların ısrarla ileri sürdükleri, **“Türkler bize soykırım uyguladı.”** iddiaları cevaplandırılmaya çalışılıyordu.

2004 yılında Atatürk Üniversitesi yayınlarından Doç. Dr. Betül Aslan'ın Erzurum'da Ermeni olayları (1918-1920) adlı 1127 sayfalık eseri, Genel Kurmay Başkanlığı ATASE tarafından yayınlanan 7 ciltlik Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri (1914 - 1918) eseri ve TC Başbakanlık Arşivler Genel Müdürlüğünce 2001 yılında basılmasına rağmen 2005 Yılı Nisan ayında basına açıklanan 2 cilt 1329 sahifelik Ermeniler Tarafından Yapılan Katliam Belgeleri eserleri (Okudukça II) ile tabir caizse “takke düştü, kel göründü” misali Ermenilerin gerçek yüzü ortaya çıkarıldı.

Ermeni çeteleri tarafından 1910-1922 yılları arasında Anadolu ve Kafkasya'da 523 955 Müslüman halkı çoluk, çocuk, genç, yaşlı demeden katletmişlerdi. Bu cinayetleri anıları ile Antranik öğünerek itiraf ediyordu. (Okudukça IV)

Ermenilerin Türkler bize soykırım uyguladı, 1,5 milyon Ermeni'yi tehcir esnasında katletti iddialarının kocaman bir yalan olduğu, **Türk Tarih Kurumu Başkanı Prof. Yusuf Halaçoğlu** tarafından yazılan **Ermeni Tehciri** adlı eserde belgeleriyle çürütüldü.

Zorunlu olarak uygulanan tehcirde 438 bin Osmanlı Ermeni vatandaşı yer değiştirme işlemine tabi tutulmuş, bu olayda yorgunluk, hastalık nedeniyle ölen 47 bin, eşkıyalar ve asker kaçakları tarafından öldürülen 9 bin olmak üzere toplam 56 bin kişi hayatını kaybetmişti.

Araştırma ve bilgi edinme çalışmalarımın bu safhasında, kendim için yeterli bilgiye ve Atalarımızın masum olduğu gerçeğine ulaşmıştım. İçimi daraltan ve boğan bu ithamların yalan olduğu açıkça ortaya çıkmıştı.

Çok ferahlamıştım. Okumaya devam edecektim. Ancak, toplumumuzda Ermeni iddialarına hak veren sesler, görsel ve yazılı basında rahatça söylemlerine devam ediyorlar ve bu konularda pek bilgisi olmayan halkımızı etkiliyorlar, üniversite gençliğinden kendilerine taraftar bulabiliyorlardı. Türk toplumunun ise bu konularda haykırması gerekirken suskunluğu, işin en feci yanı idi.

Bu milletin atalarına karşı yapılan bu çirkin saldırılara karşı yapacağı bir şey, söyleyeceği bir söz yok muydı? Milletin irfanı nerelerdeydi?

Bir şeyler yapmamız gerekiyordu. Bir araya gelerek neler yapmamız gerektiğine karar vermeli ve bunları eyleme geçirmeliydik. Erzurum, Ermeni mezaliminden çok çekmişti. 32000 civarında şehit vermiş, yakılmış yıkılmıştı.

Erzurum sivil toplum kuruluşlarını toplamalı ve onları harekete geçirmeli, toplumu bilgilendirmeli, anma günleri düzenleyerek, anıtlar yaparak, çeşitli etkinlikler yaparak Ermeni zulmü konusunda halkı duyarlı hale getirmeli, Ermenilerin isteklerinin TC'nin bekası için ne derece tehlikeler taşıdığı konusunda toplumumuzu mutlaka bilinçlendirmeliydik. **Çünkü toplum olarak okumuyor, bunun sonucu gerçekleri bilmiyorduk.**

Bu maksatla İstanbul'da Kurulu 40 kadar vakıf, dernek, federasyonu **2012 Nisan** ayında bir araya getirdim. Önce İstanbul, daha sonra başta Erzurum, Ankara, Bursa ve İzmir olmak üzere Ülkede mevcut bütün Erzurum sivil toplum kuruluşlarını, bir organizasyon çatısı altında toplama, daha sonra bunu Ermeni zulmüne uğramış diğer illere yaymak niyet ve düşüncesi ile yaptığımız birkaç toplantıda **Ay Yıldızlı Bayrak Altında ÇAĞRI HAREKETİ** için ilkeler belirlendi. Yapılacak çalışmalar, bunların programları ve organizasyonu yapıldı.

İlkelerimiz; İnsan hak ve hukukuna saygılı davranmak, adil olmak, kimseye haksızlık etmemek, onurlu davranmak ve atalarımızın haklarını korumak.

Sıra bunları uygulamaya gelince başlangıçta çok hevesli olan hemşerilerim çeşitli nedenlerle yavaşça geri çekildiler. Bu işin önemini kavrayan İstanbul'da 5 Ankara'da 2 toplam 7 sivil toplum kuruluşu ile yola koyulduk. Ne yapabilirsek kârdı. Zamanla güçlenebileceğimizi umuyorduk. Nitekim bu harekete sonradan Türk Azerbaycan Dostluk Derneği (TADER) de bize katıldı.

**ERZURUM FEDERASYON, VAKİF, DERNEK VE TADER
SİVİL DÜŞÜNCE HAREKETİ olarak,
1910 – 1922 YILLARI ARASINDA,
ERMENİLER TARAFINDAN KATLEDİLEN
523 BİN 955 MÜSLÜMAN TÜRK'ÜN,
DEVLET BÜYÜKLERİMİZ'İN
VE ASALA TERÖR ÖRGÜTÜNCE ŞEHİT EDİLEN
DIŞIŞLERİ MENSUPLARIMIZIN,
HUZURLARINDA SAYGIYLA EĞİLİYOR,
ONLARA CENAB'I HAK'DAN SONSUZ RAHMET DİLİYOR VE
AZİZ HATIRALARINA SAHİP ÇIKIYORDUK.**

Bu maksatla toplumu bilgilendirme ve bilinçlendirmeyi kendimize hedef seçtik ve

***Türkiye Haber Ajansı internet televizyonunda 12 hafta süreyle toplam 24 saat son iki yüz yıllık tarihimizi bütün ayrıntıları ile anlattık,**

***Türkiye Haber Ajansı İnternet Gazetesinde ileride okuyacağınız yazıları yayınladık,**

***Her sene 24 -25 Nisan günleri çeşitli şehitliklerde anma törenleri düzenledik,**

***Ermenistan okullarında uygulanmakta olan Türkiye ve Türk düşmanlığını öngören eğitimleri karşısında özellikle gençlerimizi bilgilendirmek maksadıyla **Ermeni Meselesi** başlıklı bilgi notunu Türkçe ve İngilizce hazırladık, bunu internet ortamında yayınladık, Bu bilgi notunun e-kitap olarak yayınlanması konusunda gerekli girişimlerde bulunduk,**

***Pek çok söyleşi düzenledik, başka kuruluşlar tarafından düzenlenen çeşitli bilimsel toplantılara katılarak görüşlerimizi dile getirdik, bazı kurum ve kişilere uyarı yazıları yazdık ve gönderdik,**

***Hemşerimiz **Mehmet Dağıstanlı** tarafından yazılan **Yanıkdere** tarihi romanına uygun bir sinema filmi senaryosu hazırlattık, film için gerekli 10 milyon TL'nin temini konusunda resmi ve özel kişi ve kurumlara müracaat ettik, taleplerde bulunduk.**

***Anıt şehir Erzurum proje paketinin birinci adımı olan **Yanıkdere Şehitliği Projesini** hazırladık, bu maksatla konuyu Orman ve Su İşleri Bakanı ile Erzurum Valiliği, Büyükşehir ve Yakutiye Belediye Başkanlıklarına sunduk, onaylarını aldık, desteklerini istedik.**

523 bin 955 şehidimizin her sene görkemli törenlerle anılabilmesi için Kars'ın -Ocaklı köyünde yapılmasını düşündüğümüz Çanakkale Şehitleri Anıtı için Kars sivil toplum kuruluşları ile temaslarda bulunduk,

Her sene 24 Nisan gününün Atalarımıza Saygı ve Şehitlerimizi Anma Günü olarak kutlanılabilmesi için başta başbakan olmak üzere TBMM'de üyesi olan bütün siyasi parti başkanlarına ve farklı partilerden 143 milletvekiline Aralık 2014 tarihinde çağrıda bulunduk.

Bu çabalarımızın sonucu ne oldu? Merak ediyorsanız onları da ifade edeyim.

*Basının yeterince desteğini alamadık. Bu destek sınırlı oldu. Bunun sonucu bilgilendirme çalışmaları da yeterli düzeyde gerçekleşmedi. Buna rağmen internette yayınladığımız yazılar 6 milyon kişi tarafından tıkladı. Bu ilgi her ay 300 bin kişinin tıklaması ile artarak devam ediyor.

*Yanıkdere sinema filmi için kime müracaat ettikse kapılar yüzümüze kapandı. Bu konuda devletin de desteğini alamadık. Toplumun bilinci için gerçekleri anlatan sinema filmlerin çok büyük önemi var. Ermeniler bu konuda pek çok film yaptılar. Bizim bir tane filmimiz yok. Toplumumuzu doğru bilgilendirmemiz için gerekli olduğuna inandığımız sinema filmi yapma işini takip edecek, bu işin peşini bırakmayacağız.

*TC tarafından gerçekleştirilecek Fatih Projesindeki aksaklıklar nedeniyle e- kitap projesi gerçekleşemedi.

*Erzurum'da yapılmasını düşündüğümüz Yanıkdere Şehitlik projesi de verilen bütün söz ve vaatlere rağmen gerçekleşmedi. Beklemede.

*Yanıkdere Şehitlik anıtından sonra yapılmasını düşündüğümüz Ocaklı köyü Şehitler Anıtı çalışmalarını bu safhada durdurduk. Bu anıtın yapılması ile artık geleneksel hale gelen ve Allahüekber Dağlarından başlayarak Sarıkamış'a kadar yapılan **Gençlik Şühedanın İzinde** yürüyüşünü daha coşkulu ve daha büyük kitlelerle Kars-Ocaklı köyüne hatta Ani'ye uzatma olanağına kavuşamadık. Bu anıtların yapımının ve eylemlerin takipçisi olacağız.

***24 Nisan gününün Atalarımıza Saygı ve Şehitlerimizi Anma Günü** olması için siyasilere yaptığımız çağrı ve davete, bir milletvekili haricinde ses çıkmadı. Cevap veren milletvekili de bu düşüncemize katılmadığını ifade etti. Her nedense Ermeniler tarafından acımasızca katledilen şehitlerimizi anma düşüncesi ve bunun gereği, siyasilerin gündemlerine henüz girmemişti.

Çanakkale Şehitleri'de benzeri kaderi paylaşmıştı. O abidenin inşası üzerinden neredeyse yarım asır geçmiş. Çanakkale'de yaşananlar, yakın zamana kadar pek hatırlanmamıştı. Bizimle Çanakkale'de savaşan Avustralya ve Yeni Zelanda askerlerinin torunları, her yıl 24-25 Nisan günü sabah ayini yaparak atalarını anıyorlardı ama biz vatani için canını feda eden atalarımızı doğru dürüst anmıyorduk.

Bu anıt 1970 lerde bir gazetenin topluma yaptığı çağrı sonucu gerçekleşmiş ondan sonra anma programları toplumda layık olduğu yerini almıştı.

Aynı durumu Allahüekber Şehitleri için de söyleyebiliriz. Bu şehitlerin, layık oldukları şekilde anılması gereği, ancak 90 yıl sonra kamu vicdanında yer aldı.

Sivil şehitlerimizi anma ise, asker şehitlerimizi anmanın önüne çıkmalı, çıkarılmalıydı. Çünkü bunlar savunmasız halktı ve acımasızca katledilmişlerdi.

Umutluyum. Bir gün bu şehitlerimiz de her sene 24 Nisan günü, milletçe mutlaka hatırlanacaklar ve kendilerine layık bir şekilde anılacaklar.

Her sene 24 Nisan günü yapmakta olduğumuz anma etkinliklerine gelince; size, 2015 yılının hikayesini anlatmalıyım.

Ayyıldızlı Bayrak Altında Çağrı Sivil Toplum Hareketi'ne katılmayan, **ERVAK** ile İstanbul'daki federasyon, vakıf ve dernekler bir araya gelerek o sene **100. yıl nedeniyle Erzurum'un ve Ülkemizin sesini güçlü bir şekilde duyurmak**, bu maksatla yapılması gereken işleri tespit etmek için Kasım 2014 de bir toplantı düzenlemişler ve **Çağrı Hareketini** de bu toplantıya davet etmişlerdi.

Bu toplantıya katıldım ve o güne kadar yapılanları anlattıktan sonra *“Ulusal boyutta ve Uluslararası sahada etkin ses getirebilmesi için bugüne kadar kamuoyunca pek bilinmeyen Ermeni Mezalimini bütün boyutları ile anlatmamız ve medyaya taşımamız gerekiyor.”* Dedim.

Ağabeyim İlhami OĞUZ şu öneride bulundu;

“Bu sene 24 Nisan 2015 Regaip Kandilinin ertesi cuma günü. O güne kadar Erzurumluların her sene ramazan ayında yaptıkları gibi 1001 hatim okutalım, basında duyurular yaparak en az 100 bin kişiyi Sultan Ahmet Camiinde toplayalım, TV kanallarının orada canlı yayın yapmalarını sağlayalım. Diyanet İşleri Başkanlığından o günkü vaaz ve hutbede konuların, Ermeniler tarafından katledilen şehitlerimizin anılmasına yönelik olmasını isteyelim. Cuma namazından önce hatim duası, cuma namazından sonra Ermeniler tarafından şehit edilen devlet büyüklerimiz, dışişleri mensuplarımız ve 523 bin 955 şehidimiz için gıyabi cenaze namazı kılalım. Türkçe ve yabancı dillerde broşür hazırlayarak bunları dağıtalım. Vatandaşa helva ikram edelim ve böylece orada bulunacak insanlarla, Atalarımıza karşı yapmamız gereken görevimizi yapalım.”

Ben de *“24 Nisan gününün Atalarımızı Anma ve Şehitlerimize Saygı Günü olarak kutlanması için kaleme aldığımız mektubu bütün siyasilere ve milletvekillerine gönderelim ve onları göreve davet edelim.”* Dedim ve ilave ettim *“Bu ve düşündüğünüz diğer etkinlikleri yapacaksanız yapın. Biz de Çağrı gurubu olarak destekleyelim. Yok, yapmayacaksanız bizim karınca kararınca yaptıklarımıza mâni olmayın. Vebal altında kalırsınız.”*

Heyettekiler; “Yapacağız, hem de çok görkemli olarak yapacağız” dediler.

Bir süre sonra uzlaşamadıklarını ve ERVAK’ın ayrıldığını duydum.

İstanbul’daki gurubun organizasyonunu yapan kişiye birkaç defa “Ne durumdayız? Diye sordum. “Çok iyi durumdayız.” cevabını alınca artık ilgilenmedim.

24 Nisan 2015 Cuma günü yardım edeyim düşüncesiyle Sultanahmet’e biraz erken gittim. Caminin karşısındaki bir alanda bir grup gördüm.

Yaklaşınca onların ellerinde taşıdıkları resimli pankartlardan **Ermeni cemaati** olduklarını anladım. 200-300 kişi toplanmış ve 1915 yılının 24 Nisan ayında sürgüne gönderilen 235 Ermeninin şahsında o günü anıyorlardı. TV kameraları vardı. Polis tedbir almıştı. Özetle, Ermenilere bu imkân sağlanmıştı.

Biraz heyecanla caminin avlusuna girdim. Bizimkileri aradım. Bir tane tanıdığa rastlamadım. Evet, vakit biraz erkendi ama yine de birileri ile karşılaşmam gerekiyordu. Endişe ile organizasyon başkanını aradım ve şu cevabı aldım. *“Ağabeyi toplantıya güvenlik gerekçesi ile müsaade etmediler. İlerideki günlerden birinde İstanbul’un 4 ayrı ilçesinde törenler yapacağız,”* deyince başımdan kaynar sular döküldü.

Açtım ağzımı, söylemediğimi bırakmadım. Aslında ben söylemiyordum. İçimde hıçkırان duygular söylüyordu. Şu hale bakın. Atalarımızı anmak için yapacağımız bir töreni kendi ülkemizde yapamıyorduk. Vicdanlar titremez olmuştu.

Uzun bir süre kendime geledim. Camiye girdim. Kuran okunuyordu.

Bakara suresinin şehitlerle ilgili 154. ayeti okununca içimi bir huzur kapladı.

Şehitleri insanlar anmasa da Yaradan unutmuyordu.

Giderek sakinleştim ve istemeyerek sarf ettiğim sözlerden dolayı Rab’bim den özür diledim, tövbe ettim. Ve o gün Atalarımızı o camide belki de sadece ben andım. Kuran okudum, ruhlarına bağışladım. Mevla’dan onlar için rahmet, bizim için irfan ve izân diledim. Muhteşem bir cemaat vardı.

Düşündüğümüzü yapamamakla çok şey kaybettiğimize inanıyor ve artık çevremdeki pek çok kişiye güvenemiyorum.

Biz böyle bir toplum değildik. Demek ki kişisel ve toplumsal irfanımız gerilemiş, vicdanlarımız duyarsızlaşmış.

Bundan sonraki 24 Nisan anma törenlerini nasıl yapacağız? Doğrusu bilemiyorum. Ama yeni bir heyecanla başlamamız gerektiğine inanıyorum.

Sayın okuyucu;

Hep Ermeni meselesi dedim, durdum. Aslında Ermeni meselesi buz dağının görünen yüzü yani onda biri. Asıl mesele görünmeyen, su altındaki yüzü. Yakın tarihimizin gerçeklerini yaklaşık 20-25 yıldır öğrenmeye çalışıyorum. Bu maksatla, 100 den fazla kitap okudum, açık oturumları, konferansları ve diğer etkinlikleri takip ettim.

İtiraf etmem gerekir ki bu konuda en yetersiz yayınları TV ekranlarında izledim. Bu konuyu doğru düzgün bilmeyen okumuş cahiller, özellikle bilgi fukarası akademisyenler ekranları işgal ettiler.

Yabancı düşüncelerin içimizdeki temsilcileri her zaman olduğu gibi görevlerini yapıyor, gerçekleri görmezden gelerek onların menfaatlerini koruyorlar ve toplumu zehirlemeye devam ediyorlar.

Peki, buz dağının altındaki asıl gerçekler neler? Cevaplayayım.

***Birinci önemli konu;** Kapitalizm, emperyalizm, bu günkü şekliyle küreselleşme. Senin her türlü kaynağını kendi çıkarına kullanmak istiyor.

Sen, bundan 100 sene önce bu dünyaya kafa tuttu, Kurtuluş savaşı ile özgürlüğünü kazandın. Ama rakiplerin teknolojiye, ekonomide, askeri alanda ve diğer pek çok konuda senden üstün. Avrupa’daki komünist rejime karşı seni kullandılar. Sen de onları dost sandın, bütün sistemini onların isteklerine göre düzenledin.

Senin bulunduğun coğrafyanın dünya jeopolitiğindeki yeri, onların hep iştahlarını kabartmaktaydı. 1990 yılından sonra Avrupa’da komünist tehlikesi kalmayınca sana artık eskisi kadar ihtiyaç duymuyorlar. Senin üzerinde o tarihe kadar gizledikleri emellerini açıklamakta artık bir sakınca görmüyorlar.

Sen halkını tüketime, israfa alıştırdın. Bu savurganlığın seni onlar için cazip pazar durumuna soktu. Bu yüzden asla senden vazgeçmezler. 1916 yılında ortaya koydukları Sykes-Picot anlaşması ile Osmanlıyı nasıl bölüşeceklerini planlamışlardı. Bu planı Sevr’de Osmanlı yönetimine kabul ettirmişler ama başaramamışlardı. ***Bugün, Büyük Orta Doğu Projesi ile aynı düşüncelerini gerçekleştirmeye çalışıyorlar.***

Seni daha iyi idare edilebilir bir duruma getirecekler. ***Bunun için önce Kürt kartını kullanmaya başladılar. Arkasından Ermeni meselesini olgunlaştırarak önüne sürcekler.*** Uyanık ol ve kendini böldürtme. Kendi menfaatlerini korusun ve kendini kullanmalarına izin verme.

Çok gürültü koparan Ermeni meselesi, aslında senin için bir bekâ meselesi.
En büyük gücün kültürün ve milli birliğin.

En zayıf yanın ise uyguladığın uyduruk demokrasi ile ehil yöneticileri iş başıma getirememen. Bu nedenle iyi yönetilememen.

İkinci önemli konu; senin Anadolu coğrafyasına hâkim Müslüman bir millet oluşun.

Onlara göre Sen, batı kültürünün temel kaynağı olan ve onlar için mukaddes sayılan İncil Ülkesi Anadolu topraklarını bin yıldır işgal ediyorsun. Kudüs üzerine yapılan seferleri sen püskürttün, Bizans'ı yıktın. Yetmiyormuş gibi ta Viyana'ya giderek kuşattın, yıllarca Avrupa da at koşturdun.

Sen Hristiyan dünyasına hem kafa tuttun hem de çok zarar verdin.

Hristiyanlığın doğuşunun 3.bin yılında Hristiyan dünyasının önündeki en büyük engel sensin. Hristiyan dünyasına göre senin küçülmen ve tehdit unsuru olmaktan çıkmaman lazım. **Görüldüğü gibi her iki sebep aynı sonuca varıyor.**

Gelecek senin için tehditlerle dolu.

İşte Ermeni meselesinin ve Kürt meselesinin özü bu.

Öyleyse dikkatli ol. Tedbirini almayı ihmal etme.

Dostunu, düşmanını iyi tanı.

Tuzaklara düşme. Vatanına ve benliğine sahip ol.

Ne demiş büyük şair Akif...

Sahipsiz olan memleketin batması haktır

Sen sahip olursan bu vatan batmayacaktır.

Bu vatanda, bu bayrak altında yaşayabilmeyi hak etmenin şifresini ise yine bir 12 Mart günü TBMM de coşkulu duygularla kabul edilen ve dilimizden düşürmediğimiz ama anlamını yeterince düşünmediğimiz İstiklal Marşı'nın son cümlesi vermektedir.

Hakkıdır. Hak'ka tapan milletimin istiklal.

Ay-yıldızlı bayrak altında yaşamayı hak edebilmek için Yaradan'dan bizlere, bu vatan, maddi ve manevi değerlerimize sahip çıkma, onu koruma, idrak, irfan ve şuurunu nasip etmesini niyaz ediyorum.

Yukarıda özetlenen çalışmaların bir kitap olarak basılmasını DERGAH Yayınlarının yöneticisi Sayın Ezel ERVERDİ benden istedi. Hazırladığım notları 30 Nisan 2015 tarihinde kendilerine sundum. Kitap, bilemediğim bir nedenle basılamadı.

30 Nisan 2015 tarihine kadar yapılan çalışmalar aşağıda detaylı bir şekilde verildi.

Bunlara ilave olarak Ermeni Tarihine ait yeni bilgiler toparlanarak bir özet halinde sunuldu.

Bu bilgileri TÜRK MİLLETİ 'ne sunmayı bir vazife sayıyorum.

Bu vesile ile emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Umarım Dünya İnsanlığına faydalı olur.

Saygılarımla

29 Temmuz 2021 İstanbul

Selami Oğuz

İÇİNDEKİLER:

ÖNSÖZ

A- TARİHİ GELİŞMELER

1.BÖLÜM: Tarihte Ermeniler

- 1.1- MÖ Armenia ve Urartular
- 1.2- Ermeniler ve Hristiyanlık
- 1.3- 1071 yılından önce, Anadolu'da Ermeniler
- 1.4-Haçlı Seferleri döneminde Ermeniler ve Kürtler
- 1.4.1 Kürtler
- 1.4.2 I. Haçlı Seferi: Antakya, Urfa ve Kudüs
- 1.4.3 Kürtler ve Ermeniler arasındaki ilişkiler:
- 1.5- 1453 yılına kadar Anadolu'nun İslamlaşması, Ermeniler ve Kürtler
- 1.6- Osmanlı Ermenileri ve Osmanlı Kürtleri

2.BÖLÜM: 1876-1918 yılları arasında Osmanlı Ermenileri

- 2.1 1876 II. Abdülhamit'in tahta çıkış hikayesi
- 2.2 1877-78 Osmanlı- Rus Savaşı öncesi ve sonrası
- 2.3 Sultan II. Abdülhamit zamanında Ermeni- Kürt ve Yahudi siyaseti
- 2.4 1908 ile 1914 yılları arasında yaşananlar
- 2.4.1 II. Meşrutiyetin ilanı ve Meclis-i Mebusanın toplanması:
- 2.4.2 İttihat ve Terakki Cemiyetinin iktidara gelmesi.
- 2.4.3 İttihat Terakki döneminde Ermeni- Yahudi siyaseti
- 2.5 I. Dünya savaşı (1914-1918)

3.BÖLÜM: 1918-1923 yıllarında Ermeniler

- 3.1 1918 -1921 yılları arasında Kafkasya'da siyasi durum.
- 3.2 TBMM Hükümeti döneminde Ermeni ilişkileri
- 3.3 Lozan Antlaşmasında Ermeniler
- 3.4 TC Devleti ile Ermeni ilişkileri

4.BÖLÜM: 1924-2021 yıllarında TC- Ermeni ilişkileri

- 4.1 1973 yılına kadar ilişkiler:
- 4.2 1973-1992 arasında iç ve dış gelişmeler:
- 4.3 1973-1992 arasında TC- Ermenistan ilişkileri:
- 4.4 1992 yılından sonra TC- Ermenistan devleti arasındaki ilişkiler
- 4.5 1992 yılından sonra TC- Ermenistan ve Azerbaycan Devletleri arasındaki ilişkiler
- 4.6 Günümüzde Ermeni sorunu

5.BÖLÜM: Gelecekte Ermeni sorunu

- 5.1 TC-Kürt ayrılıkçılık sorunu
- 5.2 TC- Ermeni sorunu
- 5.3 TC-Yunanistan- Kıbrıs ve AB ile sorunlar
- 5.4 Doğu Akdeniz ve Mavi vatan kavramı
- 5.5 TC-Rusya ilişkileri:
- 5.6 TC- İran ve Orta Doğu'daki İslam ülkeleri ilişkileri
- 5.7 TC- ABD ve İsrail ilişkileri
- 5.8 Türkiye Cumhuriyeti'nin geleceği

B- SİVİLTOPLUM KURULUŞLARININ GÖREVLERİ

6.BÖLÜM: Bugüne kadar yapılanlar.

6.1 Organizasyon yapısı

6.2 Etkinlikler

6.2.1 Yazılar

Erzurum üzerine yazılar

24 Nisan üzerine yazılar

Ermeni katliamları ile ilgili yazılar

Mektuplar ve basın bildirileri

6.2.2 Anma toplantıları, TV Programları, Yazılı basın etkinlikleri

6.2.3 Hazırlanan Projeler

PROJE- I Yanık dere sinema filmi:

PROJE- II Milli Eğitim tedrisatında Ermeni olaylarının anlatılması.

PROJE- III Anıt şehir Erzurum

PROJE- IV Kars -Ocaklı Köyü Şehitler anıtı

PROJE- V 24 Nisan Atalarımıza saygı ve Şehitlerimizi anma

PROJE- VI Buzdan Damlalar tiyatro eseri ve Yanık Dere romanı

6.2.4. Yapılan çalışmaların genel değerlendirilmesi:

Erzurum'un sosyolojik ve kültürel yapısı

Erzurum'da gizli Ermenilerin durumu

Siyasi yapı ve onun etkisi

Diğer sebepler

7.BÖLÜM. Bundan sonra yapılacaklar

7.1 Ülke çapında yeniden organizasyon

7.2 Konunun öneminin Milli Eğitim Müfredatına taşınması

7.3 Hazırlanan projelerinin hayata geçirilmesi

7.4 Yeniden Çağrı

8.BÖLÜM: Son sözler

EKLER:

Ek- I Ermeni Meselesi(Türkçe- İngilizce)

Ek- II Sempozyum bildirisi

9. Yararlanılan kaynaklar

TARİHTE VE GELECEKTE TÜRK-ERMENİ İLİŞKİLERİ

A- TARİHİ GELİŞMELER

1071 yılından bu yana Türk Milleti olarak içinde yaşadığımız ve vatan kabul ettiğimiz Anadolu coğrafyasında tarihi yaşam çok eski yıllara uzanmaktadır.

Yapılan arkeolojik araştırmalar sonucu Anadolu'da insan hareketlerinin günümüzden binlerce yıl öncelerine uzandığını Truva, Alişar ve Alacahöyük kazılarında anlamaktayız.

Bu kazılar bize, MÖ 3 bin yıllarında Anadolu'da ileri medeniyetlerin yaşadığını göstermektedir.

Bu satırların yazarı bir mühendistir. Tarihçi, değildir. Tarih, bir müspet ilimdir. Belgelere, yazıtlara dayanır. Yorumların çarpıtılmadan gerçekçi olarak yapılması gerekir.

Mühendis de eldeki bilgi ve verilere göre olaylara gerçekçi yaklaşan bir kişidir.

Bir müspet ilim adamı olan mühendisin tarih bilimini anlaması ve kavraması, tarihçi ile aynı bakış açılarına sahip olduğu için zor değildir.

Maksadım Anadolu tarihini yazmak olmayıp biz Türkler gelmeden önce Anadolu'da yaşadıklarını iddia eden Ermenilerin tarihi geçmişlerini biraz anlamaya çalışmaktır.

Bunu üç yazılı eserden alıntılar alarak yapacağım.

İlki Faik Reşit UNAT'ın hazırlamış olduğu Tarih Atlası.

İkincisi Ermeniler konusunda 1970 yılına kadar güvenilir tek kaynak olan Esat URAS'ın Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi adlı kitabı.

Üçüncüsü ise taraf tutan bir Ermeni yazar olan M. KALMAN'ın Batı Ermenistan (Kürt ilişkileri) ve Jenosid adlı eseri.

1.BÖLÜM: Tarihte Ermeniler

1.1- MÖ Armenia ve Urartular:

***Faik Reşit UNAT**'ın Kanaat Yayınları tarafından 1960 lı yıllarda yayınlanmış olan Genişletilmiş Tarih Atlasında, İskender İmparatorluğunun parçalanmasından sonra MÖ 200. yılında oluşan siyasi yapılanmada Armenia ismi verilen bir alan görmekteyiz.

Bu oluşum, tarihte bir ilk olup daha önceleri bu bölgede Ermeni ismine rastlanılmamaktadır. Kafkasya'ya ve Kuzey Doğu Anadolu'ya hâkim olan kavimler bu bölgede eğer yaşıyorlarsa Ermenilerin özgür bir devlet kurmalarına o tarihe kadar müsaade etmemişlerdir.

Kuzey Doğu Anadolu'da Van gölü ve çevresinde MÖ 2000 li yıllarda Tuşpa (Van) şehrini başkent edinerek egemenlik kuran Urartuların, Ermenilerin ataları olduğu sanılmaktadır. Van Kalesi ve yakınındaki harabeleri görme fırsatını buldum.

Bu harabeler deki yazıtlar ve özellikle sulama kanalları üzerindeki işçilik ve mühendislik uygulamaları, ileri Urartu Medeniyetinin seviyesini açıkça ortaya koymaktadır.

****Esat URAS** tarafında yazılan ve Belge Yayınları'nca 1953 yılında yayınlanan Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi adlı kitap, bu konuda yazılmış ilk kitap olmasının yanında muhteviyatı itibarı ile en önemli kaynak kitap niteliğindedir.

Bu kitapta Ermenilerin tarihi ile meşgul olan ve tamamı ruhban olan, çoğu yabancı olduğu halde Ermeni tarihçisi kabul oluna28 tarihçi ile 17 yabancı tarihçinin ismi verilmekte ve bu eserlerin gerçekle, ilimle ilgileri olmadığı, tamamen taraflı, sırf Hıristiyanlık aşırılığı içinde ve siyasi amaçla yazıldıkları ifade olunmaktadır.

Ermenistan coğrafyası olarak kuzeyden Karadeniz ve Gürcistan, güneyden İran, Elceze, Suriye ve Akdeniz, doğudan İran ve Hazar Denizi, batıdan ise Küçük Asya ve Akdeniz'le kuşatılan oldukça geniş bir alan tarifiilmektedir. Başlıca nehirler, Fırat, Dicle, Aras, Çoruh, Kura nehirleri; göller, Van Urmiye, Sevan ve Çıldır gölleri, başlıca dağları, Ararat (Ağrı) Arakaz (Alagöz) Kürdistan dağları. Süphan, Bingöl ve Munzur dağlarıdır.

Ermeni tarihi: Bir kısım tarihçiler Ermenileri, Kitap-ı Mukaddes rivayetlerine bağlayarak Sinear'dan (Aşağı Mezopotamya) gelen Yafes evladından (Hayk) geldiklerini ileri sürmektedirler.

Bunlara göre Ermeniler; Hazreti Nuh (as) tufanından sonra geminin Arafat'a konduğu, sular çekildikten sonra insanların bir kısmının bu bölgeye yerleştiği, bir kısmının dağıldığı, Mezopotamya'ya gidenlerden Hazreti Nuh'un (as) torununun torunu olan ve Babil kulesi yıkıldıktan sonra geri dönen 130 yaşındaki Hayk'ın soyundan türemişlerdir.

Diğer bir kısım tarihçiler ise Ermenilerin Anadolu'ya batıdan gelen Frigyalıların doğuya uzanan bir kolu olduğunu savunmaktadırlar.

Dinsel yanı olması halinde ve Hristiyan camiasında etkin propaganda gücüne sahip olacağı için **Ermeniler kökenlerini;** Hazreti Nuh(as) tufanına kadar götürmekte ve bu nedenle Ararat (Ağrı) dağına kutsallık vermektedirler. Oysa henüz yayınlanmamış Kuran'ın Işığında Türkiye'nin geleceği kitabımda Tufan olayının, Aşağı Mezopotamya bölgesi ile sınırlı olduğu ve Ağrı Dağı ile hiç bir ilgisinin bulunmadığı rakamlarla ortaya konulmuştur.

İleride **Okudukça I** yazısında anlatılacağı üzere kendi iç çekişmelerinden dolayı tarihte siyasi bir varlık gösteremeyen bu nedenle ezilmişlik duygusuna kapılan Ermeni toplumu hayalci, abartılı bir yapıya sahip olup gerçek dışı olaylara kapılmayı kendisine huy edinmiştir. Tufan olayına sığınmak ta, işte bu ruh yapısının açık bir ifadesi olmaktadır.

*****Vatandaşlık adı Mete TEKİN** olan 1961 Samsun- Vezirköprü doğumlu yazar, **Ermeni ve Kürtler** hakkında birkaç eser yazmış. Amasya ilçelerinde Edebiyat Öğretmenliği yapmış, Kürtçülük propagandası suçundan 1981 de tutuklanıp 18 ay hapis yatmış, 1984 te Fransa'ya kaçarak gerçek adı olan **M. KALMAN** ismi ile kitaplarını fanatik bir üslup ve taraflı yaklaşımla yazıp yayınlamıştır.

Yazara göre; Ermeniler kendilerine Hay, ülkelerine Hayıstan derler. Hayk efsanesi, o zaman doğal olan bir halkı bir ataya bağlama saplantısından ortaya atılmıştır. Aslında Hayk, Hay'ın çoğulu olup Hayların yaşadığı ülke anlamında kullanılır. Bazı tarihçiler Urartuları Ermenilerin ilk devleti olarak kabul ederler.

Ermeniler hakkında ele geçen ilk belge MÖ 515 yılında 1.Darius'un Akamend yazıları olup, bu yazıtlarda Ermenistan'ın Darius imparatorluğuna bağlı bir eyalet olduğu ifade olunmaktadır.

Çok fazla detaya girmeden şunları söyleyebiliriz. Milattan önceki dönemde özellikle Anadolu'nun doğu ve kuzey doğu bölgelerinde, hep başka siyasi güçlerin egemenliğinde yaşayan Ermeni toplumu, Pers İmparatorluğu, İskender İmparatorluğu dönemlerinden sonra Armenia adında küçük bir devlet olarak siyasi bir varlığa bürünmüş ve Hristiyanlığın Anadolu'ya yayılışını böyle bir yapıda karşılamıştır.

1.2- Ermeniler ve Hristiyanlık

Hristiyanlara göre Anadolu bir İncil Ülkesidir. Hazreti İsa'nın (as) annesi ve havarileri, yaşadıkları baskılar sonucu Anadolu'ya sığınmışlardır.

Hazreti Meryem (ra) Antakya yolu ile Efes- Selçuk'a yerleşmiş, havarilerin en büyüğü Sen Piyer Antakya üzerinden Roma'ya ulaşmış, diğer havariler Anadolu üzerinden başka ülkelere ulaşarak o tarihlerde Tek Tanrı inancını kabul eden Hristiyanlığı yaymaya çalışmışlardır. Kapadokya, bu tarihlerde Hristiyanların sığındığı önemli bir merkez konumundadır. Ermeniler MS 301 yılında Ermeni Prensi III. Tridat önderliğinde Hristiyanlığı kabul etmişlerdir.

Bu tarihlerde havari olmayan Yahudi Sen Pavlos'un mektupları ile Hristiyanlık, tek tanrı inancını bırakıp Teslis inancına (Üçlü tanrı) dönmüştü. Bu kural MS 325 yılında İmparator Konstantin himayesinde yapılan İznik Konsülü ile resmiyet kazandı ve tek tanrı inancını taşıyanlar aforoz edilerek yok edildiler.

Hristiyanlık, Ermeniler arasında Havari Bartholome ve Thaddle ile yayılmıştır. Hristiyanlık arasındaki bölünmeler Ermeni kilisesine de yansımış, Ermeni kilisesinin diğer kiliselerden farklı bir yol izlemesi, Ermeni toplumunun devamlılığında önemli bir etken olmuştur.

Ermeniler Hristiyanlığın Ortodoks mezhebine mensupturlar...

1.3-1071 yılından önce Anadolu'da Ermeniler

Türklerin Anadolu'ya göç etmelerinden önce MS 7. yüzyıl ortalarına kadar Anadolu coğrafyasında egemenlik Fırat nehri sınır olmak üzere Bizans ve Sasani İmparatorlukları arasında bölüşülmüştür. Zaman zaman bu iki devlet birbirlerine üstünlük sağlamışlarsa da Fırat nehrinin doğusunda yaşayan Hristiyan Ermeniler, bu devletin MS 651 yılında yıkılışına kadar İran- Sasani İmparatorluğuna tabi olmuşlardır.

Bu tarihten sonra Ermenilerin yaşadığı bu bölge güneyden Emevi ve Abbasi devletlerinin kuzeyden Hazar Hanlığının, zaman zaman Bizans'ın hakimiyetine girmiş, Rum Pontus Devleti ile bölge halkları olan Gürcüler ile Ermeniler arasındaki savaşlar sonucu Ermeniler başkenti Ani şehri olan bir devlet kurmayı başarmışlardır.

Ermeni kilisesi, Eçmiyazini merkez ve bu kilisenin Katolikosu'nu ruhban sınıfının başı olarak kabul etmiştir

MS 961 yılında Pakraduni Hanedanlığı tarafından kurulan bu devlet, 1064 yılında Büyük Selçuklu hükümdarı Alp Aslan tarafından ortadan kaldırılmıştır

1030 yılından itibaren Anadolu, doğudan gelen büyük Türkmen göçüne maruz kalmış, 1071 yılındaki Malazgirt Savaşının kazanılması ile Anadolu kapıları Türkmenlere tamamen açılmıştır. Bundan böyle artık bu coğrafyadaki Hristiyan Ermeniler, Müslüman Türklerle beraber yaşamak zorundadırlar.

Alp Aslan'ın vefatından sonra Ermeniler Sultan Melikşah'ın himayesine girmişler, 1076 yılında İznik merkezli kurulan Anadolu Selçuklu devleti gerçeği ile tanışmışlardır.

1095 yılında başlayan ve ilk üçü Anadolu üzerinden yapılan Haçlı seferlerinde Ermeniler Haçlı ordularına yardım ederek etkin rol oynamışlardır.

1.4- Haçlı Seferleri döneminde Ermeniler ve Kürtler.

1095 yılında başlayan ve aralıklarla yapılan 8 sefer sonucu 1270 yılına kadar süren Hristiyanlarca kutsal sayılan Kudüs ve yakınlarını ele geçirmek amacıyla yapıldığı söylenen aslında gerçek amacı zengin ve medeni Müslüman medeniyetini talan etmek olan Haçlı savaşlarının ilk üçü Anadolu üzerinden olmuş, dördüncüsü İstanbul'un talanı ile son bulmuştur. Son dört haçlı seferi deniz yolu ile yapılmış ve etkisi giderek azalmıştır.

Anadolu üzerinden yapılan Haçlı akınlarını, Anadolu Selçuklu devleti yanında Büyük Selçuklu devleti parçalandıktan sonra kurulan atabeylikler karşılamışlardır.

Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde kurulan Artuklu'lar ile Irak'ın kuzeyinde hakimiyet kuran Musul Atabeyliği ve daha sonra Eyyubiler devletinin bu savaşlarda çok önemli etkileri olmuştur. Şimdi bu yörelerde özellikle kırsal bölgelerde yaşayan ve kendilerini Kürt olarak tanımlayan topluluğu tanımaya çalışalım.

1.4.1 Kürtler: Tarihte bu adla kurulmuş bir siyasi devlet bulunmamaktadır. Bu bölgenin yerel halkları, güneyden Arapların, doğudan İranlıların ve göçmen Türkmenlerin, kuzeyden ve batıdan ise Hristiyan Rum, Ermeni ve Gürcülerin etkisinde kalmış, bu insan toplulukları ile karışmış ve kökeni Türkçe, Farsça ve Arapçaya dayanan Kürtçe dili ile anlaşmaya çalışan bir toplum ortaya çıkmıştır.

Anadolu'ya giriş kapısı olması nedeniyle bu bölgede kalıcı siyasi yapı oluşamamış, Kürtçe dahi bünyesindeki lehçe farkları nedeni ile ortak bir dil olamamıştır. Bu nedenle, ortaya ortak bir millet çıkamamıştır.

Kürtçe konuşan toplumlar genellikle bir ağa veya şeyhin yönetiminde aşiretler halinde yaşarlar. Yine genellikle kırsal alanda ziraat ve hayvancılıkla uğraşan bu aşiretler ve Ermeni köylüler arasında su ve toprak yüzünden kavgalar olsa da ağa ve şeyhin otoritesi bu olaylarda son sözü söyleyebilme gücüne sahiptir.

En büyük sorun kan davalarıdır. Genellikle namus meselesinden çıkan ve adam öldürme ile sonuçlanan bu davalar ağa ve şeyh otoritesini dahi hiçe sayar.

Kürt toplumları çoğunlukla Müslüman olup Sünni Şafii mezhebine mensupturlar. Orta Asya’da Şaman kültürüne bağlı olarak Anadolu’ya gelen Türkmenlerden etkilenen bir kısım Kürtler ateist veya Alevi mezhebine mensupturlar.

Özellikle Irak’a yakın bölgelerde ise Hristiyan olan Kürt toplumları da bulunmaktadır.

Şerefname; Bitlis hükümdarı ve aynı zamanda tarihçi olan Şeref Han tarafından 1597 yılında Farsça yazıldı. İki defa Arapçaya 1930 yılında Türkçeye çevrildi.

Abartısız rahat bir üslupla yazılan eserde olaylar nesnel bir biçimde aktarılır. Kürt halkının tarihini inceleyen temel kaynak niteliğindedir. Kitap, Kürtlerin oluşumuna ilişkin zalim kral Dahhak’ın efsanesi ile başlar, Kürtlerin karakterini, değerlerini, zaafalarını yabancı bir sosyolog gibi tasvir eder Şeref Han, Kürtlerin aşırı cesaret sahibi, alabildiğine mert ve cömert, son derece onurlu ve aşırı derecede mağrur olduklarını yazar. Kürtlerin ekonomik şartları hakkında bilgi verir. Dağlık bölgelerde ürünlerin Kürt nüfusuna yetmediğini bu nedenle Kürtlerin kanaatkâr oldukları anlatılır Neden birleşemezler? Birbirlerinin sözüne niçin uymaz, birlikte hareket edemezler?

Kitapta; Hazreti Muhammed’i (as) ziyarete giden **Buğdüz** adlı birinin çirkin davranışları nedeniyle Hz. Peygamberin **“Cenabı Hak. Bu topluluğu kendi arasında ittifa-ka ve birleşmeye muvaffak etmesin. Yoksa birleştiklerinde dünya onların elleriyle yok olur”** bedduasını aldıkları ifade olunur ve **Şeref Han “İşte o zamandan beri bu millet büyük devlet ve saltanat kurmaya muvaffak olamamıştır”** diye kanaatini belirtir.

Kan davaları nedeniyle de nüfuslarının artmadığı ifade edilir. Kürtlerin birleşemelerinin nedenlerinden biri belki en önemlisi konuştukları dildeki lehçe farklılıkları nedeniyle birbirlerini yeterince anlayamamalarıdır.

Şevket Süreyya AYDEMİR ,Tek Adam cilt III de Kürtler hakkında geniş malumat verdikten sonra dil yapısı ve lehçeleri hakkında şöyle yazar.

Petersburg Akademisi tarafından yayınlanan Kürtçe- Farsça- Almanca lügatinde derlenen 8307 kelimedden 3080 kelime Türkçe ve eski Türkmençe, 2000 kelime Arapça, 1030 kelime yeni Farsça 1240 kelime Zendce, yani eski Farsça, 370 kelime Pehlevi 220 kelime Ermeni 108 kelime Keldani ve sadece 30 kelime Kürtçedir.

Genel olarak iki dil gurubu vardır. **Kırmanç ve Zaza.**

Bunlar kendi içinde lehçelere ayrılırlar Van, Ağrı, Erzurum, Bingöl, Bitlis, Muş, Urfa-Suruç, Midyat ve Cizre de **Kırmanç’ca** hakimdir.

Genellikle dağlık bölgelerde olmak üzere Bitlis’in Sason-Mutki ilçelerinde Diyarbakır ve Elazığ’ın ilçelerinde Mardin’in birçok köyünde **Zaza’ca** konuşulur.

1.4.2 I.Haçlı Seferi: Antakya, Urfa ve Kudüs

*1095 yılında **Yoksul Gotye** adlı bir şövalye ile papaz **Piyer Lermi** komutasındaki 100 bin kişilik ilk haçlı ordusu İznik önlerinde **Sultan I. Kılıç ARSLAN** yönetimindeki Anadolu Selçuklu ordusu tarafından yok edildi. Sultan, Malatya’nın fethi için şehri kuşatmaya gitti.

1096 yılında Fransız senyörlerinden **Godfruva dö BUYYON** komutasındaki 600 bin kişilik ordu İstanbul’a geldi. Bizans İmparatoru bu yağmacı ordunun İstanbul’u yağmalamaması için İstanbul Boğazında bir köprü kurarak bunları Anadolu yakasına geçirdi.

Malatya kuşatması ile meşgul olan, **Sultan I. Kılıç ARSLAN**'a haber gönderdi ve onun İznik'teki aile efradını himayesine alarak onları İstanbul'a getirttiğini bildirdi. Haçlı ordusu süratle hareket ederek İznik'i kuşattı.

İznik, Bizans bayrağı çekerek yağma ve katliamdan kurtuldu. **Haçlılar**, önüne gelen her yeri yağmalayarak, yakarak ve katlederek Eskişehir'e yürüdü. **Sultan I. Kılıç ARSLAN**, 100 bin kişilik süvari ağırlıklı ordusu ile Haçlı ordusunu karşıladı.

Prof. Dr Osman Turan, Selçuklular zamanında TÜRKİYE kitabında bu savaşı ve sonrasını şöyle anlatıyor. "Frankların 25 bin kişilik zırhlı süvarileri vardı.

Bunlara hafif süvarilerimizle yapılan saldırılar hiçbir sonuç vermedi. Haçlılar, verdikleri zayıflara rağmen durdurulamadı ve Bizans desteğinde Konya yönünde ilerlemelerine devam ettiler.

Danişment Gazi Gümüştekin ve Kayseri Emiri Hasan Bey'in kuvvetleri ile Selçuklu kuvvetleri Konya Ereğli'de toplandı. Burada yapılan savaş da kazanılamadı. Haçlı ordusu buradan iki kola ayrıldı.

Bir kısmı kuzeye dönerek Kayseri istikametine yöneldi. **Hasan Bey**, bunları vur kaç taktığı ile yok etti ve kendisi de şehit oldu. Niğde yakınlarındaki Hasan Dağı bu şehitlerin anısını yaşatmaktadır.

Diğer gurup Gülek Vadisi üzerinden Kilikya'ya (Çukur ova bölgesi) indiler. Tarsus, Adana ve Mamistra (Misis) şehirlerini ele geçirdiler. Selçuklular daha fazla mukavemet etmeden geri çekildiler. **Büyük Selçuklu Sultanı Berkyaruk**'tan, istenen yardım gönderilmedi. Anadolu Selçuklu Devletinin kaybettiği yerleri Bizans tekrar geri aldı. Türkler Kilikya'dan çekilince dağlara sığınan Ermeniler yavaş yavaş ovalara inerek Haçlılara katıldılar."

Haçlılar 8 aylık bir kuşatmadan sonra Antakya'yı ele geçirdiler ve burada bir devlet kurdular. (1098) Oradan ayrılan bir kol Urfa'yı ele geçirdi. Burada da bir başka devlet kurdu. (1098) Gecikmeli olarak yardıma gelen Büyük Selçuklu Ordusu yapılan ani bir baskınla Haçlılara yenildi. Böylece Kudüs'ün yolu açılmış oldu.

Avrupa'dan çıktıktan 3 yıl sonra 40 bin kişi kalmışlardı. Kudüs'ü kuşattılar. 37 günlük kuşatmadan sonra Kudüs'ü ele geçirdiler. Müslüman ve Musevilerden 70 bin kişiyi katlettiler. 1099 yılında Kudüs'te Patrik yönetiminde 3. devletlerini kurdular.

Antakya ve Urfa Kontlukları Kudüs'deki yönetimi, süzeren devlet (himayesine girilen) olarak tanıdılar. Ermeniler ise kurulan Antakya, Edessa (Urfa) ve Kudüs Kontlukları döneminde Kilikya, Suriye ve Lübnan'a indiler.

Kudüs'te bir Ermeni Mahallesi kurdular. Anadolu Selçuklu devleti bu dönemde büyük sarsıntı geçirdi ve devletin merkezi Konya'ya taşındı. Daha sonraki yıllarda gelen Haçlıların bir bölümünü **Danişment Gazi** Sivas taraflarına çekti ve onları yok etmeyi başardı. Selçuklu sultanları ile **Danişmend Gazi** arasında yaşanan anlaşmazlıklar Haçlılarla olan mücadeleyi ikinci plana bıraktı.

Bu dönemde Haçlılarla mücadelede Artuklular ile Musul Atabeyliği öne çıktılar. Harput, Hasan Keyf ve Mardin Artukluları çeşitli cephelerde Haçlılarla mücadele ettiler. **Harput Artuklu Beyinin yeğeni olan Balak Gazi** 1112 yılında genç yaşta hükümdar oldu. Oğuzların Kayı boyuna mensuptu. Haçlılarla imha edici savaşlar yaptı ve onları ağır yenilgilere uğrattı. 1122 yılında Urfa kontu Joselini 1123 de onu kurtarmaya gelen **Kudüs kralı Baudouin** i esir ederek zincire vurdu. İkisini de Harput kalesine hapsedti.

Balak Gazi, Avrupa'da çok ünlüdür ama biz pek tanımayız. Kendisine bu hizmetlerinden dolayı Büyük Selçuklu Hükümdarı tarafından Gazi unvanı verildi. 1124 yılında Suriye'deki Menbic Kalesini kuşatırken okla göğsünden vurularak şehit oldu.

****II. Haçlı seferi Musul Atabeyi İmadettin ZENGİ ve oğlu Mahmut ZENGİ**'nin 1144 yılında önce Urfa daha sonra Halep, Şam ve Antakya'yı ele geçirmesi sonucu Kudüs kralının papadan yardım istemesi ile başladı. **Alman kralı III Konrad**, 75 bin kişilik ordusu ile Anadolu'ya geçti.

Anadolu Selçuklu sultanı I. Mesud'un kuvvetleri ile Konya yakınlarında yaptığı savaşta yenildi. İznik'e kaçtı. **Fransa kralı VII. Louis** ise ordusuyla birlikte deniz yolu ile Antalya'ya geldi. Antakya'yı yeniden almaya yöneldiler. Ancak bu ordu, İçel dağlarında yok edildi. İki kral, Kudüs'te buluştular. Şam'ı geri almaya çalıştılar ama başaramadılar. (1149)

*****III Haçlı seferi; Musul atabeyi Nurettin Zengi**'nin komutanı **Şirguh**'un yeğeni olan **Selahaddin EYYUBİ**'nin 1187 yılında Haçlıları Taberiye gölünün yakınlarında yapılan Hittin savaşında yenerek Kudüs'ü geri alması ile başladı.

Selahaddin EYYUBİ, Kudüs'teki Hristiyanları serbest bıraktı. Kudüs'ü geri almak için **Alman kralı Frederic Barbaros, Fransa Kralı Fihilipe Ogüst ve İngiltere kralı Arslan Yürekli Richard**, harekete geçtiler. 100 bin kişilik bir ordu ile Anadolu'ya geçen **Alman kralı, II. Kılıç Aslan**'ı yenerek Konya'yı aldı. Silifke çayında boğulunca, ordusu dağıldı. Diğer iki kral birbirleri ile pek anlaşamadılar. **Fransa kralı**, ülkesine geri döndü. **İngiliz kralı** tek başına bir şey yapamadı ve Kudüs Müslümanlarda kaldı. Ta 1917 yılına kadar. Diğer haçlı seferlerinden bahsetmeye gerek yok.

1.4.3 Kürtler ve Ermeniler arasındaki ilişkiler:

Haçlı seferleri Hristiyan Dünyasının Müslümanlığa yaptığı saldırıların ilki ve en kapsamlısıdır. Hristiyan Ermeniler bu mücadelede Haçlıların yanında yer almışlar ve kendilerine yeni kazançlar sağlamışlardır.

Haçlılarla mücadele eden Artuklular ile Musul Atabeyliği, Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı bölgelere hâkim idiler.

Bu devletlerde gerek yönetici ve gerekse asker olarak Türklerin yanında Kürtleri de görmekteyiz. **Selahaddin EYYUBİ**'nin kökeni belli değildir. Kürtlerde sahip çıkarlar Türklerde. Tıpkı, Mevlana Celaleddini Rumi de olduğu gibi.

Özellikle kırsal kesimlerde iç içe yaşayan Kürt ve Ermeni toplumları arasında dini hoşgörülerin hâkim olduğu dönemlerde özellikle karşılıklı evlilikler sonucu oluşan dostluk ilişkilerinde barış sağlanmış, olmadığı dönemlerde ise gizli- açık çatışmalar günümüze kadar süre gelmiştir. Evliliklerde genellikle Hristiyan kız ile Müslüman erkek evliliği söz konusudur.

İslam bu tür evliliğe izin vermektedir. Aksi durum yani Hristiyan erkek- Müslüman kız evliliğine, İslam'da kesin hüküm olmamasına ve genelde sıcak bakılmamasına rağmen sınır tanımayan aşk ve sevdâ duygularının ağır bastığı hallerde sık olmasa da karşılaşılmaktadır

Ancak açık olan bir şey vardır ki o da bu coğrafyada iç içe yaşayan Kürt ve Ermeni topluluklarının çıkar mücadelelerinin, Haçlı seferleri ile mahiyet değiştirmiş olmasıdır. Bu mücadeleler bundan böyle daha çok Hristiyan- Müslüman mücadelesine dönüşmüştür.

1.5- 1453 yılına kadar Anadolu'nun İslamlaşması Ermeniler ve Kürtler

Haçlı saldırılarından yaklaşık 40 sene sonra Anadolu, bu kere doğudan gelen ve önündeki bütün medeniyetleri silip, süpürerek yok eden Moğol istilasına ve vahşetine uğradı. Anadolu Selçuklu devletinin yıkılmasına sebep olan bu istila, coğrafi konumları itibarıyla önce Kürt ve Ermeni toplumlarını olumsuz yönde etkilemiş, Bağdat'ın 1258 yılındaki feci tahribatı, yöre insanlarını dehşete sürüklemiştir.

Bölgeye hâkim olan Moğol İlhanlı devleti egemenliğini, 1336 yılına kadar sürdürdü. Başlangıçta Müslüman olmayan Moğollar sonradan Müslüman oldular. Moğollar Anadolu'da ve yakın coğrafyada büyük tahribat yaptılar. Onları sadece Türk kökenli komutanların yönettiği Memluklar iki defa yenerek durdurdular.

Yaklaşık 50 sene süren bu tahribat Anadolu'nun siyasi yapısını da değiştirdi ve Anadolu'da küçük beylikler dönemi başladı.

Verdikleri büyük zararlarına rağmen Moğol akınları önünde Anadolu'ya yönelen Müslüman Türklerin akımının yoğunlaşması sonucu, Anadolu'nun Türkleşmesini sağlamış olmaları ise en büyük faydayı teşkil etmiştir.

İslam; Anadolu'ya Hazreti Osman (ra) zamanında gelmiş Arap atlıları 650 yıllarında Erzurum yaylalarında görülmüştür.

Sonraki Emeviler, Abbasiler ve Büyük Selçuklular zamanında İslam Anadolu'ya taşınmış ise de İslam, özellikle Fırat Nehrinin batısında yer alan coğrafyada yaşayan Hristiyan- Rum halkı arasına girememiştir.

Zamanla **Ahmet YESEVİ** dervişlerinin Fırat'ın batısındaki kırsal alanlarda fırın, hamam ve mescit üçlüsünden oluşan yerleşimleri, Rum tekfurlarının mezaliminden bunalan halkı bu noktalara yöneltmiş, halkın açlığını gideren ve hastalıklarını iyileştiren bu merkezler halkın teveccühünü kazanmışlardır.

Bu dervişler Rumların dini inançlarına müdahale etmemişler, kendi mescitlerinde İslami yaşamlarını sürdürerek örnek olmuşlardır. Kilisenin aldatmalarının farkına varan Rumlar, zaman içinde bu insanlara yakınlaşmış ve giderek Müslüman olmuşlardır. İslam'ın Anadolu'da hâkim konuma gelmesi en az 3 asır sürmüştür.

Prof.Dr. Mustafa AKDAĞ'ın Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi adlı eserinin I. cildinde Anadolu'da tarikatların çıkışı ve eğilimleri sistematik ve kavramsal olarak anlatılır.

Bu dönemde iki tarikat öne çıkmıştır. Bektaşilik ve Mevlevilik.

Her iki tarikatın özellikle Mevleviliğin Moğollarla siyasi mücadeleden kaçınmış olduklarını ve onlarla dost kalmayı tercih ettiklerini ifade eder.

Bektaşilik, Orta Anadolu'nun kuzeyinde Çorum- Ankara- Bursa ekseninde hâkimdir, daha mücadelecidir ve Osmanlı'nın kuruluşuna destek sağlamıştır.

Mevlevilik, Orta Anadolu'nun güneyinde Kayseri- Konya- Kütahya -Aydın ekseninde hâkimdir. Ulaşıcıdır. Karamanlıları ve Ege uç beyliklerini desteklemişlerdir.

Aşık Paşazadenin belirttiği gibi, Abdalan-ı Rum, Gaziyan-ı Rum ve Baciyan-ı Rum zümreleri dini yaşamın gelişmesinin yanında ordular içinde yer alarak yeni fetihlerde etkin rol üstlenmişlerdir. . .

*Fırat nehrinin doğusunda kalan ve Kafkasya'dan Basra körfezine kadar uzayan Kürt ve Ermeni toplumlarının meskûn olduğu bölgeler, yıkılıncaya kadar Moğol İlhanlı Hanlığının yönetiminde kalmıştır. Bölgenin hakimiyeti, bu devletin yıkılması ile Bayındır Türkmenleri yönetiminde 1340 yılında kurulan Akkoyunlular devletine geçmiştir.

Aynı coğrafyada, Barani aşiretinin yönetiminde kurulan ve 1380- 1469 yılları arasında özellikle Timur İmparatorluğunun desteği ile geçici bir süre hüküm süren Karakoyunlular Devletinin egemenliğinden sonra Akkoyunlular, 1469 yılında egemenliklerini tekrar ele geçirmişler ve varlıklarını 1514 yılına kadar sürdürmüşlerdir.

Tarihte ilk defa Kuran-ı Kerimi Türkçeye çevirten Akkoyunlu hükümdarı; Safevi Hükümdarı Şah İsmail'in dayısı olan Sünni Müslüman Uzun Hasandır.

Bu olay Türk İslam tarihi için son derece önemlidir.

Bu zaman aralığında kuzeydeki Ermeniler ise Rum Pontus devletinin hakimiyetinde yaşamışlardır.

*Moğolların Anadolu Selçuklu Devletini yönetimleri altına aldıkları dönemde Anadolu'nun birçok bölgesinde sözde Konya'ya bağlı görünen birçok beylik ortaya çıkmış ve Anadolu siyasi haritası paramparça olmuştur.

Bu beyliklerden biri ve en küçüğü olan Osmanlı Beyliği, bir uç beyliği olmanın avantajını Bizans aleyhine kullanmayı başararak genişlemiş ve 1299 yılında, sonradan imparatorluk düzeyine ulaşacak ve tarihin en görkemli devletlerinden biri olacak Osmanlı Devletini kurmuştur.

Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda, şu üç ilke hakimdir.

Adalet, Geleneksel Türk Töresi ve İnsanlığa Hizmet Aşkı.

Bu ilkeler devletin kurucusu **Osman Bey'e**; onun mürşidi ve kayın pederi olan **Şeyh EDEBALI** tarafından şu cümlelerle özetlenmiştir.

Ey oğul! Bundan sonra öfke bana, uysallık sana; gücenme bize, gönül alma sana; suçlamak bize, katlanmak sana; acizlik bize, hoş görmek sana; anlaşmazlıklar bize, adalet sana; haksızlık bize, bağışlamak sana.

Ey oğul! İşin ağır, işin çetin, gücün kula bağlı Allah (cc) yardımcın olsun.

Güçlüsün, kuvvetlisin, akılsın, kelamlısın Ama bunları nerede kullanacağını bilmezsen; sabah rüzgarında savrulup gidersin. Öfke, nefsin bir olup aklını yener. Daima sabırlı ol. Sebatlı ve iradene sahip olmalısın. Dünya senin gözlerinin gördüğü gibi değildir. Bütün bilinmeyenler, fethedilmeyenler, görünmeyenler ancak sen faziletli olursan gün ışığına çıkacaktır. Sabretmesini bil. Vaktinden önce çiçek açmaz. Şunu da unutma. İnsanı yaşat ki devlet yaşasın

Ey oğul! Ananı, atanı say. Bereket büyüklerle beraberdir. İnancını kaybedersen, yeşilken çöllere dönersin. Açık sözlü ol. Her sözü üstüne alma. Gördüğünü görme. Bildiğini bilme. Sevdiğin yere sık gidip gelme.

Ey oğul! Üç kişiye acı. Cahiller arasında kalan alime. Zenginken fakir düşene. Hatırlı iken itibar kaybedene.

Ey oğul! Unutma! ...

Yüksekte yer tutanlar, aşağıdakiler kadar emniyette değildir.

Haklıysan mücadeleden korkma.

Osmanlı devleti, bu ilkelerle kuruldu. Kısa bir sürede Avrupa ve Anadolu'da genişledi. Timur istilası ile geçici bir fetret devri yaşamasına rağmen kısa sürede toparlandı ve İstanbul'u fethederek İmparatorluk konumuna ulaştı. Bu tarihe kadar Fırat nehrinin batısındaki Anadolu'da tam bir birlik sağlanamamıştı.

Fırat nehrinin doğusunda ise yani Ermenilerin ve Kürtlerin iç içe yaşadığı bölgeler, kuzeyden güneye Rum Pontus Devleti ile Akkoyunlular devletinin hakimiyeti altında idiler. Bu konuları bu kadar ayrıntılı yazmamın nedeni Anadolu'nun vatan olmasında ne büyük mücadelelerin verildiğinin gelecek nesillerce yeterince bilinmesi içindir

1.6- Osmanlı Ermenileri ve Osmanlı Kürtleri

İstanbul'un 1453 yılında Türkler tarafından Fethi ile Ermenilerin hayatlarında çok ciddi değişikliklerin yapıldığı bir dönem başlamıştır.

Kronolojik gelişme şöyle olmuştur.

•Osmanlı Ermenilerine tanınan haklar:

Sultan Mehmet II, İstanbul'un fethini müteakip Ortodoks Rum Cemaatine tanıdığı hukuk ve yetkilerin aynısını Ermenilere de tanımıştır. Bizans'ın son dönemlerinde İstanbul'da genellikle ticaretle uğraşan bir Ermeni nüfusu vardı. Fatih Sultan Mehmet 1461 yılında Ermeni Milletini tanıyınca Ermenilerin en yüksek dini lideri olan Hovakim'i Bursa'dan İstanbul'a getirterek kendisine Ermeni Patriği unvanını vermiş, böylece İstanbul, Türkiye Ermenilerinin ruhani merkezi haline gelmiştir.

Ermeni Patrikliği, Musevi ve Ortodoksların dışında kalan bütün diğer Hristiyanlar (Süryaniler, Suriye ve Mısır Monophysitleri ve Bosnalı Bogomi'ler ile Romanlar) üzerinde de yetkili kılınmıştır. Bu uyruklar, Osmanlı yönetimi ile ilişkilerini Ermeni Patrikliği vasıtasıyla yürütmüşlerdir. Bu nedenle Ermenilere tanınan bu statü, yalnız kendi toplumları için değil diğer bazı cemaatleri de kapsaması açısından farklı ve üstün bir nitelik taşımaktaydı. Gerek Selçuklu ve gerekse Osmanlı yönetimlerinin Ermenilerle ilişkileri ve onlara tanıdığı haklar, Bizans'agöre çok ileri bir düzeyde bulunmaktaydı. Selçuklu ve Osmanlı yönetimlerinin, Müslüman olmayan halka karşı izlediği siyasetin esasını dini ve insani değerler oluştuyordu.

Bu nedenle “Bizans’ın çeşitli şekillerdeki baskı ve tahakkümü altında siyasi bir birlikten yoksun oldukları halde ve yalnızca Bizans yurttaşı olarak Orta Anadolu ve Kilikya’da yaşayan Ermeniler, Anadolu’ya bir millet halinde gelip yerleşmekte olan ve özellikle kendilerinin dini inanç ve faaliyetlerine hiçbir şekilde müdahalede bulunmayan Selçuklulara adeta bir kurtarıcı olarak karşılamışlar ve içtenlikle onların vasalı (tâbii) olmayı kabullenmişlerdir.

•Yine 1461 yılında Karadeniz Rum- Pontus devletinin ortadan kaldırılması sonucu, bu devletin boyunduruğunda yaşayan Ermeni toplumu Osmanlıya yönelmiştir.

•1473 yılındaki Otlukbeli savaşından sonra etkisini kaybeden Akkoyunlular devletin buyruğu altındaki Ermeniler de Osmanlıya yönelmeye başlamışlardır.

•1492 yılında İspanyadaki Yahudilerin Osmanlı topraklarına ve özellikle İstanbul ve Bursa’ya göç etmesi sonucunda Osmanlıda ticari hayat canlanmış, bunu kırsal alandaki Ermenilerin büyük şehirlere yönelmesi ve ticari hayata katılması takip etmiştir. Osmanlı toprakları içinde kırsal alanda yaşayan ve toprakla uğraşan Ermeniler toprak vergisi olan haraç yanında Hristiyan oldukları için askerlik yapamazlar buna mukabil adam vergisi olan cizye vergisini öderlerdi. Haraçtan kurtulmak isteyenler toprağı bırakıp şehirlerde zanaat ve ticaretle uğraşmaya başladı. Bir kısmı ise Müslüman olup cizye vergisinden kurtuldu. Şehirlerdeki Ermeniler ticaretle zenginleştiler.

•1536 yılında Fransızlara verilen kapitülasyonlar giderek yabancı ülkelerin pek çoğuna yayıldı. Ermeniler dış ticarete sağlanan bu haklardan yararlanmasını bildiler. Ülkenin dış ticareti Yahudiler, Rumlar ve Ermenilerin eline geçti. Bu toplumlar, çok uzun yıllar Osmanlıda hem huzur içinde yaşadılar. Hem zenginleştiler hem de Osmanlı yönetiminin hatırlı zümresine dahil oldular.

•Osmanlı Kürtlerine tanınan haklar:

Osmanlı toprakları içinde yaşayan Kürtler, Ermeniler kadar şanslı olamadılar. Çünkü Osmanlı devleti Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı Fırat Nehrinin doğusunda kalan bölgeyi pek kontrolüne alamadı. Bu bölge Osmanlı ile İran arasında mücadele alanına dönüştü. Bu mücadelelerden dolayı bu bölgedeki halklar uzun yıllar huzur göremediler.

•Alevi inancı Anadolu’ ya Türkmenlerle taşındı. Sultan II. Beyazıt zamanında çoğaldı ve yayıldı. Bu dönemdeki Alevi- Şah Kulu ayaklanmasını Osmanlı güçlükle bastırabildi.

Bilgi ve Hikmet adlı derginin 1995 yılında yayınlanan 11. sayısında Reşat ÖNGÖREN tarafından yazılan Sünni bir tarikattan Şii bir devlete - Safeviyye Tarikatı ve İran Safevi Devleti başlıklı yazısında İran’ın Sünni olduğu ve Şah İsmail’den sonra Şii devleti haline dönüştüğünü yazar.

•1502 yılında İran’daki Safevi tahtına çıkan Şah İsmail ile Aleviliğin siyasi yapıya bürünmesi ve Osmanlı’yı tehdit eder duruma gelmesi, Trabzon valisi iken şehzade Yavuz Selim tarafından bizzat tespit olunmuş ve onun tahta geçmesi ile 1514 yılında yapılan Çaldıran savaşı ile İran hezimete uğratılmış, İran başkenti Tebriz ele geçirilerek Fırat Nehrinin doğusundaki bölgelerde ilk defa Osmanlı egemenliği sağlanmıştır. Ancak, Yavuz’un Şah İsmail’in Hanımını İstanbul’a getirmesi ve onu aşağılaması İran’da sönmeyecek milliyetçi duyguları geliştirmiştir.

•Nitekim Kanuni zamanında 1535 yılında Irak’ın ele geçirilmesi ile başlayan Osmanlı- İran savaşı Şah İsmailin oğlu Şah Tahmasb zamanında 1556 yılındaki Amasya barışına kadar sürmüştür.

Bu anlaşma ile fethedilen topraklar Osmanlılarda kalmış, bu bölgelerde yaşayan Kürt halkı Osmanlı’ya bağlanmış ve Kanuni bu toprakların yönetimini Kürt aşiretlerine bırakmıştır.

•Kafkasya üzerindeki Osmanlı- İran savaşları geçici bir süre Osmanlı lehine gelişmiş olsa da Osmanlı batıda savaşırken İran, kaybettiği toprakları geri almayı başarmıştır.

*Sultan IV. Murat zamanında kuzeyde Revan (Erivan), güneyde Bağdat geri alınmış ve 1639 Kasr ı Şirin anlaşması ile Osmanlı- İran sınırı belirlenmiştir.

*1722-1746 yılları arasında yapılan savaşlar bu sınırı değiştirmemiş o tarihten sonra Osmanlı ile İran Devletleri birbirleriyle savaşmamışlardır. Bu savaşlarda Kürt aşiretleri devamlı kuvvetlinin yanında yer almışlar ve sık sık saf değiştirmişlerdir.

•Osmanlı'nın yükselme devri 17 yy sonlarında sona erdi. Artık savaşlar hem uzun sürüyor hem de ganimet geliri elde edilemiyordu. Hazinesinin ana geliri. Bağlı beyliklerden gönderilen vergilerle topraktan alınan vergilerden oluşmaktaydı.

Osmanlı sarayına devşirme vezirler ve sadrazamlar hakimdi. Padişahlar dirayet-sizdi. Sarayda kadınlar saltanatı hüküm sürmekte idi. Saray harcamaları artmış, bu nedenle topraktan alınan vergiler yükseltilmişti. Bu durum köylünün ekonomisini alt üst etti. Vergisini ödemek için çifte koştığı öküzünü satmak zorunda kalmıştı. Çift bozan adı ile ünlenen bu vergi nedeniyle Osmanlı ekonomisi ve sosyal yapısı sarsıntı geçirmeye başlamış, köyler boşalmış, bir kısmı ücra noktalara çekilmişti.

Sünni devlet, Alevi halkı sevmezdi. Alevilerin İran'ı destekleyen potansiyel tehlike olduğuna inanılırdı. Bu nedenle daha çok ekonomik sebeplerle çıkan ve Celali isyanları adı verilen isyanlar bastırılırken haklı, haksız Aleviler büyük katliamlara uğradılar. Bunların içinde Kürt aşiretleri de bulunmaktaydı.

Osmanlıyı yaklaşık bir asır uğraştıran bu isyanların önemlileri; **Katircioğlu, Kalenderoğlu, Gürcü Nebi, Karayazıcı, Deli Hasan, Canbolatoğlu, Kör Mahmut isyanları** ile kötü idareye karşı gelen **Erzurum valisi Abaza Hasan Paşa ve Sivas valisi Vardar Ali Paşa isyanları** idi.

O çağlarda devlet, kutsal sayılırdı. Devlete isyan edilemezdi. Oysa aynı devlet; birkaç asır önce **"İnsanı yaşat ki Devlet yaşasın."** ilkesine göre kurulmuştu.

Yâni, devlet yönetiminde önemli olan; insanın yaşaması ve yaşatılması idi. Bu ilke zaman içinde değişmiş ve insanın yerini devlet almıştı.

Bu isyanlar Kuyucu Murat Paşa ve Tiryaki Hasan Paşa tarafından kanlı bir şekilde bastırıldı. Öldürülen kişi sayısı 100 binle ifade olunmaktaydı.

Devşirme vezirler yüzlerini kendi ülkelerine yani Avrupa'ya çevirmiştiler. Bu nedenle, Anadolu'yu ihmal ettiler. Kurucu dönem dışında Osmanlı'nın Anadolu'da yaptığı eserler bunu kanıtlamaktadır. Bir beylerbeylik merkezi olan Erzurum'da tarihi eserlere bakıldığında çoğunluğunun Selçuklu eseri olduğunu görürsünüz. Osmanlı'nın yaptığı Lala Paşa Camii ile Rüstem Paşa Bedesteni dışında doğru düzgün bir eser bula-mazsınız. Bu durum diğer şehirler için de geçerlidir.

Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz. Anadolu'nun ihmal edilmesi, ekonomik nedenlerle çıkan isyanların bastırılmasında yapılan aşırı yanlışlıklar ve bitmeyen savaşlar. Anadolu halkını bezdirmiş, Kürtlerin devlete olan güvenini sarsmış ve Kürt aşiretlerini kendi başlarına hareket etmeye sevk etmiştir. Ağalık üzerine kurulu müesses nizam, giderek devletten bağımsız hareket etmeye başlamıştır

•Osmanlı Devleti'nin dengesini bozan 1774 Küçük Kaynarca anlaşması, Ruslara; Osmanlı buyruğunda yaşayan Hristiyan halkın haklarını müdafaa yetkisi vermektedir. Bu yetki, şüphesiz Ermenileri memnun etmişti ama Ermeniler, diğer ülkelerdeki ırkdaşlarından çok daha iyi bir yaşam sürmekte idiler ve yaşantılarında mutlu idiler. Devlet onları Millet-i sadıka (devlete bağlı millet) olarak görmekteydi. Ancak ayrıcalık tohumu beyinlere düşmüştü. Zamanla büyüdüğü görülecekti.

19. yüzyılda Osmanlı'nın çöküşüne ve sömürge oluşuna sebep olan olayları sıralarsak;

•**1804 Sırp isyanı ve Sırpların özerklik kazanması.**

Bu olayla, Fransız Devriminden esinlenen milliyetçilik akımları nedeniyle Osmanlı'nın parçalanma dönemi başlamıştır. Bunu örnek alan diğer azınlıklar, birer birer isyan ederek bağımsızlıklarını kazanacaklardır. Çünkü Osmanlı Devleti: Rusya'ya göre artık **bir Hasta adamdı ve toprakları paylaşılmalıydı.**

•**1821 Yunan isyanı, 1827 Navarin olayı, 1828-1829 Osmanlı- Rus savaşı ve Yunanistan'ın 1830 yılında bağımsızlığını kazanması:**

Romanya'daki Rum ayrılıkçılığı ile başlayan ve kısa sürede Mora yarımadasına sıçrayan Yunan isyanı, Mısır donanmasının desteği ile bastırıldı. Bu olaydan rahatsız olan Avrupalılar, Navarin limanında demirli olan Osmanlı ve Mısır donanmasını ani bir baskınla yok ettiler. Bunu Rusların Osmanlıya savaş ilan etmesi takip etti. 1826 yılında Yeniçeri ocağının kaldırılmasında sonra kurulan yeni ordu güçlenmeden başlayan bu savaşta başarılı olamadı. **Ruslar, batıdan Edirne'yi doğudan Erzurum'u işgal ettiler.**

Erzurum, görülmemiş bir şekilde tahrip edildi ve Ekonomik olarak Erzurum, bir daha kendisini toparlayamadı. Ermenilerin, Gürcülerin ve Azeri Türklerinin yaşadığı Güney Kafkasya Rusların egemenliğine girdi. Yunanistan bağımsızlığını ilan etti.(1830)

İstanbul başta olmak üzere tün Bizans topraklarını ele geçirmeyi amaçlayan Megalao İdea ile kurulan bu devlet; Avrupa devletleri tarafından hep korundu ve Osmanlı'ya karşı kullanıldı. Kurulduğundan bu yana hiçbir savaşı kazanamamasına rağmen 1897 de Girit adasını 1913 de Balkan savaşlarından sonra Güney Makedonya'yı ve Egedeki adaları topraklarına katarak büyüdü. 1915-1922 yılları arasında Anadolu'yu işgal cüretinde bulundu. II.Dünya savaşından sonra Ege Denizindeki 12 adayı da alan Yunanistan, 1974 yılında Kıbrıs'ı da ele geçirmeye kalkıştı ama başaramadı. **Uyanık ol.**

Şimdi bir taraftan Ege denizinde Lozan antlaşması ile sağlanan hükümleri çiğnemeye devam ediyor, kara sularını artırarak Türkiye'nin Akdeniz'e serbestçe açılmasını önlemeye çalışıyor, diğer taraftan Kaş karşısındaki küçük Meis adasını ileri sürerek ve uluslararası hukuka aykırı olarak Akdeniz'de, Türkiye'nin aleyhine deniz yetki alanı kazanmaya çalışıyor.

Türkiye'nin Avrupa Topluluğuna girmesi çabalarını Güney Kıbrıs yönetimi ile birlikte önlemeyi amaç edinen Yunanistan, daima dikkatli ve hazır olunması gereken, dost görünen ama sinsi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin en büyük düşmanı.

•**1830 yılı aynı zamanda, ABD Misyonerlerinin “Şu İncil ülkesini kafir Müslümanlardan geri almaya geldik.”** Amacıyla Osmanlı topraklarına ayak bastığı yıldır. Bu kişiler, özellikle Ermeniler'in yoğun olarak yaşadıkları Tarsus, Harput ve Merzifon gibi yerlerde okul açarak Ortodoks Ermenileri protestan yapmaya ve onlara milliyetçilik duyguları aşılamaya başlamışlardır. ABD okullarını Fransız ve Alman okulları izlemiştir. **ABD Misyonerleri “Constantinopol'u buradan kaybettik. Onu buradan geri alacağız.”** niyeti ile Rumeli Hisarı sırtlarında Robert College'i kurmuşlardır. ABD Misyonerleri 60 bin Ortodoks Ermeni'yi Amerika'ya götürerek onları Protestan yapmışlardır.

Bugün ABD deki Ermeni Diyasporası, bu kişilerin torunlarıdır.

Bunların amacı, Türkiye'nin doğusunda bir Ermeni devleti kurmaktır.

Türkiye için ihmâl olunamayacak ikinci düşman. Dikkatli ol.

•**1838 Ticaret anlaşması** İngiliz Dış işleri Bakanı Lord Palmerston'un şahane diye nitelendirdiği bu anlaşma Türkiye'nin Düzeni kitabını yazan Doğan AVCIOĞLU'na göre, Osmanlı ekonomisinin idâm fermanıdır. Bu anlaşmayla başta İngiltere olmak üzere diğer Avrupa devletlerine verilen bu haklar, Ülkeyi kısa sürede sömürge haline getirecektir,

*Kürt bölgesindeki isyanlar:

Hans Lukas Hieser tarafından kaleme alınan “**İskalanmış Barış**” kitabında; 1830 yılından bu yana Harput, Van ve Urfa’nın etnik yapısı ve oluşan hareketler incelenmiştir. Bu incelemelerde, mezkûr bölgelerde misyoner çalışmalarının 1650 yıllarına dayandığı ve Aleviler üzerinde yoğunlaştığı ifade olunmakta ve. 19. asrın başında İtalyan Denikinlerin etkin çabalarından bahs olunmaktadır.

Hem bu misyoner çalışmaların hem de devletin, Kürtlerin yaşadığı bölgeleri etkin kontrol altına istemesi sonucunda; asrın başından sonuna kadar bu bölgede, 2 si yönetici 8 i aşiret isyanı olmak üzere toplam 10 isyan çıkmıştır.

Bunlardan en önemlileri 1831 Bitlis- Şerefhan, 1835 Botan- Bedirhan ve 1881 Hakkari-Ubeydullah isyanlarıdır.

***1831 ve 1835 isyanları** devlet tarafından bastırılmış, elebaşılar affedilmiş ve onlara Mısır valisinin isyanına karşı devlet yanında görev verilmiştir.

***1879 yılındaki Hakkari - Ubeydullah Nehri isyanı** ise sonuçları itibari ile çok önemlidir. Ubeydullah, Nakşibendi tarikatı şeyhlerindendir. Osmanlı döneminde hem Osmanlıya hem de İran’daki Kaçar Hanedanına karşı isyan etmiştir. Şiiliğe karşı Süniliği savunduğu için Alevilerin güvenini kaybetmiştir.

Ubeydullah Nehri, 1877-78 Osmanlı - Rus savaşı öncesi yapılan cihat çağrısına katılarak ücret karşılığı Osmanlının hizmetine girdi. Osmanlı kendisine sonradan geri alınmak kaydı ile 20 bin Winchester tüfeği verdi.

Şeyhin, askerleri ile Ruslara karşı mücadele edileceği umuluyordu. Biraz başarı göstermelerine rağmen bu umutlar boşa çıktı. Disiplinli asker gibi değil başıbozuk çeteler şeklinde hareket ettiler. Savaşa giderken Ermeni köylerini vurdular, Ruslarla savaşı bırakıp Ermeni köylerini talan ettiler.

Bu melanetleri bölgedeki yabancı konsoloslar tarafından rapor edildi ve savaş sonrası yapılan **Yeşilköy Anlaşmasında 16. maddenin ve Berlin Anlaşmasında ise “Babiali, Ermenilerin yaşadığı vilayetlerde yerel ihtiyaçların gerektirdiği reformları geciktirmeden yapmayı ve Çerkez ve Kürtlere karşı Ermenilerin huzur ve güvenliğini sağlamayı yükümlenir. Bu hususta alınacak önlemleri devletlere bildirecek ve devletler de alınan uygulanmasını gözetleyeceklerdir”** şeklinde ifade olunan ve hiçbir bağımsız devletin kabul edemeyeceği **meş’um 61. maddenin** yer almasına ve böylece, **kuşaklar sürecek Ermeni sorununun ortaya çıkmasına sebep oldular.**

Savaş sonrası Şeyh, 20 bin tüfeği geri vermedi. Bunların bir kısmını alamadığı maaş karşılığı İran’da sattı. **Şeyh 1879 yılında Osmanlıya karşı isyan etti.** Topladığı askerlerle Oğlu **Abdülkadir** komutasında 200 kişilik Türk birliğine saldırdı ama yenilgiye uğradı. Van valisine devlete sadık olduğunu yazdı. Yalanlar söyledi ve yapılan yağma ve talanları başkalarının üzerine yıkmaya çalıştı. 1883 yılında sığındığı Hicazda öldü. **Oğul Abdülkadir** ise 1925 **Şeyh Sait isyanı** sonrasında idam edildi.

•1839 Mısır valisinin isyanı, Tanzimat Fermanının ilanı:

Mısır valisi Kavala’lı Mehmet Ali 1833 yılında Osmanlıya isyan etmiş ve İstanbul üzerine yürümüştü. Araya Ruslar girmiş ve Osmanlı devleti ile Osmanlıyı Mısırlılara karşı himayesine alan **Hünkâr İskeleyi anlaşmasını** yapmıştı. Bu anlaşma her iki tarafı ve İngiltere’yi hoşnut etmemişti.

1839 yılında Mısırlılar tekrar isyan ettiler ve Nizip civarında yapılan savaşta Osmanlıyı yendiler. Mısır kuvvetleri İstanbul’u almak için Kütahya’ya vardıklarında, İngilizler araya girdiler. Daha önce 1833 yılında Osmanlı Devletini Rusların himayesine sokan **Hünkâr iskeleyi anlaşmasını** iptal ederek 1841 yılında **Londra anlaşmasını** imzaladılar. **Bu anlaşmalarla, Osmanlı Devleti, resmen önce Rusya’nın sonra İngiltere’nin himayesini kabul etmişti.** Osmanlının düştüğü bu durum acı ama ibret verici idi.

Devletin başlattığı batılılaşma çalışmaları sonucu **1839 yılında Tanzimat Fermanı** yayınlandı. Bu ferman daha çok Osmanlı uyruğunda yaşayan ve Müslüman olmayan halklara yeni hukuki haklar tanımaktaydı. Çağın şartlarına uygun köklü ekonomik ve teknik yenilikler getirmekten uzaktı. **1856 yılında yayınlanan Islahat fermanı** ve **1864 yılında yayınlanan Millet nizamnameleri** ile Müslüman olmayan toplumların hakları daha da geliştirildi. Müslüman halk, kendisini ikinci sınıfa düşüren bu gelişmelerden hoşnut değildi.

•**1876, Sultan Abdülaziz'in tahtan indirilerek öldürülmesi ve V. Murat'ın tahta çıkarılması:** Sultan II. Mahmut'un iki oğlu vardı. **I. Abdülmecit** 1861 yılında ölünce yerine kardeşi **Abdülaziz** padişah oldu. Yağlı güreş pehlivanlığı yapan, güçlü, kuvvetli bir fiziğe sahip olan **Abdülaziz**, dış borç alarak 80 parçadan oluşan bir donanma kurdu. Ama saraylar yaptırarak Osmanlı'yı borca sürükledi. Onun zamanında Balkanlarda Bosna- Hersek ve Karadağ'da isyanlar çıktı. Bulgaristan karıştı. Yönetimi beğenmeyen askerler sultanı tahttan indirdiler. Sultan birkaç gün sonra odasında ölü bulundu. **Sultan Abdülaziz'in**, öldürüldüğü iddia edildi. Bu olayın sorumlusu sayılan **Serasker Hüseyin Avni Paşa**, olaydan 11 gün sonra **Çerkez Hasan** tarafından öldürüldü. **Abdülaziz'den** boşalan tahta **Abdülmecit'in** 4 oğlundan büyüğü olan **Murat** getirildi. **Sultan V. Murat** rûhen hasta idi. 3 ay sonra tahttan indirildi ve yerine kardeşi **Abdülhamit**, Meşrutiyeti ilan etmesi sözü alınarak tahta çıkarıldı.

Hiç ummadığı bir zamanda 31 Ağustos 1876 tarihinde 34 yaşında padişah olan **II. Abdülhamit**, korkak, kurnaz, sinsî yani içten pazarlıklı bir kişiliğe sahipti. Kendisinden başka kimseye güvenmez ve Cuma namazları hariç oturduğu Yıldız Sarayından dışarı çıkamazdı. Bir kısım çevrenin nedenini pek anlayamadığım tarzda hayran olduğu ve kendisine **Ulu Hakan** unvanı verdiği bu padişahın 33 yıl süren iktidarı döneminde Osmanlı Devleti gittikçe küçüldü, eridi ve tamamen bir sömürge haline geldi.

Şimdi bu dönemi ve özellikle 1877-78 Osmanlı -Rus savaşını ve onun sonuçlarını, Ermeni Meselesinin nasıl ortaya çıktığını ve nasıl geliştiğini aşağıdaki yazılı kaynaklara dayanarak incelemeye çalışalım:

***Sultan ABDÜLHAMİT- Siyasi Hatıratım-1974**

***Mustafa MÜFTÜOĞLU- Yalan söyleyen tarih utansın-1975**

***Stanford J. SHAW- Ezel Kural SHAW- Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye-1976**

***Şevket Süreyya AYDEMİR- Makedonya'dan Orta Asya'ya Enver Paşa-1979**

***Dr. Ramazan BALCI -Yolun sonu- SARIKAMIŞ-2006**

***François GEORGEON- Sultan Abdülhamit-2006**

***Prof. Dr. İlber ORTAYLI- Osmanlı İmparatorluğunda Alman Nüfuzu-1998**

2.BÖLÜM: 1876-1918 yılları arasında Osmanlı Ermenileri

2.1 1876 II. Abdülhamit'in tahta çıkış hikayesi.

Kendisini iş başına getirenlerden biri **Sadrazam Mithat PAŞA** idi. Bir anayasa hazırlanmış ve kendisinden bu anayasayı kabul ederek Meşrutiyeti ilan etmesi istenmişti. **I. Meşrutiyet 23 Aralık 1876 da ilan edildi. Kanun-i Esasi 113 maddeden oluşmaktaydı. 5. maddeye göre padişahın şahsı kutsal ve sorumsuzdu. Kendisinin koydurduğu 113. maddede ise padişahın istediği kimseleri sınır dışı etme hakkı bulunmaktaydı.**

Padişah ilk fırsatta **sadrazam Mithat Paşayı** 5 Şubat 1877 de azletti ve onu tevkif ettirdi. Osmanlı Mebusan Meclisi ise bu olaydan 43 gün sonra 19 Mart 1877 de açıldı.

Bu sırada Hristiyan Hersek- Karadağ ve Sırpların isyanlarını görüşmek üzere batılı ülkelerin katıldığı İstanbul Konferansı toplantı halinde idi. Avusturya'nın isteklerini Ruslar desteklediler ve bu azınlıklara özerklik verilmesini istediler.

Osmanlı Devleti bu istekleri kabul etmedi ve isyanları bastırmaya çalıştı. Bunun üzerine esasen savaş açmak için bahane arayan Ruslar, Mebusan Meclisi açıldıktan 1 ay sonra 24 Nisan 1877 tarihinde Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti. İngiltere'nin desteğini sağlayamayan Osmanlılar, Ruslar ve ona destek veren Balkan halklarına karşı tek başına savaşmak zorunda kaldı.

O tarihte Osmanlı karada ve denizde güçlüydü. Karada, doğu ve batı cephesinde toplam 500 bin askeri vardı. Denizde ise Rusların 18 parçalık küçük donanmasına karşı Abdülaziz zamanında satın alınan 80 parçalık kuvvetli bir donanmaya sahipti. Osmanlı bu gücüne güvenmekteydi. Gel gör ki başta padişah olmak üzere orduların ve donanmanın kötü yönetimi Osmanlı Devleti'nin o güne kadar yaşamadığı ağır bir yenilgi ile sonuçlandı. Bu savaşla Osmanlı Devleti'nin bel kemiği kırıldı ve devlet felç oldu.

Bu savaş üzerinde biraz durmak istiyorum.

Dr. Ramazan BALCI tarafından yazılan “**Yolun sonu- SARIKAMIŞ**” adlı kitabın 43-116 sayfalarında ayrıntılı anlatılan bu savaşın hikayesini söz konusu kitaptan herkesin okumasını isterim. Çünkü bu savaşta yöneticilerin ve askerlerin yaptıkları hatalar, yanlışlıklar, tutarsızlıklar bu güne kadar hep gizlenilmeye çalışılmıştır. Ama yöneticilerin hatalarının faturasını halk acı bir şekilde ödedi... Doğruları öğrenirsek tarihi olaylardan ders çıkarabiliriz. Bu maksatla, kitaptaki bilgilerden çıkarılan özeti aşağıda kronolojik olarak sunuyorum.

2.2 1877-78 Osmanlı- Rus Savaşı öncesi ve sonrası

*Padişah **II. Abdülhamit'in** ilk işi, düşman saydığı kişilerden kurtulmak ve Meşrutiyetin ilanı ile kaybettiği yetkilerini yeniden kazanmak oldu. İlk olarak anayasanın kendisine tanıdığı yetkilere dayanarak sadrazam **Mithat Paşayı** azletti. Sonra amcası **Abdülaziz'in** ölümünden sorumlu tutarak onu yargılatı ve mahkûm etti. Taif zindanlarına sürdü. Daha sonra onun bu zindanlarda boğularak öldürülmesini sağladı. Böylece ilk düşmanından kurtulmuş ve yakınlarındaki erkâna da gözdağı vermiş, sıra yetkilerini paylaşmak istemediği Meclis-i Mebusan'dan kurtulmaya gelmişti.

Tahta çıkışından sonra Rusların Hersek, Karadağ ve Bulgaristan'da çıkarttığı karışıklıkları ve önlenemezse savaşa sebep olacak siyasi ortamı yatıştıramadı. Çünkü yakın çevresini yeteneksiz alaylı paşalardan ve biat kültürüne sahip yeteneksiz kişilerden oluşmaktaydı.

Meclisten Ruslarla yapılan savaşın kötü yönetildiğine yönelik seslerin gelmesini fırsat bildi ve Meclisi Mebusan'ı da 13 Şubat 1878 de süresiz olarak kapattı. Meclisi yeniden toplamayarak anayasayı çiğnedi. Oysa bu meclis milletin seçtiği vekillerden oluşmaktaydı ve onun yararlanacağı en büyük siyasi gücü temsil etmekteydi.

Cenab-ı Hak Kuran'ı Kerimde Müslümanlara; işlerinde birbirlerine danışmalarını, meşveret etmelerini ve kendilerine Peygamberi örnek almalarını sürekli öğütlemekteydi. Kuran'da konunun önemini anlatan Şura isimli bir sure de yer almaktaydı.

İslam'ın bu kadar açık emrine rağmen her fırsatta kendisinin yeryüzündeki Müslümanların Halifesi olduğunu söyleyen padişah Abdülhamit, İslam'ın bu emrine hangi gerekçe ile karşı gelerek kendisine şura görevini yapacak Meclisi Mebusan'ı kapattı?

Oysa Kuran'da; iktidar hırsının ne kadar yanlış olduğu kıssalarla anlatılmakta ve bu konuda Firavun örnek gösterilmekteydi. Şimdi Osmanlı halkı yeni bir iktidar hırsı ile karşı karşıyaydı. Bundan hayır yerine şer çıkacağını yaşadıkça acı çekerek öğrenecekti.

***Şimdi** tarihte Hicri 1293 yılında olduğu için kitaplara **93 harbi** olarak geçen ve batıda Plevne müdafaası, doğuda Aziziye kahramanlıkları ile ünlenen ama gerçekte Osmanlı Devleti'ni felç eden 1877-78 Osmanlı - Rus savaşını detaylı bir şekilde inceleyelim yapılan idari ve askeri yanlışlıkları ortaya koyalım.

Çünkü bu savaş; Osmanlı Devleti için sonun başlangıcı idi.

•**Padişahın yönetim tarzı:** Kişiliğinden gelen başkalarına güvensizlik duygusu, yönetiminin temel ilkesi olmuştur. İşleri kurnazlıkla, siyaset diyerek, birini diğerine kırdırmak gibi bir yaklaşımla ele almayı prensip edinmiş, kalıcı, güçlü ve ileriye dönük bir toplum oluşturma gibi bir gayretin içine girmemiştir. Açtığı okullarda yetişen öğrencilerin genelde kendi yönetimine karşı tavır almış olması, bunda en büyük etmendir. İktidarda kaldığı bu kadar uzun sürede devletin geleceğinden endişe duyanları tasfiye edeceğine onlarla iş birliği yoluna gitmiş olsaydı, İslam'ın emrettiği gibi davranıp, birlik ve beraberlik yolunda adımlar atmış olsaydı şüphesiz gelecek daha güzel olabilirdi.

Bütün açmazlarına rağmen Osmanlı Devleti'nin özellikle stratejik konumundan gelen belli bir gücü vardı. Devlet iyi yönetilebilseydi, bu savaş başlangıçta önlenebilirdi. Veya önlenemeyen savaşı saraydan yönetmekte ısrar edip orduları ve donanmayı kendi komutasına almasaydı, cepheler bu kadar kısa sürede bu kadar feci bozguna uğramazdı.

Gerçek güç; yönetimin başındaki kişinin azim, kararlılık sebat ve irade gücüdür. O güç ise o tarihte; Osmanlı yönetimini elinde bulunduran kişide bulunmamaktaydı. Padişahta örneğin dedesi Fatih Sultan Mehmet'in karakterinden zerre kadar dahi olsa eser yoktu.

•Askerlerin yaptıkları yanlışlar:

Savaş öncesinde Osmanlı hem karada hem de denizlerde çok güçlü idi.

Donanma: Devletin yayınladığı 1877 salnamesine göre **Sultan Abdülaziz** zamanında dışarıdan satın alınan gemilerden oluşan ve başta 17 adet zırhlı, 9 adet korvet olmak üzere 80 parçalık bir donanması vardı. Bu donanma ile Odessa ve Sivastopol limanları ablukaya alınıp 18 parça ve tamamı torpidobottan oluşan Rus donanması etkisiz hale getirilebilirdi. Bu yapılmadığı gibi stratejik önemi olan Tuna Nehrine Rus savaş gemilerinin girişi dahi önlenememiştir. Donanmada otorite boşluğu vardı. Subaylar birbirine güvenmemekteydiler. Bu durum deniz savaşlarında bariz olarak ortaya çıkmıştı.

Tuna Nehri donanmasının komutanı ise her nedense İngiliz Hubar Paşaydı.

Bu kişi daha savaş ilan edilmeden önce Ukrayna'dan gelen ve Tuna Nehrine bağlanan Siret Nehri üzerinde bulunan 246 m uzunluğundaki Barboş köprüsünü, verilen talimata rağmen bombalayarak yıkmadı. Bu köprü ortadan kaldırılmış olsaydı, Romanya'da konuşlanan Rus birliklerinin Tuna Nehrine ulaşması birkaç ay gecikecek, bu zaman ise Osmanlı Ordularının daha güçlenmesini ve mevzilenmesini sağlayacaktı.

Kara orduları: Ordunun büyük bölümü, Balkan Dağları ile Tuna nehri arasında kalan bölgede mevzilenmişti. Doğuda Kale-i Erbaa bölgesinde (Eski ve Yeni Zağra ile Karadeniz ve Tuna Nehri arasındaki bölge) Serasker Abdülkerim Paşa komutasında 100 bin asker 230 top, batıda Vidin'de Osman Paşa komutasında 60 bin asker 100 top ve ihtiyat kuvveti olarak Niş, Sofya ve Balkan geçitlerinde 25 bin asker ve 30 top konuşlanmıştı. Subayların pek çoğu cahil ve yetersizdi.

Bu askerlerin silahları Ruslardan üstün, levazım hizmetleri açısından zayıftı. Bunların yanında 12 bin süvari askeri mevcuttu ama bunlar çok disiplinsizdiler. Bu kuvvetler iyi yönetilselerdi 340 bin kişilik Rus kuvvetleri rahatlıkla durdurulabilirdi.

Stratejik noktalar: En önemli stratejik hat Tuna nehri idi. Bu nehir donanma desteği ile ve kıyı tahkimatları ile geçilemez hale getirilebilir ve Rus Orduları Tuna Nehrini geçemezlerdi. Donanma, Tuna Nehri içinde başarılı olamadı. Nisan ayının sonlarında yapılan karşılıklı topçu ateşi sonunda Lütf-ü Celil zırhlısı batırıldı. 24 Mayıs günü yapılan Matin hücumunda ise Seyfi zırhlısı torpillenerek batırıldı. Yakınlarda bulunan diğer iki Osmanlı zırhlısı kurtarma yardımına dahi gelmediler. 10 Haziran Sünne savaşında ağır yara alan Osmanlı zırhlısı ise İstanbul'a çekildi.

Niğbolu direnişi hariç kıyı güvenliği sağlanamadı ve Ruslar savaş ilanından 2 ay gibi kısa bir süre sonra 25 Haziran 1877'de Tuna'yı Zıştovi yakınlarındaki Ziminiche bölgesinden geçmeyi başardılar. Geçiş, kayıklarla yapıldı ve 12 saat sürdü. Bu bölgede bulunan iki Osmanlı zırhlısı ise, torpillenme korkusu ile olsa gerek bu geçişe müdahale etmediler. Bu bölgede çarın kardeşi **Grandük Nikola**'nın komutasında 130 bin Rus askeri bulunmaktaydı. 30 bin kişilik Romen ordusu da Rusların yanında yer almıştı.

İkinci stratejik hat: Tuna nehrine yaklaşık 150 km. paralel uzanan Balkan Dağları ve Şipka geçidi idi. Tuna nehrine yaklaşık 50 km uzaklıktaki Plevne bu hattın üzerine bulunmaktaydı. Zıştovi - Şipka arasındaki bu bölge doğu ve batıdaki iki ordunun en zayıf bölgesiydi. İşte Ruslar buradan hücum ettiler. **Rus general Gurko** 15 bin kişilik süvari ordusu ile Şipka geçidini 10 gün içinde ele geçirdi. Ancak Kızanlık bölgesinde 5 Temmuz'da durduruldu. Durum çok vahim bir hal almıştı. Rus ordularının harekâtını önlemek için tedbir alınmalıydı.

İlk olarak Vidin'deki **Osman Paşa** Başkomutandan aldığı emirle 15 bin kişilik ordusuyla birlikte 5 Temmuzda Plevne'ye yerleşti ve 8 Temmuz'da ilk Rus saldırısını püskürttü. Niğbolu müstahkem mevkiinin Rusların eline geçmesi sonucu Plevne'ye gelen Osmanlı askeri birlikleri ile güçlenen **Osman Paşa**, 18 Temmuz'da Rus saldırısını ikinci defa püskürttü.

İkinci olarak Karadağ'daki **Süleyman Paşa** 15 bin kişilik bir kuvveti denizden 10 gün içinde Kızanlık bölgesine nakletti ve buradaki Osmanlı birlikleri ile birleşerek Şipka geçidini geri almaya çalıştı. Geniş bir alanda yapılan kuşatma sonuç vermedi. Çok zayıat verildi. Şipka geçidi geri alınamadı ama Rus general Gurko'nun ilerleyişi 26 Temmuz'da durduruldu.

Mehmet Ali Paşa 9 Temmuz'da Başkomutanlığa getirilmiş, **Süleyman Paşa** ise Şipka'ya çakılıp kalmıştı. Doğudaki ordu 19 Temmuz'da Eski Zağra savaşını kazandı ve Rusların geri çekilmesini sağladı. Bu ordu dağınık şekilde bulunan Rus kuvvetlerini yok edebilir ve Plevne ile birleşebilirdi. Ama bunu yapamadılar. Temmuz sonunda Balkan dağlarının kuzeyindeki bölgede inisiyatif Osmanlıya geçmişti.

Ağustos başlarında savaş üç noktada düğümlenmişti. Plevne'de, Şipka geçidinin güneyinde ve Balkan Dağlarının doğusundaki Kale-i Erbaa bölgesinde. Bu son bölgede **Serasker M. Ali Paşa, Süleyman Paşa'yı** beklemekte, kuvvetlerini toparlamakta idi. Ancak **Süleyman Paşa**, seraskerin emrine girmeyi reddetti ve Şipka'yı terk etmedi.

M. Ali Paşa, Ağustos ortalarında Rusların sol cephesini bir kere daha yendi ve onların Lom nehrine kadar çekilmesini sağladı. Ama Plevne ile irtibat kuramadı. Emri altındaki diğer kuvvetlerden yardım alamadığından 9 Eylül'de yenildi, 21 Eylül'de görevinden azledildi. Yerine **Süleyman Paşa** getirildi.

Süleyman Paşa ve Şipka geçidini güneyden ele geçirmek uğraşına devam etti. Ama 15 Ağustos'a kadar verdiği büyük zayıata rağmen başarı elde edemedi. İhtiyat kuvvetlerini bekledi. Bunlarla 10 Eylül'de yeniden hücum etti ise de mağlup oldu ve güneye Tunca vadisine çekildi. Şipka'daki bu muharebelerde 32 bin asker şehit verildi.

Başkomutan Süleyman Paşa Şipkadan ayrılarak, Kale-i Erbaa Bölgesine geldi. Burada iki ay kadar hazırlıklar yaptı. 22 Kasım'da Tırnova iline bağlı Elena'daki Rus kolordusunu yok etti. Böylece Rus kuvvetlerinin, arasındaki irtibatı kesti. Plevne yolu açılmıştı. Ama Plevne'ye değil Rusçuk'a yöneldi.

Osmanlı Sultanı savaşı saraydan yönetmeye devam ederken Rus Çarı 2. Alexander, Rus karargâh merkezinin bulunduğu Zıştovi'ye gelmişti. **Süleyman Paşa**, Rus komuta merkezinin bulunduğu Zıştovi'yi almak ve kesin darbeyi vurmak istiyordu. Başarabilecek miydi? Oysa bu tarihte Plevne çok zor durumda idi.

Plevne'ye 5 Temmuz'da gelen ve iki Rus saldırısını püskürten **Osman Paşa**; güneyde Sofya ve doğuda Lavaç bölgesinden yardım alabiliyordu. 18 Temmuz zaferinden sonra padişah kendisine Plevne'yi terk etmemesi, orada direnmeye devam etmesi emrini vermişti. Bu nedenle **Osman Paşa** Plevne'de müdafaada kaldı.

Osman Paşa, Ağustos başlarında Vidin'den takviye alarak asker sayısını 40 bine çıkardı ve mevzilerini güçlendirdi. Ruslar yaptıkları yanlışlıkları gözden geçirdiler ve Plevne önündeki kuvvetlerini 100 bine çıkardılar. 50 bin Romen askeri de Rusların yanında yer aldı. 22 Ağustosta yardım alınan bu iki yeri ele geçirerek Plevne'yi muhasara altına aldılar. 29-31 Ağustosta yaptıkları saldırılarda **Osman Paşa**, Ruslara 22 bin kayıp verdi.

Ruslar, bu saldırılardan sonra Plevne'yi savaşıarak ele geçiremeyeceklerini anlayarak kuşatmayı daralttılar ve Plevne'nin teslim olmasını beklediler. Bu kuşatma 2 ay sürdü. **Osman Paşa**, yardım alamadı. Kasım ayının sonlarında **Süleyman Paşa**'nın Zıştovi önlerinde yenilgiye uğradığı haberini alınca kalan son umutla kuşatmayı yarmaya çalıştı. 27 Kasım 1877 tarihinde yaptığı çıkış harekâtında yaralandı ve 32 bin askeri 80 parça top ile 10 Aralık'ta Rus generaline teslim oldu. Savaşın kaderi bu tarihte belli olmuştu.

Ruslar kış şartlarına bakmadan saldırıya geçtiler. **Başkomutan Süleyman Paşa** Kale-i Erbaa bölgesini boşalttı. Sofya ve Filibe arasında Rusların ilerleyişini durdurmaya çalıştı. Edirne'de bir savunma hattı kurma fikrini saraya kabul ettiremedi. 4 Ocak 1878 de görevden alındı yerine **Rauf Paşa** getirildi. Edirne kalesi ise tek kurşun atmadan 20 Ocak 1878 de teslim oldu. Osmanlı ordusu bu kere Çatalca hattında direnmeye çalıştı. Padişah Sancak-ı Şerifi çıkararak halkı direnmeye çağırdı. Padişah savaşın saraydan yönetilemeyeceğini öğrendi ama artık çok geçti. Rus orduları Yeşilköy'e dayandılar.

Rus ordularının İstanbul'a girmesine İngilizler mâni oldular. İngiliz komutan yönetimindeki Tuna donanması sanki bu yenilgiye çanak tutmuştu. Ama Ruslar da doğrusu şok olmuşlardı(!) ***İngilizler Osmanlı Devleti'nin bu kadar kısa zamanda ve bu kadar ağır bir yenilgi yaşayacağını düşünememişlerdi galiba.*** Donanmalarını Dolmabahçe önüne demirleyerek Rusların İstanbul'a girmesini önlediler.

İstanbul, Rus işgalinden İngilizlerin himayesine girerek kurtulabilmişti. Bu hayyetsiz durum, daha önce hiçbir Osmanlı padişahının başına gelmemiştir.

***Doğu cephesi:** Bu cephede sınır 1829 Edirne Anlaşmasına göre çizilmişti. Güney Kafkasya Rusların kontrolüne girmişti. Başlangıçta Rusların bu cephede 400 top ve 90 bin kişilik ordusu vardı. İhtiyaca göre 40 bin süvari olmak üzere 60 bin asker ile takviye olunacaktı. Osmanlı kuvvetleri ise 30 bin muntazam 40 bin milis asker olmak üzere 70 bin asker ve 150 topa sahipti. **Denizde;** Rus torpido botlarının saldırıları pek etkili olmadı. Rusların elindeki Sohum kale bombalandı. Batumda küçük çapta çarpışmalar oldu ama asıl mücadele karada yapıldı.

Ruslar birkaç yerden aynı anda saldırıya geçtiler. **Yahniler savaşında durduruldular.** Ama sonra takviye alıp yeniden saldırdılar. 23 Mayıs'ta Kars kalesi kuşatıldı. **Komutan Melikof**, Erzurum'a yöneltilamadı durduruldu. 15 Ekim'deki başarısız karşıhücumdan sonra Osmanlı komutanı **Ahmet Muhtar Paşa**, geri çekildi ve Erzurum Tabyalarını tahkim ettirdi. Bir kısım kuvvetlerini Rumeli'ye gönderdiğinden biraz zayıflamıştı. Karşılıklı muharebeler sonunda Rus ordusu, Deve boynu mevzilerine dayandı. Erzurumlu gençler ordunun yardımına koştu. Erzurum artık tabyalardan müdafa olunacaktı.

8 Kasım 1877 günü Aziziye tabyaları Ermeni militanların yol göstermesi ve yardımı ile bir gece baskını sonucunda Rusların eline geçti. Bu durumu duyan Erzurum halkı, tabyaların yardımına koştu. Nene Hatun Rus komutanını öldürdü. Kanlı çarpışmalardan sonra Ruslar tabyalardan çıkarıldılar. Aziziye tabyalarında sergilenen bu müdafa, Plevne müdafaası gibi vatan sathında büyük heyecan yarattı.

Aziziye tabyalarında yaşanan destanı okuyalım.

BİZ TÜRKÖĞLU TÜRK ERZURUMU 1877 DE BÖYLE MÜDAFAA ETTİK. **Feridun Fazıl TULBENTÇİ**

24 Nisan 1877 de başlayan Moskof Harbi, Anadolu da ve Rumelide aynı şiddetle devam ediyordu. Anadolu mintikasında, Beyazıt, Eleşkirt, Kars ve Ardahan cihetlerini ihtiva etmek üzere 340 km.lik bir cephede 57 bin kişilik bir müdafaa hattı kurabilmiştik. Kars, Erzurum ve Ardahan istihkamlarının durumu iyi değildi. Bununla beraber, ilk savaşlar bizim için ümit verici oldu.

19 Haziran 1877 de Hayyaz savaşını kazanmış, 10 Temmuz da Kars'ı muhasaradan kurtarmıştik. Fakat düşman asker ve cephane bakımından bize kat kat faikti.

Grandük Mihail kumandasında 200 bin kişilik bir ordusu vardı. Tren hatlarıyla bol miktarda harp malzemesi alabiliyordu. Biz ise ancak Trabzondan hayvan sırtında gayet az cephane getirebiliyorduk.

Binbir fedakarlıkla 26 Ağustos da birinci ve 3 Ekim de ikinci Gedikler savaşlarını kazandık. Bu iki muharebede Ruslar 10 binden fazla insan kaybettiler. Ancak 50 bin kişi ile dört misli düşmana karşı koskoca müdafaa hattını tutmaya imkân yoktu. Kış yaklaşmış, soğuklar başlamıştı. Askere de, kışlık elbise verilmemişti.

Başkumandan Ahmet Muhtar Paşa, Kars - Erzurum arasında bir çekilme yaparak cepheyi kısaltmaya karar verdi. Ricat çok müşkül oldu. Deveboynunda da kanlı bir savaş vererek nihayet Erzuruma çekildik. Deveboynunda Erzurum'un kahraman halkı orduyla beraber döğüşmüş, tertemiz kanını akıtarak pekçok şehit vermişti.

Ahmet Muhtar Paşa, halkın da vatanperverliğine müracaat ederek istihkamları kuvvetlendirmek için gece gündüz çalıştı. Deveboynu savaşından sonra düşman ordusundan bir zabıt ileri hattımıza gelerek bir mektup bıraktı.

General Loris Miklos imzasını taşıyan bu mektupta şöyle deniliyordu.

“Ne sizde ne ordunuzda iler tutar yer kalmadı. Bundan sonra düzeltmek ihtimali de yoktur. Bu kadar abd-i ilâhın kanını beyhude yere dökmektense teslim olunuz. Eğer muhalefet ederseniz toplanımız şehri ve istihkamları tamamen tahrip edecektir. Çoluk çocuğun vebalinden korkunuz.”

Ahmet Muhtar Paşa maiyetindeki kumandanları çağırarak onlara mektubu okudu.

“Arkadaşlar! Düşman kapımızdadır. Talih i harb bize gülmedi. Ben verilecek cevabı biliyorum. Fakat bir kere daha sizin fişkrinizi almak istedim.” dedi. Paşalar, kalenin müdafaası üzerinde durdular. **Ahmet Muhtar Paşa** memnun oldu. “Teşekkür ederim arkadaşlar. Teslim, olmayacağız. Doğunun son kalesini ölünceye kadar müdafaa edeceğiz.”

O gece Rus ordusu kumandanına şu mealde bir cevap yazıldı. **“Erzurumu müdafaa edenlerin maddi ve manevi kuvveti her şeyin üzerindedir. İnayeti İlahiyeden ümidimiz berkemaldir. Kaleyi son damla kanımıza kadar müdafaa edeceğiz.”**

Yabancı unsurlar ve yobazlar şehrin harabolacağını bahane ederek halk arasında kötü şayialar çıkarıyorlardı. Bunu önlemek isteyen komutanlık halka hitaben şu ilânı neşretti.

“Bizim burada muhasaraya girmek ve her türlü zarurete düşmek ihtimali olduğu gibi düşmanla muharebe edilmek ve memlekete gülleler isabet etmek de mümkündür. Çoluk çocuk için bu gibi vukuat aileler ahabınca bâdii telaş ve heyecan olacağından o makûlelerin bugünden itibaren memleketi terk edip çıkmaları lazımdır.”

Bu tebliğ üzerine ulema iki kısma ayrıldı. Bir kısmı askerin şehirden çıkarak savaşın dışarıda kabul edilmesini ve bu suretle şehrin harabolmasından kurtulmasını istiyordu.

Fakat Erzurum'un hakiki vatan perver halkı **Ali Efendi**'nin riyasetinde toplanarak buna razı olmadılar. **“Hayır!”** Dediler. **“Vatanımızın muhafazası uğrunda biz de asker kardeşlerimizle beraber dövüşecek, kanımızla, canımızla evlad ü ayalimizle cenge katılacağız.”**

Ahmet Muhtar Paşa seraskerlik makamına gönderdiği bir telgrafla durumu anlatmış ve İstanbul'dan gelen cevapta *“Bugün bulunduğunuz mevki Asyanın en mühim noktası ve düşmanın matma ı nazarıdır. Erzurum istila olursa böyle bir vaka i müellimenin maddi ve manevi beden-i devlette açacağı rahneler size muhtacı tarif değildir. Devletin üzerinizdeki hak ve nimetini ifa ve milletin sizden beklediği eser i hamiyyeti ispat edecek gün, bugündür. Bulunduğunuz hal ve mevkii ki anın adem i muhafazası, cümlemize kıyamete kadar tarihlerimizden çıkmayacak ve namusu askerimize şin verecek bir yad-ı hazin olacaktır.”*

Bu telgraf bütün ordu erkanına ve şehrin ileri gelenlerine okunduğu zaman Erzurum'u müdafaa edenler, ölünceye kadar dövüşeceklerine namusları üzerine tekrar yemin ettiler. İhtiyar nineler, genç kadınlar, gelinlik kızlar evlerinde aynı yemini oğullarına, kocalarına ve nişanlılarına tekrarladılar. Eğer bir gün Erzurum düşerse düşman ancak Türk şehitlerinin üzerine basarak şehre girebilecekti.

8 Kasım 1877 akşamı hava karardıktan sonra Türk olmayan beş on Erzurumlu nankörün yol göstermesinden ve askerimizin uykuda olmasından istifa eden büyük bir düşman kolu, öncülerine fes giydirerek Aziziye tabyalarına ani bir baskın yapmışlardı. 2 ve 3 numaralı tabyalar, boğaz boğaza cereyan eden bir mücadeleden sonra düşmüştü. Yalnız 1 numaralı tabyada bulunan **Kaymakam Bahri Bey**, süratli bir kararla vaziyete hâkim olmaya çalışmış ve topçu neferlerini süngü hücumuna kaldırarak bütün şiddetle beş misli fazla olan düşmanın üzerine saldırmıştı.

Bahri Bey yaralandığı halde askerın maneviyatını bozmamak için bunu gizli tutmuş, son takatine kadar askerın başında dövüşü idare etmişti. Fazla kan kaybetmesinden dolayı yavaş yavaş kuvvetten kesilirken bir neferle Erzurum'a şu mektubu yazmıştı. “İkinci ve üçüncü tabyalar düşmüştür. Birinci tabya her türlü fedakârlığın üstünde bir faragatla döğüşmektedir. Ben ağır yaralıyım. Askerın henüz bundan haberi yoktur. Vaziyet çok tehlikelidir. Bununla beraber son nefese kadar dövüşecek ve rütbe i şehadeti almadan tabyayı vermeyeceğim.”

Top Dağının ilerisinde bulunan Aziziye tabyasında kopan kızılca kıyametin ser-pintisi şehre gelmişti. Halk top sesleri ile uykusundan uyanmış, kışladaki taburlar silah başı yapmışlardı.

Tan yeri ağarırken Topdağına çıkan **Ahmet Muhtar Paşa**, korkunç bir hakikatla karşı karşıya kalmıştı. Aziziye tabyalarından sadece birinde savaşlar oluyordu. Diğer iki tabya susmuştu. Dürbünle iyice tetkik edildikten sonra sessiz kalan tabyalarda düşmanın hakim olduğu anlaşıldı.

Felâketli anlar, geçiriyorduk. Erzurum istihkâmları haddizatında Top Dağı ile Kiremitlikten ibaretti. Bu istihkamlar şehre bir perde vazifesi görüyordu. Top Dağını kaybettığımız gün Erzurum da kaybedilmiş sayılırdı. Bu sırada Kaymakam Bahri Beyden gelen mektup, işi bütün açıklığı ile ortaya koydu. Erzurum sükût ediyordu. Onu kurtarmak lazımdı.

Ahmet Muhtar Paşa heyecanla şehre döndü. Hayır! Erzurum dayanacaktı. Halkın vatanperverliğine müracaat etti. Taburlar hazırlanırken müezzinler minarelerden eli silah tutanları vatan müdafaasına çağırıyordu. Yiğitlerin kuşakları sarıldı, tozluklar çekildi.

Kaptan Mehmet Paşa kumandasındaki iki taburluk kuvvet, Aziziye tabyasına doğru hareket etti. Bunu baltaları ile bıçakları ile kazma ve sopaları ile halk takip ediyordu.

“Yarabbi! Bizi Moskofun zebunu etme. Allahım(cc)! Sen, bizi koru.” duaları göklere yükseliyordu. **Ahmet Muhtar Paşa** kılıcını çekmiş halkın önüne düşmüştü. Kars kapısına doğru yürüyordu.

Bu ne yürüyüştü. Yarabbi! **Bu iman karşısında hangi ordu durabilirdi?**

Hangi düşman, bu cesareti gösterbilirdi?

Sanki Erzurum ayağa kalkmıştı. Vatan müdafaasının sembolü olmuştu.

Ön sırada saçlı sakalı bembeyaz olmuş bir ihtiyar çapasını kapmış, bir yanında altmışlık karısı, öteki yanında kocasını şehit vermiş yirmilik gelini, arkalarında su taşıyan on iki yaşında bir yavru. Müşirler, ferikler ve livalar halkla omuz omuza gidiyor, analar, babalar, kızlar ve gençler Kars kapısından çıkıyorlardı. **Erzurum yürüyordu.**

İşte Aziziye tabyalarına böyle girdik. O gün akşama kadar hiçbir milletin tarihinde rastlanmayan cesaret ve fedakarlıkla, kadını, genci, ihtiyarı ile böyle döğüştük. Tüfeğe karşı kılıç, bombaya karşı balta ile hücum ettik.

Akşama doğru düşman cesetleriyle doldurduğu Aziziye tabyalarını terk ederek ricate başladı. Güneş yavaş yavaş kaybolurken başka bir güneş doğuyor, Top Dağı tabyalarında Türk bayrağı yeniden dalgalanıyordu.

İşte biz Türkoğlu Türk Erzurumu böyle müdafaa ettik.

ÜÇÜNCÜ ORDUMUZA BAŞ SAĞLIĞI DİLERKEN, Ragıp AKYAVAŞ.

Anadolu ordusu kumandanı Müşir Gazi Ahmet Muhtar Paşa'nın o muharebe sırasında katipliğini yapan Arif Bey anlatıyor.

"1877 senesi Kasım ayının dokuzuncu gecesi. Sabaha iki saat var. Topdağının ilerisinde bulunab Aziziye istihkamında bir kızılca kıyamet koptu. Top, tüfek gürültüsü üzerine askerlerle birlikte Erzurum halkı da uyandı. Aziziye tabyalarında şiddetli muharebe olduğu anlaşılıyordu. Yerinde duramayan **Gazi Ahmet Muhtar Paşa** hemen yanına üç tabur asker alarak genç bir subay çevikliği ile Topdağına doğru yola çıktı. Bu sırada, minarelerden hazin hazi sabah ezanı okunuyordu.

Gazi Paşa, ihtiyat kumandanı Kaptan Mehmet Paşa'ya iki tabur alarak hemen Aziziye tabyalarına gitmesini ve tabyalardaki düşmanı atmasını emretti. Yiğit Kaptan Aziziye istihkamının önüne varır varmaz mazgallardan üzerine kurşun ve alev yağdı. Daha ilk ağızda askerlerimiz sapır sapır dökülüyordu. **Kaptan Mehmet Paşa**, buna rağmen şehit ve mecruhları olduğu yerde bırakıp mütemadiyen ileri harekete devam ediyordu. İstihkâmlardan "Hurra" sesleri gelince mesele iyice anlaşılmıştı. Tabyalardan ikisi gece karanlığında sinsice yapılan baskınla düşmüştü. Üçüncü tabyanın şiddetle direndiği ve **Kaymakam Bahri Beyin** yaralı olduğu haberi geldi.

Muharebenin şehre akseden ilk gürültüleri ile yataklarından fırlayıp heyecanla sokağa dökülen **Kahraman Erzurumlular**, isimleri harp tarihine geçmiş olan **Köse Mehmet Ağanın** karısı **Şerife Hanım**, **Kara Fatma Hanım**, **Topal Gülizar** gibi dişi aslanların peşine **Keyvanklı Hüseyin Ağa**, **Tufançlı Hüseyin Ağa**, **Kantarıcı Mehmet Efendi**, **Hacı Kamil**, **Kavak camiinin imamı Yaşar Emmi**, **Emekli topçu mülazimi Bilal Ağa**, **Bayraktar Ağa**, **Mevlüt Ağa**, **Mutan Ağa**, **Gül Ahmet** gibi erkek aslanlar Aziziye tabyasına doğru yürüyüşe geçtiler.

Silahını kapan bu korkusuzların peşinden koştu Silah bulamayanlar eline geçirdiği balta, kazma, ekmek bıçağı, et satırı ile Rusların üzerine atıldı. İşte üçüncü ordunun **Nenesi** de o satır sallayanların arasındaydı.

Bu baskında muntazam askerlerin dışında Erzurumlu kadın ve erkelerini yaralı ve şehit olarak kaybı beşyüz, **Nene Hatun** ve emsalinin Ruslara verdirdikler kayıp ise sekiz yüz civareındaydı."

Yaşanan olayları bir de Nene Hatunun ağzından dinleyelim.

"Muharebe gürültüleri ile uyandık. Kocam baltasını kaptığı gibi dışarı fırladı. Biraz sonra geri dönerek **Nene**, Rus tabyalara girmiş. Sen çocuğa bak. Arkamdan gelme. Biz Rusu durdururuz. Eğer Ruslar şehre girerlerse siz kendinizi boğun dedi ve gitti.

Biz daha onbeş gün önce küçük çocuğumuzla birlikte Rus işgalinden kaçarak Pasinlerin Çeperli köyünden Erzuruma gelmiştik.

Bütün memleketin boşaldığı, herkesin Ruslara karşı vatani kurtarmaya gittiği bugün ben nasıl evde kalabilirdim? Ufak yavrumu Cenab ı Allaha emanet ederek evde bulunan satırı aldım ve sel gibi akan kalabalığı karışarak tabyalara doğru koşmaya başladım.

Mecidiye tabyalarını aşınca düşmanı kulakları sağır eden tüfek ateşleri altında yarananlar ve ölenlere bakmadan ileri atıldık. Bazen satırla, bazan taşla vuruyor, önümüze çıkan Rus askerini devirerek tabyalara doğru ilerliyorduk. Asker kardeşlerimiz bir taraftan biz bir taraftan tabyalara girdik.

Bu arada tabyanın bir tarafında yaralı olan kardeşim Hasan'ı gördüm Üzerine eğildim Hasan Ağlama abla. Anamız bizi bugün için doğurdu. Bende dedem gibi şehitlik mertebesine ulaşacağım. Rusu kovduk ya. Gam yemem dedi ve gözlerin kapadı.

Arif bey sözlerini şöyle tamamlıyor. 1677 yılından buyana Ruslarla 13 defa savaşmış. Milli yapımız o kadar sağlamış ki mevcudiyetimizi ve istiklalimizi korumaya muvaffak olduk.

Serhadlerimizde Nene Hatun gibi niceleri var. Erzurum ve Erzurumlu var. Erzurum asırlardan beri hududu bekleyen arslanların yatağıdır.

Rus askerleri Deveboynu mevzilerine geri çekilmek zorunda kaldılar. Top dağı ve Uzun Ahmet muharebeleri sonucu değiştirmede. Kars kalesi çok güçlüydü. Düşmezdi. Ama yapılan ihanetler sonucu teslim edilirken bu cephede 20 bin civarında asker esir düştü. Batıda ise, Plevne düşmüştü. Ruslar kısa süre içinde Edirne'ye gelince Osmanlı Padişahı barış istedi. Geçici barış yapıldı. Rus orduları o kışı Erzurum'da geçirdi.

Savaş, başlayışından 11 ay sonra 3 Mart 1878 tarihinde imzalanan Yeşilköy (Ayastafanos) anlaşması ile sona erdi.

Osmanlı Devleti şartsız teslim olmuştu. Antlaşmanın şartları çok ağırdı.

***Yeşilköy (Ayastafanos) antlaşması:** Osmanlı tarihinde böyle bir haysiyetsizlik yaşanmamıştı. Bu durumun başta gelen sorumlusu **sözde ulu hakan Abdülhamit'ten** başkası değildi. Bunlar yetmiyormuş gibi padişah, Beylerbeyi Sarayında Ruslara bir yemek vererek antlaşmayı kutlamış ve bu yemeğe katılma basiretsizliğini de sergilemişti.

Ruslar ne yaptılar? Diye sorarsanız.

Bugün Şipka geçidinde bulunan anıtın benzerini Yeşilköy Meydanına diktiler. **Milletin onurunu zedeleyen bu anıt nedense Sultan Abdülhamit'i hiç rahatsız etmedi.** Anıt, İttihat ve Terakki Cemiyetinin iktidarında 1914 yılında yıktırıldı ve bu şerefsizliğe son verildi.

***Berlin antlaşması:** Rusların çok lehine olduğu için Avrupa Devletleri konuya müdahale ettiler ve antlaşmayı tadil ederek 13 Temmuz 1878 de Berlin Anlaşmasını imzaladılar.

Bu anlaşmaya göre;

***Karadağ, Sırbistan ve Romanya tam bağımsız oldular. Bulgaristan 3 bölüme ayrıldı. Kuzey Bulgaristan, Osmanlı'ya vergi verir bir prenslik haline getirildi. Doğu Rumeli bölgesine muhtariyet verildi. Makedonya bölgesi Osmanlı'da kaldı.**

***Bosna-Hersek, Osmanlı'da kaldı ancak yönetimi Avusturya'ya verildi**

***Teselya'nın Yunanistan'a ait olduğu kabul olundu.**

***Kars, Ardahan ve Batum Ruslara verildi.**

***Ermenilerin oturdukları yerlerde ıslahat yapılmasına karar verildi. (61. Madde)**

***Ruslara 60 milyon lira savaş tazminatı ödenecekti.**

Berlin Anlaşması devletin düştüğü feci durumun bir özeti idi. Ermeni meselesi, bu anlaşmayla siyasi hüviyet kazandı ve o günden bu güne gündemden hiç düşmedi.

***Kaybedilenler:** Siyasi tarihçiler toprak ve ekonomik kayıplarını yazarlar. İnsan kayıpları ile pek ilgilenmezler. Bugüne kadar, bu savaş ve sonrası Balkan savaşlarında hayatını kaybeden Müslümanlar hakkında toplum yeterince aydınlatılmamıştır. Eldeki bilgiler, kesin bilgi olmadığı için gerçek insan kayıpları bilinmez.

Kayıplar tahminidir. Ancak bu rakamlar bile yaşanan facianın, uygulanan katliam ve vahşetin büyüklüğünü anlatmaya kafidir.

Farkına varılması gereken, ancak yeterince fark edilemeyen gerçek şudur:

Hristiyan Avrupa, Osmanlı'ya duyduğu 500 yıllık kininin intikamını bu savaş ve sonrasında; Rus ve Bulgar barbarlığı ile masum Müslüman halktan çıkarmıştır. Bu katliamlara seyirci kalmıştır. Diğer bir ifade ile Osmanlı saltanatının bütün faturasını bu masum insanlar ödemişlerdir.

•Askeri kayıplar: Bu savaşta her iki tarafın asker kaybı 100 bin kişinin üzerindedir.

•Esir olanlar ve akıbetleri hakkında kesin bilgi yoktur. Plevne'de esir düşen 2500 subay 43430 er toplam 46 bin askerin akıbeti ne oldu? 4000 i ağır yaralı olan bu esirlere büyük eziyet edildi, aç, susuz ve çıplak bırakıldı, bu nedenlerle bunların 1/3 ü Plevne'de hayatını kaybetti. Rusya'ya esir olarak gidenlerden 2500 esir Niğbolu'ya varmadan yolda hayatını kaybetmiş, cesetleri vahşi hayvanlara terk edilmişti. Bu esirlerin kaçısı vatana geri dönebildi? Bilinmemektedir.

•Romanya yönetimine bırakılan 10 bin civarındaki esire, Romenler iyi muamele etmişler bunlardan 6000 kadarı yurda dönebilmiştir.

•Kafkasya'da kaç asker esir düşmüştür ve bu esirlerin akıbeti ne olmuştur? Bilinmemektedir.

•Sivil kayıplar: Bulgarlar ve Ruslar tarafından Balkanlarda köyleri yakılan, yıkılan, tecavüz edilen, öldürülen kişi sayısı yaklaşık 500 bindir.

Sultanın yakın dostu olan **İngiliz Büyükelçisi Layard**'a göre Rusların önünden kaçan 150 bin Müslüman, Sofya- Pazarcık bölgesinde sefalet, hastalık ve açlıktan hayatını kaybetmiştir. 1878 Ocak ayında Meriç kıyısında 40 binden fazla göçmen ise Ruslar tarafından katledilmiştir.

Ermeniler ve Ruslar tarafından Doğu Anadolu'da katledilen nüfus bilinmemektedir. Tahmini kayıp 150-300 bin civarındadır.

•Balkanlarda daha emin bölgelere hicret edenlerin sayısı 1,1 milyon civarındadır. İstanbul'a sığınan 400 bin göçmen şehirde beslenme, barınma ve hastalık gibi sorunlarının olağanüstü düzeyde artmasına sebep olmuşlar bu nedenle bu göçmenler Anadolu'da iskân olunmuşlardır.

•Kafkaslardan hicret edenlerin sayısı da bilinmemektedir. Tahmini 400 bin civarındadır.

•Yöneticilerin ve askerlerin basiretsizlikleri, beceriksizlikleri ve yaptıkları yanlışlar sonucunda kaybedilen bu savaşın bütün ceremesini hayatını kaybeden ve evinden barından sökülüp atılan bu insanlar çekmişlerdir.

•ABD li tarihçi Justin Mac Carty "1821-1922 yılları arasında katledilen Müslüman sayısı 4,5 milyondur. Gerçek soykırım budur." diyerek, Müslüman halkın yaşadığı zülme dikkat çekerken ve yaşanan bu zülme vicdanen isyan ederken;

1877-78 Osmanlı Rus savaşında Plevne başta olmak üzere Balkanlarda ve Doğu Anadolu'da yaşama veda eden bu masum insanların hayatlarının kaybına neden olan başta padişah olmak üzere bütün yöneticilerin vicdanları acaba ne kadar sızladı? Yoksa bu sorumlular kendilerini kader kavramı ile mi teselli ettiler?

Bu gerçekler karşısında yaşanan bu fecaatin başlıca sorumlusu olan padişahı hala Ulu Hakan olarak parlatmaya devam edenlere sözüm şudur? Biliniz ki aklınız da vicdanınız da ölmüş. Ama farkında değilsiniz.

"İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." İlkelerine göre kurulan devlet ne hale gelmiş! İbrettir.

***Sorumlular:** Osmanlı Devleti'nin bu buhranlı yıllarında yaşanan yenilgilerin sebeplerinden biri padişahın savaşı saraydan yönetmesi, diğeri komutanlar arasındaki uyumsuzluklar ve çekişmelerdi. Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve yükseliş dönemlerinde kazanılan Kosova, Niğbolu, Varna, Çaldıran, Mercidabık, Ridaniye ve Mohaç savaşlarında padişahlar daima savaş meydanlarında idiler. İstanbul'u fetheden Fatih, kuşatmayı bizzat yönetmiş, hayatını çıktığı bir sefer başlangıcında kaybetmişti. Muhteşem Süleyman'da Zigetvar önlerinde yaşama veda etmişti.

Savaşlar daima savaş meydanlarında yönetilirse kazanılır. Saraydan yanlış ve gecikmiş bilgilerle yönetilmeye kalkılırsa yenilgi kaçınılmaz olur. Bu savaşta Rus Çarı cephede idi. Kazandı. Osmanlı Padişahı ise sarayda idi. Kaybetti.

Komutanlara gelince; 93 harbine damga vuran üç komutan vardı, **Plevne kahramanı Osman Paşa, Aziziye kahramanı Ahmet Muhtar Paşa ve Şipka kahramanı Süleyman Paşa.** İlk ikisi padişah tarafından Gazi unvanı verilerek ödüllendirildiler. Üçüncüsü ise yenilginin sorumlusu olarak mahkûm edildi.

Osman Paşa padişahın yakınında Mabeyin Müşiri görevinde bulundu. Darbeci değildi. Padişah ona güvenirdi ama kuşkuluydu, ondan çekinirdi. Bu nedenle onu daima yakınında ve kontrolunda bulundurdu. Padişahı, bazı konularda tenkit etti ama yeterince uyaramadı. Kazandığı unvanla daha etkin işler yapabilir ve devletin çöküşünü önleyebilirdi. Ve mesela; Rus Çarının kendisine gösterdiği teveccühten yararlanarak, Plevne esirlerini kurtarmak için bir şeyler yapabilirdi. Yapması gerekmez miydi?

Ahmet Muhtar Paşa, 17 Ocak 1878 de Çatalca müstahkem mevki komutanlığına getirildi. Osmanlı kuvvetlerinin mevzilenmesi konusunda padişah ile ters düştü. Bu görevden alındı. Erkan-ı Harbiye Umumiye Reisliğine getirildi. Sonra Manastır valiliğine getirildi. Daha sonra padişah onu İstanbul'dan uzak tuttu. Mısır fevkalade komiserliğine tayin edildi. Uzun yıllar Mısır'da kaldı. 1908 yılında Meşrutiyet'in ilanı ile İstanbul'a geri döndü.

Abdülhamit onu ayan meclisine seçti. Sonra bütün görevlerinden azledildi. **Sultan Mehmet Reşat'**ın padişah olmasında rol oynadı. 21 Temmuz 1912 de sadrazam oldu. Uşi anlaşmasını imzalayarak Libya savaşını bitirdi. 1913 Balkan savaşı yenilgisini önleyemedi. **Abdülhamit'**le geçinemedi. Padişah, bu komutanı iyi değerlendirebilse idi ordu ıslah edilir ve Balkan savaşlarındaki bozgun yaşanmazdı

Süleyman Hüsnü Paşa, eğitimci bir askerdirdi. Askeri okullar açtırmış, bu okulların müfredatını belirlemişti. Yenilikçi idi. Orduda hizmet görmeyen ama kendisini daima padişaha kötileyen saray paşaları ile hep mücadele etti. 21 Eylül 1877 de Başkomutanlığa getirildi. Birkaç zafer kazandı ise de genel yenilgiyi önleyemedi. Savaş bitmeden görevden alındı. Daha sonra yenilginin sorumlusu olarak yargılandı. Kimse, 11 ay süren bir savaşta 3 defa başkomutan değiştirilir mi? diye sormadı. Bir suçlu arandı. Mahkeme onu idama mahkûm etti. Sonra padişah tarafından affa uğradı. **Sultan Abdülaziz'**in devrilmesinde rol oynadığı için padişahın güvenmediği komutanlardan biriydi,

Biat eden ama hiçbir hizmet etmeyenler kazandılar, padişaha biat etmeyen ama vatani için çalışan kişiler kaybettiler. Devlet ehil olmayan liyakatsiz kişilerin elinde kaldı. Bu yaklaşım Osmanlı Devleti'nin yıkılmasına sebep oldu.

Şimdi biraz biat kültürü konusunda kafa yoralım.

Biat kültürü nereden çıkmıştır? Osmanlı bir din devletidir. Şeriat hukuku hâkimdir. Devlet başkanı olan padişah toplumu ilgilendiren konularda keyfi davranamaz. Şeyhülislamdan fetva almak zorundadır. Şeyhülislam bağımsızdır. Bu nedenle Divanda yer almaz. Bu yetki gücünü Kuran ülü'l-emr diye isimlendirir. Bu güçte öncelik alimlerindir. Siyasi erk ise, adaleti sağlayan ilim gücünden sonra gelir.

Kuruluşunda bu sistem çok iyi işledi ve Osmanlı adil davrandığı için devamlı yükseldi. Sonraları bu sistem gevşedi, şeyhülislamların sözü dinlenmez oldu ve onların bağımsızlığı kalmadı. Yetki, alimlerden çıktı, siyasilerin eline geçti.

Kuran'ı Kerim Nisa suresi 59. ayette Cenab-ı Hak şöyle buyuruyor.

“Ey iman edenler. Allah’a(cc) itaat edin. Peygambere itaat edin sizden olan ülül emre de. Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz, -Allah’a (cc) ve peygamberine gerçekten inanıyorsanız- onu Allah’a (cc) ve peygambere götürün. Bu elde edilecek sonuç bakımından hem hayırlıdır. Hem de en güzeldir.”

Bu emir; sizden olmayanlara itaat edilmeyeceğini gösterdiği gibi ve meşru olmayan emirlere de itaat edilmeyeceğini ortaya koymaktadır.

Ayetin bu kadar açık mesajına rağmen Osmanlı padişahlarına verilen unvan ve yetkilerin Kuran hükümlerine aykırı olduğu ortadadır.

Hal böyle iken, Meşrutiyetin ilanı için hazırlanan anayasanın 5. maddesinde **“Padişahın şahsı kutsal ve sorumsuzdur.”** Hükümünün yer almış olması İslam hükümlerine tamamen aykırıdır. Hele bu maddenin, **Mithat Paşa** tarafından kaleme alınmış olmasını anlamak mümkün değildir.

Çünkü İslam’da; Tanrı lütfetmedikçe hiç kimse ve hiçbir yer kutsal sayılamaz. İnsanların birilerine kutsallık atfetmeleri gerçek İslam’a göre mümkün değildir. Sapkınlıktır.

Ama İslam’ın bu temel mesajı, tarih boyunca çoğu kez çiğnenmiş, gücü elinde bulunduranlar kendilerine kutsallık sağlayarak bu kavramın korumasına girmeyi yeğlemişlerdir. Peki padişahlara yakıştırılan bu kutsallık, Osmanlı yönetimine nasıl hâkim olmuştur? Daha önce Anadolu’nun vatan olmasında tarikat kültürünün etkileri anlatılmıştı. İslami anlayış için çok önemli olan tarikat kültürüne biraz değinmek zorundayım.

Tarikat, yollar demektir. **Şeriat** ile temel İslam bilgilerini alan kişilerin Tanrıya yaklaşmak için yapacakları nafile ibadetlerin yöntemi, tarikatlarla belirlenir. Tarikata katılan kimse, o tarikatın benimsediği yöntemleri uygulayarak arınmaya ve Tanrıya yaklaşılmaya çalışır. Burada tarikat şeyhi ile bu şeyhe bağlı olan kişi arasındaki ilişki çok önemlidir. Şeyhin önerdiği nafile ibadetler yapılır. Ama şeyh kutsal değildir. Ondan bir şey beklenmez. Kul sadece Tanrıdan ister. Çünkü insan sadece tanrının kuludur.

İslam; kulluk görevinin sadece ve sadece Tanrıya yapılacağını söyler ve inananlara daima “Emr olunduğun gibi dosdoğru ol.” emrini verir.

Eğer tarikata bağlı kişi, tarikat şeyhini kutsal sayıp ondan bir şey isterse, onun kulu olursa; bu Tanrı’ya ortak koşma anlamına gelir ki buna İslam’da en büyük günah olan şirk denir. Şirk, Tanrının asla affetmeyeceği bir günahtır. Kuran’da şirk için en canlı örnek olarak puta tapma eylemi gösterilir.

Kurandaki bu kesin kurala rağmen zamanla insanlar bu kuraldan uzaklaştılar. Tarikat kültüründen gelen bağlılıkla şeyhler kutsal sayıldılar **“Şeyh uçmaz ama mürit uçar.”** sözü egemen oldu ve müritler, şeyhlerini böyle yorumladılar.

Oysa 18. asırda yaşayan **Mutasavvıf İbrahim Hakkı Hazretleri**, tarikatın çok tehlikeli olduğunu, bu yollardan sadece bir yolun, **Fırkayı Naciye** yolunun gerçek İslami yol olduğunu yazmaktaydı.

İnsanoğlu neden Tanrısını bırakıp neden kula kul olur!

Birinci sebep, maddi rızık meselesidir. Tanrı’nın **“Rızkı ancak ben veririm”** beyanı, iman eden gönüllere yeterince girmemişse insan oğlu rızkı başkalarından aramaya başlar. Eğilir, bükülür ve kula kul olur.

İkinci sebep gelecek yâni cehennem korkusudur. Bu korkudan kurtulmak için yine insanoğlu Tanrısına sığınacağına, kendisine cennet vaad edenlerin tuzağına düşer ve bu vaadi yapan kişilere kul-köle olur. İnsanoğlu, gerçekten inandığı Tanrı’ya kul olsa, kesinlikle insana kul olmaz. Bu olgu, günümüz Müslümanının temel hastalığıdır.

İşte bu olgu yani şeyhe yakıştırılan kutsallıkla ortaya çıkan kula kul olma olgusu, zamanla tarikat dışındaki halka yayıldı ve İslam’i anlayışı kökünden zehirledi.

Kendisini Müslüman sayan bu toplum maddi kaygı ve gelecek korkusu nedenleriyle doğruluktan kolayca sapabilen bir yapıya dönüştü.

Toplum yanlış inançların peşinden sürüklendi. Bu akıma kapılan kişiler, farkına varmadan kendi İslam inançlarını zedelediler hatta önemli ölçüde kaybettiler. Böyle bir toplumun başındaki kişinin kendini kutsal kabul ettirmesi pek doğaldı.

Çağında Halife Abdülhamit kutsaldı ve tartışılmazdı.

Hiç kimse, halife sultana karşı çıkamazdı.

Bu mikrop yani kula kul olma mikrobu Osmanlıya ne zaman bulaştı? Bilmiyoruz. Yenilgiler başladıktan sonra olabilir.

Çünkü Osmanlının kuruluşunda bu hastalık yoktu. Padişaha saygı göstermek başka onun emrine körü körüne uymak başkaydı. **Dinleyen kim.** Zamanla topluma hâkim olan bu anlayış, Osmanlının sonunu hazırladı.

Cumhuriyet'in 100. yılına yaklaştığımız şu günlerde; Sultan Abdülhamit zamanında yaşananların benzerlerini, akıl dışı olayları yeniden yaşıyoruz. Bugün yaşananlara bakarsak hiç tarihten ibret alıyor muyuz?

***Sultan II. Abdülhamit zamanında kaybedilen topraklar:**

1877-78 Osmanlı-Rus savaşında Balkanlar ve Doğu Anadolu bölgesinde 214 bin km2 büyüklüğünde toprak kaybedilmiştir.

Savaş sonrası devletin düştüğü çaresizlik nedeniyle kaybedilen yerler ise şunlardır.

- 1878 yılında Kıbrıs adası, İngiltere
- 1881 yılında Tunus. Fransa
- 1882 yılında Mısır. İngiltere
- 1885 yılında Doğu Rumeli bölgesi Bulgarlar
- 1897 yılında. Girit adası Yunanistan ve
- 1908 yılında Bosna- Hersek Avusturya tarafından işgal ve ilhak edilmiş,
- 1908 yılında Bulgaristan bağımsızlığını ilan etmiştir.

Sultan II. Abdülhamit'in 33 yıllık saltanatı zamanında kaybedilen toprak büyüklüğü 1,6 milyon km2 ye ulaşmıştır. Bunlardan sadece Girit konusunda 1897 yılında Yunanistan ile savaşılmış, savaş kazanılmış ama dahiyane (!) bir siyaset yürütülerek Girit kaybedilmiştir. Girit'te yaşayan 200 bin civarındaki Müslüman, 1864 de başlayan göçlerle Anadolu'ya sığınmışlardır.

Diğer devletlerin yaptığı işgaller ise; sadece cılız protestolarla geçirtilmiştir. Ülke, uzun bir süre savaşmadığı için halk, bilhassa köylü; padişaktan çok memnundur. Ama halkın büyük kesimi kaybedilen bu yerlerin farkında bile olmamıştır. Sıra Arabistan'a gelmiştir. Burada 18. asırda başlayan Vehhabilik ve 19. Asır başlarındaki Suud isyanları Mısır valisi tarafından bastırılmış, ancak ayrılık tohumlarını ekilmiştir. Ayrılık 1. Dünya savaşında gerçekleşecektir.

***Sultan II. Abdülhamit'in sadrazamları:**

33 yıllık saltanat döneminde 18 sadrazam ataması yapılmıştır. Bu sadrazamlardan M. Sait Paşa 7 defa, M. Kâmil Paşa 3 defa, M. Rüşti Paşa ve A. Vefik Paşa 2 defa sadrazamlık yapmışlardır.

Küçük Sait Paşa olarak anılan ve Abdülhamitten sonra da 2 defa daha sadrazamlık yaparak Osmanlı tarihinde bir rekora sahip olan **1838 Erzurum doğumlu Sait Paşa; Abdülhamit'i** en iyi tanıyan kişidir. Yazdığı Hatıralar adlı kitabında 1876- 1908 yılları arasını belge ve şekilleri ile en açık bir şekilde anlatmıştır. Bu anılardan **Sultan Abdülhamit'in** ne derece kompleksli, vehimli, vesveseli olduğu anlaşılmaktadır.

“Padişah hiç samimi değildir. III. Napolyonu, Bonapart ile karıştıracak Meksika İmparatoru Maksimilyanı Brezilya kralı sayacak kadar cahildir. Kendisi ile konuşulurken sultanın yüzüne bakılmaz. Sadece dinler ve cevap vermez. İnsan kendini duvara konuşuyormuş gibi hisseder. Yakınındakilerin özel hayatı kalmamıştır. Saraydaki herkes esir hayatı yaşarlar. Kabinede çok sayıda Ermeni ve Rum bakana görev vermiştir.”

Sultan II. Abdülhamit ile ilgili bu kadar geniş bilgi vermemin sebebi bugün Türkiye'yi meşgul eden bütün sorunların kaynağının Onun yönettiği dönemden günümüze intikal etmiş olmasındandır. Bunların başında Ermeni -Kürt ve Yahudi sorunları gelmektedir. Şimdi bu sorunları birer birer incelemeye başlayalım.

2.3 Sultan II. Abdülhamit zamanında Ermeni- Kürt ve Yahudi siyaseti

***Ermeni- Kürt siyaseti:**

Nakşi şeyhi Hakkârî -Ubeydullah Nehri,1877-78 Osmanlı- Rus savaşı öncesi yapılan cihat çağrısına katılarak ücret karşılığı Osmanlının hizmetine girdi. Osmanlı, kendisine sonradan geri alınmak kaydı ile 20 bin Winchester tüfeği verdi. Şeyhin, askerleri ile Ruslara karşı mücadele edileceği umuluyordu. Biraz başarı göstermelerine rağmen bu umutlar boşa çıktı. Disiplinli asker gibi değil başıbozuk çeteler şeklinde hareket ettiler. Savaşa giderken Ermeni köylerini vurdular. Büyük zulüm yaptılar.

Onların yaptığı bu eylemler sonucu Ermenilerin korunması hükmü Yeşilköy ve Berlin anlaşmalarında yer aldı.

Madde 61- Ermenilerin oturdukları yerlerde ıslahat yapılmasına karar verildi.

Bu hüküm Ermenilerin yıllarca bekledikleri can simidi idi. Başta Rusya olmak üzere Fransa ve ABD, artık bu hükümle, Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışabilecekti. İşte kaybedilen bu savaşın geleceği tehlikeye sokacak en riskli maddesi buydu.

Önce 1879 yılında Şeyh Ubeydullah'ın isyanı bastırıldı. Sonra Ermenilerin ve Kürtlerin yoğun olarak ve iç içe yaşadığı Doğu ve Güney doğu bölgelerinde asayiş sağlama çalışmalarına başlandı. Bu yöredeki Arap, Kürt, Türkmen ve Karakalpak aşiretlerinden 20 alay kurulmasına karar verildi. 13 Mayıs 1896 tarihinde çıkarılan kanunla bu kuruluşların amacı ve kuruluş esasları belirlendi.

V. Ordu komutanı Müşir Zeki Paşa ve padişah yaveri Ahmet Şakir Paşanın yönetiminde kurulan alaylara Hamidiye Alayları adı verildi. Alay sayısı zamanla artırıldı 1901 de alay sayısı 65 e ulaşmıştı.

Alaylar aşiretlerin nüfus sayısına göre en az 512 en fazla 1152 kişiden oluşacaktı. Her bir alaydan seçilecek bir kişi İstanbul'da süvari eğitimi gördükten sonra teğmen rütbesi ile alaya katılacaktı. Aşiret mensupları Harbiye Okulunda 3 yıl süvari eğitimi gördükten sonra subay olabilecekti. Aşiretlerden aşar ve hayvan vergisi alınmayacak, alaylara mektepli subaylar komuta edecekti.

Her alayın yöneticilerine çeşitli rütbeler dağıtıldı. Ağrı civarındaki Celali aşiretinin ağasına paşalık unvanı verildi ve kuzeydeki Kürt aşiretlerinin sorumlusu oldu. Güneyde ise Viran şehirdeki Milli aşiret reisine aynı yetkiler verildi.

Devlet, bu alaylar vasıtası ile bu bölgelere doğrudan müdahale etmeyi ve buradaki varlığını hissettirmeyi hedeflemişti. Askerler, elbise, hayvan ve koşum takımlarını kendileri temin edecek, bu alayların faaliyete geçmesi ile sadece silah ve cephane masrafı karşılığında devlet, 35 bin süvari asker kazanmış olacaktı. Bu proje ile hem bölgede devletin aşiretler üzerindeki hakimiyet sağlanmış olacak hem de bu mahalli birlikler sayesinde sağlanacak asayiş ile dış destekli Ermeni meselesi çözüme kavuşturulacaktı.

Padişah, Rusya'daki Kazak alayları yapılanmasının benzeri bir yapılanma ile hem Kürt aşiretlerini kendine bağladı hem onların arasındaki ayrıcalıkları artırdı, hem de bu alayları Ermeniler, Alevi ve Yezidi Kürtlerin denetiminde kullandı. Yaşananların sorumluluğunu bu alaylara yükleyerek bir taşla birkaç kuş vurmaya amaçladı.

Hamidiye alayları, bulundukları bölgelerde Kürtlerin Ermeniler aleyhine hakimiyet kazanmasını sağladı. Ermeniler üzerinde kontrol edilemeyen baskılar kurdular. Ermenilerin şikayetleri üzerine yabancı ülkeler Osmanlı'ya baskı yaparak, bu eylemlerin önlenmesini istediler.

Yukarıda isimleri verilen paşaların bölgelerde yaptıkları incelemeler sonucunda Kürt alaylarının bu disiplinsizlikleri tespit edildi ve bazı önlemler alınmasına rağmen bu kuvvetler disipline edilemedi. Ancak padişah bu alaylarının eylemlerini dış ülkelere karşı hep müdafaa etti. Hamidiye alayları devlete 23 yıl hizmet etti. Bu alaylar; Balkan savaşlarında Bulgarlara karşı savaştılar 1. Dünya savaşında da doğu cephesinde yararlı hizmetlerde bulundular.

1860 lı yıllarda olmayan Ermeni Meselesinin bu kadar büyümesinin asıl sebebi yabancıların Osmanlı Ermenilerini tahrik ederek onları isyana teşvik etmeleriydi.

Diğer önemli sebep ise Hamidiye alaylarının Ermeni toplumları üzerinde yaptıkları baskılar ve haksız eylemlerdi.

Bunların sonucunda 1890 yılında Erzurum’da başlayan ilk Ermeni isyanı, giderek yurdun her tarafını sardı. Bu olayları kronolojik olarak sıralayalım;

20 Haziran 1890 Erzurum isyanı: 1 Osmanlı askeri ölmüş. 2 asker yaralanmış. 15 Ermeni isyancı ölmüş. 200 kişi yaralanmış.

15 Temmuz 1890 Kumkapı isyanı: 2 polis ölmüş, 1 polis yaralanmış, 10 Ermeni gösterici ölmüş, 6 kişi yaralanmış.

9 Eylül 1893 Merzifon isyanı: 25 Osmanlı askeri ve 10 Ermeni gösterici ölmüş.

1–23 Ağustos 1894 Sasun isyanı: 2400 Müslüman, 300 Ermeni gösterici ölmüş.

18 Eylül 1895 Babiali isyanı: 150 – 200 Ermeni ölmüş.

1895 Ekim ile 1896 sonuna kadar yapılan isyanlar: Trabzon, Bayburt, Gümüşhane, Erzurum, Van, Bitlis, Sivas, Diyarbakır, Muş, Harput ve Adana’da yapılan isyanlarda, 220 Müslüman, 182 Ermeni hayatını kaybetmiştir.

Zeytun isyanları: 1862, 1865, 1873, 1878, 1884’te yapılan isyanlara 18 Ekim 1895’te yapılan ve 4 ay süren isyan ile devam edilmiştir. İsyanda geçici ihtilal hükümeti kurulmuştur. Bu son isyanda 20000 Müslüman ve 3500 Ermeni hayatını kaybetmiştir.

3–11 Haziran 1896 Van isyanı: 300 Müslüman ve 500 Ermeni hayatını kaybeti.

14 Ağustos 1896 Osmanlı Bankası’nın işgal edilmesi: Bu olay dış tahrik açısından Osmanlı Devletin’e tam bir kafa tutma hareketidir.

1899 – 1901 Muş olayları: Kürt köylerine yapılan baskınlarla yoğunlaşan olaylar Ermeni Antranik ve Serop’un yönetimlerinde gerçekleşmiştir.

Ocak 1904 İkinci Sasun isyanı: Antranik tarafından yönlendirilen bu isyanda 100 Müslüman, 100 Ermeni hayatını kaybetmiştir.

21 Temmuz 1905 Sultan II. Abdulhamit’e suikast: Bu harekatta, 26 kişi ölmüş, 58 kişi yaralanmıştır.

25 Haziran 1907’deki Bitlis isyanı: 105 Müslüman öldürülmüştür.

Ermeniler tarafından Anadolu’nun muhtelif yerlerinde gerçekleştirilen isyanlar bir süre sonra İstanbul’a taşındı.

Kumkapı isyanı: Osmanlı Bankası baskını ve padişaha 1895 yılında Yıldız Camii önünde yapılan suikast girişimi, dünya basınında geniş çapta yer aldı.

Gariptir bu eylemlerin sorumluları dış baskılar nedeniyle hiçbir ceza almadan salıverildiler. Devletin gücü artık Hristiyan tebaaya geçmiyordu.

Hamidiye alayları ile önlenmeye çalışılan Ermeni meselesi, çözülemediği gibi ortaya bir de Kürt sorununu çıkardı. Her ne kadar Müslüman oldukları için Kürt meselesi ikinci planda kaldı ise de yabancı devletlerin zaman zaman Osmanlı Devleti aleyhine kullanabileceği bir kart olmaya devam etti. **Kürt sorunu, Kurtuluş savaşında ve Cumhuriyet kurulduktan sonraki isyanlarla bugüne kadar taşındı.**

Bugün Ülkeyi ciddi can ve mal kayıplarına uğratssan bu sorunun temeli, yanlış politikalar güden güya dâhi (!) Sultan II Abdülhamit tarafından atıldı. Barış yerine baskı ve şiddet tercih edilince sorun çözülmediği gibi daha da büyüdü.

Kan, kanı doğurdu. Sorun, sorunu.

Çünkü; Hazreti Peygamber, bir barış sembolü idi. Hep barış için çalışmış ve Müslümanlara böyle örnek olmuştu.Şu hazin tecelliye bakın ki bu politikaları öğünerek yürüten kişi, özü barış ve selamet olan İslam'ın yeryüzündeki halifesi sıfatını taşı-maktaydı. İslam ve Müslümanlık kimlerin elinde kalmıştı?

***Yönetimde görev verilen Ermeniler:**

Şehirlerde yaşayan Ermenilerin devlet yönetiminde etkili görevler üstlendiğini gör-mekteyiz.

***Sinan KUNERALP, Son Dönem Osmanlı Erkan ve Ricali 1999** tarihli kitaptaki yazılı bilgilere göre, Halife-i Müslümin II. Abdülhamit'in Ermeni Nazırları yani Hükü-mette görev verdiği bakanlar şu kişilerdi.

Hariciye Nâzırları:

Aleksandros Karateodori Paşa (1878-1879),
Gabriel Paşa ve Sava Paşa (1879-1880)

Hazine-i Hassa Nazırları:

Agop Ohanes Kazazyan (1876-1891),
Mikail Portakalyan Efendi (1891-1897),
Ohanes Sakız Efendi (1897-1908)

Maliye Nazırı:

Agop Ohanes Kazasyan Paşa (Aralık 1886-Mart 1887) (1888-1891)

Nafia Nazırları:

Ohanes Çamiç Efendi (1877-1878),
Aleksandr Karateodori Paşa (1878),
Sava Paşa (1878-1879)

Orman ve Maadin Nazırları:

Aristidi Paşa (1909),

Ticaret ve Ziraat Nazırları:

Bedros Kuyumcuyan Efendi (1880)

Gabriel Noradonkyan Efendi (1908-1909). Abdülhamit zamanında sürekli el üstün-de tutulan bu kişi 1. Dünya savaşı sonrası düzenlenen Paris Konferansında Ermeniler için toprak talep etmiş, Ermeniler adına Lozan Konferansına katılmıştır...

•1876 yılı Ayan Meclisi üyeleri (Padişahın seçtiği dâimi meclis)

Antopolos Efendi,
Aristarki Bey,
Davıçon Karmona Efendi,
Musurus Paşa,
Serviçen Efendi,
Stoyanoviç Efendi,
Dr. De Kastro Bey,
Mavroyeni Paşa,
Karatodori Paşa,
Abraham Karakahya Paşa

1908 yılı Ayan Meclisi Üyeleri

Azaryan Efendi,
 Basarya Efendi,
 Bohor Efendi,
 Fethi Franko Bey,
 Gabriyel Noradonkyan Efendi,
 Mavrokordato Efendi,
 Mavroyeni Bey,
 Oksanti Efendi,
 Yorgiyadis Efendi,
 Aram Efendi,
 Popoviç Temko Efendi,
 Babialı Hukuk Müşaviri Gabriel Efendi;

•Büyük Elçiler;

Y. Fotiades Bey ve Gobdan Efendi- Atina,
 Azaryan Efendi- Belgrad,
 E. Karatodri Efendi- Brüksel,
 Blak Bey- Bükreş,
 Yanko Karaca, Misak Efendi ve Aritraki Efendi'- Lahey,
 K. Musurus Paşa, Alfred Rüstem Paşa ve Antopulo Paşa- Londra,
 Naum Paşa-Paris,
 S. Musurus Bey ve Y. Fotiades Bey- Roma,
 Nikola Gobdan Efendi- Sofya,
 A. Vogorides Paşa- Viyana,
 L. Aristarki Bey ve A. Mavroyeni Bey-Washington.

Konsolos ve kâtipliklerde de Türklerden çok Ermeni ve bilhassa Rum memurlar görevlendirilmişti.

•Valiler:

Şarkî Rumeli Valileri; Sava Paşa, Aleko Vogorides Paşa, Gavril Paşa, Hristoiç, Alexandre de Battenberg, Ferdinand de Saxe-Cobourg et Gotha,
Sisam Beyleri; Mişel Gregoriyadis Bey, Aleksander Mavroyeni Bey, Yanko Vitinos Bey, Kostaki Karateodori Paşa, Yorgi Yorgiadis Efendi, Andrea Kopasis Efendi,
Cebelilübnan Sancağı Mutasarrıfları; Vasa Paşa, Naum Paşa, Yusuf Franko Paşa.
Bu tablo karşısında insan hayretler içinde kalıyor!
Evet, yukarıdaki kadroya iyi bakın.

Bu kadro; devleti 33 yıl yöneten Sultan II. Abdülhamid'in göreve getirdiği Ermeni kökenli Osmanlı vatandaşları. Bunlar içinde ehil olanları var. Liyakat sahibi olanları var. Örneğin, **ABDdeki büyükelçi Mavroyeni Bey** gibi, savaşlarda hizmet gören Ermeni hekimler gibi devletine sadık ve çok değerli hizmetler veren pek çok Ermeni olduğu gibi ihanet edenler de var.

Maliyesi, hariciyesi, tarımı, madenleri ve de mülkiyesi, gayri Müslimlerin yönetime bırakılmış bir devlet. Ve onun başında kendini İslam Halifesi sanan bir kişi.

Sonra da devlet batınca bir sürü bahane. Herkes suçlu. Sadece kendisi mâsum.

Bu kadro ile devletin ayakta kalması mümkün müydü? Mithat Paşa'nın Namık Kemal'in ve onun gibi heder olan insanların kabahatleri neydi? Vatanlarını sevmek mi? Vatanı sevmek bir Müslüman için ne zaman kabahat oldu? Suç oldu?

Yöneticiler ve yönetime talip olanlar! Şunu hiç unutmayın! Bu dünyada, insanlara hesap vermekten kaçabilirsiniz. Ama inansanız da inanmasanız da Tanrı'ya hesap vermekten kaçamazsınız. Tanrının bu hesabından yüz akı ile çıkana ne mutlu!

•**Osmanlı Ermenilerinin nüfusu:** Bir taraftan Kürt aşiretlerinin insafına bırakılan diğer taraftan devletin yönetimine getirilen Osmanlı Ermenilerinin gerçek nüfusları neydi?

a) 1897 yılında Osmanlı nüfus dağılımı

Müslümanlar	14 111 945	%74.07
Ortodoks Rum	2 569 912	%13.49
Ortodoks Ermeni	1 042 374	% 5.47
Bulgar nüfusu	830 189	% 4.36
Yahudi nüfusu	214 425	% 1.13
Protestan nüfusu	44 360	% 0.24
Diğerleri	237 102	% 1.14
Toplam nüfus	19 050 307	(Erkek:10 104 022 - Kadın: 8 946 285)

Protestan nüfusun çok büyük çoğunluğu Ermeni idi. Bu nedenle 1897 yılı değerele-rine göre Osmanlı Ermenilerinin toplam nüfusun %5.71 olarak kabul edebiliriz.

b) Yıllara göre nüfus değişimi:

	1897 yılı nüfusu	1906 yılı nüfusu	1914 yılı nüfusu
Müslümanlar	14 111 945	15 518 474	15 044 846
Ortodoks Rum	2 569 912	2 833 370	1 792 206
Ortodoks Ermeni	1 042 374	1 140 563	1 294 831
Bulgar nüfusu	830 189	762 754	14 908
Yahudi nüfusu	214 425	256 003	187 073
Protestan nüfusu	44 360	53 600	-
Diğerleri	237 102	332 853	186 052
Toplam nüfus	19 050 307	20 897 617	18 520 016

Bu tablodan;

- Müslüman nüfusunun göçlerle arttığını,
 - Ortodoks Ermeni nüfusunun her türlü olumsuz yayınların aksine arttığını,
 - Protestan Ermeni nüfusunun ise ABD ye göç nedeniyle sıfırlandığını,
 - Bulgar nüfusunun bağımsızlık nedeniyle çok azaldığını ve
 - Yahudi nüfusunun 1906 itibariyle arttığını görmekteyiz.
- Yahudi nüfusundaki gelişmeler aşağıda ayrıntılı incelenecektir

c) 1882 yılında 6 vilayetteki Ermeni nüfusu

Vilayet	Toplam nüfus	Ermeni nüfusu	%
Erzurum	659 155	109 838	16.6
Bitlis	276 998	107 804	38.9
Van	269 860	60 448	22.3
Diyarbakır	289 591	60 769	21.0
Mamurat ül Aziz	481 346	80 064	16.6
Sivas	926 564	121 473	13.1

Bu tabloda yer alan 6 il, Ermenista'nın Türkiye Cumhuriyetinden istediği ve kendilerince Batı Ermenistan adını verdikleri topraklardır.

Görüldüğü üzere bu illerin hiçbirinde Ermeni çoğunluğu yoktur.

Söz konusu 6 ilde, en fazla Ermeninin yaşadığı ilin Sivas, Ermeni nüfusunun en yoğun olduğu ilin ise Bitlis olduğu anlaşılmaktadır.

d) 1882 yılında şehir merkezlerinde yaşayan Ermeni nüfusu

Vilayet	Toplam nüfus	Ermeni nüfusu	%
İstanbul	542 437	98 529	18.16
Erzurum	38 684	10 850	28.02
Erzincan	54 503	12 774	23.43
Adana,Sis,Haçin	115 245	35 806	31.06
Kayseri	130 899	27 330	20.87
Diyarbakır	62 870	15 626	24.85
Sivas	88 375	22 147	25.06
Trabzon	117 563	10 846	9.22
Van	51 149	33 053	64.62

Bu tablodan şu sonuçları çıkarabiliriz.

- Erzurum, son savaştan çok etkilenmiş ve göç vermiş.
- Erzincan, Sivas ve Kayseri şehirleri göç almışlar.
- Ermeni nüfusunun en yoğun olduğu il merkezi Van. Bu merkezde Ermeni nüfus çoğunlukta. Diğer hiçbir şehir merkezinde ise Ermeniler, çoğunlukta değiller
- İkinci sırada Adana ve ilçeleri yer almakta.

Bu rakamlardan, Ermeni nüfusunun yoğun olduğu bu bölgelerden Adana'da 1909 yılında çıkan ve çok kanlı bir şekilde bastırılan isyan ile 1915 başlarında Van'ın Ruslar tarafından işgal edilmiş olmasının nedenleri daha kolay anlaşılmaktadır.

Erzurum ilindeki Ermeni nüfus dağılımı ileride İçimizdeki Ermeniler bölümünde daha detaylı olarak incelenecektir.

***Sultan II. Abdülhamit'in Yahudi siyaseti.** Toplumun genel kanaati, Sultan II. Abdülhamit'in Yahudilere Filistin bölgesinde yer vermediğidir.

Acaba gerçek böyle midir? Önce Yahudi tarihine kısa bir göz atalım.

***Tarihsel süreç I** - Yahudiler MS 50 yıllarında yaşadıkları Filistin topraklarında Roma İmparatorluğuna isyan ettiler. Sonradan imparator olacak olan komutan Titüs, Kudüs şehrini yaktı yıktı ve Yahudileri dünyanın dört bir tarafına sürdü. Kudüs, daha önce de MÖ 587 yılında II. Babil kralı Nabukadnazar tarafından yakılıp yıkılmış, Mescid-i Aksa yerle bir edilmiş ve Yahudi halkı esir edilerek Babil kentine götürülmüşlerdi. **Her iki olaya Kuran-ı Kerimin İsra suresinde işaret edilmektedir.**

Yahudilerin geleceği Kuran'da pek çok ayette anlatılmıştır. Eğer doğru yoldan çıkarsanız cezalandırılacaksınız. meâlindeki ifadeler, tarih boyunca yaşananlarla kanıtlanmıştır. Başta Katolik Avrupa olmak üzere pek çok ülkede Yahudiler hep aşağılanmış ve ezilmişlerdir.

Yahudilerin, 1890 yıllarında vatanları yoktu ve tekrar eski vatanlarına gelmek, Kudüs'te yaşamak istiyorlardı. Yaklaşık 2 bin yıllık bir hasretle yanıp tutuşmaktaydılar.

İyi ama bu nasıl olacaktı? Filistin toprakları ve bütün Arap yarımadası Osmanlı egemenliğinde idi. **Bu topraklara nasıl geri dönülecekti?** Ya Haçlı savaşlarında olduğu gibi savaşarak ya da Osmanlı padişahından izin alınarak. O tarihlerde savaşacak güçleri olmadığına göre padişahın iznini almaktan başka çareleri yoktu.

***Tarihsel süreç II** - Osmanlı Devleti 1877-78 Rus savaşında yenilmiş ve çökmüştü. İngilizlere çok güvenen padişah onlardan resmen kazık yemişti. Savaşın gerçek galibi İngiltere idi. İngilizler, padişahı koruma ağızları ile önce Kıbrıs'ı işgal ettiler. Sonra Mısır'a el koyarak Süveyş Kanalına hâkim oldular. Böylece Hindistan ticaret yolunu güvenceye aldılar.

Savaş tazminatı ve yenilginin getirdiği ekonomik bunalım Ülke ekonomisini felç etti. Bunun üzerine Osmanlıya borç veren Avrupa devletleri alacaklarını tahsil etmek için devletin bazı gelirlerine el koydular. Düyun-u Umumiye teşkilatı ile alacaklarını tahsil etmeye başladılar. **1881 yılında kurulan bu idare ile Osmanlı Devleti resmen sömürge durumuna düştü.**

***Tarihsel süreç III -** O tarihlere kadar etkili bir devlet yapısına kavuşamayan Almanya, Fransızları 1870 yılında Sedan savaşında yendi. Sanayideki gelişmesi yanında Avusturya ve Rus imparatorluklarının iç sorunlarından yararlanarak etkin bir siyasi güç haline geldi. Avrupa'yı zorlamaya başladı. En zayıf halka Osmanlı Devleti idi. Sultan Abdülhamit'in, Avrupa'da yeni bir dost devlete ihtiyacı vardı. Karşılıklı ihtiyaçlar, bu iki devletin birbirlerine yaklaşmasını sağladı.

Prof. Dr. İlber ORTAYLI, Osmanlı İmparatorluğunda Alman Nüfuzu adlı kitabında bu konuda neler yazmış. Okuyalım.

***Tarihsel süreç IV - Avusturyalı Yahudi gazeteci Theodor Herzl, Sultan Abdülhamit ile iki defa görüştü.** Yahudilerin Filistin'e göçlerine göz yumması karşılığı Osmanlı borçlarının ödenmesi için teşebbüse geçecekleri teklifini yaptı. Sultan, "Yahudi milletine karşı derin sempatisi olduğunu, ancak bunu yaparsa Ruslarla başının derde gireceğini, nazırlarla konuşmak gerektiğini" söyledi. **Theodor Herzl** bu konuda Alman hükümetine başvurarak onlardan da yardım istedi. Almanya, Osmanlı yönetimini bu konuda teşvik etti. Çünkü Osmanlılarda belirli bir antisemit (Yahudi karşıtlığı) tutum yoktu.

***Tarihsel süreç V - Alman imparatoru II. Wilhelm, 1898 yılı Ekim ayında ailesiyle beraber İstanbul - Kudüs yolculuğuna çıktı.** İstanbul'da 5 gün kaldı. Yayılmacı bir düşünceye sahipti İngilizlerin Süveyş projesine karşı Bağdat demiryollarını yapmak istiyordu. **Padişaha başta demiryolları ve silah satışı olmak üzere ekonomik tekliflerde bulundu. Kabul gördü.** Daha sonra Hayfa limanı üzerinden Kudüs'e gitti. Yahudilerce kutsal sayılan Ağlama Duvarını, Rus Ortodoks kilisesini ve Mescid-i Aksa'yı ziyaret etti. Kamame Kilisesi yanında yapılan Alman Kilisesini ayinle açtı. Yaptığı konuşmalarda, Hristiyan ve Yahudilere destek verdi. 1898 de Filistin'deki Yahudilerin sayısı 5 bin kişi idi ve bunların 25 bin desyatın = 27 325 Ha arazileri vardı. Bu gelişmelerden sonra Almanya'daki Yahudilerin Filistine göçü ve bu bölgede yerleşimi hız kazandı.

Osmanlı Devleti bundan böyle yeni bir maceracı ve çıkarıcı devletin peşinden sürüklenecekti.

***Tarihsel süreç VI - M. Kemal ÖKE yazdığı II Abdülhamit - Siyonistler ve Filistin meselesi adlı eserinde, Sultanın; hayırsever duygularla ve göz yumarak Filistin'deki Yahudi iskanına izin verdiğini ifade ediyor.**

Osmanlı Devleti'nin geleneksel toleransı içinde Museviler, Filistin'e göç etmeye başladılar. Bu göç 16. yüzyılda İspanya'dan gelen göç dalgasından sonra en büyük ikinci dalgaydı. Bu kere Doğu Avrupa Yahudileri de Osmanlı topraklarına yerleşiyorlardı.

1881-1914 yılları arasında 2,5 milyon Yahudi Rusya'yı terk etmiş bunların 30 bini Filistin'e yerleşmişti.

*** Tarihsel süreç VII -** Yine ÖKE'ye göre **Theodor Herzl**, sultanı kazanmak için Ermeni tedhişini önce uzlaştırma yoluyla, sonra da onlara karşı çıkarak önlemeye çalıştı.

Bu nedenle Avrupa kamu oyununda Ermeniler, Yahudilerin kendilerini sattıkları propagandasına giriştiler ve Yahudilere karşı düşmanca tavır takındılar. Bu iddia bundan böyle Osmanlı Yahudileri ile Ermenileri arasındaki çatışmaların daha da artacağını işaret etmektedir. **Acaba Osmanlı Ermenilerinin tasfiye edilmiş olması, bu sinsi Yahudi siyasetinin bir sonucu muydu?** Bu soruyu tarihçilerin incelemesi gerekiyor.

Ancak ortadaki açık gerçek şu. *ABD ye Rum ve Ermeni göçü olduğu gibi Yahudi göçü de oldu. Bu guruplar, orada ekonomik güç kazandıktan sonra siyaseti yönlendirecek lobiler kurdular. Bugün ABD bu lobiler tarafından yönetiliyor. Güç sıralamasında Rusya'dan ABD ye göç eden 2 milyon Yahudi'nin kurduğu Yahudi lobisi tartışmasız Ermeni lobilerinden daha güçlü.*

ABD Temsilciler Meclisi ve Senatosu, Yahudi lobisi engellediğinden 1915 olayları için soykırım kararı alamıyordu. *“One Minute” olayından sonra gerilen Türk - İsrail ilişkileri sonucunda Yahudi lobisi bu engellemeyi kaldırdı.* Ermeni ve Rum lobilerinin desteği ile soykırım kararı çıkarıldı. Hukuki bir bağlayıcılığı olmasa da Hristiyan devletlerin kabul ettiği bu karara ABD'nin de katılması, bizim için can sıkıcı olmanın ötesinde izlediğimiz dış politikanın açık bir yenilgisini teşkil etti.

***Sultan II. Abdülhamit'in İslam siyaseti:**

Sultan II. Abdülhamit hem *Osmanlı padişahı* idi hemde *Müslümanların Halifesi* idi. Hilafet makamı Cumhuriyet tarafından 3 Mart 1924 de kaldırıldıktan sonra bu konu çok tartışıldı. Tartışılmaya devam ediyor. **Halifelik nedir?** Bu konuyu biraz inceleyelim.

Hilafet nedir?

Hazreti Muhammed'in (sav) vefatından sonra devletin başına geçen kişilere **İslam Halifesi** denir. *İlk dört halife Hülefa-yı Rasidin olarak anılır.* İslam'da devletin temeli adalettir. Siyasi irade ikinci sırada yer alır. Adalet ise, İslam - Şeriat hukuku ile sağlanır. Bu hukuku en iyi bilen ve onu en iyi uygulayan kişi halife seçilir. Bu esaslara dayanan uygulama 632-661 yılları arasında 4 halife döneminde uygulanabilmiş.

661 yılında kurulan Emevi Devleti ile siyasi irade öne geçtiğinden İslami anlamda hilafet sona ermiştir. Bu nedenle Osmanlı padişahlarının hiçbiri İslami anlamda halife değillerdir. Bu durumu **Elmalı M. Hamdi YAZIR**'ın **HAK DİNİ KUR'AN DİLİ** isimli Kuran tefsiri kitabında, 97 nolu sure olan **KADİR Suresinin** tefsirinde şu açıklamalardan anlıyoruz.

Bu sürenin üçüncü ayetinin meali “Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır.” cümlesi ile ifade edilirken açıklama bölümünde bu sürenin *“içinde Kadir Gecesi bulunmayan bin ay olması”* gerektiği belirtilerek miladi takvimle bu sürenin 83,3 yıl, hicri takvimle 86 yıl olduğu, bu sürenin de MS 661 yılında kurulup 750 yılına kadar saltanat süren 89 yıllık Emevi Devleti saltanatında Hazreti Hasan ile Ömer bin Abdülaziz'in halifelik süreleri çıkarıldığında (89 yıl - 2,5 = 86,5 yıl) kalan 86,5 yıla işaret ettiğini, bir Hadis-i Şerif ışığında açıklamaktadır.

Hadisi Şerif'in meali şöyle ifade edilmiş *“Bana rüyada Ümeyye oğulları gösterildi, mimberime çıkıyorlardı. Bu bana ağır geldi, bunun üzerine Kadir suresi indirildi.”* (sayfa 342) **Bu hadisin açık manası, Hilafet döneminin, Emevi Devletinin kurulması ile bittiğidir.**

Çünkü: Emevi Devleti ile hilafet; saltanatın buyruğa altına girmiş ve bu durum **Hazreti Peygambere (sav)** ağır gelmiştir.

Kur'an mucizevi bir şekilde **Hazret Muhammed'in (sav)** vefatından 29 sene oluşacak bu düzeni işaret etmiştir. *Bu Hadis i Şerif hep gizlenmiş, gözden kaçırılmış ve söz konusu ayet başka manalarda tefsir edilmeye çalışılmıştır.*

I Gerçek: İslami anlamda hilafetin 661 yılında sona ermiş olduğudur. Ondan sonra bu ünvanı taşıyanlar, siyasi otoritenin emrinde oldukları için gerçek halife sayılamazlar

II Gerçek: Yavuz Sultan Selimin Mısırdan Osmanlı'ya taşıdığı Halifelikte; aynı şartları taşıdığı için İslam Halifesi sayılamazlar.

Babasını tahtan indiren Yavuz, oğlunu katleden Kanuni, 140 çocuğu olan III Murat, 27 kardeşini katleden III Mehmet, deli padişahlar, içkiden ölen padişahlar, katledilen padişahlar. Bunlar nasıl İslam Halifesi olabilirler? İslam bu kadar ucuz mu?

Hilafetin Osmanlı'ya taşınmasının en büyük etkisi, o tarihe kadar özgürlüğe dayalı, akılcı *Türk-İslam* anlayışının, katı ve baskıcı *Arap-İslam* anlayışının etkisine girmesiydi. *. Din adamları Kuran'ı Türkçeye çevirmediler, Türkçe tefsir yapmadılar. Arapça tefsirler üzerinden İslamı yorumladı ve halka anlattılar. Kuran ile kişi arasına din adamlarının yorumu girdi. İnsanlar dini inançlarını bu yorumlara göre öğrenme ve uygulama zorunda kaldılar. İşte İslamın hiç istemediği ve Hristiyanlıktaki ruhban sınıf gibi bir sınıf İslam'da da oluştu. Kuran'ın yerini yorum aldı ve İslam'ın özü kaybedildi.*

III Gerçek: Savaşa gidemeyen, Müslümanlara güvenmeyen, iktidarı boyunca topluma nefes aldirtmayan, zulmeden, haksızlık yapan ve bütün bunları iktidarını korumak için yapan bir kişi de yani *Sultan Abdülhamit'te İslami anlamda Halife değildir.* Çünkü onda halifeliliğin en küçük bir izi bulunmamaktadır

IV Gerçek: 19 asırda hilafet kavramı, siyasi otoritenin alabildiğince istismar ettiği gösterişli bir unvan, ama bir şekilden başka bir şey değildir.

***Sultanın İslam hakkındaki fikirleri:**

Sultan İslam konusundaki fikirlerini “*Siyasi Hatıratım*” adlı kitabının 157-172. sayfalarında “*İslam Siyaseti*” başlığı altında ifade etmiş. **Birkaç satır okuyalım.**

“Bizim için hayırlı olan Avrupa’nın sözüm ona medeniyetini taklit değil, bilakis kudretimizin esası olan Şeriata dönmektir. Ne dinimiz inkılaplara düşmandır denilebilir ne de dinimizdeki tekâmül durmuştur demek doğru olur.

-Bir devletin içinde muhtelif dinlerin ve mezheplerin mevcudiyeti zararlıdır. Dahili mücadelelerin şiddetlenmesine sebep olur. Bu da devlet idaresine tesir eder.

-Bizi müsamahakâr olmamakla itham edenler ancak cehaletlerini ispat ederler. Nitekim geçen asırlarda daha az müsamaha göstermiş olsaydık, bugün İmparatorluğumuz çok daha kuvvetli olurdu. Memleketimiz dahilindeki diğer din ve mezhepten olanları, Müslümanlığı kabul etmeye mecbur etseydik, din farklarından doğan birlik eksikliği için bugün bu kadar teessüf etmek mevkisinde kalmazdık. Hâlen dahi, diğer dinde olanlara fazla hak ve imtiyaz vermekte devam ediyoruz.

-Avrupa’da bir azıcık fikir cilası yapmış olan bazı gençler, zaman zaman nutuklar vermeye başlıyorlar. Fakat İmparatorluğumuzda vatan fikri ilk planda gelmemeli, İman ve halife aşkı başta ana vatan sevgisi ikinci derecede olmalıdır.

-Osmanlı İmparatorluğu, dünyanın birçok milletini sinesinde toplamış bir devlettir. Türk, Arap, Kürt, Arnavut, Bulgar, Yunan gibi birçok unsurdan teşekkül etmiştir. Buna rağmen, iman birliği bizi büyük bir ailenin fertleri gibi birbirimize yaklaştırır.

Maalesef İngilizler; zararlı propagandalarıyla İmparatorluğumuzun birçok yerinde ırk, millet fikrinin tohumunu ekmeye muvaffak olmuşlardır. Arabistan ile Arnavutluk başkaldırmışlar, Suriye’de de bu hususta hazırlıklar vardır.”

Bunlar padişahın görüşlerinin bir kısmı. Değerlendirmeyi okuyucuya bırakıyorum. Ama padişahın böyle bir hatırat yazmasını çok olumlu ve önemli buluyorum. Çünkü Osmanlı padişahları hatırat yazmazlar.

***Sultanın uygulamak istediği İslam siyaseti:**

Sultan Abdülhamit, “*Bizim için hayırlı olan Avrupa’nın sözüm ona medeniyetini taklit değil, bilakis kudretimizin esası olan Şeriata dönmektir.*” diyor.

Bu sözden iki gerçek ortaya çıkıyor

**Ülkede Şeriat hukuku yeterince uygulanmıyor. Ya da uygulanamıyor.*

***Avrupa’daki gelişmenin farkında değil. Yani Sultan gerçekçi değil.*

İslamiyet, son din olduğu için insanlığı mutluluğa götüren en önemli yol.

Ama İmparatorluktaki insanların önemli bir bölümü Müslüman değil.

Müslüman olanlar ise mezheplerle, tarikatlarla parçalara bölünmüş. Hoş görü yerini taassuba bırakmış. Bu şartlarda İslam'ın özünü nasıl hâkim kılacaksınız? Mümkün mü?

Hazreti Peygamber (sav) gerçek İslam için 23 yıl uğraştı. Vefatından hemen sonra yalancı peygamberler ortaya çıkmadı mı?

Pan İslamizm:

Sultan, Ruslara karşı İngilizlerin desteğini daha da artırabilmek için **Cemaleddin EFGANİ** isimli bir din adamından yararlanmaya çalışır. Onu şeyhülislam makamına getirir. Hint Müslümanlarını kullanarak Afganistan'da Rus egemenliğini yok etmeye çalışır. Bunun için Hindistan'daki İngilizlerin harekete geçmesi gerekmektedir. Afganistan'daki Rus tehlikesini önlemek için Hint Müslümanlarının zorlaması ile İngilizler Ruslara karşı harekete geçerlerse, Osmanlı üzerindeki Rus baskısı azaltılmış olacaktır.

Pan İslamizm siyasetinin özü bu.

Ama Sultanın fark etmediği gerçek, İngilizlerin kendisinden daha kurnaz olduğu gerçeği. İngilizler İslam dünyasındaki parçalanmışlıkları, çalkantıları ve gelecekteki isyanları Sultandan daha iyi biliyor ve görüyorlar. Zaten Kıbrıs ve Mısırı ele geçirerek Hindistan'ı güvenceye almış ve emellerine ulaşmışlar. Sultanın bu tuzağına düşmüyorlar.

Pan İslamizm projesi de bir hayal olmaktan ileri geçemiyor.

***Gerçekler ve sonuç:**

Müsamaha kelimesini yanlış anlayan bir kişi.

İnsanların zorla dinlerini değiştirebileceklerine inanan, Kuran diyerek ortaya çıkan ama Bakara suresinin 256. ayetinde ifade edilen **“Dinde zorlama yoktur.”** hükmünün farkında olmayan bir kişi.

İmparatorluğumuzda vatan fikri ilk planda gelmemeli, İman ve halife aşkı başta, ana vatan sevgisi, ikinci derecede olmalıdır diyen ve saltanatını vatan sevgisinin önünde gören bir zihniyet.

İslam alemindeki parçalanmışlıkları gördüğü halde Pan İslamizm hareketini başlatan ve başarısızlığa uğrayan hayalperest bir kişi.

Sonuçta; Osmanlı Devleti'nin bütün faturasının kesildiği bir kişi.

Ulu Hakan mı? Nesi ulu?

***Hiç mi iyi iş yapılmadı?**

Bu kadar uzun bir sürede elbette iyi şeyler de yapıldı.

Bunların başlıcalarını sıralayalım.

***Sulh içinde geçen 30 yıl: Sultan Abdülhamit'in en büyük başarısı 33 yıl iktidarda kalabilmesi idi.** Bu sürenin 30 yılı barış içinde geçti. Askere alınmadığı için halk mutluymdu. **Gerçi bu süre içinde Ülke 1.6 milyon km2 büyüklüğünde toprağını, savaş-madan kaybetmek zorunda kaldı.** Ama şerefsiz de olsa bu barış sürecinde toplumda bazı gelişmeler sağlanabildi.

Barış, İslam'ın özüdür. Bir ülke ancak barış içinde ise kalkınabilir. Savaşla kimse örneğin Napolyon bile abad olamamıştır. ABD'nin ekonomik kalkınmasında; kuruluşundan 1. Cihan Savaşına katılışına kadar geçen 138 senenin iç savaş hariç 133 senesinin, barış içinde geçmiş olmasının büyük katkısı olmuştu. Barış içinde yaşadığı için padişah ahaliden olumlu not almıştır.

•Eğitim hizmetleri: Padişah bu konuda tüm düzeydeki okulları geliştirmek için geniş bir yapılanma sağladı.

Yüksekokul olarak; Mekteb-i Mülkiye, Mekteb-i Hukuk- u Şahane, Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane, Sanayi Okulu, Veteriner Okulu ve Ziraat Okulundan çok sayıda kişiye diploma verildi.

Kara kuvvetleri için; Harp Akademisi (Harbiye-i Şahane), Mühendislik Okulu, Askeri Tıp Okulu, İstihkam Okulu ve 29 Askeri Rüşdiye, Deniz kuvvetleri için Deniz Akademisi (Bahriye-i Şahane) Rüşdiye ve Kapıdan-ı Ticaret Okulu, Katip Okulu, Heydehane hizmet vermektedir.

1897 yılında Osmanlı ülkesinde 8025 öğretmen 317089 öğrencili 1637 ilkokul, 2274 öğretmen 23192 öğrencili 687 rüşdiye (ortaokul)584 öğretmen 19720 öğrencili 70 idadi (lise) bulunmaktaydı.

Mezun olduğum Erzurum Lisesi bunlardan biridir. 1889 yılında kurulan 20 sınıflı lisede 1200-1500 öğrenciye eğitim verilirdi. 400 öğrenci yatılı idi. Müzik, fizik ve kimya laboratuvarları vardı. Coğrafya ve biyoloji dersleri anfi şeklinde düzenlenmiş sınıflarda yapılırdı. Çok büyük bir kütüphane, tiyatro sahnesine sahip çok maksatlı bir kapalı spor salonu ve iki adet açık spor alanı bulunmaktaydı. Bizler şanslıydık. Çünkü çok değerli hocalarımız vardı.

Bu hizmetler çağın şartlarına göre yeterli olmasa da eğitime verilen değeri göstermesi açısından çok önemlidir. Vatan ancak, eğitilmiş, yetişmiş insanların varlığı ve onların emeği ile yükselir.

•**Sağlık hizmetleri:** Tıp ve veteriner okullarından mezun olan doktor ve baytarlar, modern tıp bilgilerini yurda taşıdılar. Verem, sıtma, tifo, tifüs, trahom ve uyuz gibi hastalıklar yaygındı. Halkın beslenmesi yeterli değildi. O güne kadar vakıflar eliyle kurulan ve yönetilen hastaneler artık devlet eliyle kurulmaya ve yönetilmeye başlandı. Ülke sathında yeni hastaneler açıldı. Askeri hastaneler tıp gelişiminde öncü oldular. Yine askeri baytarlar ordu ihtiyacını karşıladılar. Kızılay geliştirildi. Ekonomik sıkıntılar nedeniyle gelişmeler sınırlı kaldı.

•**Demiryollarının geliştirilmesi:** En büyük gelişme demiryolları sektöründe sağlandı. İngilizler ve Fransızlar tarafından yapılan hatların işletmesini uzun süreli imtiyazlar alan yabancı şirketleri yaptı. **Bugünkü YİD modelinin benzer bir uygulama, herkese ekonomik çıkar sağladı.** Köylü ürününü daha kısa sürede ve daha uzak yerlerde pazarlayabildiğinden kazandı, bunu esnafın kazancı takip etti.

Daha sonra Almanlar devreye girdiler ve Bağdat-Hicaz demiryolu hatlarının inşaatlarına başladılar. Padişah Almanlara, diğerlerinden daha fazla güvenmekteydi. Bu nedenle demiryolu yapımında Almanlar öne çıkmışlardı.

1898 yılına kadar İngilizler, İzmir ve Adana bölgelerinde toplam 440 km. Fransızlar İzmir, Suriye ve Filistin bölgelerinde toplam 1266 km ve Almanlar, İzmit- Ankara ve Eskişehir- Konya hatlarında toplam 1020 km demiryolu hattı döşemişlerdi.

Bağdat demiryolu projesinde; 290 km. uzunluğundaki Konya -Karapınar hattı 1912 te 453 km. uzunluğundaki İslahiye- Rasulayn ve 119 km. uzunluğundaki Bağdat- Samarra hatları 1914 te tamamlandı.

Kesik kesik olan bu hatları birbirlerine bağlayan hatlar ve bir mühendislik harikası olan Torosları geçen hatlar, 1. Dünya Savaşı devam ederken tamamlandı. Böylece İstanbul- Nusaybin hattı 9 Ekim 1918 de işletmeye alındı ama Suriye ve Irak kaybedildiği için bu hatların hiçbir faydası olmadı.Stratejik olarak çok önemli olan Ankara- Erzurum hattı, Rusların işine yarar gerekçesi ile padişah tarafından yaptırılmadı. Oysa bu hat yapılmış olsaydı, cephe hattına gerekli destek sağlanacağından 1.Dünya Savaşının başında yaşanan Sarıkamış faciası yaşanmazdı.

Hiçbir stratejik ve ekonomik değeri olmamasına rağmen tamamen duygusal nedenlerle inşa olunan Şam-Maan-Medine hattı 1908 yılında hizmete alındı. Hacılar artık deniz yolu ile değil bu demiryolu hattı ile Hicaz'a ulaşacaklardı. Ancak 1464 km uzunluğundaki bu hattan birkaç sene yararlanılabildi.

Adı geçen demir yolu hattı, Lawrence yönetiminde isyan eden Arap süvarileri tarafından yapılan baskınlarla çok sayıda Osmanlı askerinin şehit edilmesine sebep oldu. Savaş sonrası bu topraklar elden çıktığı için Hicaz demiryolu hattı hiç kullanılmadı.

Medine'deki demiryolu istasyonu kalıntıları ise yakın zamanda yıkılarak Osmanlıdan kalan izler silindi.

Başarısız Bağdat ve Hicaz demiryolu hatlarına rağmen yurt içinde kalan hatların inşasının gerçekleştirilmiş olmasını, padişah için olumlu bir not olarak değerlendirebiliriz.

•**Diğer ulaştırma ve haberleşme hizmetleri:** Karayollarında atlı ulaşım yapılmaktaydı. Karayollarının uzunluğu 1858 de 6500 km iken 1904 de 23675 km ye çıkarıldı.

Deniz kuvvetlerine ve deniz ulaşımına gereken önem verilmedi. **Sultan Abdülaziz zamanında alınan ve 93 harbinde çok az kullanılan donanma, Haliçte çürüdü.** 1897 yılındaki Yunan Savaşında yola çıkarılan donanma Tekirdağ'a ulaşamadı. Çoğu tekne su aldı, battı.

Yüzyılın sonunda limanlar arasında seyir yapan yerli ticari gemi sayısı 95 adetti. ***Deniz ulaştırma hizmetlerini Osmanlı bayrağı taşıyan gemilerle yabancı şirketler yapardı. İstanbul'da bu hizmetler yabancı bir kuruluş olan Şirketi Hayriye tarafından sağlanırdı. İskele ve liman hizmetleri de yine yabancı şirketlerce gerçekleştirilirdi.***

Çok kârlı olduğu için PTT hizmetleri de yabancı şirketler tarafından yürütülürdü. Telgraf hatları 1904 de 49716 km ye ulaşmış mektup sayısı 24 milyonu aşmıştı. Haberleşmeler, telgraf ağırlıklıydı. Telefon, çok yeniydi. ***Bu hizmetler uzun süre yabancıların tekelinden kurtarılamadı.*** Telgraf ile yapılan haberleşmelere Ekim 1914 de devlet el koydu ve yabancılar uzaklaştırıldı.

Elektrik kullanımında ise; Sultan elektrikten korktuğu için gelişme sağlanamadı. Elektrik sektöründeki gelişmeler ancak 1909 yılından sonra başlayabildi.

***Sultan II. Abdülhamit'in tahttan indirilişi (1909)**

Makedonya bölgesindeki askerlerden Resneli Niyazi ile Binbaşı Enver'in padişaha karşı isyan etmesi ve bu isyanların bastırılmayışı sonucu Sultan Abdülhamit 23 Temmuz 1908 tarihinde meşrutiyeti ikinci kere ilan etmek zorunda kaldı.

Meclis-i Mebusan yeniden toplandı. Mecliste muhalif fırkalar arasında tartışmalar sürerken 31 Mart 1909 yılında İstanbul'daki bir kısım askeri birlikler isyan ettiler. Bu hareket, İttihat ve Terakki'ye bağlı askerler tarafından bastırıldı.

Padişah, 27 Nisan 1909 tarihinde tahttan indirildi. Padişaha tahttan indirildiğine dair tebliği kendi bakanı **Emanuel Karasu** bildirdi.

Selaniğe sürülmesini ağır bir hakaret sayan devrik padişah, Çırağan Sarayında ikamet etmek istiyordu. İttihatçılar ise onun, İstanbulda bulunmasını tehlikeli görmekteydiler. İttihatçıların Merkez-i Umumisi (Genel Merkezi) Selanikteydi ve Selanik, İttihatçılar için padişahın rahatlıkla kontrol edilebileceği güvenli bir yerdi. Bu sebeple devrik padişah ve ailesi Selaniğe gönderildiler. Selanikte Yahudi Alatinin'nin köşkünde ikamete mecbur edilen devrik padişah burada bir mahpus hayatı yaşadı. Ailesi, çocukları ve hizmetçileri ile yaşadığı bu hapis hayatı çok incitici idi. Çocukların okula gitmelerine bile çok sonraları izin verildi.

1.Balkan Harbinde Selanik Yunanistan'a teslim edilmeden önce devrik padişah ve yakınları, bir Alman gemisi ile 1912 yılında İstanbul'a getirildi ve Beylerbeyi Sarayına yerleştirildi. Buradaki hayatı da pek rahat geçmedi. Osmanlının 1. Cihan Savaşındaki durumunu gazetelerden takip etti. 10 Şubat 1918 tarihinde zatürriyeden vefat etti. Divan-yolundaki Sultan 2. Mahmut türbesine defnedildi.

Niye kendisinden hesap sorulmadı? Osmanlı kültürü ile yetişen yeni nesil, böyle bir düşünceye kapılmadı. Daha önemli sorunlarla ilgilenmeyi tercih etti.

İşte Ulu hakan Abdülhamit'in gerçek hikayesi buydu.

Bugün, Türkiye Cumhuriyeti'ni rahatsız eden bütün sıkıntıların tohumlarının atıldığı bir dönemin hikayesi.

Maksadım Sultan Abdülhamit'i sorgulamak değildir.

O rahmetli olmuş bir kişidir. Hesabı Tanrıya kalmıştır. Umarım aklanır.

Ancak O'nun sergilediği yönetim tarzı etkilerini günümüze kadar taşımıştır. Bu yönetim tarzı İslami kılıfa sokulmakta ve İslam devamlı olarak istismar edilmektedir.

Ben Müslümanım. Mensup olduğum İslam dininin istismar edilmesinden çok rahatsızım. Bu nedenle mensup olduğum dinimin esaslarını anlatarak, insanları bilgilendirmeyi, onları yanlışlardan uzaklaştırmayı kendime görev sayıyorum.

Ben Müslümanım diyen herkesi kardeş sayıyor ve onlara yardım etmek istiyorum.

Bunları ısrarla yazmamın diğer nedeni de tarihi gerçekleri bilmemiz ve günümüzde benzer uygulamalara müsaade etmememizdir. Tek kişinin yönetimi, çağın yani günümüzün gerçeklerine uymamaktadır. Su tersine akmaz.

Aklımızı kullanıp gerçeklere uygun davranmazsak, birtakım bahaneler arkasına sığınarak yanlış yapmakta ısrar edersek, bundan başta toplum olmak üzere devlet zarar görür.

Kuran, insanların hataları dolayısı ile zarar gören toplulukların akıbetlerini anlatmıyor mu? Kuran ifadesi ile; Ey insanlar. Siz hiç ders almaz mısınız?

2.4 1908 ile 1914 yılları arasında yaşananlar

2.4.1 II. Meşrutiyetin ilânı ve Meclis-i Mebusanın toplanması:

23 Temmuz 1908 tarihinde ilan edilen 2. Meşrutiyet sonrası yapılan seçimler sonrasında 17 Aralık 1908 tarihinde toplanan Meclis-i Mebusan, 147 Türk, 60 Arap, 25 Arnavut, 26 Rum, 14 Ermeni, 4 Yahudi, 8 Slav kökenli olmak üzere 284 üyeden oluşmaktaydı. İttihat ve Terakki Partisi, mecliste çok büyük çoğunluğa sahipti. İttihat ve Terakki Partisi, bu tarihten itibaren Osmanlı siyasi hayatında etkin bir rol oynamaya başladı. Bu partiyi yakından tanımaya çalışalım.

İttihat ve Terakki Partisi: 3 Haziran 1889 tarihinde İstanbulda Askeri Tıbbiye öğrencileri olan İshak Sükûti, Ohrili İbrahim Temo, Arapkirli Abdullah Cevdet, Mahmut Reşit ve Konyalı Hikmet Emin tarafından İttihad-i Osmanlı Cemiyeti adı altında kurulan bu hareket, 1894 de adını Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti olarak değiştirdi. **1895 Ermeni olayları sonrasında dış ülkelere kaçan cemiyet mensupları Mısırda Mizan, Pariste Meşveret dergilerini çıkardı.**

Cemiyetin başına Pariste Ahmet Rıza Bey geçti. 1897 yılında çıkarılan af ile yurda dönenler tutuklandılar. Ahmet Rıza Bey Pariste kaldı ve padişah ile pazarlıklara başladı. Padişaha karşı olan damat Mahmut Celaleddin Paşa ve oğlu prens Sabahattinin kısmi desteği sağlandı. 1902 kongresi Pariste yapıldı. Şura-ı Umut gazetesi çıkarıldı. Uygulanacak yöntemlerde anlaşılamayan Ahmet Rıza Bey ile prens Sabahattinin araları açıldı 1905 yılında Bahattin Şakir ile Doktor Nazım'ın katılımı sonucu cemiyet faaliyetleri hız kazandı. 1907 yılında Pariste 2. Kongre yapıldı.

1908 yılında Makedonyada Binbaşı Enver ile Resneli Kolağası Niyazi, padişaha isyan ederek dağa çıktılar. Bu isyanı bastırmak için görevlendirilen Müşir Şemsi Paşa, Manastır istasyonunda Teğmen Atıf tarafından öldürüldü. İsyanı bastırmaya görevlendirilen Tatar Osman Paşa ise esir alınarak dağa kaldırıldı. İsyanı bastıramayacağını anlayan padişah 2. Abdülhamit, 23 Temmuz 1908 tarihinde meşrutiyeti ikinci defa ilan etmek zorunda kaldı.

Bu olay Osmanlı siyaset hayatında dönüm noktasını teşkil etti. Mutlakiyet tamamen ortadan kaldırıldı. Artık padişahın yanında halk tarafından seçilen bir meclis devlet yönetiminde söz sahibi olacaktı. Cumhuriyete giden yol açılmıştı.

Ancak bu gelişme halkın iradesinden çok askerlerin baskıları sonucu elde edilmişti. Basiretsiz ve yeteneksiz yöneticilerin Ülkeye ve topluma verdikleri zararı önlemek için askerler yönetime müdahale etmek zorunda kalmışlardı ve ister istemez siyasete girmişlerdi. Bundan sonra devlet yönetiminde askerlerin ağırlığı giderek arttı. Siyaset ve devlet yönetimini yeterince bilmeyen bu anlayış devletin sonunu getirdi.

***31 Mart vakası, padişahın tahttan indirilmesi:** Ahrar Partisini kuran Prens Sabahattin, seçimlerde büyük yenilgiye uğrar ve meclise temsilci sokamaz. Ahmet Rıza Bey Meclis başkanı, Talat Bey başkan vekili seçilir. Sadrazam Kâmil Paşa ile İttihatçılar fikir açısından uyuşamazlar. İttihatçılar, Harbiye ve Bahriye nazırlıklarına kendi adamlarının atanmasını isterler. Sadrazam İttihatçı nazırların isteklerini yerine getirmez ve 12 Şubat 1909 da istifa eder. Yerine İttihatçı Hüseyin Hilmi Paşa getirilir. Padişah yanlısı mebuslar Ahrar Partisinde toplanırlar. Dinci Volkan Gazetesi ve Derviş Vahdeti, İttihat ve Terakki aleyhindeki yayınlarını artırır.

Meclis, açılışından daha 2 ay geçmeden karışır. Yapılan telkinler sonucu avcı taburları içinde padişah taraftarlığı artar.

7 Nisan 1909 da muhalif Serbesti Gazetesi yazarı Hasan Fehmi, Galata köprüsü üzerinde öldürülür. Bu olay üzerine 12- 13 Nisan 1909 da Taşkısladaki avcı taburları isyan eder ve hükümetin istifasını isterler. Meclis işgal edilerek dağıtılır. İttihatçılar kaçarlar. Harbiye Nezareti isyancıların eline geçer. Sadrazam Hüseyin Hilmi Paşa istifa etmek zorunda kalır.

Ermenilerin Adana isyanı: Bu karışıklığı fırsat bilen Ermeniler, 14 Nisan 1909 tarihinde Adana'da büyük bir isyan çıkardılar. Ermeni piskopos Moucheng tarafından hazırlanan bu isyanda, Ermeni ve Müslüman halk arasında kanlı çatışmalar yaşandı. Moucheng, 2. Meşrutiyetin ilanından sonra silah ithali serbest bırakıldığı için Avrupadan getirdiği silahlarla Ermeni gençlerinden oluşan bir ordu kurdu. İstanbul'da yaşanan karışıklıklar üzerine Kilikya Ermeni Devletini kurmak zamanının geldiğini düşünen Ermeniler isyan ettiler ve Müslüman mahallelerine saldırdılar.

Asker yetiştinceye kadar, Türk- Ermeni boğuşması üç gün sürdü. İsyan Tarsus, Erzincan, Misis ve Dörttyol yörelerine yayıldı. Bu boğuşmada 1850 Müslüman Türk ve 17 000 Ermeni hayatını kaybetti. Dış basında Osmanlı ve İttihatçılar aleyhine yayınlar yapıldı. Üç gün sonra Adanaya gönderilen Yarbay Cemal (Paşa) duruma hâkim oldu.

Avrupalıları yatıştırmak için 47 Müslüman ve 1 Ermeni'yi asarak idam etti. Ermenileri yatıştırdı. Bu başarısından sonra, yıldızı parlayan Yarbay Cemal, İttihatçıların önde gelen isimleri arasına girdi.

İstanbul'da karışıklıklar sürerken, muhalif mebuslardan İsmail Kemal, padişahın huzuruna çıkar ve Meclisin dağıtılmasını ister. İstanbul, asilerin elindedir. ***Bu olayların çıkmasında padişahın etkisi var mıdır? Bu konu pek açığa çıkarılmaz.*** Ancak 33 yıllık iktidarını kaybeden padişahın, bu olaylardan uzak kaldığı sav'ı, pek gerçekçi görülmez.

19 Nisan 1909 tarihinde Mahmut Şevket Paşa komutasındaki Hareket ordusu Selanikten yola çıkar. Meclis i Mebusan Edirneye taşınır ve 21 Nisan 1909 günü padişahın hâl'ine karar verilir.

23 Nisan 1909 günü Hareket Ordusu İstanbula girer. Sıkıyönetim ilan edilir. Asilerle yapılan çatışmalarda 400 kişi ölür, 800 kişi yaralanır. Yarbay Cemal (Paşa) İstanbul Garnizon komutanlığına atanır. Padişah 2. Abdülhamit, 27 Nisan 1909 günü tahtından indirilir ve Selanikte ikamete mecbur edilir.

***Sultan 5. Mehmet Reşat döneminde önce ikinci Hüseyin Hilmi Paşa kabinesi kurulur.** Daha sonra iş başına gelen İbrahim Hakkı Paşa Trablusgarp Savaşını önleyemez. Kurulan 9. ve son Sait Paşa hükümeti çaresizdir. İttihat Terakki Partisinin tam desteğini almasına rağmen iç ve dış baskılar nedeniyle, çekilmek zorunda kalır. Yerine 21 Temmuz 1912 tarihinde **Müşir Gazi Ahmet Paşa** hükümeti kurulur.

Gazi Ahmet Paşa 80 yaşındadır. Kabinesinde bütün eski sadrazamlara yer verir. Abdülhamitin 19 yıl şeyhülislamlığını yapan Cemaleddin Efgani koltuğunu korur.

Gazi Ahmet Muhtar Paşa iyi bir askerdir ama siyasetçi değildir. Sultan Abdülhamit zamanında ordunun ıslahı konusunda kendisinden yararlanılmış olunsaydı, ordu bu kadar dağınıklığa uğramazdı.

Tarihimizde büyük kabine adı ile anılan bu kabine de gerekli hizmetleri yerine getiremez. Eski sadrazamlardan Avlonyalı Arnavut Ferit Paşa hiçbir toplantıya katılmaz. Hüseyin Hilmi Paşa istifa eder. Balkan ülkeleri Osmanlıya karşı ittifak kurmaktadırlar.

Ordu içinde İttihat ve Terakkiye karşı olan Halaskar Zabitan gurubunun baskıları, Mebusan Meclisinde Hürriyet ve İtilaf gurubunun itirazları, Makedonya ve Arnavutlukta isyanlar sonucunda hükümet Mebusan Meclisini 15 Temmuz 1912 tarihinde feshetmek zorunda kalır. Balkan Savaşı öncesinde devlet meclissiz kalmıştır. Ordunun durumu ise çok karışıktır. Ordunun savaşma gücü, çok zayıflamıştır. İtalyanların saldırısı ile başlayan Trablusgarp savaşına devlet müdahale dahi edemez.

***Trablusgarp savaşı: (29 Eylül 1911-18 Ekim 1912)**

Osmanlı Devletindeki zayıflığı gören İtalyanlar, Fransızların desteğini alarak 29 Eylül 1911 tarihinde Trablusgarp topraklarına saldırdılar.

Milliyetçi subaylar vatan toprağını müdafaaya koştular. Binbaşı Enver ve Önyüzbaşı Mustafa Kemal, Bingazi ve Derne cephelelerinde çarpıştılar.

Bu savaş, **Mustafa Kemal**'in Arnavutlukta isyanları bastırma harekâtlarından sonra ilk cephe savaşıydı. Bu dönemde tutulduğu zehirli sıtma hastalığını tedavisinde kullandığı ilaçlar, yıllar sonra onun ölümüne sebep olan siroz hastalığının başlıca sebebi oldu. Mısır üzerinden gizlice Libyaya giren bu subayların çabaları İstanbuldan hiçbir yardım sağlanamadığından başarılı olamadı. Balkan devletlerinin, kendi aralarında birleşmesi ve bir süre sonra Osmanlıya savaş açmaları Trablusun kaybına neden oldu.

13 ay süren bir mücadeleden sonra Gazi Ahmet Muhtar Paşa hükümeti, 18 Ekim 1912 tarihinde yapılan Uşi anlaşmasıyla Trablusgarp'ı İtalyanlara bıraktı. 12 ada geçici olarak İtalyanlara terkedildi. Devlet, topraklarını kaybetmeye devam ediyordu.

Orduda padişah yanlısı alaylı subaylar ile yenilikçi mektepli subaylar arasında siyasi ayrılıklar artar. Askeri disiplin bozulur. Asker yorgundur. Askere alınacak tek yedek kalmamıştır. Orduda ıslahata ihtiyaç vardır. Yorgun askerlerin, terhisine karar verilir. Bu durumu gören Balkan Devletleri Osmanlıya savaş açarlar.

1.Balkan Savaşı (8 Ekim 1912- 3 Aralık 1912): Bu savaşta Karadağ, Sırp, Bulgar ve Yunanlılar müşterek hareket ederler.

Osmanlı Devleti, bu savaşlar sonunda ordusunun yetersizliği ve iyi kumanda edilemeyişi nedeniyle 5 asırdan fazla egemen olduğu topraklarını kaybeder.

Balkan Savaşlarını detaylı olarak pek bilmeyiz. Oysa yakın coğrafyamızdaki komşularımızın gerçek emellerini öğrenmemiz için bu savaşların bütün detayları ile gençliğimize öğretilmesi şarttır. **Dost tanıdıklarımız neler yapmışlardır?**

Bunları bilmek zorundayız. Şimdi Balkan savaşlarını biraz yakından inceleyelim.

Savaş öncesinde Balkanlarda durum ve Osmanlı toprakları: Savaş öncesi Balkanlardaki siyasi yapı 1878 Berlin Anlaşmasına göre şekillenmişti.

Bu anlaşmaya göre kurulan devletler, şunlardı.

Bulgaristan: Tuna Nehrinin güneyinden başlayan doğuda Karadeniz, batıda Sırbistan ve güneyde Osmanlı toprakları ile çevrili bir alanda vergi vermek suretiyle Osmanlıya bağımlı olan Bulgar yönetimi, 1908 yılında 2. Meşrutiyeti bahane ederek istiklalini ilan etmişti.

Eski Türk topluluklarından olan Bulgarlar, Hristiyan dinini kabul edince öz benliklerinden koptular. Slav kültürüne sahiptiler ve krallıkla yönetilmekteydiler. Berlin Antlaşmasıyla Hristiyan vali yönetimine bırakılan Doğu Rumeli bölgesi ise çıkarılan isyanlar sonucunda 1885 yılında Bulgaristan krallığına bağlanmıştı. 1363 yılından bu yana Osmanlı yönetiminde olan Bulgarlar, Ege Denizine açılmak istiyorlardı.

Yunanistan: 1830 yılında kurulan Yunanistan, Avrupanın ve Rusların himayesinde sürekli olarak toprak kazandı. 1878 savaşında Teselyaya, 1897 Osmanlı - Yunan savaşında yenilmesine rağmen Girit Adasına ve Ege denizindeki irili ufaklı birçok adacığa egemen oldu. Megalo İdeaya sahipti. Yani İstanbul'u ele geçirerek Bizans Devletini yeniden kurmak ve Moskovaya karşı Fener Rum Patrikliği'ni egemen kılmak istiyorlardı. Bu niyetlerini, bugüne kadar devam ettirdiler. Her fırsatta topraklarını genişletmeyi başardılar.

Sırbistan: 1389 Kosova savaşından sonra Osmanlı topraklarına katılan Sırlar Slav kültürüne sahiptiler. Hristiyan dinine mensuptular. 1804 yılından bu yana bağımsız olan ve daha çok Avusturya İmparatorluğunun etkisinde kalan **Sırlar**, kendi yakın coğrafyasındaki **Boşnaklar, Hırvatlar, Makedonlar, Karadağlılar ve Arnavutlarla** mücadele içindeydiler.

Karadağ: Güney Sırbistanın Adriyatik Denizine ve Arnavutluğa sınırı olan bölgede küçük bir prenslik olan Karadağ, Balkan savaşlarında fitili ateşleyen ilk ülke oldu. 1878 Berlin Antlaşması ile kurulan bu ülke uzun süre bağımsız yaşayamadı ve Sırbistan ile birleşti. Slav kültürüne sahip olan Karadağlılar Hristiyan dinine mensuptular.

Osmanlı toprakları: Doğuda Karadenizden başlayan batıda Adriyatik Denizine uzanan kuzeyde Bulgaristan ve Sırbistan güneyde Yunanistan ve Ege Denizi ile sınırlı olan bu topraklar Osmanlının Avrupada kalan son topraklarıydı. Bölge kuzeyde doğan ve Ege Denizine boşalan Meriç, Mesta, Karasu (Struma) ve Vardar ırmakları ile 4 bölüme ayrılmıştı. Mesta Irmağının doğusu Doğu Trakya, batısı Makedonya olarak anılmaktaydı. En batıdaki Arnavutluk, Balkan savaşları başladığında Osmanlı toprağı idi ve devleti sürekli isyanlarla meşgul etmekteydi.

Arnavutluk: Bosna Hersek bölgesinde yaşayan Boşnaklarla birlikte nüfusunun çoğu Müslüman olan Arnavutluk, batıda Adriyatik Denizi güneyde Yunanistan kuzeyde Sırbistan ile çevrili dağlık bir bölgeydi. **Fatih Sultan Mehmet** zamanında Osmanlı yönetimine bağlanmıştı. Milli kahramanları olan ve her şehirde heykelleri bulunan İskender Bey İslamiyeti zoraki kabul etmişti.

Osmanlı İmparatorluğu, Arnavulukta hiçbir zaman tam hakimiyet kuramadı. İşkodra ve Yanya sancakları ile bu bölgeyi yönetmeye çalıştı. 1789 Fransız ihtilalinden sonra bölgede ayrılıkçı isyanlar arttı. Yanya valisi Tepedelenli Ali Paşa, 1827 yılında bölgedeki isyanları özellikle Rum isyanlarını kanlı bir şekilde bastırdı. Ancak bu bölgede isyanlar hiç kesilmedi.

Arnavutlar, padişah 2. Abdülhamit'in güvenini kazanmışlar ve saray muhafızlığını üstlenmişlerdi. Arnavut kökenli Avlonyalı Ferit Paşa sadrazamlık yapmış, Arnavutlar 2. Mebusan Meclisine 25 mebus göndermişlerdi. Balkan Savaşı başladığında Osmanlı toprağı olan Arnavutluk, 28 Kasım 1912 tarihinde bağımsızlığını ilan etti. Bu hareket Müslüman toplumların Osmanlıya ilk ihaneti oldu.

İşkodra Kalesi de Arnavutların ihaneti ile düştü. Müslüman Arapların Osmanlıya ihanetleri ise daha sonra 1. Dünya Savaşında gerçekleşecekti.

Osmanlı yönetiminin durumu: Büyük kabinede Sadrazam Müşir Gazi Ahmet Muhtar Paşaydı. Bahriye Nazırı oğlu Mahmut Muhtar Paşa, Harbiye Nazırı Nazım Paşa, Hariciye Nazırı Ermeni Gabriel Noradungiyan Efendiydi.

Hariciye Nazırı harp başlamadan birkaç gün önce "Balkanlardan imanım kadar emimim." diyebilmekte, Harbiye Nazırı arazideki gerçeklerden bîhaber çok güçlü olduğumuzu ve Sofyaya girebileceğimizi iddia etmekteydi.

Eski sadrazamlardan hayır yoktu. Meclis feshedilmiş, orduda 80 bin asker terhis edilmişti. Genel Kurmay başkanı Ahmet İzzet Paşa, Yemende isyanı bastırmakla meşguldü.

Balkanlardaki Osmanlı ordusunun durumu: Doğu Trakya bölgesinde 2. ve Makedonya bölgesinde 3. Ordu bulunmaktaydı. Bu orduların durumları savaş başlamadan önce hükümete rapor edilmişti ama bu raporların gereği yapılmamış ve ciddi bir tedbir alınamamıştı.

2. Ordu komutanı Abdullah Paşa hatıralarında şöyle yazmaktaydı.

"Orduyu mağlup eden asli sebep, Osmanlılık vasıflarının soysuzlaşmasında değil, ordunun harp kıymetine haiz bulunmamasındadır. Çünkü Abdülhamit devrinde ordunun ıslahından çekinilmiştir. İstibdat döneminde ordu harp kıymetinden mahrum, jandarma hizmetine mahsus, donmuş bir yığından başka bir şey değildi."

Harp başlamadan birkaç gün önce Abdullah Paşa ile Genel Kurmay başkan vekili Hadi Paşa'nın Sadrazama verdikleri brifingde, *"Balkan Hükümetlerinden yalnız Bulgaristanla bile yapılacak harbi başaracak bir orduya malik olmadığımızı, harp kuvvetlerimizin perişan halini anlattım. Düşmanı Çatalcada durdurabilirsek bu büyük başarı olacaktır."* dedim.

Hadi Paşa sözlerimi doğruladı ve ilave etti. *"Edirne kalesine henüz bir habbe (tane) erzak gönderilmedi."* Ordunun levazım ihtiyacının had safhada olduğunu belirtti. Memleketi savunacak bir ordunun ancak 1-1,5 ay zarfında toplanabileceğini anlattı.

Aynı yıl içinde Arnavutluk isyanları dolayısı ile Makedonyadaki 3. Ordunun komutanı İsmail Fazıl Paşanın *"Bu ordu ile harp edilmez. Ne yapılacaksa diplomasi yolu ile yapın."* ifadesi ordumuzun savaş öncesi durumunu açıkça ortaya koymakta idi.

2. Abdülhamit yönetimi ordunun savaşma gücünü yok etmişti. Abdülhamit'i tahtan indiren İttihatçılar, orduda gerekli ıslahatı başaramamışlar ve alaylı subayları tasfiye edememişlerdi. Bu nedenle orduda mektepli ve alaylı subaylar arasında emir- komuta zinciri bozulmuştu. Orduda komuta kirizi had safhadaydı. Bu durum ordunun levazım ihtiyaçlarının karşılanmasına engel olduğu gibi harp esnasında askerin savaşma gücünü de yok etmekteydi. Hasat mevsimi olmasına ve depolarda yeterli erzak olmasına rağmen asker aç ve çıplaktı. Başında onu yönetecek komuta erki yoktu. Bu nedenle pek çok yerde asker, yeterli direnişi gösteremedi. Cephanesini, topunu, tüfeğini bırakarak savaş meydanını terk etti.

Padişah 2.Abdülhamit orduyu bu hale getirmişti. Buna ordunun siyasete karışması eklenince Osmanlının Avrupadaki son toprakları da feci bir yenilgiden sonra kaybedildi.

Savaşın başlaması ve seyri: Balkan savaşları Karadağın 8 Ekim 1912 tarihinde Osmanlıya savaş ilan etmesi ile başladı. Osmanlı Devleti Uşi Anlaşmasını imzaladığı gün 18 Ekim 1912 de Bulgaristan ve Yunanistan'ın 20 Ekim 1912 de Sırbistan'ın savaşa katılmaları ile kendini hazırlıksız olarak bu savaşın içinde buldu. Savaş başlayınca Bulgarlar birkaç gün içinde Mesta Nehri boyunca Ege Denizine inerek Osmanlı kuvvetlerini ikiye ayırdılar. Bu nedenle savaş Doğu Trakya ve Makedonya bölgesi olmak üzere iki ayrı bölgede cereyan etti.

Doğu Trakya bölgesi savaşları: Bu bölge Abdullah Paşa komutasında 150 bin mevcutlu 2.Ordu birlikleri tarafından korunmaktaydı. Terhis edilen 100 bin asker geri çağrıldı ancak bunların pek çoğu cepheye intikal edemedi. Bulgarlar önce Kırklarelina hücum ettiler. 2-5 gün süren kanlı çarpışmalardan sonra Osmanlı kuvvetleri Kırklarelina geri çekildi. Ancak ordu, burada tutunamadı. Komuta zaafiyeti nedeniyle askerin savaşma gücü yok olmuştu. Bulgarlar tek kurşun atmadan Kırklarelina girdiler ve bozulan Osmanlı ordusunu takip ettiler. Orduyla birlikte halk da geri çekilmekteydi. Bulgar çeteleri halka hiç acımadılar ve toplu katliamlar gerçekleştirdiler.

Ordunun sol kanadı Edirne'de direnmeye devam ediyordu. Ordu komutanı Abdullah Paşa, birliklerle irtibatını kaybetti. Kendisi ve karargâhı aç kaldı. Ordu aç ve çıplaktı. Mahmut Muhtar Paşa ve Şevket Turgut Paşa dağılan birlikleri Lüleburgazda mevziye soktular. Bu bölgede 4 gün süren kanlı çatışmalar da ordu direndi. Kestanelik ve Dağ yenice köyüne intikal eden 144 ü Alaiyeli toplam 657 Anadolu evladı Bulgar çeteleri tarafından yapılan gece baskını ile uyurlarken şehit edildiler.

Ordunun durumundan habersiz Abdullah Paşa'nın, sol cenah çöktü haberini teyit etmeden verdiği geri çekilme kararıyla, Lüleburgaz - Çerkezköy savaşları 28 Ekim 1912 günü yani Bulgarların saldırıya başladıktan 10 gün sonra kaybedildi. Savaşın seyri belli olmuştu. Bu yenilgi üzerine 30 Ekim 1912 de büyük kabine istifa etti yerine Kâmil Paşa hükümeti kuruldu.

Bu savaşlarda Antranik komutasındaki Ermeni askerleri, Bulgarlarla birlikte Osmanlıyla savaştilar. (Okudukça 3 yazısı) Hariciye nazırı Ermeniydi. Feshedilen Mebusan Meclisinde 14 Ermeni milletvekili vardı. Bu gerçekler, Osmanlının perişan durumunu anlatmaya sanırım yeter.

Bulgarlar, kısa sürede kazandıkları bu başarılarına inanamadılar. Her iki tarafın askeri yorgundu. İklim çok sertti ve buna bir de kolera salgını eklendi. Her iki taraftan binlerce asker koleradan hayatını kaybetti.

Bulgarlar, Edirne hariç bütün Doğu Trakya'yı ele geçirdiler ve emelleri olan Ege Denizine ulaştılar. Lüleburgazdan geri çekilme emri üzerine ordu son cephe olan Çatalca müstahkem mevkillerinde konuşlanmaya çalıştı. Eski sadrazam Gazi Ahmet Muhtar Paşa bu cephenin teşkilinde görev üstlendi.

Genç subaylar cepheye koştilar. ***Trablusgarptan dönen 10. Kolordu ve Binbaşı Enver, Yarbay Halil (Paşa) bu cephede yer aldılar. Bolayırdaki kuvvetlerin komutanları Binbaşı Fethi (Okyar), Binbaşı Mustafa Kemal, bu cephenin yardımına koştilar.***

Yemenden dönen Ahmet İzzet Paşa Genel Kurmay başkanlığı görevini devraldı. Kurmay heyetinde Üstteğmen İsmet (Paşa) yer almaktaydı. Osmanlı 1912 yılının Kasım ayında bu cephede ölüm kalım mücadelesi verdi.

Edirne müdafaası: Kırklareli önlerinde yapılan savaşlarda Kırcaali kolordu komutanı Yaver Paşa 10 600 kişilik kuvveti ile Bulgarlara esir düşünce tek direnme noktası olarak Edirne kalmıştı. Edirneyi 100 bin kişilik Bulgar ordusunun yanında 20 bin Sırp askeri kuşattı. Edirne Müstahkem mevkii, topçu ferîği (tümgeneral) Erzurumlu Şükrü Paşa komutasındaki kuvvetlerle sayıca kendisinden 3 kat ve ateş gücü olarak 6 kat kuvvetli olan düşman kuvvetlerine direndi. Şehirde 35 bin Müslüman yanında çeşitli milletlerden 40 bin gayri müslim halk bulunmaktaydı. Açlık ve hastalık, had safhadaydı.

10 Ekim 1912 de bu görevine başlayan Şükrü Paşa, Çatalca önlerindeki muharebelerden sonra başlayan ateşkes görüşmelerine zaman kazandırdı. Bu görüşmelerden sonra 3 Şubat 1913 günü başlayan saldırılara karşı koydu. Ancak yardım alamayınca, 155 gün süren direnişten sonra 26 Mart 1913 günü teslim olmak zorunda kaldı. Edirne müdafii Şükrü Paşa Bulgar kralı Ferdinand tarafından saygı ile karşılandı. Kılıcı kendisine iade edildi.

Şükrü Paşa'nın Edirne direnişinde kurmay subayları, önyüzbaşı Kazım Karabekir, Remzi ve Fuat Beylerdi. Bu direnişte Osmanlı ordusu 13 bin, Bulgarlar 16 bin, Sırlar 1915 kayıp vermişlerdir. Esir düşen Osmanlı askeri sayısı 28500 dü.

Matematik ve balistik konularında eserleri olan ve bir süre Darüşşafaka Lisesinde hocalık yapan Orgeneral Şükrü Paşa, 5 Haziran 1916 da İstanbul'da vefat etmiş ve Merkezefendi mezarlığına defnedilmiş, naaşı 31 Temmuz 1998 tarihinde Edirnekapıdaki anıt mezara nakledilmiştir. Erzurum, bu mümtaz evladının adını Aziziye tabyalarına komşu mahalleye vermek suretiyle yaşatmaya çalışmıştır.

Erzurum Teknik Üniversitesinin bünyesindeki bir bölüme adını vermek suretiyle bu değerli bilim adamının ismini yaşatmasını, umut ve temenni ederim.

Batı cephesi muharebeleri: Bulgarların batıya ulaşan demiryolunu ele geçirmele-ri, Mesta ve Strıma (Karasu) ırmakları ile Ege Denizine ulaşmaları, Yunanlıların Ege Denizindeki üstünlükleri nedeniyle Müşir Ali Rıza Paşa komutasındaki 60 bin kişilik Makedonya ordusunun Doğu Trakya birlikleri ile irtibatı kesildi. Kuzeyden Karadağ ve Sırların hücumları, batıdan Arnavut isyanları ve güneyden Yunanlıların saldırısına maruz kalan bu ordu, fazla bir varlık gösteremedi.

Batı ordusu, üç müstakil tümen ve birkaç redif tümeninden teşekkül etmekteydi. Büyük kuvvetler, Üsküp ovasında toplanmıştı. Buradan her tarafa müdahale etmek mümkündü. İşkodra, Yanya, Manastır ve Selanik kalelerinde yapılacak direnişler, ordunun yükünü hafifletecekti. Bu ordu da sayıca yeterli askeri olmasına rağmen yetişkin subay ve asker açısından zayıftı.

Mustafa Kemal, harp başlamadan önce Makedonya bölgesinin müdafaası konusunda görüşlerini Genel Kurmaya sunmuştu. Batı bölgesinin doğu ile irtibatının kolayca kesilebileceğini bu nedenle bu bölgenin müdafaa olunamayacağını ifade eden Mustafa Kemal, bu bölgenin boşaltılmasını, savunmanın Yanya, Manastır, Selanik gibi şehirlerde yoğunlaştırılmasını ve kuvvetlerin doğuya kaydırılarak Doğu Trakyanın müdafaa edilmesinin daha doğru olacağını belirtmişti.

Harp başlayınca Mustafa Kemal'in bütün önerileri doğru çıktı.

Karadağın 8 Ekim 1912 tarihinde Osmanlıya açtığı savaşa kuzeyden Sırlar ve güneyden Yunanlılar 20 Ekim 1912 de katıldılar. Bulgarlar ani bir hareketle Ege Denizine inerek Osmanlı kuvvetleri arasındaki irtibatı kesmişti. 23-24 Ekim 1912 günleri Sırp ve Karadağ kuvvetleri ile Komanova bölgesinde yapılan savaşta Sırlar durduruldu. Ancak komutanların gevşekliğı nedeniyle ordu panik içinde Manastıra doğru geri çekilmeye başladı. Selanikten gelen 1400 kişilik takviye gurubuna silah verilemezken Selanik depolarında 89 000 silah bulunmaktaydı. Asker doğru düzgün beslenemezken, Komanova istasyonunda erzak dolu tren Sırlara terkedildi.

Bunlar, acı gerçeklerdi ve Osmanlı ordusunun perişanlığını göstermekteydi.

Selaniğin teslim edilmesi: Selanik, Osmanlının dünyaya açılan önemli bir limanı ve ticaret merkeziydi. Kozmopolit bir yapıya sahip olan bu şehirde Yahudilerin ticari ve siyasi hakimiyetleri vardı. Şehrin zarar görmemesi düşünülmüş olmalı ki şehir, Yunanlılara karşı direniş göstermedi. 26 bin Osmanlı askeri tek kurşun atmadan kale komutanı Kara Tahsin Paşa tarafından bütün erzak ve cephanelikleriyle birlikte 9 Kasım 1912 de Yunanlılara teslim edildi. Devrik padişah sultan. 2.Abdülhamit zamanında göreve getirilen Paşalar, ancak bu kadar savaşılabiliyorlardı (!)

Kara Tahsin Paşa kimdi? 1845 yılında Messariada doğdu. Arnavut kökenliydi. Yanyada Yunan lisesinde okudu. Yunan dilini akıcı bir şekilde konuşurdu. Yunan, hayranı idi. 1870 yılında jandarma subayı olarak göreve başladı.1881 yılında yani 2.Abdülhamit zamanında Yanya jandarma komutanlığına getirildi.1908 -1910 yılları arasında Yemen valiliği görevini yürüttü. Balkan savaşı başladığında Selanikteki geçici kordunun komutanı idi. Bulgarların Selaniği ele geçireceğini anlayan Yunanlılarla anlaşarak şehri Yunan kuvvetlerine teslim etti. Hâin ilan edildi. Yurt dışına sürüldü. 1918 yılında Lozanda öldü. Oğlu Kenan Mesare Yunan vatandaşı oldu. Arnavutluğa yerleşen diğer oğlu Kemal Messare ise Arnavutluğun Yunan büyük elçisi oldu.

Selanik teslim edilmeden önce Alatin Köşkünde sürgün hayatı yaşayan devrik sultan Abdülhamit ve ailesinin İstanbula getirilmesi düşünülür. Devrik padişah buna karşı gelir ve Balkan savaşında yaşanan felaketi öğrenir. Kara ve demiryolu ulaşımı Bulgarların eline geçtiğinden tahliye deniz yolundan yapılır. Alman sefaretinin karakol gemisi olan Lorelet gemisi ile padişah ve ailesi 30 Ekim 1912 günü gizlice İstanbula nakledilir.

Osmanlı yönetimi için Selaniğin teslim edilmesi şerefsizliğinin ve esir düşen 26 bin Osmanlı askerinin önemi yoktur. Devrik padişahın Yunanlılara esir düşmemesi çok daha önemlidir. Bu zihniyetteki bir hükümetin Balkan savaşlarını kazanması mümkün müdür? Devrik padişahın saltanatı, zihniyet olarak devam etmektedir.

Selaniğin düşmesi Osmanlı için iki nedenle çok önemli idi.

Birinci neden, batıdaki kuvvetlerle ulaşımın tamamen kesilmesi ve Makedonya'nın kaderine terk olunmasıydı. Sultan 2. Abdülhamitin, Osmanlı donanmasını Haliçte çürütmesi yüzünden Yunanlılar deniz gücü olarak Ege Denizinde Osmanlı'dan daha güçlüydüler. Hamidiye zırhlısı komutanı Rauf Bey, kişisel gayretleri ile önemli başarılar kazandı ama onun çabaları yeterli olmadı. Osmanlı Selaniği kurtaramadı.

İkinci neden Yunanistanın genişlemeye devam etmesiydi. Yunanistan kuruluşundan bu yana (1830) sürekli Osmanlı toprağı kazanmaktaydı. Onun Egedeki deniz hakimiyeti savaşın sonunda Ege adalarının da elden çıkmasına sebep olacak ve Ege denizi tamamen Yunanlıların egemenliğine geçecekti.

Manastırın düşüşü: Komanovayı terkeden Osmanlı kuvvetleri Manastırda direnmeye çalıştı. Manastır, Balkanlardaki en önemli askeri merkezdi. Mustafa Kemal gibi pek çok subay Manastırdaki askeri idadide eğitim görmüştü. 2.Meşrutiyet buradaki askerlerin direnişi ile ilan edilmişti.

2015 Kasım ayında Manastırdaki İdadi binasında Mustafa Kemal için tesis olunan müzeyi, eşim, kızım ve torunlarımla birlikte gezdik. Çok duygulandığımız bu ziyarette, anı defterine bu aziz insana duyduğumuz minnet, şükran ve saygılarımızı ifade ettik.

Makedonya ordusu komutanı Ali Rıza Paşa "Manastır ikinci Plevne olacaktır" ümidindeydi. Ancak gerçekler çok acımasızdı. Manastır, 16-19 Kasım 1912 tarihleri arasında sadece 4 gün direnebildi. Askerin gücü bu kadardı. Ordu, Sırlara veya Yunanlılara değil Müslüman oldukları için Arnavutlara teslim oldu. Oysa aynı ordu uzunca bir süredir Arnavut isyanını bastırmaya çalışmaktaydı.

Arnavutluğun bağımsızlığını kazanması: Sultan 2.Abdülhamit tarafından kendilerine büyük değer verilen Arnavutlar, Osmanlıya niçin isyan ettiler?

Arnavutlar da diğer Balkan ülkelerinde esen bağımsızlık rüzgarlarına kapıldılar. Arnavutlar sosyolojik olarak Doğu Anadolu'da yaşayan Kürtler gibi dağ kültürüne sahiptiler ve başlarında güçlü bir lider olmadıkça birlik içinde yaşama becerisine sahip değildiler. Bu nedenle Arnavutların bir kısmı Osmanlıya sahip çıkarken bir kısmı Osmanlı ile savaşma yolunu seçti.

Mehmet Akif Ersoy, Arnavut kökenlidir. Onun Türk tarihindeki değeri tartışılmaz. Ama 2.Meşrutiyetin ilanı için padişaha isyan ederek dağa çıkan Arnavut kökenli hürriyet kahramanı Kolağası Resneli Niyazi Bey, Arnavutluk'un Avlonya limanında İstanbul'a dönmek için gemiye binerken korumaları arasında çıkan silahlı çatışmada bir başka Arnavut tarafından niçin öldürülür? Bilinmez. Arnavut kökenli Kara Tahsin Paşa Selaniki Yunan'a niçin teslim eder? Anlaşılmaz. İşkodra kalesi, yine bir Osmanlı milletvekili olan Arnavut Hasan Paşa'nın ihaneti ile niçin kaybedilir? İzah olunamaz.

Hülasa Arnavutların kafası karışıktır. Nitekim bağımsızlıklarını kazandıktan birkaç ay sonra iç savaş ile daha da bölünmüşlerdir. Daha sonraki yıllarda Komünizmin esaretine girmişlerdir. Kendilerine faydası olmayan milletlerin başkalarına hiç faydası olmaz. Bu nedenle Müslüman oldukları için sempati duyulan Arnavutlarla ilişkilerimizde mesafeli davranılmalıdır.

Çatalca Muharebeleri ve barış görüşmeleri: Osmanlının son direnişi mahiyetinde olan bu çatışmaların ilk iki gününde Bulgar saldırıları durduruldu. Osmanlı kuvvetleri daha büyük bir saldırı beklentisi içindeydiler. Oysa Bulgarlar yorgundurlar ve üslerinden uzaklaştıkları için ikmal sıkıntısı çekmekteydiler. Bulgarların bu hızlı ve beklenmeyen ilerleyişinden rahatsız olan başta İngiltere, Fransa, Hollanda olmak üzere Avrupa devletleri, her iki tarafı barış görüşmeleri yapmaya zorladılar. Hatta bu devletler İstanbul'un müdafaası için 2300 kişiden oluşan bir birliği İstanbul'a çıkardılar.

Batı bölgesinde de durum çok kötüydü. Selanik, tek kurşun atılmadan 9 Kasım 1912 tarihinde Yunanistana teslim edilmişti. İşkodra kalesi, kuşatılmıştı. Kâmil Paşa hükümeti 16 Kasım 1912 de başlayan müzakereler için zaman kazanmaya çalışmaktaydı. Bulgarların teklifleri çok ağırdı. Ateş kes barış görüşmeleri, 23 Ocak 1913 tarihine kadar sürdü. Doğuda Edirne, batıda İşkodra ve Yanya direniyordu.

İşkodra müdafaası: Bulgarlarla sulh görüşmesinin devam ettiği günlerde Arnavutluğun kuzeyinde yer alan İşkodra kalesi Karadağ hücumlarına şiddetle karşılık vermeye başladı. 28 Ekim 1912 de başlayan bu direnişin komutanı Hasan Rıza Paşaydı.

Şehit Hasan Rıza Paşa (1871-1913): Kastamonu'nun Tosya ilçesinde doğan Hasan Paşa, eski Bağdat valisi Namık Paşa'nın oğluydu. Eğitimini Beşiktaş Askeri Rüşdiyesinde ve Bursa Askeri İdadisinde yaptı. 1892 yılında kurmay subay olarak orduya katıldı. 1897 Osmanlı- Yunan savaşında kendi isteği ile görev üstlendi. 1899 yılında kaymakam rütbesiyle Almanyaya askeri eğitime gitti. **Mareşal Haessler** komutasında 1,5 yıl eğitim aldı. Bu eğitimden sonra, Alman Genel kurmayında ve Dragon alaylarında 4 yıl görev yaptı. Alman yetkililer tarafından Genel Kurmay Başkanlığını yönetebilir notunu kazanan Hasan Paşa yurda dönünce Manastır Askeri İdadisinde ders verdi.

1912 yılında İşkodra Valiliği görevine getirilen Hasan Paşa, İşkodra Kalesini başarı ile savundu. 30 Ocak 1913 günü Osmanlı Mebusan meclisinde Arnavutluk mebusu olan Hasan Toptani Paşanın adamları tarafından şehit edildi. Naaşı, önce Paruç Camii haziresine defnedildi. Sonra 2007 yılında Arnavutluk'taki tek Türk Anıtına nakledildi. Mesleğine aşık, mükemmel bir insan ve askerdi.

Arnavutluk devlet başkanlığına gelmeyi düşünen Hasan Toptani Paşa, İşkodra müdafaasını 23 Nisan 1913 tarihine kadar sürdürdü.

Bu tarihte şehri ve kaleyi, Karadağ ve Sırp kuvvetlerine teslim etti.

Böylece Osmanlının elindeki son vatan toprağı da kaybedilmiş oldu.

Şehit Hasan Rıza Paşa, Arnavutlar tarafından çok sevilmişti. Arnavutlar, Manastırda ve İşkodrada esir düşen Osmanlı askerlerini Avlonya limanından gemilerle İstanbul'a gönderdiler. *Kimbilir? Belki de Hasan Rıza Paşadan böylece özür mü dilediler?*

Yanya müdafası: Esat Paşa (1862- 1952) Yanyada dünyaya geldi. Kardeşi **Vehip Paşa** ile askerliği seçti. 1890 yılında kurmay okulunu bitirdi. 1897 de Yanya daki kolordunun kurmay başkanlığına getirildi. Yunan savaşındaki başarısından sonra 1898 yılında albaylığa yükseldi. Daha sonra Harbiye okullarında görev yaptı. Askerlik basamaklarını hızlı bir şekilde tırmandı ve 1906 ferikliğe (orgeneral) yükseldi. Ancak, 1908 yılındaki meşruti yönetim zamanında rütbeleri indirildi.

10 Ekim 1911 de Yanya kolordu komutanlığına atandı. 5 Ocak 1913 - 5 Mart 1913 tarihleri arasında Yanya ve civarını Yunanlılara karşı savundu. Ancak şehrin Yunanlılara teslim olmasını önleyemedi. Böylece Yunanlılar Epir bölgesini tamamen ele geçirdiler.

Esat Paşa, 16 Ocak 1914 tarihinde Tekirdağdaki 3. Kolordu komutanlığına, 1. Dünya Savaşı başında Gelibolu yarımadası 3. Kolordu, Arıburnu kuzey gurubu komutanlığına atandı ve bu bölgede ordu komutanı **Liman von Sanders** emrinde çalıştı.

19. tümen komutanı olan **Mustafa Kemal**, Anafartalar Savaşına kadar **Esat Paşa**'nın kolordusu emrinde görev yaptı. **Çanakkalede Mustafa Kemal** ile ilişkilerinin nasıl olduğunu pek bilmiyoruz. Ancak, Anafartalar savaşında **Mustafa Kemal**'e olağan üstü yetki verilmesinde ordu komutanı **Liman Paşa**'nın etkili olduğunu biliyoruz.

Çanakkaledeki hizmetlerinden dolayı **Esat Paşa**'nın rütbesi, 15 Eylül 1915 de tekrar ferikliğe yükseltildi. **Goltz Paşa**'nın Bağdat'a gitmesi sonucu boşalan İstanbul'daki 1. Ordu komutanlığına atanan **Esat Paşa**, Kasım 1919 da emekli oldu.

Esat Paşa, milli mücadeleye katılmadığı gibi **Salih Paşa hükümetinde** Bahriye Nazırlığı görevini yürüttü. Milli mücadele döneminde padişahın yanında yer alması onun askeri ve siyasi hayatını bitirdi. **Mehmet Esat (Bülkat) Paşa** 2 Kasım 1952 de İstanbulda vefat etti ve Karaca Ahmet mezarlığına defnedildi.

Küçük kardeşi **Mehmet Vehip (Kaçı) Paşa** ise, 1918 yılında Doğu Anadoluyu Ermenilerden geri alan 3. Ordunun komutanlığını yaptı. O da padişah yanlısıydı. Bu nedenle kendisine milli mücadele döneminde görev verilmedi.

Barış görüşmeleri ve Edirne'nin durumu: Şükrü Paşa, Çatalca önlerindeki muharebelerden sonra başlayan ateşkes görüşmelerine zaman kazandırdı. Edirne, direniyordu. Barış görüşmeleri, sonuçlanmamıştı.

Osmanlı sadrazamı, **padişah Abdülhamit'ten** varis kalan oyalama taktiğı ile savaşı lehine getirmeye çalışıyordu. Devlet ne hallere düşmüştü.

Bu günlerde İstanbulda gerçekleştirilen bir olay, savaşın seyrini etkilemesi açısından çok önemliydi. 23 Ocak 1913 tarihi Osmanlıda bir dönüm noktasıydı.

2.4.2 İttihat ve Terakki Cemiyetinin iktidara gelmesi.

***Bab-ı âli baskını:** Yarbay Enver Bey, beyaz atına binerek yanındaki korumaları ve **İttihatçı Ömer Naci**'nin galeyana getirdiğı halkı arkasına alarak Beyazıt Meydanından hükümetin toplandığı Babıali konağına geldi. **Kâmil Paşa** başkanlığındaki Osmanlı hükümetinin toplantısını bastı. Onları çekilmeye davet etti. Savaş başlamadan önce Sofyayı almaktan bahseden hayal perest **Nazım Paşa** kendini dahi koruyamadı. Direnen Harbiye Nazırını, **Enver**'in korumalarından **Yüzbaşı Yakup Cemil** öldürdü. Hükümetin istifasını alan **Yarbay Enver**, padişaha çıkarak durumu arzetti.

23 Ocak 1913 tarihinde **Mahmut Şevket Paşa** Başkanlığında yeni hükümet kuruldu. **Yarbay Cemal Bey** İstanbul Garnizon komutanlığına getirilmiş, İttihat Terakki yönetime ve İstanbul'a hâkim olmuştu.

***Edirnenin düşüşü ve geri alınışı:** Edirne'yi müdafaa eden **Şükrü Paşa**, Erzurum'daki Pervizoglu camii imamı **Sadreddin Hocanın** babası, **Yalçın ve Şemsettin Özyapar**'ın dedesidir. Edirne müdafası Osmanlı toplumuna manevi güç vermişti.

İktidara gelen yeni hükümet Edirne'nin Bulgarlara terk edilmesi konusunda verilen notayı reddetti. Barış müzakereleri sona erdi ve savaş yeniden başladı. Önce 6 Mart 1913 de Yanya düştü. Bunu 26 Mart 1913 de Edirne takip etti.

Son olarak 23 Nisan 1913 de ihanet sonucu İşkodra düşünce, yapılan müzakereler sonucu barış imzalandı ve 30 Mayıs 1913 tarihli bu anlaşma ile Midye - Enez hattının batısındaki bütün Rumeli toprakları Balkan devletlerine verildi. **Osmanlı'nın 1356 yılında başladığı fütüvvet devri böylece sona ermiş oluyordu...**

Edirne kenti: Osmanlı İmparatorluğunun üçüncü başkenti olan bu kent kuruluş devri eserleri ile donatılmıştır. Ancak Edirnedeki en büyük eser 1568-1574 yılları arasında yapılan Selimiye Camiidir. Mimar Sinan tarafından projelendirilen ve inşa edilen bu eser Türk - İslam mimarisinin tartışmasız şaheseridir.

Ayasofya ile yarışan eserler inşa eden Mimar Sinan, bu eserle kubbe çapı ve yüksekliği açısından Ayasofya'yı geride bırakmıştır. Bu eserin inşa olduğu tarihlerde Ayasofya'nın karşısında bugünkü Sultan Ahmet Camiinin bulunduğu bölge boştu. Koca Sinan bu camiye niye bu boş alana inşa etmemiştir de Edirneyi seçmişti?

Burada bir sır gizliydi ve ben bu sırrın bir kutsal emre bağlı olması gerektiğini düşünüyordum. 2006 yılında İBB tarafından Filibede onarılan Sultan I. Murad Hüdavendigâr Camiinin son durumunu görmek için bir heyetle bu şehre giderken Edirne-Selimiye Camiinde bir akşam namazı kıldık.

Caminin çıkışında, cami hakkında bilgi veren bir sayfalık bilgi notunda aradığım sırrı bulmuştum. **Bu bilgi notunda, Hazreti Peygamberin (sav) hem Sultan II. Selim hemde Mimar Sinan'a rüyada bu caminin bu yerde yapılması emrini verdiği yazılmaktaydı.** Sır düşündüğüm gibiydi ve çözülmüştü.

Peki bu emir ne anlama geliyor du?

Onu da şöyle yorumluyorum. **İslam'ın gerileyeceği son sınır burası olmalı. İslamın haşmeti ve büyüklüğü bu sınırdaki İslamın en görkemli abidesi ile tüm insanlığa yansıtılmalı.**

Bu düşüncemi destekleyen bir olayı anlatayım. Edirneyi zapteden Bulgar Çarı Ferdinand, caminin karşısında tabancasını camiye doğru yönelttikten sonra şöyle demiş. **“Ey ulu mabet. Bağrına bir hançer gibi saplanıyorsun. Ama öylesine muhteşemsin ki bir taşına dahi zarar vermek istemiyorum.”** İşte sınır. İşte haşmet.

Konumuza dönelim.

Balkan devletleri ile yapılan anlaşmadan kısa bir süre sonra 12 Haziran 1913 tarihinde sadrazam Mahmut Şevket Paşa, muhalifler tarafından düzenlenen bir suikast ile öldürüldü. Suçlular Cemal Beyin önüne çıkarıldı, 23 kişi idama mahkum edildi.

***2. Balkan savaşı (29 Haziran 1913- 10 Ağustos 1913):** İmzalanan barış anlaşmasından sonra Balkan ülkeleri toprak bölüşümünde birbirlerine düştüler. Özellikle Yunanlılar, Bulgarların Ege'ye çıkmasından rahatsız olmuşlardı. Diğer devletlerle birleşerek Bulgarlara savaş açtılar. Bulgarlar yenildi. Bu fırsatı değerlendiren Osmanlılar karşı hücumu geçerek Edirneyi 10 Temmuz 1913 de geri aldılar.

Edirne fatihi Yarbay Enver'in yıldızı iyice parlamaya başlamıştı. Bulgarlarla yapılan barış anlaşmasında Meriç nehri sınır kabul edildi. Yunanlılarla yapılan anlaşmada Yanya, Selanik ve Girit, Yunanistana verildi. Egedeki adaları Avrupalılar Yunanistana vermek istediler. Osmanlılar bunu kabul etmedi ama Ege adaları fiilen Yunan işgalinde kaldı.

İşkodra kenti: Arnavutlukta İşkodra kalesini gördüm ve gezdim. Muhteşem bir yapı! Yeterli erzak stoku yapılırsa bu kalenin zapt edilmesi, neredeyse imkânsız! Ancak işin içine hainler girince durum değişiyor. Burada gösterilen muhteşem direniş bir hâin komplo ile sona eriyor.

Yanya Yunanlıların eline geçtiği için Arnavutluğun Osmanlı Devleti ile irtibatı kalıyor. Arnavutluk bağımsızlık kazanarak kendi kaderi ile baş başa kalıyor.

***Balkan Savaşları sonunda kaybedilenler:** Balkan savaşlarında yaşanan acı yenilginin esas sorumlusu Sultan Abdülhamit'in 33 yıl süren ve başta ordu, donanma olmak üzere devletin bütün gücünü tüketen yönetim anlayışıydı. Padişahın tahttan indirilmesinden sonra geçen 3 yıl içinde işbaşına gelen yönetimlerin yetersizliği de bu yenilginin tuzunu ve biberini teşkil etti. Osmanlı Devleti, Balkan savaşları ile 167 312 km² büyüklüğünde toprak kaybederek Avrupaya veda etmek zorunda kaldı.

Kaybedilen yerler arasında Arnavutluk, Üsküp ve Kosova, Yanya, Selanik ve Batı Trakya ve Egedeki tüm adalar bulunmaktaydı.

Daha önce anlatıldığı gibi Yunanlıların eline geçmemesi için 12 adanın İtalya işgalinde kalmasına razı olunmuştu. Bu kere Osmanlı Devleti kabul etmemiş olsa da fiilen yenildiği için Yunan işgaline maruz kalan hiçbir Ege adasını geri alamadı.

1. Dünya Harbi döneminde Ege adalarının çözümsüzlük durumu devam etti. Fiili Yunan işgalinde olan Ege Denizi adaları sorunu ancak Lozan'da çözülebildi. Lozan Anlaşmasında Çanakkale Boğazının güvenliği için Türkiye Cumhuriyeti devletine bırakılan İmroz ve Bozca ada dışında diğer adalar Yunanistan'a verildi.

II. Dünya savaşı sonrasında ise İtalyanların elinde bulunan 12 ada, harp tazminatı olarak Yunanistan'a bırakıldı.

Yunanistan 1830 yılında kurulduğunda sadece Mora yarımadasına egemendi. Çok değil 80 sene içinde Avrupanın himayesiyle birkaç kat büyüdü.

Bugün Lozanda kendisine verilmeyen 18 adayı işgal ederek ve adaları silahlandırarak Lozan'ı çiğneme cesaretini kendinde bulabiliyor. Kaş ilçesi karşısındaki küçük Meis Adasını ileri sürerek Doğu Akdenizdeki egemenlik sınırlarını yine Avrupanın desteğini alarak uluslararası deniz hukukuna aykırı olarak genişletmeye çalışıyor. Hedefi Megalo İdea yı gerçekleştirmek. Yani İstanbul'u ele geçirmek

Ey! Türk genci ve milleti. Bu gerçeği sakın unutma!

Balkan savaşları ile Osmanlı Devletinin nüfusu, 6 582 000 kişi azaldı. Asıl kayıp Müslüman nüfusunda yaşandı. 93 harbinden sonra bu bölgelere sığınan 1 milyon civarındaki Müslüman ile bu bölgelerde yaşayan Müslümanlar İstanbul'a doğru göç etmeye başladılar. İstanbul, göçmenlerle doldu taşıdı.

Camilere sığınanlar arasında Mustafa Kemal'in annesi Zübeyde Hanım ve kızkardeşi Makbule de vardı. Gerçek felaketi göç edemiyen Müslüman halk yaşadı.

Bu insanlar, İslama duyulan 600 yıllık kinin kurbanı oldular ve pek çoğu acımasızca katledildiler. Yollara düşenlerin pek çoğu açlık ve soğuktan hayatlarını kaybettiler. Osmanlıya duyulan hınç ve kinin intikamı, Müslüman oldukları için bu masum insanlardan çıkarıldı.

Savaşta yaşananlar genç yazar Ömer Seyfettin'in hikayelerinde dile getirildi ve toplumun dimağında derin acılar yaşattı. Artık Osmanlılık kalmamıştı. Müslüman Araplar dahi, yabancılarla anlaşarak Osmanlı'dan ayrılmanın yolunu aramaya başlamışlardı. Bundan böyle, Türklüğe ve onun erdemlerine sarılmak, sahip çıkmaktan başka çare kalmadığı anlaşılmıştı. **Yusuf AKÇURA. Ziya GÖKALP gibi düşünürler, Hamdullah Suphi, Mehmet Emin gibi şairler** bu gerçeği haykırmaya başladılar.

***Osmanlının Avrupa macerasının sona ermesi:** Balkan savaşları ile Osmanlının yürütmeye çalıştığı İslam cihadı sona ermiş oldu. Bu cihad ne anlama gelmekteydi? Bu konuyu biraz açmaya çalışalım. Müslümanlar Tanrının adının dünyanın her yerinde anılması ve Tanrı hukukunun yine her yerde egemen olması için görevlendirilmişlerdir. Bu görevlendirmeye İslamda **cihad** adı verilir.

Bu husus Kuran ı Kerim, Tevbe suresi, 73. ayeti ile sabittir, **“Ey peygamber! Kafirlerle ve münafıklarla cihad et.”** Cihad konusunda pek çok hadis-şerif vardır. Örneğin: **“Müşriklerle mallarınız ve nefislerinizle (canlarınızla) mücadele (cihad) ediniz.”**

Cihad etmek İslamda Kitap, Sünnet ve İcma-yı Ümmet ile farzdır. Kesindir. Cihad edene mücahid, cihad eylemine mücadele denilir. Cihad nasıl yapılır?

En büyük cihad kişinin kendi nefsiyle, kendi içinde yaptığı mücadeledir.

İnsanlara karşı yapılan cihad ise önce anlatmakla (tebliğ etme) yani sözle başlar. Sonra örnek olmakla devam eder. **Dinde zorlama yoktur** ayeti gereği İslam'da başkalarının inancına zorla müdahale edilmez.

Ancak saldırı olursa bu saldırıya aynen karşılık verilir.

Hazreti Peygamberin (sav) İslami tebliğdeki yöntemi ve takip ettiği yolu budur.

Bu görevi ifa etmek üzere Müslüman Türkler Anadolu'ya gelmişler, Haçlı orduları ile mücadele etmişler, Avrupa'ya açılmışlardır. Egemen oldukları bölgelerdeki insanlara İslami inancını tebliğ etmişler, Müslümanlığı kabul etmeleri için onları teşvik etmişler ama Müslüman olmayanlara baskı yapmamışlar onların inançlarına karışmamışlardır. 600 sene yönettikleri halde Osmanlının yönetiminde kalan bölgelerde diğer dinlerin ve inaçların yaşıyor olması Müslümanların gösterdiği bu hoşgörünün bir sonucudur.

Cihad benzeri görevi Hristiyan dinindeki misyonerler de yapmışlardır ve halen yapmaktadırlar. İslam güneşi Avrupa'ya iki defa doğmuştur. İlki Endülüs Müslümanları ile gerçekleşmiş Müslümanlar 732 yılında yapılan Puvatyne savaşını kaybettikleri için Fransa içlerine doğru ilerleyememişlerdir. 700 yılı aşkın bir süre İspanya'da parlayan İslam güneşi 1492 yılında batmıştır.

İkincisi Osmanlıların taşıdığı İslami heyecandır. Bu heyecan, daha geniş bir coğrafyada egemen olmuş ve Balkan savaşları sonunda bu güneş de batmıştır.

Avrupa, Müslüman olma şerefini kabul etmemiştir.

Hristiyan dünyası için Tanrının Kurandaki Maide suresi 14. ayetinin hükmü şöyledir. **“Biz Hristiyanız diyenlerden de sağlam söz almıştık. Ama onlar da akıllarından çıkarmamaları istenen şeylerden önemli bir kısmını unuttular. Bu sebeple biz de aralarına kıyamet gününe kadar sürecek düşmanlık ve kini salıverdik Allah (cc) ne yapmakta olduklarını onlara bildirecek.”**

Avrupada egemen olduğumuz sürede dinlerine, inançlarına karışmadık, çanlarına ot tıkmadık, aile yapılarına müdahale etmedik, ekonomik yönden Müslümanlardan daha iyi bir düzeyde yaşamalarını sağladık, benliklerini yok etmedik.

Bunlara karşı Balkanlarda yaşayan Müslüman kardeşlerimize karşı gösterilen bu vahşet, bu zulüm niye? Bu intikam niye? Kendilerini medeni sayıyorlar ama daha insan olamamışlar **Ey! Türk genci ve milleti. Bu gerçeği de hiç unutma!**

***Yeni kabine ve İttihat Terakki:** Yeni kabine Mısırlı Sait Halim Paşa başkanlığında kuruldu ama kabinenin gerçek hâkimi Dahiliye nazırı Talat Beydi. Harbiye Nazırı ve başkumandan vekili Ahmet İzzet Paşa idi. Ama yerine göz diken iki kişi vardı. Yarbay Cemal ve Yarbay Enver Beyler. Yarbay Cemal Bey, hem İstanbul Garnizon komutanıydı hemde Enver Beyden kıdemliydi. Ama Enver Bey, padişahın kızı Naciye Sultanla evlenince bir adım öne çıktı.

Talat Bey ve Meclis Başkanı Halil Mentеше'nin istekleri üzerine Ahmet Rıza Paşa istifa etti Yerine henüz albaylığa terfi eden Enver Bey Harbiye Nazırı olarak atandı. 18 Aralık'ta albaylığa yükselen Enver Bey, 13 gün sonra paşalığa terfi ettirildi. Bundan 5 gün sonra, yani 6 Ocak 1914 tarihinde Başkumandan vekilliğine getirildi. **Enver Paşa artık devletin en kuvvetli adamıydı.**

Cemal Bey ise paşalığa terfi ettirilerek kabinede pasif bir görev olan Bahriye Nazırlığına getirildi. Cemal Paşa kırgındı ve bu yarışı kaybetmişti. İttihat Terakki kökenli bir sivil iki asker, artık iktidar sahnesindedir ve devletin geleceği, bu kişilerin kararları doğrultusunda şekillenecektir. Bu kişileri yakından tanıyalım.

Talat Bey-Talat Paşa: 1 Eylül 1874 de Edirne de doğdu. Askeri Rüşdiyeyi bitirdi. Edirne'deki posta idaresinde göreve başladı. Yurt dışından gelen yazılar ilgisini çekti. Gizli cemiyetlere girdi. Tutuklandı ve Selaniğe sürgüne gönderildi. Burada yeni arkadaşlar edindi. Selanik, Balkanların denize açılan kapısıydı. Kozmopolit bir yapıya sahipti. Mason localarıyla, yahudi guruplarla tanıştı. İttihat Terakinin Selanikteki gizli örgütüne girdi.

Teşkilatçı ve sebatkârdı. Ülkenin gerçeklerine vakıf oldu. II Meşrutiyetin ilanı için çalıştı. Hürriyet Kahramanı Binbaşı Enver Beyi tren garında karşıladı ve onu kutladı. Partinin örgütlenmesini sağladı. 1908 seçimlerinde Edirne mebusu oldu. Ağustos 1909 da Dahiliye Nazırı 1912 de Posta ve Telgraf Nazırı, Sait Halim Paşa kabinesinde ise 1913 de yeniden Dahiliye Nazırı oldu.

Sadrazamın haberi yokken Ülkenin 1.Dünya Savaşına girmesine karar veren 3 kişiden biriydi. Enver Paşa ve Alman subayların taleplerini 2 defa geri çeviren ancak ısrarlı taleplerin devamı sonucu 24 Nisan 1915 Tehcir kararını veren Dahiliye Bakanı da Talat Beydir. 4 Şubat 1917 de sadrazam ve paşa oldu.

Sadrazam olan ilk mebustur. 8 Temmuz 1918 de ikinci defa sadrazamlığa getirildi. 8 Ekim 1918 de istifa etti. 2 Kasım 1918 de yurt dışına kaçtı. Yurt dışında iken Mustafa Kemal ile mektuplaştı. Kurtuluş savaşına yardımcı olmaya çalıştı. 15 Mart 1921 de Berlin'de bir Ermeni tetikçi tarafından şehit edildi. Tetikçi Erzurum doğumluydu. Talat Paşa, dirayetli, aklı selim sahibi, gerçekçi ve vatansever bir kişiydi. Şişli Abide-i Hürriyet tepesindeki kabrinde yatmaktadır.

Enver Paşa: 23 Kasım 1881de İstanbulda doğdu. Mekteb-i Harbiye-i Şahaneyi 9. bitirdi. Bu okulda Mustafa Kemal'den 2 sınıf önde idi. Daha sonra Erkan- ı Harp (Kurmaya subay) eğitimini 2. sırada bitirerek kurmay yüzbaşı rütbesiyle 1903 yılı Ocak ayında, Manastırdaki 13. Seyyar Topçu alayına tayin edildi.

Kurmaya eğitiminde birinciliği alan Hafız Hakkı Bey- Paşa, Sarıkamış Harekâtını planlayan ama komutasındaki X. Kolorduyu yanlış yerlere sürüklediği için bu harekâtın başarısız olmasına sebep olan komutandır.

Manastır, en hareketli yerdir. Padişahın yönetiminden hoşnut olmayan subaylardan Binbaşı Enver, yanındakilerle dağa çıkarak devlete isyan etti. 1908 yılında II. Meşrutiyet ilan olunca Binbaşı Enver'in yıldızı süratle parladı. 1913 yılında Harbiye Nazırı ve başkumandan vekili oldu. Alman desteği ile orduyu gençleştirdi ve yeniden düzenledi. Devletin, 1. Dünya savaşına girmesinin en önde gelen sorumlusu Enver Paşadır.

4 yıl süren savaş yenilgi ile sonuçlanınca yurt dışına kaçtı. Kurtuluş savaşını yankından takip etti ama 1921 yılında yapılan Sakarya Savaşından sonra yönünü Asyaya çevirdi. Orta Asyadaki Türkleri, Ruslara karşı örgütlemeye çalıştı. Basmacılarla birlikte Ruslara karşı çarpıştı. 2 Ağustos 1922 Tacikistan’da bir çatışmada şehit oldu. Cenazesi yıllar sonra Türkiye’ye getirildi ve Şişli Abide-i Hürriyet tepesinde Talat Paşanın kabri yakınlarına defnedildi.

Enver Paşa, milliyetçiydi, vatanseverdi, ama gerçekçi değildi. Olmayacak hayalleri vardı. Bu nedenle gerçekçi Mustafa Kemal ile mizaçları hiç uyuşmadı. Buna rağmen Mustafa Kemal’i tasfiye yoluna gitmedi. Onda gelecek gördüğü için Mustafa Kemal’in Ekim 1918 tarihinde Genel Kurmay Başkanlığını tenkid eden çok sert mektubunu görmezlikten geldi ve bir işlem yapmadı.

Enver Paşa siyaset gücü nedeniyle çok kısa bir sürede Başkumandan Vekilliği rütbesine ulaşmış ama orduların yönetiminde başarısız ve sonuçta Osmanlı Devleti’nin fiilen sona ermesine sebep olmuştu. Bu durum gelecek yöneticiler için örnek alınması gereken acı bir tecrübe niteliğindedir.

Cemal Paşa: 6 Mayıs 1872 tarihinde Midilli adasında doğdu. 1893 yılında Harbiyeden mezun oldu. 1895 de kurmay yüzbaşı olarak Erkan-ı Harbiyede göreve başladı. Çeşitli görevlerde bulundu. 1911 de Bağdat Valisi oldu. Kasım 1913 Nafia Nazırlığına getirildi. Aralık 1913 de Paşalığa terfi etti. Şubat 1913 tarihinde Bahriye Nazırı olarak kabinede yer aldı. 2 Ağustos 1914 tarihinde IV. Ordu Komutanlığına getirildi. Şubat 1915 de 1. Kanal Harekâtı, Temmuz 1915 de 2. Kanal Harekâtında başarısız oldu.

Ermenilerin tehcir edilmesi konusunda hükümetle anlaşmazlık yaşadı. Yetkisindeki bölgelerde ikamet eden Ermenileri korumaya çalıştı. Aralık 1917 de ordu komutanlığı görevinden ayrılmak zorunda kaldı, İstanbula döndü.

Savaşın sonunda diğer 9 arkadaşıyla beraber yurt dışına kaçtı. 21 Temmuz 1922 de Tiflis’de iki yaveriyle birlikte Ermeni komitacılar tarafından şehit edildi. Kabri Erzurum Karskapı askeri mezarlığındadır. Tifüsten hayatını kaybeden Hafız Hakkı Paşa ile yanyana yatmaktadır.

Cemal Paşa, milliyetçi ve vatansevar bir kişiydi. Siyasete bulaşmıştı. Enver Paşadan 9 yaş büyüktü. Kıdem olarak ondan öndeydi. Ama Enver Paşa siyaseten onu geçmişti. Bu nedenle olsa gerek, Enver Paşa ile ilişkileri sağlıklı yürümedi. Başkumandan vekili ile IV. Ordu komutanı, savaş süresince sadece Hicaz bölgesinin korunması konusundaki bir toplantıda bir araya geldiler Cemal Paşa, aynı konuda M Kemal Paşa ile de görüştü. M. Kemal’le ilişkileri iyi idi. Nitekim, kurtuluş savaşı yıllarında M.Kemal’e yardımcı olmaya çalıştı

2.4.3 İttihat Terakki döneminde Ermeni- Yahudi siyaseti

* **İttihat Terakki yönetiminin Ermeni siyaseti:** Meşrutiyet iyi bir beklenti oluşturmuştu. Hürriyet, adalet, eşitlik (müsavat) ve kardeşlik (uhuvvet) söylemleri ağızlardan düşmüyordu. Ama bu parlak günler çabuk geçti. Trablusgarp ve arkasından gelen Balkan savaşları, devletin parçalandığı gerçeğini ortaya koymaktaydı. Niçin biz de Bulgarlar gibi olmayalım? düşüncesi Ermeni militanlarını daha da etkin hale getirdi.

Gerçi Devlet, Ermenilerin yurttaşlık haklarını geliştirmek için bazı tedbirler almaktaydı. Askerlik bedeli kaldırıldı Artık Ermeniler, Rumlar, Yahudiler de asker olabileceklerdi. 1911 de 200 bin askerlik mükellefinin 40 bini gayri müslim idi. Harp okulu da ilk gayri müslim mezunlarını verdi. 4 Rum 3 Ermeni ve 1 Yahudi subay orduya katıldı. Sulh hakimleri kanunu çıkarıldı.

6 vilayetde reform çalışmaları yapılacaktı. Ne varki, ABD misyoner çalışmaları Rus ve Fransız kıskırtmaları hız kesmedi. ABD basınındaki yanlış beyanat ve bilgiler üzerine, basına yaptığı açıklamalarla Amerikan kamuoyuna gerçek bilgiler veren Osmanlı büyük elçisi Ahmet Rüstem Bey, ABD yönetimini protesto ederek Washington'dan ayrılarak yurda döndü. Marsilyadaki Ermeniler bir toplantı yaparak Osmanlı Ermenilerinin Fransızlara karşı savaşmayacaklarını duyurdular. Askere alınan bazı Ermeni askerler, silahlarıyla birlikte ordudan firar etmeye başladılar.

Taşnak ve Hınçaklar, savaş çıkması halinde Ermeni birliklerinin Rus orduları içinde görev alacaklarını açıkladılar. Eçmiyazin Katolikosu, Doğu Anadolunun korunması için Rusyadan yardım istedi. Erzurum, Bitlis, Trabzon valileri ve Doğu Beyazıt Mutasarrıfı başta olmak üzere pek çok bölge yetkilisi; Ermenilerin gizli toplantılar yaptıkları, silah depoladıkları ve isyana hazırlandıkları konusunda devleti uyanan mesajlar gönderdiler. Hatta Jandarma tümen komutanı Kazım Bey (Özalp) Ermenilerin Vanda isyan çıkaraklarını Devlete rapor etti.

Bu gelişmelerin yaşandığı dönemde Osmanlı Mebusan Meclisinde 10 Ermeni milletvekili bulunmaktaydı. Bunlar Krikor Zohrab- İstanbul, Bedros Hallaçyan -İstanbul, Keğam Der Garabedian- Muş, Hagop Babikyan- Tekirdağ, Hampartzum Boyacıyan-Kozan, Karekin Pastırmacıyan- Erzurum, Vartkes Serengülyan- Erzurum, Nazaret Dağavaryan- Sivas, Vahan Papazyan- Van ve Isdepan Ispartalyan -İzmir milletvekiliydiler.

Bunlardan Hampartzum Boyacıyan (Murad) tedhiş faaliyetlerinde bulunduğundan idama mahkum edilmiş ama her nasılsa milletvekili olmayı başarmıştı. Karekin Pastırmacıyan ise savaş ilan edilir edilmez emrindeki kuvvetlerle Rus ordularına katılacak ve Osmanlıya karşı savaşacaktı. Bu dönemde Ermenilerle ilgili en önemli olaylar şöyle gelişti.

•**Adana-Ermeni isyanı:** 14 Nisan 1909'da Adana'da Kilikya Ermeni Devleti-ni kurmak için Ermeni'ler isyan ettiler. Bu ayaklanma Ermeni piskoposu Moucheng tarafından hazırlandı. Tarsus, Erzin, Misis, Dörtöl'de gelişen olaylarda 1850 Müslüman 17.000 Ermeni öldü. İsyanı bastırmak için İstanbul garnizon komutanı Yarbay Cemal Bey görevlendirildi. Cemal Bey sert tedbirler aldı. İsyanı kısa sürede bastırdı. Kurduğu askeri mahkeme ile doğru düzgün yargılamadan 47 Müslüman ve 1 Ermeni'yi astı. Bu hareketi ile batıda oluşan tepkileri sindirmeye çalıştı.

Çukurova Bölgesinde yaşayan Ermeniler, 1 Dünya Savaşında bu bölgeyi ve Güneydoğu Anadolu bölgesini işgal eden Fransızlar safında Osmanlıya karşı savaştilar. Savaş sonunda Osmanlı toprakları dışında kalan Suriye, Lübnan, ABD ve Fransaya göç ettiler.

•**Ermeni Taşnak Sütyn cemiyetinin Erzurum kongresi:** Ermeni Dernekleri Federasyonu (EDF) 1914 yılının Haziran ayında toplantı çağrısını yaptığı zaman; Osmanlı hükümeti, Ermenilerden çıkacak olası savaşta Rusyaya karşı Ermenilerin açık desteğini ister. Söz konusu VIII. toplantı Temmuz 1914 de yani savaş çıkmadan 3-4 ay önce Erzurum'da yapılır. İttihat ve Terakki güdümündeki hükümet; toplantıya Dr. Bahaeddin ŞAKİR ile parti sözcüsü Ömer NACI'yi gönderir. Bu kişiler, Üçlü İtilaf Devletlerinin Fastan Afganistana kadar olan bölgedeki Müslümanların ayağa kalkmasına direnemeceklerini hatırlatarak;

“Başarımız Ermenilerin pozisyonuna bağlı. Eğer bizimle yürürseniz Kafkasları beraberce paylaşırız Tiflis, Batum. Trabzon limanlarının bir kısmı Gürcistan'a verilir. Bakü, Elizabetpol ve Dağıstan Müslüman bütünlüğüne dahil olur. Erivan, Kars ve Eizabetpolun doğu kısmı Van, Bitlis ve Erzurum vilayetleriyle birlikte Ermenistan'ı oluşturur.” dediler.

EDF, bunlara karşın Osmanlı İmparatorluğunun Rusya'ya karşı savaşa katılmamasını öğütler ve İttihat ve Terakki Heyeti ile görüşmeleri bitirir. Aslında Kafkasya EDFe-derasyonu, İtilaf devletlerinin yanında savaşa girilirse özerk bir Ermenistanın kurulabileceği umudundadırlar. Bu nedenle Tifliste bütün gönüllüler toplanır.

Bir özerklik komitesi kurulur ve Osmanlı ile yapılacak silahlı mücadelede Rusların yanında yer alınır. Bu bilgiler Arsen AVAGYAN – Gaidz F. MİNASSIAN tarafından yazılan Ermeniler ve İttihatTerakki kitabının 203. sayfasındaki notlardan alınmıştır

Görüldüğü üzere vatan toprakları pazarlık konusu yapılmakta ve hayalperest düşüncelerle hareket edenler Ülkeyi felakete sürüklemektedirler. Önce Osmanlının kuruluşundaki dirayete bakın. Sonra yıkılıştaki şu perişanlığa ve acziyete. Nereden? Nereye?

•**Reformlar ve bunların uygulamaya konulması:** 8 Şubat1914 tarihinde yani 1.Dünya Savaşından 10 ay önce Doğu Anadolu bölgesinde yapılacak reformlar için Büyük Devletlerle bir anlaşma yapıldı. Anlaşmaya göre, Van, Bitlis, Erzurum, Mamüretülaziz, Diyarbakır, Sivas ve Trabzon vilsayetlerinde yapılacak çalışmalar 2 yabancı müfettişin yönetiminde 2 ayrı bölgede yürütülecekti. Trabzon, Erzurum ve Sivas bölgesine Hollandalı Westerneck, diğer bölgeye Norveçli Binbaşı Hoff, genel müfettiş olarak atandılar. Söz konusu kişiler Ermeni milletvekillerini tatmin etmedi. Ermeni milletvekilleri Zohrab, Pastırmacıyan ve Karayan'ın Meclis başkanı Halil Mentşe Bey ve Dahiliye Nazırı Talat Beyle yaptıkları itirazı görüşmeler sonuç vermedi. Gerekli bürokratik işlemler tamamlandı. Söz konusu kişiler görevlerine başlayamadan 1. Dünya Savaşı başladı. Bu nedenle düşünülen reform çalışmaları yapılamadı.

***İttihat Terakki yönetiminin Yahudi siyaseti:** Dahiliye Nazırı ve iktidarın en güçlü sivil yöneticisi Talat Beyin hayatının önemli bir bölümünün Selanikte geçtiğini ve burada hem yeni bir çevre hemde yeni tecrübeler kazandığını ifade etmiştik. Alatini Ailesi, Fernandez Ailesi, Modianolar, Saiaslar, Karasu Ailesi ve Amar Ailesi Selanikte önde gelen Yahudi zenginleri ve iş adamlarıydılar. Bu kişilerin Talat Beyin yükselmesinde destekleri olduğunu sanıyorum. Balkan savaşında Selanik kaybedilince, İstanbulda Yahudi kökenli sadece Kamondo ailesi göze çarpmaktadır. Bankaları, fabrikaları, işlettiği şirketleri ve esham tahvilat idaresi ile bu aile önseml bir ekonomik güce sahipti.

Devletin borçlanması 1854 yılında Sultan Abdülaziz zamanında başlamış, Sultan V. Murad döneminde had safhaya varmıştı. Devlete borç veren Galata bankerlerinin başlıcaları İtalyan kökenli Manolaki Baltazzi, Rum Yorgo Zarifi ve Yahudi Kamondo ailesidir. Borçlanma işlemleri daha sonra Osmanlı Bankası üzerine kaymıştır.

1908 de Osmanlı ekonomisi tam bir çöküş yaşamakta, devlet borç alarak ayakta durmaya çalışmaktaydı. Maliyeden sorumlu Cavit Bey, tam bir liberaldi ve borç alma taraftarı idi. İttihat Terakki partisindeki milliciler ise bu ekonomiye karşı idiler. Ancak, mevcut gümrük yasaları, dış ticarete yabancılara verilen haklar, Düyun-u Umumiye İdaresi ve içeride pek çok işletmenin yabancı şirketler tarafından yapılmış olması, millici akımın elini kolunu bağlamaktaydı.

O yıllarda devlete borç veren bankalar ile Galata bankerleri denilen kurumlar çoğunlukla Ermeni ve Rumların elinde idiler. Ancak Balkan savaşları ile Rumların tedhiş, anarşi ve ayrılıkçı hareketler nedeniyle de Ermeni bankerlerin itibarı azaldı. Bunlar yerlerini devlet için daha sorunsuz olan Yahudi iş adamlarına bırakmaya başladılar. Devletin yönetimi de bu gelişmeye sıcak baktı. Ermeniler, gerçekçi olmayan istekleri yüzünden artık sadık tebaa sayılmıyorlardı. Onların uyguladıkları Osmanlı karşıtı politikalar sonucunda; hem siyaseten hemde ekonomik yönden tasfiye oldular. Osmanlı ile barışık olsalardı kim bilir belki bunlar yaşanmazdı.

***1. Dünya Savaşının çıkması:** Almanyanın yükselişi ve yayılma hevesi, Rusya'daki karışıklıklar, Osmanlı Devleti'nin parçalanma sürecine girmesi Avrupa devletleri arasında yeni ve kapsamlı bir hesaplaşmanın başlayacağını işaretleriydi. Osmanlı Devletinde yeni yönetim, ayakta kalmanın tek şartının Almanya yanında yer almaya bağlı olduğuna inanıyordu. 1. Dünya Savaşı, Avusturya Velihtinin Saraybosna'da suikastle öldürülmesi sonucu Avusturyanın Sırbistana savaş ilanını takiben Almanyanın Rusya'ya savaş ilanı ile 1 Ağustos 1914 de başladı.

2 Ağustos 1914 de, Osmanlı -Alman ittifaki imzalandı. Osmanlı'da genel seferberlik ilan edildi. Almanya 3 Ağustos 1914 de, Fransa'ya ve İngiltere'ye savaş ilan etti. Osmanlı tarafsız kaldı. 10 Ağustos 1914 de İngiliz donanması önünden kaçan Goben ve Breslav zırhlıları Osmanlı'ya sığındı. Osmanlılar bu gemileri satın aldıklarını söyleyerek adlarını Yavuz ve Midilli olarak değiştirdiler. Gemilerin komutası Almanların elinde idi. 30 Ekim 1914 de Yavuz zırhlısı Rus limanı Odessayı topa tuttu.

2 Kasım 1914 de Ruslar Osmanlı'ya savaş ilan ettiler ve Kafkasya cephesinden saldırıya başladılar. Erzurum Milletvekili Armen Garo (diğer adı Karekin Pastırmacıyan), emrindeki Ermeni kuvvetleriyle birlikte Rusların safında Osmanlı köylerine saldırıya geçtiler. 5 Kasım 1914 de İngiltere ve Fransa Osmanlı'ya savaş ilan edince Osmanlı kendisini birdenbire savaş içinde buldu.

Biz bu savaşa niçin girmiştik? Bizi bu savaşa girmeye iten sebepler neydi? Bu sorular aydınlığa kavuşmadı. Ancak şu bir gerçektir. Sadrazam Sait Halim Paşanın, savaşa girdiğimizden haberi dâhi yoktu. *Enver, Talat ve Meclis başkanı Halil Menteşe üçlüsü Osmanlı'yı tüketecek bu maceranın sorumlusuydular.*

Savaş birçok cephede 4 yıl sürdü İtilaf devletleri (İngiltere, Fransa, Rusya İtalya) ile İttifak devletleri (Almanya, Avusturya- Macaristan, Bulgaristan ve Osmanlı Devleti) birbirleri ile kıyasıya çarpıştılar. Savaşı İtilaf devletleri kazandı.

Savaş sonunda Osmanlı, Rus ve Avusturya-Macaristan İmparatorlukları tarihe gömüldü. Şimdi savaşı cephelerden takip edelim.

2.5 I.Dünya Savaşı (1914-1918)

Osmanlı Devleti için savaş 2 Kasım 1914 de başladı. 30 Ekim 1918 de imzalanan Mondros anlaşması ile sona erdi. Bu süre içinde sadece konumuzla ilgili bilgilerin yanında bazı cephelerde yaşananlar özetlenecek ve çok bilinen yanlışlar düzeltilecektir.

***Kafkas Cephesi savaşları ve Sarıkamış harekâtı:** Osmanlı Devleti'nin Kafkas cephesini Harbiyeden Enver Paşanın hocssası Tuğgeneral Hasan İzzet Paşa (AROLAT) komutasındaki III. Ordu birlikleri korumaktaydı.

Rusların Kasım 1914 ortalarında yaptığı saldırılar, Köprüköy ve Azap cephe savaşları ile püskürtülmüş bir miktar toprak kazanılmıştı. Sarıkamış, Rusların elindeydi ve Ruslar buraya kadar demiryolu döşemişlerdi.

Bu nedenle Sarıkamış stratejik bir önem taşımaktaydı. Bu noktanın ele geçirilmesi halinde Rusyanın içlerine uzanılabilir ve Rus cephesi çökertilebilecekti.

Sarkamış harekâtı için bu durum ilk sebepti. İkinci sebep ise; Almanya üzerindeki Rus baskısını azaltmak için yeni bir cephe açılması konusunda Alman Genel Kurmayının yaptığı baskıydı.

III. Ordunun kış teçhizatı yetersizdi. İstanbul'dan yardım olarak gönderilen üç gemi, Karadenizde Ruslar tarafından batırılmış, kışlık giysi ve cephane, cepheye ulaşmamıştı. **Genel Kurmay 2. Başkanı Hafız Hakkı Paşa**, savaş başlamadan önce bu bölgeye gönderilmiş ve baskın niteliğinde bir hücum harekâtı planlanmıştı.

Başkumandan vekili Enver Paşa, 1914 Aralık ayı başında cepheye gelmiş, bu planı inceleyerek onaylamış, bu plana karşı çıkan Hasan İzzet Paşayı görevden almış ve **III. Ordunun** komutasını üstlenmişti.

III. Ordunun 3 kolordusu vardı. XI. Kolordu doğudaki ana Rus kuvvetlerinin saldırılarını önleyecek, **IX. Kolordu** Narman- Kışlaköy- Bardız üzerinden Sarıkamışın batısına gelecek **X. Kolordu** ise, Oltu-Narman hattındaki düşmanı kuzeye atarak Oltu üzerinden Sarkamışın kuzey doğusuna inecek ve Kars ile irtibatını kesecekti. **X. Kolordunun** bu görevi taarruzun en can alıcı bölümünü oluşturmaktaydı. Allahüekber Dağlarını geçmek hesapta ve planda yoktu.

Sarıkamış harekâtı, 22 Aralık 1914 tarihinde başladı. **X.Kolordunun** harekât planına aykırı hareket etmesi ve **IX. Kolorduya** destek verememesi sonucu bütün yük bu kolordunun üzerine bindi ve birlikler Allahüekber Dağlarını geçmek zorunda kaldılar. 25-26 Aralık gecesinde 31. Tümen askerleri özellikle 91. Alay çok şehit verdi.

2-3 Ocak 1915 de Sarıkamışa 2000 yorgun asker ile girildi ama elde tutulamadı. **IX.Kolordu** esir düştü. **X. kolordu** geri çekildi. **Enver Paşa** 5 Ocak 1915 de orduyu **Hafız Hakkı Paşaya** teslim ederek İstanbul'a ancak 45 günde geri dönebildi.

75 bini tüfekli olmak üzere toplam 118 bin askerle girişilen bu harekatta 30 bin şehit, 7 bin esir verilmişti 12400 silahlı askerle beraber ordu mevcudu 42 bin kişiye inmişti.

Harekatin başarısızlığının başlıca sebepleri, lojistik ikmal sorunları, komutanlar arasındaki iletişimsizlik ve Ermenilerin uyarması ile harekâtın baskın niteliğinin kaybolmasıdır.

Eğer Abdülhamit, Erzurum'a demiryolu döşemiş olsaydı, lojistik sorunlar yaşanmayacaktı.

Atatürk Üniversitesi tarafından Köprüköy'de yaptırılan anıtta, 2 ay süren Kafkas cephesi savaşlarında soğuktan donarak hayatını kaybeden Osmanlı askerinin sayısının 32 bin, Rus askerlerinin sayısının ise 8 bin olduğu, beyaz mermer kütleler üzerine yazılmıştır.

Savaş dönüşü İstanbul Harbiye Nezaretinde ayak üstü görüştüğü Mustafa Kemal'in "Nasıl geçti?" sorusuna "Başardık." cevabını veren bir başkomutan ile bu savaş kazanılabilir miydi?

Sarıkamış Harekâtı ve Allahüekber Şehitleri ile ilgili bir anımı sizlerle paylaşmak istiyorum.

Bu olayla ve yaşanan gerçeikle ilk defa, 1968 yılında DSİ de göreve başladığım günlerde bana hediye edilen Kemal Tahir'in YORGUN SAVAŞÇI romanında karşılaştım. Bu romanın bir bölümünde Sarıkamış Muharebelerinin tüyleri diken diken eden hikâyesi anlatılmaktaydı. Bu harekatta yaşamını kaybeden şehitlerimizle ilgili duygularımı Necati BÖLÜKBAŞI'nın yayınladığı Erzurumdan Sarıkamışa Şehitlerin İzinde adlı bir anı kitapta paylaşmıştım. Burada da birkaç söz söylemem gerekiyor.

ŞEHİTLERİN KOYNUNDA

Hiç şehitlerin ruhunu hissettiniz mi? Bu duyguyu, hiç yaşadınız mı? 1969 yılında Gelibolu yarımadasını gezerken bu duyguyu hissetmiş, bizlere bu vatani bırakan şehitlerimizi saygı ve rahmetle anmıştım.

Çanakkale Şehitleri, her sene yapılan anma törenleri ile anılmaktalar. Ya onlardan birkaç ay önce Allahüekber Dağlarında toprağa düşen şehitlerimiz. Çok uzun zaman bu şehitler toplumun hafızasında lâyük oldukları yeri alamadılar ve anılmadılar. Ta ki 2003 yılına kadar.

ERVAK'ın 5-6 Temmuz günleri organize ettiği bir dizi programla aziz şehitlerimizle tanıştık. Allahüekber şehitlerini anmak için 5 Temmuz günü Erzurum Dadaş Kültür Merkezinde yapılan toplantı bir söyleşi ile başladı. Bu söyleşide 1914 sonları başlayan Osmanlı-Rus savaşı bütün detayları ile anlatıldı.

Gözyaşlarına boğulduk. Sonra kafilelerle Allahüekber Dağına koştuk. O gece Allahü ekber Dağında şehitlerimizin koynunda uyuduk. Onların gönüllerini aldık. Buzlarını erittik. Bu uyku hayatımın en huzurlu uykusuydu. Atalarımıza vefa borcumuzu ödemeye çalıştık.

Ne olmuştu bu dağlarla simgelenen Sarıkamış mücadelesinde? Yaşananları o tarihlerde kimse pek bilmiyordu. Şimdi artık herkes biliyor ve gençler her sene bu dağlara **ŞÜHEDANIN İZİNDE** yürüyüşü yapıyorlar ve bu vatana, ecdâtlarına sahip çıktıklarını haykırıyorlar.

ERVAK Başkanlığını yapan ve Allahü ekber Şehitlerini kar altından çıkararak gönüllere yerleştiren sevgili kardeşim, arkadaşım Necati BÖLÜKBAŞI, yayınladığı Erzurumdan Sarıkamışa-Şehitlerin İzinde adlı bir anı kitabı ile yaşanan olayları belgeledi. Kendisine hizmetlerinden dolayı şükranlarımı sunuyorum. Sizlere de bu kitabı okumanızı öneriyorum.

Görün ve bakın ki bu vatan için ne canlar feda edilmiş ne fedakârlıklar yapılmış.

Bu topraklar için canlarını feda eden şehitlerimize Cenab-ı Hak'tan rahmet diliyorum.

Ruhları Aziz. Mekanları cennet olsun. Amin! Selami OĞUZ

***Çanakkale deniz ve kara savaşları:** Her sene 18 Martta kutlanan Çanakkale deniz savaşları ile 24 Nisan 1915 de başlayan Çanakkale kara savaşlarının öyküsünü anlatan bir basın bildirisi hazırlamış aynı gün Edirnekapıdaki Mehmet Akif Ersoy'un kabri başında o günü Çağrı gurubu olarak anmaya karar vermiştik. O gün anıt başına iki arkadaşla beraber biraz erken gitmiştim. İki bayan öğretmen nezaretinde 30 kadar ilkokul öğrencisi anıtı ziyarete gelmişti Öğretmenlerden rica ederek öğrencilere aşağıdaki basın bildirisini okudum. Hayatımda bu kadar anlamlı ve içten bir duygu ve anma yaşamamıştım. İşte metin.

BASIN BİLDİRİSİ ŞEHİTLERİMİZE SAYGI

İSLAM İÇİN, VATAN İÇİN, NAMUS İÇİN CANLARINI FEDA EDEREK BU TOPRAKLARI BİZE VATAN OLARAK HEDİYE EDEN AZİZ ŞEHİTLERİMİZİ, GAZİLERİMİZİ VE ECDADIMIZI SAYGIYLA ANIYORUZ.

ÖZELLİKLE BALKANLAR'DA, AZİZİYE'DE, ALLAH'U EKBER DAĞLARINDA, ÇANAKKALE'DE, SAKARYA'DA, DUMLUPINAR'DA, ŞANLI BAYRAĞIMIZ VE SANCAĞIMIZIN ŞEREFİ İÇİN DÜNYANIN DÖRT BİR TARAFINDA KANINI VEREREK TOPRAĞA DÜŞEN AZİZ ŞEHİTLERİMİZİ RAHMET, ŞÜKRAN ve ONURLA YAD EDİYORUZ.

ONLARA CENABI HAK'TAN EN YÜCE MAKAMLARI İKRAM ETMESİNİ TEMENNİ, SEVGİLİ PEYGAMBERİMİZİ KOMŞU OLMASI HUSUSUNDA RABBİMİZİ GÖNÜLDEN NİYAZ EDİYORUZ.

24 Nisan 1915 Çanakkale'de kara savaşlarının başladığı gün.

“Tek dişi kalmış canavar” ile imanlı göğüslerin vatan müdafaasında karşı karşıya geldiği gün. Bugün 25 Nisan. Anzak torunlarının sabah ayininde atalarını andıkları gün.

19 Şubat 1915'te Çanakkale'yi geçmek için başlayan deniz savaşları, 18 Mart 1915'te atalarımızın zaferi ile sona ermiş.

**Kumkale, Seddülbahir, Ertuğrul, Orhaniye, Kilitbahir, Hamidiye, Dardan-
nel, Hasan- Mevsuf** tabyalarından atılan top mermileri ve **Nusret Mayın Gemisi-**
nin döşediği mayınlarla **Fransız Bouvet, İngiliz Irrersistible, Ocean savaş gemileri**
Çanakkale Boğazının dibini boylamıştı. **İngiliz Inflexible Bozcaada**'ya doğru topal-
layarak kaçmış, yenilmez armada, başta Yahya Çavuş olmak üzere imanlı gönüllerin
karşısında acı bir yenilgiye uğramıştı.

Deniz savaşında yenilgiyi içlerine sindiremeyen bu medeni canavarlar bu kere göz-
lerini mübarek vatan topraklarına diktiler. Gelibolu yarımadasını zapt ederek, oradan
Marmara Denizine hâkim olmayı ve İstanbul'u ele geçirmeyi planladılar. Dünyanın
dört bir tarafındaki sömürgelerinden insanları topladılar. Senegal'li, Avusturalya'lı,
Yeni Zelanda'lı ve Hint'li, askerlerle Müslüman düşmanı Gurkha savaşçılarını Meh-
metçiğin önüne sürdüler.

24 Nisan 1915 günü, yirmiyi aşkın savaş gemisinin bombardımanı desteğinde, 85 bin
kişilik bir kuvvetle Kumkale'ye, Hisarlık Burnuna, Seddülbahir'e, Conkbayırı- Arıbur-
nuna ve Suvla Körfezine çıkarma yaptılar. Asıl hedefleri Seddülbahir ve Conkbayırdaki
tepeleri ele geçirmekti. 24 Nisan'da başlayan ve aralıksız 15 gün süren bu harekatta,
kıyıya çıkmayı başardılar, köprü başı tuttular ama hedefteki Alçıtepe'ye ulaşamadılar.
Çünkü burada vatani için canını feda etmekten çekinmeyen Mehmetçikler vardı.

**Burada başta 57.Alay olmak üzere tarihe altın harflerle yazılan fedakâr vatan ev-
latları vardı ve burada "Size, taarruzu değil, ölmeyi emrediyorum" emrini verebilen
Yarbay Mustafa Kemal vardı.**

Seddülbahir'de, Zığındere'de, Kanlısirt'ta, Conkbayırında, Y plajında günlerce bo-
ğaz boğaza çarpışıldı. Mehmetçik, lise ve üniversite öğrencileri vatani bütün güçleriyle
müdafaa ettiler. Çünkü vatan din'di, iman'dı, namusttu, hülâsa mukaddesattı. Bu uğurda
canlarını verenler şehitlik mertebesine ulaşırlardı ve Mehmetler hiç çekinmeden şehit-
lik şerbetini kana kana içtiler. Rabbin hoşnutluğuna ulaştılar.

Mayıs 1915'te, karşı saldırılar başlatıldı. Karaya çıkan düşman mutlaka denize dö-
külmeliydi. Vatan toprağı kirletilmemeliydi. Öyle yapıldı. Ardarda sıralanan Mehmet-
çikler korkmadan mermilere, süngüleri yürüdüler ve şehitlik şerbetini defalarca içtiler.
Düşman, yamandı, güçlüydü. Top desteğine sahipti. Kene gibi bulundukları yerlere tu-
tundular. Kuma, kumsala gömüldüler. Ama denize dökülemediler. O topraklara yapıştı
kaldılar. Bu mücadelede iki tarafta çok kayıp vermişti. Şehitler ortalıkta kalmıştı.

Ateşkes yapıldı. Taraflar ölülerini topladılar, gömdüler. Yaralılarını cephe geri-
ne sevk ettiler. Bu çalışma esnasında Anzak'lar Mehmetçiği yakından tanıdılar. Onun
mertliğinin ve insanlığının farkına vardılar ve ilk defa kendilerini sorgulamaya başladılar.
Ne uğruna bu topraklara gelmişlerdi?

Bunun cevabını aramaya başladılar. Kendilerine anlatılan Türklerin gerçek vasıf-
larını görünce duraladılar, irkildiler ve "Ne işim var burada?" sorusunu cevaplamaya
çalıştılar. Evet, ne işleri vardı buralarda?

Aslına bakarsanız onlar da sömürge zihniyetinin kurbanlarıydılar. Buralara, ken-
dilerini yöneten güçlerin emellerini gerçekleştirmek için sürüklenmişlerdi. Beyinleri
masallarla doldurulmuş, İstanbul hayallerini düşleyerek buralara gelmişler, ama um-
madıkları bir gerçekle ve dirençle karşılaşmışlardı. Saldırdılar, saldırdılar ama bir türlü
tepeleri zapt edemediler, kumsala sığındılar ve oraya gömüldüler. Mayıs, Haziran ve-
Temmuz ayları her tarafta siper savaşlarıyla geçildi.

Çatışmanın olmadığı saatlerde siperlerden birbirlerine ikramlar sunuldu. İki cephe
arasında hiçbir savaşta o güne kadar görülmemeyen bir yakınlaşma yaşandı. İstilacılar,
eskisi kadar coşkulu ve hınçlı değildiler. Bu aylar içinde denizaltılar iş başındaydı. Bir
alman denizaltısı Majestic'i zırhlısını, Triumph savaş gemisini batırdı. Nusret'in may-
ınları ise Golyat'ı denizin dibine gönderdi. Ama Boğazı dipten geçen başta E-11 ve
E-14 olmak üzere 13 İngiliz deniz altısı Marmara'yı cehenneme çevirdiler.

Bunların 8 tanesi batırıldı ama bu denizaltılar, denizden yapılan ikmalî felç ettiler. Barbaros Hayrettin Paşa, muhribi ile irilî ufaklı 7 savaş, 11 nakliye gemisi ve pek çok buharlı- yelkenli tekneyi Marmara’da batırdılar. Bu olayların sonucunda Çanakkale’yi müdafaa eden 5.Ordu lojistik ihtiyaçlarını karadan temin etmek zorunda kaldı.

Tarihler Ağustos’u gösteriyordu. İstilacılar yeni kuvvetlerle takviye edilmişler ve 5- 6 Ağustos’ta kıyıya yeni kuvvetlerini çıkarmışlardı. Daha önceki cepheler dışında bu defa Suvla- Anafartalar bölgesine 25 bin kişiyi çıkarmaya muvaffak olmuşlardı. Çünkü o bölgede Osmanlı’nın herhangi bir kuvveti bulunmamaktaydı. Yürüselerdi, tepeleri kolayca işgal edebilir ve Marmara’ya inebilirlerdi.

Ama sanki bir mucize yaşandı. Yeterince topçu desteğim yok diye saldırmadılar. Sahilde, üç gün adeta piknik yaptılar. Bu üç gün içinde oraya Mustafa Kemal yetişti. Ordu komutanı Liman Von Sanders’ten tam yetki alan Yarbay Mustafa Kemal emrindeki Mehmetlerle düşmanı Anafartalar- Kocaçimen cephesinde 10 Ağustos’ta başlayan muharebelerde durdurdu istila kuvvetlerini sahile mıhladı. İstilacılar, bir kere daha başaramadılar. Sahilde, yaklaşık 120 bin askerleri vardı. Her türlü donanma desteğine ve topçu gücüne sahiptiler. Ama karşılarındaki “İman dolu göğsüm gibi serhaddi” aşamadılar, yıkamadılar, geçemediler. Boylarının ölçülerini almışlardı.

Bundan sonra nasıl kaçacağız diye uzun planlamalar yaptılar ve birkaç ay içinde yağdan kıl çeker gibi kaçtılar. Doğrusu bu kaçışı çok iyi başarmıştılar.

Gelibolu’da yaklaşık 10 ay süren bu kara savaşlarında yaklaşık 1 milyon insan ölesiye mücadele etmişti. İngilizler, 205 bin, Fransız’lar 47 bin olmak üzere, 252 bin kayıp vermişlerdi. Türk’lerin kaybı ise 55 127’si şehit, 10 067’si kayıp, 20 498’i hastalıktan ölüm, 100 177’si yaralı, 64 440’ı hastalık nedeniyle terk olmak üzere toplam 251 309 kişiydi. Pek çok komutan, bu mücadelede vatani için çarpışmış bir kısmı şehit olmuş, bir kısmı gazilik mertebesine ulaşmışlardı.

Bu savaşlarda tecrübe kazanan komuta kademesi daha sonra yapılacak kurtuluş savaşının temel kadrosunu teşkil edeceklerdi.

Anzak’ların torunları her sene 25 Nisan’da sabah ayini yaparlar ve atalarını anarlar. Bu törenlere Anzak’ların devlet büyükleri ve din adamları katılır. Bu törenleri geleneksel hale getirmişlerdir. Oysa onlar, Seddülbahir’deki anıt mezarlıkta yazılan yazıda olduğu gibi “Artık bizim evlatlarımız olmuşlardı.” Bugün, bu bölgede birbiriyle mücadele eden insanlar yan yana yatıyorlar. Hangi ülke düşmanına böylesine saygı gösterir, değer verir?

Bize gelince; kendimize sormalıyız, atalarımızı layık oldukları ölçüde anıyor muyuz? Bu vatani bizlere hediye eden şehitlerimize vefa borcumuzu gösteriyor muyuz? Onların istediği bir nesil olarak yetiştik mi? Onların inançları doğrultusunda yaşıyor muyuz? Bu soruları herkesin cevaplaması gerekir.

Bugün, şehitlerimizin huzurundayız. Onlara Cenabı Hak’tan sonsuz rahmet dileyelim. Sizi yeteri kadar anmadık. Sizleri gençliğimize gerekli ölçüde anlatamadık. Bugün sizleri anmaya ve sizlerden af dilemeye geldik. Size layık bir nesil olmaya çalışacağız ve bu vatani ve mukaddesatı daima koruyacağız. Çok şükür ki sizi en güzel şekilde anlatan bir şairimiz ve onun “Çanakkale Şehitleri” adlı şiiri var.

Huzurunda bulunduğumuz Mehmet Akif ERSOY’u ve Türk büyüklerini, aziz şehitlerimizi minnet, saygı ve şükranla anıyor, onları Cenabı Hak’ın sonsuz rahmetine tevdi ediyoruz.

*Nur içinde yatın. Aziz atalarımız.
24 Nisan 2014*

**ERZURUM FEDERASYON, VAKIF, DERNEK VE
SİVİL DÜŞÜNCE HAREKETİ**

***Mustafa Kemal ve göğsüne isabet eden şarapnel parçası:** Bu olay, **Mustafa Kemal**'in kumanda ettiği 10 Ağustos 1915 yılındaki Anafartalar savaşında Conkbayırı mevkiinde olmuştu. **Yarbay Servet Bey (Yurdatapan)** olayın şahididir. **Mustafa Kemal**, göğsündeki saatin paraçalaması sonucu hafif yaralanmıştı. Yapılan muharebeler hakkında Çanakkale cephesinden sorumlu **5. Ordu komutanı Alman general Liman von Sanders**'e rapor verirken bu olay da anlatılmış ve **Mustafa Kemal**, parçalanmış saatini Alman komutana hediye etmiştir. **Liman Paşa, Mustafa Kemal**'in değerini kavrayarak ve ona olağanüstü yetkiler vermişti.

Mustafa Kemal bu olaydan sonra 23 yıl 3 ay daha yaşamıştır. Tanrı, bu millet için ona bu süreyi ikram etmiştir. **23 yıl.** Kuran'da bu kadar sürede indirilmişti. Yani son peygamberin peygamberlik süresi de bu kadardı. Aralarında bir ilişki yok ama bu sürenin bir anlamı olsa gerek.

Çanakkale savaşları ile Mustafa Kemal tarih sahnesine çıkmıştır. Bu savaşta iki kardeş komutan da başarıları ile öne çıkmışlardır. 1912 Balkan savaşında şanlı Yanya müdafasını yapan, Çanakkalede **Mustafa Kemal**'in bağlı olduğu birliklerin komutanı olan ve daha sonra **I. Ordu komutanlığı görevine getirilen Esat Paşa**, diğeri küçük kardeş **Vehip Paşa**. Önce 2. Ordu komutanı olarak Çanakkalenin yardımına koşmuş, daha sonra, 1918 yılında Doğu Anadolu bölgesini işgalden kurtaran III. Ordunun komutanlığını yapmıştır. Her iki komutan da Yanyalıdır.

***Osmanlı Ermenilerinin tehciri:** (Zorunlu iskan) Sarıkamış Harekatında hem askeri istihbarat yaparak hareketin hedefini Ruslara bildiren hem de Osmanlı kuvvetlerine karşı Ruslarla beraber savaşan Ermeni silahlı çeteleri, bu hareketin başarısızlığında önemli rol oynamışlardır. Bu olayın ardından Enver Paşa, orduda görevli Alman kurmay subaylarının baskısı ile bu bölgelerde ikamet eden Ermeni toplumunun buralardan uzaklaştırılmasını Dahiliye nezaretinden istedi, ancak Talat Paşa bu isteği yerine getirmedi.

Osmanlı ordusunun bu yenilgisi üzerine Şubat ayında Ermeni çeteleri, Zeytunda ikinci defa isyan çıkardılar. Ruslar Ermenilere yurt açmak amacıyla, kendi sınırları içindeki Müslümanları göçe zorladılar ve Müslüman toplumunun katledilmesine göz yumdular. 1293 harbinde **Rus General Gurko**'nun yaptığını yaptılar. Bulgarlara yurt açmak için **"Müslümanları sinek gibi ezin"** vahşetini bu kez Kafkasya'da uyguladılar.

Mart ayında Kars-Ardahan bölgesinde 30 bin Müslümanın katledilmesi üzerine Enver Paşa, ikinci kere Ermenilerin tehcir edilmesini istedi.

Bu teklif de yerine getirilmedi.

Mart ve Nisan aylarında Ermeniler Van, Çatak ve Bitlisde isyan çıkardılar. Van isyanı yayıldı. Van, düşmek üzereydi. Ele geçirdikleri bölgelerde büyük katliamlar yapıldı. Bitlise doğru kaçan Müslümanlar yollarda katledildiler. Ermeniler, Sivas ve ilçelerinde 30 bin kişiyi silahlandırıdılar. **Bu olaylar üzerine Enver Paşa üçüncü kere bu olaylara katılan veya destek sağlayan Ermeni halkının tehcir edilmesini talep etti. Bu talep üzerine 24 Nisan 1915 de İstanbulda ileri gelen Ermeni ihtilalcileri tutuklandı. Ermeni komite merkezleri kapatıldı. 235 kişi ile başlayan tutuklu sayısı 2345 kişiye ulaştı. Ermeniler, bu olayı kendilerine karşı yapılanların başlangıcı sayarak 24 Nisan tarihini simge olarak kullanmaya başladılar.**

Tehcir ile ilgili Bakanlar Kurulu kararı 30 Mayıs 1915 tarihinde çıkarıldı. Bu karar ile tehcirin nasıl yapılacağı, kimlerin nerelere tehcir ettirileceği hususlarında ilkeler belirlenmişti. Daha sonra çıkarılan tamimlerle uygulamalara yönelik hususlar açıklığa kavuşturuldu. Tehcir olayı Haziran Temmuz ve Ağustos aylarında yapılacaktı. Osmanlı vatandaşı olan Ermeniler, Osmanlı toprağı olan Suriye'de uygun bölgelerde iskân edileceklerdi. 1915 yılında yapılan tehcirde, Samsun, Yozgat, Niğde ve Adananın doğusunda ikamet eden Ermenilerin, kalmaları gerekenler dışındakiler, önce Sivas, Erzurum, Muş, Harput, Diyarbakır ve Adana merkezlerinde toplanacak, sonra bu kişiler Rasulayn, Akka ve Deyrzordaki kamplara yerleştirileceklerdi.

***Kaç kişi tehcir edildi?** Bu konuda abartılı rakamlar Ermeniler tarafından dünya kamuoyuna sürekli pompalanmakta, propaganda gücü kullanılarak yalanlar gerçekmiş gibi kabul ettirilmeye çalışılmaktadır. Hitlerin propaganda bakanı Göbels'in *"Rakamlar ne kadar büyük olursa inandırıcılığı da o kadar güçlü olur."* düşüncesine göre hareket edilmektedir.

Tehcir konusunda en gerçekçi ve arşive dayalı bilgiler; Prof. Dr Yusuf HALAÇOĞ-LU'nun yazdığı Ermeni Tehciri adlı kitapta verilmiştir. TürkTarih Kurumu Başkanlığını da yapmış olan yazara göre 438.758 kişi tehcir edilmiş, bunlardan 382.148 kişi iskân sahalarına yerleştirilmiştir.

Osmanlı Milletvekili ve bir Mısır Ermenisi olan Bogos Nubar Paşa'nın, Sevr görüşmeleri öncesinde Fransa Dış İşleri Bakanlığı fevkaalede yetkili bakanı **Gout'a** gönderdiği raporda; **tehcire tabi tutulanların sayısı 410.000 kişi** olarak belirtilmiştir.

Amerikan kamuoyunu en çok etkileyen zamanın **Amerikan Büyükelçisi Morgenthau'nun** günlüğünde yer alan *"Ermeni Protestanlığının vekili Zenop Bezciyan bana uğradı. Zor'daki Ermenilerin hallerinden oldukça memnun olduğunu söylemesine şaşırdım. İşlerini kurup hayatlarını kazanmaya başlamışlar bile. Bunlar ilk gönderilenler olup katledilmeden(!) oraya varmışa benziyorlar. Bana çeşitli kampların nerelerde olduğunu gösteren bir liste verdi ve yarım milyon kişinin buralara nakle edildiğini sandığını söyledi."* ifadesi, kendi ağızlarından tehcir olayının nasıl gerçekleş-tirildiğini anlatmaktadır.

Tehcirde hayatını kaybedenlerin sayısı ise 56.610 kişidir. Bunlardan saldırı sonucu hayatını kaybedenlerin sayısı yaklaşık 10.000, hastalık ve açlıktan ölenlerin sayısı ise yaklaşık 46.610 kişidir.

***Süveyş Kanalı hareketleri:** Şubat 1913 tarihinde Bahriye Nazırı olan Cemal Paşa 2 Ağustos 1914 tarihinde IV. Ordu Komutanlığı görevini de üstlendi. Bu ordu Akdeniz kıyıları ile Suriye, Filistin ve Irak hariç, Arabistan yarımadasının korunmasından sorumluydu. Kurmay subayı Alman Baron von Kress Paşaydı. İngilterenin kontrolunda bulunan Süveyş kanalının ele geçirilmesi halinde İngiltere-Hindistan yolu kesileceğinden İngiltere'ye büyük darbe vurmayı amaçlayan Von Kress'in hazırladığı saldırı planı onaylandı. Süveyş kanalını ele girmek için hazırlanan ordu birlikleri Gazze ve Birüssebiden Ocak 1914 de Sina Çölünü geçmek üzere yola çıktı. Harekât çok gizli tutuldu. 2-3 Şubat günü kanalın doğusuna varan 14 bin tüfekli kuvvet kanalı geçmek için saldırıya başladı. Kanalin geçişinde kullanılan dubalar ve tombazlar İngiliz ateşi ile battı. Kanalı geçen askerler, üstün kuvvetler karşısında başarılı olamadılar ve büyük kayıp verdiler. Harekâtın başarısızlığı anlaşıncaya geri çekilme emri verildi.

Temmuz 1915 de yapılan 2. kanal harekâtı da başarısız oldu. Bu kere 18 bin tüfekli askerle yola çıkılmıştı. İngilizler bu kere gafil avlanmadılar. Osmanlı kuvvetleri büyük kayıplar vererek geri çekilmek zorunda kaldı.

Cemal Paşa, Enver Paşa gibi Hafız Hakkı Paşa gibi parlak bir kurmaydı. Ama bu komutanların hiç birinin, yeterli kıta tecrübeleri yoktu. Siyasi nedenlerle çok kısa sürede yükselmişler, büyük sorumluluklar üstlenmişlerdi ama tecrübesizdiler. Kurmay yeteneklerine güvenmekteydiler. Oysa hayatta tecrübeliler, çok bilenlerden daha başarılı olmaktaydı. Savaş, kâğıt üzerinde değil cephede kazanılmaktaydı. Mustafa Kemal, savaş meydanlarında bu silah arkadaşlarından daha fazla bulunduğu için büyük tecrübe kazandı ve onlardan daha başarılı oldu

Savaş başladıktan 8 ay sonra Osmanlı ordusu Kafkasya ve Güney cephelerinde büyük kayıplar vererek başarısız olmuştu. Çanakkale Müdafasında ise yine büyük kayıplar verilmesine rağmen düşmana geçit verilmemişti.

***Irak cephesi:** Bu cepheyi VI. Ordu korumaktaydı. Bu bölgede savaş başlamadan önce mevcut iki kolordudan biri **Yarbay Kazım Karabekir** komutasında İran üzerinden Kafkasyaya doğru gönderildi. Kalan tek kolordu ile bu bölge korunamazdı.

Bunu fırsat bilen İngilizler karadan ve Şad nehrinden saldırarak Basra ve Korna'yı ele geçirdiler. Görevlendirilen Sileyman Askeri Bey, baskınlarla İngilizlerin ilerleyişini durdurmaya çalıştı. Başarılı olamadı. Cephe komutanı yaşlı Alman Golç Paşa idi. Onun yardımcılığına tayin olunan Nurettin Paşa, İngilizleri Kerbela yakınlarındaki Selman-ı Pakda durdurdu.

Enver Paşanın amcası Albay Halil Bey 147 gün süren bir kuşatma sonucunda, 28 Nisan 1916 da Kut-ül Amaredeki İngilizleri teslim aldı. 5 general, 481 subay ve 13300 askeri esir alarak İngilizlere büyük bir darbe indirdi. Halil Bey, bu zaferden sonra 33 yaşında Paşalığa terfi ettirildi. Felaketlerle başlayan 1915 yılı, geçilmez Çanakkale zaferi ile devam ettirilmiş ve Irak cephesi zaferiyle sona ermişti.

1916 yılında Kafkas Cephesinde Ruslarla yapılan savaşların dışında diğer cepheler sakin geçti. Ancak Mekke Şerifinin isyanı, bu yıla damgasını vurdu.

***Erzurumun Ruslar tarafından ele geçirilişi (16 Şubat 1916):** Sarıkamış darbesini bertaraf eden Ruslar, uzun bir hazırlıktan sonra yeniden saldırdılar. Mevcut ordunun direnme gücü yoktu. Geri çekildi ve Erzurum, tarihinde 3. kere Rus işgaline uğradı. Bu işgal, eğer bir mucize olmazsa kalıcı gibi görünmekteydi.

Ruslar Erzurum'a törenle girdiler. Yöneticiler, konaklara yerleştiler. Halkın tamamı, sağlık taramasından geçirildi. Hamamlar ısıtıldı. Herkes yıkandı, temizlendi dezenfekte edildi, elbiseleri yakıldı. Yeni elbiseler verildi. Fırınlar çalıştırıldı. Meydanlarda aş kazanları kaynatıldı. Açlar doyuruldu. Ruslar Erzurumda kaldıkları 2 yıl 25 gün içinde şehri demiryolu ile Sarıkamışa bağladılar. Trabzon demiryolunu inşa etmeye başladılar. Şehri imar etmeye başladılar. Rusların Erzuruma girişlerinin yankıları; Doçent Dr. Murat Küçükuşurlu tarafından yazılan Erzurum Belediyesi Tarihi kitabının 1. cildinde şöyle anlatılıyor.

“Şimdiye kadar zapt edilemez olarak görülen bu büyük kalenin zaptı, bütün bir kıtada büyük bir heyecana neden oldu. Sivastan Semerkanta, Konyadan Kuldjaya her pazarda, Osmanlıdan Erzurum'u alan büyük Ulus konuşulmaya başlandı. Rusyanın doğudaki askeri prestiji, Enver Paşanın Aralık 1914 teki Kafkasya harekâtından beri oldukça sarsılmıştı. Fakat Çanakkale saldırısı Türkleri Kafkasyadan bir süre uzak tuttu ve Rusyaya Erzurum saldırısı için zaman kazandırdı. Aynı zamanda İngilterenin Mezopotamyadan tamamen çekilmesini engellemiş oldu.

Erzurumun işgali, İtilafların Asyaya gelen ilk büyük başarısı idi. Bu doğudaki savaşın dönüm noktası olarak kabul edilebilirdi. Merkezi Güçler, kendilerini merkezi Avrupanın efendileri olarak görüyorlardı ve Orta doğu yoluna hükmediyorlardı. Fakat onlar, çivilerini daha ileriye çakabilecekler miydi? veya Berlinden Bağdata uzanan büyük planlarını gerçekleştirerek Asyadaki Rusya ve İngiltere İmparatorluklarını çökertebilecekler miydi? Cevap 16 Şubat 1916 da geldi. Rusyanın Erzurumda patlayan silahları Merkezi Güçlere şöyle sesleniyordu: Siz Avrupada her ne olursanız olun, asla Asyanın efendisi olamayacaksınız. İngiltere ve Rusya, 1916 nın ilk aylarından itibaren doğu dominyonlarını organize etmeye başladılar.

Erzurumun işgali, Rusya için politik açıdan son derece önemliydi. Böylece Rusya yüz yıl önce başlattığı Trans- Kafkasyadaki ilerleme hareketini tamamlamış oluyordu. Mezopotamya, Anadolu, İran ve Kafkasyadan gelerek Erzurumda birleşen yolları ele geçirmiş olan Rusya, artık Muş, Bitlis ve Erzincan gibi yerleri içine alan platoya hâkim olabilecekti. Böylece Trans- Kafkasya ve İran üzerinden doğuya giden yol, Avrupadaki Merkezi Güçlerin politik etkisine kapatılmış oluyordu.”

Manchester Guardian gazetesi muhabiri M. Philips Price.

Ebem Rahmetli Lütfüye Hanım, çocukluğumuzda bizlere Rusların, Müslümanlara saygılı davrandığını söylerdi. Rus komutan dedemlerin evinde kalmış.

Dayım ve teyzem daha çocuk. Rus kızı Nadya ile yaşadıklarını anlatırlardı.

Özetle halk Ruslardan hoşnuttu. Ama Ermeniler!

Ruslarla beraber Erzuruma gelen Ermenilerin, Ruslar Erzurumdan çekildikten sonra Erzurum halkına yapmadıkları zulüm, tecavüz ve cinayet kalmamıştı. Erzurum'u kötü ama çok kötü günler bekliyordu.

1916 yılında; Refahiye'ye kadar çekilen Osmanlı III. Ordusu kendisi yenilemeye çalışırken Bitlis, Muş ve Van cephesinde II Ordu, **Mustafa Kemal Paşa** yönetiminde Ruslarla mücadele ediyordu.

Çanakkalede yıldızı parlayan Albay Mustafa Kemal, Enver Paşa'nın görmezlikten gelmesine rağmen Talat Paşa'nın ısrarı ile nihayet paşalık rütbesine yükselmişti.

1916 yılının en önemli olayı İngiltere, Fransa ve Rusya tarafından Osmanlı Devleti'nin paylaşılması konusunda, ikili anlaşmaların yapılmış olmasıdır.

Fransız Georges Picot ve İngiliz Mark Sykes tarafından hazırlanan harita ile Anadolu ve Arabistan'ın paylaştırılmış ve Anadolu'nun paylaşımı Sevr Anlaşmasına temel teşkil etmiştir. Arabistan ise Fransa ve İngiltere arasında paylaşılmış, Filistin bölgesi Uluslararası yönetime bırakılmıştı. 1917 Balfour sözleşmesi ile de bu bölgede gelecekte kurulacak İsrail devleti için ilk adımlar atılmıştı.

***Hicaz cephesi:** Arabistan yarımadası 1517 yılından bu yana Osmanlı Devleti yönetimindeydi. En önemli bölge İslamın kutsal topraklarının bulunduğu Hicaz bölgesiydi. Büyük bölümü çöl olan Arabistanda Vehhabi mezhebinin 18. yüzyılda doğuşu ile ilk ayrılık tohumları atılmıştı. Çöl bedevileri arasında çıkan isyanlar Mısır Valiliği tarafından bastırılmış bu olaylar sonucu Suud ailesi öne çıkmıştı. Osmanlı'nın Yemende, Taifde, Asirde, Mekke'de, Medine'de ve Akabede kuvvetleri bulunmaktaydı. Hicaz bölgesi, demiryolu ile Şam'a bağlıydı. Yemen ise; 1890 larda isyan etmiş ve Osmanlı, bu bölgedeki isyanı bastırırken türkülere konu olacak kadar çok kayıp vermişti.

Arabistan cephesine Çanakkaleden sonra kolordu komutanı Mustafa Kemal Paşa'nın ordu komutanı olarak tayini düşünülmüşse de Cemal Paşa ile M. Kemal Paşa'nın 10 Şubat 1916 da yaptığı görüşme sonucunda bu tasarımdan vazgeçiliyor ve M. Kemal II Ordu komutanlığına getirilerek, Kafkas Cephesinde görevlendiriliyordu.

Mekke Şerifi Hüseyin ve oğulları Abdullah, Ali ve Faysal, Osmanlı Devleti tarafından sürekli gözetim altında tutulmaktaydı. Kanal seferindeki başarısızlık bu kişilerin ayrılık çalışmalarını artırmıştı. İngilizler Arabistan yarımadasını iç isyanlar çıkararak ele geçirip burada kendilerine bağlı yeni devletler kurmayı planlamaktaydılar. Bölgede İngiliz casusları Binbaşı Lavrence ile Gertrude Bell yoğun faaliyet içindedirler.

Şerif Hüseyin 10 Haziran 1916 da isyan eder. Enver Paşa ve Cemal Paşa arasında 14 Eylül 1916 günü Rasulaynda yapılan görüşmede Mekke seferi görüşülür ancak taşıdığı büyük riskler nedeniyle bu seferden vazgeçilir. Sadece Medinenin müdafaa edilmesine karar verilir.

Medine, Fahrettin Paşa komutasındaki birlikler tarafından korunacaktır. Önce Akabe, sonra sahildeki şehirler ve en sonunda Mekke, Cidde ve Taif Araplar tarafından ele geçirilir. Bu bölgelerdeki Osmanlı birlikleri, 23 Eylül 1916 da Araplara- İngilizlere teslim olurlar.

Böylece bu bölgede 400 yıl süren Osmanlı saltanatı sona ermiş olur.

1917 yılı Irak cephesi: Liman von Sanders Paşa'nın Alman Genel Kurmay Başkanlığına verdiği ve cephelerin durumunu anlatan 25 Ekim 1916 tarihli raporunda; Irak cephesinde Kut ül Ammare zaferinden yeterince yararlanılmadığını, cephenin takviye olunması gerekirken kuvvetlerin başka cephelere kaydırıldığını, bu cephenin olası bir İngiliz saldırısına dayanamayacağını bildirmiş, cephenin takviye olunması Enver Paşadan istenilmişti.

İngilizlerin yeni bir saldırısını beklemeyen Osmanlı kuvvetleri Ocak 1917 de başlayan İngiliz hücumlarını karşılayamadı ve 11 Mart 1917 de Irak'ın önemli bir bölümü İngilizlerin eline geçti. Osmanlı orduları kuzeye çekilmek zorunda kaldılar. 1917 yılı kötü başlamıştı.

Arabistan cephesi Medine hariç çökmüştü. İngilizler Irak'ta toparlanarak üstünlüğü ele geçirmişlerdi. O yıl bir mucize oldu. Rusyada Ekim devrimi ile Çar yönetimi devrildi. Rusya savaştan çekildi. **Tanrı, sanki Çanakkale Müdafasındaki fedakarlıkların bir ödülünü Osmanlılara vermişti.**

Kafkas Cephesindeki gelişmeler: 15 Kasım 1917 de Kafkasyada üçlü meclis kuruldu Seym yönetimi başladı. 5 Aralık 1917 de Erzincan'da Osmanlı- Rus ateşkes anlaşması imzalandı. Ruslar geri çekilmeye başladılar. Daha sonra 3 Mart 1918 de Brest Litovsk da Osmanlı- Rus anlaşması yapıldı. Savaş öncesi sınır kabul edildi.

Ancak bölgeden çekilmeyen Ermeni kuvvetleri, Rusların terk ettiği silahlarla daha güçlendiler ve tedhiş hareketlerine başladılar. Bu tarihten itibaren Osmanlı kuvvetlerinin Gümrüyü, sonra ileri harekât ile Baküyü aldığı 15 Eylül 1918 tarihine kadar Doğu Anadolu ve Kafkasya coğrafyasında korkunç Ermeni katliamı yaşandı.

Vehip Paşa komutasındaki III. Ordu, 12 Şubat 1918 de kurtarma harekâtına başladı. Bu karekât, şöyle gelişti. Ruslar çekildikten sonra Osmanlı Devleti, Ermenilere mevcut sınırı kabul ettiğini bildirdi. **Erzincan'da yapılan görüşmelerde** Ermeniler Sivası da istediler ve katliamlarına devam edince Osmanlı ordusu harekete geçti. 12 Mart 1918 de Erzurum alındı. Ordu savaş öncesi sınır olan Köprüköye gelince durdu ve Ermenilere bu sınırın kabul olunması teklifi götürüldü. **Trabzon'da yapılan görüşmelerde** Ermeniler önerileri reddedince ve Kars Ardahan, Iğdır bölgelerinde büyük katliamlara başlayınca yeniden harekete geçen Osmanlı ordusu 25 Nisan 1918 de Kars'ı ve 5 Mayıs 1918 de Gümrü'yü Ermeni işgalinden kurtardı. Batumda Gümrü anlaşması yapıldı. Rusların ele geçirmekle öğündükleri Erzurum, 2 yıl 1 ay sonra hürriyetine kavuşmuştu.

Şimdi Erzurum'un düşman işgalden kurtuluşunun anısına yazdığım iki yazıyı sunuyorum.

*Bu yazı; **Türkiye Haber Ajansı - www.turkiyehaberajansi.com İnternet Gazetesinde** 14.03.2012 tarihinde Köşe Yazıları bölümünde yayınlanmış ve 28.06.2021 tarihine kadar 1 000 225 kişi tarafından okunmuştur. Halen Okunmaktadır.

12 MART ve ERZURUM

Ermeniler, Erzurum'u, Kars'ı, Ardahan'ı daha birçok vatan toprağına sahip çıkmak istiyorlar. Ağrı Dağı bizindir diyorlar, Garin ismini verdikleri Erzurum'u; kurmak istedikleri Büyük Ermenistan'ın başkenti yapmak istiyorlar. Onların bu hezeyanlarını mutlaka susturmalıyız.

Erzurum kilidi mülk-i İslâmın, Mevla'ya emanet olsun Erzurum...

(Alvarlı Mehmet Lütfi Hazretleri)

Sayın Hemşehrilerim

Binlerce yıl ötesine uzanan bir geçmişe sahip olan Erzurum'a İslam Güneşi'nin halife Hz. Osman (r.a) döneminde doğduğunu, Müslüman Arap atlılarının 650'li yıllarda Araplar Düzüne karargâh kurduklarını tarih kaynaklarından öğreniyoruz.

Erzurum'un Müslüman Türklerin yönetimine geçmesi ise 11.yüzyılda gerçekleşir. İşte; 1050 yılından bu yana Müslüman Türklerin yönetiminde olan bu şehrin bulunduğu coğrafyadan üç tane nehir doğar.

Bunlardan birincisi Karasu adıyla Dumlu dağlarındaki Ceylan gözeden doğar, Batıya yönelir, yaklaşık 300 km sonra Murat ırmağıyla birleşerek Fırat adını alır. Ve Ülkenin en büyük akarsuyu olarak bu topraklara can verir. Sınırlarımızı aştıktan sonra Dicle nehri ile birleşir ve Basra körfezine dökülür.

İkincisi Aras nehri. Bingöl dağlarından doğar, doğuya doğru akar, Dumlu dağının Sultan gözesinin suyunu alır, Türkiye, Ermenistan, İran sınırını çizerek Hazar denizine ulaşır.

Üçüncü nehir ise Çoruh Nehridir. Mescit dağlarından doğar, Kuzeye yönelir, Dumlu dağının Reyhan gözesinin suyunu alır ve Karadeniz'e dökülür.

Böyle bir coğrafyaya Dünya’da pek rastlanmaz. Askeri strateji açısından böyle bir konumun önemi şöyle izah edilmektedir. ***Böyle bir coğrafi bölgeye sahip olanlar o bölgenin çevresindeki bütün coğrafyaya hükmetme gücüne kavuşurlar.***

Tarihi olaylar, bu düşünceyi doğrulamıştır.

Anadolu, Erzurum üzerinden Sultan Alpaslan Han ve onun yakın arkadaşlarının kurmuş oldukları beyliklerle zapt edilmiştir. Milli Mücadele Erzurum Kongresiyle hukuki bir yapıya kavuşmuş ve “Vatan bir bütündür, parçalanamaz” ilkesi burada benimsenmiştir.

Erzurum bu stratejik yapıya sahip olduğu için tarihte pek çok istilalara uğramış, yakılıp yıkılmış, büyük acılar yaşamıştır.

- 130 bini aşkın bir nüfusa sahip olduğu 1828 yılında; Rus işgaliyle büyük darbe yemiştir.
- 1856 Kırım Savaşında Rus kuvvetlerini boğan Erzurum halkı, padişah 1. Abdülmecid’den “Gavurboğan” fermanı ile taltif edilmiştir
- 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşında Aziziye müdafaasıyla tarihe şanlı bir sayfa yazmıştır. Yaşanan bu zorluklar sonucunda Erzurum da Dadaş Kültürü, gelişmiş, kökleşmiş ve vatansever bir yapıya bürünmüştür.

• 1. Dünya Savaşı’na girmeden önce şehrin nüfusu %71,3 ü Müslüman %24,6’sı Ermeni ve %4,1’i diğer dinlere mensup toplam 47.831 kişiden oluşmaktaydı. Şehirde 9.800 ev bulunmakta, 15 bin civarındaki asker mevcudu ile Erzurum ve yakın çevresinde 65 bin kişi yaşamaktaydı.

• Erzurum 16 Şubat 1916’da Rus ve Ermeni kuvvetleri tarafından işgal edildi. 2 yılı aşkın bir süre işgal altında kaldı. Bu süre içinde halk büyük acılar çekti, katliamlara uğradı.

• 12 Mart 1918’de Osmanlı ordusu tarafından kurtarılan şehrin o gün ki nüfusu 8.000’e düşmüş, evler, baskılar tahrip edilmiş, şehir koca bir enkaza dönüştürülmüştü.

• 12 Mart sabahı Ermeniler tarafından sadece şehirde hunharca katledilen çocuk-çocuk masum halkın sayısının 9.562 kişi; köylerdeki katliamların ise bu sayının çok çok üzerinde olduğunu Atatürk Üniversitesi Öğretim Üyelerinden Doç. Dr. Betül Arslan’ın “Erzurum da Ermeni Mezalimi” adlı kitabından öğreniyoruz.

Dadaşlar;

Yaklaşık 1 asır önce Rus ve Ermeni işgali altında Doğu Anadolu Bölgesinde canice katledilen Atalarımızın, dedelerimizin, ninelerimizin aziz hatıraları önünde saygıyla eğilmeliyiz. Onlara, Cenab-ı Hak’tan sonsuz rahmet dilemeliyiz ve O acıları bize yaşatmış olan Ermenilerin, bugün dünyada Atalarımıza gösterdikleri saygısızlıklar karşısında dik durmalı, suskunluğumuzu bozmamalı, onların bu haksızlıklarına Dadaş ruhu ile “DUR!” demeliyiz.

Ermeniler, Erzurum’u, Kars’ı, Ardahan’ı daha birçok vatan toprağına sahip çıkmak istiyorlar. Ağrı Dağı bizindir diyorlar, Garin ismini verdikleri Erzurum’u; kurmak istedikleri Büyük Ermenistan’ın başkenti yapmak istiyorlar. Onların bu hezeyanlarını mutlaka susturmaliyiz.

Dadaşım;

Sen, bu kanlı yıkımın üzerinden daha 1,5 yıl geçmeden silkinerek ayağa kalkmasını bilen ve bu vatanın kurtuluşunun temeli olan Erzurum Kongresi’ni yapan ecdatların torunusun. Bu şeref bilincinde ol. Onlara layık olmaya çalış. Geçmişini iyi tanı. Tarihine ve Ata’na sahip çık. Bu vatani koru. Bu vatanın düşmanlarıyla her yerde mücadele et. Bu millete hor bakanlara karşı gücünü göster. Göster ki; atan, deden, ninen seninle onur duysunlar. Göster ki; vatan semalarında minarelerden ezan sonsuza kadar yankı-lansın. Ay yıldızlı şanlı bayrak sonsuza kadar dalgalansın.

Göster ve böylece sonsuza kadar AY YILDIZLI BAYRAK ALTINDA YAŞA-MAYI HAK ET.

Bugün şehitlerimizi anma günüdür. Onları rahmet ve şükranla yeniden yâd ediyor ve sizleri Fatiha’ya davet ediyorum. Gününüz kutlu, bahtınız mutlu olsun.

Allah’a (C.C) emanet olunuz. Saygılarımla.

Bu yazı; **Türkiye Haber Ajansı - www.turkiyehaberajansi.com** İnternet Gazetesinde 29.03.2014 tarihinde Köşe Yazıları bölümünde yayınlanmış ve 28.06.2021 tarihine kadar 733 807 kişi tarafından okunmuştur. Halen Okunmaktadır.

YİNE BİR 12 MART SABAHI

12 Mart 1918 Erzurum'un düşman işgalinden kurtuluş günü.

12 Mart 1921 İstiklal Marşı'mızın TBMM'de kabulü.

Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak, Korkma sönmez bu şafaklar, Korkma sönmez, Korkma! Korkma! Korkma!

Çünkü sen, korkacak bir neslin torunu değilsin. Çünkü sen, Yaradan aşkıyla insana değer veren bir asaletin oğlusun. Çünkü sen, Hak- batıl mücadelesinde Hakkın tarafında olan bir ülkünün evladısın.

Öyleyse; tarihinle, ecdadınla daima özgün. Onları tanı ve onların bu vatanı sana bırakmak için ne gibi meşakkatlere katlandıklarını ne bedeller ödediklerini öğren. Onların aziz hatıralarına sahip ol, saygılı ol. Bu vatanın ne kadar kıymetli olduğunu idrak et ve Atalarına layık bir evlat olmaya çalış.

Neler yaşandı? 12 Mart 1918 sabahında Erzurum'da.

Yaşananları, o tarihte şehrin polis müdürlüğü görevini yürüten Kantarcızade Hacı Mustafa Efendi bir yıl sonra şöyle anlatıyor; ***"12 Mart Erzurum'un Kurtuluş Bayramının Yıldönümü. Aziz Vatandaşlar, Hemşeriler, Kahraman Türk Ordusu.***

Bilir misiniz bugün hangi gündür? Bugün bizi esaretten hürriyete, ölümden hayata kavuşturan bir gündür. Bugünün büyüklüğünü, ehemmiyetini iyice bilelim. Hele sizler, dükkü kara günün, büyük şehitlerin yavruları olan siz gençler, kurtuluş gününü hiç unutmamalısınız.

Bugün bizim en büyük bayramımızdır. Bugün Türk Hükümeti'nin Şarktaki güzel toprakları, yüksek dağları mert kanıyla sulayarak düşmana göğüs geren fedakâr Erzurum'u karanlık bir günden kurtardığının yıl dönümüdür. Bugün kandan ateşten, işkenceden, zulümden, süngüden, kurşun ve baltadan, hançerden, kurtulduğumuzun yıl dönümüdür.

1332 senesi Harb-i Umumi' de Erzurum'un Ruslar tarafından işgalinden bir müddet sonra o vakit Rusya'da çıkan büyük bir ihtilal üzerine Erzurum'dan Ruslar çekilmiş ve Erzurum, vahşi Ermeni çetelerinin elinde kalmıştı. Bu vaziyetten istifade eden bu canavarlar umumi halkı imhaya karar vermişlerdi. Ve imha siyasetine büsbütün başlamışlardı. Gün geçtikçe zulüm ve dehşetlerini attırıyorlardı. Bugünün arifelerinde kahraman Türk Ordusu'nun Erzurum'u istirdat edeceğini anlamış olacaktı ki bu imha siyasetini son haddine çıkarmağa karar vermişlerdi.

Gece gündüz bütün şehir halkı kanlı sahneler içinde yuvarlanıp gidiyordu. Ateşler büküm büküm biçare halkı cayır cayır yakıyordu. İşkenceler, zulümler yapılıyor, kapıları çalıp erkekleri dışarı çıkarıyorlar, ameleye ihtiyacımız var, parasıyla geliniz, çalışınız denilerek masum vatandaşlar aldatılıyorlardı. Bu canavarlar erkeğimiz yok diye eskâr eden kadınları saçlarından tutup şehrin İstasyon Köprüsü'ne götürüyorlardı. Masum halkı gerek erkek ve gerek kadınları, kafalarından baltalar ile yarıyor, eziyor, öldürüyorlardı. Bu ölüme, bu figana, bu acıklı feryada gökte melekler bile sızlıyorlardı. Hatta gökte ucan kuşlar bile bu mezalimi gördükçe sağa sola uçuşarak kaçıyorlardı. Çünkü süngüler bağırsakları deliyordu. Kurşun ciğerlerden geçiyordu. Baltalar kafaları parçalıyordu, hançerler bağırsakları döküyordu. Kadınlar kocalarını, evlatlarını kaybetmiş, anneler kardaşlarını gömmüş, hemşireler matemlere bürünmüş, gözyaşları döküyorlardı. Babalarını istasyondan çalışmaktan geleceklerini bekleyen çocuklar ne olduğunu anlamayarak şehrin her tarafında atılan silah seslerinden feryat içinde titreyiyorlardı. Şehitlerimiz yığın yığın can veriyorlardı. Her şey mahvolmuş, şehrin en mühim hanelerine, mağazalarına ve bütün resmi dairelerine ateşler verilmiş, büsbütün ümitler azalmış mesalih-i kahriye elinde.

Düşmanlar silahsız biçare halkı büsbütün imha etmeğe çalışıyorlardı. Facia her tarafta devam ediyordu. 11 Mart gecesi Ilıca'da Haydarî ve Yağmurcuk Köylerinde cebr-i taarruz yürüyüşüne emir verilen parlak süngünlü Türk Ordusu, 12 Mart Çarşamba günü şehre girmişti. Şarktan şehre güneş doğar, garptan ikinci bir güneş daha Erzurum'un üzerine doğmuş, şehrin muhtelif kapılarından Türk'ün ve Türk aslanlarının çelik süngüleri görünmüştü. Ermeniler kaçıyor, Türk askerlerinin silah sesleri halkı sevindiriyordu.

Erzurum'a hücum eden Türk aslan askerleri kapıdan şehre girerken, yaşanan faciaları görmeleriyle ağlaya ağlaya, koşarak kaçmakta olan Ermenilerin arkalarından koştukları tarif edilmez bir gün, bir saat idi. Bu vaziyet karşısında korkak, kahpe düşman her şeyi yerli yerinde bırakarak, en ufak mukavemet eseri şöyle dursun, canını kurtarmak için şaşkınlık dolayısıyla bazıları, firar istikametini bile düşünmeyerek ordumuzun geldiği tarafa koşarak, Türk askerlerinin eline şuursuz bir halde ellerini öperek teslim diye esir düşmüşlerdi. İşte bu saatte askerın şehre girdiğini haber alan halk sokaklara koşarak, o büyük kurtarıcıları karşılamış, ellerini öpmüş, boyunlarına sarılmış, layık oldukları her nevi muhabbet ve hürmeti ifa etmişlerdi. Hatta halk kadın, erkek ve çocuklar askerlerin atlarının ayağı altındaki kar ve çamurlara ve çarıklarının ve çoraplarının altlarını bir şükran vecibesi olmak üzere yüzlerine sürüyorlardı. Bir saat sonra şehir baştanbaşa kurtarılmış, korkak düşmandan eser kalmamıştı. Halkın sevincine payan yok idi.

Fakat kederleri ortadan kalkmış değildi. Ana evladını, bacı kardaşını, çocuk babasını, baba oğlunu arıyordu. Düşman mezaliminden, şehrin haricinde ve dahilinde büyük şehitlerimiz al kanlar içinde yatıyordu. Vadesi yetmeyenlerde can veriyorlardı. (Ah of, vay diye bağıyorlardı.) İşte oğlum vay, işte kardaşım of, işte babam diyip feryad-ı figanla cenazelerin üzerlerine atılanların adetleri binlerden fazla idi. Erzurum dahilinde yaptığım tesbitte, bu fecayinin kurbanı olanların miktarı 9562 nüfustan ibaretti. Kaza ve köylerinde tahminen bunun iki katı tahakkuk etmiştir.

Ey Erzurumlular! Bu olayları evladınıza çok canlı olarak anlatınız. Geçmişte bir faide yoktur. Gelecekte bütün gayret alınız. Bu arz ettiğim Erzurum tarihinde ciltler dolusu birkaç cilt olarak yazılabilecek vak'aların bir tek yaprağıdır.

Ey vatanın gelecekte birçok ümit verici, bilici yurtlarında okuyan genç yavrular! Ey Erzurumlular! Bu büyük günde size hitap ediyorum. Bütün Türk tarihindeki şehit babalarımızın, şehit kardaşlarımızın, şehit annelerimizin, şehit bacılarımızın, şehit küçük yavrularımızın o mübarek ruhları, bizim şimdi üzerimizde uçuşup diyorlar ki, kurbanı olduğumuz Erzurum'un Kurtuluş Günü hayatta kalan ecdadımıza, hemşerilerimize aydın olsun. Bugünü unutmasınlar. Tarih gibi okusunlar."

Rus ve Ermeni işgalinde Yeğenağa, Gül Ahmet, Kemhan ve Dervişağa camilerinde imamlık yapan ve 12 Mart 1918'de fırka kumandanı Yüzbaşı Recep (Peker) tarafından emniyet müdürlüğüne getirilmiş olan Kantarcı Mustafa Efendi işte bunları anlatıyordu.

Savaşın önce 50 bin den fazla nüfusa sahip Erzurum'da savaşın sonra 8 bin kişi ayakta kalabilmiş. Şehir yakılmış yıkılmış. Neredeyse yok olma durumuna gelmiş.

Ama bu asil halk, bu cefakâr ve çilekeş insanlar, bu yıkıntının üzerinden 16 ay geçmeden; bir büyük olayın, Erzurum Kongresinin kahramanları olmuşlar ve bugünkü Cumhuriyetin temelini Erzurum'da atmışlardı.

Çünkü onlar şu ülkeye inanmışlardı;

"Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet,

Hakkıdır Hakka tapan milletimin İstiklal"

Bu vatani bizlere emanet eden aziz ecdadımızı hûşû ile saygı ile ve rahmetle anıyor, Cenabı Hakk'ın, onları en güzel makamlara ulaştırmasını, Sevgili Peygamberimizin şefaatlerine nail olmalarını gönülden niyaz ediyorum.

Saygılarımla.

***Güney cephesi ve Kudüs:** 1917 yılının Mart ayında Sina çölünü geçen İngilizler, Filistin üzerinden saldırıya geçtiler. 26 Mart ile 21 Nisan arasında yapılan Gazze savaşlarında düşman durduruldu. Genel Kurmay başkanlığı Almanların önerisi üzerine yeni bir yapılanmaya gitti. Irak ve Suriye cephelerindeki ordular birleştirildi ve Yıldırım Orduları Gurubu adını alan bu yeni yapının başına Alman general von Falkenhayn getirildi.

IV. Ordu komutanı Cemal Paşa, Ermenilerin tehciri konusunda hükümetle anlaşmazlık yaşamış, yetkisindeki bölgelerde ikamet eden Ermenileri korumaya çalışmıştı. Daha sonraları başına buyruk hareketler yapmaya, devlet kurma hayallerine kapıldı. Yıldırım Orduları Gurubunun kurulması ile, ordu komutanlığı görevinden ayrılmak zorunda kaldı ve İstanbul'a geri döndü,

Yeni komutan Alman general, çok beceriksiz ve kalitesizdi. Osmanlı subaylarının ikazlarına rağmen yanlış yönetim ile İngilizlerin hücumlarını durduramadı. Kısa sürede görevden alındı ama bozgun başlamıştı. Çok kanlı mücadeleler sonunda 9 Aralık 1917 de Kudüs, İngilizler tarafından ele geçirildi. Böylece Haçlı savaşları dönemindeki 88 yıllık Latin Krallığı dönemi hariç, 637 yılından bu yana 1192 yıl Müslümanların yönetiminde kalan Kudüs elden çıkmıştı.

Bu olay Hristiyan dünyasında büyük sevinçle karşılandı. İngiliz General Allenby kutsandı. Ancak en büyük coşkunluğu Yahudiler yaşadılar. Yaklaşık 1900 yıllık sürgün sona ermiş, Yahudiler kutsal topraklarına kavuşmuşlardı.

***1918 yılı Kafkas cephesi:** Bu cephede zafer, güney cephelerinde yenilgi vardı. Osmanlı Ordusu, 5 Mayıs 1918 da Gümrü anlaşması imzalandıktan sonra ilerlemedi. Ancak Kafkasya'da daha önce Irak Cephesinden gelen Osmanlı askerleri bulunmaktaydı. Enver Paşanın yeğeni olan Nuri Paşa bu askerleri Gence'de örgütleyerek Maverayı Kafkas Ordusunu kurdu. Bu ordu 15 Ekim 1918 de Ermenilerin elinden Baküyü aldı ve buradaki İngiliz askerlerini esir etti. Savaş bitmeden bu cephede, tam bir zafer kazanılmıştı. Ama! Savaş kazanılamamıştı ve Ermeni vahşeti bitmemişti.

Doğu cephesinde Osmanlının başına dert olan Ermeniler, nasıl bir topluluktu? Kişisel ve toplumsal özellikleri neydi? Şimdi yabancıların gözü ile Ermenileri yakından tanıyalım

Ekim 1917- 1918 tarihleri arasında yaşananları ve Ermenilerin karakterlerini anlatan yazı dizisini birlikte okuyalım.

*Bu yazı; **Türkiye Haber Ajansı - www.turkiyehaberajansi.com İnternet Gazetesinde** 23.11.2013 tarihinde Köşe Yazıları bölümünde yayınlanmış ve 28.06 2021 tarihine kadar 138 023 kişi tarafından okunmuştur. Halen Okunmaktadır.

OKUDUKÇA-I

Evet. Okudukça her şey daha iyi aydınlanıyor. Bilgisizliğin getirmiş olduğu karanlıklar, sisler kayboluyor. Gerçekler ortaya çıkıyor. Yirminci asrın başlarında Osmanlı Ermenilerinin Müslüman Türklere neler yaptıklarından bahsediyorum. Bu konuda daha önceleri de birkaç yazı yazmıştım. Ama dediğim gibi okudukça, inceledikçe yeni bilgiler ediniyorum. O bilgileri sizinle paylaşmak isterim. Dilerseniz buyurun;

Bu bölümde, **Doç. Dr. Seyit SERTÇELİK'in Rus ve Ermeni Kaynakları ışığında Ermeni sorununun ortaya çıkış süreci** (TBMM yayını no 131, Ocak 2009) adlı kitabından alıntılar yapılarak, Birinci Dünya Savaşı öncesinde Osmanlı Ermenilerinin devlete baş kaldırıışlarını ve Osmanlı Ermeni toplumunun davranışlarına hâkim olan psikolojik durum özetlenmiştir.

A-Birinci Dünya Savaşı öncesi Osmanlı Ermenilerinin çıkardıkları isyanlar

***Osmanlı Devleti'nin yaptığı ıslahat çalışmaları:** 3 Kasım 1839 Tanzimat Fermanının ilanı 30 Mart 1856 Islahat Fermanının ilanı 24 Mayıs 1860 Ermeni Milleti Nizamnamesinin yayınlanması 17 Mart 1863 Ermeni Milli Meclisinin kurulması.

***Uluslararası antlaşmalar:** 03 Mart 1878 Yeşilköy (Ayestafanos) antlaşması (madde 16) 13 Temmuz 1878 Berlin antlaşması (madde 61)

Bu antlaşmalar ile Osmanlı Devleti'nin; Ermeni toplumu için iyileştirme çalışmaları yapması hükme bağlanmış, bu konu antlaşmaya taraf ülkelerin denetimine tabi tutulmuştur. Esasen Rusya'nın 1700'lü yıllarından bu yana Osmanlı İmparatorluğu aleyhindeki yayılma siyasetinde devamlı kullandığı, Kafkasya'daki ve Osmanlı sınırları içindeki Ermeniler; bu antlaşmalar ile bu kere İngiltere, Fransa ve Almanya'nın siyasi, ABD'nin dini ve ticari desteklerini arkalarına almış, Ermeni çeteleri; Osmanlı Devleti sınırları içinde pek çok bölgede isyanlar çıkarmışlar ve bağımsızlık hareketlerine başlamışlardır. **Bu olayları kronolojik olarak sıralayalım;**

20 Haziran 1890 Erzurum isyanı: 1 Osmanlı askeri ölmüş. 2 asker yaralanmış. 15 Ermeni isyancı ölmüş. 200 kişi yaralanmış.

5 Temmuz 1890 Kumkapı isyanı: 2 polis ölmüş, 1 polis yaralanmış, 10 Ermeni gösterici ölmüş, 6 kişi yaralanmış.

9 Eylül 1893 Merzifon isyanı: 25 Osmanlı askeri ve 10 Ermeni gösterici ölmüş.

1-23 Ağustos 1894 Sasun isyanı: 2400 Müslüman, 300 Ermeni gösterici ölmüş.

18 Eylül 1895 Babiali isyanı: 150 – 200 Ermeni ölmüş.

1895 Ekim ile 1896 sonuna kadar yapılan isyanlar: Trabzon, Bayburt, Gümüşhane, Erzurum, Van, Bitlis, Sivas, Diyarbakır, Muş, Harput ve Adana'da yapılan isyanlarda, 220 Müslüman, 182 Ermeni hayatını kaybetmiştir.

Zeytun isyanları: 1862, 1865, 1873, 1878, 1884'te yapılan isyanlara 18 Ekim 1895'te yapılan ve 4 ay süren isyan ile devam edilmiştir. Bu isyanda geçici ihtilal hükümeti kurulmuştur. Bu son isyanda 20000 Müslüman ve 3500 Ermeni hayatını kaybetmiştir.

3-11 Haziran 1896 Van isyanı: 300 Müslüman ve 500 Ermeni hayatını kaybetmiştir.

14 Ağustos 1896 Osmanlı Bankası'nın işgal edilmesi: Bu olay, dış tahrik açısından Osmanlı Devleti'ne tam bir kafa tutma hareketidir.

1899- 1901 Muş olayları: Kürt köylerine yapılan baskınlarla yoğunlaşan olaylar Ermeni çeteciler Antranik ve Serop'un yönetimlerinde gerçekleşmiştir.

Ocak 1904 İkinci Sasun isyanı: Antranik tarafından yönlendirilen bu isyanda 100 Müslüman, 100 Ermeni hayatını kaybetmiştir.

21 Temmuz 1905 Sultan II. Abdulhamit'e suikast: Bu harekatta, 26 kişi ölmüş, 58 kişi yaralanmıştır.

25 Haziran 1907'deki Bitlis isyanı: 105 Müslüman öldürülmüştür.

14 Nisan 1909 Adana isyanı: 1850 Müslüman ve 17000 Ermeni hayatını kaybetmiştir.

-Kayıplar toplamı: Bu olaylarda 25029 Müslüman, 21922 Ermeni hayatını kaybetmiştir.

Bu rakamlara Rus işgalinde bulunan Kars ve Ardahan'da Ermenilerin 1914 yılında yaptıkları katliamlarda katlettikleri 30 bin Müslüman sayısını ilave edersek, Müslümanların kayıpları 55 bine yükselir. Ama bu olaylar nedeniyle Ermeniler; Avrupa kamuoyuna Osmanlılar 300 bin Ermeni'yi katlettiler yaygarasını yapmışlardır.

Ermenilerin bu hareketlerinin yorumunu yapalım:

Osmanlı Devleti'nin zayıfladığını ve giderek yıkılma noktasına geldiğini umut eden Ermeniler, nüfus olarak azınlıkta olmalarına rağmen, Hristiyan camiasını arkalarına alarak, onları her türlü yalanla alabildiğine kandırarak Osmanlı sınırları içinde bağımsız devlet kurma hayallerine kapılmışlar ve bu isyanlarla Osmanlı Devleti'ne resmen kafa tutmuşlardır. Ermenilerin bu hareketlerinde Osmanlı sınırları içinde faaliyette bulunan ABD misyonerlerinin ve ABD okullarının son derece büyük etkisi olmuştur.

B- Osmanlı – Ermeni toplumunun davranışlarının psikolojik incelenmesi:

Ermenilerle ilgili Rus, Ermeni ve diğer Avrupalı yazarların yazıları ile Rus arşivlerindeki askeri raporlar ve belgelerin ışığında; **Osmanlı-Ermeni toplumunun psikolojik durumu ana hatlarıyla şöyle özetlenebilir;** Ermenilerde bireysellik duygusu son derece ileridir. Kendilerine değer verirler ve verilmesini isterler.

Ermenilerde milli duygular çok gelişmiştir. Ermeniler, Ermeni oldukları için gurur duyarlar. Ermenistan'ın ilk Başbakanı olan **Kaçaznuni**'ye göre **“Ermeni halkı, kendine aşıktır.”**

Bu iki duygu; yabancıların teşvikleriyle Ermenileri bağımsız devlet kurma arayışlarına sürüklemiştir.

Ermeniler, ileri derecede girişimcidirler. Her meslekte ön sıralarda yer almaya çalışırlar, Osmanlı toplumunda da pek çok konuda öne çıkmışlardır.

Ermeniler, olaylar karşısında **“Bağırarak-Çağırarak”** isyânkar tavır sergilerler. Ermenilerin bu özelliği bir Rus şiirinde şöyle yer alır; **“Dar bir karyolada, yalnız yatmaktayım. Yan koğuşta, Ermeni bağırmakta”** Rus yazar Veliçko'ya göre **“Bağırarak, tipik bir davranıştır. Ermeniler her konuda bağırmaya yatkındırlar.”**

Ermeniler, tarih boyunca çevrelerindeki güçlü devletlere bağımlı yaşadıklarından, Veliçko'nun ifadesiyle onlara sistematik olarak ihanet ederler.

Rus yazar Yevetski'ye göre **Ermeniler, kurnaz ve numaracı insanlardır.**

Ticari başarıları nedeniyle Musevi'lere benzetilirler. Kurnazlık konusunda **Alman seyyah Kerte** **“Rum iki Musevi'yi, Ermeni ise iki Rum'u aldatır”** deyişinin her yerde doğrulandığını söyler. Kerte, **“Anadolu'da sizi herhangi bir yerde aldatan olursa, demek ki siz Ermenilerle iş yaptınız”** der ve ilave eder **“Bir Türk ile iş yaptığın zaman söz yeterlidir. Rum ile yazılı sözleşme yaparsınız. Ermeni ile ise yazılı olsa dahi hiçbir iş yapmam. Çünkü onların yalancılığı ve entrikalarından yazılı şartlarla bile korunamazsınız”** der.

Fransız yazar A. Dumas ise **“Bir Ermeni ile anlaşma yapacaksanız ona bir kâğıt imzalatın ve inkar etmemesi için yanınızda iki de şahit bulundurun”** diye yazar.

Rus Genel Kurmayında görev yapan subayların raporlarında, Ermenilerin çıkarıcı, fırsatçı ve ticarete vurguncu oldukları anlatılır.

Rus komutan Tveredohlebov (Erzurumdaki topçu komutan) Ermenileri oldukça yeteneksiz, asalak, açgözlü ve başkalarının sırtından geçinen kişiler olarak değerlendirir.

Belçika'lı hukukçu Jacquyens, Ermenilerin ketum, Kaçaznuni ise içe kapalı olduklarını söyler.

-Ermeniler kararlıdır. Kafalarına koyduğu şeyi, zorluğu ne olursa olsun yapmaya çalışırlar. **-Ermeniler dindardırlar.** Kiliselerine bağlıdırlar. Ermeni kilisesi onların bir milli sembolüdür. **-Ermeniler dillerine bağlıdırlar.**

Gürcüler, “Ermeni geldi. Yeni bir bela getirdi” derler.

Azeriler, “Ermenilerin yolunu aydınlatmak için on parmağını mum olarak yakasan, sana teşekkür etmezler”

Ermeniler, gizli örgüt kurmada mahir, komplo kurmada oldukça başarılıdırlar.

Basını kendi lehlerine kullanmada çok beceriklidirler.

Ermeniler, olayları, sayıları oldukça abartmaya yatkındırlar.

Veliçko “Ermenilerin söyledikleri sayıların bir sıfır fazla olduğunu” söyler.

Rus general Mayevsky ile **İngiliz yüzbaşı Norman**'da aynı fikirdedirler.

Gürcü yazar Çavcadze **“Ermeni tarihçiler, yaratıcı bilgiler kullanmak suretiyle okuyucuyu aldatmakta epey ustadırlar”** der.

Ermeni yayıncıların ve Taşnaksutyan mensuplarının **“Yalan üstüne yalan söyledikleri”** bizzat Ermeni devlet adamı **A. Myasnikyan** tarafından ifade edilmiştir.

Rus general Mayevsky de Ermeni basınının halkı yanlış bilgilendirdiğini, basının yalanları nedeniyle halkın gerçekleri öğrenemediğini, bu propagandalarının nelere mal olduğunu ifade ederek **“1894-1897 yılları arasında yayılan yalanın, Ermeni halkını yanlış ve maksatlı bir yola soktuğunu”** söyler.

Ermeniler yaptıkları propagandalar ile gerçekleri gizlemede ve saptırmada çok mahirdirler. Ermenilere yönelik dehşet ve vahşetler iddialarıyla bağırımları artırmak gerektiği, Ermeni siyasetçiler tarafından kabul edilmiştir.

Ermeniler, heyecanlı bir yapıya sahiptirler. Yönlendirilmeye çok yatkındırlar. Bu sebeplerle özellikle başta Rusya ve İngiltere olmak üzere diğer güçler kendi çıkarları için Ermenileri kullanmayı tercih etmişlerdir.

İkinci Cumhurbaşkanı İsmet İNÖNÜ, meclis konuşmalarından birinde *“İsrarlı bir şekilde yapılan ve yalan üzerine kurulu propagandaların önünde durmak mümkün değildir”* demiştir.

Ani Harabelerinin surlarında Nazi Almanya’sının gamalı haçını görürsünüz. Amerikalı yönetmen **Oliver Stones**’un **JFK** filminden **Hitler**’in söylediği şu söz son derece önemlidir **“Rakamlar ne kadar büyük olursa, inandırıcılığı o kadar yüksek olur”** acaba **Hitler** bu öğretiyi **Ermeniler**’den mi aldı?

Ermeniler, yaşanan olayları yalan üzerine kurmayı ve rakamları alabildiğine abartmayı meslek edinmişlerdir. Özellikle 1965’ten bu yana yapmış oldukları yayınlarla, Osmanlı Devleti’nin son yıllarındaki olayları, alabildiğine çarpıtarak dünya kamuoyunu yanlarına almayı başarmışlardır. Bugün biz Türkler, bu yalanlarla oluşan dünya kamuoyuyla baş etmek durumundayız. Saygılarımla.

*Bu yazı; **Türkiye Haber Ajansı - www.turkiyehaberajansi.com** **İnternet Gazetesinde** 07.12.2013 tarihinde Köşe Yazıları bölümünde yayınlanmış ve 28.06 2021 tarihine kadar 277 926 kişi tarafından okunmuştur. Halen okunmaktadır.

OKUDUKÇA 2

Bu bölümde, 1910 –1922 yılları arasında Ermenilerin Anadolu’da ve Kafkasya’da yapmış oldukları katliamları inceleyeceğiz.

Bugüne kadar Ermeniler, “Osmanlı Devleti, Tehcir ile bize soykırım uyguladı” fikrini dünya Hristiyan kamuoyuna anlattılar, rakamları alabildiğine abartarak, olayları alabildiğine trajik hale getirerek onları inandırdılar.

Tarihi gerçeklerden uzak toplumumuz ise; onların yani Osmanlı Ermenilerinin, Osmanlı Müslüman halkına uyguladıkları katliamlardan bihaber, bu yalan ve dolan üzerine kurulu propaganda karşısında savruldu, adeta çaresiz kaldı.

Hatta içimizdeki çürük yumurtalar bu iddialar karşısında Ermenilere hak veren beyanlarda bulundular ***“Özür dilemekten ne çıkar?”*** gafletine düştüler.

Türkiye Arşivler Genel Müdürlüğü 2005 yılında yayınlamış olduğu belgelerle bu cehaletimizi giderdi. Osmanlı Ermenilerinin Müslümanlara karşı giriştiği katliamları yer ve zaman göstererek açıkladı. Bu bilgilerle gerçek canilerin kimler olduğu açıkça ortaya çıktı. Daha doğrusu ben bilmiyordum, bilgilendim. Şimdi sizlerin de bilgilenmesi için 1910-1922 yılları arasında Ermenilerin Anadolu’da ve Kafkasya’da gerçekleştirdikleri katliamlara ait bilgileri sunuyorum.

ANADOLU’DA ve KAFKASYA’DA YAŞANAN ERMENİ VAHŞETİ (1910 -1922)

T.C Başbakanlık Arşivleri Genel Müdürlüğü’nün 18 Nisan 2005 tarihinde açıkladığı bilgi ve belgelere göre; 1910-1922 arasında Anadolu’da 523955 Türk’ün Ermeni çeteler tarafından katledilmiş olduğunu öğreniyoruz.

Arşivler Genel Müdürü Doç. Dr. Yusuf SARINAY, bu açıklamasında şu gerçekleri ifade etmiş:

“Tarihimizle yüzleşince kendi kayıp ve acılarımızla karşılaşılıyor. Ermeniler, bir devlet kurmak için Fransız, İngiliz ve Rus’ların vadettiği topraklarda bir çoğunluk oluşturamamışlar. Bu durum büyük devletler tarafından da dile getirilmiş.

İşte bu nedenle, yani çoğunluk oluşturabilmek için, belirli bölgelerde sistematik katliamlar yapmışlar. Katliamların özellikle Doğu Anadolu ve Çukurova’da yoğunlaşmasının nedeni, bu bölgelerde nüfus çoğunluğunu sağlamak.

Bu nedenle söz konusu bölgelerde yoğun etnik temizliğe girişmişler ve canlarını kurtarabilenleri, bu bölgelerden göç etmeye zorlamışlar. Böylece nüfus çoğunluğunu sağlayarak büyük Ermenistan hayalini gerçekleştirmeyi amaçlamışlar.”

Her katliamın belgesinin bulunduğunu söyleyen **SARINAY**, bunların yerel yöneticilerin İstanbul Hükümetine gönderdiği yazı ve raporlarla, yabancı gözlemcilerin hazırladığı tutanaklardan oluştuğunu bildirmiş ve arşiv belgeleriyle Ermeni çetelerinin yaptığı katliamları tarih, yer ve isim olarak tek tek açıklamış.

Ermeni çeteleri tarafından yapılan katliamların yıllara göre durumu;

1910 yılında 10 şehit
 1914 yılında 30 000 şehit
 1915 yılında 92 207 şehit
 1916 yılında 231 172 şehit
 1917 yılında Bilinmiyor
 1918 yılında Bilinmiyor,
 1919 yılında 9 003 şehit
 1920 yılında 146 083 şehit
 1921 yılında 15 476 şehit
 1922 yılında 4 şehit
 Toplam 523 955 şehit.

Ermenilerin yaptıkları katliamlar yıllara ve bölgelere göre şöyle gerçekleşmiş;

BÖLGELER	1910 1914	1915	1916	1917 1918	1919	1920	1921 1922	TOPLAM
Van Ve İlçeleri		25514 10101	163541 16829	Bilinmiyor				215985
Kafkasya			1316	Bilinmiyor	4091	78931	12030	96368
Kars Ardahan Ve ilçeleri	30000			Bilinmiyor	1546	17013 24345	148	73052
Bitlis		56512	10323	Bilinmiyor				66835
Erzurum Ve ilçeleri			2563	Bilinmiyor	587	8961 15918	1215 2083	31327
Muş Malazgirt		80	500 20000	Bilinmiyor				20580
Doğu Beyazıt			14000	Bilinmiyor				14000
Adana, Gaziantep, Kahramanmaraş, Niğde, Şanlıurfa, Iğdır, Doğu Karadeniz, diğer köyler ve kasabalar	10		2100	Bilinmiyor	2779	915	4	5808
Toplam	30010	92207		Bilinmiyor	9003	146083	15480	523955

Van ve ilçeleri **215985**, Kafkasya **96368**, Kars, Ardahan ve ilçeleri **73052**, Bitlis **66835**, Erzurum ve ilçeleri **31327**, Muş ve ilçeleri **20580**, Doğu Beyazıt **14000**, Adana, Gaziantep, Kahramanmaraş, Niğde, Şanlıurfa, Iğdır, Doğu Karadeniz, diğer köyler ve kasabalar **5808** Toplam: **523955**

Arkadaşım;

Yukarıda gösterilen gerçekleri iyice incele ve Osmanlı halkı olan Ermeni çetelerinin, Osmanlı Müslüman halka uyguladıkları bu zulmün gerçeklerini kavramaya çalış.

“Bu çeteler, bu katliamları niye yapmışlar?” diye kendine sor ve cevabını bulmaya çalış. Katliamların amacının büyük Ermenistan hayalini gerçekleştirmek olduğunu gördün. Değil mi?

Bu haksızlığı bugüne kadar bilmiyor idiyisen şimdi öğrendin. Bundan sonra bu bilgiler ışığında hareket etmeye çalış.

Tehcirde “Osmanlılar bize soykırım uyguladılar” diyerek dünyayı ayağa kaldıran bu insanlar, yaptıkları bu katliamları görmezden gelebiliyorlar ve bu olayları yok sayabiliyorlar. Nasıl bir vicdanla karşı karşıya olduğunun farkına var.

Gözü dönmüş Ermeni Militanları bu cinayetlerine devam ettiler. Başta Talat Paşa, Said Halim Paşa ve Cemal Paşa olmak üzere birçok Osmanlı devlet adamını katleddik “İntikamımızı aldık” dediler.

Kurdıkları **Asala Terör Örgütü**yle 35 T.C Dışişleri mensubumuzu da hunharca cinayetlerle şehit ettiler.

Bir T.C vatandaşı olarak sizlerden; 1910-1920 yıllarında Anadolu’da ve Kafkasya’da Ermeni çeteleri tarafından katledilen 523955 Müslüman Türk’ün, Ermeniler tarafından şehit edilen Devlet büyüklerimizin ve Asala terör örgütüne şehit edilen 35 Dış işleri mensubumuzun huzurlarında saygıyla eğilmenizi ve onlara Cenab-ı Hak’tan’tan sonsuz rahmet dilemenizi ve şehitlerimizin aziz hatıralarına sahip çıkmanızı ve bu gerçekler ışığında; **Kim SOYKIRIM YAPMIŞ? Osmanlılar mı? Ermeniler mi?** sorusunu aklınızda ve vicdanınızda cevaplandırmanızı bekliyorum.

ERMENİ VAHŞETİNE ŞOK BELGE

Mahkeme kararı
Kafkas Ordu
Karargahı’na bağlı
askeri mahkemede
bir dosya: Ermeni
gönüllüler, Türk
kadın ve kızlarına
tecavüz ve
işkenceden
suçlu
bulunmuştur.

Generalin çektiği telgraf

*Bu yazı; **Türkiye Haber Ajansı - www.turkiyehaberajansi.com** İnternet Gazetesinde 14.12.2013 tarihinde Köşe Yazıları bölümünde yayınlanmış ve 28.06.2021 tarihine kadar 306 393 kişi tarafından okunmuştur. Halen Okunmaktadır.

OKUDUKÇA-3

Bu bölümde, 1914 ile 1922 yılları arasında Anadolu’da ve Kafkasya’da yani Ermenilerin yaşadığı coğrafyada neler yaşandı? sorusunun cevabını, 28 Mayıs 1918 tarihinde kurulan ilk Ermenistan Cumhuriyetinin Başbakanı olan **Ovanes KAÇAZNUNİ**’nin **Ermeni Taşnaksütyun Partisinin** 1923 Nisan ayında Romanya’da yapmış olduğu kongredeki konuşmasından alıntılar yaparak öğrenebiliriz.

Ovanes KAÇAZNUNİ, bu kongrede neler söylemiş?

Taşnak Partisinin Yapacağı Bir şey Yok (1923 parti konferansına rapor) - Kaynak Yayınları: isimli kitabından okuyalım.

“1914 sonbaharında Türkiye, henüz savaşan taraflardan birine katılmadığı ve buna hazırlanmadığı dönemde Güney Kafkasya’da büyük gürültü içinde ve enerjik biçimde Ermeni gönüllü birlikleri oluşturulmaya başlandı. Sadece birkaç hafta önce Erzurum’da yapılan kongrede gönüllü birlikler konusunda alınan olumsuz karara rağmen, Ermeni devrimci Taşnaksütyun partisi, hem bu birliklerin oluşturulmasına hem de bunların Türkiye’ye karşı gerçekleştirdikleri askeri operasyonlara aktif bir şekilde katıldı.”(Sayfa 30)

Osmanlı İmparatorluğu 2 Kasım 1915 tarihinde Rusya'nın, 5 Kasım 1914 tarihinde ise İngiltere ve Fransa'nın savaş ilan etmesiyle Birinci Dünya Savaşına girdi. 18 Aralık 1914 de Osmanlı ordusu Sarıkamış harekâtına başladı. Bu harekât; Ermeni gönüllü birliklerinin içte ve dışta Rusların yanında yer almaları ve Türk ordusuna karşı çarpışmaları nedeniyle başarılı olamadı. Osmanlı ordusu, 10 Ocak 1915'te geri çekilmek zorunda kaldı. Okumaya devam edelim.

“1914 kışı ve 1915 yılının ilk ayları, Taşnak-sütyun da dahil olmak üzere Rus Ermenileri açısından bir heyecanlanma ve umut dönemi-ydi. Biz kayıtsız şartsız Rusya'ya yönelmiştik. Herhangibir gerekçe yokken zafer havasına kapılmıştık. Aklımız dumanlanmıştı. Biz kendi isteklerimizi başkalarına mal ederek, sorumsuz kişilerin boş sözlerine büyük önem vererek ve kendimize yaptığımız hipnozün etkisi ile gerçekleri anlayamadık ve hayallere kapıldık. Güya sarayda naip tarafından sarf edilmiş olan bir takım gizemli laflar dilden dile dolaşıyordu. Sürekli birtakım mektuplara atıf yapılıyor ve tarafımızca bu mektuplar, ileride taleplerimizi öne sürebileceğimiz ve haklarımızı savunabileceğimiz bir zemin olarak sunuluyordu. Oysa ustalıkla düzenlenmiş olan bu mektuplar, genel ve belirsiz öneriler dışında bir şey içermiyorlardı. Ermeni halkının gücü, onun siyasal ve askeri önemi, keza Ruslara verdiği destek fazla abartıldı. Bizim gayet mütevazî imkanlarımıza fazla değer vererek, sonuçta kendi umut ve beklentilerimizi de abarttık.” (S : 31-32)

1915 yılının ilk aylarında savaşan Osmanlı-Rus kuvvetleri geri çekilmiş ve savaş yavaşlamıştı. Anadolu'daki Ermeni gönüllü birlikleri ise isyanlar çıkarmakta katliamlar yapmaktaydılar. Şubat 1915'te Zeytun'da, 15 – 18 Nisan 1915'te ise Van, Çatak ve Bitlis'te isyan çıkardılar; Van'da ve buradan Bitlis'e doğru kaçan 92127 kişiyi katlettiler. Ermeni çetelerinin cephe gerisinde Ermeni Kilisesi ve bir kısım Ermeni halkının desteği ile yapmış oldukları bu katliamlara karşı, Osmanlı Genelkurmayının **“Ermenilerin silahsızlandırılması, dikkatli olunması ve sadık tebaaya zarar verilmemesi”** şeklindeki iki talebi İçişleri Nazırlığı tarafından geri çevrilmiş, Van şehrinde isyan çıkarılması ve yeni katliamların yapılması sebebiyle yapılan üçüncü talep, Osmanlı hükümeti tarafından 24 Nisan 1915 tarihinde karara bağlanmış, bu karar doğrultusunda Ermeni komite merkezleri kapatılmış, bu olaylara karışan **2345 Ermeni tutuklanmıştır.**

17 Mayıs 1915'te Ermenilerin yardımıyla Van, Rusların eline geçmişti.

26-27 Mayıs 1915 tarihinde ise Osmanlı Dahiliye Nazırlığı tarafından Geçici Tehcir Kanunu, 30 Mayıs 1915 tarihinde ise Bakanlar Kurulu kararı çıkarılmıştır.

Tehcir harekâtı, 30 Mayıs 1915'te başlamış, Kasım 1915'te büyük ölçüde tamamlanmış. Aralıklı olarak 1916 bahar aylarına kadar devam etmiştir. Tehcir uygulaması 15 Mart 1916 tarihinde Osmanlı hükümeti tarafında fiilen kaldırılmıştır.

Tehcir edilen kişiler, o zaman imparatorluğun sınırı içinde bulunan Suriye'nin Halep ve Deyr Zor sancaklarında, Irak'ın kuzey bölgelerinde iskân edilmişlerdir.

Bu gerçek; yanında çalıştırdığı Ermeni militanların kendisine ilettiği bilgilere göre hareket eden ve Osmanlı devleti aleyhine raporlar tanzim eden Amerikan sefiri Morgenthau'nun günlüğünde dahi yer almıştır.

Kaç kişi tehciire tabi tutuldu? Prof. Dr. Yusuf HALAÇOĞLU'nun **Ermeni Tehciri** adlı kitabının 95- 98. sayfalarında şu bilgiler verilmektedir; Osmanlı arşivlerindeki bilgilere göre, 438 758 kişi tehcir edilmiş, bu kişilerden eşkiya çetelerinin baskını sonucu hayatını kaybeden 8 – 10 bin kişi ile birlikte yollarda yolculuk, hastalık ve tabi sebeplerle toplam 56 610 kişi hayatını kaybetmiş, 382 148 kişi ise yeni iskân bölgelerine yerleştirilmiş.

Prof. Dr. Türkkaya ATAÖV'ün, **Osmanlı Ermenilerine Ne Oldu?** adlı kitabının 167. sayfasında ise şu bilgileri öğreniyoruz; **Osmanlı Ermeni Milletvekili Bogos Nubar Paşanın** Sevr görüşmeleri esnasında **“Biz Osmanlı ile çarpıştık”** diyerek Fransız **Bakan Gout**'a sunduğu raporda; **yer değiştiren Ermeni sayısı 700 bin olarak belirtilmiş.**

Bu raporda 250 bin kişinin Kafkasya'ya, 40 bin kişinin ise İran'a gönderildiği ifade edilmiş. Bu rakamlardan tehcir dolayısıyla Suriye ve Irak'a gönderilen kişilerin sayısının 410 bin olduğu görülmektedir. Osmanlı Dahiliye nezaretinin 7 Aralık 1916 tarihinde yayınladığı raporda ise 1916 yılı dahil tehcir edilenlerin sayısı 702 900 kişi olarak belirtilmiştir.

Kaçaznuni ise tehcir olayını şöyle anlatıyor;

“1915 yaz ve sonbahar döneminde Türkiye Ermenileri zorunlu göçe tabi tutuldu. Türkler ne yaptıklarını biliyorlardı ve bugün pişmanlık duymalarını gerektirecek bir husus bulunmamaktadır. Sonradan da anlaşıldığı üzere Türkiye’de Ermeni meselesinin temelli çözümü açısından bu yöntem en kesin ve uygun yöntemdi.” (Sayfa 32-33)

1916 yılında Rus karşı saldırısı başladı. Ermeni Milletvekili Armen Garo'nun komutasındaki Kafkas-Ermeni birlikleri, Ruslarla beraber Osmanlı topraklarını ele geçirmeye başladılar. Erzurum 16 Şubat 1916'da Rusların eline geçti. Ruslar, Van, Bitlis, Erzincan ve Trabzon'u ele geçirdiler. Refahiye'ye kadar ilerlediler.

Ermeni çeteleri ise yaptıkları katliamları giderek arttırdılar ve bu olayları cinnete dönüştürdüler. Bu yıl içinde başta Van olmak üzere Bitlis, Muş, Malazgirt, Erzurum, Doğubayazıt ve Kafkasya’da 231 172 Müslümanı katlettiler.

Arkadaşım,

Bu gerçekleri öğrenin, içinizde hissedin ve öldürülen bu insanların masum halk olduklarını düşünün. Atalarımıza reva görülen bu cinayetler karşısında biraz kendinize gelin ve Ermeni propagandasından etkilenerek onlara hak veren veya vermeye meyleden yakınlarınıza, aklınıza ve insafınıza sorun.

Ermeniler, bu Müslümanları niye katlettiler?

Kim soykırım yaptı? Ermeniler mi? Türkler mi?

Bu soruları cevaplamaya çalışın.

Kaçaznuni'yi okumaya devam edelim.

“1915 yılının ikinci yarısı ve 1916 yılının tamamı genel bir yas dönemi oldu. Kıtımdan kurtulabilmiş olanların tamamı, onbinlerce, yüzbinlerce kişi (Antranik’e göre 350 bin kişi) gelip Rusya’nın Ermeni kazalarına doldular. Aç, çıplak, hasta ve korku içindeki insanlar köylerimize ve şehirlerimize doldu. Bu aç kitle, kendisi ekmek bulamayan bir ülkeye gelmiş bulunuyordu. Güçsüz, hasta, dermansız 87 mülteciler açıktaki kalmıştı. Şirak ve Ararat vadileri muazzam bir hastaneyi andırıyordu. Buralarda binlerce Ermeni bizim gözlerimiz önünde, eşiğimizin hemen yanı başında açlıktan ve hastalıktan ölmekteydi. Biz bu değerli insan hayatlarını kurtarmak konusunda acizdik. Kızgınlık ve korku içinde bulunan bizler suçlu arıyorduk ve bu suçlu-yu hemen – Rus hükümeti ve onun kallesçe politikaları – olarak belirledik.” (S 33-34)

Ermeni Bogos Nubar Paşaya göre Ermenistan'a kaçan Ermenilerin sayısı 250 bindir. Bunların akıbeti belli değildir. Bunlar, soğuk, açlık ve hastalıktan ölmüşler, bir kısmı ise buralara niye geldiniz? diyen Ermeniler tarafından öldürülmüşler.

Kaçaznuni devam ediyor.

“Tabi ki bizim gönüllü birlikler Van ile Muş’u bir an önce ele geçirmeye çalışıyorlardı. Oraya Ermenileri kurtarmak için gidiyorlardı. Oysa Rus ordu birlikleri Ermeni gönüllülerinden oluşmuyordu ve onların farklı amaçları vardı. Siyasi bir parti olarak biz; meselemizin Rusları ilgilendirmedigini ve onların gerektiğinde bizim cesetlerimizi çiğneyerek geçip gidebileceklerini unutmuştuk.” (sayfa 34)

Bu cümlelerde Ermeni gönüllü birliklerinin Rus orduları içinde yer aldıklarının açıkça itirafı var.

Anadolu’daki Ermeni çeteleri, Birinci Dünya Savaşı öncesinde örgütlenmişler, Serop Ağpür, Antranik, Kevork Çavuş, Sivaslı Murat, Hamparsun Boyacıyan, Rupen, Avedis, Vartkes, Bedo ve Sebuğ gibi çete başları bu eylemlerini Birinci Dünya Savaşı esnasında da devam ettirmişler, bu isyanları kendilerine göre devrim olarak nitelendirmişlerdir. Ruslarla beraber hareket ederek Osmanlı ordusunu İran’daki Dilman’da yenip Van, Muş ve Bitlis’i işgal eden Ermeni gönüllü birliklerinin başında Antranik ve Sebuğ bulunmaktaydı. *Ermenilerin bu cinayetleri, düzenli Rus birlikleri tarafından tasvip edilmiyordu. Onun için Ermeniler, Ruslardan pek hoşnut değildiler. Ne var ki bu cinayetler karşısında gerekli önlemleri almayan Ruslar da masum sayılmazlardı.*

1917 yılı; Anadolu halklarına bir mucize yaşanacağını işaretleriyle başladı. Rus devrimi patlak verdi. Rus askerlerinin ayarı bozuldu. **Rusya’da neler oluyordu? Bu olayla ilgili Kaçaznuni neler yazmış?** Okuyalım.

“Rusya da demokratik düzen kurulmaktaydı. Gündemde; fevkalade önemli sosyal konular vardı (toprakların kamulaştırması gibi) Tiflis’te Güney Kafkasya Komiserliği ile işçi, asker ve köylü Sovyetleri Güney Kafkasya Merkezi kuruldu. Bunlar, merkezi yönetimin birbirinden bağımsız iki kuruluşuydu ve devlet kurumları oluşturuluncaya kadar bölgeyi yönetmekle görevliyidiler. Yıl sonuna doğru Güney Kafkasya Komiserliği (Seym) güçlendi ve bütün Güney Kafkasya’nın hükümeti haline geldi. 1917 Eylül ayında Tiflis’te Ermeni kurultayı yapıldı. Merkezi Milli Konsey olarak adlandırılan ve kendi yürütme organı olan bir kurum kuruldu. Bu konsey, daha sonra Güney Kafkasya Ermeni halkı adına hareket etti. Hem kongrede hem de kurul ve konseyde öncü rolü Taşnaksüt oynadı. Aynı yılın sonlarında Güney Kafkasya’da bütün Rusya Kurucular Meclisi üyeliği seçimleri yapıldı. Gürcüleri temsil eden Menşevik Sosyal Demokratlar 12, Azerileri temsil eden Musavat 10 ve Ermenileri temsil eden Taşnaksütyun 9 koltuk elde etti. Bu seçimler Ermeni halkının bünyesinde en güçlü, daha doğrusu yegâne güçlü organize partinin Taşnaksütyun olduğunu ortaya koydu. Ne var ki bu meclis toplanamadı. Çünkü 1917 Ekim devriminde yönetimi ele geçiren Bolşevikler, burjuva eğimli ilan edilen Kurucular Meclisinin toplanmasına müsaade etmediler. Güney Kafkasya, Şubat devrimine bağlı kalarak, Sovyet egemenliğini ve Sovyet düzenini tanımadı. 1917 Kasım sonlarında Rus ordusu, demoralize olmaya ve askerler Kafkasya cephesinde firar etmeye başladılar. Cephe korkunç bir hızla düşmekteydi. Ocak sonlarında ise ordu artık yoktu. Önemsiz Ermeni birlikleri, ordu-dan geriye kalan artıklarla birlikte Erzurum hattını savunmakla görevliyidiler. Güney Kafkasya’nın durumu gayet tehlikeli bir biçim almaktaydı.” (sayfa 39-43)

Kafkas cephesindeki Rus ordu komutanı General Prjevalsky, Osmanlı üçüncü ordu komutanı Vehip Paşa’ya müracaat ederek Güney Kafkasya Komiserliği (Seym) adına barış görüşmelerine hazır olduğunu bildirdi. Osmanlı-Rus görüşmeleri, Erzincan’da başladı ve 18 Aralık 1917’de ateşkes anlaşması imzalandı. Daha sonra görüşmeler Brest-Litovsk’ta devam etti. Ruslar biraz oyaladılar. Ancak, 2 Mart 1918’de anlaşmaya varıldı. Bu anlaşmayla Ruslar, savaş öncesi sınırları kabul ettiler ve savaştan çekildiler.

Erzincan Ateşkes antlaşmasını, Taşnaksütyun kontrolündeki Ermeni yönetimi ile Antranik komutasındaki Doğu Anadolu bölgesinde bulunan Ermeni birlikleri kabul etmediler ve Ermeniler Osmanlı Ordusu ile çatışmalara girdiler. Osmanlı Ordusu, bu Ermeni birliklerinin direnişini kırarak Erzincan ve Erzurum'u işgalden kurtardı ve 14 Mart 1918'de savaş öncesi sınıra ulaştı. sOsmanlı Ordusunun bu ilerlemesi karşısında Güney Kafkasya Komiserliği (diğer adı Maverayı Kafkas Hükümeti) barış istedi. Barış görüşmeleri Trabzon'da başladı. Osmanlı heyetinin başında Rauf Bey, Kafkas heyetinin başında ise Gürcü Çkhenkeli bulunuyordu.

Ermeniler, kaçan 400 bin Ermeni'nin eski yurtlarına geri dönmelerinin kabulünü ve 1914 savaş öncesi sınırın korunmasını istediler. Yani, Brest – Litovsk ile Osmanlıya verilen Kars – Batum – Ardahan'ı geri vermek istemediler.

Ermeniler, Rus Bolşeviklerle birlikte 18-21 Mart 1918'de Bakü'de 20-30 bin Türkü katlettiler. Bu yörelerdeki Ermeni mezalimleri devam edince ve barış görüşmeleri uzatılmaya çalışılınca, Osmanlı ordusu ileri harekâta başladı ve sırasıyla; 14 Nisan 1918'de Batum'u, 25 Nisan 1918'de de Kars'ı ele geçirdi. Böylece Kars ve Batum 41 yıllık esaretten sonra yeniden Türk topraklarına katıldı.

Antranik ile Tiflis'teki Ermeni yönetimi arasında fikir ayrılığı vardı. **Ermeniler çekilirken dahi katliamlarını sürdürdüler.** Bu yüzden Osmanlı ileri yürüyüşü devam etti. Sonunda Güney Kafkasya Komiserliği (Seym) barış talep etti. Bu kere görüşmeler, Batum'da başladı. 11 Mayıs 1918 Osmanlı baş delegeşi Halil Bey (Menteş) Kafkasya'nın Rusya kontrolüne geçmesini önlemek maksadıyla; Brest-Litovsk sınırları dışında kurulabilecek Ermenistan, Gürcistan ve Azerbaycan devletlerini kabul edebileceklerini söyledi. Görüşmeler devam ederken Osmanlı ordusu önce Ardahan'a daha sonra 15 Mayıs 1918'de Gümrü'ye girdi.

Trabzon ve Batum konferanslarına katılan Kafkasya temsilcilerinden Gürcüler ve Azeriler Osmanlı devleti ile anlaşma taraftarıydılar. **Osmanlıdan toprak talep eden Ermeniler ise Osmanlıyla savaş halindeydiler ve bu heyette yalnız kalmışlardı.** Şartlar giderek Ermenilerin aleyhine geliyordu. Sonuçta; 26 Mayıs 1918'de Gürcistan, 27 Mayıs 1918 de Azerbaycan, 28 Mayıs 1918'de de Ermenistan bağımsızlıklarını ilan ettiler.

4 Haziran 1918'de Ermenistan ile Osmanlı devleti arasında imzalanan Batum antlaşmasıyla Kars, Ardahan, Borçka, Kağızman ve Nahcivan'ın Osmanlı toprakları olduğu onaylandı. Bu antlaşmayı Ermenistan adına Başbakan Kaçaznuni ve Dışişleri Bakanı Hatissian imzaladılar. Batum antlaşmasını Azeriler aynı gün, Gürcüler bir gün sonra imzaladılar. Ermeniler, 9 bin km² büyüklüğünde bağımsız bir devlet kurmuşlardı. Başta Antranik olmak üzere Ermeniler, bu gerçeği içlerine sindiremediler. Topraklarını genişletmek için Osmanlılarla, Azerilerle ve Gürcülerle çarpıştılar.

Şimdi **Kaçaznuni**'yi yeniden okumaya devam edelim. **"1 Ağustos'ta Erivan'da Ermeni Parlamentosu çalışmalarına başladı ve ilk hükümet kuruldu. Mecliste çoğunluk Taşnaksütyun'a aitti. Ermenistan, demokratik bir cumhuriyetti. Biçimsel olarak böyleydi. Gerçekte ise bizim parti, hem yasama organını hem de hükümeti kontrol etmek istiyordu. Sonuçta hakimiyet kesinlikle müsaade edilmemesi gereken biçimde iki başlı hale geldi. Hakimiyet resmen parlamentoya ve onun kurduğu hükümete, fiilen ise partiye ve onun organlarına aitti. Kasım 1918'de genel barış ilan edildi. Alman birlikleri Gürcistan'dan, Türkler'de eski sınırlarına çekildiler. Ay sonunda İngilizler – bizim müttefiklerimizden birlikleri-Batum'a girdiler. Biz yeni umutlar beslemeye başladık. Sanki bizim Güney Kafkasya'daki durumumuz köklü bir şekilde değişecekti. Ama yine yanılmıştık. İngilizler herhangi bir fark gözetmiyorlardı. Bizim onların müttefiki olduğumuzu sanki bilmiyorlardı. Ya da unutmuşlardı. (sayfa 51-53)**

Aralık ayı başlarında Gürcistan Lori'yi işgal etti, demir yolunu kapattı. Gürcistan ile savaş başladı ve üç hafta sürdü. İngilizler araya girdiler ve Lori'de ikili yönetim kuruldu. Savaş bizim açımızdan olumlu sonuçlanmış ve demiryolu bağlantısı açılmıştı. Dört beş aylık bir devlettik. Ama dış dünyaya sadece Gürcistan üzerinden bağlantı kurabiliyorduk. Gürcülerle samimi dost olmak istedik. Ama bunu başaramadık.

Bu konuda Gürcistan'ın tavrı yanı sıra bizim kendi güçsüzlüğümüz siyasi yetersizliğimiz de önemli rol oynadı. Biz Azerbaycan'la resmi savaş durumundaydık. Karabağ'da, Nahcivan'da Zengezur'da Müslüman halk ile birçok kanlı muharebeler yaşandı. Bu konuda da Azerbaycan'ın bize karşı tutumunun düşmanca olduğu kuşkusuzdu. Keza Türkiye ve Azerbaycan tarafından cesaretlendirilen yerli Müslüman halk da devlet karşısı bir çizgi oluşturuyordu. Önemli olan şu ki biz kendi durumumuzu pekiştirmek için gereken önlemleri ne içeride ne dışarıda alabildik. Azerbaycan ile az çok kabul edilebilir bir uzlaşma, ara çözüm bulamadık. Vadibasar, Serur ve Nahcivan gibi yerlerde yenildik ve geri çekildik.

28 Mayıs 1919'da bağımsızlığın birinci yıl dönümünde parlamento Ermenistan'ı birleşik, diğer bir deyişle kurtulması muhtemel Ermeni topraklarının; mevcut Ermenistan topraklarına katıldığını ilan etti. Bu adım, Türkiye Ermenilerinin bir kısmı tarafından kendi haklarını gasp edilmesi olarak değerlendirildi. Çok gürültü koparttılar. İtiraz ettiler ve Türkiye-Ermeni meselesi yeniden daha yoğun bir şekilde Rusya'daki Ermeni meselesi ile karşı karşıya getirildi. Bu hareket Taşnaksütyun tarafından başına buyruklu olarak nitelendirildi. Az sonra görüldü ki; Ermenistan'ın siyasi ağırlığını arttırma ve Avrupa'daki diplomatik çalışmaları kolaylaştırma ümitleri boşunaymış. Avrupa diplomasisinin gözünde durum, hiçbir şekilde değişmemişti. Gerçek şu ki; birlik deklarasyonu herhangi bir olumlu sonuç vermedi. İç anlaşmazlıklar ve tartışmalar gibi olumsuz sonuçları olduğu ise kesindi.” (sayfa 53-57)

Kaçaznuni ve Antranik, bağımsızlık ilanından sonra 24 Ocak 1919'da Paris'te toplanan konferanstan çok şey beklediler.

Bu konuda Kaçaznuni şunları yazıyor; *“1919 ilkbaharında cumhuriyet delegasyonunu, müttefik devletlere bir memorandum sundular. Bu memoranduma göre; Erivan eyaletinin tamamı, Ardahan'ın kuzey kısmı hariç Kars ili, Tiflis eyaletinin güney kısmı, Gence eyaletinin güneybatı kısmı, Türkiye'den Van, Bageş, Diyarbakır, Harberd, Sivas, Karin, Diyarbakır'ın güney bölgesi, Sivas'ın batı bölgesi, Maraş, Sis, Celal-bereket, Aleksandretta, Adana yani Karadeniz'den Akdeniz'e, Karabağ dağlarından Arap çöllerine uzanan büyük Ermenistan tasarlanmakta ve talep edilmekteydi Bu emperyalist talep nasıl gerçekleştirilebilirdi? Ne Ermeni hükümetinin ne de yönetimdeki Taşnaksütyun partisinin böylesine absürt projesi vardı. Tersine Erivan'dan yola çıkan bizim delegasyonumuz, mütevazı gücümüzle orantılı olan gayet mütevazı talepler getirmişti. Bu garip ve inanılmaz bir durumdur.*

Ama bu talebi Paris Ermenileri öne sürdüler ve bizim gönderdiğimiz delegasyona şunları söylediler “Eğer bu talepleri öne sürmezseniz Türkiye Ermenileri, kendi meselelerini Ararat Cumhuriyeti meselesinden ayıracak ve büyük devletlere bağımsız olarak müracaat edecektir” Bizim delegasyon, almış olduğu direktiflere rağmen Paris Ermenileri baskılarını onaylamak zorunda kaldı. Ben bizim delegasyonu suçlamıyorum. Ama en temel ve önemli konuların çözümü yönünde kendi irademizi ortaya koyamadık. Çalışmaları kendi anlayışımız doğrultusunda yürütemedik, kendi yolumuzda gidemedik. Başkalarının bizi peşlerinde sürüklemelerine imkân verdik. Paris memorandumunu, özellikle olgunlaşmamış kafaları heyecanlandırdı. Sanki bir devlete sahip olmak için onun sınırlarının kâğıt üzerinde çizilmesi yeterliymiş gibi. Amaçsız ve abartılmış talepler doğal olarak yerini acı bir hayal kırıklığına terk edecekti. Biz büyük devletlerin adil davranmadığını, hizmetlerimizi değerlendirmediklerini, bizi ödüllendirmediğini, tartışılmaz haklarımızı budadığını ifade etmeye başladık” (sayfa 67-69)

1919 Paris Konferansından umduğunu bulamayan, ancak İngilizlerin çekilmesiyle topraklarını Osmanlı sınırlarına doğru genişleten Ermenistan yönetiminin durumunu **Kaçaznuni**'den okumaya devam edelim.

“Cumhuriyet kurulduktan sonra gerçekleştirmiş olduğumuz zor işleri ve elde edilen sonuçları değerlendirecek olursak övünecek çok az şeyimiz olduğunu, üstlenmiş olduğumu devlet kurma ve yönetme yükünü taşıyamadığımızı söylemek gerekir. Ermenistan koşullarının fevkalade zor ve çalışma ortamının fevkalade olumsuz olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Ama bana göre kendi güçsüzlüğümüz, devlet yönetmedeki ehliyetsizliğimiz de bunların üzerine eklenmekteydi. Adil olursak biz kesinlikle öngörü yeteneği olmayan işe yaramaz yöneticilerdik. Dahası faaliyetimiz amacını belirli ve net bir şekilde anlamış değildik. Bir ilkemiz ve tutarlı bir sistemimiz yoktu. Sanki istemeden, tesadüfi koşulların etkisi altında tereddütle hareket ediyor, kafamızı duvara çarpıyor, imkanlarımızın sınırlarını bilmiyor ve çoğu zaman bu imkanları abartıyorduk. Engellerin çapını anlamıyor, karşı güçlerden nefret ediyor.

İhtiyatlı olmamız gereken durumlarda kararlılık gerektiren durumlarda ise tereddütlü davranıyorduk. Devlet ile partiyi ayıramıyor ve parti ideolojisini devlet işlerine karıştırıyorduk. Bizler, devlet adamları değildik. Şimdi neyimiz var? Aras ile Sevan arasında küçücük ve sözde bağımsız, gerçekte ise canlanmakta olan Rusya İmparatorluğunun özerk bir kenar bölgesi durumundayız. Daha fazlasını söyleyebilirim. Türkiye'nin Ermenistan'ında artık Ermeni yok ve bir gün olabilecekleri de ihtimal dışıdır. Türkler kapıları iyice kapatmışlar ve tekrar açmaları için onları zorlayabilecek bir güç te görülmemektedir.” (sayfa 70-73)

1919 yılı içinde başta Kars, Erzurum ve Kafkasya'da olmak üzere 9003 Müslüman, Ermeniler tarafından katledildi. 1919 sonlarında Ermeniler ABD'den manda talep ettiler. ABD heyetinin bölgede yaptığı incelemeler sonucunda ABD senatosuna verdiği rapor ve İngilizlerin tutumu karşısında **ABD senatosu 1 Haziran 1920'de bu talebi 23'e karşı 52 oyla reddetti.** Bu durum Ermenistan'da çok büyük hayal kırıklığı yarattı.

Galip devletlerin Osmanlı topraklarını bölüşme projesi 10 Ağustos 1920'de Osmanlı devleti tarafından imzalanan Sevr antlaşmasıyla şekillendi. Bu antlaşma ile doğu illerimizi de kapsayan bir Ermenistan devleti kabul edilmekteydi. Ancak TBMM hükümeti bu antlaşmayı tanımadı.

1920 yılında TBMM hükümeti, Rusya ile görüşmelerde bulundu. Ermenistan yönetiminde bulunan Taşnaklar, Bolşeviklere karşıydılar. TBMM ile Rusya, 20 Eylül 1920'de doğu sınırı konusunda sözlü olarak anlaştılar. Ermenilerin itirazları ve katliamları devam etti. Bu katliamlarda 41 bin 358'i Kars vilayeti, 24 bin 839'u Erzurum vilayeti, 78 bin 931'i Kafkasya olmak üzere toplam 145 bin 208 Müslüman hayatını kaybetti. Ankara hükümeti, Ermenistan'a savaş ilan etti. Ermeni saldırılarını durduran Türk milli kuvvetleri, 28 Eylül 1920'de karşı saldırıya geçti. Sarıkamış, Kağızman, Kars, Gümrü ve Iğdır ele geçirildi. 2- 3 Aralık 1920'de Gümrü antlaşması imzalandı. Sevr antlaşması geçersiz sayıldı. Bugünkü sınır kabul edildi. Böylece büyük Ermenistan hayali yıkıldı.

Kaçaznuni'yi okumaya devam edelim. *“Gümrü antlaşması, Batum antlaşmasından farklı değildi. Antlaşma sonrası hükümet çekildi, Bolşevikler iktidara geldi. Bolşevikler hiçbir direnişle karşılaşmadan Ermenistan'a girdiler. Bu, partimizin kararıydı. Bu kararı verirken biz, iki hususu dikkate almıştık. Birincisi, istesek bile direnemezdik. Yenilmiştik ve güçsüzdük. İkincisi, Rusya'ya yaslanan Sovyet iktidarının devlet düzenini sağlayabileceğini umuyorduk. Biz kendimiz bunu yapamamıştık ve ileride de yapamazdık. Şubat ayaklanmasına kadar geçen iki buçuk aylık zamanda ülkeyi Bolşevikler yürüttüler. İyimserlerin umutları gerçekleşmedi. Rusya'dan beklenen siyasal ve maddi yardımlar gelmedi. Bolşeviklerin baskıları, başına buyruk davranmaları, ülke ekonomisinin son kalıntılarını da bitiren uygulamaları ayaklanmaya dönüştü. Bolşevikler, Ermenistan'ın kenar bölgelerine sürüldü.*

İç savaş bir buçuk ay sürdü. Bu savaş esnasında Ermeni Başbakan'ı Simon Vratsion, 18 Mart 1921'de TBMM'den askeri yardım talep etti. Bu iç savaşta Bolşevikler iyi mücadele verdiler. Bizimkiler değil. Kendi gücümüze güvenmiyorduk. Başarıya inanmıyorduk. Yenilgi kaçınılmazdı. Özellikle Gürcistan düştükten sonra karşımızda Kızıl ordusuyla Rusya vardı. Ne Ermeni köylüsü ne de Taşnaksütyun, ona direnecek durumda değildi. 2 Nisan 1921'de Bolşevik'ler Erivan'ı işgal ettiklerinde kaçınılmaz yenilgi artık gerçekleşmişti. Yaz sonlarında son direniş noktaları Zengezur'u temizlediler ve Ermenistan tam olarak Sovyetleşti."(sayfa 63-67)

2 Aralık 1920 TBMM ile Ermenistan arasında Gümrü antlaşması imzalandı. 16 Mart 1921 TBMM ile Sovyet Rusya arasında Moskova antlaşması imzalandı. Bu antlaşmanın birinci maddesinde Sovyetler Birliği, Sevr antlaşmasını reddetti. Misak-ı Milli sınırlarını tanıdılar. TBMM, Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan sınırı kesinleşti. Kars ve Ardahan Türkiye'de kaldı. Batum Gürcistan'a verildi. 2 Nisan 1921 Ermenistan Sovyetler Birliğince işgal edildi.

13 Ekim 1921'de TBMM, Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan arasında Kars antlaşması imzalandı ve bugünkü sınır kesinleşti. Böylece o tarihte bir büyük macera sona erdi. Ermenistan'ın ilk Başbakanı Kaçaznuni bu gerçeği "Taşnak Partisinin Yapacağı Bir şey Yok" ifadesiyle özetledi. Ama 1990 yılında Ermenistan yeniden bağımsızlığını kazandı ve 1921 dosyasını yeniden açmaya başladı.

Sayın okuyucular,

Kaçaznuni'den gerçekleri okuduk. Umarım, geçen asrın başlarında Doğu Anadolu'da ve Kafkasya'da yaşanan olaylar ve Ermenilerin neler yaptıkları hakkında yeni bilgiler edindiniz. Onları daha yakından tanımış oldunuz. Bu bilgiler ışığında umarım; bugün ülkemize karşı saygısızca hareket eden, bizden toprak talep eden ve tazminat için yollar arayan; bu vesileyle dünya kamuoyunu aleyhimize kışkırtan, dışımızdaki Ermeniler ve içimizdeki Ermeni sempatzanlarıyla daha etkin mücadele etmemiz gerektiğini bir kere daha düşünürsünüz ve ona göre hareket edersiniz. Saygılarımla

*Bu yazı; **Türkiye Haber Ajansı - www.turkiyehaberajansi.com İnternet Gazetesinde** 23.01.2014 tarihinde Köşe Yazıları bölümünde yayınlanmış ve 28.06.2021 tarihine kadar 913 159 kişi tarafından okunmuştur. Halen okunmaktadır.

OKUDUKÇA-4

19. Yüzyılın sonları ve 20.yüzyılın başlarında Doğu Anadolu'da ve Kafkasya'da neler yaşandığını bu defa Antranik Çelebyan'ın yazdığı Antranik Paşa - Peri Yayınları 2003 (Kaynak 4) kitabından alıntılar yapmak suretiyle öğrenelim. Bakalım Ermenilerin dahi komutanı, en büyük şeref nişanlarıyla taltif edilen General Antranik'in; en büyük asi, çete başı, katil ve Türk düşmanı Antranik'in marifetlerini okuyalım.

Antranik Ozanyan, 25 Şubat 1865'te Şebinkarahisar'ın Kilise mahallesinde doğar. Bir yaşındayken annesini kaybeder. Onu ablası Nazeli büyütür. Sade bir ailenin oğludur. İlkokulu bitirdikten sonra marangoz olan babasının yanında çalışır. Çocukluğunda zeki ve asi bir tabiata sahiptir. Derslerde öndedir. Oyun oynarken yönetmeye, emir ve söz sahibi olmaya büyük yatkınlığı vardır. Onda, yurt severlik duygusunu uyandıran Şebinkarahisar Ermenilerinin dini lideri olan, daha sonraları Fransa Ermenilerinin ruhani liderliğini yapan Papaz Nazaret Kibaryan'dır.

1885 yılında Şebinkarahisar'da devrimci hareketler başlar. Savunma grupları kurulur. Antranik ilk katılanlar arasındadır. Nazaret Kibaryan, geceleri gençleri gizlice Surp Sarkis'in adak yeri olan Hazintaş'a götürür, genç devrimciler orada diz çökerek silahlar üzerine yemin ederler ve devrim üzerine konuşmalar yaparlar. Antranik'i devrimci yapan, yani onun devrimci vaftiz babası, Şebinkarahisarlı Hınçak üyesi Hacı Bedros Ağadır.

Antranik, 17 yaşında evlenir. Bir yıl sonra karısı doğum esnasında, çocuğu ise iki hafta sonra ölür. Devrimci andı içmesi, ona bu acılarını unutturur. Bir gün babasının Türkler tarafından tartaklanıp kanlar içinde getirildiğini gördüğünde Türklerden intikam almaya karar verir. Olayın failinin sokakta önünü keser. Onu sopa ile öldürür. (Birinci cinayet).

Bu olaydan sonra kaçmaz, gizlenmeye gerek görmez, tutuklanır. Ama arkadaşları onu hapisten kaçırlar ve İstanbul'a gönderirler. İstanbul'da işsiz güçsüz dolaşır. Bir ara tulumbacı olmak ister. İtfaiyeye girecekken, arkadaşları onu caydırırlar ve kalbinde devrim ateşini yakarak onu özgürlüğe susamış memleketlerine geri çağırırlar. İstanbul'da bir süre marangoz olarak çalışır. Babasının ölüm haberini alır. Devrimci arkadaşlarıyla çatışmaya girer ve bir Türk polisini öldürür. (İkinci cinayet).

Bu olay üzerine Batum'a kaçır. Ruslar tarafından yakalanır, hapsedilir. Temizlik yaparken el süpürgesinin sopasıyla Rus polisine vurarak, hapisten kaçır. Kars'a gider. Kars'ta arkadaşı Mordivas, onu devrimci Arakel ile tanıştırır. Osmanlı topraklarına geçmek isterler. Sınırdaki yakalanır. Kars'a geri gönderilir. Ancak bir fırsatını bulup tekrar kaçır. Arkadaşlarıyla beraber sınırı geçmeye çalışırlar. Arkadaşlarını kaybeder. Kendisi sınırı geçerek Pasin'in Komatsor köyüne ulaşır.

Burada iki ay kadar kalır. Onların, Türklerin acımasızlığı konusundaki sözlerinden, kini ve devrimci ruhu kabırır. Köylülere ***“Başkasının özel malını talan etmeye, insanların haklarına tecavüz etmeye haklarının olmadığını Türk'e ancak kılıçla kabul ettirilir”*** diye fikrini savunur. Ev sahibinden izin ister. Sasun'da Serop Agpür'ün savaşçılarına katılmak üzere yola çıkar. Artık Serop Agpür'ün birliklerinde Osmanlıya karşı devrim hareketlerine katılmaktadır. Önceleri Antranik'e önem vermezler. Silah taşıyamaz, ancak hizmet işlerinde kullanılır. Daha sonraları kendini kanıtlar, güven kazanır. Bunun sonucu kendine eski çakmaklı bir tüfek verilir. (Sayfa 13- 16)

Kitabın bu bölümünde Osmanlı-Ermeni ve Rus ilişkileri, Ermenilerin nüfus hareketleri ve sosyal durumları, Osmanlıya karşı yapılan isyanlardan bahsedilir. 1877-78 Osmanlı-Rus savaşı ve onun sonucu imzalanan Yeşilköy-Berlin antlaşmaları; bu antlaşmalarla Ermenilerin kazandığı haklar ifade edilir ve Ermenilerin giderek artan devrimci hareketleri, özgürlük düşüncelerinin gelişmesi anlatılır. Bu fikirlerin gelişmesinde devrimci Papaz Der Karekin (Avedis Vemyan) ile devrimci Krikor Ardzruni'n düşünceleri ve etkileri anlatılır. Ardzruni; Ermeni sorununun çözümünü Osmanlı-Türk diktatörlüğüne karşı Ermenilerin, Ruslarla birlikte vermeleri gereken silahlı mücadelede görmektedir. (Sayfa 38)

Kitapta daha sonraları Armenegan, Hınçak, Taşnaksütyun partilerinin kuruluşu ve Ermenilerin arasında milliyetçilik duygularının nasıl geliştiği, silahlı mücadelede örgütlenme, siyasi propaganda ve düşünceler ifade edilerek, Ermeni devriminin nasıl oluştuğu anlatılmaya çalışılır. Sasun isyanları, Hamidiye alayları, Van isyanları geniş geniş anlatılır. (Sayfa 75)

Serop Agpür, Kürt Beşare Halil tarafından 1899'da öldürülür. Antranik, bu olay esnasında yakın bir bölgede romatizmadan yatmaktadır. Olay üzerine arkadaşlarıyla beraber dağa kaçır. Kevork Çavuşun önder olmasını ister. Kevork Çavuş, çok cesur bir savaşçıdır. Ancak yönetici değildir. Sivaslı Murat, ***“Önder Antranik'tir. Çünkü o hem cesur hem de akıllıdır”*** der. Böylece Serop'un Sason dağlarında yetiştirdiği Antranik, yüzyılın başında Ermeni devrimci hareketinin tartışılmaz lideri olur. (Sayfa 86)

Antranik, lider olduktan sonra Beşare Halil'i öldürür. (Üçüncü cinayet). Üzerindeki Abdulhamit madalya ve nişanlarını gasp eder. Çeşitli bölgelerde Osmanlı'ya başkaldırır. Arakelots Manastırı, ikinci Sasun ayaklanması, Aktamar Savaşı bunlardan birkaç tanesidir. 1904 yazında Van'a, oradan İran'a, daha sonra Kafkaslar ötesine, Tiflis'e, Bakü'ye ve oradan da Cenevre'ye geçer. Taşnaklı Rostom'un ***“Ruslar bu kez Ermenilerin yanında”*** şeklindeki ifadesine ***“Çar hem bizimle hem Tatar'ladır (Azeri). Onun amacı bizi birbirimize kırdırmak, aramıza düşmanlık nifakları sokmaktır”*** diyerek cevaplar. (Sayfa 124)

Daha sonra Antranik Bulgaristan'a yerleşir. Filibe'de bir yıl kalır ve Kahraman Savaş talimatnamesini yazar. Bulgaristan'da Ermeni gençliğini yetiştirecek askeri okul çalışmalarına katkıda bulunur. Taşnak Partisinin 1907'de Cenevre'de toplanan 4. Genel Konferansına Delege olarak katılır ve düşüncelerini ifade eder. Bu kongrede Taşnak Partisi yöneticileriyle fikir ayrılığına düşer. Onun tek ideali vahşi diktatörlük altında inleyen Batı Ermenistan'ın bağımsızlığını sağlamaktır. (Sayfa 130)

II. Meşrutiyetin ilanı ve yönetimin el değiştirmesiyle, İttihat Terakki-Ermeni toplumu ilişkileri gelişir. Ermeni-Kürt ilişkilerinde ise Antranik **"Ermeni devrimci hareketinin en büyük düşmanının Kürtler olduğunu söyler"** 1909 Adana ayaklanması esnasında Antranik Mısır'dadır. Bu olayla ilgili olarak Taşnak Partisi yetkililerini şiddetle eleştirir. Daha sonra Bulgaristan'a geçer.

I. Balkan Savaşında kurduğu Ermeni Gönüllü Birliği ile Bulgarların yanında Osmanlılarla savaşır. Mestanlı, Uzunhamitler, Balkantoros, Merhemle savaşlarına katılır ve 10 bin askere komuta eden Osmanlı Yaver Paşa'yı esir alır. II. Balkan Savaşında da Mürefte, Şarköy, Gümülcine, Dedeğaç, Sofya savaşlarına katılır. (Sayfa 152)

Antranik bir Osmanlı vatandaşıdır. Ama Osmanlı ile savaşmaktan çekinmez. Buna vatan hainliği denilmez de ne denir?

1.Dünya Savaşı Temmuz 1914'te başladığında, Antranik İstanbul'a haber gönderir. Tüm düşünür ve devrimcilerin kaçmalarını ister. Ama onu kimse dinlemez. Antranik, Varna'dan bir Rus gemisiyle Odessa-Yalta yolu ile Tiflis'e geçer. Kafkas cephesi komutanı Rus Mişlayevsky ile görüşür. Ona taktik verir. Ruslar, savaş süresince Antranik'in fikirlerinden istifade ederler. Ruslar, doğudan 800 bin kişilik bir kuvvetle saldırı planlarlar. Ancak 320 bin kişiyi organize edebilirler. Rus saldırıları, Köprüköy-Azap muharebeleri, daha sonra Sarıkamış harekâtı, Osmanlı ve Rus kuvvetlerinde büyük kayıplara neden olur. **Bu savaşlarda Ermeni Gönüllü Birlikleri Ruslar safında Osmanlı ile çarpışır. Hıyanet perçinlenmiş olur.**

1915 başlarında savaş; Van yöresinde yoğunlaşır. Osmanlı kuvvetleri İran'daki Dilman bölgesinde Antranik birlikleri karşısında büyük kayıplar verirler. Türk kayıplarının üçbinden fazla olduğu söylenir. Bu savaş Ermenileri galeyana getirir. Antranik, Halil Paşa'nın Van'a girmesini önlemeye çalışır. Başkale tepelerini ele geçirir. Böylece Van Ermenileri için bir kurtuluş rolü oynar. Bu savaşlarda Antranik ile Sebuhan'ın arası açılır ve ayrılırlar. Antranik'in Taşnak yöneticileri dışında kendi arkadaşları arasındaki ayrılıkları da giderek büyür. Ancak kazandığı başarılar nedeniyle Ermeni kamuoyunda Antranik'in yıldızı parlar. (Sayfa 185)

Ermenilerin Van'da çıkardıkları isyan ile hıyanet boyutları daha da büyür. Ermenilerin Müslümanlara uyguladıkları katliamlar inanılmaz boyutlara ulaşır ve Ruslar Van'ı işgal ederler. Bu olaylar sonrasında Osmanlı Devleti, Ermeni halkını bu bölgelerden boşaltmaya karar verir ve 24 Nisan 1915'te tehcir kararını alır. Bu kararı 1915 yılı içinde uygular. Sarıkamış muharebeleri sonunda sendeleyerek Rus birlikleri, bir yıllık bir toparlanma sonrasında Ermeni birliklerinin desteğiyle karşı saldırıya geçerler ve Doğu Anadolu bölgesini Refahiye'ye kadar ele geçirirler. 1916 yılında Batı Ermenistan devletinin başkenti olarak düşündükleri Garin'de yani Erzurum'da, artık Ermeni birlikleri Ruslarla beraber nara atmaktadırlar. Müslüman halka hakaret ederler ve Rusların göz yummaları sonucu pek çok kişiyi katlederler. Zulüm, Müslüman halkın üzerine bütün ağırlığıyla çökmüştür. Kurtuluş görünmemektedir...

Ermeniler Müslümanlardan 1000 yıllık ezilmişliklerinin intikamını almaya çalışırlar. Bu durum 1917 yıllarının sonlarına kadar devam eder. Ancak o tarihlerde bir mucize gerçekleşir. Rusya'da Bolşevik ihtilali olur bu nedenle, Ekim 1917'den sonra Ruslar geri çekilmeye başlarlar. Bu durum Ermenileri şok eder. Çünkü hainler yalnız kalmışlardır. Onlar canidirler, haindirler ve kendi aralarında param parça bir durumdadırlar.

Bundan sonraki olayları Antranik Paşa kitabından okuyalım...

“Antranik için Batı Ermenistan’ın yani Doğu Anadolu’nun kurtuluşu hayatının en büyük amacıydı. O, Ermenilerin asırlardan beri vatani olagelmış bu toprakları, Erzurum ve onun doğusunda kalan bölgelerin savunulabileceğine inanıyordu. Rus ordusu, bu gölgeyi terk ettiğinde yaklaşık 3 bin top, 3 bin mitralyöz, 1 milyon mermi, 100 bin kişilik giysi ve erzak, 15-17 bin at, 1 milyon bomba, şarapnel, 100 bin tüfek vs. gibi büyük bir cephaneyi Ermenilere terk etmişti. Ermeniler, böyle bir cephane bolluğuna hayatlarında hiç kavuşmamışlardı. 1917 yılına kadar Kafkasya’ya göç etmiş Ermenilerin sayısı 350 bindi. Bu sayının yarısı geri döndü. 1917 baharında Antranik’in emrinde 30 bin, Ermeni General Nazarbekyan emrinde ise 64 bin kişilik bir ordu kurulması planlanmış. Ancak Rusya’daki karışıklıklar nedeniyle bu plan gerçekleşememişti.

1915-1917 yıllarında Rus ordularında yaklaşık 200 bin Doğu Ermeni askeri ile çok sayıda Ermeni general bulunuyordu. 1918 başlarında Ruslar tarafından Osmanlılardan alınan Batı Ermenistan’ı savunmak için Rus ordusunda görev yapan 200 bin Doğu Ermeni gencinden yararlanılması konusunda bir Azeri subayının söyledikleri, o tarihte Ermenilerin dayanışmasını göstermesi açısından önemliydi.

Azeri subay şöyle demişti **“Siz Ermeniler, ordu kuramazsınız. Kursanız bile Osmanlıların ilk saldırılarında askerleriniz cepheyi bırakıp kaçarlarsınız.”**

Antranik’e göre o tarihlerde Tiflis’te kendini Batı Ermenistan’ın kurtuluş davasına adanmış kişiler yoktu. Onların yerini, ideali bulunmayan politikacılar almıştı. Bütün bunlara rağmen Antranik ve diğer Ermeni militanların yönetiminde Osmanlı kuvvetlerinden daha fazla asker bulunmaktaydı. 1918 başlarında Ermeni kolordusu 16 bin mevcutlu 3 piyade tümeni, bin mevcutlu süvari tugay ve 4 bin mevcutlu milis kuvvetlerinden oluşmaktaydı. Osmanlı birliklerinin sayısı ise en fazla 20 bin civarındaydı ve bu birlikler yorgundu, teçhizat açısından çok yetersizdi. Antranik’e göre Erzurum, Kars ve Van gibi kale şehirlerde müdafaası savaşı verilmeliydi. Sonuç olarak o tarihte bütün şartlar Ermeniler lehineydi. (Sayfa 221-224)

Tiflis’teki Taşnak Sütyun, Ermeni yönetiminin Erzincan antlaşmasını kabul etmesiyle Osmanlı karşı saldırısı başladı. Antranik, Erzincan’daki Sivaslı Murat’ın geri çekilmesini ve Erzurum’un müdafaasına yönelmesini istedi. Ermeni birlikleri katliamlar yaparak Erzurum’a geri çekildiler.

Antranik Paşa kitabını okumaya devam edelim. Antranik anlatıyor: 1918 başlarında Erzurum’da yönetim kaosu vardı.

1-. Ermeni yönetimi şöyleydi;

1.1 Dikran Ağamalyan’ın emrinde 4600 Ermeni askeri vardı. Doğu Ermeni ulusal konseyinin Erzurum Şube Başkanı olan bu kişi aynı zamanda askeri cephaneliklerin genel yöneticisiydi. Ağamalyan ve yandaşları Rus depoları sayesinde yüzbinlerce ruble çıkar elde etmişlerdi. Kendilerine başvuran panik içerisindeki Ermeni halka **“Sizler gebereceksiniz ve yaşamaya da hakkınız yok. Çünkü fesatçılığınız nedeniyle Türklerle birlikte yaşayamadınız. Türkler sizden daha eğitilmiş ve medenidirler”** şeklinde cevap veriyorlardı. Buna ilave olarak Ağamalyan, emrindeki Ermeni birliklerine **“Erzurum’da direnmek boşunadır”** telkinlerinde bulunuyordu.

1.2 Diğerleri ise “Moskova Ermenileri yetkilisi, Ermenistan güvenlik konseyi ve yerel konsey üyeleri, Murad’ın subay alayı, Kiğı birliği, Babert birliği, Albay Furkan’ın kuvvetleri” idi.

2- Gürcü yönetimi ise General Odişelitze’nin birliğiydi. Antranik **“Odişelitze, kız kardeşinin eşi olan Vehip Paşa ile iş birliği içindeydi”** der. Ermeni yanlısı Albay Torcum ise, Odişelitze’yi bertaraf etmeye çalışır. Başaramaz. Odişelitze, onu sürgüne yollar. Ama Antranik onu yanına alır. Emrine 170 kişi vererek cepheye gönderir.

3- Rus topçu kuvvetleri: Rusların elinde pek çok top vardır. Ancak Ermenilerin yaptıkları mezalimleri görünce Ruslar topların pek çoğunun kamalarını kırarak topları Ermenilere teslim etmezler.

Antranik 16 Şubat 1918’de genel komutan olarak Erzurum’a varır. Askerleri denetler ve **“Eğer askerler dövuşürse Türklerin bu cepheyi yarması imkansızdır”** diyerek askerlerine moral verir. Şehirde Osmanlı ordusuna haber ulaştırmak için görev yapan Azeri Seyidov, yakalanır. Ama Ağamalyan, Seyidov’u kaçıır. Gürcü komutana teslim eder. Antranik disiplin için idam yetkisi ister. Ancak bu talebi reddedilir.

Bu durum şu cümlelerle ifade edilir **“Bu karışık ve düzensizlik içinde en acınası da Tiflis’teki Ermeni Ulusal Konseyinin; Generalin, hainleri ve düzensizliğe sebep olanları idam etme teklifini geri çevirmesiydi. Böylece Ermeni ordusunun genel komutanı yetkisiz bir generale dönüşmüştü.”**

Antranik 10 Mart 1918’de Vehip Paşa’dan; Brest-Litovsk antlaşmasına göre hareket edilmesi hususunda bir mesaj alır ve şu cevabı verir **“Bu vatanın sizin mi? Bizim mi? Olduğuna silahın gücü karar verecek. Ben senin gibi çok paşalar gördüm. Seninle de görüşeceğim. Ermenistan ikinci ordu komutanı General Antranik”** (Sayfa 226-231)

Antranik Erzurum’da direnmeye kararlıdır. Ne var ki Erzurum da tam bir kaos vardır. Şöyle der **“Cephe genel komutanı Odişelitze emrediyor, Ermeni Ulusal Konseyi emrediyor, Şehirler Birliği yetkilisi Ağamalyan emrediyor, Taşnak yetkilileri emrediyor, sabah erken kalkan herkes emrediyor. Emredilmeyen yok ki ben de ona emredeyim”**

“4 bin düzenli bir o kadar da düzensiz piyademiz, 500 düzenli bir o kadar düzensiz süvarimiz, 400 toptan 200’ünün anahtarları yok. 100’ü kar içinde, 100’ü kullanılamaz halde. Ama onlarca kullanabileceğimiz topumuz var. Askerlerimizin moralleri yerinde” diyor. Ama çok geçmeden askerden kaçma hareketleri başlıyor. Ermeni askerleri savaşmak istemiyor. Bu durumu Ermeni General Nazarbekov şöyle özetliyor **“Türklerde bizde olmayan bir şey var ki onlar bizi yenecekler. O şey disiplindir ve orduda disiplin ancak ölüm cezasıyla sağlanır”** (Sayfa 233)

Osmanlı Ordusunun karşı saldırısı karşısında en güvenilir Ermeni birlikleri dahi kaçarlar. Yapılan mevzi direnişlerini Osmanlı Ordusu kırar ve 12 Mart 1918’de Erzurum’u Ermenilerden geri alır. O günün sabahı Erzurum’u terk eden komutan Antranik, **“Yalnızım. Erzurum surları altında yalnız düştüm. Ne yapabilirim ki? Ordu serseri. Bunu gelecek nesillere böyle aktarın”** cümleleriyle yenilgiyi kabullenir.

Şebinkarahisarlı Osmanlı Ermeni’si geride yanmış, yakılmış, katledilmiş insan cesetleriyle dolu bir şehir bırakır. Sadece son birkaç gün ve gece içinde Erzurum, ova ve yakın köylerinde katledilen masum Müslümanların sayısını **Doç. Dr. Betül ARSLAN, Kantarcızade Mustafa Bey’in** anılarından, 9562 kişi olarak belirtir.

Osmanlı Ordusu yürüyüşüne devam eder. 14 Mart 1918’de savaş öncesi sınırlara ulaşır. Ermenilere sulh teklif edilir. Bu teklifi Antranik kabul etmez. Sınır gerisindeki katliamlar devam edince, Osmanlı Ordusu ileri yürüyüşünü sürdürür.

Kars kalesinin müdafaası konusunda Antranik, şunları söylüyor;

“Güney Kafkasya Komiserliği (Seym) yönetimi başına Gürcü Ckhenkeli geldi. Bu adam, Osmanlı ile anlaşma taraftarıydı ve hükümeti daha güvenoyu almadan Kars kale şehrini Osmanlılara teslim etti. Böylece Türkleri sakinleştireceğini umuyordu. Kars Ermenileri, 25 Nisan 1918’de Kars kale şehrini ateşe vererek terk ettiler. Kars’ın düşmesi, Kafkasya Ermenilerinde özellikle Taşnak saflarında Erzurum’un düşmesinde daha fazla üzüntüye sebep oldu. Çünkü Erzurum, Batı Ermenistan’a bağlıydı. Kars ise kendilerine. Gerçekten de kalınıp direnilebilirdi. Fakat ortada başka hesaplar vardı.” (Sayfa 248-249)

Antranik ile Tiflis yönetimi arasında ihtilaflar giderek büyüyordu. Ermeniler, çekilirken katliamlarını sürdürdüler. Bu yüzden Osmanlı Ordusu yürüyüşüne devam etti. Bu safhada Seym Komiserliği barış talep etti. Görüşmelere Batum'da başlandı. Şartlar giderek Ermenilerin aleyhine geliyordu. Osmanlı Devleti, Rusların iç karışıklıklarından yararlanmak, onların Kafkasya'ya hakimiyetlerini önlemek maksadıyla Seym üyelerine bağımsız devlet kurmalarını teklif etti. Bu öneriye üç grupta sıcak baktı ve 26-28 Mayıs 1918 tarihlerinde Ermenistan, Gürcistan, Azerbaycan devletleri kuruldu.

Ermenistan ile 4 Haziran 1918'de Batum antlaşması imzalandı. Bu antlaşmayı Ermenistan adına Başbakan Kaçaznuni ile Dışişleri Bakanı Hatissian imzaladılar. Antranik, bu antlaşmayı kabul etmek istemedi. Şöyle yazdı; ***"Batum'daki tek taraflı antlaşma ile Türkler Doğu Ermenistan topraklarından 28 bin km2 ele geçirdiler ki bu bölgede onların nüfusu sadece %30'du. Batum'da Türklerin dayattığı aşağılayıcı koşullarla Ermeniler, kabul edilemez dar sınırlar içinde boğulmaya mahkûm edildi."*** (Sayfa 267)

Ermeniler, Batum antlaşmasıyla 9 bin km2 büyüklüğünde bir devlet kurmuşlardı. Ancak büyük hayal kırıklığı içindeydiler. Çünkü Ermeniler Batı Ermenistan'daki 6 ille birlikte 180 bin km2 'lik bir devlet kurmayı hayal etmişlerdi.

"Bizler Ermeni delegeleri, haritaya baktığımızda iki keskin duygu benliğimizi sardı. Birincisi; yıllardır süren mücadeleden sonra dünya haritasında küçükte olsa bir köşemizin olduğuydu. İkincisi ise; bize verilen o köşenin halkımızı yerleştiremeyeceğiz topu topu 9 bin km2 olması çok acıydı."

Başta Antranik olmak üzere Ermeniler bu gerçekleri kabul etmediler ve topraklarını genişletmek maksadıyla Osmanlılarla, Azerilerle ve Gürcülerle çarpıştılar.

Bu dönemde yaşanan olayları Antranik'ten dinleyelim.

"24-29 Mayıs 1918'de Serdarabat ovasında Şevket Paşa kuvvetlerini bozguna uğrattık. Düşmanı, Gümrü tepelerine kadar sürdük. Aynı günlerde ilan edilen Ermenistan'ın bağımsızlığı, kendimizi kandırmaktan başka bir şey değildi. Çünkü Kafkasya, Osmanlı işgali altındaydı. Ama Türkler Kafkasya'da kalamadılar ve 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros antlaşmasıyla geri çekildiler. Ne var ki bu durum bağımsızlığını ilan eden Ermenilerin sonsuz çilelerine son vermemiştii

1918 yılının son bahar ve kışında Ermenistan'ın başkenti Erivan'daki durum müthiş bir trajedydi. Kış, kar, soğuk, çamur içindeki sokakla, meydanlardaki aç kalabalıklar sokak köşelerinde ve duvar altlarında ölen göçmenler, gıdanın tehdit edici azlığı, yolların kapalı durumu ve Ermenistan halkının durumunun düzeltilmesine karşın her türlü engel mevcut idi. Köylüler, sopalarla fare deliklerini, onların buğday stoklarını ele geçirmek için yıkıyorlardı. Açlar, çöpler içerisinde buğday taneleri arıyor ve kemirmek için köpeklerin önünden kemikleri çalıyorlardı. Tüm bunların üzerine ölümcül tifo salgını da eklenince. İçişleri Bakanı Aram, devlet denetçileri, hatta sağlık müfettişleri dahi tifoya ve tifüse kurban gidenlerdendi.

1918 – 1919 sonbahar ve kışında kaç kişinin açlık ve tifodan öldüğünü hiç kimse söyleyemez. Bu aylardaki kayıpların 150 binden az olmadığını söylersem abartmış sayılmam"

General Antranik, Batum antlaşmasıyla oluşturulan Ermeni Cumhuriyetini ***"Batı Ermenistan'ın kaybedilen toprakları hediye edildi"*** diyerek ve Batum antlaşmasındaki alçaltıcı koşulları ileri sürerek reddetti. Kumandasındaki birlikle Ermeni Cumhuriyetinin ilişkilerini kesti. (S.268 – 276)

Daha sonra Kuzey İran'a geçti. Osmanlı birlikleriyle çarpıştı. İran'da ilerleyemeyeceğini anlayınca tekrar Culfa'ya döndü. Kurduğu özel Ermeni birlikleriyle Nahcivan'da Osmanlılarla, Zengezur'da Azerilerle savaştı. Katliamlar yaptı. Zengezur'u kontrol altına aldı. Nahcivan ve Culfa'dan gelen 35 bin göçmeni Zengezur'a yerleştirdi

15 Eylül 1918'de Osmanlıların eline geçen Bakü'yü geri alabilmek için Karabağ'ın kontrol altına alınması gerekiyordu. Karabağ'a doğru yürüdü. Azeri köylerini yok etti.

Mondros antlaşması gereği bu bölgeye hâkim olan İngilizler, Antranik'in Karabağ'a yürütmesine mani oldular. Antranik, Zengezur'dan Mart 1919'da ayrıldı. Yolda aç, bitap Ermeni halkının çaresizliğini gördü. Eçmiyazın'a gitti. Erivan'a dönmeyi reddetti. Çünkü o Doğu Ermenistan yöneticilerinin hainler olduğuna inanıyordu. (Sayfa 282-296)

Bağımsızlıkların ilanından sonra Kaçaznuni ve Antranik 24 Ocak 1919'da Paris'te toplanan konferanstan çok şey beklediler.

Antranik, şöyle yazıyordu *“Osmanlı Milletvekili Bogos Nubar Paşa, diplomaside Ermenilerin Antranik'i idi ve Ermenistan'ın Cumhurbaşkanı olacaktı. Ancak Ermeniceyi iyi bilmezdi. Fransızca konuşurdu. Bu konferansa katılmak üzere Kafkasya, Mısır, Bulgaristan, İran, İngiltere, Hindistan, Cava, İsviçre, İtalya, Venedik, Fransa, Romanya, Amerika, Mezopotamya, Halep, Yunanistan Ermenileri ve Eçmiyazın Katalikosluğu, temsilcileriyle birlikte Paris'e geldiler. Son derece lüks salonlarda, gösterişli nutuklar atıldı, yemekler yendi, kadehler kaldırıldı. Üç aylık yoğun bir çalışma sonucu hazırlanan memorandumun konferansa sunulmasına çalışıldı. Ama başta İngiltere olmak üzere Avrupa devletleri Ermenileri konferansa dahil etmediler. Yapılan talepleri ciddi almadılar”*

Kaçaznuni, konferansın sonucunu şöyle ifade etti.

“1919 yılı baharında Paris'te dağ, dayanılmaz acılar içinde kıvrandı, kökünden sarsıldı. Parça parça oldu. Rahminden kan selleri akıttı ve hiçbir şey, bir fare bile doğuramadı” (Sayfa 296-301)

Antranik, Osmanlıların Batum antlaşmasındaki isteği ve direktmesi doğrultusunda Kafkasya'dan uzaklaştırıldı. Tiflis-Batum yoluyla Paris'e gönderildi. (Sayfa 313)

Sonrası Önemli değil. ss

Kıymetli arkadaşlar,

Sasun'da başlayan bir mücadele böylece sona erdi. Batı Ermenistan'a bağımsızlık kazandırmak için geçen 35 yıllık bu kanlı direniş; onbinlerce Müslümanın katline, yine onbinlerce Ermeni'nin göçler sonucu açlık ve hastalıklardan yok olmasına sebep oldu. Ermenilere göre kahraman General Antranik, aslında Müslüman halkı çekinmeden katleden bir caniydi. Bu kişi, hem de bir Osmanlı Ermeni'siydi. Ama Osmanlıya en büyük hıyaneti yapmaktan çekinmedi.

Arkadaşlar,

Düşmanlarımızı iyi tanıyalım. Size yalan ve yanlış haberler veren münafıklara ve kötü niyetlilere aldanmayalım. Bu Ülkenin kıymetinin farkına varalım. Atalarımızı rahmetle anarak onlara layık bir nesil olmaya çalışalım. Saygılarımla,

*Bu yazı; **Türkiye Haber Ajansı - www.turkiyehaberajansi.com İnternet Gazetesinde** 29.03.2014 tarihinde Köşe Yazıları bölümünde yayınlanmış ve 28.06.2021 tarihine kadar 41301 kişi tarafından okunmuştur. Halen okunmaktadır.

OKUDUKÇA-5

Amerikalı emekli bir savcı ve Baprist Kilisesi mensubu Samuel A. Weems, Türkiye, İngiltere ve ABD arşivlerinde yıllar süren araştırmalar sonucunda bir kitap yazmış. **“Ermenistan – Terörist Hristiyan ülkenin sırları.”** (İleri yayınları no:92. 2006)

2002 yılında yayınlanan bu eser ancak 4 yıl sonra Azerbaycan Türkçesinden dilimize aktarılacak bizde yayınlanmış. Weems, kitabında Ermenilerin, yıllarca Rus yayılmacılığının bir öncü kolu olarak yaptıkları katliamları, düzenledikleri terörist eylemleri ayrıntılarıyla anlatmış. Ermenilerin özellikle I. Dünya Savaşı sırasında Anadolu'da yaptığı katliamları kanıtlarıyla ortaya koymuş”

Ermenistan'ın kuruluşundan itibaren bir **“Terörist devlet”** olduğunu vurgulayan yazar, terörizme destek verdiği için Ermeni Kilisesini şiddetle eleştirmiş. Ermenilerin Hristiyanlığı kendi kirli emellerine ulaşmak için bir kılıf olarak kullandıklarını ifade eden yazar, Hristiyan dünyasına **“Ermeni yalanlarına artık kanmayın”** çağrısında bulunmuş.

Yazar, bu kitabı nedeniyle ABD'deki Ermeni Lobisinin hedefi haline gelmiş. Yüzlerce tehdit mesajı almış. Birkaç kere fiili saldırıya uğramış. Bu tehditlere rağmen Ermeni yalanlarına karşı mücadelesini sürdürmüş ve 2003 yılında şüpheli bir ölümle yaşama veda etmiş.

Yazarın özelliklerini vurgulayalım. Birinci özelliği, Babtist Kilisesine mensup, dine bağlı bir Hristiyan oluşu. İkinci özelliği, emekli bir savcı araştırma, soruşturma ve sonuç çıkarma bilgi ve becerisine sahip hukukçu oluşu. Üçüncü özelliği, ABD vatan-daşı oluşu.

Yazar, bu kitabında Ermenileri terörist devlet olarak suçluyor ve I. Dünya Savaşı sırasında Ermenilerin Müslümanlara yaptıkları katliamları örtmek - gizlemek maksadıyla su üstüne çıkan zeytinyağı misali Osmanlıları suçladıkları soykırım iddiasının kocaman bir yalan olduğunu ısrarla vurguluyor ve Hristiyan dünyasına şöyle sesleniyor: **“İslam'ı, terör ile eş anlamlı kullanmayın. Gerçek terörist devlet olan Ermenistan'ın ve onu destekleyen diasporanın yalanlarına inanmayın.”**

Günümüze kadar Ermenilerin yaptığı propagandaları, Hristiyan dünyasını yanlarına almak suretiyle misyonerler, tüccarlar, basın ve siyasetçiler yoluyla dünya kamuoyuna ne tür abartılı ve yanlış bilgiler sunduklarını ve sunmakta devam ettiklerini **Samuel A. Weems'in** kaleminden okuyalım. **“Yüzyıllar boyu Hristiyanlara; korkunç Türkler ve İslam'ın kötülükleri hakkında hikayeler anlatıldı. Korkunç gerçek ise şudur; vahşetin esas kaynağı olup daha çok şiddet uygulayanlar Müslümanlar değil hep Hz. İsa (A.S) adına hareket edenler olmuştur. Müslümanların yaptığı, Hz. İsa (A.S) adından kötü niyetleri için yararlananların istilasına karşı vatanlarını korumaktır. Balkanlar ve Kafkaslardaki ülke nüfuslarının homojenliği, yapılan etnik temizlik sayesinde sağlanmıştır. Tarih kitaplarında Hristiyan halkların Müslümanlara yönelik katliamları ve Müslüman kayıpları konusunda hiç bilgi verilmez”** (Sayfa 49-53)

Ara not; ABD'li Prof. Justin McCarty, 1820-1920 yılları arasında Balkanlar da ve Kafkaslarda 4,5 milyon Müslümanın Hristiyanlar tarafından katledildiğini ifade etmiş ve gerçek soykırım budur demiştir. (15 Mart 2001 tarihinde İstanbul'da verdiği konferans)

Kitabı okumaya devam edelim. **“Ermenilerin uyguladıkları terörün dayanağı Ermeni Kilisesidir. Ermenilerde, millet ile kilise o kadar iç içe geçmiştir ki Milli Kilise kavramı gelişmiştir”** (sayfa 55)

“Anadolu'ya 1830 yılından sonra yerleşen ABD ve Fransız misyonerler, Ermenileri Protestan ve Katolik yapmaya çalışmışlar. 60 bin Ermeni'yi Protestan yapmışlar, ticari ilişkileri geliştirmişler, açtıkları okullarda Ermenilere milliyetçilik tohumları ekmışler, Ermenileri kiliseleri vasıtasıyla örgütlendirip silahlandırmış ve onları isyana teşvik etmişlerdir. Ermenilerin isyanlarını destekleyen misyoner yardım kuruluşları, ABD'deki Hristiyan halktan daha çok yardım almak maksadıyla kiliseler kanalıyla yaşanan olayları abartarak propaganda yapmışlar ve olayları çarpıtarak ABD kamuoyunda tam bir Türk – İslam düşmanlığını yaratmışlardır. Ermeniler, Müslüman dünyasında ABD'yi en aziz en büyük dostları gibi takdim etmektedirler. Ermeni hükümeti, Ermeni Kilisesi ve ABD'deki Ermeni kolonisi, yaptıkları hatalar nedeniyle ABD'nin korumasına laik değillerdir. Müslümanlara karşı etnik temizlik yapan ve komşusunun topraklarını işgal edenler (Dağlık Karabağ), Hristiyanlar tarafından desteklenerek şımartılmamalıdır” (S. 76)

“1915’teki tehcir olayını esas alarak ve bu olayı soykırım olarak dünya kamuoyuna kabul ettirmeye çalışan ve pek çok Hristiyan ülkede buna muvaffak olan Ermenilerin bu iddialarının tamamen uydurma olduğu, 1919 – 1927 arasında ABD yüksek temsilcisi olarak görev yapan Amiral Bristol’un ve 1919 yılında Türkiye’de inceleme yapan General Harboud’un başkanlığındaki ABD inceleme heyetinin Kongreye sunduğu raporlarla çürütülmüştür. Amiral Bristol, Ermeni iddialarını aşağılayıcı olarak niteler ve Ermenileri kendilerini ya da başkalarını yönetmeyi becerebildiklerini gösteren bir geçmişe sahip olmayan halk olarak tanımlar” (S.176)

Kitapta, kana susamış Ermeni çetelerinin yaptıklarını geniş bir şekilde anlatan yazar (S.211- 223) 1919’da İngilizlerin çekilmesiyle kontrolü yeniden ele geçiren Ermenilerin zulümlerini, gaddarlıklarını, ABD’den gelen yardımı dağıtırken, Müslümanları hiç gözetmediklerini, kendi milletine dahi farklı muamelede bulunduklarını anlatır. (Sayfa 225-248)

ABD Kongresi, Ermenilerin manda talebini 1 Haziran 1920’de reddeder. 1921 başlarında Ermeniler gönüllü bir şekilde Sovyetler Birliğine katılırlar. ABD kamuoyu, hayal kırıklığı içindedir. Aldatılmıştır.

1990’larda yeniden bağımsızlığını kazanan Ermenistan, terörist – yayılmacı tutumunu Azerbaycan Dağlık Karabağ bölgesini işgal ederek sürdürmüştür. Ermenistan’a ABD 1,4 Milyar \$, Rusya ise 1 milyar \$ askeri yardım yapmış, kendi vatanını koruyan Azerbaycan ise ABD Senatosunun ambargosu ile cezalandırılmıştır. Karabağ işgali bugün de devam etmektedir ve ABD de yaşayan Ermenilerin Türkiye Cumhuriyeti’ne saldırıları, ABD güdümünde artarak sürdürülmektedir.

Samuel A. Weems, özetle şunları not ediyor.

-Yirminci yüzyılda etnik temizlik ve din terörü kampanyasını Ermeniler başlatmıştır.

-Ermeni terör örgütleri ve bugünkü Ermenistan’ın temelinde Hristiyanlığın kökten dinci yorumundan kaynaklanan ırksal ve dinsel soykırım ideolojisi yatar.

-Ermenistan ne demokratik ne laik bir devlettir. Ne de bir cumhuriyettir. Kökten dinci bir kilise devletidir. Bir diktatörlüktür. Yasaları, uygulamaları ve ideolojisiyle bir terör devletidir.

Saygıdeğer okurlar;

Samuel A. Weems, bunları yazmış. Ermenilerin geçtiğimiz yüzyıl boyunca Batı devletlerinin desteği ile yürüttüğü terörist eylemlerin, isyanların ve savaşların sonucunda ölen Ermenilerden çok daha fazla Müslümanı katlettiklerini ifade etmiş.

Ermeniler tarafından söz konusu yıllarda katledilen 523955 Müslümana ait bilgiler Okudukça 2’de sizlere sunulmuştu. O bilgileri yeni baştan gözden geçiriniz.

Değerli gençler;

Bu bilgiler ışığında yakın tarihimizde meydana gelen olaylarla biraz daha yakından ilgileniniz, bilgilerinizi geliştirip ve gözden geçirip bir kanaate sahip olunuz. Bu olaylar karşısında suskun kalmayınız ve bu aziz millete yakıştırılmaya çalışılan karalamalara karşı tavır alınız. Böyle bir sorumlulukla karşı karşıya olduğunuz gerçeğini anlamaya çalışınız. Böylece İstiklal Marşımız da ifade edilen ruh bütünlüğüne ulaşınız.

Bunu yapabilirsiniz ne mutlu sizlere. **Saygılarımla.**

***1.Dünya savaşının sonu:** 1918 yılı felaketler yılı oldu. 3 Mart 1918 de Ruslarla yapılan Brest Litovsk anlaşması ile savaş öncesi sınır kabul edildi. Ancak Ermenilerin Müslüman halkı katletmesi üzerine sınır aşıldı ve Bakü 15 Ekim 1918 tarihinde Ermenilerden kurtarıldı. **1.Dünya savaşına bu cephedeki savaşlarla başarısız bir başlangıç yapan Osmanlı Devleti, ne garip bir tecellidir ki savaşın bitiminde sadece bu cephede başarılı olmuş ve toprak kazanmıştı.**

Kudüs'ün düşmesi ile Suriye cephesindeki Osmanlı ordusunda bozgun başladı. Önce 30 Eylül 1918 de Şam, Hama, 26 Ekim 1918 de Halep düştü. **Cephe komutanı Alman Liman Paşa komutayı Mustafa Kemal Paşaya devretti.** İngilizlerin saldırılarına Arap halkı da yardım etti. Talan, çapul ve başıbozukluk içinde **M. Kemal Paşa**, dağılan Osmanlı birliklerini toplayarak bu günkü sınırlarımıza geri çekti.

Irak cephesinde ise Bağdatı ele geçiren İngilizler ilerlemeye devam ettiler. 6. Ordu komutanı Ali İhsan Paşa. Musul'u İngilizlere terk etmedi. İstifa etti. Musul, İstanbul'dan gelen emirle 15 Kasım 1918 de İngilizlere teslim edildi.

30 Ekim 1918 de Mondros anlaşması yapıldı ve Osmanlı Devleti yenilgiyi kabul etti. Bu anlaşma ile Kafkas cephesinde kazanılan topraklar geri verilerek savaş öncesi sınırlara geri çekilmek zorunda kalındı. Kars, Ardahan, Batum, Doğubeyazıt, Iğdır, Nahcivan ve bunların doğusu terk edildi. Kafkasya'da Kurulu Seym adlı üçlü yönetimde otorite eksikliği vardı. Bu bölgelere hâkim olan Ermeniler, yenilgilerinin acısını burada yaşayan Müslümanlardan çıkarmaya başladılar. Ermeni mezaliminin birinci dönemi bitmiş ve ikinci hesaplaşma dönemi başlamıştı. Bu sancılı dönem TBMM Ordularının Gümrü'yü yeniden aldığı 11.Kasım1920 tarihine kadar sürdü.

Güney cephesinde ise Medine haricinde Suriye ve Irak dahil tüm Arabistan yarımadası kaybedildi. Müslümanlar, İngiliz ve Fransız esaretine düştüler. Bu esaret uzun sürdü. Hâlâ da sürmekte. ***Sanki Tanrı, bu topluma Osmanlı'ya ihanetlerinin hesabını soruyor.***

***1. Dünya savaşındaki kayıplar:** Osmanlı devleti bu savaş sonunda 325 bin şehit-vefat, 400 bin yaralı, 1565 bin hasta- kayıp olmak üzere toplam 2 290 000 evladını ve 2,5 milyon km² büyüklüğünde toprağını kaybetti. Nüfusun %15'i, toprağın %75'i kaybedildi.

Bu savaşa girilmemeliydi. Ülkeyi savaşa sokanlar kendilerini " savaşa girmemek mümkün değildi" diye savundular ama savaş sonunda yurdu terkettiler. Yani kaçtılar.

2-3 Kasım 1918 gecesi bir Alman denizaltısı ile yurdu terkedenler Talat, Enver, Cemal Paşalarla birlikte Dr. Nazım, Bahaeddin Şakir, Azmi, Bedri ve Canbolat Beylerdi.

Niçin kaçtılar? Yurtta kalanlar gibi yapmalı ve vatani terk etmemeliydiler. En fazla kalanlar gibi yargılanırdılar. Yargı sonucu, verilecek cezaya razı olmalıydılar. Bunu yapmadılar ve kötü örnek oldular.

Bu kaçış aşlında onların bir nevi suçlu olduklarının itirafları idi. Ama kendilerini vazgeçilmez görüyorlardı. Onlara göre yurda hizmetleri daha tamamlanmamıştı. Bu nedenle hayatta kalmalıydılar ve hayatta kalmayı tercih ettiler.

İktidar sarhoşluğu, işte bazı insanları böyle hayallere daldırır. Bu duygu, gücün sihridir. İnsanları gurur, kibir kaplar ve kendi öz kişiliklerini kaybettirir. Başka dünyalara sürükler. O yüzden ne demişler ve de iyi demişler.

"Kişi kendini bilmek kadar irfan olamaz."

Son olarak işte kendini bilen bir irfan sahibini hikayesiyle 1. Dünya savaşını noktalayalım.

***Medine Müdafası:** Şerif Hüseyin, İngiliz Lawrence destekli kuvvetleri ile Medine dışında Hicaz bölgesinin tamamına hâkim oldu. Medine, İslam peygamberi Hazreti Muhammed'in (sav) ve yakın arkadaşlarının kabirlerinin bulunduğu kutsal bir şehirdi.

İslamda en kutsal mescid; Mekke'de Kâbe'nin bulunduğu Mescid-i Haram ikinci kutsal mescit Medinede Hazreti Peygamberin kabrinin bulunduğu Mescidi Nebevi ve üçüncü kutsal mescit Kudüsteki Mescid-i Aksa olarak kabul olunur.

Hicazın elden çıktığı 1916 yılından 1.Dünya savaşının sona erdiği 30 Ekim 1918 tarihine kadar Araplar Medine şehrini ele geçiremediler. Medineyi 25 Mayıs 1916 tarihinden itibaren Hicaz askeri kuvvetler komutanı Fahretin Paşa komutasındaki Osmanlı askeri müdafaa etmekteydi. Bu müdafaada Medine halkı da yardımcı olmaktaydı.

Asker az, cephane ve erzak kısıtlıydı. Demiryolu ile gönderilmeye çalışılan yardımlar, Lawrence komutasındaki Arap bedevi kuvvetleri tarafından yağmalanıyor, askerler şehit ediliyordu. Sultan II. Abdülhamit'in Hicaz bölgesine yardım için açmış olduğu bu hat Osmanlı askerleri için bir ölüm makinesine dönüşmüştü. Medineye, Suriyeden yardım ulaşmıyordu. Açlık had safhada idi. Çekirge yiyerek beslendiler. Harbin sonuna kadar direndiler.

Ateş kes imzalandıktan sonra Fahrettin Paşa, Medineyi teslim etmedi. İstanbul'dan padişah, ricacılar gönderdi. Paşa direnmeye devam etti.. Sonunda açlık galip geldi. Paşa teslim olmadan önce Kutsal Emanetleri sandıklar içinde gizlice İstanbul'a gönderdi. Mescidi Nebevi'de namaz kıldı ve Hazreti Peygamberin(sav) kabrini ziyaret edip ona veda ettikten sonra Arap komutana 10 Temmuz 1919 da teslim oldu.

Artık Medine'de Osmanlı evladı kalmamıştı. Müslüman Türkler o gün bugün uğruna bütün varlıklarını feda edebilecekleri ve çok sevdikleri peygamberlerine hasrettiler.

Direnmeden İngilizlere teslim olan diğer komutanlar, Mısırda ağırlandırlarken Fahrettin Paşa tutuklanarak Malta'ya sürüldü. 2,5 yıl esaretten sonra yurda döndü.

27 Ekim 1921 tarihinde Afganistan büyükelçisi oldu. Bu görevi 4 yıl sürdürdü. Yurda döndükten sonra TÜRKKAN soyadını aldı.22 Kasım 1948 de İstanbul'da vefat etti. Rumeli Mezarlığına defnedildi.

İşte onurlu ve şahsiyetli bir komutan ve onun değerli askerleri. Cümlesinden Mev-la razı olsun Cümlesine Cenab-ı Hak rahmet etsin.

1. Dünya savaşı böylece Osmanlı Devleti'nin yıkılması ile sona erdi. Savaşın galipleri elde kalan son vatan parçasını bölüşmeye başladılar. 900 yıllık vatan elden gitmek üzereydi. Ama Türklerin söyleyecekleri henüz bitmemişti.

***Malta duruşmaları:** Savaş sonrasında İngilizler, sorumlu gördükleri 144 kişiyi tutukladılar ve Malta adasına götürdüler. Bunlardan 58 kişi, Ermeni tehciri ve katliamlarının sorumlusu olarak yargılanacaktı. 29 Mart 1919 da Malta adasında başlayan yargılamalar 25 Ekim 1921 günü tamamlandı. İngilizler bütün arşivleri taradılar ve Osmanlı Devleti tarafından Ermenilere soykırım yapıldığına dair hiçbir delil, yazılı belge bulamadılar. Son çare ABD arşivleri idi.

İngilizlerin Washington büyükelçisinden gelen ***“Üzülerek arz edeyim ki ABD'deki belgelerin içinde yargılanmak üzere Maltada bulunan Türkler aleyhinde delil olarak hiç bir şey yoktur.”*** yazılı ifade, davanın sonucunu belirledi.

Osmanlı Devleti yönetimi soykırım suçlamalarından hukuken aklanmış oldu.

Bugün Dünyanın pek çok parlamentosunda Hristiyan fanatizmi ile Osmanlı Türkleri hakkında 1915 yılında Ermeni halkına soykırım yapıldı kararı veriliyor. Bu karara son birkaç yılda Rusya, Almanya ve ABD Devletleri de katıldılar. Bunlar, hiçbir hukuki desteği olmayan siyasi kararlar niteliğinde.

Çünkü soykırım yapıp yapılmadığı ancak tarafsız yargı tarafından verilebilir.

Soykırım iddiasında bulunmayan tek devlet, Malta Duruşmaları sonucunda alınan yargı kararını göz önünde bulunduran İngilteredir. Bu gerçek çok önemlidir ve Türkiye'nin hukuki güvencesi değerindedir.

3.BÖLÜM: 1918-1923 yıllarında Ermeniler

3.1 1918 -1921 yılları arasında Kafkasya'da siyasi durum: Söz konusu tarihler arasında Osmanlı sınırının doğusundaki Ruslar, Kafkas dağlarının kuzeyine çekilip kendi iç savaşlarını yürütürlerken boşalttıkları Kafkasyada istikrarsızlık hakimdi.

Ruslar çekilmişlerdi ama ne zaman gelecekleri belli değildi. Bu nedenle bu üç toplum, bir meclis kurdular. Seym Meclisi adı verilen bu kuruluştaki 11 Gürcü, 10 Azeri ve 9 Ermeni temsilci bulunmaktaydı. Siyasi tecrübeleri daha iyi olduğu için yönetime Gürcüler hakimdi. Okuryazar oldukları için Azeriler, Ermenilerden daha etkilidiler.

Her üç toplumun kendi arasında sorunları vardı ve bu sorunlar zaman zaman çatışmaya dönüşmekte idi. Bu çatışmalar genellikle Ermenilerin aleyhine sonuçlanmakta idi ve Kafkasyadaki Ermeni halkı huzurlu bir yaşama kavuşamamıştı.

26 Mayıs Gürcüler, 27 Mayıs Azeriler ve 28 Mayıs 1918 de Ermeniler bağımsızlıklarını ilan ettiler. Osmanlı Devleti 3 Haziran 1918 Batum anlaşmasıyla 9600 km2 büyüklüğündeki Ermenistan devletini tanıdı. Aslında Sadrazam Talat Paşa bu bölgede Ermeni devletinin kurulmasını doğru bulmuyordu Ancak Batum görüşmelerini Osmanlılar adına yürüten yetkililer, bu yapılanmayı önleyemediler ve Ermenistan Devleti kurulmuş oldu. Bu devlet bundan sonra Türk tarihi için olumsuz gelişmelerin mesnedini teşkil edecekti.

1918 Osmanlı harekâtı ile ordunun önünden kaçan pek çok Osmanlı Ermeni vatandaş, Kafkasya'ya sığınmıştı. Bu kişilerin sayısı kesin olarak bilinmese de 300 bin civarında olduğu sanılmaktadır. Savaş bitip Osmanlı Ordusu savaş öncesi sınırlara geri çekilince göç eden bu kişilerin büyük bölümü Kars, Ardahan, Batum, Iğdır ve Nahcivan bölgelerine Ermeni askerleri ile birlikte geri döndüler. Ermeniler, bu bölgelerdeki Müslümanlara karşı büyük katliamlara giriştiler

O dönemde yaşanan 3 kış mevsiminde Ermeniler hem açlık hem soğuktan büyük kayıp verdiler. Öyle ki yerli Ermeniler, göç edenlere yardım edeceklerine onları kovdular. Çünkü açlık had safhadaydı. Olağan üstü zor günler geçiren bu insanlar Osmanlı'dan gıda yardımı istediler ve Osmanlı Devleti bu bölgeye önemli miktarda gıda malzemesi yardımında bulundu. Ayrıca Ermeniler, kendilerini Gürcülere karşı korumak için Osmanlı Devletinden askeri yardım da talep ettiler.

Şimdi şu soruyu cevaplandırmaya çalışalım.

Osmanlı Ordusunun harekâtı ile Kafkasyaya kaçan Ermeniler, Osmanlı topraklarına nereden gelmişlerdi? Ya bu insanlar hiç tehcir edilmemişlerdi. Ya da tehcirden sonra evlerine, köylerine geri dönmüşlerdi.

İkinci soru şu. **Soykırma uğrayan bir millet, kendisine soykırım uyguladığını iddia ettiği devletten gıda talep eder mi? Askeri yardım ister mi?**

Her iki sorunun, ortak cevabı şudur. *Osmanlı Devleti'nin 1915 yılında zorunlu olarak uyguladığı tehcir olayında, iddia olunan rakamlarda can kaybı olmadı. Soykırım denilen kitlesel imha hareketi ise devlet tarafından hiçbir zaman uygulanmadı.*

Bu bölgede yaşanan olaylar, Ermenilerin kendi ifadeleriyle Okudukça 3 ve Okudukça 4 yazılarında ayrıntılı bir şekilde anlatıldı. Ermenilerin, Anadolu ve Kafkasya coğrafyasında söz konusu yıllarda yaptığı katliamların sayısı, ise Okudukça 2 yazısında verildi

T.C Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünün rakamlarına göre:

1918 yılında bilinmiyor

1919 yılında 9 bin 003 kişi

1920 yılında 146 bin 083 kişi

1921 yılında 15 bin 476 kişi Ermeni militanları tarafından katledildiler.

Bu tarihlerde, Ermenilerin yaptığı soykırım ve katliamlar nedeniyle Kafkasya'da 95 bin 052, Kars ve Ardahan'da 73 bin 052 Müslüman hayatını kaybetti.

3.2 TBMM Hükümeti döneminde Ermeni ilişkileri: TBMM açılmadan önce 28 Ağustos 1918 de kurulan Ermeni devleti, Osmanlıya sınır komşusu idi. Ermeni militanlar batıda Kars ve Ardahan'da sürekli çatışma çıkarıp halkı katlediyorlar ve genişlemeye çalışıyorlardı.

10 Ağustos 1920 Sevr Anlaşması, Ermenilere büyük topraklar vaad ediyordu. Osmanlı yıkılmıştı ama bu anlaşmayı kabul etmekle, TBMM Hükümetinin başına büyük dertler açmıştı.

Ermeniler, Ruslarla imzalanan Brest Litovks anlaşmasını kabul etmediklerini ve topraklarını 50 bin km2 ye çıkardıklarını ilan ettiler. Sınır görüşmeleri Rusya ile yürütülürken Ruslar, Ermeniler için Kafkasyadaki 300 bin Ermeninin yurtlarına dönmesini ve bunun yanında Van ve Bitlisi istediler. Bu talepler üzerine Ruslarla yapılan görüşmelere 24 Ağustos 1920 de ara verildi.

Doğu Cephesi komutanı, Kazım Karabekir Paşa, Ermenilere karşı daha fazla gecikilmeden saldırıya başlanılmasını ısrarla istemekteydi. Ermenilerin, Sarıkamış ve Oltu üzerine yaptıkları saldırılar üzerine TBMM Hükümeti 24 Eylül 1920 de Ermenistan'a savaş açtı. 5 Kasım 1920 de Kars, 7 Kasım 1920 de Gümrü ele geçirildi. Ermeniler barış istediler. 2 Aralık 1920 de Ermenilerle Gümrü anlaşması imzalandı. Kars, Ardahan, Iğdır ve Batum geri alındı.

Sınır 16 Mart 1921 de TBMM Hükümeti ile Sovyet Rusya arasında imzalanan Moskova anlaşması ile kesinleşti. Sovyet Rusya Sevr anlaşmasının hükümsüz olduğunu belirterek Misak-ı Milli sınırlarını tanıdı. Batum Sovyetlere bırakıldı.

Ancak bu anlaşma 2 Nisan 1921 de Sovyetler Birliğinin Kafkasyayı yeniden ele geçirip Gürcistan Azerbaycan ve Ermenistan devletlerini ortadan kaldırması nedeniyle Ermenistan Meclisinde onaylanamadı. Bu nedenle bu günkü Ermenistan, mevcut sınırı kabul etmediğini ileri sürerek Türkiye Cumhuriyetinden toprak talep etmeye devam ediyor. Ermeniler büyük bölümü Doğu Anadoluyu kapsayan, 187 bin km2 büyüklüğünde bir devlet kurmayı amaçlamışlardır. Kuracakları bu devletin başkenti Garin- Erzurum olacaktı. Bu emelleri için başta ABD ve Fransa olmak üzere Hristiyan dünyası, Ermenilere çok destek sağladılar. Ermeniler bu coğrafyada çok kan döktüler ama bu emellerine ulaşamadılar. 1921 yılında Sovyet Rusyanın egemenliğine girdiler.

Ermeni meselesi şimdilik sona ermişti. Ya da biz öyle sanıyorduk. Ama atalarımız ne demişler. **“Su uyur ama düşman uyumaz.”** Uyumadıklarını yıllar sonra görecektik ve yaşayacaktık.

***Ulusal Kurtuluş Savaşı:** TBMM Hükümeti, yurdun doğu sınırlarını çizdikten sonra batıya yöneldi. İngilizlerin desteğindeki Yunanlıları yenerek Anadolu'yu işgalden kurtardı. İstanbul ve Trakya geri alındı. 1 Kasım 1922 de saltanat kaldırılarak Osmanlı Devleti'ne son verildi.

1299 yılında kurulan **Osmanlı Devleti ilk 150 yılda** fütüvvet devrini yaşadı. Yani tek gaye: Tanrının adınının her yerde anılmasını sağlamak için İslamı yaymaktır.

İkinci 150 yıl saltanat dönemiydı. Bu dönemde devlet imparatorluk düzeyine ulaştı.

Üçüncü 150 yıl gevşeme ve safahat dönemiydı. İmparatorluk bu dönemde pek çok erdemini kaybetti.

Dördüncü 150 yıl ise, çözülme ve sefalet devriydı. Devlet bu dönemde bütün topraklarını kaybetti ve kuruluştaki ana toprağı olan Anadolu'ya sığınmak zorunda kaldı.

Osmanlı Devletinin son padişahı VI. Mehmet Vahdettin, 17 Kasım 1922 tarihinde bir İngiliz zırhlısına binerek kaçtı. Osman Gazi'nin son torununun bu davranışı 600 yıllık Osmanlı asaletine, Türk devlet geleneğine ve de İslam ahlakına hiç yakışmadı.

622 yıllık saltanatın sonunda Anadolu'da kurulacak yeni devletin kucağına pek çok sorun bırakıldı. Bunlardan en önemlileri olan Ermeni sorunu, Kürt sorunu ve Yunan sorunu günümüze kadar geldi.

3.3 Lozan Antlaşmasında Ermeniler: İsviçrenin Lozan kentinde TBMM Heyeti ile Osmanlı Devleti'yle hesabı olan devletlerin katıldığı görüşmeler 20 Kasım 1922 de başladı. Önce, toprak ve azınlıklar meseleleri görüşüldü. Osmanlı Meclisinde Ermeni Milletvekilliği yapan Noradunghian Efendi, Ermeniler için toprak istedi. Lord Curzon Ermeni isteklerini destekledi. Türk tarafı ısrarlı talepleri reddetti. Toplantı 4 Şubat 1923 de karar alınmadan dağıldı.

Bağlaşık devletlerin girişimi sonucu ikinci toplantı 23 Nisan 1923 de başladı. Bu kere daha çok mali konular görüşüldü ve bu toplantılarda daha çok Fransa öne çıktı. Sonuçta adli ve mali bütün kapütüasyonların kaldırılması kabul edildi.

Anlaşma metni 24 Temmuz 1923 de imzalandı.

Böylece TBMM Hükümeti resmen tanınmış oldu.

Cumhuriyete giden bu anlaşma Türk Tarihi için dönüm noktasıdır.

Yüzyıllardır devam eden gerilemenin durdurulduğu noktadır Lozan.

Lozan'ın en büyük hediyesi 29 Ekim 1923 de kurulan Türkiye Cumhuriyetidir.

Lozan Anlaşması Türkiye Cumhuriyeti'ne uluslararası saygınlık, mâli ve hukuki yönlerden özgürlük kazandırmıştır.

Lozan zafer mi? Hezimet mi? diyen Fesli Kadir Mısıroğlu gibi kişiler; aslında Osmanlının bıraktığı bütün hesapların, açmazların ve sıkıntıların Lozanda temizlendiğini neden görmezden gelirler?

Doğaldır. Çünkü **Kadir Mısıroğlu**'nun önce kökenine yani ailesine bakın.

Evlendiği kadın; **Sabetay Sevi**'nin yâni **dönme** adıyla **Vasıf Aydınarslan**'ın kızı **Aynur Aydınarslan** değil mi?

Bir Müslümanın Yahudi seviciliğinin altında ne gibi hesaplar yatmakta?

Yahudiler kendi inançlarından ne zaman vazgeçtiler de bir Müslüman ile evlenebiliyorlar? Başka örneğini görebiliyor musunuz?

Hele **“Keşke Yunan gelseydi.”** sözünün yenilir yutulur, kabul edilir bir yanı var mı?

Bu Yunan hayranlığı ona nereden geliyor? Doğduğu yer Akçaabat. Bu bölgede bir zamanlar Rum-Pontus Devleti ve onun getirdiği bir Rum kültürü vardı. **Yoksa kendi soyu Rumlara mı dayanıyor?**

7 Eylül 1983 tarihinde vatandaşlıktan çıkarılan Kadir Mısıroğlu, niçin İngiltere'den iltica talebinde bulundu?

Hep methettiği, yere göğe sığdırmadığı **sultan II. Abdülhamit** de 1293 harbi sonunda İngiliz korumasına sığınmadı mı?

Onun kardeşi **Vahdettin** de aynı şeyi yapmadı mı?

Sorgularsan, altını biraz karıştırırsan neler çıkıyor, neler?

Bu kadar karışık bağlantıları olan bu kişi Türkiye Cumhuriyeti'ne dost olabilir mi?

EyMüslüman! Ey kendini Müslüman sayan kişiler!

Uyanık olun. Müslümanları bırakıp başkalarını dost edinmeyin. Müslüman görünen fâsık ruhlu insanlara inanmayın, aldanmayın.

Bu konularda Cenab-ı Hakk Kuran-ı Kerimde verdiği açık emirlere kulak verin!

“Ey iman edenler, Yahudileri ve Hıristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostlarıdır. Onları dost edinenler de şüphesiz onlardır.” Maide Suresi, 51. ayet.

“Ey iman edenler! Eğer fasık bir kimse size bir haber getirirse, doğru olup olmadığını araştırın. Yoksa bir topluma kötülük ederseniz de sonra yaptığınız şeye pişman olursunuz.” Hucurat suresi 6. ayet.

3.4 T.C. Devleti ile Ermeni ilişkileri, tazminatlar: Lozan Anlaşmasında Kürtler için hiç bir görüşme yapılmadı Kürtlere azınlık hakkı verilmedi. Lozan Anlaşmasında Ermenilere toprak verilmedi. Sadece toprağını kaybeden Osmanlı Ermenilerine; 1 yıl içinde müracaat etmeleri halinde tazminat ödeneceği kayıt altına alındı. Bu süre içinde müracaat edenlere gerekli ödemeler yapıldı. Etmeyenler haklarını kaybettiler. Böylece Ermeni sorunu Türkiye Cumhuriyeti için ortadan kalktı. Uzun yıllar da bu sorun konuşulmadı. T.C. vatandaşı olan ve Türkiyede kendi öz kimlikleriyle yaşamayı seçen Ermeniler ise, diğer vatandaşlarla eşit haklarda yaşamlarına devam ettiler ve ediyorlar.

***Osmanlı Ermenilerine ne oldu?** Bu konuda pek çok kitap yazılmış. Ancak en doğru bilgiler, kaynak gösterilmek suretiyle Prof Dr Türkkaya ATAÖV'ün yazdığı Osmanlı Ermenilerine ne oldu? kitabında verilmiş. Bu bilgiler, aşağıdaki yazıda paylaşılmıştır. Cumhurbaşkanı Abdullah GÜL tarafından T.C. Devlet Kültür Ödülüne layık görülen bir akademisyene, hitaben yazılan yazıyı dikkatlice okuyalım.

Sayın Prof. Dr. Engin AKARLI;

26 Ocak 2014'te Beşiktaş Belediyesi Levent Kültür Merkezinde ölümünün 66. yılında Kazım Karabekir Paşayı anma toplantısında yapmış olduğunuz sunumu izledim. Bu sunumun sonlarına doğru, geçen yüzyılın başlarında meydana gelen olaylar dolayısıyla Osmanlı Ermenileri hakkında bazı rakamlar verdiniz. Alalecele kaydetmeye çalıştım.

Sunumunuzda; *20. yüzyıl başlarında Osmanlı devleti sınırları dahilindeki Ermeni nüfusunun 1 497 000, olaylar nedeniyle öldürülen Ermenilerin sayısının 600 000, tehcir ettirilen veya göç eden Ermenilerin sayısının 800 000, geriye kalan Ermenilerin sayısının ise 70 000 olarak gösterdiniz.*

1- O tarihlerde Ermenilerin gerçek nüfusu neydi?

Memalik-i Osmaniye'nin 1330 (1914) senesi nüfus istatistiğine göre;

Toplam nüfus: 18 520 016

Müslüman nüfusu: 15 044 846

Ermeni nüfusu: 1 294 851 (%6,9)

Gregoriyen Ermeni nüfusu: 1 161 169

Katolik Ermeni nüfusu: 67 838

Protestan Ermeni nüfusu: 65 844

Kaynak: Doç. Dr. Seyit SERTÇELİK'in Rus ve Ermeni kaynakları ışığında Ermeni sorununun ortaya çıkış süreci (TBMM yayını no 131, Ocak 2009)

Sayın AKARLI,

Ülkemizde yaşayan Ermenilerle ilgili pek çok kaynak abartılı, yanlış ve farklı rakamlar bildirmektedirler. Siz, Osmanlı Devleti'nin resmi rakamlarına güvenmiyor olmalısınız ki gerçeğin üzerinde bir rakamı kabullenmiş görünüyorsunuz.

Bu yaklaşımınızı yurt dışında uzun yıllar kalışınıza ve dış çevrelerden etkilenişinize bağlıyorum. Bir bilim adamı için Osmanlı kayıtlarını görmezlikten gelmeyi ise size yakıştıramadım.

2- Hayatını kaybeden Ermenilerin sayısı: Sunumunuzda öldürülen Ermenilerin sayısını 600 000 olarak belirttiniz. Ne yazık ki bu rakamınız da yanlıştır. Kanıt mı istiyorsunuz? Açıklayayım.

2.1 İlk Ermeni Başbakanı Ovanes KAÇAZNUNİ ve Ermeni Generali Antranik'in anılarından Ermenistan'a kaçanların sayısının 350 000 kişi, Osmanlı Ermeni Milletvekili Bogos NUBAR Paşaya göre ise bu bölgeye göç edenlerin sayısının 250 000 olduğunu; yine Kaçaznuni ve Antranik'ten, bunların en az 150 000'inin kış, açlık ve hastalıktan hayatlarını kaybettiklerini öğreniyoruz.

Kaynaklar. O. Kaçaznuni. Taşnak Partisinin Yapacağı Bir şey Yok. (1923 Parti Konferansına Raporu)

Antranik Çelebyan Antranik Paşa - Peri Yayınları 2003

Bu rakamlara göre bir hesap yaparsak:

Abartılı ve gerçek olmayan 1 497 000 rakamından gerçek nüfus olan 1 294 851 sayısını çıkardığımızda geriye abartılı 202 149 kişi kalır. Bu rakamı sizce katledildiği iddia olunan 600 000 rakamından düşüğünüzde geriye 397 851 kişi kalır.

Bundan da yukarıda belirtildiği üzere hayatını kaybeden en az 150 000 (daha fazla olabilir) sayısını çıkardığımızda hayatını kaybettiği sanılan 247 851 kişinin ne olduğu? Sorusunu cevaplamak gerekir.

Bu soruyu cevaplamadan önce size Ermeni kökenli Türk vatandaşı Sevan İN-CE'nin yazısını gönderiyorum.

Buna ilave edecek bir sözüm yok.

“Biz 4 Ermeni arkadaş, geçen akşam dernekten çıkmış, Galatasaray’da nargile keyfi yapıyorduk. Lafdöndü dolaştı malum konuya geldi. Baktım, herkes aynı husustan dertli. Ermeni asıllı bir Türk ve Sade bir T.C. Vatandaşı olarak Dünya’ya ses nasıl duyurulur? Ünlü bir sanatçı, politikacı veya bir dernek başkanı değilsin ki mikrofon uzatıp röportaj yapınlar. Gazeteci değilsin ki fikirlerini köşenden dünyaya duyurabilesin.

İyi de biz bu işten sıkıldık. Bizim yerimize, bilir bilmez herkes konuşuyor. Bir tarafta “Ermenilere soykırım yapılmıştır” diyenler; diğer yanda “soykırım yoktur” diyenler. Şimdiki moda ise “tarihçilere bırakalım” diyenler.

Soykırım yapılmıştır diyenlere bakıyorum, hepsi ya kindar Ermeni diasporası mensubu veya bunlardan çıkarı olan siyaset erbabı. Yoktur diyenlere bakıyorum, bu konuda derin bir bilgileri yok ama adettir diye reddediyorlar. Tarihçiler deseniz neyi ortaya çıkartacaklar, Allah Aşkına? Soykırımın belgesi mi olur? Eskaza ortaya bir belge çıksa, muhakkak karşı bir de belge çıkar, tartışma sonsuza kadar sürer gider.

Gerçeği, benden ve benim gibilerden başkası bilemez. Bizler, hadiseleri birinci ağızdan dinlemiş kişileriz. Bizler Türk Ermenileri’yiz. Türk Ermenileri’nin Harici Ermeniler’den çok ciddi bir farkı vardır. Bizler, tehcir sırasında ya Türkiye’de kalmışların veya tehcir bitiminde Türkiye’ye geri dönmüşlerin torunlarıyızdır.

Bizler, tek tip hikaye dinlememiştir. Diaspora Ermenisi sadece ölüm hikayesi bilir. Olaylardan sonra geri dönmemiş ve komşularının mahcup yüzlerine tanık olmamıştır. Onlar, bu ölümler için bütün Türk’leri suçlarlar. Olayları sadece soykırım olarak nitelerler.

Türk Ermenisi’nde ise daha bol ve daha değişik hikayeler vardır: Mesela, dedem, Erzincan’daki çiftliklerinden abisinin alınıp götürülüşünü ve onu kurtarmak için başçavuşa bir eşek yükü altın fidye verdiğini anlatırdı. Ne abi dönmüş ne de altınlar. Anneannem, köydeki Ermeni delikanlıların nasıl silahlandırılıp çeteci yapıldıklarını anlatırdı. Üniformalarını yabancı lisan konuşanlar getirmiş.

Büyükbabam, Kayseri’de tüm sülalesini kurtarmak için çırpınan Osmanlı Yüzbaşı’sı Sinan’ı ağlayarak anlatırdı. Sayesinde o sülaleden kimsenin kılına zarar gelmemiş. Bizler, katliam hikayeleri dinlediğimiz gibi, bir Ermeni arkadaş tehciye giderken askerin önüne yatan Türklerin veya yurtlarına geri döndüklerinde onlara tekrar kucak açan Türk komşuların hikayeleri ile de büyüdük.

Onun için “bize sorulsun” diyorum.

Kimse bizden daha objektif olamaz.

Bu hadisenin bir uzun anlatımı vardır bir de kısa anlatımı. Kısası şudur:

Tebanın bir kısmı emperyalist güçlerin gazına gelip ayrılıkçılık yapmıştır.

Buna kızan Osmanlı hükümeti bölgede tehcir kararı almıştır. Günün şartlarına göre tehcir (göç) zor koşullar altında gerçekleşmiştir. Sürgünler, çoluk çocuk muhtelif şekillerde kırılmış ve kıyıma uğramıştır. Bu kırılma hastalık ve açlık sebebiyledir. Kıyım ise Osmanlı askeri tarafından organize bir şekilde yapılmamıştır.

Hastalık dışındaki bu ölümler, münferit olaylardır ve sürgünlerin yanlarında götürdükleri altın paraları gasp etmeyi amaçlayan bölgenin eşkiyası tarafından yapılmıştır. Başka cephelerde de savaşmakta olan Osmanlı askerlerinin sürgün esnasındaki cinayet olaylarını önleyecek sayıda ve güçte olup olmadığı da bir tartışma konusudur.

Hal böyle iken, o bölgede bu olayların cereyan ettiği esnada, ülkenin batı bölgelerinde yaşayan Ermenilerin aynı şekilde bir zulme uğramadığı göz önüne alınırsa, buna bir soykırım denemez. Pek çok başka kelime söylenebilir; soykırım hariç.

Kaldı ki, söz konusu 1,5 milyon Ermeni sayısı, ölü sayısını değil kayıp sayısını ifade eder.

Biz Türk Ermenileri, iyi biliriz ki: Anadolu, bu olaylar esnasında veya sonrasında, Müslüman olmuş Ermenilerle doludur. Bu kişiler, daha sonra serbest olmasına rağmen kendi dinlerine dönmemişler ve geçmişlerini gizledikleri için kayıp hanesine yazılmışlardır.

Sözün kısası budur. Konuşmak gerekirse, biz konuşur olayların uzun hikayesini anlatırız. Bu konuda bizlerden daha iyi tarihçi de olmaz.

Fransızlara gelince. Onlara da küflü peynir yemek düşer.

Kalın sağlıcakla. Sevan İNCE”

Sevan İNCE, ne yazık ki hayatta değil.

Keşke hayatta olsaydı da ondan bilgiler edinebilseydik.

Sayın Hocam,

2.2 Ermenilerin kayıplarının ne olduğunu başka kaynaklardan da alıntılar yaparak değerlendirmek istiyorum,

1916 yılında yayınlanan **Britanya mavi kitap F ekinde;** Yurt dışındaki bölgelerde yaşayan Ermeni nüfusunun 989 900 kişi, yurt içinde yaşayan Ermeni nüfusunun; 150 000 kişi olduğu ve o tarihte toplam 1 139 900 kişinin hayatta bulunduğu belirtilmektedir. Bu rakamlardan; O tarihlerde akıbeti bilinmeyen Ermenilerin sayısının $1\ 294\ 851 - 1\ 139\ 900 = 154\ 951$ kişi olduğu ortaya çıkar.

Kaynak: Türkkaya ATAÖV **Osmanlı Ermenilerine ne oldu?** Sayfa 88 not: 90-91

56 610 kişinin ise tehcir sırasında hayatını kaybettiğini aşağıdaki kaynak kitaptan öğreniyoruz.

Kaynak: Prof. Dr. Yusuf HALAÇOĞLU’nun **Ermeni Tehciri** adlı kitabı: Sayfa 95-98

Akıbeti bilinmeyen 154 951 - 56 610 = 98 341 kişinin büyük çoğunluğu isim değiştirerek Müslüman adını almışlar ve bunlar aramızda Müslüman adıyla yaşamışlardır.

Sayın Hocam,

Siz, bir bilim adamısınız. Gerçekleri araştırmalı, bulmalı ve onları savunmalısınız. Sizin sunumunuzda verdiğiniz rakamların doğru olmadığını gördüm. Bir Türk vatandaşı olarak son derece üzüldüm. Ben bir tarihçi değilim. Ama geçen asrın başında ülkemizde yaşanan olaylar dolayısıyla hayatını kaybeden Ermeni vatandaşlarımızın üzerinden Atalarımın yanlış ve haksız bir şekilde karalanmasını kabul edemem.

Bu sebeple bu bilgileri size sunuyorum. Umarım yararlı olur. Belki önünüze yeni ufuklar açar. Bir Türk bilim adamının I. Dünya savaşı yılları esnasında hayatını kaybeden Ermenilerle ilgili daha duyarlı davranması ve daha sağlıklı bilgilerle toplumu aydınlatması gerektiğine inanıyorum. 27 Ocak 2014

ERZURUM, FEDERASYON, VAKIF, DERNEK ve TADER SİVİL DÜŞÜNCE HAREKETİ adına Selami OĞUZ

***İçimizdeki Ermeniler:** Sevan İnce yukarıdaki mektubunda ne demişti? Hatırlayalım. **“Biz Türk Ermenileri, iyi biliriz ki: Anadolu, bu olaylar esnasında veya sonrasında, Müslüman olmuş Ermenilerle doludur.”**

Evet, bu bir gerçek. Akıbeti bilinmeyen 154 951- 56 610 = 98 341 kişinin büyük çoğunluğu isim değiştirerek Müslüman adını almışlar ve bunlar aramızda Müslüman adıyla yaşadılar. Bugün de onların torunları yaşıyorlar.

***Gizli Ermeniler:** Türkiye Ermenileri Patrikliğinden bir yetkili açıklıyor.

“Kimliklerini gizlemek zorunda olan bu insanlar, hangi makama gelirse gelsinler içinde yaşadıkları topluma karşı gizli isyan halindedirler. Korkular ortadan kalktıkça kendi dinine dönenler artacak. Anadolu çok renklenecek, şenlenecek. Birdenbire görevler ki yanlarında binlerce Ermeni varmış da haberleri yokmuş.”

Devletin içindeki gizli Ermeniler: Vandaki Akdamar Kilisesinde ayin yapıldıktan sonra bölgede yaşayan gizli Ermeniler, kendilerini açığa vurmaya başladılar ve kimliklerine Hristiyan yazdırmak için sıraya girdiler. Bu kişilerin çoğu şimdiye kadar Müslüman- Kürt olduklarını söylüyorlardı. Asıl kimliğini açıklayanlar arasında 33 yaşındaki M.K. ve 28 yaşındaki C.B. de vardı. M.K, Hürriyet gazetesine yaptığı açıklamada,

“Müslüman komşularımızın, iş arkadaşlarımızın arasında bir Müslüman gibi davrandık. Hatta davranışlarımızda Müslüman pek çok komşumuzdan daha Müslüman olduğumuzu bile söyleyebilirim. Ama aile içinde ve bizim gibi olanlar arasında her zaman Ermeni kimliğimizi korumaya çalıştık.”

Demek ki Müslümanlara Müslümanlık taslayanlara; dikkat etmek gerekiyor. Yetkili devam ediyor. *“Türkiye’nin dört bir yanından Tunceli’den, Trabzon’dan, Kastamonu’dan gençler aile kökenlerini araştırmak için bize geliyor. Ya komşusundan çekiniyor ya da, çalıştığı yerden kovulacağından korkuyor. Oysa Ülkemiz demokratikleştikçe insan hakları kökleştikçe binlercesi dinine dönecektir.”*

Gizli Ermeniler adlı bir kitap var. Şu sıralarda Ermeni meselesi ile ilgili kitaplar arasında en çok satanların başında geliyor.

Hırant Dink, öldürülmeden önce bu konuyu araştırıyordu ve Türkiye’de gizli Ermeniler hakkında *“300 bin rakamının abartılı olduğunu düşünmüyorum. Bence daha da fazladır. Diasporaya bunu açıkça söylüyorum. Türkiye’de tek kişinin varlığını bilmek, ruh haline yardım etmek, yurt dışında alınmış yüzlerce parlamento kararından ehemmiyetlidir.”* diyordu.

Kimliklerini gizlemek zorunda olan insanlar hangi makama gelirse gelsinler, yaşadıkları topluma karşı bir isyan içindedirler. Kimliğini gizlemek, psikolojik rahatsızlığa yol açar. Yabancı gizli servisler bunların bir kısmını çocukken keşfederek yetiştirir, devletin içinde önemli makamlara getirdikten sonra kendi isteklerini yerine getirmelerini ister. Bunlara istihbarat dilinde koza denilir.

Türkiyenin bir Gizli Ermeniler sorunu vardır.

***Erzurumda gizli Ermeniler:** Aşağıda Raymond H. Kevorkian ve Paul B. Paboudjian tarafından yazılan **1915 öncesinde Osmanlı İmparatorluğunda Ermeniler** kitabından alınan Erzurum sancağına ait haritada; geçen asrın başında bu bölgede Ermenilerin yaşadığı köyler ile yaşayan Ermeni nüfusu gösterilmiştir. Bu haritanın incelenmesi halinde Ermenilerin, daha çok Tercan- Erzurum- Horasan hattında ve bu hattın kuzeyinde yoğunlaştığını görmekteyiz. Erzurum ovasında da çok sayıda Ermeni yerleşimi görülmektedir Bunların en büyüğü Cinis köyüdür.

1882 yılında Erzurum şehrinde 38 684 Müslüman 10 850 Ermeni (% 28,05) yaşamaktaydı. 1913 yılında bu rakamlar 34 140 Müslüman 11789 Ermeni (%34,53) olarak değişmiş ve Ermeni nüfusu artmıştı. Bunların dışında şehir merkezinde yaşayan ve Müslüman olmayan 1907 kişiyle birlikte şehrin toplam nüfua 47 831 idi. Ovada ve ilin diğer bölgelerinde yaşayan Ermeniler bu rakama dahil değildiler. Çocukluğunun ve gençliğimin geçtiği Erzurumda ova köylerinin pek çoğunun ismi Ermenice idi.

Kân, Evreni, Pırtın, Çağdariç, Cinis, Kevenk bunlardan birkaç tanesidir.

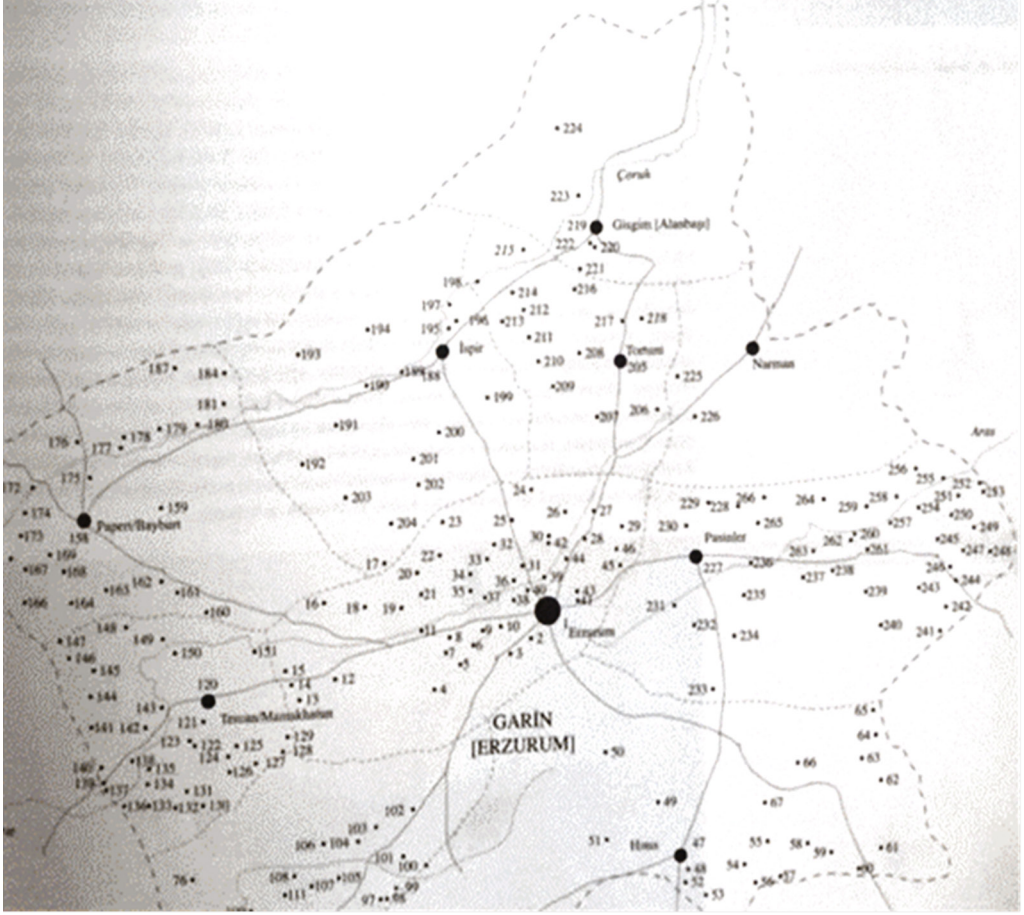
Erzurumda hekat (hikaye) anlatılan kahvelerde söylenilegelen bir hikayecik ve tekerleme vardır. Yemeğe oturan üç kişinin sadece bir kaşığı varmış. Aralarında *“7-8 köy ismini ard arda ve soluksuz söyleyen kişi kaşığı alsın.”* şeklinde anlaşmışlar. Kişilerden biri *“Erçik, Merçik, Ermençik, Tikkir, Pırtın, Tevrücük, Ağver, Ağaver, ağa kaşığı bana ver.”* diyerek kaşığa almış. Koyu yazılanlar Ermenilerin çokça yaşadığı köyler. Bu köylerin isimleri sonradan değiştirildi.

Burada yaşayan Ermenilere ne oldu? Bunların ne kadarı içimizde Müslüman kimliği ile yaşıyor? Kaç kişi, sahte Müslüman kimliği ile aramızda? Kaç kişi yükselmiş ve iyi yer tutmuş? Kaçı gerçek Müslüman? Bu vatana ve toprağa bağlı. Saygın ve dürüst.

Yakın çevrenize bakın. Müslüman adı altında yaşayan, pek çok kişiyi görebilirsiniz. İsimlerini yazmayı, uygun bulmadım. Çok fazla uzağa gitmeyin. Yeşilçam'ın şöhretlerini imceleyin. Gerçek kimliğini gizleyen pek çok şöhretliyi bulabilirsiniz. Sadece Nubar TERZİYAN kimliğini gizleme gereğini duymamış.

Kimliğini değiştirdikten sonra bu toprağa ve vatana sadık olanlar bizim kardeşlerimizdir. Dikkat edilmesi gerekenler kimliğinden hiç vazgeçmeyen, fırsat kollayan ve zamanını bekleyen kişilerdir. Bunlara karşı uyanık olunmalıdır.

Erzurum Sancağında Ermenilerin ikamet ettikleri köyler:

4.BÖLÜM: 1924-2021 yıllarında TC- Ermeni ilişkileri

4.1 1973 yılına kadar ilişkiler: 27 Ocak 1973 günü Ülkeyi büyük üzüntü ve öfkeye boğan bir olay yaşandı. ABD Los Angeles Başkonsolosumuz Mehmet Baydar ile yardımcısı Konsolos Bahadır Demir, 78 yaşındaki bir Ermeni tarafından şehit edildiler. Bu tarihe kadar Ermenilerin aktif bir eylemi görülmemişti. Demek ki Ermeniler, geçmişte yaşananları unutmamışlardı.

***Cumhuriyetin önemi:** Cumhuriyet kurulduktan sonra millet kendine gelmeye çalıştı. 1912 Balkan savaşından bu yana çeşitli cephelerde çarpışan Türk milleti bu çabaları karşılığında Tanrının başıyla bir vatana ve devlete kavuşmuş, yaralarını sarmaya başlamıştı.

Ama genç cumhuriyetin içeride ve dışarıda pek çok düşmanı vardı. Musul meselesi Lozanda çözülmemişti. Bu konuda Türkiye haklıydı. Bu meselenin çözümünden önce İngilizler içeride Şeyh Sait İsyanını çıkardılar. Ülke, bu isyan ile uğraşırken İngilizler bir oldubitti ile Musul ve Kerkük bölgelerini ele geçirdiler. Haklı olan değil, güçlü olan kazandı. Yenidünyanın düzeni buydu.

Ekonomi, hukuk ve sosyal alanlarda yapılan çalışmalarla TC, onuncu yılına 15 milyon nüfusla girdi. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal ATATÜRK, 10 Kasım 1938 de vefat ettiğinde, Onun kurduğu cumhuriyetin temel ilkesi özgürlüktü. Onurlu ve saygın yaşamaktı.

Bu ilkeler **Ne mutlu Türküm diyene** cümlesinde yerini bulmuştu.

Özgürlük, insan için hava gibi su gibi gerekli bir gerçekliktir.

İnsanın fikren özgür olabilmesi için onun ekonomik yönden kimseye bağımlı olmaması gerekir. Milletlerin ekonomik özgürlüğü ise ancak siyasi özgürlükle korunabilir. Diğer bir deyişle siyasi özgürlüğü olmayan toplumların ekonomik ve fikri özgürlükleri olmaz, olamaz.

Bu gerçeği gördüğü için **İslam peygamberi Hazreti Muhammed (sav)** vatani Mekke'yi terkederek Medine'ye özgürlüğe koşmuş ve İslamı özgürlüğe kavuşturmuştu.

Mustafa Kemal ATATÜRK'den sonra gelen yöneticiler, Türkiye Cumhuriyeti'nin özgürlüğünü nasıl koruyacaklardı? Bunu zaman gösterecekti.

***Demokrasiye geçiş:** 1 Eylül 1939 yılında II. Dünya savaşı başladı. 6 yıl süren bu savaşta 60 milyondan fazla insan hayatını kaybetti. T.C. bu savaşta tarafsız kalmayı başarabilmişti. Savaşın mağlupları Almanya ve iki atom bombası yiyerek teslim olan Japonya idi. Almanyada diktatör Hitler, Japonyada Tanrının oğlu olduğuna inanılan ve dokunulmaz olan İmparator Hirohito, ülkelerini ve milletlerini mahvetmişlerdi.

Savaşın galipleri ise sonradan savaşa giren ABD, İngiltere ve Rusya idi. Görünürde en büyük başarıyı ABD sağlamıştı ama gerçek galip Rusya idi. Rusya, Avrupanın yarısını işgal ederek kendi ideolojisi olan komünizmin yayılmasını sağlamıştı.

•Savaş sonrası, 1945 yılında Birleşmiş Milletler teşkilatı kuruldu. Bu teşkilatın etkili organı Güvenlik Konseyi idi. Yaptırım gücüne sahipti. ABD, Rusya, İngiltere, Fransa ve Milliyetçi Çin devletleri bu konseyin dâimi üyeleriydiler. Yıllar sonra, Miliyetçi Çin'in yerini Çin aldı. Bu devletlerin tamamı nükleer teknolojiye ve atom bombasına sahiptiler. Veto hakları vardı. Dünyanın güvenliği artık bu devletlerin elinde idi. II. Dünya Savaşından sonra güçlülerin yönettiği yeni bir dünya düzeni bu şekilde kurulmuştu.

•II Dünya Savaşı sonunda konumu güçlenen SSCB önce 17 Aralık 1925 tarihli Türk-Rus Dostluk anlaşmasını 19 Mart 1945 tarihinde feshetti. Daha sonra 7 Haziran 1945 tarihinde Kars ve Ardahan'ın geri verilmesini ve Boğazlarda Ruslara üs verilmesini istedi. Bu talepler TC Hükümeti tarafından, ABD ve İngilterenin desteği ile reddedildi. Ruslar ile ilişkilerimiz gerginleşmişti.

•Savaş sonrası Avrupanın kalkınması için ABD, Marshall Yardımları fonunu kurdu. Bu fonla demokratik ülkelere ekonomik yardım yapılacaktı. Demokrasi kavramı, kolayca Ülke gündemine girdi. Türkiyede 1946 yılında çok partili siyasi hayata geçildi.

•Köy enstitülerinin kapatılması, toprak reformunun önlenmesi, mevcut ekonomik sıkıntılar dış yardım isteklerini artırdı ve bağımsızlığımız için en tehlikeli adım olan ABD- Türkiye Ekonomik Yardım anlaşması, CHP li Hasan SAKA hükümeti tarafından imzalandı.

Lord Curzon'a Lozanda direnen Cumhurbaşkanı İsmet İNÖNÜ, bu karara karşı çıkmadı ve onayladı. Neden?

Böylece 1947 yılından başlayarak yalnız Türk dış politikasını değil, iç politikasına da ABD faktörü etkili bir güç olarak yerleşti.

Curzon haklı çıkmış, özgürlük, fakirliğe yenilmişti.

•14 Mayıs1948 de Filistin bölgesinde İsrail Devleti kuruldu. Yahudiler, Ortadoğu coğrafyasında mevcudiyetlerini artık siyasi yapıya dönüştürmüşlerdi. Böylece bu coğrafyada, bugüne kadar süren Yahudi yayılmacılığı ve devlet terörü başlamış oldu. İsrail devletini ilk tanıyan devlet ABD, kuruluşundan 11 saat sonra tanıyan ikinci devlet, TC oldu. Başbakan yine Hasan SAKA idi.

•Savaş sonrası, SSCB nin güçlenmesi sonucu komünizmin Avrupa’da daha fazla yayılmasının önlemek için ABD nin öncülüğünde 4 Nisan 1949 tarihinde kısa adı NATO olan Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü kuruldu. ABD, Kanada ve demokrasi ile yönetilen 11 Avrupa ülkesin tarafından kurulan bu savunma paktı ile ABD, artık Avrupa ve Ortadoğuda bende varım demeye başladı. Sovyet tehdidine maruz kalan Türkiye’nin NATO’ya girme talebi ise, kabul olunmadı.

•1950 yılında yapılan seçimlerle garip tesadüf yine bir 14 Mayıs günü Türkiye’de iktidar el değiştirdi. Devleti 27 yıl yöneten CHP iktidarı seçimle yerini Demokrat Parti iktidarına bıraktı. İktidarın halk oyu ile el değiştirmesi güzel bir şeydi ama seçilenler, devletin temel ilkelerini ne ölçüde koruyabileceklerdi? Bunu da zaman gösterecekti.

***Cumhuriyet ve demokrasi ikilemi:** Bir ülkede yöneticilerin halkın oyu ile serbest seçimle işbaşına gelmesi, çağımızda en gelişmiş yönetim modeli olarak kabul olunmaktadır. Cumhuriyet, halkın kendini yönetmesi olduğuna göre demokratik seçim yöntemi Cumhuriyetin temel ilkelerine uygun görüldü. Burada cevaplandırılacak önemli soru şu.

Demokratik yöntem denilen serbest seçimlerle halk, cumhuriyet ilkelerini ve kendi çıkarlarını koruyacak yöneticileri seçebilecek miydi? Yoksa halk, öncelikle belli çevrelerin çıkarlarını koruyan bir sistemin piyonu mu olacaktı?

70 yıllık bir geçmişe bakıldığında Ülkemizde uygulanan demokratik sistemin; Cumhuriyetin temel ilkelerini tahrip ettiğini, belli çevrelerin çıkarlarını daha çok koruduğunu ve halkın ekonomik pastadan hakkı olan payı yeterince alamadığını görürüz. Kişi başına düşen gelir dağılımı bunun en büyük göstergesidir.

29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet’i kurduk. Cumhuriyetimiz 99 yaşında. Çok partili demokratik hayata ise 1946 seçimleri ile geçtik. Yani kesintilerle beraber demokrasi hayatımız ise 76 yaşında.

Cumhuriyet nedir? Demokrasi nedir?

Bu iki terim arasındaki farkı eğitim görmüş pek çok kişi dahil toplumumuzun çoğunluğu bilmez. Cumhuriyet kelimesi, tarihte Fransız Devrimi ile bütünleşmiştir.

Fransız yazar Regis Debray, bu konudaki düşüncelerini Le Nouvel Observateur dergisinin 6 Aralık 1989 tarihli sayısında özetle şöyle açıklamış.

CUMHURİYET Mİ? DEMOKRASİ Mİ?

Regis DEBRAY

Fransız Devrimi’nden çıkmış olan **cumhuriyet** kavramı ile Anglo-Sakson tarihinin oluşturduğu biçiminde **demokrasi** kavramını birbirine karıştırmanın bedelini, hepimiz bugün inkâr edilmez bir zihin karışıklığı ile ödüyoruz. Bu kavramları eş anlamlı zanne ediyor ve birini diğeri yerine kullanıyoruz.

Demokratça davranılmaksızın cumhuriyetçi olunabilir. Buna karşılık Belçika ve benzeri birçok anayasal monarşi, cumhuriyetçi olmaksızın demokrat olunabileceğini gösteriyor. Adı cumhuriyet olan bununla birlikte bizimle ne aynı ilkeleri ne aynı zor kullanmaları paylaşmayan ülkeler de var.

Cumhuriyet özgürlük artı akıldır. Hukuk devleti artı adalettir. Hoşgörü artı iradedir. Demokrasi ise bu aydınlıkları sönmüş cumhuriyetin, arta kalan şeyleridir.

1889 da kıtamızda iki cumhuriyet vardı. Fransa ve İsviçre. Etrafımızda bazı isim değişiklikleri olmasına rağmen 100 sene sonra bugün de durumun fazla değişmemiş olduğunu düşünüyorum.

Dünyevileştiği söylenen Avrupa Topluluğu'nda laiklik hiç bir yerde bir anayasa ilkesi değil. O, ne anayasada yapılan bir değişikle ancak kiliselerle devletin birbirinden ayrılığını tesis ettiği Amerika'da, ne de 60 yıl boyunca bir devlet dinini; Marksizm'i, Leninizm'i egemen kılan Rusya'da.

Ortak Pazar Avrupa'sında da siyaset, din karşısında gerçekten tam bir bağımsızlığa kavuşmamıştır.

Laiklik direğinin kilit taşı, nadiren laik olan demokrasi değil, zorunlu olarak öyle olan cumhuriyettir. Cumhuriyeti demokrasiye karşıt koymak ve onu demokrasiye indirmek onu öldürmektir.

Cumhuriyette siyaset ekonomiye hâkim olacak, demokraside ise ekonomi, siyaseti yürütecektir. Cumhuriyette en iyiler şehir meclisine ve foruma giderler. Demokraside ise en iyiler, iş yaparlar. Cumhuriyette kamuya hizmet etmenin veya kamu görevinin verdiği prestiji, demokraside özel kişisel başarı sağlar.

Cumhuriyette herkes yurttaş olarak tanımlanır ve bütün yurttaşlar ulusu "ortak bir yasa altında yaşayan ve aynı yasa koyucu tarafından temsil edilen" ortaklar birliği meydana getirir. Demokraside ise herkes, kendi topluluğu tarafından tanımlanır ve toplulukların bütünü, toplumu oluşturur.

Demokraside insanlar aynı haklara sahip oldukları için kardeşlerdir. Cumhuriyette ise insanların kardeş olmalarının nedeni aynı atalara sahip olmalarıdır. Siyah belediye başkanı, sarı senatör, ateist lise müdürü, Yahudi bakanlar cumhuriyette olmaz ancak demokrasilerde olur.

Cumhuriyette özgürlük, aklın bir fethidir. İnanmak öğrenilmez ama akıl yürütmek öğrenilebilir. Eğitimin bütün gücüne sahip olunan yer, cumhuriyetçi bir yönetimdir. Cahil insanlardan oluşan bir cumhuriyet bir daire- karedir. **Çünkü cahil biri özgür olamaz.** Kanunların kaleme alınmasına katılamaz veya kanunlardan haberi olamaz.

Buna karşılık halkının %50 sinin okuma-yazma bilmediği bir demokrasiyi tasavvur etmek kesinlikle imkânsız değildir.

Cumhuriyette devlet her türlü dinsel etkiden bağımsızdır. Kilise ve devletin birbirinden ayrılması ile Fransa'da söylenmek istenen şey, kilisenin devletin önünde silinmesi gerektiridir.

ABD de ise bundan kastedilen, devletin kilise karşısında silinmesi gerektiridir. Bunun nedeni; demokrasinin vatanı olan Protestan kanattaki ana görüşten ayrılma hakkının; inancın bizzat kendisinde muhtevi bulunmasıydı. Onda din zihniyeti ile özgürlük zihniyeti bir ve aynı şeydi.

Katolikliğin hâkim olduğu topraklarda ise ayrılma hakkını devlet, kiliseden uzun ve kanlı mücadelelerden sonra zorla almak zorunda kalmıştı.

Bir cumhuriyet protokolde; yazar ve düşünürlerini, maliye memurları ve polis müdürlerinin önüne demokraside ise arkasına koyar.

Cumhuriyeti yöneten evrensel kavram, demokrasiyi yöneten yerel kavramlardır.

Cumhuriyette her milletvekili tüm ulusun temsilcisidir. Demokraside ise her temsilci kendi seçim bölgesinin temsilcisidir.

Birincisi, dünyaya hiç kimsenin görmediği insan haklarını haykırır. İkincisi ise, Amerikalıların, İngilizlerin veya Almanların haklarını savunur. Çünkü evrensel olan değerler soyuttur, yerel olanlar somut.

Aklın en üstün referans olduğu için cumhuriyette devlet üniter ve doğası gereği merkezidir. Çoğulcu kültür içinde gelişen demokrasi ise, eğilimi itibarıyla federal ve kuş-kuculuğundan ötürü anti-merkeziyetçidir.

Cumhuriyette devlet topluma hakimdir. Demokrasi de ise toplum devlete.

Cumhuriyet, çıkarlar çelişmesini ve şartların eşitsizliğini yasanın önceliği ile yumuşatır. Demokrasi ise bunları bütünüyle ve insanların karşılıklı rızası ile pragmatik sözleşme yolu ile düzeltir.

Cumhuriyetin toplumsal düzenlemeyi yapan memurları, demokrasinin ise hukukçular yönetimi vardır. Bu nedenle Fransa’da 2000 kişiye 1 hukukçu düşerken bu sayı Almanya’da 1200, İngiltere’de 1000 ve ABD de 500 kişide 1 hukukçu olmaktadır.

Cumhuriyette yurttaşlık bir hak ilkesine dayanır. Örneğin oy verme hakkı ya vardır ya da yoktur. Varsa bu hak tüm seçimler için geçerlidir. Demokrasi ise cumhuriyetin meşruiyetine ve genel ahlakına aykırı olarak genel seçimlerdeki oy hakkı ile yerel seçimlerdeki oy hakkını ayırabilir

Cumhuriyette her köyde meclis ve okul vardır. Demokraside ise mabet ve borsa.

Cumhuriyet, çocukta insanı arar ve onda yalnız büyümesi gereken şeye hitap eder. Demokrasi ise insanda çocuğu şımartır. Çünkü, ona yetişkin muamelesi, yaparsa onu sıkacağından korkar.

Kaba ifade ile cumhuriyet çocukluğu sevmez.

Demokrasi ise yetişkinlere saygı göstermez.

Cumhuriyette toplum, birinci görevi yalnız başına kendi tabii ışıkları ile her konuda yargıda bulunma gücüne sahip yurttaşlar yetiştirmek olan okula benzemelidir. Demokraside ise okulun kendisi, topluma benzemelidir. Cumhuriyet okulu sever onu yüceltir. Demokrasi ise okuldan korkar, onu ihmal eder.

Bir cumhuriyeti demokrasiden ayırmanın en emin yolu, üniversiteye girişten önce felsefenin lisede öğretilip öğretilmediğine bakmaktır. Cumhuriyet felsefeyi sever. Demokrasi felsefeden korkar.

Avrupa’nın en demokratik ülkelerinde yani Protestanlığa mensup kuzey ülkelerinde son sınıflarda felsefe yerini tutan eğitim, dinsel eğitimidir.

Cumhuriyet felsefi bir kavram olduğu için ebedidir, sonu yoktur. Onu ileriye götüren, bu sonsuzluğun kendisi, bu kendi kendinden memnun olmama halidir. Demokrasi ise, sosyolojik bir olay olduğu için kendi aynasında kendini güzel bulabilir. Bu kendinden memnun olma hali etkili bir propagandaya imkan vererek kendini aşılmaz bir model olarak görebilir.

Kanaatin yasa hükmünde olduğu demokraside değer verilen paradır. Cumhuriyette davranışları düzenleyen, bir çıkar uzlaşmasından başka şey olan, ilkedir. Örneğin bir siyasal parti iktidarı ele geçirme ve sürdürmenin aracı değildir. O. bir yüze veya belirsiz bir vaade değil, bir programa uyar. Halkla kitleyi, kurumsal alanla isterik çılgınlıkları birbirine karıştıranlar, adaletle linç etmeyi de birbirine karıştırırlar.

Demokraside ana kavram iletişimdir. Cumhuriyette kurum

Cumhuriyette en büyük değer kütüphaneye demokraside ise televizyona verilir

Cumhuriyet, eşitlikçi olmaksızın eşitliği sever. Demokrasinin programında toplumsal eşitlik yoktur. **Gelirler veya ücretler arasındaki oranın bire 50 olduğu bir memlekette artık cumhuriyetten bahsedilemez. Ama demokrasiden bahsedilebilir.**

Sosyalizm ve liberalizm, sonuna kadar götürülmüş **cumhuriyet** ve demokrasidir.

Cumhuriyette özgürlük bireylere ancak kanunların gücüyle yani devletle gelir. Demokratların sadece insan haklarından bahsetmeleri buna karşılık, cumhuriyetçilerin her zaman buna yurttaşlık haklarını da eklemeleri şaşırtıcı değildir. Bu, onların gözünde tamamlayıcı bir şey değil bir şarttır. Nasıl ki yine bir cumhuriyetçinin gözünde laiklik, hoşgörünün şartı olup onun karşısı değilse.

Bu kadarı yeter sanırım. Yazının tamamını okumak isteyenlere kaynak kitabı öneririm.

Prof. Dr. Ahmet ARSLAN - **İslam, Demokrasi ve Türkiye** - 2015 (sayfa 260-278)

***Türkiyede Demokratik yönetim:** 1950 yılında başlayan DP iktidarı aralıksız 10 yıl sürdü. Türkiye-Rusya ilişkilerinin gerginliğini koruduğu bu dönemde yeni yönetim, Ülkeyi Rus taleplerine karşı güvenceye alacak tedbirleri almak için ABD ve İngiltereye yakınlaşma çarelerini aramaya başladı.

•Bu nedenle iktidarın ilk icraatı Kore'ye asker göndermek oldu. Kore Savaşı 25 Haziran 1950 de başladı. Koreye savaş başladıktan 5 gün sonra TBMM kararı olmadan Bakanlar Kurulu kararı ile asker gönderildi. **Cumhuriyet, halkın yegâne temsilcisi TBMM nin dışlanması ile ilk ciddi yarasını aldı.**

ABD nin 1830 yılından bu yana İncil Ülkesi Anadolu'yu ele geçirme emelleri unutuldu.

ABD nin bu tarihten bu yana Osmanlı Devleti aleyhindeki çalışmaları ve bu bölgede bir Ermeni devleti kurmak için yaptıkları çalışmalar unutuldu.

ABD nin Lozan anlaşmasına imza koymadığı da unutuldu.

Yerini ABD hayranlığı ABD ye yakınlaşma çabaları aldı.

•Kore savaşında çok sayıda şehit vererek ABD askerlerini koruduk.

Doğan AVCIOĞLU'na göre; ABD Türk topraklarında üs kurmak ihtiyacını duyuncu; bu kez 1951 yılında bizi NATO'ya kabul ettiler. Hem de, Yunanistan ile beraber. Yunanistan niçin NATO'ya alındı? Bu hiç sorulmadı.

Cumhuriyet, bir askeri kuruluşta yan yana geldiği Yunanistan ve onun destekçileriyle çok değil 30 yıl önce mücadele etmemiş miydi? **Askeri yönden başkalarının emir ve komutasına girmekle Cumhuriyet; ikinci büyük yarasını da almış oldu.**

Bizi kimler yönetiyodu? Yönetici olarak seçip iş başına getirdiğimiz kişiler, bin bir zorlukla kurduğumuz Cumhuriyete karşı neden bu kadar yabancı idiler?

•Bu dönemde alınan dış yardımlarla ekonomi, o güne kadar görülmeyen bir atılım yaptı. Barajlar, karayolları yapıldı. Bunlar altyapı tesisleriydi. Asıl olması gereken, bunlara ilave olarak tarımda üretimi artırmak ve sanayileşmek, **dış borca ihtiyaç duymayan bir ekonomik yapı oluşturmaktır.**

Bu yapılmadı ve cari açık dediğimiz kanser, o gün bugün Ülkenin yakasını hiç bırakmadı. Ülke kendi ayakları üzerinde durarak kalkınmayı beceremedi. Hep dış yardım aldı ve giderek dış yardıma bağımlı hale geldi. **Ekonomik bağımsızlığın riske sokulması ile Cumhuriyet üçüncü büyük yarasını da aldı.**

•6-7 Eylül 1955 de İstanbul'da Rum azınlığın dükkân ve iş yerlerine yapılan saldırılar sonucunda Rumların büyük bölümü Yunanistana kaçtı.

•Kıbrıs'ta Rum EOKA çetesinin Enosis (adayı Yunanistana bağlama) isteği ile adadaki Türklere yaptığı saldırılar Yunan düşmanlığını artırdı. Yapılan mitinglerle Kıbrıs-taki Türklere destek verildi. Ancak o tarihte Kıbrıs konusunda hiçbir devlet yanımızda değildi. Malûm düşmanlık, hiç silinmemişti. Eksilmeden devam etmekteydi.

•1958 yılında Ülkede büyük bir ekonomik kriz yaşandı. ABD doları fiyatı 2,80 TL'den 9.00 TL'ye fırladı. Bunun sebebi, dışa bağlı ekonomi, iç üretim yetersizliği ve tüketimdeki israf idi. Ülke, borçla yaşamının getirdiği sun'i refahı yaşarken, gerçekler farklıydı. İç üretim, iç tüketimi karşılayamıyordu.

•1959 yılında İngiltere, Türkiye ve Yunanistan arasında yapılan anlaşma ile Kıbrıs Devleti kuruldu. Bu üç ülke garantör devlet oldular. **Bu anlaşma bu dönemin en büyük siyasi başarısıydı.**

•10 yıl süren DP iktidarı 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesi ile son buldu 1950-60 yılları arasında yapılan uygulamalar nedeniyle Cumhuriyet ilkeleri, önemli ölçüde zarar görmüştü.

*Kendilerini Atatürk Milliyetçisi sayan yeni askeri yönetim; ilk bildirimlerinde NATO ya ve CENTO ya bağlıyız mesajını verdiler ve mevcut askeri yapılanmayı kabullendiler. Bu ne biçim Atatürk milliyetçiliği idi?

Demokratik sisteme karşı yapılan bu askeri müdahale, çok yanlış idi. Çünkü 1876 yılında başlayan, özgürleşme ve demokratikleşme hareketine büyük bir darbe vurulmuş ve çok kötü bir yol açılmıştı.

Asker yeniden siyasete gimişti ve Türkiye'de Mustafa Kemal'in hiç istemediği askeri vesayet dönemi başlamıştı.

Ülke demokrasisi, bu vesayetten çok zarar görecekti. Askeri yönetimde Kemalist milliyetçiler de vardı Batıcı- Natocular da. Bir süre sonra Milliyetçiler tasfiye edildiler. NATO nun dolayısı ile ABD nin, Ülkede ne kadar güçlü olduğu anlaşıldı. Türkiye Cumhuriyeti, çok değil 10 yılda ne hale gelmişti.

•Askeri yönetimdeki Kemalistler DP iktidarı döneminde ABD ile yapılan gizli ve ikili askeri anlaşmaları ortaya çıkardılar. NATO’lu dostların canı sıkılmamalıydı. Bu bilgileri kamuoyu ile sadece paylaştılar ama onların baskısı ile üzerine gidemediler. Bu anlaşmaların, ne menem şeyler olduğu 1962 Küba krizinden sonra anlaşılacaktı.

•Milli Birlik Komitesi yeni bir anayasa yapmak için Kurucu Meclisi teşkil etti. Bu meclisin yaptığı anayasa 9 Temmuz 1961 tarihinde yapılan halk oylamasında % 61,5 evet oyu ile kabul edildi

•DP iktidarı, Yassıada mahkemelerinde yargılandı. Cumhurbaşkanı, Başbakan, Dışişleri ve Maliye Bakanları anayasayı ihlal suçundan suçlu bulundular ve TCK 146/1 maddesine göre idama mahkûm edildiler. MBK, yaş nedeniyle Cumhurbaşkanı’nın cezasını müebbed hapis cezasına çevirdi, diğerlerini onayladı ve infaz 16 ve 17 Eylül tarihlerinde gerçekleştirildi. Bundan sonra bu üç kişi seçim meydanlarında Demokrasi Şehitleri olarak anılacaklardı.

•10 Ekim 1961 tarihinde yapılan genel seçimlerden sonra 26 Ekim 1961 de Cumhurbaşkanı seçimi yapıldı. Ord. Prof. Dr. Ali Fuat BAŞGİL, baskılar sonucu adaylıktan çekilmek zorunda kaldı ve MBK Başkanı ve tabii senatör Cemal GÜRSEL, 4. Cumhurbaşkanı seçildi.

İktidar nimetleri çok cazip olduğundan gelen gitmiyordu. MBK üyeleri de kendilerini garantiye aldılar ve tabii senatör oldular. Demokratik sistem (!) 1981 askeri müdahalesine kadar işte böyle kör-topal devam etti.

•1961 anayasası çağdaş bir yapıya sahipti. Anayasa, kurulan Anayasa Mahkemesi ile güvence altına alındı. Kuvvetler ayrılığı ve yargı bağımsızlığı da güvence altına alınarak geliştirildi. Sosyal devlet ilkesi ve basın özgürlüğü kapsamı genişledi.

% 61,5 oranla kabul edilen bu anayasa milletin özlemlerini, beklentilerini ne ölçüde karşılayacaktı? Millet, getirilen yeni özgürlük ortamına hazır mıydı? Daha doğrusu artık iç işlerimize müdahale eden dış çevreler bu anayasada belirlenen özgürlüğe müsaade edecekler miydi? Zamanla anlaşıldı ki bu anayasa millete bol gelmişti,

•1962 Ekim ayları, benim de üniversiteye adım attığım günlerdi. ABD ile SSCB arasında patlayan ve Kennedy ile Kruşçev arasında gelişen ve Dünyayı nükleer savaşa sürükleyebilecek gerginlik şu gerçeği ortaya çıkardı:

ABD ile yapılan gizli askeri anlaşmalarla Türkiye’deki üslere; Rusya’ya yönelik nükleer başlıklı füzeler yerleştirilmiş, Ülke olası bir savaş halinde Rusya’nın vuracağı ilk hedef haline getirilmiş.

Şu kepezeliğe bakın. Mustafa Kemal, bunun için mi mücadele etti?

Vatanın bekasını yok edecek bu gafleti ve dalaleti..... Kimler yapmış?

Demokrasi şehitleri olarak anılan kişiler. Cumhuriyeti yönetenler, çok değil 10 yılda Ülkeyi ne hale getirmişler? İbrettir.

•Peki, bu gerçekleri halk biliyor mu? Bilmiyor. Bilse, Demokrasi şehitleri denilen insanları hâlâ baş tacı eder mi?

Bu gerçekleri kimler biliyor? Sadece ABDnin ve NATO nun gerçek yüzünü gören bir kısım gençlik.

•Ama Dolmabahçe’de karaya çıkan ABD askerlerini denize atan bu gençlik, kendilerini milliyetçi, vatansever düşünceye sahip olarak tanımlayan gençlik tarafından tasfiye edildi. Devlet bu tasfiyede milliyetçi geçinenlere destek verdi.

AVCIOĞLU’na göre; ***ABD, komünizmle mücadele ederken komünizm kadar tehlikeli saydığı, milliyetçi, devrimci, devletçi hareket ve akımlarla da mücadele ediyordu. ABD ye göre bu milliyetçi gençliğin komünistlerden farkı yoktu.***

•**Ortak pazara müracaat:** OECD adı verilen Ortak Pazara girme konusunda yaptığımız müracaat 1963 yılında toplulukla yapılan Ankara Anlaşması ile kabul olundu. O tarihte 6 devletten oluşan bu ekonomik topluluğa tam üye olmak için Türkiye'ye 15 yıl geçiş süreci tanındı.

O yıllarda ekonomik yönden Türkiye'nin ekonomisi; Japonya'dan, Güney Kore'den ve Yunanistan'dan çok çok iyiydi. CHP-AP koalisyon hükümetinin Başbakanı ise İsmet İNÖNÜ idi.

Çok değil 40 yıl önce; Lozanda Lord Curzon'un taleplerini reddederken onun *“Sen şimdi bunları reddediyorsun. Hepsini cebime koyuyorum. Siz fakir ülkesiniz. Halk sizden refah isteyecek. Paraya ihtiyaç duyacaksınız. Bana geldiğinizde cebimdekileri çıkarıp önüne koyacağım”* sözleri üzerine 1950 yılına kadar dışardan borç para istemeyen İNÖNÜ, demokratik yönetime geçilince tavır değiştirmişti.

O'nun bu davranışı; çıkarları öne alan demokratik anlayışın, özü bağımsızlık olan Cumhuriyeti, nasıl tahrip ettiğinin tipik bir örneğiydi.

•**Kıbrıs olayları ve sonrasında yaşananlar:** Kıbrısta yaşananlar, 1964 yılına damgasını vurdu. 1959 yılında kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nde Rumlar, adanın tamamına hâkim olmak için yeniden Türk köylerine saldırıya ve katliamlara başladılar. Bu olaylar üzerine Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı savaş uçakları Kıbrıstaki Rum mevzilerini bombaladı.

ABD Başkanı Johnson, Türkiye'ye *“Bu uçaklar NATO'ya bağlı uçaklardır. Bunları kullanamazsınız.”* şeklinde tehditkâr bir mektup yazdı. Tarihe Johnson Mektubu olarak geçen bu mektuba koalisyon hükümetinin başbakanı İNÖNÜ *“Siz bizi tehdit edemezsiniz. Yeni bir dünya kurulur. Türkiye bu dünyada yerini alır.”* Sözleri ile sert bir cevap verdi.

İki lider 1965 Şubat sonunda Washington'da Kıbrıs sorunları için bir araya geldiklerinde TBMM de bütçe görüşmeleri sonuçlanmış ve koalisyon hükümetinin ortağı olan Yeni Türkiye Partisi, kendi hükümetinin hazırladığı bütçeye red oyu vermişti. Bu durum, hükümete güven duyulmadığını bu yüzden hükümetin düştüğü anlamını taşımaktaydı. Bu olay üzerine Johnson daha görüşmelerin başında *“Siz düşürülmüş bir başbakansınız.”* diyerek İNÖNÜ'yü aşağılamıştı.

Tarihte ihanetlere çok sık rastlanır. Örneğin 1683 yılında Viyanayı kuşatan Osmanlı Orduları şehri tam ele geçirmek üzereyken yaşadığı üçlü ihanet sonucu yenilmiş ve bu olay Osmanlı için sonun başlangıcı olmuştu. İhanet edenler sırasıyla Kırım Girayı, himayemize aldığımız Leh Kralı ve Osmanlı Ordusunun yardımına koşmayan Osmanlı'nın ikinci veziri idiler. ***Ama 1965 yılında yaşanan bu ihanet, demokratik yöntemle ne kadar yanlış insanların yönetim kademesine seçildiğinin bariz bir örneğini göstermekte idi.***

İki gün bekleyemediler ve Türkiye Cumhuriyeti'nin haklarını müdafaa etmek isteyen Başbakanı arkasından vurdular. Yanlış seçim sistemi sonucunda çok kötü ve yetersiz kişilerin iş başına gelmesine sebep olan **Demokrasi yönetimi, Cumhuriyete çok pahalıya mal olmaya başlamıştı.**

•1915 yılındaki Ermeni Tehcirinin 50. yılı dolayısı ile 1965 yılında; dünyanın muhtelif yerlerinde yaşayan Ermeniler, onların kurduğu diaspora ve Gülbenkian Vakfı; Ermeni Soykırımının 50. yılı adıyla ABD de, Fransada, Sovyetler Birliğinde ve diğer bazı ülkelerde, Birleşmiş Milletler binasında yoğun bir Türk düşmanlığı kampanyasına başladılar. Eçmiyazin ve Lübnan'daki Kılıkya Katolikoslari bu kampanyalara destek verdiler.

1967 yılında ABD-Caiforniyada ilk, Erivanda ikinci, Ermenistanın Sisernakabed şehrinde üçüncü 1971 yılında Fransa- Marsilya kentinde dördüncü soykırım anıtları açıldı. Ermeni Diasporası yeni kuruluşlarla daha güçlendi. Sadece ABD de Ermeni kuruluşlarının sayısı 182 kilise olmak üzere 1228 sayısına ulaştı.

Ermeniler 50 yıl önce yaşananları unutmamışlardı. Çalışıyorlar ve yalan da olsa yaptıkları propagandalarla kendilerine yandaş topluyorlardı. Her geçen gün seslerini daha gür çıkarmaya başladılar. ABD'nin eyalet meclislerinde ve bazı ülkelerin parlamentolarında soykırım kararları aldırıldılar.

24 Nisan'ı kendilerine simge yaptılar. 24 Nisan ne anlama geliyordu?

Bunun anlamını aşağıdaki yazıda okuyacaksınız.

*Bu yazı; **Türkiye Haber Ajansı - www.turkiyehaberajansi.com İnternet Gazetesinde** 15.04.2012 tarihinde Köşe Yazıları bölümünde yayınlanmış ve 28.06.2021 tarihine kadar 1 982 335 kişi tarafından okunmuştur. Halen okunmaktadır.

24 NİSAN'A DOĞRU

23 Nisan 1920. Şanlı bir imparatorluğu kaybeden Türk Milletinin dünyada yeniden var oluşunun ifadesi olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluş günü. Milletin egemenliğine dayalı bugünkü Cumhuriyetin temellerinin atıldığı gün. En büyük bayram.

24 Nisan 1915 ise; Osmanlı Devleti sınırları içinde isyan hareketine katılan Ermeni komitelerinin kapatıldığı ve devlete karşı suç işleyen 235 kişinin tutuklandığı gün (Tutuklananların sayısı sonradan yapılan tutuklamalarla 2345 sayısına ulaştı.) Ve Ermeni diasporası tarafından dünyaya soykırım tarihi olarak simgelenmeye, kabul ettirilmeye çalışılan bir tarih.

Şehrin, Rus-Ermeni işgalinden kurtuluşundan 26 sene sonra; Erzurum'da doğdum. İlk ve ortaöğretim yıllarında Erzurum'un geçmişte yaşadığı acı olaylar, şehrin düşmandan kurtuluşunun anıldığı törenlerde söylenen nutukların heyecanı içinde anlatılmaya çalışılırdı. Ama tarih kitaplarında yaşanan gerçeklere pek değinilmezdi.

I. Cihan harbi öncesinde ve sonrasında bu bölgede kimler neler yapmış? Neler yaşanmış? Bunu bilmiyorduk.

Mahallebaşı semtinde, Gazi İlkokulunun karşısında çatısı olmayan, siyah taş duvarları ayakta duran bir kilise kalıntısının mevcudiyeti, Erzurum'da Kilise Kapısı adında bir semtin bulunuşu geçmişte bu şehirde, Hristiyan bir toplumun yaşadığının izlerini taşımaktaydı. Ancak biz Erzurum'da hiç çan sesi duymadık. Sadece ezan sesiyle büyüydük. Halkın belleğinde Ermenilere karşı gizli bir öfke vardı. "Ermeni dölü" "dığa" "şaragan okuma" gibi Ermenilerden kalma küçültücü sıfatlar çokça kullanılırdı. Ama yakın geçmişte yaşanan acıları unutmak istermiş gibi o olayları yaşayanlar, acılarını bizlere anlatmazlardı. İslam kültürünün verdiği sabır ve tevekkül duyguları ile bu acılarını sinesine çekmiş bir toplumun içinde büyüdüm. Cumhuriyet idaresi ise; özgür, temiz ve insancıl bir nesil yetiştirmek gayesi ile geçmişte yaşanan bu acıları unutma yolunu seçmiş, tarih kitaplarına bu olayların gerçeklerini koymamıştı. Ne var ki millet olarak bizim bu safiyane düşüncelerimizin tam aksine, geçen asrın başlarında yaşanan Ermeni olayları, dış dünyada Hristiyan toplum içinde alabildiğine çarpıtılmak suretiyle Türk düşmanlığına dönüşmüş. Meğer bu propagandalar sessiz ve sinsice yürütülmekteymiş.

Bunun ilk yansımalarını Hz. Nuh Peygamberin gemisini Ağrı dağında arama çalışmalarında görüyoruz. "Ne var bunda" diyeceksiniz? Cevabı basit. Çünkü Ağrı Dağı, Ermeniler için kutsal sayılan bir dağ. Adına "Ararat" derler ve ona sahip olmak isterler. Hz. Nuh'un (AS) gemisi, Kur'an-ı Kerim'e göre Cudi dağına oturmuştur ve bu dağ Güneydoğu Anadolu bölgemizdedir. Ağrı Dağını Hz. Nuh'un (AS) gemisini aramak maksadıyla gündeme getirmenin, aya ayak basan ikinci insan olan Amerikalı astronot Edvin ALDRIN'i, bu çalışmalarda kullanmanın tek bir gayesi vardır. O da bu coğrafi bölgeye dikkatleri çekmek ve bu vesileyle Ermeni diasporasının isteklerini dünyaya açıklama ortamını oluşturmaktır.

27 Ocak 1973 tarihinde Amerika'nın Kaliforniya eyaletinde, bir Ermeni din adamının (!) Türk konsolosluk yetkilileri Bahadır DEMİR ve Mehmet BAYDAR'ı şehit etmesi olayını, o günlerde münferit bir olay gibi algıladık. Kızdık, bağırдық, çağırdık.

Ama bir süre sonra unuttuk ve pek önemsemedik. Ne var ki için için kaynayan bu kinin, 50 yıl sonra ortaya çıktığını fark edemedik. Asala Ermeni tedhiş örgütünün dış temsilcilerimize yönelik yoğun cinayetleri karşısında milletçe her defasında vurulduk, sarsıldık, protesto ettik. Bir süre sonra bu acı olayları da unutmaya başladık. Oysa Ermeniler ve onların dostları unutmuyorlardı. Çalışmalarını siyasi platformlara taşıdılar ve birçok ülkenin parlamentolarında 1915 yılında Osmanlı Devleti tarafından uygulanan tehcir olayını soykırım olarak nitelendirdiler ve bu yönde kararlar aldılar.

Kuruluşlar

BM Ayrımcılığın Önlenmesi ve Azınlıkların Korunması Alt Komisyonu

Avrupa Konseyi (1998, 2001)

Avrupa Parlamentosu (1987, 2000, 2002, 2005)

Dünya Kiliseler Konseyi

İnsan Hakları Derneği

YMCA Avrupa Birliği (Young Men's Christian Association / Genç Hristiyan Erkek-ler Birliği)

Permanent Peoples' Tribunal (Yerleşik Halklar Mahkemesi)

Ülkeler ve 1970 yılında bu ülkelerde yaşayan Ermeni nüfusu:

01. Uruguay – 1965	800 kişi
02. Kıbrıs Rum Yönetimi – 1982	
03. Arjantin – 1993, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008	36 500 kişi
04. Rusya – 1995, 2005	birkaç milyon kişi
05. Kanada – 1996, 2002, 2004	
06. Yunanistan – 1996	7000 kişi
07. Lübnan – 1997, 2000	165 000 kişi
08. Belçika – 1998	
09. İtalya – 2000	
10. Vatikan – 2000	
11. Fransa – 1998, 2000, 2001, 2006	
12. İsviçre – 2003	500 kişi
13. Slovakya – 2004	
14. Hollanda – 2004	1000 kişi
15. Polonya – 2005	
16. Almanya – 2005	3000 kişi
17. Venezüella – 2005	4750 kişi
18. Litvanya – 2005	
19. Şili – 2007	150 kişi
20. İsveç	
21. Ermenistan	2 milyon 518 bin kişi
22. Amerika Birleşik Devletleri	400 bin kişi

ABD’de 41 eyalet, Ermeni Kırımını soykırım olarak kabul ediyorlar.

Bu eyaletler; Alaska - Arizona - Arkansas - Kaliforniya - Colorado - Connecticut - Delaware - Florida - Georgia - Güney Karolina - Idaho - Illinois - Kansas - Kentucky - Kuzey Dakota - Kuzey Karolina - Louisiana - Maine - Maryland - Massachusetts - Michigan - Minnesota - Missouri - Montana - Nebraska - Nevada - New Hampshire - New Jersey - New Mexico - New York - Ohio - Oklahoma - Oregon - Pensilvanya - Rhode Island - Tennessee - Utah - Vaşington - Vermont - Virjinya – Wisconsin

23. İngiltere, İspanya, Brezilya ve Avusturalya devletleri 1915 olaylarını soykırım olarak kabul etmiyorlar. Ama bu devletlerin birer parçası olan Galler, Bask Parlamentosu, Mercosur Parlamentosu ve Yeni Güney Galler eyaleti bu olayları soykırım olarak kabul eden deklarasyonlar yayınlıyorlar.

Yan sayfadaki tabloyu yorumlarsak;

-Fransa'nın güdümünde kurulan Lübnan hariç, bu ülkelerin hiçbirinin İslam ülkesi olmadığı görülmektedir.

Dünya Kiliseler Konseyinin ve Vatikan Yönetiminin ve YMCA'nın bu tabloda yer almış olması ise; bu konudaki Haçlı ruhunu açıkça ortaya koymaktadır.

-1915 tehcir olayının parlamentolarda soykırım olarak kabulünün, söz konusu olayların üzerinden 50 yıl geçtikten sonra 1965 yılında Uruguay ile başladığını, bu eğilimin 1993'ten sonra giderek arttığını ve 2000 yılından sonra yoğunlaştığını görmekteyiz.

-En yoğun çalışmanın yapıldığı bir Güney Amerika ülkesi olan Arjantin'in, bu konu üzerindeki ısrarlı tutumu; bu ülkede yaşayan Ermeni diasporasının gücünü ve diğer bölge ülkelerine olan etkisini göstermektedir.

-Bu tabloda yer alan Ermenistan'ın, Yunanistan'ın ve Kıbrıs Rum yönetiminin yaklaşımlarını anlatmaya gerek yok.

-Bu tabloda yer alan Kanada, İsviçre ve İsveç'in davranışlarını ise; Türk tarihini yeterince bilmemekle ve Türk Milletini yeterince tanımamakla ve bu ülkelerin kendilerini "insanlığın havarisi gibi görme eğilimleri" ile izah edebiliriz.

-Rusya'nın; Ermenilere özgürlük vaad ederek onları Osmanlı'lara karşı isyan ettirdikleri, çatıştırdıkları, çarpıştırdıkları ve daha sonra onları ortada bıraktıkları için;

Fransa'nın ise; Ermenileri kışkırtan, onları Anadolu'nun işgalinde kullanan ve onlarla beraber Türk Ulusuna karşı mücadele eden ve daha sonra bu topraklardan çekip gittikleri için bu tabloda yer almış olmalarını çok rahatlıkla anlayabiliriz.

-1915 tehcir olayını, Osmanlı Genelkurmayına ısrarla dikte ettiren Alman komutanlarının ve **I.Dünya Savaşında menfaat birlikteliği yaptığımız Almanya'nın, bu tabloda yer almış olmasını hiç ama hiç anlayamayız ve kabul edemeyiz.**

-I.Dünya Savaşında Atalarımıza karşı birçok cephede savaşan **İngiltere'nin, savaş esnasında Mavi Kitap çıkararak yalan ve yanlış propagandalar yapmasına rağmen; bu tabloda yer almamış olmasını ise o tarihlerde yaşanan olayları çarpıtmanın bir devletin ciddiyeti olarak değerlendirebiliriz.**

Avrupa Birliği (AB) ile olan ilişkilerimize gelince; 2003 yılından beri bu birlikle Türkiye arasında katılım süreci çalışmaları yürütülmektedir. 32 dosyada toparlanan sorunlar teker teker açılmakta, uyum meselesi yıllardır tartışılmaktadır.

1915 tehcir olayını soykırım olarak kabul eden Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu ve onların üyeleri olan Belçika, İtalya, Slovakya, Hollanda, Polonya, Fransa, Almanya, Litvanya, Yunanistan ve Kıbrıs Rum Kesimi ile ekonomik ve siyasi geleceğimizi incelediğimizde;

-Avrupa, Türkiye'nin birliğe girmesi için şart koştuğu Kıbrıs'ı tanıma dayatmasının yanına Ermenistan ile ilgili konuları da önümüze koymakta ve **"Bunları kabul etmezsen seni bu birliğe almam"** demektedir.

Türkiye'nin Kıbrıs devleti üzerinde 1959 yılındaki anlaşmadan gelen garantörlük haklarını hiçe sayarak Kıbrıs Rum yönetimini birliğe almaları yetmiyormuş gibi; Kıbrıs Rum yönetiminin adanın gerçek temsilcileri olarak kabul edilmesini Türkiye'ye ısrarla dayatmalarından daha vahim olarak; Avrupa Konseyi ve Parlamentosunun ülkemizin tarihine, haysiyetine kara bir leke sürme konusunda almış oldukları bu kararlar ile sergiledikleri tutum karşısında millet olarak ne zamana kadar sessiz kalacağız?

Yoksa tarihimize sürülen bu lekeyi kabul edip Avrupa Birliğine girmeyi mi yeğleyeceğiz?

Demokratik toplumlarda sivil insiyatif ve onların temsilcileri olan sivil toplum kuruluşları son derece önemli görevler üstlenmişlerdir. Bunlar toplumun nabzını elinde tutarlar ve devletin politikalarını yönlendirir, onlar güç ve destek verirler.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun temellerinin atıldığı 1919 Erzurum Kongresi'nin, bir sivil toplum kuruluşu olan Doğu Anadolu Müdafaa-yı Hukuk Cemiyetinin olağan üstü toplantısı olduğunu hatırlamalı, Kıbrıs Türk Toplumunun bugünkü konumuna gelişinin altında 1950-1960'lı yıllarda yurt çapında yapılan Kıbrıs mitinglerinin büyük etkisinin olduğu unutulmamalı ve Avrupa Topluluğunun davranışları karşısında; Milletçe gerekli tepkiyi göstererek, bu parlamentoların almış oldukları kararları etkisiz kılmak zorundayız.

Onların bu kararlarını gözden geçirerek geri almalarını, Türk Milletinden özür dilemelerini sağlamak için milletçe ne yapmak gerekiyorsa onu yapmalı, milletçe tavrımızı açıkça ortaya koymalı ve devletimize gerekli desteği gür sesle vermeliyiz.

Ülke için en büyük zaaf, tarihi gerçekleri bilmemek, geçmişimize sahip çıkmamak ve bu değerlere saldıranlar karşısında dik durmamak hakkı müdafaa etmemektir.

İnsan bir şeyi bilmeyince, karşındakinin ithamlarına cevap veremiyor. Geçen asrın başlarında Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yaşanan olaylar hakkında Ermeniler tarafından ileri sürülen iddialar karşısında susmayı tercih ediyor. Hele bir kısım az bilen ama çok konuşan Ermeni dostlarının bu konudaki ısrarlı davranışları karşısında giderek ezilmeye, küçülmeye başlıyor ve "Atalarımız acaba söylenenleri yaptılar mı?" kuşkusuna kapılıyorsunuz.

Bu konuları incelemeden kolayca karar veren; toplumumuza yabancı ve batı düşüncesine hayran gönüllerin davranışları, sizin bu endişenizi daha da körüklüyor ve giderek onların bu iddialarına hak verir bir çizgiye geliyorsunuz.

Toplumsal olarak tarihimizi, yakın tarihimizi iyi öğrenmeli, ülkemizin geleceğini karartmak isteyen çevrelere karşı gerekli bilinçle karşı koymalıyız. Tarih boyunca bu coğrafya da beraber yaşadığımız Ermenilerle olan ilişkimiz nasıl bir seyir takip etti? Özellikle geçen asrın başlarında Anadolu'da ve yakın bölgelerde neler cereyan etti?

Bu olayların gerçekleri nelerdi? dürtüsü beni ve ağabeyimi bu olayları araştırmaya yöneltti. Bu konuda yayınlanmış 100'den fazla eseri okuduk, bilimsel konferansları, açık oturumları takip ettik, özellikle Ermeniler tarafından yayınlanan eserleri didik didik inceledik ve Ekler bölümünde Türkçe ve İngilizce metni verilen **Ermeni Meselesi** adlı bilgi notunu hazırladık.

Bu bilgiler www.turkiyehaberajansi.com İnternet Gazetesinde, Selami Oğuz Köşesinde Türkçe ve İngilizce olarak yayınlanmıştır.

Bu bilgileri okursanız, Ermeni meselesinin tarihsel seyrini takip edebilir ve bilgilerinizi yenileyebilir, onları gözden geçirebilir, irdeleyebilirsiniz.

ABD'nin bu konuda sergilediği tutuma gelince: Her yıl olduğu gibi 24 Nisan'a gelirken ABD başkanının ağzından çıkacak cümlelere nefeslerimizi tutarak dikkat kesilmemeli ve onlara şöyle seslenmeliyiz;

-Siz I. Dünya Savaşına çok sonraları taraf oldunuz. Lozan konferansına ancak gözlemci seviyesinde katılabiliniz. Siz, Lozan antlaşmasını da bugüne kadar imzalamadınız. Sizler Türk toplumunun Ataları hakkında Büyükelçiniz Morgenthau'nun yalanları ve yanlışlarına; Near East Relief ve benzeri yardım örgütlerinde çalışan kişilerin hissi mektuplarına, tek taraflı değerlendirmelerine bakarak karar veremezsiniz.

-Karar verecekseniz;

-1919 sonbaharında Ermeni iddialarını incelemek, tavsiyelerde bulunmak üzere ABD Başkanı Wilson'ın görevlendirdiği General James G. Harbord liderliğindeki Amerikan soruşturma heyetinin Mustafa Kemal Paşa ile yaptığı görüşme ve yörede yaptığı incelemeler sonucunda; "Türkler ile Ermenilerin barış içinde yüzyıllarca yan yana yaşadıkları, tehcir sırasında Türklerin de Ermeniler kadar acı çektikleri, Türk köylerinin yakıldığı, savaşa giden Türk köylülerinden en çok %20'sinin geri dönebildiği, I.Dünya savaşının başlangıcında Ermeniler'in Türkiye Ermenistan'ı denilen bölgelerde hiçbir zaman çoğunlukta olmadıkları, tehcir edilen Ermenilerin geri dönmeleri halinde tek bir yerleşim merkezinde dahi çoğunluğu oluşturamayacakları, geri dönen Ermenilerin tehlike içinde bulunmadıkları ve olaylara ilişkin acıklı ve korkunç iddiaların doğru olmadığının tespit edildiği belirlenmiştir" ifadesiyle gerçekleri yansıtan raporuna göre;

-29 Mart 1919 tarihinden sonra Malta adasında İngiliz Baş Savcılığı tarafından başlatılan mahkemelerde; işgal altındaki Osmanlı ve Patrikane arşivlerinde yaptıkları araştırmalar sonucunda tehcir olayını soykırım olarak yorumlayabilecek hiçbir delilin bulunmadığı ve 13 Temmuz 1921 günü Amerika'nın Londra Büyükelçisinin "Üzülerek arz edeyim ki Amerikan arşivlerinde Türkleri yargılamak için bir delil bulamadık" ifadesine göre;

-3 Nisan 1920'de Amerika'nın Türkiye ve Ermenistan üzerinde manda kurulmasını reddeden Amerikan Kongresi kararına göre;

-1923'te Time dergisine kapak yaptığınız, 1930 yılında General MacARTHUR'un ziyaret ettiği ve dünyanın geleceği konusunda fikrine başvurduğu Mustafa Kemal Paşa'nın 24 Ocak 1921'de Amerikalı gazeteci Clarence K. Satreit'e söylediği; "Düşmanca ithamda bulunanların sürdürdükleri büyük mübalağalar dışında Ermenilerin tehciri meselesi aslında şuna inhisar etmektedir. Rus ordusu 1915 de bize karşı büyük taarruzunu başlattığı bir sırada o zaman Çarlığın hizmetinde bulunan Taşnak Ermeni Komitesi, askeri birliklerimizin 126 gerisinde bulunan Ermeni ahalisini isyan ettirmiştir. Düşmanın sayı ve malzeme üstünlüğü karşısında çekilmeye mecbur kaldığımız için kendimizi daima iki ateş arasında kalmış gibi görüyorduk. İkmal ve yaralı konvoylarımız acımasız şekilde katlediliyor, gerimizdeki köprüler ve yollar tahrip ediliyor ve Türk köylerinde terör hüküm sürdürülüyordu. Bu cinayetleri işleyen ve saflarına eli silah tutabilen bütün Ermenileri katan çeteler; silah, cephane ve iase ikmallerini, bazı büyük devletlerin daha sulh zamanından beri kendilerine kapitülasyonların bahsettiği dokunulmazlıklarından faydalanma ve bu maksada uygun olarak büyük stoklar husule getirmeye muvaffak oldukları Ermeni köylerinden yapıyorlardı. Bize karşı yapılmış olan iftiraların aksine, tehcir edilmiş olanlar hayattadır ve bunlardan ekserisi şayet İtilaf devletleri bizi tekrar harp etmeye zorlamasaydı evlerine dönmüş olurlardı." "Brest-Litovsk Anlaşmasının aktini müteakip Rusların şark vilayetlerimizi tahliye başladıkları sırada Ermeni çetelerinin yapmış oldukları katliam ve tahribat, kâfi derecede herkesin malumudur. Sivas'ta benimle görüşmüş olan, bilahare bu bölgeyi de ziyaret eden ve buralarda Ermeni çetelerinin davranışları hususunda mufassal müşahedelerde bulunarak daha sonra kendisine bu konuda anlatmış olduğum şeylerin doğru olduğunu da bana yazmış olan Amerikan Generali Harbord, Amerikan umumi efkârının kendisinden faydalı bilgi edinebileceği bir şahidimizdir" sözlerine göre; karar veriniz ve sizde diğer devletlerin yaptığı gibi küçük hesaplar peşinde koşarak yanlış yapmayınız.

Biliniz ki sizden önce bu kararı veren parlamentolar gerçekten yanlış yaptılar. Küçük, politik hesaplar peşinde koştular. Türkiye'nin dostluğunu küçümsediler.

Gelecekte bu davranışlarının ne kadar hatalı olduğunu anlayacaklar. Eğer Ermenilere yardım etmek istiyorsanız onları gerçeklere davet ediniz ve onlara asırlardır kendilerine sunulan Türk dostluğunun değerini hatırlatınız. Onları hayallere sürüklemeyiniz.

Tarihi olayları incelediğimizde insanların hep **Hak-Batıl mücadelesi** yaptıklarını görürüz. Bu mücadele bugün de devam etmekte. Biz Türk Milleti olarak 750 yılından bu yana İslamiyet'i kabul etmekle Hak yolunu seçtik ve onun ilkelerini yaşatmakla batıl ile mücadele etmekteyiz. Bu topraklarda ezan sesinin sonsuza kadar yankılanmasını istiyorsan; gelecek nesline İslam'ın kıymetini anlat, onları bilgilendir, şuurlandır ve onlara Cenab-ı Hak sevgisinden gelen insan sevgisini aşıla, Peygamber Hz. Muhammed'in (SAV) Veda Hutbesi'nde ifade ettiği insan haklarını öğret. **Çünkü dünya, sadece ve sadece gerçek insani değerler üzerinde mutluluğa kavuşabilir.**

Cenab-ı Hak'ka (CC) emanet olunuz. Saygılarımla.

Tarihsel sürece kaldığımız yerden devam edelim.

•**ABD nasıl bir devletti?** Aynı askeri pakt içinde olmamıza rağmen ABD, Türkiye'ye neden böyle hasmane tavır sergilemekte, hiç sorgulamadan, gerçekleri dikkate almadan Ermenilerin iddialarında onlara destek vererek Türkiye'yi rencide eden davranışlara taraf olmaktadır?

Şimdi, ABD'yi biraz tanımaya çalışalım.

1776 yılında 13 eyaletin birleşmesi ve İngiltere'den özgürlüğünü kazanması ile kurulan ABD, mümbit topraklara sahipti. Bu devletin yaptığı ilk anlaşma, Karayip korsanlarına karşı ABD gemilerini korumak msaksadıyla Cezayir Beylerbeyi Hasan Paşa ile yapılan anlaşma idi.

ABD, Missisipi Nehrinin batısını Fransızlar ve Meksikalılardan satın alarak bu günkü sınırlarına ulaştı ve bu toprakların asıl sahipleri olan Kızıl derilileri yok etti. İşte gerçek soykırım buydu.

ABDnin, toprakları işleyebilmek için iş gücüne ihtiyacı vardı. Afrika zencilerini esir ederek ABD ye getirdiler ve onları çalıştırdılar.1860 yılında ABD de 4 milyon zenci köle vardı. Bu rakamdan çok daha fazlası ise yollarda hayatlarını kaybetmişlerdi.

Tarım ve sanayileşme ile zenginleşen ABD de bu kölelerin özgürlüğü konusundaki anlaşmazlık nedeniyle, 1861 de başlayan savaş 4 yıl süren bir içsavaş yaşadı. ABD bu savaştan sonra uzun süren bir barış dönemi sonucunda ekonomik yönden çok gelişti.

1830 yılında İzmir'e ayak basan ABD misyonerlerii, **"Bu İncil ülkesini bu kafirlerden geri almaya geldik."** demişlerdi. Anadolu'da yaşayan Ortodoks Ermenileri, Protestan yapmaya çalıştılar. 60 bin Ermeniye ABD ye göturdüler. 1.Dünya Savaşı boyunca Osmanlı Ermenilerine destek verdiler.

1918 yılında Doğu Anadolu bölgesinde Ermeniler için manda yönetimi kurmaya çalıştılar.1923 Lozan anlaşmasını imzalamadılar.

Görüldüğü üzere ABD, Osmanlı Devleti'ne ve Türkiye Cumhuriyeti'ne hiç dost olmadı.

II. Dünya Savaşının galibi Hristiyan ABD, ekonomik yönden en güçlü devlet konumundaydı ve sömürü düzeninin (emperyalizm) temsilcisiydi. Ama propaganda gücü ile Türkiye'de barış havarisi olarak karşılandı. Türk- Amerikan ilişkileri başladıktan sonra olaylar hep ABDnin istekleri doğrultusunda gelişti.

Müslüman Türkler, Kur'an gerçeğini hiç sorgulamadılar.

Hristiyan ABD, Müslüman Türkiye'ye dost olur muydu.? Olmazdı. Olmamalıydı. Ama oldu. **Dolar, İslam inancının önüne geçti.**

***SSCB nasıl bir devletti?** 16 yüzyıl sonlarına doğru Moskova Knezliği etrafında birleşen Ruslarla Osmanlı İmparatorluğunun ilk siyasi teması 1699 Karlofça anlaşması ile başladı. Çar 1. Petro zamanında batıya açılan Ortodoks Hristiyan Rusya, Osmanlı İmparatorluğuna ilk büyük yenilgisini 1774 de tattırdı.

Karadenize inen Ruslar 1829 ve 1878 yıllarında kazandıkları başarılarla Osmanlı Devleti'ne en büyük zarar veren devlet konumuna geldiler. Kafkasları ele geçirdiler. Balkan Devletlerinin Osmanlı'dan ayrılmasını sağladılar. Osmanlı Ermenilerinin hâmi-si oldular ve onların isyanlarını desteklediler.

1917 Ekim devrimi ile Çarlık rejimi yıkılınca yerine farklı bir ekonomik sistem olan Komünizm egemen oldu. Moskof adıyla toplumumuz tarafından en büyük düşman sayılan Ruslar, SSCB adını aldıktan sonra dini faaliyetleri de yasakladılar. Böylece komünizm ve onun temsil eden komünist terimi, toplumumuz tarafından en kötü ve tehlikeli vasıf olarak kabul edildi.

SSCB, yakın komşumuz ve yayılmacı bir felsefeye sahip. Bu nedenlerle Türkiye Cumhuriyeti'nin en fazla dikkat etmesi gereken bir devlet. Onların sıcak denizlere ve Akdeniz'e yayılmasını önleyen bir konumda bulunması nedeniyle Türkiye, bu yayılmacı politikanın daima hedefi durumunda.

1965 dünyasında bu iki devlete baktığımızda ikisinin de bize dost olmadığını görürüz. Bu devletler bizimle çıkarları doğrultusunda zaman zaman dost görünebilirler. Ancak ikisi de sömürgecidir, yayılmacıdır ve İslam düşmanındırlar. Bu devletlere karşı Türk- İslam kültürünün temsilcisi olarak daima uyanık olmalı ve ilişkilerimizde onlara bağımlı olmamalıyız.

Çünkü biz Türküz. Çünkü biz Müslümanız.

Bu niteliklerimizle kesinlikle onlardan üstünüz. Bu bir Kur'an gerçeğidir. Bu gerçeği hiçbir zaman, unutmamalıyız.

Ve bu gerçeği çok çalışarak, bilimsel gerçeklerle hareket ederek, akılcı ve birleştirici politikalar yürüterek hayata geçirmeliyiz

Müslümana zayıf olmak, başkalarına el açmak, başkalarının emrinde yaşamak yakışmaz.

•Demirel hükümetleri dönemi: 1965 yılında Demirel hükümetleri dönemi başladı. Bu dönemde tarım ve sanayide yapılan yatırımlar arttı ve Ülke ekonomisi gelişti.

Çoban Sülü lakaplı Mühendis Süleyman DEMİREL ismi 1961 yılında siyaset sahnesinde yoktu. O tarihlerde Adalet Partisine lider seçilecekti. Gündemde olmayan Demirel ismi birdenbire ortaya atıldı. **Demirel Adalet Partisi başkanı oldu.**

Demirel, önce koalisyon hükümetinde Başbakan Yardımcılığı görevini yürüttü, sonra Başbakan oldu.

Dışa bağımlı bir ekonomi taraftarıydı. Ülkeye geliş ve yükselişi, onun dış ekonomik çevreler tarafından özellikle seçildiğini ima ettiriyordu! Cumhuriyeti ***“Cumhuriyet köy çocuklarının dahi başbakan olabildikleri bir rejimdir.”*** diye tarif etmişti.

Ekonomide olması gereken model **içe açık büyüme** idi. Cumhuriyet uzun bir süre bu modeli uyguladı. Demokratik sistemle iş başına gelen yöneticiler, içe açık büyümenin yetersiz olduğunu söyleyerek **dışa açık büyüme** sistemine döndüler ve dışarıya borçlandılar. Tasarrufun yerin, aşırı tüketim ve israf aldı.

Oysa bu Ülkede Müslümanlar yaşıyordu. ***İslamın temel kitabı Kur'an ısrarla israf etmeyiniz emrini veriyordu.*** Dinleyen kim? Batıdan gelen gelirden fazlasını tüketme hastalığı toplumu sarınca, bunun sonucunda ülke ekonomisi 10 yıl aralıklarla krizlere sürüklendi.

1970 Ağustos ayında %70 devalüasyon yapıldı. Fiyatlar arttı. İşçi eylemleri tahrip-kâr boyutlara ulaştı.

Fabrikalar işgal edildi: Bu olaylar üzerine 12 Mart 1971 tarihinde askerler Genel Kurmay kademesi olarak yönetime müdahale ettiler. Demirel Hükümeti düşürüldü. Yeni bir kurtarıcı (!) hükümet kuruldu. ***Demokrasimiz bir kere daha askerler tarafından askıya alınmıştı.***

Askerlerin bu müdahalesine CHP karşı önce çıktı. **CHP Genel Başkanı İNÖNÜ** daha sonra tavır değiştirdi. **CHP Genel Sekreteri Bülent ECEVİT**, karşı çıkışını devam ettirdi. **Ecevit** 14 Mayıs 1972 de CHP Genel Başkanı oldu. Biz, içte birbirimizle böyle didişirken Ermeniler boş durmuyorlardı.

27 Ocak 1973 günü Ülkeyi büyük üzüntü ve öfkeye boğan bir olay yaşandı.

ABD Los Angeles Başkonsolosumuz Mehmet Baydar ile yardımcısı Konsolos Bahadır Demir, 78 yaşındaki bir Ermeni tarafından şehit edildiler.

Bu tarihe kadar Ermenilerin yaptıkları hazırlıklar artık terör eylemlerine dönüşecek Asala Ermeni terör örgütü 35 Dış işleri mensubu vatandaşımızı şehit edecekti. Ermenilerin ABD de bu kadar güçlenmelerinin altında şüphesiz o yıllarda gerginleşen Türk-ABD siyaseti nedeniyle Türkiye'ye gözdağı verme hevesleri vardı.

Bülent Ecevit ile Süleyman Demirel, ortak hareket ederek askerlerin önerdikleri kişiyi değil kendi adayları olan **Fahri KORUTÜRK**'ü cumhurbaşkanı seçerek demokrasiye ve TBMM iradesine sahip çıktılar.

Bu davranış Türk siyasi hayatında yıllardır sergilenememişti.

4.2 1973- 1992 arasında iç ve dış gelişmeler:

•**Kıbrıs Meselesi:** 1973 yılında yapılan genel seçimlerden sonra kurulan CHP- MSP koalisyon hükümeti zamanında Nikos Samson yönetiminde Enosis yanlısı Yunanlılar Kıbrıs yönetimini devirdiler. Devlet başkanı, Makarios'u alaşağı ettiler. Bu olay üzerine garantörlük hakkımızı kullandık. ABD yönetiminin karşı çıkmasına rağmen soydaşlarımızın güvenliği için TSK tarafından 1974 yılı Temmuz ayında Kıbrıs'a askeri çıkarma yapıldı. Bugün Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne ait topraklar ele geçirildi.

Başlangıçta bizi hukukten haklı gören ABD ve Avrupa Devletleri, sonradan her zaman yaptıkları gibi Yunanistan'ı desteklediler. ABD, bize ekonomik ambargo uyguladı. Ekonomimiz kötüydü, daha da kötü oldu. 70 cente muhtaç olduk.

•**24 Ocak 1980 kararları:** İş başındaki Milli Cephe (MC) hükümeti aldığı 24 Ocak 1980 kararları ile Türk Ekonomisini yeni maceraların içine sürükledi. Yabancı para kullanımı, serbest hale getirildi. Türk Ekonomisinin kabuğunu kırarak Dünyaya entegre olacağı umutları topluma pompalandı.

Aslında yapılan Lozan ile kazanılan ekonomik koruma haklarının tamamen kaldırılmasından başka bir şey değildi. Cumhuriyet, tarihinin en büyük yarasını almıştı.

Yüzme bilmeyeni suya atarlar. Yüzemezsen boğulursun. Bu kararlarla Türk ekonomisi yüzmeyi öğrenemedi. O gün bugün boğulmamaya çalışıyor. Bu kararları alanlar Cumhuriyetin yetiştirdiği insanlardı. Bu topraklarda doğmuşlar, Cumhuriyet'in okullarında okumuşlardı. Cumhuriyetin ne zorluklarla kurulduğunu Mustafa Kemal'in özgürlük mücadelesinin yakın şahidi idiler.

Onun özgürlük ışığıyla hiç mi aydınlanmadılar? İlkelerinden hiç mi ders aldılar? Bu ilkeleri korumak için neden dik duramadılar? Dünya ekonomik nizamına niçin boyun eğdiler? Bizi kimler yönetiyordu? Başımızdakiler mi? Başkaları mı?

•**12 Eylül 1980 Askeri darbesi:** Askerler alışkanlık edinmişlerdi. Bu defa Anayasa'yı feshettiler. Siyasi partileri kapattılar ve liderlerini gözaltına aldılar. **Demokrasiyi yeniden rafa kaldırdılar.** Bunları yaparken ABD Genel Kurmay Başkanı ROGERS'in planını kabul ederek NATO'nun askeri kanadından ayrılan Yunanistanın, NATO'ya tekrar geri dönmelerini sağladılar. Hem de Ege Denizindeki statü ve Kıbrıs adası üzerinde Ülkenin haklarını koruyacak ve geliştirecek hiçbir talepte bulunmadan.

Bunlar, Kemalist geçinirlerdi ama ABD nin sözünden hiç çıkmıyorlardı. Bir de, devletin bekasını korumak için yönetime el koyduk demezler mi?

Bu süreçte Ermenilerin Dış işleri mensuplarımıza yaptığı cinayetler hiç kesilmedi. Ta ki Asala terör örgütünün güvenlik elemanlarınca tasfiye edilmesine kadar.

Türkiye 1981 yılında Atatürk Barajı inşaatına başladı. Bu barajla Fırat nehri suları, o tarihe kadar su görmemiş 1 milyon Ha büyüklüğündeki sulama alanlarına yönlendirilecekti.

GAP ismi verilen ve Dicle Nehri'ni de kapsayan bu proje ile Ülkenin hem bu bölgesi ekonomik refaha ve huzura kavuşacak hem de Ülke büyük kazanç sağlayacaktı.

Batılıların hiç istemediği bu proje engellenmeliydi. Bu nedenle bu bölgede PKK terör örgütü ile ayrılıkçı hareketler başlatıldı. Dost (!) saydığımız ABD ve Avrupa, bu kere Kürt kartını ileri sürerek Türkiye'de ayrılıkçı terör eylemlerini desteklediler. Terör on binlerce insanın hayatına mal oldu. Ülke terörden dolayı 40 yıl içinde 1.5 Trilyon \$ kaybetti. Terör eylemleri, bu güne kadar tamamen ortadan kaldırılamadı.

Böylece; Ülkenin geleceği için son derece önemli olan Ermeni sorununa, Kürt sorunu da eklenmiş oldu.

•**1980-1990 yılları:** Bu dönem, ekonomide ve yönetimde **Turgut ÖZAL**'ın damgasını vurduğu yıllardı. Tarım ve sanayii sektörlerinin yerini, turizm, ulaştırma, iletişim ve hizmet sektörleri aldı. ***Dışa bağımlılık arttı. Türkiye uyguladığı ekonomik model ve ikili para sistemi ile Cumhuriyet'n kuruluş ilkelerinin çok uzağına sürüklendi. Ekonomi düzelmedi. Siyasi istikrarsızlık devam etti. Yanlış uygulanan demokrasi, Türkiyeye pahalıya mal olmaktaydı.***

1990 lı yıllar Avrupa'da özgürlük rüzgarlarının estiği yıllardı. Önce Berlin duvarı yıkıldı. Bunu SSCB nin dağılması takip etti. 25 Aralık 1991 de başlayan bu dağılma sonucu ortaya 16 devlet çıktı. Bunlardan Azerbaycan, Kırgızistan, Tacikistan Kazakistan, Özbekistan ve Türkmenistan devletleri Türkiye Cumhuriyetleri olarak anıldı. Tecrübeleri olmadığı için bu devletler, ağabeyleri Türkiye Cumhuriyetinden bir şeyler öğrenmeye çalıştılar. Ama cumhurbaşkanları **Turgut ÖZAL, Süleyman DEMİREL** ve T.C. Hükümetleri, bu ülkelere yeterli yardımı yapamadılar. Çünkü bir hedefleri, plan ve programları yoktu. **T.C. Türkiye Cumhuriyetlerini hayal kırıklığına uğrattı.**

Artık ABD, Dünyanın tartışmasız en büyük devletiydi ve jandarmasıydı. Her yere burnunu sokan. ABD, gerçi Vietnam savaşında çok büyük bir darbe yemiş ve prestij kaybetmişti ama artık başta SSCB olmak üzere Komünist Blok ve onun temsilcisi olan devletler yoktu. Dünya, tek kutuplu bir sisteme dönmüş ve siyasi dengesini kaybetmişti. Ne varki bu süreç çok uzun sürmeyecek Çin, ABD nin karşısına ikinci bir güç olarak çıkacaktı.

•**1990-2002 arası:** Bu dönem Türkiye'de siyasi yönden koalisyonlar dönemidir 1993-96 yılları arasında Türkiye ilk defa bir kadın başbakan tarafından yönetildi.

Tansu ÇİLLER, batı modeli ekonomik sistem taraftarıydı. Onun döneminde 1994 Nisan başında ülke, tarihinin en büyük ekonomik krizlerinden birini yaşadı ve ekonomi ciddi oranda küçüldü.

Tansu ÇİLLER döneminde 6 Mart 1995 tarihinde AB ile Gümrük Birliği Anlaşması yapıldı. Bu anlaşma Türkiye Cumhuriyeti'nin Lozan'da kazandığı ekonomik özgürlüğü silip süpürmüştü. Türkiye o tarihten beri ekonomik yönden özgür bir ülke değil ve bu nedenle siyasi özgürlüğü risk altına girmiş bir ülke durumunda.

Daha sonra iş başına gelen **ERBAKAN** Başkanlığındaki koalisyon ise 28 Şubat askeri muhtırası ile yeni bir darbe yedi ve ciddi şekilde sarsıldı. Bu dönemin son koalisyonu **ECEVİT** başkanlığındaki koalisyondur. Bu hükümet zamanında ise Türkiye, **2001 yılının Şubat ayında, tarihinin en büyük ekonomik bunalımını yaşadı.**

Bu koalisyon 2002 seçimleri ile yerini seçimlerden 1 yıl önce kurulan AKP yönetimine bıraktı. Türkiye Cumhuriyeti o günden bugüne tek başına AKP tarafından yönetilmektedir.

•**Demokratik sistemin analizi:** Demokrasiyle yönetilmeye çalışılan geçtiğimiz 62 yılda Türkiye'de batı yanlısı dışa açık büyüme modeli uygulanmış ve bu model ile Ülke; ne ekonomik bunalımlardan kurtulabilmiş ne de siyasi istikrar sağlanabilmişti.

Bu süre içinde sadece Ecevit ve Erbakan, Cumhuriyetin gereği olan ekonomik politikaları yürütmeye kalkmışlarsa da batı ekonomisi buna izin vermemiş ve bu iki lider ancak çok kısıtlı sürelerde iktidarda kalabilmişlerdi.

62 yıllık bu süreçte ortalama %5 civarında bir gelişme sağlanabildi. Ekonomi eğer, Cumhuriyetin kuruluş ilkelerine bağlı olarak yönetilmiş olsaydı; Ülke ekonomisi %7 kalkınma hızı ile 1.594 kat daha fazla, % 8 kalkınma hızı ile de 2.024 kat daha büyük bir ekonomik gelişme sağlanabilirdi.

Bu rakamları gerçekçi bulmayanlara nüfusu bizden 20 kat fazla olan Çin’de gerçekleştirilen kalkınma hızını örnek verebilirim. Demek ki planlı yani akılcı ve hesaplı hareket edildiğinde bu başarı elde edilebiliyormuş. **Çok kötü uygulanan demokrasi yönetimi, bize neler ve neler kaybettirmişdi?**

4.3 1973-1992 arasında T.C.-Ermeni ilişkileri: Bu dönemde Ermenilerin özgür bir devleti yoktu. 1918 yılında kurulan Ermenistan SSCB ye bağlıydı. Bu dönemde dışarıda Ermeni diasporasının Türkiye aleyhine yaptığı propagandalar giderek arttı. Asala terör örgütünün cinayetleri ise devletin aldığı tedbirlerle önlendi ve Asala dağıtıldı.

Bu olaylara rağmen Ülke içinde Ermeniler ne istiyorlar? Bunlara karşı neler yapmalıyız? Ermenilerin iddiaları doğru mu? sorularına birkaç sempozyum dışında pek cevap aranmadı. Halk gerçekler konusunda aydınlatılmadı.

“Atalarımız masumdur.” Şuuru topluma mal edilmedi. Biz geçmişi unutmuştuk ve bu konuda hiçbir bilgiye sahip değildik. Doğumumdan 26 yıl önce Ermenilerin doğduğum kent olan Erzurumda neler yaptıklarını ne ben ne de kimse bilmiyordu. Biz su gibi garip bir uykuda idik Ama düşman uyumuyordu.

Onların bu iddiaları ileride başımıza ne gibi gaileler açacaktı? Dert bile etmiyorduk. Ermenileri küçümsüyor ve onlar bize birşey yapamaz düşüncesini taşıyorduk. Oysa sinek küçük olsa bile mide bulandırır. Bu gafletin faturası ileride önümüze konulabilirdi. Bu vurdumduymazlık iyiye alamet değildi.

SSCB nin 25 Aralık 1991 de başlayan dağılma sürecinden sonra Kafkasya’da Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan devletleri tekrar bağımsızlıklarını ilan ettiler. Dünyanın ilk Hristiyan devleti olduğu iddia olunan Ermenistan artık sınır komşumuzdu.

4.4 1992 yılından sonra TC- Ermenistan Devleti arasındaki ilişkiler:

3 milyon nüfusa sahip Ermenistan 29 743 km² büyüklüğündeydi. Ermenilerin işgali altında bulunan Dağlık Karabağ’ın alanı ise 4388 km² idi. Karabağ olayları 1988 yılında başladı ve Ermeniler 1992-94 yılları arasında yapılan savaşta Rusyanın desteğini alarak Azerbaycanı yendiler ve bu toprakları işgal ettiler.

Daha kuruluşunda saldırgan bir tavır sergileyen Ermenistan, Türkiye ile olan ilişkilerinde de bu saldırganlığına devam ederek Türkiye’ye düşmanca tavır takındı. Türkiye-Ermenistan sınırı 2 Aralık 1920 tarihinde iki devlet arasında imzalanan Gümrü Anlaşması ile belirlenmişti. Bu anlaşma, Ermenistan parlamentosunda onaylanmadan Ermenistan, Mayıs 1921 de Ruslar tarafından işgal edilmiş ve sınır, Türkiye ile SSCB arasında 13 Ekim 1921 de imzalanan Kars Anlaşması ile kesinleşmişti.

Ancak Ermenistan, **“Gümrü Anlaşmasını ben parlamentomda onaylamadım. Bu nedenle geçerli değil.”** gerekçesi ile Türkiye-Ermenistan sınırını kabul etmedi ve bu hükmü anayasasına koydu.

Bugün Ermenistan, Türkiye Cumhuriyetinden 3 şey talep ediyor.

***Toprak talebi:** 1920 Sevr Anlaşmasını ileri sürerek Türkiye’den 6 vilayetin kendisine bağlanmasını.

****Tazminat talebi:** Bugün Türkiye sınırları içinde kalan Osmanlı Ermenilerinin mal ve mülklerin bedellerini

***** Soykırımın kabul edilmesi:** 1915 yılında Osmanlılar tarafından yapılan tehcirde; 1-1,5 milyon kişinin soykırıma uğradığını iddia ederek Türkiye Cumhuriyeti tarafından kabul olunmasını istiyor.

24 Nisan ne anlama geliyor?

Ermeniler, bugünü soykırımın başladığı gün olarak kabul ediyorlar ve Dünya kamuoyunu, 24 Nisan olayları olarak bilgilendiriyorlar.

Bu konuda yazılan 24 NİSAN’A DOĞRU yazısı daha önce bilgilerinize sunulmuştu.

Ermenilerin bu taleplerini incelediğimizde tarihi olaylar açısından ve hukuken haklı olduğumuz kesindir. Yani atalarımız 1915 yılındaki tehcir olayında bir soykırım suçu işlememişlerdir. Bu kesin bir gerçektir.

Ermeniler toprak ve tazminat taleplerinde de hukuken haklı değillerdir. Ancak bugünün dünyası haklı olanın değil, güçlü olanın sözünü geçirdiği bir dünyadır. Bu nedenle haklı olmamız yetmez. Ekonomik yönden, siyasi yönden ve askeri yönden mutlaka ama mutlaka güçlü olmak zorundayız. Ermeniler niçin soykırım suçlamasında ısrar ediyor ve bu suçlamaya sığınıyorlar? Çünkü soykırım bir insanlık suçudur.

Yapılıp yapılmadığı, ancak yargı kararları ile belirlenebilir ve kesinleşebilir. **Ermenilerin elinde böyle bir yargı kararı yok. Tam tersi Türkiye’nin elinde soykırım olmadığı konusunda İngiltere’nin 1918-21 yılındaki Malta Mahkemeleri kararı var.**

Ermeniler, yargıdan soykırım kararını alabilmek için siyasi baskı yaparak ülke parlamentolarından soykırım kararı çıkartıyorlar. Bu kararların hukuki bir değeri yok ama siyasi değeri var. Sen güçlü olursan bu karar, siyasi değer işe yaramaz Ama güçlü olmazsan, sana dayatabilirler. **Dikkatli olunmalıdır.**

Aslında Ermeni Diasporası da 1915 yılında soykırım yapılmadığını çok iyi biliyor. Buna rağmen neden soykırım iddiasında bulunuyor?

Çünkü açılacak tazminat davalarını kazanabilmeleri için yargıdan soykırım kararı elde etmeleri şart. Nitekim ABD de açtıkları tazminat davalarını, ellerinde soykırım yapıldığını gösterir bir hukuki belge olmadığı için hep kaybettiler.

ABD Başkanları bu ince detayı bildikleri için şimdiye kadar 24 Nisan’da verdikleri beyanatlarda hiç soykırım kelimesini hiç kullanmadılar. İlk defa BİDEN bu kelimeyi söyledi. Onun bu beyanı siyasi yönden talihsiz ve yanlış ama hukuki yönden önemli.

Çünkü ABD Başkanının bu beyanı, artık Ermeniler tarafından açılacak davalarda kullanılacak ve kaynak olarak gösterilecektir. Bundan böyle ABD Mahkemelerinden aleyhimize kararlar çıkabilir. Dikkatli olunmalı ve açılacak davalarda aleyhimize karar çıkması, hukuki girişimlerle önlenmelidir.

1950 yılından beri kamuoyuna dost ve müttefik olarak sunulan ve basında kendisine övgüler düzülen ABDnin gerçek yüzü işte budur. Elbette bu somut gerçeği anlayabilene!

*Ermenilerin toprak talebi ise güçlü Türkiye tarafından ciddiye alınmadı. Hâlâ da alınmıyor.

•Ecevit’in Başbakanlığındaki DSP- ANAP- MHP koalisyon hükümeti dönemi: Bu koalisyon 28 Mayıs 1999 da kuruldu. Bu dönemde Türkiye iki büyük depremle sarsıldı. 17 Ağustos 1999 Gölcük ve 12 Kasım 1999 Düzce depremleri çok sayıda can ve mal kaybına neden oldu. Uğranılan ekonomik kayıp çok büyüktü. **Bu olayların tetiklemesi ile zaten kötü olan ekonomi daha da kötüledi ve ülke 2001 yılının Şubat ayında, tarihinin en büyük ekonomik bunalımını yaşadı Bankalar battı.**

Dışarıdan **Kemal Derviş** isminde bir kişi getirildi. IMF ile anlaşma yapıldı. Uyum paketleri uygulanmaya başladı.

Ekonomi alınan tedbirlerle nispeten düzelmeye başlamıştı ki koalisyon ortağı **MHP lideri Devlet Bahçeli**, seçimlere 2 yıl kala koalisyonu bozdu ve ülkeyi 2002 yılında genel seçimlere götürdü. Seçimleri kaybedeceği belli idi. Nitekim Kasım 2002 tarihinde yapılan bu seçimlerde koalisyon partilerinin hiçbirisi seçim barajını aşamadı.

AKP %34,28 oy oranı ile 367 ve CHP %19,39 oy oranı ile 183 milletvekili çıkarıldılar. **Recep Tayyip Erdoğan**’ın yasaklı olması nedeniyle seçilemediği bu seçim sonucunda **Abdullah Gül** başkanlığındaki AKP, tek başına iktidar oldu.

1946 da başlayan demokratik yaşamımızı bu kadar detaylı anlatmamın sebebi gençleri bilgilendirmek içindir.

•**2002-2008 AKP iktidarı süreci:** Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) 14 Ağustos 2001 tarihinde kuruldu. İBB Başkanlığından şiir okuduğu için alınıp cezaevine konulan, siyasi yasakla siyasetten uzaklaştırılan **Recep Tayyip ERDOĞAN**, bu partinin ilk genel başkanı oldu. Siyasi yasak nedeniyle milletvekili seçilemeyince parti genel başkanlığına eski bakanlardan **Abdullah GÜL** getirildi. Her iki şahıs MSP saflarında siyasete atılmışlardı. Ama ne olduysa üzerlerindeki Milli Görüş gömleğini çıkararak, yeni bir parti kurdular ve çok kısa bir sürede iktidarı elde ettiler.

Türkiye’de siyaseti kimler dizaynediyordu?

Devlet BAHÇELİ hangi hesapla koalisyon hükümetini bozarak AKP’yi iktidara taşıdı? Abdullah GÜL, Recep Tayyip ERDOĞAN kimlerdi?

MSP nin 30 yılda yapamadığını bu kişiler 1 yılda nasıl başardılar?

Şimdi, Ülkenin son 20 yılına etki eden bu kişileri yakından tanıyalım ve AKP’nin görevini anlamaya çalışalım.

•**Abdullah GÜL**’ü kendisi ile yaptığım birkaç küçük görüşmem dışında pek tanımam. **ERBAKAN** Hükümetlerinin birinde Dış İşleri bakanı idi.

Libya’da rahmetli **KADDAFİ**’nin çadırında **Başbakan ERBAKAN**’a yapılan incitici ve aşağılayıcı tavrı önlemediği için kendisini pek tutmam.

Gül, Erdoğan’la birlikte **Erbakan Hoca**’ya isyan ettiler. Bu davranışları da hoş değildi. Bu isyanı iktidara gelmek için yaptıkları belliydi. Ancak iktidara geldikleri zaman bu ülkeye gereği gibi hizmet edebilecekler miydi? Kapasiteleri yeterli miydi?

Erbakan Hoca’ya göre edemezlerdi!

Yakın tarihte ne yaptıkları ve ne yapamadıkları herkesin hafızasında. Bana göre rahmetli **Erbakan** haklı çıktı. Bu ülkede, **Kemalistler, Erbakan Hoca**’yı yanlış anladılar ve onu hep önlediler. Oysa **Erbakan**, gerçek bir vatanseverdi.

Abdullah GÜL, Kayserili idi. Kayseri, Orta Anadolu’da önemli bir merkez. Ticaret yönünden oldukça başarılı bir esnafı var. Erzurum pastırmasını, Kayseri pastırması adıyla pazarlayacak kadar. Bu becerilerini kimlerden ve nasıl kazanmışlar.

Geçmişte bu bölgede yoğun olarak yaşayan Rumlar ve Ermenilerden mi?

Kayseri siyasetçilerine dikkat!

•**Recep Tayyip ERDOĞAN**’ı çok iyi tanırım. Daha doğrusu tanıdığımı zannediyordum. Kendisiyle 1994-1998 yılları arasında İSKİ’de görev yaptığım yıllarda beraber çalıştık. Ondandır 10 yaş büyük olduğum için bana Ağabeyi diye hitap eder ve görevimi dosdoğru yaptığım için de bana saygı gösterirdi.

Yasaklı olduğu günlerde kendisini Üsküdar- Emniyet Mahallesi’ndeki evinde ziyaret etmiş, kendisine bilgiler vererek bazı tavsiyelerde bulunmuştum. Kendisiyle yaptığım bu söyleşiyi AH! İSTANBUL adlı kitabımda yazdım.

O söyleşide kendisine “*Sen devlet yönetemezsin. Çünkü bu konuda hiçbir bilgi ve deneyime sahip değilsin. Bu, demokratik sistemin en büyük zaafı. Bu sistemde iş bilen değil, halkın sempatisini kazanan kişi iş başına geliyor. Eğer bir gün, devleti yönetme noktasına gelirsen, kendine KOÇİ Bey gibi dosdoğru danışmanlar seç. Onlara danış, sonra karar ver. İşte sana Hazreti Peygamberin (sav) hadisi şerifi. Onu hergün oku ve ona göre hareket et ki doğru işler yapabilesin.*” demiştim.

Hadis-i Şerifin meali şöyle idi: “*Cenab-ı Hak bir yöneticiyi severse onu doğru danışmanlar nasip eder. Sevmediğine de dalkavukları musallat eder.*”

Sürekli olarak Müslümanlığını öne çıkararak toplumdan oy isteyen ve bunu büyük ölçüde başaran, imam hatip mezunu RTE nin, İslamın temel kitabı olan Kuran-ı Kerim’de yönetimde uyulacak ana esasları belirleyen Nisa suresi 58. ayetindeki;

“Ey iman edenler. İnsanlar arasında adaletle hükmedin ve emaneti ehline verin”

ve Araf suresi 31. ayetindeki **“Yiyiniz, içiniz ama israf etmeyiniz Allah(cc) israf edenleri sevmez.”** buyruklarını biliyor olması gerekir.

RTE iktidar basamaklarını süratle tırmandı ve 20 yıldır ülkeyi yönetiyor. Yukarıda ifade olunan İslami esaslara ne kadar uyduğunu veya uymadığını her okuyucu kendisi değerlendirsın. Bu değerlendirmeyi yaparken kendisine de not verdiğini aklından çıkarmanın ve kendisini de sorgulamanın

RTE nin hayatı hep gizemlerle dolu. Atalarının geçmişi nedense hep gizleniyor. Anayasa gereği cumhurbaşkanı olabilmek için yüksekokul veya üniversite diploması gerekiyor. Yüksekokul hayatı belirsiz, diploması üzerinde şüpheler var. Bu şüpheyi giderecek bir açıklama yapmadı.

YSK-Yüksek Seçim Kurulunun baskı altında alındığı, seçimlerde belli oluyor. Bu nedenle Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde de şüphe var. **Atı alan Üsküdar’ı geçti ne demek? Bunu demekle kendisi seçimlere şaibe düşürmüş olmuyor mu?**

2002 de yapılan ilk seçimde kendisine oy verdim. TBMM de yaşanan Mart 2003 tezeresi görüşmeleri esnasındaki ABD yanlısı tutumundan dolayı kendisine ondan sonra hiç oy vermedim. Aldandığımı anlamıştım.

RTE, Rize-Güneysulu. Dikkat ederseniz bu bölgeden yani Trabzon ve Rize’den çok aktif siyasetçi çıkmakta. Birkaç başbakan çıkarmışlar. Artvinden ise genelde büyük müteahhit yetişiyor. Bu bölge insanının tipik resimleri Temel, Dursun ve Fadime ile şekillenmiş. Kültür düzeyi vasat. Hırslı ve müteşebbis. Eline bir keser alan inşaat müteahhidi oluyor.

Doğu Karadeniz Bölgesi, Fatih Sultan Mehmet tarafından 1461 yılında Osmanlı İmparatorluğuna katılınca kadar Rum Pontus Devletinin egemenliğinde kalmış. Bu bölgede Rum Pontus devletinden kalma Rum kültürü hâlâ yaşıyor. Müzikler bile Rum müziğine çok yakın. Sümela Manastırı her yıl Rumların akınına uğramakta.

Trabzon, şehzadeler kenti olduğu için daha medeni ve ileri görüşlü. Trabzonun daima gerisinde kalan Rize, Cumhuriyet döneminde gelişmiş. Trabzona göre daha tutucu.

Osmanlı döneminde Livane sancağına bağlı olan Artvin ekonomik yönden geri, kültürel yönden ileri. Burada, Gürcü kültürü hâkim. Bu bölgenin siyasilerine dikkat!

•**Ali BABACAN:** AKPnin ekonomik uygulamalarını yönlendirecek bu şahsı, ilk defa milletvekili genel seçimlerinden önce bir TV programındaki söyleşide gördüm. Ali BABACAN Kimdi? Ekonomi bilgisi neydi? Nerelerde çalışmış ve hangi tecrübeyi kazanmıştı? Bunlar belli değildi.

Yıllar önce Süleyman Demirel, Turgut Özal nasıl parlatılmışsa bu şahıs da böyle parlatılmaktaydı. Nitekim seçimlerden sonraki AKP hükümetlerinde uzun yıllar ekonomiden sorumlu başbakan yardımcılığı görevini yürüttü.

Cumhuriyetin o tarihe kadar kazandığı ekonomik alt yapıyı, özelleştirme adı

altı

nda sattı ve yok etti.

Dolar fiyatını düşük tutarak ithalata dayalı ekonomi politikasını uyguladı. Türk yerli sanayii, dışarıdan ithal edilen malzemelerle fason üretime sokuldu, yerli üretim altyapısı tahrip edildi. Uygulanan bu ekonomik model ile ithalat- ihracat dengesi hep açık verdi. Türkiye ‘nin dış borcu öngörülen limitlerin üzerinde arttı.

2008 dünya ekonomik krizi ile dövizle borçlanma sona erince, Ülke yeni bir ekonomik krize sürüklendi. Bu kriz, AKPnin ilk krizi idi. Ancak RTE ‘ye göre kriz teğet geçmişti! ... Ama bu söylem gerçekleri yansıtmıyordu ve bu söyleme kimse itibar etmedi.

•Seçimlerden önce siyasiler, ABD ye gidip, orada bazı ekonomik kuruluşlarla ve bazı kişilerle görüşüyorlardı. Bu usul Turgut ÖZAL ile başlamıştı. AKP bu usulü devam ettirdi. Sanki orada gelecekte izleyecekleri ekonomik politikalar konusunda belirli mesajlar vererek siyasi destek sağlıyorlardı.

Nitekim AKP iktidarı süresince uygulanan ekonomik politikalarla Cumhuriyetin ekonomi konusunda kazandığı bütün özgürlükler yok edildi. Türkiye, ekonomik açıdan batı dünyasına daha bağımlı bir hale geldi.

Ekonomisi bağımlı olan ülkeler, siyasi bağımsızlıklarını da kaybederler.

Tarih bunun örnekleri ile doludur. Ülkenin siyasi yönden ne kadar bağımsız olduğu gelecekte AB, ABD ve Rusya ile olan ilişkilerde ortaya çıkacaktır.

•Bu dönemin en önemli iki olayı ABD tarafından ortaya konulan Büyük Orta Doğu Projesi ile AB üyeliğine kabul edilmemiz oldu.

Siyasi ve ekonomik açıdan önemli olduğu için bu iki konu üzerinde biraz durmak istiyorum.

•Büyük Ortadoğu Projesi: Orta Doğu Bölgesi, dinler açısından kutsal mekanlar bölgesidir. 20. asrın başında bu bölgede çok zengin yeraltı hidro karbon kaynakları tespit edildi. O halde İkinci defa Haçlı seferlerine başlanılabiliyordu.

İlk adımda Osmanlı Devleti tarihten silindi. Daha sonra diğer projeler devreye sokularak bu bölgede kolay yönetilebilen piyon devletler kuruldu. Osmanlı Devleti yıkıldıktan ve hele İsrail kurulduktan sonra Orta Doğu bölgesinde istikrar hiç sağlanamadı.

Piyon devletlerden biri, Irak'tı. Başındaki diktatör Saddam, önce İran üzerine sürüldü. 11 yıl süren Irak-İran savaşından sadece bu iki Müslüman ülke zararlı çıktı. Daha sonra Saddam, Kuveyti işgal edince ABD, Irak'a savaş açtı ve onları Kuveyitten çıkardı.

Kuzey Irak'ta özerk bir Kürt yönetimi kurdu. 2000 yılı başlarında ABD Başkanı oğul Bush ve Dışişleri Bakanı Condellizza Rice, 12 ülkeyi kapsayan Büyük Orta Doğu Projesini hazırladılar ve 11 Eylül 2001 saldırısından sonra bu projeyi yürürlüğe koymaya başladılar.

Bu devletlerin ilki Irak, gizli tutulan ama zaman zaman basına yansıtılan haritalardan anlaşılacağı üzere sonuncusu Türkiye idi. Hedef Ortadoğu'da İslam'ın bütün servetine konmak ve İslam'ı yok etmektir.

Şu işe bakın ki hedefteki ülkelerden biri konumunda olması kuvvetle muhtemel olan Türkiye; başbakanı RTE, kendisinin ifadesiyle bu projenin eş başkanıydı.

Türkiye Cumhuriyeti, demokrasi sayesinde ne hale gelmişti?

ABD, önce Saddamı devirmek için Irak'ı işgal etti. Bunu diğer İslam ülkeleri takip etti. Biz de Suriye bataklığına sürüklendik. Bir türlü çıkamıyoruz.

•Türkiye-AB ilişkileri: AKP hükümetinin AB yetkilileri ile yaptığı görüşmelerde 17 Aralık 2004 tarihinde alınan karar gereği, 3 Ekim 2005 tarihinde yapılan anlaşmayla Türkiye resmen AB üyesi adayı oldu. Karar, Türkiye'de büyük şöenlerle kutlandı.

1963 yılında o zaman 6 ortaklı Ortak Pazara yapılan müracaat, çeşitli nedenlerle hep geciktirilmiş ve şimdi Türkiye 16 üyeli AB- Avrupa Birliğine aday üye kabul edilmişti. Katılım görüşmelerine başlandı. 30 dosya açıldı. Bunlardan bir kısmında ilerleme sağlandı. Ancak gelişen dünya gerçekleri karşısında katılım görüşmeleri donduruldu. Türkiye 2021 yılında hala AB üyesi olamadı.

ASAM Başkanı Prof. Dr Ümit ÖZDAĞ, 2000 yılında yayınladığı bir makalede Avrupa Birliği görüşmelerinde birçok engelin olduğunu ileri sürmüş ve özetle şu hususları dile getirmişti.

-Türkiye, bir İslam ülkesidir. Hristiyan Avrupa ile kültürel uyumsuzluğu vardır.

-Türkiye 80 milyon nüfusa sahiptir. Bu nüfusla ABnin en kalabalık ve statü gereği AB yönetiminin en yetkili ülkesi olacaktır. AB bunu kabul etmez.

-Türkiye’de fert başına milli gelir çok düşüktür. Bu rakam AB de uyumsuzluk yaratır. Türkiye’nin fert başına milli gelirini birkaç kat artırması şarttır.

-Türkiye’nin demokrasisi zayıftır. Yönetimde, zaman zaman askerin ağırlığı vardır. AB bu yapıyı benimsemez. Türkiye bu yapısını değiştirmelidir

-Türkiye Kemalist ideolojiye sahip bir ülkedir. AB ideolojik devleti benimsemez.

-Türkiye adalet sistemini Uluslararası Hukuk standartlarına uygun düzeye getirmelidir.

Bu şartlarda bizi AB ne alırlar mı? Üstelik Yunanistan ve hukuka aykırı olarak kabul ettikleri Güney Kıbrıs Rum Devletinin veto hakları varken, Cumhuriyeti koruyan Kemalizmin niçin yok edilmek istendiğini şimdi anlıyor musunuz?

Avrupa Birliği, biz Türklerin yaklaşık bin senedir mücadele ettiği kültüre sahip ülkeler topluluğu. Kendi değerlerimizden vazgeçerek onlara kesin itaat etmemiz isteniyor. Bu ise şimdilik mümkün değil.

Bu açıklamaları yapmanın nedeni kendi durumumuzu iyice anlamak içindir.

Kişi kendini bilmek kadar irfan olamaz özdeyişi gereği önce kendimizi tanımalıyız ki iç ve dış düşmanlarımızla nasıl mücadele edebileceğimize karar verebilelim.

•2008 ekonomik krizi: AKP tüketim ekonomisine ve dış borç almaya dayalı ekonomik politikaları uygulamaya devam etti. IMF güdümünde kararlar aldı. Davos toplantılarına katıldı. **Cari açık değil cari fazla veren, üretime dönük politikalar uygulanmalı ve israf önlenmeliydi. Tam tersi yapıldı.** Mühendislik açısından gereksiz, verimsiz, pahalı ama gösterişli projeler gerçekleştirildi. Dolar ucuz diye dışarıdan habire borçlanıldı. 2008 yılında Dünya ekonomik krize girince biz bu kırımdan çok olumsuz etkilendik. Ülke içinde gelir dağılımı, daha da bozuldu. Ama yetkili merci, teğet geçti diyerek ekonomimizin küçülmediğini iddia etti. Oysa ekonomimiz %4,8 oranında küçülmüştü. Ülke, 1950 yılından beri uygulanan dışa dönük politikalarla ekonomik krizlerden bir türlü kurtulamadı. 1994 yılındaki krizde %4,7 2001 yılındaki krizde ise %5,7 oranında küçülmüştük 2008 yılında yaşanan %4,8 oranındaki küçülme, Cumhuriyet tarihinin yaşadığı ikinci en büyük küçülme idi. Ama siyasi lider, nasıl bir hesap yaptıysa bu durumu halka teğet geçti diye yansıttı. Günümüz siyaseti, işte buydu.

2008 yılında yaşanan ve Mortgage krizi diye adlandırılan Dünya ekonomik krizinde ekonomimizin üstü örtülmeye çalışılsa bile ne kadar dayanıksız olduğu ortaya çıkmıştı. Bu gidiş iyi bir gidiş değildi.

Ekonomik sıkıntılar geliri az olan kitleleri etkiler. Ne var ki Türkiye’de bu krizlerden olumsuz etkilenenlerin oyları, seçim sandığına yansımıyordu.

Ekonomideki kırılma noktalarından biri de 29 Ocak 2009 tarihinde Davos’da yaşanan ve kamuoyunda **“one minute”** olarak hatırlanan, sonunda İsrail ile ilişkilerimizin gerginleşmesine yol açan olaydır.

İsrail ile krize girerseniz, dünya finans çevrelerini elinde tutan Yahudi ekonomi gücü ile karşı karşıya gelirsiniz. Bunun sonucunda, bu güce dayanarak ABD başkanı olan Obama, size beyzbol sopası gösterme ve yine Yahudi lobilerinin desteğini alan Biden sizi soykırım yapmakla suçlama cesaretini bulurlar.

Yahudiler, parayı yönetme konusundaki bu becerileri nedeniyle tarih boyunca dünyadaki bütün toplumların nefretini kazanmışlardır. Onları, sevmeyebilirsiniz ama İsrail ile ilişkilerde dikkatli davranmak zorundasınız. Çünkü; dünyada geçerli güç para. Ve para yönetimi Yahudilerin elinde. Bu bir gerçek.

Nitekim bu gerçeği Osmanlı Devleti görmüş ve Yahudileri daima korumuşlardı.

Osmanlı hayranı olanlar bu gerçeği niçin fark edemediler?

4.5 1992 yılından sonra, TC- Ermenistan ve Azerbaycan Devletleri arasındaki ilişkiler: Ermeni Cumhuriyetinin 1918 yılında nasıl kurulduğu, daha önce anlatılmıştı. SSCBnin 25 Aralık 1991den itibaren dağılmasından sonra, Kafkasya’da Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan tekrar bağımsızlıklarını ilan ettiler. Dünyanın ilk Hristiyan devleti olan Ermenistan artık sınır komşumuzdu. Yaklaşık 3 milyon nüfusa sahip Ermenistan 29743 km² büyüklüğündeydi. Ermenilerin işgali altında bulunan Dağlık Karabağ ise, 4388 km².

•**Karabağ olayları** 1988 yılında başladı ve Ermeniler 1992-94 yılları arasında yapılan savaşta Rusyanın desteğini alarak Azerbaycanı yendiler bu toprakları işgal ettiler. Daha kuruluşunda saldırgan bir tavır sergileyen Ermenistan, Türkiye ile olan ilişkilerinde de bu saldırganlığını devam ettirerek Türkiye’ye düşmanca tavır takındı.

•**Azerbaycan Cumhuriyeti:** İlk Azerbaycan Devleti, 1917 Ekim ihtilalinden sonra Kafkasya’nın Ruslar tarafından boşaltılması sonucunda 28 Mayıs 1918 tarihinde kurulmuştu. İlk Azeri Cumhurbaşkanı, Mehmet Emin RESULZADE idi.

Bu devletin ömrü çok kısa sürmüş, 1920 yılında Bolşeviklerin, Kafkasya’yı işgal etmeleri sonucu Azerbaycan, 27 Nisan 1920 tarihinde özgürlüğünü kaybetmiş ve diğer Kafkas devletleri ile birlikte SSCB bünyesine dahil edilmişti.

SSCB nin 25 Aralık 1991 de başlayan dağılmasından sonra 28 Mayıs 1991 de bağımsızlığını ilan eden Azerbaycanın 2. Cumhurbaşkanı Ebul Feyz ELÇİBEY idi.

Elçibey barışçı bir politika gütmüş ve Azerileri toparlamaya çalışmıştı. Ancak, Azerbaycanın kuruluşu çok sancılı olmuş, 1988 yılından sonra Ermeni-Rus kışkırtmaları ile Azeri toprağı olan Dağlık-Karabağ bölgesi Ermeniler tarafından işgal edilmeye başlanmıştı.

Rayonlardan; Laçın 18 Mayıs 1992, Kelbecer 2 Nisan 1993, Ağdam 23 Temmuz 1993, Fuzuli, Ceybrayıl ve Kubatlı 23 Ağustos 1993 ve Zengilan 29 Ekim 1993 te Ermenilerin eline geçmiş, bu mücadelede Azeriler büyük katliamlara maruz kalmışlardı.

25-26 Şubat 1992 de 613 kişinin katledildiği Hocalı katliamı bunlardan sadece biriydi. Bu bir soykırımdı. Dağlık Karabağın Ermeniler tarafından işgal edilmesi, Rusların desteği ile gerçekleşmiş Türkiye Cumhuriyeti bu olaylarda Azerilere ne yazık ki yardım edememişti.

Bu karışık dönemde bir generalin isyan etmesi sonucu **Elçibey** 7 Haziran 1992 tarihinde görevden uzaklaştırıldı ve yerine 3. Cumhurbaşkanı olarak 24 Temmuz 1993 tarihinde **Haydar ALİYEV** getirildi. Onun oğlu **İlhan ALİYEV** ise babasının vefatı üzerine 4. Cumhurbaşkanı oldu.

Karabağda yaşananlar Azeri halkını çok üzmüştü. Çünkü Karabağdaki **Şuşa Kenti**, Azeriler için manevi değeri çok yüksek bir yerd. Kuruluşunda 86 800 km² büyüklüğünde toprağına sahip olan Azerbaycanın 2019 yılındaki nüfusu, 10 milyona ulaştı.

Talat Paşa’nın 1918 yılında *“Bu bölgede bir Ermeni devleti kurulmasına müsaade etmeyin.”* uyarısına rağmen kurulan Ermenistan Cumhuriyeti, coğrafi konum olarak Türkiye ile Azerbaycan devletleri arasında yer aldığından bu iki ülkenin karayolu ulaşımını kesmekte; dolayısı ile Türkiye’nin Türki Cumhuriyetleri ile olan ulaşımını da engellemektedir.

T.C.-AB görüşmeleri Ermenilere olan yaklaşımları yumuşatmış olmalı ki; Karabağ işgali nedeniyle kapalı olan sınır kapılarının açılması ve ilişkilerin normalleştirilmesi ve özür dilemeler konuşulmaya başlandı. 2010 Dünya kupası elemeleri kapsamında Ermenistanda yapılan milli futbol maçına Cumhurbaşkanı Abdullah GÜLü davet ettiler.

15 Ekim 2009 tarihinde Bursa’da yapılan rövanş maçına da Ermenistan Devlet Başkanı Sarkisyan geldi. Bursa’da kendilerine yakınlık gösterildi.

Ancak, Bursa’daki maçta türübünlere asılan Azeri bayrağının indirilmesi kırınglıklara sebep oldu. Azerileri küstürdük. Oysa Azeriler Karabağ olaylarında çok ezilmişlerdi ve onurları kırılmıştı Türkiye’nin desteğine ihtiyaçları vardı.

Yine kaş yaparken göz çıkarmıştık. Dış ilişkilerimiz de ekonomimiz gibi iyi yönetilmiyordu. Ülkenin dışarıdaki itibarı giderek azalmaktaydı.

Cumhuriyetin herkese saygı duyan onurlu davranışından eser kalmamıştı.

***2008-2021 yılları arası:**

Çalkantılarla ve sancılı geçen önemli olayların başlıkları şöyle.

•**Kürt sorunu:** Kürt sorunu Sevr Anlaşması ile gündeme gelmiş, Lozan’da hiç konuşulmamış ve silip atılmıştı. İngilizler, Cumhuriyet kurulduktan sonra içerideki Kürtleri isyana teşvik ettiler. Bir kısım Kürtler, Cumhuriyete farklı zamanlarda ve yerlerde 14 kere isyan ettiler. Bunların en büyüğü 1925 yılında Musul’un kaybedilmesine sebep olan Şeyh Said isyanıydı.

Cumhuriyet yönetimi bu isyanları kuvvet kullanarak bastırdı ama Kürtçülük hareketimi sosyal, ekonomi ve siyasal yönleri ile ele alıp çözmedi. AB, ABD ve İsrail’in kışkırtmaları ile 1984 yılında başlayan PKK terörü, bugüne kadar, ortadan kaldırılamadı.

Çünkü bu terör olaylarına destek veren dış devlet ve odaklara Cumhuriyet’in ilkeleleri doğrultusunda devlet ciddiyetine yakışır tavır konulmadı. **Aslında ekonomik bağımlılık nedeni ile böyle bir tavır konulamadı.**

Türkiye, İran, Suriye ve Irak’ı doğrudan ilgilendiren bu sorun ancak bu devletlerin müşterek hareket etmesiyle çözülebilirdi. Bu 4 ülkenin beraber hareket etmesi hiç sağlanamadı.

AKP’nin uyguladığı açılım politikaları, kendisine oy kaybettirdiği için terk edildi. AB ve ABD desteği ile sorun büyüdü. Sorun bugün ABD’nin girişimleri ile Suriyeye de taşınmış durumda.

Türkiye, 40 yıldır PKK ile ilan edilmemiş bir savaş içinde. 50 binden fazla vatandaşın hayatını kaybettiği bu savaş, Ülkenin ekonomisine 1.5 Trilyon \$ zarar verdi. PKK terörü olmasaydı fert başına milli gelir bu günkü değerin en az %20 üzerinde olurdu.

Devlet olarak ABD ye ve AB tavır almazsak ve içeride demokratik çalışmalar yapmazsak bu sorun çözülmez.

•**Fetö sorunu:** Fethullah GÜLEN ismi 1980 li yıllarda sıkça konuşulmaya başlandı. Kendini Erzurumlu bir din adamı olarak tanıtan bu kişi kimdi? Aslen Ahlatlı doğumluydu ve Kürt kökenliydi. Erzurum’un Korucuk Köyüne yerleşmişti ve dini faaliyetlerde bulunmaktaydı. Çeşitli kişilerden sağladığı yardım ve bağışlarla yurtdışında ve yurt içinde eğitim faaliyetlerine başlamış, örnek okullar kurmuş ve bu okullarda sergilediği yüksek kalitede eğitim ile özellikle dış ülkelerde büyük takdir toplamıştı. Bu okullar Türkiye’nin bir nevi tanıtım merkezleri olmuşlardı.

Dünyanın bütün çocukları her yıl 23 Nisan’da Türkiye’de buluşuyorlar. Türkçe şarkılar söylüyorlar. Türk kültürünü tanıyarak yetişen bu gençlerle ülkeler arasında dostluk köprüleri kuruluyordu. Bu çocuklar kendi ülkelerinde gelecekte Türkiye’nin fahri dostluk elçileri olacaktı. Her şey çok güzeldi de bu işler için haracanan paralar nereden geliyordu? Orta seviyede bir din adamı bu işleri nasıl yürütüyor du? Kimse bu soruları sormuyor, sormakta istemiyordu.

AKP yönetimi Cumhuriyet’in bazı ilkelerinden özellikle laiklik ilkesinin uygulanmasından hoşnut değildi. Değiştirmek istiyordu ama gücü yoktu.

F. Gülen ise kısa sürede boynuz kulağı geçermiş misali Nur tarikatının kurucusu Said-i Nursi'yi sollamıştı. AKP, Nur tarikatı çıkışlı bu yeni oluşuma yanaştı. Çünkü Onların da Cumhuriyetin laiklik ilkesi ile görülecek hesapları vardı. Biraraya geldiler.

Önce hukuk sistemini ele geçirdiler. Sonra TSK'nın yönetim kadrosunu Balyoz, Er-genekon vs gibi operasyonlarla tasfiye ettiler. Devrin Genel Kurmay Başkanı bile, terörist suçlaması ile yargılandı ve mahkûm edildi.

Başbakan RTE, demokrasiyi askeri vesayetten kurtarıyoruz gerekçesi ile bu operasyonları ben bu işin savcısıyım diyerek destekledi.

Emniyet örgütü ele geçirildi. Kaset operasyonları ile bazı siyasiler tasfiye edildi. Böylece seçimler kolaylıkla kazanıldı. Ta ki 17-25 Aralık 2013 operasyonuna kadar.

•17-25 Aralık 2013 operasyonları: Fetö örgütü bu tarihlerde başbakan ve 4 bakanın kasetlerini kamuoyuna sürdü. Bu kişilerin yasal olmayan- haksız para kazandıkları iddia ediliyordu. Başbakanın bu paraların taşınması konusunda oğlu ile yaptığı telefon görüşmesi, kamuoyuna açıklandı. **Fetö örgütü, gerçek yüzünü göstermişti.**

AKP, TBMMecisindeki çoğunluğu ile bu iddiaların üstünü örttü. Yayın yasağı koydu. Ancak insanların beyninde oluşan şüphe giderilemedi. İnsanlar yargılamalardan kurtulmuşlardı. Ya Tanrıdan?

Bu olayların yaşandığı günlerde Arnavutluk- İşkodra kenti yakınlarında 18. yüzyılda inşa edilen bir caminin sorunlarını incelemek için DSİ li bir ekiple birlikte o bölgeye gitmiştim. RTE nin Arnavut gençler üzerinde çok büyük itibarı olduğunu gözlemledim. Ortaya saçılan kaset iddialarına çok üzüldüklerini söylerlerken bize sıkı sıkıya şu tembihi yapmışlardı. **“RTE yi koruyun.”**

•RTE nin Cumhurbaşkanı seçilmesi: Yeni anayasaya göre cumhurbaşkanı halk tarafından seçilecekti. 10 Ağustos 2014 tarihinde cumhurbaşkanlığı seçimi yapıldı.

% 51,79 oy alan Recep Tayyip ERDOĞAN, T.C. nin 12. Cumhurbaşkanı seçildi.

Bu oylamada şu üç sebepten dolayı ben RTE'a EVET oyu vermedim.

TBMMnin 2003 Irak tezkeresi oylaması öncesinde devletin itibarına verdiği zarar, Fetö örgütü eliyle Cumhuriyete verdiği zarar ve üniversite diplomasındaki şüpheli durum.

Aslında RTE, katılım oranı %73,72 olan bu seçimimin ilk turunda, toplam seçmen sayısının %50 sinin üzerinde oy alamamıştı. Aldığı oy oranı toplam seçmen sayısına göre %38,19 idi.

Halkın oyu ile doğrudan seçim yapıldığında birinci turda cumhurbaşkanı seçilebilmek için **toplam oy sayısının** yarısından 1 fazla oy almak gerekiyordu. YSK bu kurala değil geçmiş alışkanlıklarına göre hareket etti ve **katılım oy sayısına** göre karar verdi. Bana göre bu karar yanlıştı.

•Suriye sorunu: Suriye Devleti 17 Nisan 1946 tarihinde kuruldu. Hatay nedeniyle Türkiye ile ilişkilerini gergin tuttular. Kurulduğundan beri İsrail ile savaştı. Mısırda birlikte İsrail ile en çok çarpışan Arap ülkesi Suriyedir.

Mısır ABD ile Camp David anlaşmasını yaparak İsrail ile savaşmaktan vazgeçti. Rusya'nın Akdenize inmek için Suriye'ye verdiği destekler daha da arttı.

Suriye, PKK terör örgütüne topraklarında kamp verdi. Örgüt liderini barındırdı. Bu nedenle Suriye -Türkiye ilişkileri hep sorunlu oldu.

AKP iktidarında Türkiye-Suriye ilişkilerinde barış rüzgarları esmeye başladı. İki ülke aralarında seyyahat vizesini kaldırdılar. Bu vesile ile günü birlik Halep şehrini ziyaret etme fırsatını bulmuş Tükmenlerin yoğun olduğu bu bölgede kendimi hiç yabancı hissetmemiştim.

Büyük Ortadoğu Projesi başlayınca Suriye hedefe konuldu. İsrail bu düşmanın-dan kurtulmak istiyordu. Türkiye-Suriye ilişkileri birdenbire koptu. Suriye önce İslami görüntülü terör örgütü olan İŞİD tarafından tamamen işgal edildi. Suriyeden ülkemize 4-5 milyon kişi göç etti. Sonra bu örgütten kurtulmak için dış müdahaleler başladı. TSK 22 Şubat 2015 tarihinde Suriyeye girdi. Yaptığı hareketlerle yaklaşık 10 bin km2 büyüklüğünde toprağı ele geçirerek göç eden bir kısım Suriyelileri geri gönderdi. Ülke İŞİD ‘den temizlendi ama hedefteki başkan Başer ESAD, devrilemedi. Suriye şu anda, pek çok ülke tarafından bölünmüş durumda.

ABD, Suriyenin doğusunda İsrail’i korumak için bir Kürt devleti kurmaya, Türkiye bu oluşumu önlemeye, ESAD iktidarını güçlendirmeye çalışıyor. Rusya yerini güçlendirmeye, İran, İsraille karşı bölgedeki örgütlerini desteklemeye devam ediyor. Hülasa Suriye işi çok karışık. Kolay kolay düzeleceğe de benzemiyor. Özetle AKPnin Suriye politikası yanlıştı. Türkiye’ye çok zarar verdi. Daha da zarar verecek.

•15 Temmuz 2016 Fetö darbesi: Sıkıntılar içindeki Türkiye, Fetö örgütü tarafından girilen bir darbe ile sarsıldı. TSK içindeki vatansever kişiler ile halkın karşı koyması sonucu, TBMM binasını bombalama cesaretini gösteren darbeciler, başarısızlığa uğratıldı. İktidar, Fetönün kendisine yönelik yaptığı 17-25 Aralık 2013 operasyonlarından gerekli dersi çıkaramamıştı. Darbe girişimi bastırıldıktan sonra çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile Fetö örgütü temizlenmeye başladı. Örgüt, devlet içinde o kadar derinlere sızmıştı ki darbe girişiminden sonra başlayan temizlik, geçen şu 5 yılda bir türlü bitirilemedi. Devam ediyor.

Devlet ve Ülke, Fetö örgütünden çok büyük zarar gördü.

Fetö’nün yaptığı bütün bu işlerin arkasında ABDnin ve onun örgütü CIAnın olduğu ortaya çıktı. **Böylece bu değirmenin suyunun nereden geldiği anlaşılmıştı ama çok pahalı ve çok geç.**

Demokrasi ile devlet yönetimini bilmeyen yöneticileri iş başına getirir ve **onları zaman içinde dokunulmaz kılıp bir nevi kutsallaştırırsanız**, Kuranın emri olan “**Emaneti ehline veriniz**” hükmünü uygulamazsanız bu tür musibetlere uğramanız kaçınılmaz olur. Aynen Türkiye’de son 20 yılda başımıza gelen musibetler gibi.

•Başkanlık sistemi: T.C. kurulduğu günden bu yana halkın iradesinin temsil edildiği TBMM tarafından yönetilmişti. Ancak 2003 yılından beri Ülkeyi tek başına yöneten AKP lideri RTE, daha hızlı hizmet edebilmek için başkanlık sistemine geçilmesini istedi. Bu doğrultuda yapılan anayasa değişikliği 20 Ocak 2017 tarihinde yapılan halkoyu oylamasında %51,41 oyla kıl payı kabul edildi. Oylama sayımına itiraz edilmiş olunsaydı bu rakam daha azalabilirdi **ama oy sayım gerçeğini en iyi bilen RTE ye göre Atı alan Üsküdarı geçmişti.**

Böylece RTE, daha önce sultan 2. Abdülhamit’in yaptığı gibi **İslami yönden gerekli olan meşveret meclisinin iradesini**, kendi kişisel iradesinin gerisine itelemişti.

Kabul edilen bu anayasa ile 24 Haziran 2018 tarihinde yapılan başkanlık seçimini %52,38 oy alan RTE kazandı ve Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk başkanı oldu.

Bu sistemde TBMM vardı ama pek etkisiz bir konumdaydı. Başkanın çok büyük yetkileri vardı. **Anayasaya göre tarafsız olması gereken ve bu doğrultuda yemin eden başkan, aynı zamanda AKP Genel Başkanıydı. Bu nasıl tarafsızlıktı?**

Bu durumun anayasaya aykırı olduğu eski anayasa mahkemesi başkanlarından Yekta Güngör ÖZDEN başta olmak üzere pek çok hukukçu tarafından sürekli dile getiriliyordu ama başkan RTE, bu itirazları kââle almıyordu. RTE, tek yetkili ve tek söz sahibiydi. 1946 yılında başlayan demokrasi uygulaması, bizi nereye sürüklemişti?

Tarihte benzer olaylar yaşanmıştır. Örneğin; Fransız İhtilalinde halk, önce meclisi toplar. Kralın yetkilerini kısıtlar, sonra cumhuriyet ilan olunur ve kral idam edilir. Çeşitli aşamalardan sonra Napolyon Fransa imparatoru olur. Avrupayı darmadağın eder. Fransa mahvolur. Ülke, ağır faturalar ödedikten sonra ancak 1848 yılında 2. Cumhuriyetine kavuşur.

Bizde de 1922 de kaldırılan saltanat, şimdi yerini ona benzer bir yönetime bıraktı. Toplum iki guruba ayrıldı. Halkın önemli bir kısmının sözü dinlenilmedi. Böyle bir yönetim tarzından hayır gelmeyeceği belliydi. Gelmediği de tek adam olan RTE nin yaptığı yanlışlarla kısa sürede anlaşıldı. Gelecekte bu ülke neleri yaşayacak ne bedeller ödeyecekti? Yaşayan görecekti.

İttifaklar ve toplumun ikiye bölünüşü: Başkanlık seçimini kazanmak için, oy verenlerin yarısından bir fazla oy kazanmak gerekiyordu. Hiçbir partinin bu miktarda oyu olmadığı için partiler bir araya gelmek zorundaydılar. Bu sebeple Cumhur ve Millet ittifakları kuruldu. Bu durum milleti iki ayrı guruba böldüğü için milli dayanışma açısından çok sakıncalıydı.

Nitekim benzeri durum 1960 öncesinde de Vatan Cephesi ve Güçbirliği Cephesi ile yaşanmış, toplum ikiye bölünmüş, sonu hiç iyi olmamıştı. Tarihten hiç ders almaya, İslam'ın emrettiği birlik içinde olmaya hiç niyetimiz yoktu.

Cumhur ittifakı AKP, MHP ve BP den oluşmaktaydı. MHP Genel başkanı Devlet BAHÇELİ, 1999 Ecevit hükümetinde başbakan yardımcısı idi. Seçimlere 2 yıl vardı ve aniden koalisyonu bozdu, baraj altında kalma pahasına ülkeyi erken genel seçimlere taşıdı ve yeni kurulan AKP nin iktidara gelmesini sağladı. Devlet Bahçeli siyasi yönden akla yatkın olmayan bu davranışı niçin yapmıştı? Devlet Bahçeli kimdi?

***Devlet BAHÇELİ:** Ülkü Ocakları kurucusu olan Bahçeli, 1997 yılından buyana MHP Genel Başkanlığı görevini yürütmekte. Milliyetçi söyleme sahip MHP, 2002 yılından buyana TBMM de muhalefet partisi konumundadır. Kürt yanlısı HDP ye ve AKPnin Kürt açılım politikalarına, şiddetle karşıdır. Düşüncelerini yaptığı söylemlerle dile getiren Bahçeli, gurup konuşmasında kürsüden ip atarak Başbakanı tehdit etmekten kaçınmamıştı. AKP ye bu kadar mesafeli olan MHP, şimdi niçin Cumhur ittifakında yer alarak AKPni destekliyor? Devlet Bahçeli ne yapmak istiyor? AKP ye hem karşı. Hemde AKPyi destekliyor.

Siyasi bir kurnazlıktan öte onun bu davranışında farklı nedenler olmalı. AKP bu desteğe ne kadar güveniyor? Geçmiş uygulamalarına bakıldığında MHP lideri ne kadar güvenilir bir kişi? Sorularla ve sorunlarla dolu bir ittifakla karşı karşıyayız.

***2021 yılında Türkiye:** 2003 yılından buyana AKP ve onun lideri **Recep Tayyip ERDOĞAN** tarafından yönetilen Türkiye Cumhuriyeti'nin 2021 yılındaki durumu ana hatlarıyla şöyle.

***2003 yılına göre İç gelişmeler:**

- Hak ve adalet anlayışı gerilemiş, hukuk sistemi iktidarın vesayetine girmiş,
- Eğitim sistemi gerilemiş, üniversiteli işsiz sayısı %25-30 aralığına yerleşmiş,
- Toplumsal yapı zayıflamış, Ülke 6 milyon yabancı göçmeni barındırıyor.
- İşsizlik artmış, yoksulluk artmış, fert başı milli gelir azalmaya başlamış
- Ülke ekonomik krizlerden kurtulamamış, devletin ve vatandaşın iç borcu artmış.
- Basın ve ifade özgürlüğü gerilemiş, toplumsal dayanışma zayıflamış
- Kürt sorunu çözüme kavuşturulamamış.
- Özetle toplumun geleceğe olan umutları önemli ölçüde azalmış.

***2003 yılına göre dış gelişmeler:**

- AB ile ilişkiler olumsuz. PKK'yı destekliyorlar. Akdenizde bize karşı tavır içindeler.
- ABD ile ilişkiler olumsuz. Bize her konuda baskı uygulamaya çalışıyorlar.
- Rusya ile ilişkiler dengeli. Bazan bize tavır sergiliyorlar, ama bizi kaybetmek istemedikleri kesin.
- Yunanistan ve Güney Kıbrıs ile ilişkiler olumsuz. İyiye gitmiyor diyebiliriz.
- İsrail ile ilişkiler olumsuz. Bundan dış ekonomimiz olumsuz etkileniyor.
- Ermenistan ile ilişkilerimiz olumsuz.
- Suriye ile ilişkilerimiz olumsuz.
- İran ile ilişkilerimiz güven vermiyor. Limoni.
- Irak ile ilişkilerimiz sıkıntılı. Iraktaki PKK kampları tehdit unsuru olmaya devam ediyor.
- Diğer Arap ülkeleri ile olan ilişkilerimiz Katar, Libya ve Filistin dışında çok gergin.
- Dış finans çevreleri ile ilişkilerimiz iyi değil. 450 milyar \$ dan fazla dış borcumuz var.

Sonuç: 2021 Türkiye'si içte de dışta da rahat değil. Büyük sorunlarımız var.

Bu açıklamaları bu kadar detaylı yapmamın nedeni kendi durumumuzu iyi anlamak içindir. Kişi kendini bilmek kadar irfan olamaz özdeyişi gereği önce kendimizi tanımalıyız ki iç ve dış sorunlarımızla nasıl mücadele edebileceğimize doğru karar verebilelim. Şimdi asıl konumuza tekrar dönebiliriz

4.6 Günümüzde Ermeni sorunu: Osmanlıdan kalan sorunlar, bugün bize dayatılan bir görünüm arz ediyor. Ermenistanın başta AB ve ABD olmak üzere birçok yerde bize karşı destekçileri var. Biz ise, bize karşı yapılanlara Ülke olarak hala gerekli tepkiyi göstermiyoruz. İlginç bir duyarsızlık içindeyiz. Millet olarak bu sorunu önemsemiyoruz. Oysa durum hiç de öyle değil. Ermenistan sorununda etkin rol oynayan ülkeleri değerlendirelim.

***Ermenistan:** Çernobil benzeri bir nükleer santralin ve Rusya'ya bağlı askeri üslerin bulunduğu Ermenistan, Rusyanın desteği ile Dağlık Karabağı Azerbaycanın elinden zorla almıştı. Uzun yıllar Rus yanlısı yürütülen politikalar ekonomik sorunları çözmedince Ermenistan batıya yönelmeye başladı. Rusya, bunu affetmedi ve 2020-21 yıllarında Azerbaycanın karşı taarruzunda Ermenistanı yalnız bıraktı.

Türk iha ve sihalarının etkin vurucu gücünü kullanan Azerbaycan, Ermenilere ağır kayıplar verdirerek onların işgalindeki Dağlık Karabağı geri aldı. Bu harekatta AB ve özellikle Fransa, Ermenistan'ı desteklemeye devam ettiler.

Prestiji büyük darbe yiyen Ermenistan'a ABD Başkanı Biden'in 24 Nisan 2021 tarihinde yaptığı konuşma, büyük moral ve destek sağladı. Ermenistan ve diaspora Türkiye aleyhindeki söylemlerine devam ediyor. Gelecekte Türkiye Cumhuriyeti için en büyük tehlikelerden biri durumunda olan Ermenistan, mutlaka ciddiye alınmalı ve gelecek tehditlere hazır durumda olunmalıdır.

***Azerbaycan:** Zengin doğal gaz ve petrol yataklarına sahip Azerbaycanla ilişkilerimiz normalleşti. Bakü- Ceyhan petrol boru hattı ile başlayan ekonomik atılımlar TANAP doğalgaz hattı ile devam etti. Tek millet iki devlet olarak tanımlanan yakınlık bugün için en ideal noktada. Onların bize, bizim onlara ihtiyacımız var.

Dağlık Karabağı geri almayı başaran Azerbaycan, 30 yıllık ezilmişlik duygusundan kurtuldu. Geleceğe daha güvenle bakıyor. İki ülkenin birbirlerine demiryolu ve kara yolu ile doğrudan bağlanması çok önemli. Dağlık Karabağ savaşından sonra, imzalanan anlaşmanın şartlarından biri olan bu bağlantıların gerçekleşmesi halinde Ermenistan'ında normalleşmesi sağlanmış olacaktır. Bölgeye barış getirecek olan bu ulaşım hatları mutlaka gerçekleştirilmelidir.

***Rusya:** SSCBnin dağılması ile kurulan Rusya artık komünizmin savunucusu değil. Ancak kapitalizmin elinde oyuncak olmaktan da kurtulamadı. Putin'in devlet başkanı olmasından sonra toparlanmaya çalışan, nükleer silahlara sahip olmasının yanında uzay teknolojisinde de en önde olan Rusya, uzun menzilli füze teknolojisinde örneğin S-400 lerde ABDden çok ileri bir teknolojiye sahip. Ekonomik sıkıntılarını yaşamasına rağmen ABDnin karşısındaki boşluğu Çinle birlikte doldurarak ABDyi frenlemeyi başardılar.

Rusya, bizim kuzey komşumuz. Onun asırlardır Akdenize inme emelleri var. Bu emellerinin önündeki tek engel Boğazlar ve Marmara Denizine sahip Türkiye. Bu nedenle Rusya, Türkiye'nin hiç değişmeyecek ebedi düşmanı. Bu gerçek iç unutulmasın.

Dünyadaki jeopolitik dengeler ve ekonomik konjoktöre göre zaman zaman yapılan ikili anlaşmalarla dostluklar yaşanabilir. Ancak Rusya, Suriye'de ve Libya'da olduğu gibi Türkiye'nin çıkarlarının karşısında yer alarak bazan sertleşen politikalarını sürdürmeye devam ediyor.

Hatta ABD Başkanının yaptığı gibi Türkiye Cumhurbaşkanı'nı Kremlin sarayında bekleterek **onur kırıcı** davranışlarda da bulunabiliyor. Birçok konuda bize muhtaç olan Rusya, zaman zaman silah üstünlüğüne güvenerek Ukrayna'nın elinden Kırım'ı aldığı gibi yayılmacı politikalarına devam ediyor.

Eğer Karadenizde barış ve istikrarı sağlayan **Montrö Anlaşmasını** tam olarak uygularsak hem Karadeniz bölgesinin hem Türkiye'nin güvenliğini korumuş hem de Rusya'nın yayılmacı hedeflerin dizginlemiş oluruz.

***AB:** Avrupa Birliği adı altında bugün 27 ülkenin siyasi ve ekonomik birliğini oluşturan bu kurum, Türkiye'yi tam üyeliğe almadı. İngiltere üyelikten ayrıldı. En güçlü ülke Almanya. Türkiye'ye düşman tavır sergileyen ülkeler ise; Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Fransa ve Avusturya.

Biz Türkler; 1356 yılından bu yana Avrupadayız. Ekonomik nedenlerle yönümüzü batıya çevirmiş, anlaşmalar yapmışız. 1 Ocak 1996 tarihinde başbakan **Tansu ÇİLLER** tarafından, gerçekleştirilen **AB Gümrük Birliği kazığını yememize rağmen** ekonomik ilişkilerimizde Avrupa en önemli konumda. Bu birlikte yer alan ülkeler aynı zamanda NATO üyesi. Yani onlarla askeri ortaklığımız da var. Bu nedenlerle biz Avrupa'dan vazgeçemeyiz.

Ancak ABde hem kendi güvenliği için hem de Ortadoğu ve Doğu Akdenizdeki ekonomik çıkarları için bizden vazgeçemez.

AB ile pek çok sorunumuz var

Bu sorunların en önemlisi PKK terörünü destekleyerek Türkiye'yi bölmeye çalışmalarıdır.

İkincisi, Kıbrıs sorunudur.

Üçüncüsü Yunanistan'ın Ege Denizinde Lozan Anlaşmasını ihlal eden yayılmacı davranışları ve bu doğrultuda son zamanlarda ortaya çıkan Doğu Akdeniz yani Mavi Vatan'ın egemenlik sorunu.

Denizlerdeki egemenliğin, Ülke egemenliğinin teminatı olduğu gerçeği hiç unutulmamalıdır.

AB bizim için çok tehlikeli bir ortaktır. Onlarla ancak İslami onur ve Cumhuriyeti kuran ilkeleri koruyarak, o ilkeler doğrultusunda hareket ederek başa çıkabiliriz.

***ABD:** Emperyalizmin bayrağını 2. Dünya savaşından sonra İngiltere'nin elinden alan ABD, bugün dünya ekonomisinde \$ ile egemenlik kurmuş durumda.

Türkiye ile ilişkilerinin başladığı 1948 yılından bu yana ABD, Türkiye'yi hep çıkarları doğrultusunda kullandı. Zaman zaman çıkan sorunlarda; düşmanca tavırlar olarak gerçek dost olmadıklarını kanıtladılar.

Emperyalizm yöntem değiştirdi. Demokratik olmayan ülkeleri demokrasiye davet ediyor, kendine itaat etmeyenleri Kaddafi, Saddam, El Beşir örneklerinde olduğu gibi acımasızca tasfiye ediyor. Kendine itaat eden ülkeleri ise Mısır, Ürdün, Suudi Arabistan, Kuveyt örneklerinde olduğu gibi ikili anlaşmalarla kendine daha bağlı hale getiriyor.

Demokrasiye geçen ülkelerde ise Türkiye ve Pakistanda olduğu gibi kendine yakın saydığı kişi veya partileri iş başına getiriyor, kendisine karşı olan kişilerin iktidarı ele almasını engeliyor, kendisine aykırı davranışlarda bulunulması halinde ekonomik ambargo uygulayarak o ülkenin ekonomisine zararlar veriyor.

Türkiye 1950 yılından bu yana demokratik sistemle iş başına gelen yöneticiler tarafından Cumhuriyeti kuran ve koruyan ilkelerin terk edilmesi ile ABDnin kurduğu bu ekonomik tuzağa düştü.

Dışa dayalı borç alma ekonomisini uyguladı.

Hem ekonomik krizlerden çıkamadı hem de borç alan emir alır atasözü gerçeğine göre siyasi özgürlüğünü azaltan emirleri almaya başladı.

Bugün Suriye topraklarında Kürt devleti kurmak için çabalayan, aslında İsrailin korumasını sağlamak için PKK terör örgütünün devamı olan YPG- PYD örgütünü **destekleyen ABD, Türkiye için dosttan çok düşman görünümündedir.**

Bunun yanında ABD, Doğu Akdeniz de de Türkiye'nin karşısında yer almakta, ayrıca Ermenileri desteklemektedir.

Bütün bu yaptıklarına rağmen ABD, yaptığı propagandalarla, bu davranışlarını toplum gözünden gizleyebilmekte ve siyasi etkinliğini sürdürebilmektedir.

Aslında ABD, sanıldığı gibi güçlü bir devlet değildir. Küba'da, Vietnam'da, Afganistan'da, Irak'da başarısız olmuş, girdiği ülkeleri enkaza çevirmiştir.

Türkiye-ABD ilişkileri ancak biz Cumhuriyeti kuran ve koruyan ilkelere göre davranıp onurlu duruş segilersek Türkiye lehine düzelebilir. ABD ve İsrail ilişkilerinde İslamın ve Cumhuriyetin onuru ile hareket olunmalıdır. Aksi halde para hertürlü erdemi yok edecektir.

*Diğer ülkelerle olan sorularımızı anlatmaya gerek yok

Görüldüğü üzere 2021 yılındaki Türkiye içte ve dışta pek çok sorunla mücadele etmek zorundadır.

Asıl sorun Müslüman olma onurumuzu kaybetmemizdir.

Asıl sorun Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran ve onu ayakta tutan ilkelere uzaklaşmış olmamızdır.

Asıl sorun dışarıda değil, bizdedir, içimizdedir.

Bugün, yüzyıl önceki Osmanlı'dan ekonomi ve askeri yönden daha güçlüyüz. Ama onların yetiştirdikleri nesillerinin kurduğu ve

Müslüman Dünyasının göz bebeği olan, bir nevi Hazreti Nuh Peygamberin gemisi görevini üstlenen Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran ruh ve imana sahip değiliz.

İslamın yaşayabilmesi için gerekli olan özgürlüğü bize sağlayan Cumhuriyetin kıymetini yeterince anlayamadık. Onu çok hırpaladık. Büyük sorunlar oluşturduk.

Şimdi bu sorunlarla nasıl baş edebiliriz? Onu araştırmaya başlayalım.

5.BÖLÜM: Gelecekte Ermeni sorunu

5.1 TC-Kürt ayrılıkçılık sorunu: Bu sorun Osmanlı Devleti'nin 1920 yılında imzaladığı Sevr Anlaşması ile Türkiye Cumhuriyeti'ne bıraktığı siyasi mirastır.

Türkiye Cumhuriyeti her ne kadar bu sorunu Lozan'da temizlemiş ise de sorun özellikle İngiliz tahrikleri ile gerçekleştirilen iç isyanlarla canlı tutulmaya çalışılmıştır. Türkiye'nin GAP uygulamalarına başlamasından sonra sorun terör sorunu olarak Türkiye'nin gündemine taşınmış ve geçen 40 yıl içinde Ülkeye maddi ve manevi büyük zararlar verilmiştir.

Kürt sorununun tarihsel gelişimi buraya kadar anlatıldı. Bu sorunun pek çok etkeni var. Bu sorunun birinci boyutu ekonomiktir. Fakirlik ve yoksulluk. İnsanlığın bütün erdemleri tarih boyunca bu ikiliye hep yenilmişlerdir. Bütün kötülüklerin anası yoksulluk ve açlıktır.

İslam **“Önce karnını doyur. Sonra ibadet et.”** diyerek konunun önemini vurguluyor.

O halde şunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Güney Doğu Bölgesi ağırlıklı olarak ortaya çıkan PKK terörü ve onun verdiği zararlar, ancak başta bu bölge olmak üzere yoksulluk sorunu çözülürse yok edilebilir. **GAP sulamaları, terörü bitirmenin birinci ve en etkili ilacıdır.** Sulama ile yoksulluğu yenen vatandaş, PKK terör örgütüne destek vermez ve hatta karşı çıkar.

Bunun böyle olduğunu bir Atatürk Barajı çalışanı bana şöyle ifade etmişti. **“Allah (cc) sizden razı olsun sizden. Geldiniz, bu barajı ve sulamaları yaptınız. Bizim kaderimizi değiştirdiniz. Geçen sene 100 ton karpuz kaldırdım.”**

Bu gerçek Su Enstitüsü-SUEN tarafından bilimsel olarak tespit olunmuş, sulamanın girdiği yerde PKK terörünün yok olduğu kanıtlanmıştır.

Bu gerçek ortada iken; 1992 yılında başlayan GAP sulamaları bugüne kadar niçin tamamlanmadı? Bu işler için gerekli 20-30 Milyar \$ sulama yatırımlarına harcanmadı da bunun birkaç katı bedel savunma harcamalarına harcandı? PKK terörü kökünden bitirecek bu projeye niçin gerekli önem verilmedi?

Ülkenin tarım gelirlerini birkaç kat artıracak olan bu proje, Avrupanın istemediği bir projeydi. Çünkü Avrupa güçlü bir Türkiye istemiyordu. Evet Avrupa, 600 yıl yaşadığı korkuları bir daha yaşamak istemiyordu. Bu nedenle bu projeye engel olmaya çalıştı. Kredi vermedi. Hiçbir yardımda bulunmadı. Tam tersi PKK terörüne destek vererek on binlerce kişinin hayatını kaybetmesine ve Türkiye'nin 1.5 Trilyon \$ zarar etmesine sebep oldu.

Kürt sorununun ikinci boyutu sosyolojiktir. **Türkiye’de ben Kürdüm diyenlerin oranı %12-15 civarındadır.** Bunların desteklediği siyasi parti %10 dan fazla oy alarak 70 milletvekili ile TBMM de temsil olunmaktadır. Bu kişiler çoğunlukla Cumhuriyetten ayrılmayı düşünmediklerini de ifade etmektedirler.

Ali Kırca, Siyaset Meydanı programında Korkut Özal’ın; Turgut Özal Cumhurbaşkanı iken kendisine Türkiye’nin adının ‘Anadolu Cumhuriyeti’ olarak değiştirilmesinden söz ettiğini açıklamıştı.

Ali Kırca, Korkut Özal’a dönerek “Turgut Özal bir ara ben de Kürt olabilirim dediği için soruyorum siz Kürt müsünüz?” diye sormuş, **Korkut Özal, karışık bir etnik yapıya sahip Malatya’nın %40 ının Ermeni olduğunu iddia ederek “annesinin Osmanlı aşiretinden geldiğini, babasının karışık olduğunu söylemişti.”**

Bu söyleşide olduğu gibi Cumhuriyet döneminde Kürt kökenli vatandaşlar, içlerinden Cumhurbaşkanı dahi çıkarabilmişlerdi. Buna rağmen bu toplum Cumhuriyet idaresinden ne istiyordu? Çoğunluk ayrılmayı düşünmediğine göre bu konular büyük çoğunluğu Müslüman olan ve devlete bağlı olan bu insanlarla Devlet, bugüne kadar niçin meşveret ederek anlaşılmadı, anlaşılmadı?

İslamda birlik esastır. Buna tevhit denilir. İslam farklı düşüncelere müsaade eder ama ayrılığa müsaade etmez. Şura geleneği, yani danışma ve uzlaşma geleneği hep tavsiye edilir. Bunun önemini belirten ŞURA isimli bir sure Kuran’da yer alır. Çözüm, görüşmeyle, karşılıklı anlayış ve hoş görüyle, uzlaşmakla sağlanır. İslam “Müslüman Müslümanın kardeşidir.” der ve çatışmayı, ayrılığı meneder. Şiddetle hiçbir sorun çözülmez. Sorun çözüleceğine daha da büyür.

Yakın tarihimizde Kuzey İrlanda’da IRA ve İspanya-Bask bölgesinde ETA örgütleri ayrılıkçı oldukları halde devlet ile barış yapabildiler. Biz neden bu sorunu çözemiyoruz?

Üçüncü sorun siyasidir. Bu bölgedeki Türkiye-İran-İrak ve Suriye’de yaşayan Kürt kökenli insanlarla bir Kürt devleti kurmak. Bu AB ve ABDnin İsraili korumak ve bu bölgedeki yer altı kaynaklarına sahip olmak için yaptığı ve uyguladığı bir projedir

Ülkenin bölünmesine sebep olacak bu yaklaşım, Türkiye Cumhuriyeti için bir beka meselesidir ve olayın çözümüne bu açıdan bakılmalıdır. Türkiye Cumhuriyeti bu bölgedeki PKK ve onların değişik kolları olan PYD-YPG terör örgütlerini destekleyen AB ve ABD ye resmen tavır koymalı, bunların desteklememeleri konusunda bu ülkeler, en sert şekilde uyarılmalıdır.

Kuzey Irak’ta olduğu gibi Kuzy Suriyede de terör örgütü yapılanması, yapılacak askeri müdahale ile mutlaka önlenmelidir. Bu sorun siyasetle ve alttan almakla çözülme

Sorun, önce güç kullanarak sahada çözülmeli, ondan sonra masaya oturulmalıdır. Dünyanın bu gün anladığı yöntem budur.

Bunu yapacak gücümüz var mı? Diye soranlara Kuran şu yanıtı veriyor.

“Ey İman edenler! Titremeyin. Gevsemeyin. Gerçekten inanıyorsanız muhakkak ki siz en güçlüsünüz.” Al-i İmran suresi, 139.ayet.

Yani, siz gerçek Müslüman iseniz en güçlüsünüz. Biz gerçek Müslüman mıyız?

5.2 TC- Ermeni sorunu: Osmanlı’dan kalan ikinci kötü miras Ermeni Sorunudur.

Bu sorun iç içe yaşadıkları için Kürt sorunu ile yakından ilişkilidir. Aslında Osmanlı döneminde Ermeni sorunu, Hamidiye alayları kurulduktan sonra tırmanışa geçti ve yapılan kanun dışı eylemlerden dolayı Ülkenin önemli bir problemine dönüştü.

Osmanlı Devleti, Hristiyanlara sağladığı lâik uygulamalarla bu toplumları yüz yıllarca yönetmeyi başarmıştı. Ne oldu da millet-i sadıka diye anılan bu toplum, milletin başına dert açtı? Bu ve benzeri soruların cevaplarını şimdiye kadar vermeye çalıştım.

Ermenilerin bağımsız olmak düşüncesi anlaşılabilir. Ancak gerçekçi değildi. Çünkü; nüfus olarak Ülkenin hiçbir bölgesinde çoğunlukta değildiler.

Yoksulluk dersen o da değil. Çünkü Osmanlı Ermenileri, çağında diğer ülkelerde yaşayan ırkdaşlarından daha müreffeh hayat sürmekteydiler.

Gerçek sebep neydi? Gerçek sebep ABDnin başını çektiği Anadolunun Müslümanlardan geri alınması projesi idi.

Bu proje 1820-30 yıllarında uygulamaya konulmuş ve ilk olarak Ortodoks Ermenileri, Protestan yapılmaya başlanmıştı. Anadolunun muhtelif yerlerinde açılan ABD okullarında fıkren hazırlanan, yapılan sosyal yardımlarla desteklenen Ermeni toplumu, ABD nin güdümüne girmiş ve bu toplum Osmanlı aleyhine kullanılan bir unsur haline gelmişti.

Ermenilerin, bağımsızlık umudu verilerek Rusya ve Fransa tarafından askeri alanda Osmanlıya karşı kullanılmaları, bu toplumun ciddi kayıplara uğramasına sebep olmuştu.

1. Dünya savaşı sonrasında ABDnin Ermeni devleti kurulması yönündeki çabaları, o zamanın güçlü devleti olan İngilterenin karşı çıkması ile sonuçsuz kalmış ve Osmanlı Ermeni toplumu, bu devletlerin ihaneti ile hüsrana uğramıştı.

Mustafa Kemal’in 1923 yılında bir Amerikan gazetesine verdiği demeçte, tescir edilen Ermenilerin pek çoğunun yerlerine geri döndüğü ifade olunmaktadır.

Bu insanlar Kurtuluş savaşından sonra niçin Anadolu’yu terk ederek kendilerine güya destek veren ülkelere göç ettiler ve onlardan hâlâ medet umuyorlar?

Makûl tek cevap var. Onların Hristiyan olmaları. Peki. Bu ülkede Hristiyan kimliklerini muhafaza ederek yaşamayı tercih edenler niçin terk etmediler?

Çünkü onlar Türkiye Cumhuriyeti’nin gerçekten kendilerine dost devlet olduğunu anladılar ve bu gerçeği kabul ettiler.

Türkiye Cumhuriyeti ile Ermenistan arasında 1973 yılından bu yana tırmandırılan bu mücadelenin tek çözümü işte burada yatıyor. Yurdunu terk eden Ermenilere, gerçek dost ülkenin Türkiye olduğunu anlatmak ve onlara dostluk elini uzatmak.

Ama şu şartlarla. Geçmişte yaptıklarından dolayı Türk Milletinden özür dilemek ve Türkiye aleyhine sürekli ileri sürülen taleplerinden kesin olarak vazgeçmek şartlarıyla.

Osmanlıdan günümüz Türkiye'sine intikal eden ve giderek büyüyen Ermeni sorunu konusunda bugüne kadar şu yanlışlıklar yapıldı

***Ermenilerin yaptıkları mezalimler konusunda toplum yeterince bilgilendirilmedi.**

Cumhuriyet, Osmanlı Devleti döneminde yaşanan feci olayları unutmaya çalıştı. Kindar toplum yetiştirmemek için bu olayları tarih kitaplarına koymadı. Çünkü Cumhuriyetin ilkesi **“Yurtta barış, Dünyada barış”** idi.

Tıpkı barış, esenlik ve selamet dini olan İslam'ın istediği gibi.

Ancak Cumhuriyetin bu barış dili bize; atalarımıza geçmişte yapılanları unutmama, hatta inkâr etme hakkını ve yetkisini vermez. Gerçek gerçektir ve bilinmelidir.

T.C.-Devlet Arşivler Genel Müdürlüğü 18 Nisan 2005 tarihinde yayınladığı Ermeniler tarafından yapılan katliam belgelerini 2 cilt olarak, Genel KurmayATASE Başkanlığı, 1914-1918 yılları arasında Arşiv belgeleriyle Ermeni Faaliyetlerini, 2005 yılından itibaren 7 cilt olarak yayınlamıştı.

Türk Tarih Kurumu bu konuda çalışmalar yürütmüş ve yayınlar yapmıştı. Başta Atatürk ve İstanbul Üniversiteleri olmak üzere, bazı üniversiteler yaptıkları bilimsel sempozyumlar ve sunulan tebliğlerle bu döneme ışık tutmuşlardı.

Özetle; bu dönemde yapılan Ermeni katliamları belgeleriyle ortaya çıkarılmıştı. Yani gerçekler biliniyordu. Acı gerçek şuydu.

Ermeniler, 1910 – 1922 yılları arasında Anadolu’da ve Kafkasya’da 523 955 Müslüman masum Türk’ü katletmişlerdi.

Bu gerçek topluma niçin anlatılmadı, topluma niçin mal edilmedi? Niçin tam tersi yapılarak unutturulmaya çalışıldı? Evet. Tam tersi yapılarak Ermenilerin yalan ve yanlış haberleriyle gerçekleri örtmelerine izin verildi?

YÖK, Üniversiteleri birleştirerek dünya kamuoyuna niçin bilimsel bildiriler yayınlamadı?

ABD de 69 akademisyen; Fransa’da 700 bilim adamı, Ermeni suçlamalarına karşı bildiriler yayınlarken Türk Bilim dünyası niçin suskun kaldı?

Bu yapılmadığı gibi Ermeni iddialarını destekleyen bazı akademisyenlerin yayınlarına karşı Üniversitelerimiz tarafından niçin toplu tavır konulmadı?

TRT niçin bu dönemde yaşanan Ermeni vahşetini gösteren dizi filmler yapmadı? Belgeseller yayınlamadı? Yazılı ve görsel basında bu konular niçin hep tartışma programlarında dile getirilerek gerçekler çarpıtıldı?

Böylece olaylar karşılıklı iddialarla sulandırılarak niçin gerçeklerin üstü örtülmeye çalışıldı. Yazılı basın, bu konuyu bilen bilim adamlarına sürekli olarak sayfalarını niçin açmadı?

1 milyon Ermeni’yi katlettik diyerek Nobel kazanan yazardan bu iddiasının hesabı niçin sorulmadı?

STK- Sivil Toplum Kuruluşları, bu gerçekleri niçin toplumun hafızasına yerleştirecek çalışmaları yeterince yapmadılar? **Bu konunun, Türkiye’nin bir onur ve haysiyet davası olduğunun niçin farkına varmadılar?** Atalarımızın haklarını, korumanın erdem ve faziletini niçin kavrayamadılar?

1914-1921 yılları arasında Anadolu’da ve Kafkasya’da 523 955 Müslüman masum Türk’ün Ermeniler tarafından katledilmiş olduğu gerçeği unutturulmaya çalışıldı. Bu acı bir gerçek.

Ortada ikinci bir gerçek daha var. Batının bugüne kadar sergilediği propaganda gücü ile bugün toplumumuzda Ermeni iddialarına inananların sayısı toplumun üçte biri kadar. Bu rakam akademik çevrede ve entellerin dünyasında daha da yüksek.

Bu konuda içimizde büyük bir çatlak oluşmuş durumda. Akademik dünyamıza bakın. Kaçında Müslüman ismi ile görev yapan Ermeni kökenli akademisyen ve hatta rektör var?

Yukarıdaki soruların cevabını hemen vereyim.

AB görüşmeleri yapan iktidar, geçmişte yaşanan Ermeni olayları hakkında toplumun bilgilendirilmesini ve tavır koymasını istemedi, yaşanan acı gerçeklerin üzerinin örtülmesini benimsedi. Bu nedenle hem resmi kuruluşların faaliyetlerini kısıtladı hem de sivil toplum kuruluşlarının yapacağı faaliyetlerin önünü kesti.

Örnek mi istersiniz? Pek çok örnek var.

24 Nisan 2015 tarihinde Regayıp Kandili ertesi Cuma günü, 523 955 şehidimiz için Cuma namazı sonrasında Sultanahmet Camiinde en az 50 bin kişinin katılımı ile kılınacak gıyabi cenaze namazını ve atalarımıza saygı-şehitlerimizi anma etkinliklerimizin önlenmesi, bu poltikanın en canlı örneği idi.

Diğer örnek, verilen taziyeler ve özür dilemeler vs.

*Ermenilerden özür dilenmesi, taziyeler verilmesi gibi gereksiz laflar ve davranışlar:

AB çevrelerinden gelen olası baskıların sonucunda AB ile ilişkilerden sorumlu büyükelçi Volkan Vural, gazeteci Neşe Düzel'e konuşmuş; **"Devlet, Ermenilerden özür dilemeli. Ermeni ve Rumlar tekrar eski topraklarına dönsün, tekrar vatandaş olsun"** demiş. Oh ne ala! Kim bu gerçeklerden uzak adam?

Uzun yıllar çeşitli başkentlerde büyükelçilik yapmış, dış politikada tecrübe kazanmış bu zat, **Mustafa Kemal**'i hiç tanımamış.

Osmanlı döneminde yaşanan Ermeni olaylarının yakın şahidi olan **Mustafa Kemal, Ermenilerden özür diledi mi ki sen özür dileyelim diyorsun?** Sayın büyükelçi!

Mustafa Kemal'in kurucusu olduğu bu devletin büyükelçisi sıfatı ile hangi hakla ve yetki ile devletin Ermenilerden özür dilemesini düşünebiliyorsun?

Toplum vicdanını yaralayan bu sözleri söyleme hakkını nereden alıyorsun?

Bir başka yanlış da Başbakanın 24 Nisan günü Osmanlı döneminde uğradıkları kayıplarından dolayı Ermenilere baş sağlığı dilemesiydi.

Bir insan olarak bu davranışı yapabilirsiniz ama T.C. Başbakanı olarak, asla yapamazsınız.

Çünkü sizin Ermeniler tarafından katledilen Müslümanların haklarını korumanız gibi manevi bir göreviniz ve sorumluluğunuz var.

Başbakanın bu davranışına toplum olarak niçin tepki göstermedik.

Bu konudaki hissiyatımı, **Türkiye Haber Ajansı - www.turkiyehaberajansi.com İnternet Gazetesinde** 04.06.2014 tarihinde Köşe Yazıları bölümünde yayınlanan ve 28.06.2021 tarihine kadar 645 349 kişi tarafından okunan **Bir Hıçkırık** adlı yazımın son cümlesinde şöyle ifade etmiştim

"Değerli dostlar, bu şiiri Resmîye EKİNCİ'nin internet sayfasından alın ve tüm tanıdıklarınıza duyurun. Duyurun ki belki duymayan kulaklar duyar, özür dileme gaftletinde bulunanlar ders alır, taziye de bulunanlar ise yanlışlıklarını fark ederler. Çünkü, hatayı fark etmek ve ondan dönmek fazilettir, erdemdir."

*****Soykırım yapıldı diyen ülkelerle onurlu mücadele edilmedi:** Yukarıda ifade olunduğu gibi pek çok ülke parlamentolarında Türkiye aleyhine Ermeni iddialarını destekleyerek soykırım kararı almıştı. Bunların içinde önemli olanları ezeli düşmanımız olan Rusya ve başta Fransa, Almanya, ABD olmak üzere NATO ülkeleriydi.

Bu ülkelerle 1952 yılından buyana aynı askeri ittifak içindeydik, bir saldırı halinde birbirimizi korumakla mükelleftik. Ama dost saydığımız bu ülkeler bize düşmanca tavır koymaktan hiç çekinmediler.

Türkiye için bir onur meselesi olan suçlama iddiasını, hiçbir hukuki belge ve karara dayanmadan kabul ettiler.

Bu devletlerle biz 100 yıl önce mücadele etmemiş miydik? O tarihlerde bunlar bizi boğmaya çalışmamışlar mıydı?

Dost olduklarını hangi vesile ile bize kanıtladılar ki, bu cepheyle dostluk anlaşması imzalamak gaffetine düştük? Tarihimizden niçin ders almıyoruz?

Müslümanlığı kimseye bırakmıyoruz ama İslam'ın açık uyarılarını niçin dikkate almıyoruz?

Sovyet baskısı, komünist saldırıları korkusuyla, denize düşen yılanı sarılır misali niçin NATO 'ya sığındık? Benzer saldırılara maruz kalan İran, NATO'ya katılmadı da SSCB tarafından işgal mi edildi?

Bu korkular Cumhuriyeti kuran bu topluma yakışıyor mu?

Gerçek düşmanın, hürriyetleri yok eden ve milletlere yaşam hakkı tanımayan küresel sömürgecilik olduğunu ne zaman anlayacağız?

Atalarımızı soykırım yapmakla suçlayan bu ülkelere karşı niçin onurlu davranmıyoruz?

Onlara karşı Cumhuriyet'in bize kazandırdığı şeref ve haysiyetle niçin mücadele etmiyoruz?

ABD Başkanına niçin **"Müslüman Türk Milletinden özür dile"** demiyoruz?

Bu yetmiyormuş gibi ABD Başkanıyla hiçbir şey olmamış gibi görüşebiliyor ve sonra "Hamdolsun bu konu hiç gündeme gelmedi." diyebiliyoruz.

Ben bu ifadeyi doğru bulmuyorum. Sizler ne diyorsunuz?

ABD Başkanı Joe BİDEN'in Müslüman Türk Milletinin atalarını, bir insanlık suçu olan soykırım yapmakla suçlamasını, tam bir edepsizlik ve terbiyesizlik olarak görüyorum.

Milletin gerçek temsilcisi olan TBMM'nin, bu edepsizliğe sessiz kalmayacağını ve bir gün mutlaka bu terbiyesizliğe haddini bildireceğine inanıyorum. O günü özlemle bekliyorum.

Aziz milletim, dostlarım!

Ermeni sorunları, bu tür alttan alma davranışlarımız devam ettiği sürece azalmaz ve giderek başımıza bela olur. Çünkü sorun ne dış güçler ne Ermeniler ne de Kürtlerdir.

Gerçek sorun, bizim millet olarak onurlu davranışlar gösteremeyişimizdedir.

Sorun, gerçek Türk Milliyetçisi olamayışımızdadır.

Sorun, gerçek Müslüman olamayışımızdadır.

Acilen kendimizi yenilemeli, birlik ve beraberliğimize kavuşmalı, onurlu yaşama ilkelerimize sahip çıkmalı ve bu doğrultuda mücadele etmeliyiz.

Aksi halde gelecek bu günden daha karanlık olacaktır. Bunu söylemek için kâhin olmaya gerek yoktur. Görünen köy kılavuz istemez.

5.3 TC-Yunanistan-Kıbrıs ve AB ile sorunlar:

***Yunanistan ile yaşadığımız sorunlar:** Yunanistan, Avrupa devletleri ve Rus Çarlığının destekleriyle 1830 yılında Osmanlıdan ayrılarak bağımsızlığını ilan eden ilk Hristiyan devlettir. Kurulduktan sonra her fırsatta genişlemeye çalıştı. 1878 Berlin anlaşmasıyla Teselyanın bir kısmını, 1897 yılında Girit'in tamamını topraklarına ekledi. 1912 yılındaki 1.Balkan savaşı sonunda Güney Makedonya ile Ege adalarını ele geçiren Yunanistan 1913 yılındaki 2. Balkan savaşı sonunda Batı Trakya'ya da sahip oldu.

Lozan Antlaşmasında, Çanakkale Boğazının korunması için alınan iki ada ve İtalyanlara 1911 de terkedilmiş olan 12 ada dışında Yunanistan'ın fiili işgali altındaki Ege adalarının, asker ve silah bulundurmamak kaydıyla; Yunanistana ait olduğu kabul edildi.

Bu anlaşmaya göre Yunanistan'a açıkça verildiği belirtilmeyen 800 civarındaki diğer bütün adalar ve kayalıklar Türkiye'ye ait idi.

1930 yılında İç işleri bakanı Şükrü KAYA'nın çalışmaları ile bu yerler Türk toprağı olarak tescil edildi ve üzerlerinde jandarma karakolu kuruldu.

Ancak, **Genel Kurmay Başkanı Mareşal Fevzi ÇAKMAK**'ın olumsuz tavrı nedeniyle bu adalara ve kayalıklara asker çıkarılmadı. Bu alanlarda hakimiyetimiz tam olarak tesis edilmedi. Bu yüzden bu yerler korumasız kaldı.

1936 Montrö Sözleşmesi ile Boğazlar ve Marmara'daki statü değiştirildi ve geçiş yapacak gemilerin geçiş şartları Türkiye'nin lehine düzenlendi.

1945 yılında 2.Dünya savaşında yenik düşen İtalyanların elindeki 12 ada ile Doğu Akdenizdeki Meis adası, savaş tazminatı olarak Yunanistana devredildi.

Böylece Yunanistan kuruluşundan 115 yıl sonra topraklarını 3 kat biyüterek Ege Denizine hâkim oldu.

Üzerinde önemli olarak durulması gerek nokta; Yunanistan'ın bu genişlemesinin daima Avrupa Devletlerinin destek ve himayesinde gerçekleşmiş olmasıdır.

Yunanistan ile Türkiye arasında Ege denizindeki deniz hakları Lozan Anlaşmasıyla düzenlenmiş, Yunanistan'ın elindeki adalar askersizleştirilmiş ve silahsızlaştırılmıştı. Lozan anlaşması ile ulusal karasuları 3 mil olarak belirlenmişti. Ancak Yunanistan 1936 yılında tek taraflı olarak karasularını 6 mile çıkarmış, siyasi konjoktör nedeni ile Türkiye bu karara itiraz etmemişti.

1968 yılında Yunanistan'da albaylar cuntası iş başına geldi ve demokrasi askıya alındı. Bunun üzerine Yunanistan NATO'nun askeri kanadından çekildi.

Türkiye siyasi ve askeri açılardan büyük bir üstünlük kazanmıştı. Bu üstünlüğe dayanılarak Kıbrıs adasındaki Yunan işgaline karşı 1974 yılında yapılan Barış Harekatları ile Kıbrısta yaşayan Türkler güvenceye kavuşturuldu.

Sıra, Ege'deki sorunların çözülmesine gelmişti ki 1980 yılında askeri yönetim demokratik sisteme son verdi. Bu yetmiyormuş gibi askeri yönetim, Yunanistan ile Ege sorunlarını Türkiye lehine çözecek hiçbir anlaşma yapmadan Yunanistan'ın NATO'ya geri dönmesine müsaade etti. Böylece, Türkiye'nin kazandığı bütün stratejik üstünlükler yok edildi.

Bunu yapanlar ise güya Türkiye'nin koruyucusu olan TSK yöneticileri idiler. Hâle bak! İbret al! 1982 yılında Birleşmiş Milletler tarafından kabul olunan Deniz Hukuku sözleşmesinde; karasularının 12 mile çıkarabilme kararının devletlerce belirlenebileceği benimsendi Bu hükme dayanarak Yunanistan, 1995 yılında Türkiye ile anlaşma yapmadan, bir emr-i vaki ile kara sularını 12 mile çıkardığını ilan etti.

Türkiye Cumhuriyeti bu kararla Ege Denizinin kendisine tamamen kapanacağını ileri sürerek bu kararı tanımadı ve ısrarı halinde bunun savaş sebebi olacağını nota ile Yunanistan'a bildirdi.

Yunanistan 12 mil kararından vazgeçmedi ama bu kararını uygulamaya da koymadı. Türkiye'nin zayıf bir anında AB desteğini de alarak bu kararı yürürlüğe koymak için fırsat kolluyor.

Yunanistan, Lozan anlaşmasında Yunanistana resmen verilmeyen, Misakı Milli sınırlarında olduğu için Türkiye'nin toprağı sayılan ve 1933 de Türkiye toprağı olarak tescil edilen, içlerinde Hürşit adası, Eşek adası, Bulamaç ve Keçi adası dahil 18 adayı işgal etti. Bu adalara askeri garnizonlar yerleştirdi. Bu adaları silahlandırdı.

Yunanistan'ın bu hareketleri Lozan anlaşmasına aykırı idi.

Ancak Yunanistan'ın Lozan anlaşmasını hiçe sayarak Ege adalarında Türkiye aleyhine yaptığı bu genişleme çabalarına 1994 Kardak krizinden başka Türkiye'den ciddi bir tepki gösterilmedi.

Hele AKP iktidarının bu konudaki tepkisizliğini AB ve ABD ye ekonomik bağımlılık dışında, anlamak mümkün değil. ***Ekonomik özgürlüğünüz kaybolunca siyasi özgürlüğünüzün de kaybolacağını tipik bir örneğini yaşamaktayız. İbret al!***

***Kıbrıs ve AB ile ilişkilerimiz:** Kıbrıs adası 1881 yılında geri alınmak (!) şartı ile Britanya İmparatorluğuna bırakılmıştı. İngilizler, Osmanlı Devleti'nin yıkılışından sonra bu adayı Türkiye Cumhuriyeti'ne vermediler.

Adada zaman içinde Rum nüfusu arttı ve Türkler azınlığa düştüler. Adadaki Rumlar kurdukları EOKA terör örgütü ile Türklere baskı ve zulüm yapmaya başladı.

T.C. Hükümeti'nin ağırlığını koyması ile **1959 yılında bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti kuruldu**. İngiltere, Türkiye ve Yunanistan bu devletin garantörü oldular. Garantör devletin rızası olmadan Kıbrıs Cumhuriyeti hiçbir uluslararası anlaşma yapamayacak ve birliğe katılamayacaktı.

1964 yılında Kıbrıs yine karıştı. Uçaklarla müdahale ettik. Johnson Mektubu ile Türkiye- ABD ilişkileri gerginleşti.

Nikos Samson diye bir EOKA'cı 1974 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti'ni darbe ile ele geçirince Türkiye aynı yıl yaptığı Barış Harekatları ile Kıbrısta yaşayan soydaşlarımızı güvenliğe kavuşturdu.

15 Kasım 1983 tarihinde Kuzey Kıbrıs Cumhuriyeti kuruldu. Bu devleti, sadece TC tanıdı. Türkiye bu tarihten sonra Güneydekileri Güney Kıbrıs Rum yönetimi olarak, adlandırdı. Yunanistan 1981 yılında AB üyesi olmuştu. Onun desteği ile Güney Kıbrıs Rum Yönetimi de 1 Mayıs 2004 tarihinde **garantör devlet olan Türkiye'nin onayı alınmadan** Kıbrıs Cumhuriyeti adı altında de AB üyeliğine kabul edildi.

AB, Türkiye'nin haklarını resmen çiğnedi ve bu davranışı ile Türkiye-AB ilişkilerinin geleceğinin işaretini de vermiş oldu.

Bu tarihlerde Türkiye, AB ne üye olmak için müzakere halinde idi. AKP hükümetinin AB yetkilileri ile yaptığı görüşmeler sonucunda 3 Ekim 2005 tarihinde yapılan anlaşmayla Türkiye resmen AB üyesi adayı oldu.

Sırf AB ne üye olabilmek için Kıbrıs Cumhuriyeti üzerindeki garantörlük haklarımızdan vazgeçmiştik. Bu nasıl bir politikaydı?

Devletler, bu tür kararları ile kendi itibarlarını ya yükseltirler ya da düşürürler. Türkiye 1959 da kazandığı itibarını bir çırpıda kaybetti. Basiretsiz bir yaklaşım sonucunda AB da veto hakkı olan Yunanistan'ın yanına ikinci bir vetocu daha katılmış ve Kuzey Kıbrıs Cumhuriyeti'nin hakları riske sokulmuştu.

İşte AB buydu, Yunanistan buydu. İşte, Kıbrıs gerçeği buydu.

AKP, yönetimi uzun yıllar Kuzey Kıbrıs Cumhurbaşkanı rahmetli Rauf DENK-TAŞ'ın görüşlerine aykırı davranarak Kıbrıs Rum yönetiminin istekleri doğrultusunda çalıştı. Bu konuda BM tarafından yapılan referandumda; **Yes be annem** diyen Türk Kesimi kabul etti ama Rum tarafı, beklenmedik bir şekilde reddettiler.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, yine **Tanrının bir lütfu** olarak kurtulmuştu.

Doğu Akdenizde bulunan deniz dibi zengin hidro karbon kaynakları Kıbrıs adasının ve Kuzey Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kıymetini artırdı. AB, ABD'nin desteğini alarak üyeleri Yunanistan ve Güney Kıbrıs'a yeni haklar kazandırmaya soyundular.

Tek dişi kalmış canavar yine karşımızdaydı.

5.4 Doğu Akdeniz ve Mavi vatan kavramı: Doğu Akdeniz, ortasında Kıbrıs adasının bulunduğu Türkiye, Suriye, Lübnan, İsrail, Mısır ve Libya ile çevrili bir denizdir. Bu bölgede Yunanistan'a ait kıyılarımızdan 2,1 km uzaklıkta ve 7.2 km2 büyüklüğündeki küçük Meis adası bulunmaktadır.

Son yıllarda yapılan araştırmalar sonucu bu bölgede bulunan zengin petrol ve doğalgaz kaynakları nedeniyle bölgenin ekonomik- stratejik değeri artmış ve her zamanki gibi başta ABD ve AB olmak üzere sömürgeci devletler, bu bölgeye hâkim olma çalışmalarına başlamışlardır.

Türkiye 1546 km uzunluğundaki kıyısı ile bölgede en uzun kıyıya sahip ülke konumundadır. Uluslararası hukuka göre denizlerdeki siyasi ve ekonomik haklar şöyle tarif edilmiştir.

Kara suları: Karadan başlayarak kabul edilen uzaklık içinde kalan su ve hava alanlarındaki siyasi ve ekonomik haklar o karanın sahibi olduğu ülkeye aittir. Bu uzaklık 6 mil veya 12 mil olabilir. İki ülke arasında bu mesafenin olmadığı bölgelerde ara noktalardan geçen sınır, kara suları sınırı olarak kabul olunur. Ege Denizinde olduğu gibi.

Kıta sahanlığı: Ana karanın deniz altındaki uzantısının bittiği ve derin denizin başladığı noktaya kadar olan bölge, o karanın kıta sahası olarak tarif edilmiş olup bu mesafe en az 200 deniz mili olarak belirlenmiştir. **Kıta sahanlığı içindeki yer altı servetleri, kıta sahanlığına sahip olan ülkenin doğal hakkıdır.** Ege Denizinde olduğu gibi karşılıklı 200 deniz milinin olmadığı yerlerde ara sınır kıta sahanlığı sınırı olarak kabul edilir. **Ana karanın kıta sahanlığı içinde bulunan adaların, kıta sahanlığı yoktur.**

Münhasır ekonomik bölge: Kıta sahanlığı içinde 200 deniz mili mesafeye kadar olan bölgede sualtı ve su üstü **ekonomik faaliyetlerde öncelikli olarak hak sahibi** olunan alandır. Ancak ilgili devlet tarafından ilan olunan bu alanın BM tarafından onaylanması şarttır. Kıta sahanlığı olmayan yerlerde, münhasır ekonomik alan olmaz.

Doğu Akdeniz münhasır ekonomik bölgesi; Türkiye- Libya arasında 27 Kasım 2019 yılında imzalanan anlaşma ile coğrafi boyutlara göre belirlenmiş olup Birleşmiş Milletler tarafından onaylanmıştır.

Yunanistan'ın Meis adası dışında bu bölge ile bir ilgisi bulunmamaktadır. **Meis adasının kıta sahanlığı dolayısı ile münhasır ekonomik bölgesi hukuken yoktur.**

Doğu Akdenizde Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen Deniz hukukuna göre Türkiye ve Yunanistan'ın hukuki durumları bu şekildedir.

Yunanistann'ın yaptığı hukuk ihlalleri: Yunanistan, Mısır ile Münhasır Ekonomik Bölge anlaşması yaparak Türkiye-Libya deniz hukuku anlaşmasını geçersiz kılmaya çalışıyor. Türkiye ile Mısır arasındaki ilişkilerin gergin olması ve Mısır'ın ABD güdümünde bulunması nedenleriyle iki ülke arasında imzalanan bu anlaşma BM tarafından 24 Aralık 2020 de onaylandı. Türkiye iki ülkenin parlamentolarının da onayladığı bu anlaşmayı yok hükmünde (!) sayarak kabul etmedi.

Kötü yönetilen dış politikanın bizi getirdiği nokta işte bu.

Bu anlaşma hukuken bizi masaya zorlamış durumda. Önemlidir ve dikkatli davranılmalıdır.

Yunanistan, Meis adasının herhangi bir kıta sahanlığı bulunmadığı halde bu adanın kıta sahanlığı hakkı var diyerek konuyu AB ne taşıdı. Türkiye'yi 41 bin km² lik bir alana hapsedmeye çalışıyor.

AB ve ABDnin tavırları: AB ve ABD, her zaman olduğu gibi Yunanistan'ın yanına yer aldılar. Türkiye'den Doğu Akdenizde yaptığı jeolojik ve sismik araştırmalarını durdurdurmasını istediler. Bu konuda Türkiye'ye karşı sert tavırlar almış olmaları ki Türkiye, bu araştırmaları durdurdu. Araştırma gemilerini limana çekti.

Kıbrıs 'da yaşandığı gibi Türkiye; haklı davasında yeni bir problemle karşı karşıya.

Yeni bir Haçlı cephesi ile karşı karşıyayız. Bu bölgenin kaynaklarını kendi çıkarlarına uygun kullanmak istiyorlar.

Ekonomik yönden dışa bağımlı olursanız, en zayıf anınızda size bu haksız muameleyi yapmakta hiç tereddüt etmezler. Cumhuriyetin bağımsızlık için ödün vermediği ekonomik özgürlüğün ne derece kıymetli olduğunu anlayabiliyor musunuz?

Denizlerin önemi ve Mavi vatan kavramı: Ana karanın deniz içindeki uzantısı olan ve kıta sahanlığı ile tanımlanan bölgedeki ekonomik hakların o ülkenin tabi hakkı olduğu belirtilmişti. Denizlerdeki bu egemenlik alanına Mavi Vatan deniliyor. Yapılan hesaplara göre Türkiye Cumhuriyeti'nin Ege ve Akdenizde ekonomik haklarının olduğu bu alan 450 bin km² büyüklüğünde.

Türkiye Cumhuriyeti olarak denizlerimizdeki haklarımıza yeterince sahip çıkmadık. Lozan anlaşmasındaki hükümlerin Yunanistan tarafından bilinçli bir şekilde çiğnenmesinin, egemenlik haklarımıza saldırı olduğu anlamını çıkararak gerekli tepkileri göstermedik. Hele AB görüşmeleri nedeniyle gerek Kıbrıs'ta gerek Ege'de taviz üstüne taviz verdik.

Şimdi Doğu Akdeniz'deki çıkarlarımız tehlikede. Onu korumaya çalışıyoruz.

Tarihten ibret alsaydık; MÖ V. asırda Grek site devletleri ile Pers İmparatorluğunun yaptığı savaşları deniz üstünlüğü olan Greklerin kazandığını ve Osmanlı İmparatorluğunun en güçlü döneminin Akdenizin Türk gölüne çevrildiği yıllar olduğunu hatırlardık.

Osmanlı, Hint Okyanusunda Portekizlerle yaptığı savaşları kaybettiği için ticari ulaşım yolu denizlere kaymış, İpek Yolu cazibesini yitirmiş, ülke o tarhten sonra ekonomik sıkıntılara düşmüştü. Bu gerçeği göz önünde bulundursaydık, denizlerdeki egemenliğin ne kadar önemli olduğunu hiç unutmazdık.

Bugün için Doğu Akdenizde, Kuzey Kıbrıs Cumhuriyeti sayesinde oldukça iyi durumdayız. Meis yüzünden Yunanistanla karşı karşıyayız. Ege denizinde durum Yunanlıların lehine dönmüş durumda. Boğazlar, Marmara ve Karadenizde Montrö sayesinde barış içindeyiz. Ama Kanal İstanbul ile bu anlaşmayı da tartışılabilir hâle getirmeye çalışıyoruz. **Bu yaklaşımın anlaşılır bir yanı var mı?**

5.5 TC-Rusya ilişkileri: Çarlık Rusya ile ilişkilerimiz 1774 yılından sonra aleyhimize döndü. 1829 ve 1878 yenilgilerinden sonra 1916 yılında Doğu Anadolu'nun bir kısmını işgal ettiler. 1917 Ekim devrimi ve sonrasında kurulan SSCB, emperyalizme karşı verdiğimiz Kurtuluş Savaşında bize silah ve para yardımı yaparak destek oldu.

1924 yılında imzalanan TC- SSCB Dostluk anlaşması 1945 yılına kadar devam etti. Bu süre içinde SSCB, ihracat karşılığı ödenmek kaydı ile Türkiye'de yaptığı fabrikalarla Ülke'nin kalkınmasına yardımcı oldu.

1945 yılından sonra iki ülke ilişkileri yön değiştirdi. Türkiye NATO'ya girdi. Bu duruma rağmen özellikle Süleyman Demirel hükümetleri zamanında İskenderun Demir Çelik, Seydişehir Alüminyum Tesisleri ve Aliaga Rafinerisi ve petro kimya tesisleri yine ihracat karşılığı SSCB tarafından gerçekleştirildi.

1991 yılında SSCB dağılınca komünizm korkusu ortadan kalktı. Rusya ve yerine kurulan 15 yeni devlet, batı modeli ekonomiye geçerken çok sıkıntı çektiler. Geçen 30 yılda Rusya ekonomik istikrarı yakalayamadı.

Ekonomik yönden güçlü olmamasına rağmen Rusya ileri silah teknolojisi ve nükleer gücü ile hala ön planda. Putin ile istikrarlı bir yönetime kavuştu. Suriye'de etkin rol üstlendi. PKK'yı bize karşı destekliyor. Ermenistan'ın yanında yer aldı. Libya'da bize karşı tavır sergilemekte.

Rusya sıcak denizlere ulaşma hedefinden vaz geçmiş değil. Onun güneye doğru gelişmesinde en büyük engel Türkiye. Bizimle ilişkileri tatlı-sert. Güven vermiyor. Ama bizi kaybetmekte işine gelmiyor. Bize, muhtaç.

Rusya lideri Putin eski SSCB hükümlerini yeniden kazanmak istiyor. Avrupada Estonya, Letonya ve Litvanyayı NATO ya kaptırdı. Varşova Pakti ülkelerinden Çekya ve Slovakya Macaristan, Polonya, Romanya ve Bulgaristan NATOya girdiler. Ukrayna, NATO ya ve AB ne girmeye çalışıyor. Ukrayna'nın bu hareketleri Rusya'nın tepkisini çekmekte. Rusya Karadenize hâkim olmak istiyor. Bu nedenle Ukrayna'nın elinden Kırım'ı zorla aldı. Donbas Bölgesini de almak istiyor. Yakında bu iki devlet arasında çatışma çıkabilir.

Bizim her iki devletle ilişkilerimiz iyi durumda. Türkiye Montrö anlaşmasına sahip çıkmalı ve Karadenizde barışın bozulmasına mâni olmaya çalışmalıdır.

Türki Cumhuriyetlerinden Kırgızistan ve Kazakistanda çıkan karışıklıklara Rusya müdahale ederek onların üstündeki etkilerini pekiştirdi. 2006 yılında Kırgızistanda yapılan Dünya Su Formu hazırlık toplantısında Rusların bu etkisini gözlemlemiştik. Toplantıya katılan 6 Türki Devletin bakanları bir Rus Profesörünün söylemine ses çıkaramamışlardı. Bu devletlerden Azerbaycan, Karabağ Zaferi ile kendisine geldi. Rusya ile ilişkilerinde artık daha esnek davranabiliyor. Bu gelişme bizim için çok önemli.

Rusya ile olan ilişkilerde daima dikkatli olmak zorundayız.

Tarihi gerçekler bize bunu emrediyor.

5.6 T.C.- İran ve Orta Doğudaki İslam ülkeleri ilişkileri: İran, 2500 yılı aşkın bir devlet geleneğine sahip. 1979 İslam Devriminden sonra mollalar tarafından yönetilen bir cumhuriyet. Yöneticiler seçimle iş başına geliyor ama son söz dini liderde.

İran'daki İslam anlayışı ile Anadolu'daki İslam anlayışı arasında ciddi farklar var. Bu nedenle İran ve Osmanlı arasında 16. yüzyıl başında başlayan savaşlar 200 sene sürmüş. İran, Osmanlıya hiçbir zaman gerçek dost olmamış. Osmanlı, batıda savaşırken arkasında hep İran'ın saldırılarına maruz kalmış.

Bu tesbit benim değil. Osmanlı Tarihini yazan Stanford Üniversitesinden Prof. Dr. Stanford SHAW böyle yazmış.

İran petrol bakımından zengin. Nükleer silah yapmaya çalışıyor. Basra Körfezine hâkim. İsrail'e karşı olan Hizbullah'ı destekliyor. Bu iki sebepten ABD ile sık sık çatışıyor. ABDnin uyguladığı ekonomik ambargo İran'ın ekonomisine büyük zarar vermekte. İran, Suriye'de Esad'ı destekliyor ve Türkiye ile uyumlu bir politika izlemiyor.

Azerbaycan Ermeni savaşında, İran, Ermenistan'ın yanında yer aldı. Azerbaycan'ın kuvvetlenmesini istemiyor. Çünkü İran'ın doğusunda yer alan, yüzölçümü 105 bin km² olan Güney Azerbaycan'da 15 milyon civarında Azeri Türkü yaşıyor.

Müslüman bir ülke olmasına rağmen İran güven vermiyor.

Suriye ve Irak: Büyük Ortadoğu Projesi kapsamında büyük zarar gördüler.

Irak, üç ayrı parçaya ayrıldı. Kuzeydeki özerk Kürt yönetimi, bir an önce bağımsızlığını ilan etmek için fırsat bekliyor. Bölgedeki PKK terör kampları Türkiye için tehdit olmaya devam ediyor.

Suriye, parçalanmış durumda. ABD, Suriye'de bir Kürt devleti kurmaya çalışıyor. Ama burada Kürt nüfusu çok az. Rusya, Esad'ın yanında yer almakta. Suriye'nin ne zaman istikrara kavuşacağı belli değil. 3,5 milyon Suriyeli göçmen hâlâ bizde yaşıyor. Ssınır komşumuz olan bu iki devlet bizim güvenliğimiz için risk teşkil etmeye devam ediyor.

Mısır ile diplomatik ilişkilerimiz gergin. Mısır, Kavalalı Mehmet Ali'den bu yana hep Osmanlı'ya dert oldu. Yunanistan ile Doğu Akdenizde bize karşı imzaladığı Münhasır Ekonomik Bölge-MEB anlaşması ve Libya'da bize karşı takındığı tavır ilişkilerin iyi olmadığını işaret ediyor.

Petrol zengini diğer Arap ülkeleri emperyalizmin esiri olmuşlar. Bunlardan bize hayır yok.

5.7 TC- ABD ve İsrail ilişkileri: Osmanlı Devleti yıkıldıktan sonra Orta Doğuda yaşayan Müslümanlar hiç huzur bulamadılar. Bunun birinci sebebi zengin yeraltı hidro karbon kaynaklarına emperyalist batı şirketlerince el konulması ikinci sebebi İsrail'in kurulmasıdır.

İsrail, kurulduğu 1948 yılından bu yana yayılmacı bir politika izledi ve başta Filistinliler olmak üzere bütün Arap camiasına büyük zarar verdi. İsrail bu gücü başta ABD olmak üzere Avrupa Birliği devletlerinden almakta ve Kudüs'ü başkent ilan ederek yayılma politikasını sürdürmektedir.

İsrail ile ABD yönetimi arasında garip bir ilişki vardır. Aslında Protestan ve Katolik Hristiyan toplumlarından oluşan Amerika halkı ve Avrupa, Yahudileri hiç sevmezler. Ancak bugünün en etkili silahı olan para, Yahudilerin elindedir.

Bu nedenle Yahudiler hem ABDni hem ABni hem de dünya para piyasalarını yönetmektedirler.

Yahudilerin iki bin yıllık özleminden sonra kutsal topraklar olarak saydıkları bu günkü coğrafyada kurdukları İsrail devleti ile ilişkileri iyi olmayan ülkeler, ekonomik yönden sıkıntıya düşmekte ve krizlerden kurtulamamaktadırlar.

Son yıllarda yaşanan olaylar nedeniyle T.C.- İsrail ilişkileri gergin durumda.

Bu günlerde ekonomimizde yaşanan olumsuz durumun bir sebebi de budur.

Tarihsel olaylara bakıldığında Yahudileri koruyan tek devlet Osmanlı İmparatorluğudur. Bu gerçeği Yahudiler de itiraf ederler ve Türklere karşı tavır almamaya özen gösterirler.

Ne var ki son yıllarda karşılıklı yapılan dış politika hataları ile hem ABD hem de İsrail ile olan ilişkilerimiz, olması gereken düzeyin çok altına inmiş durumda.

Bu durum iyi bir durum değil.

5.8 Türkiye Cumhuriyeti'nin geleceği: Dünyanın merkezinde yer alan Anadolu, tarihsel olarak pek çok olaya sahne oldu ve herkes bu coğrafyayı ele geçirmeye çalıştı.

Bin yıldır Türklerin vatan saydığı bu topraklar üzerinde emperyalizm ile mücadele ederek kurulan Türkiye Cumhuriyeti; yaktığı hürriyet meşalesi ile başta sömürge durumundaki devletlere ve tüm insanlığa örnek oldu.

Yeni bir dünya, umudunu ortaya koydu.

İnsanlık için Hazreti Nuhun Gemisi niteliğinde olan bu devlet, geçen bir asırlık süre içinde kendi iç sorunları nedeniyle iyi yönetilemedi ve dünyayı yöneten ilk 5 ülke arasına giremedi.

Bugün küreselleşen dünyada yine haksızlık ve zulüm hâkim.

Türkiye Cumhuriyeti ise, bu zulümleri önleyecek güçte değil.

Kendi yanlışları ile dış politikada sürekli olarak irtifa kaybeden ve yalnızlaşan Türkiye; bugün kazandığı siyasi ve ekonomik haklarıkonularında tartışılır bir konuma sürüklendi.

Yukarıda geniş bir şekilde anlatıldığı üzere gerek içimizde ve gerekse yakın dış komşularımızla sorunlarımız var. Bunların Türkiye lehine süratle çözülmesi gerekmektedir. Bunun için kimseden yardım almamıza gerek yok.

100 yıl önce bu topraklarda oluşan Müslüman-Türk ahlâkına yeniden dönersek; sorunlarımızı çok kısa süre içinde çözebiliriz.

Çare gerçek Müslüman olmakta, çare gerçek Türk milliyetçisi olmakta.

Kısaca çare, özgür ve güçlü olmakta.

Çünkü önderlerimiz Hazreti Muhammed Mustafa (sav) ile Mustafa Kemal, bize böyle yol gösteriyorlar

B- SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ GÖREVLERİ

Milli meselelerin toplum tarafından benimsenebilmesi işi sivil toplum kuruluşlarının görevidir. Devlet siyasi bir yapıya sahip olduğundan onun müdafaa ettiği konular, karşı devletler tarafından yine siyasi mülâhazalarla kabul olunmayabilir.

Bu gibi konularda milletin sesini çıkarması ve iddia olunan suçlamalar karşısında gerçekleri ortaya koyarak kendini müdafaa etmesi ve Devletine destek vermesi gerekir. Milletin kendi meselesine sahip olup, olmaması, bu gibi konularda en önemli hususu teşkil etmektedir.

Milletin bu konulara sahip olmasını sivil toplum kuruluşları ve basın sağlar. Sivil toplum kuruluşları toplumun sesidirler. Toplumun özlemlerini duygularını ve gelecek kaygılarını yönetim kademesine duyuran, yönetime yol gösteren ve ona yardımcı olan bu kuruluşlar aynı zamanda devletin destek alacağı en büyük gücü temsil etmektedirler.

Sivil toplum kuruluşları vakıf, dernek, federasyon gibi örgütler yanında basın, meslek odaları, bilim, sanat ve araştırma kurumları gibi profesyonel veya yarı profesyonel kuruluşlardan oluşur. Herbiri belli bir hukuki statüye sahiptir. Yasa dışı olmaması için devlet tarafından denetim altındadırlar.

Demokratik sistemlerde halk kendi düşüncesini ancak seçim sandıklarında kullandığı oy ile ifade eder. Ancak her 4-5 senede bir yapılan bu seçimler, halka, seçtiklerini kontrol etme yetkisi vermez. Seçilenler halkın istemleri dışında uygulama yapabilirler. İşte STK lar tamda bu durumda devreye girerek halkın düşüncelerini ifade ederler ve taleplerini belirtirler. Siyasi erk, bu talepleri dikkat almak zorundadır. Aksi halde bir sonraki seçimleri kaybeder

Demokratik sistemi iyi işleyen ülkelerde sivil toplum kuruluşu ve örgütlenmesi çok yaygındır. Hemen aklınıza gelmeyen her konuda kurulan bu sivil kuruluşlar, düşüncelerini ifade ederler ve siyasileri yanlış yapmamaları konusunda uyarırlar. Ya da yaptığı demokratik eylemlerle yapılan yanlışları zamanında düzeltirler. İşte demokratik sistemin gerçek gücü budur.

STK lar demokratik sistemin bir nevi alt yapısı konumundadırlar. Sivil toplum kuruluşları aynı zamanda demokrasinin sigortası rolünü oynarlar.

Çünkü insanoğlunun gücü eline geçirdikten sonra davranışlarının değişmesi gibi bir zaafi vardır. Yönetici sınıf yanlış yollara sürüklenebilir. STK lar bu yönelişi zamanında önleyecek uyarıları yaparlar.

Demokratik sistemin iyi işlemediği devletlerde, sivil toplum kuruluşu yapılanması yeterli değildir. Bu nedenle, siyasi erkden sadece seçimden seçime hesap sorulabilir ki bu hiç yeterli olmaz.

Önemli olan siyasi erkin yanlış yapmasını önlemektir. Bu da ancak zamanında yapılan ikaz ve önerilerle gerçekleştirilebilir.

Ülkemizde çok sayıda sivil toplum kuruluşu vardır.

Ancak bunların demokratik kültürü yönlendirmedeki etkileri henüz yeterli değildir.

Bu **cumhuriyet-demokrasi** kavramlarının henüz toplum tarafından iyi anlaşılmadığının, **cumhuriyet-hürriyet** kavramlarının kıymetinin çok iyi kavranmadığının bir ifadesidir.

Batılı ülkeler cumhuriyet ve demokrasi kavramlarına çok büyük mücadele sonunda büyük bedeller ödeyerek kavuştukları için bu kavramların korunmasında hassastırlar ve bilinçlidirler.

Bizde ise demokratik sisteme geçişte böyle bir bedel ödenmediği için bu sistemin değeri toplum tarafından yeterince anlaşılamamış bu nedenle gerek demokrasimiz gerek cumhuriyetimiz bugüne kadar büyük yaralar almıştır.

Buna rağmen toplumda demokratik sisteme alışkanlık gelişmiş ve ona bağlılık artmıştır.

Sivil toplum kuruluşları yaptıkları eylemlerle devlete güç kazandırırılar.

Böylece devletin dış politikada eli güçlenir, kararlılığı artar. Bu duruma bir örnek vermek isterim.

Kıbrıs 1881 yılında İngilizlere verildikten sonra orada yaşayan soydaşlarımız hakkında hiçbir bilgi kamuoyuna yansımıyordu. Biz Kıbrıs'taki soydaşlarımızı toplum olarak unutmuştuk. Meğer orada EOKA terör örgütü, adayı Yunanistan'a bağlamak için Türk soydaşlarımıza büyük zulüm yapıyormuş.

Bu haberler Hürriyet Gazetesi tarafından kamuoyuna yansıyınca toplumda yer yerinden oynadı.

Her şehirde “**Ya! Kıbrıs, Ya! Taksim, Ya! Ölüm**” çağrılarının atıldığı, büyük mitingler yapıldı. Toplumun bu tepkisi hükümete güç verdi ve kısa bir süre sonra 1959 yılında imzalanan Londra anlaşmasıyla **Kıbrıs Cumhuriyeti kuruldu**.

Böylece soydaşlarımız Türkiyenin güvencesine kavuşmuş oldular. Bu mitingler yapılmamış olsaydı belki bu sonuç elde edilemeyecekti.

Ermenilerin bir asır önce bu topraklarda yaptıkları katliamlar, zulümler, işledikleri suçlar bu topluma ancak STK larla anlatılabilirdi. Toplum bu olayların gerçek yüzünü bilmediği gibi tam tersi bir suçlama ile karşı karşıya kalmıştı ve suskundu.

Bir suçluluk kompleksi içinde Ermeni iddialarına cevap dahi verilemiyordu.

Ancak 1973 yılından sonra başlayan uyanış, bilimsel çalışmalar ve STK eylemleri, 100 yıl önce yaşananların gerçek yüzünü ortaya çıkardı. Görüldü ki Ermeniler iddialarında haksızlar. Tam tersi Müslüman toplumda büyük katliamlar yapmışlar.

Bu gerçeklerin kamuoyuna yeterince yansıtıldığı ve kamuoyunun bu konuda yeterince aydınlatıldığı söylenemez. Bu görev STK lara düşüyor. Ancak, STK lar bu konuda yeterli çalışmaları yapmıyor veya yapamıyor. Organizasyon zayıf ve etkisiz.

Bu eksikliği gidermek üzere 2012 yılında Erzurum Vakıf ve Derneklerini bir araya getirerek bir girişim başlattık.

Bu konunun önce Erzurum STK larınca benimsenmesini sağlamak daha sonra Ermeniler tarafından istenen Bitlis, Van, Diyarbakır Mamuret-ü Aziz, Sivas, Kars, Ardahan, Iğdır ve Ağrı illeri ile organize olarak Ermeni iddialarına karşı bir cephe oluşturmayı planladık.

Şimdi yapılan bu çalışmaları gözden geçirelim.

6.BÖLÜM: Bugüne kadar yapılan çalışmalar.

15 Nisan 2012 tarihinde İstanbul Volley Otel’de yapılan **Ayyıldızlı Bayrak altında ÇAĞRI Hareketine** katılan sivil toplum kuruluşları, aşağıdaki mutabakat zaptını kabul ettiler.

MUTABAKAT ZAPTI

Aşağıda isimleri olan biz Erzurum Vakıf ve Dernekleri 1915 olaylarıyla ilgili olarak Ermenistan’ın ve Ermeni diasporasının Ülkemiz ve geçmişimizi rencide eden davranışlarını ber taraf etmek üzere;

**Her türlü sivil inisiyatifimizi kullanacağımızı ve vakıf–dernek olarak her türlü idari ve hukuki sorumlulukları üstleneceğimizi,*

**Bu konuda bölgesel ve ulusal diğer sivil toplum kuruluşlarına çağrıda bulunacağımızı ve onlarla iş birliği yapacağımızı,*

**Bu konuda bilimsel kuruluşlarla beraber hareket ederek tarihi gerçekleri açık bir şekilde ortaya koyacak çalışmalarda bulunacağımızı,*

**Yakın tarihimizde yaşanan olaylar konusunda toplumumuzu aydınlatacağımızı,*

**Gelecek nesillere daha açık bilgiler sunmak suretiyle ülkemiz geleceği ve mukadderatımız üzerinde oynanan oyunlar konusunda onları şuurlandıracağımızı,*

**Ülkemizin barış ve selameti için her türlü gayreti göstereceğimizi,*

**Bu konularda yapılacak çalışmalara her türlü maddi ve manevi desteği vereceğimizi, kabul ve taahhüt ederiz.*

1- İstanbul Erzurum Dernekleri Federasyonu

2- Maltepe Erzurumlular Vakfı

3- Beyoğlu Erzurumlular Vakfı

4- ERDEF – Ankara Federasyonu

5- Pendik-Kaynarca Erzurumlular. Derneği

6- Cevizli Şenkaya Derneği

- 7- Pendik-Kurtköy Erzurumlular Derneği.
- 8- Beyoğlu Erzurumlular Derneği
- 9- Hasankale Derneği
- 10- Sultanbeyli Derneği
- 11- Bahçelievler Erzurumlular Derneği
- 12- Avcılar Erzurumlular. Derneği
- 13- Şenkaya ve köyleri Yardımlaşma Derneği
- 14- Hınıs Sosyal. Yardımlaşma Derneği
- 15- Horasan Kültür ve Yardımlaşma Derneği
- 16- Üsküdar Erzurumlular. Derneği
- 17- Marmara Erzurumlular. Derneği
- 18- İspir Yağlıköyleri Derneği
- 19- GOP – Sultan.Gazi Erzurumlular Derneği
- 20- İSPADER Derneği
- 21- Ümraniye Erzurumlular. Derneği
- 22- Tuzla Erzurumlular. Derneği
- 23- Eyüp Erzurumlular Derneği
- 24- Ataşehir Erzurumlular. Derneği
- 25- Erzurum Çat Yardımlaşma ve Kalkınma Derneği
- 26- Sancaktepe Erzurumlular. Derneği

****Bu etkinliğe katılması beklenen Sivil Toplum Kuruluşları:**

Bursa Erzurumlular Federasyonu
Kadıköy Erzurumlular Vakfı
ERVAK – Erzurum Vakfı
Ankara – Erzurumlular Vakfı
Erzurum Horasan İğdeli Köyü Derneği

*****Bu etkinliğe destek veren kişiler:**

İsimleri mahfuz olan ve eski bakan, milletvekili, akademisyen, asker, mühendis, doktor, avukat, iş adamı ve gazeteciden oluşan 32 kişi bu toplantılara katılarak söz aldı ve mutabakat zaptına destek verdiklerini beyan ettiler.

6.1 Organizasyon yapısı: Daha sonra yapılan toplantılarda yapılacak çalışmaların yönetimi için gerekli teşkilat şeması ve bu şemada yer alan birimlerin görev tarifleri yapıldı.

**Ayyıldızlı Bayrak altında ÇAĞRI
ERZURUM FEDERASYON, VAKIF, DERNEK VE
SİVİL DÜŞÜNCE HAREKETİ**

**Teşkilat Şeması
BAŞKANLAR KURULU
Danışma Kurulu
GENEL SEKRETER
İletişim Kurulu
Ekonomi Kurulu**

**I.Genel Sekreter Yard.
Hukuk Kurulu
Dış İlişkiler Kurulu
Arşiv Kurulu**

**II. Genel Sekreter Yard.
Bilimsel Etkinlikler Kurulu
Alansal Etkinlikler Kurulu
Gençlik Kurulu**

**III. Genel sekreter Yard.
Yazım- Basım Kurulu
TV- Sinema Kurulu
Kadınlar Kurulu**

•**Danışma kurulu en az 10 kişiden, kurullar en az 3 kişiden oluşacaktır.**

•Mutabakat zaptını karara bağlayan ancak Başkanlar Kurulunda görev almak istemeyen Erzurum Vakıf ve Derneklerin temsilcilerinden istekli olanlar, danışmanlar kurulunda ve diğer kurullarda görev üstlenebileceklerdir.

•Erzurum Vakıf ve Derneklerinin organizasyonu tamamlandıktan sonra önce, Anadolu'daki diğer şehirlerin vakıf ve dernekleri daha sonra bu konuyla ilgili Ülkedeki diğer vakıf ve dernekler bu gruba dâhil edileceklerdir.

A) Birimler ve görevleri: Bu yapı altında mutabakat zaptını karar bağlayan veya esaslarını benimseyerek imzalayan vakıf ve dernekler, yukarıda belirtilen teşkilatın yapacağı her türlü çalışmada gönüllü olarak görev üstlenirler, bu çalışmalara maddi ve manevi desteği sağlar, temsil ettiği grupların bu etkinliklerde yer alması için gerekli çalışmaları yaparlar.

Başkanlar Kurulunun daveti ile her yıl bir kere toplanır, çalışmaları gözden geçirir, görüş ve önerilerde bulunurlar.

***Başkanlar kurulu:** Bu hareketin karar organıdır. Mutabakat zaptını karara bağlayan ve bu kurulda görev almak isteyen vakıf veya dernek başkanlarından oluşur. Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcıları ve Kurul Başkanları Başkanlar Kurulunca seçilirler. Başkanlar Kurulu kendi çalışma esaslarını belirler. Genel Sekreterin davetiyle toplanır ve gerekli kararları alır. Sivil Düşünce Hareketinin, Genel Sekreterlikçe hazırlanan genel çalışma esaslarını onaylar

Kurucu Başkanlar Kurulu şu vakıf ve derneklerden teşekkül etmektedir:

Maltepe Erzurumlular Eğitim, Kültür ve Yardımlaşma Vakfı

Ankara Erzurum Dernekleri Federasyonu (ERDEF)

Bahçelievler Erzurum Kültür ve Yardımlaşma. Derneği

Horasan Kültür ve Yardımlaşma Derneği

Pendik / Kurtköy Erzurumlular Derneği

Pendik Erzurumlular Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği

Beyoğlu Erzurumlular Derneği

***Danışma kurulu:** Danışma kurulu üyeleri başkanlar kurulu tarafından seçilir. Bu konuya vakıf, sosyal çevresi geniş ve gönüllü kişilerden oluşur. Danışma Kurulu, kendi arasından bir başkan seçer. Danışma Kurulu Başkanı, bu hareketin Onursal Başkanlığını temsil eder. Başkanlar Kuruluna, önerilerde bulunur. Alınan kararlar konusunda görüş bildirir. Yapılan ve yapılacak etkinlikler hususunda yardımcı olur. Başkanlar Kurulunca istenen çalışmaları yapar. Bu hareketin protokol temsilciliği görevini yürütür.

***Genel Sekreter:** Başkanlar Kurulunca kadın katılımcılardan seçilir.

Her türlü etkinlikleri, genel sekreter yardımcılarının ve onlara bağlı kurulların yetkilerini ve çalışmalarını organize eder, denetler. Her türlü iç ve dış iletişimi sağlar.

Etkinliklerin hukuki sorunlarını çözer. Etkinliklerin ekonomik boyutlarını tespit eder, yeni kaynaklar temin eder ve mevcut kaynakları kullanır.

Her kurulun kendi çalışma esaslarını ve yapacakları faaliyetleri belirleyen esaslarını onaylar Çalışmaları raporla Başkanlar Kurulu'na sunar. Gerekli onayları alır.

***İletişim Kurulu:** Başkanı, Başkanlar Kurulunca seçilir. Her türlü iç-dış iletişimi sağlar. Gerekli iletişim sistemini kurar ve bunların çalışmasını sağlar.

•**Ekonomik Kurul:** Başkanı, Başkanlar Kurulunca seçilir. Yapılacak etkinliklerin ekonomik boyutlarını tespit eder. Gerekli kaynağın teminini sağlar. Gerekli harcamaları yapar. Yapılan harcamalar ile ilgili Genel Sekretere rapor verir.

•**I. Genel Sekreter yardımcısı:** Başkanlar Kurulunca seçilir. Kendisine bağlı kurulların teşkilini sağlar. Bu kurulların, çalışma esaslarını belirler. Kurulların çalışmalarını organize eder.

•**Hukuk Kurulu:** Başkanı, Başkanlar Kurulunca seçilir. Hukuki konuları inceler sorunları çözer. Hukuki konularda Başkanlar Kuruluna yol gösterir.

•**Dış ilişkiler Kurulu:** Başkanı, Başkanlar Kurulunca seçilir. Yapılan etkinliklerin, dış dünyaya iletişimini sağlar.

•**Arşiv Kurulu:** Başkanı, Başkanlar Kurulunca seçilir. Bütün belge ve bilgi arşivini hazırlar ve dijital ortamda saklar.

•**II. Genel Sekreter yardımcısı:** Başkanlar Kurulunca seçilir. Kendisine bağlı kurulların teşkilini sağlar. Bu kurulların çalışma esaslarını belirler. Kurulların çalışmalarını organize eder.

•**Bilimsel Etkinlikler Kurulu:** Başkanı, Başkanlar Kurulunca seçilir. Özellikle üniversite ve akademik çevrelerle birlikte etkinlikler organize eder. Bu konuda faaliyette bulunan diğer sivil toplum kuruluşlarıyla beraber çalışmalar yapar.

•**Alansal Etkinlikler Kurulu:** Başkanı, Başkanlar Kurulunca seçilir. Her türlü yürüyüş, anma toplantıları, mitingler ve benzeri etkinlikleri organize eder. Bu konuda tüm sivil toplum kuruluşlarının desteğini sağlar.

•**Gençlik Kurulu:** Başkanı, Başkanlar Kurulunca seçilir. Konunun üniversite gençliğine mal olabilmesi için üniversitelerde panel, yarışma, sergi gibi etkinlikleri düzenler. Poster ve afiş yarışması gibi görsel etkinlikleri organize eder.

•**III. Genel Sekreter yardımcısı:** Başkanlar Kurulunca kadın katılımcılar arasından seçilir. Kendisine bağlı kurulların teşkilini sağlar. Bu kurulların çalışma esaslarını belirler. Kurulların çalışmalarını organize eder.

•**Yazım-Basım Kurulu:** Başkanı, Başkanlar Kurulunca seçilir. Bu konuyla ilgili hikâye, araştırma yazıları, roman yazımını teşvik eder. Meydan panolarında, konuyla ilgili afişleri hazırlar ve yerlerine asar. Bilimsel ve alansal etkinliklerde gerekli broşürleri hazırlar ve dağıtımını yapar.

•**TV-Sinema Kurulu:** Başkanı, Başkanlar Kurulunca seçilir. TV açık oturumları düzenler. Halkın ilgisini çekecek şahsiyetlerin bu programlara çıkmasını sağlar. TV dizileri hazırlanması konusunda, senaryo hazırlatır, bütçeyi belirler. Gerekli ekonomik kaynak sağlandıktan sonra, dizilerin çekimini ve gösterimini sağlar. Sinema filmi için senaryo hazırlatır, bütçe belirler. Gerekli kaynak sağlandıktan sonra filmin çekimini ve gösterimini sağlar.

•**Kadınlar Kurulu:** Başkanı, Başkanlar Kurulunca seçilir. TV'lerde bu konuda halkı aydınlatıcı programlar düzenler. Diğer vakıf ve derneklerle beraber etkinliklerin gerçekleşmesinde gerekli desteği sağlar. Sergiler açar ve benzeri etkinliklerde bulunur.

b) Teşkilatı geliştirme çalışmaları: Sivil toplum kuruluşları arasındaki birlikteliğin sağlanması çalışmaları şu adımları takip edecektir;

1.Adım: Erzurum vakıf ve derneklerinin birlikteliğinin sağlanması.

2.Adım: Doğu Anadolu'daki diğer illerin vakıf ve dernekleriyle birliktelik sağlanması.

3.Adım: Ülkede bu konuyla ilgili diğer vakıf ve derneklerin birlikteliğinin sağlanması.

Ermeni meselesini bütün gerçekleriyle topluma anlatmak için atılan bu ilk adımlar umut vericiydi. Erzurumlu hemşehrilerim bu konuya sahip çıkmışlardı.

Artık topluca hareket edebilecek ve ve şu mesajı topluma iletebilecektik.

“T.C Vatandaşları olarak bizler; 1910-1922 yılları arasında Anadolu’da Ermeni çeteleri tarafından katledilen 523 955 Müslüman Türk’ün, Ermeniler tarafından şehit edilen Devlet büyüklerimizin ve Asala terör örgütünce şehit edilen Dışişleri mensuplarımızın aziz huzurlarında saygı ile eğiliyor, onlara Cenab-ı Hak’tan sonsuz rahmet diliyor ve şehitlerimizin aziz hatıralarına sahip çıkıyoruz.

1910-1922 yılları arasında Ermeni çeteleri tarafından katledilen 523 955 Müslümanı görmezden gelerek, Osmanlı Devleti’nin güvenlik nedeniyle yapmış olduğu zorunlu yer değiştirme harekâtından dolayı hayatını kaybedenler için utanmadan ve sıkılmadan “Osmanlı soykırım yaptı.”iddiasında bulunanlara bu iddialarınız gerçek dışıdır ve tamamen yalandır. Sivil toplum kuruluşları olarak bu haksız iddialarınıza ve yalanlarınıza DUR diyoruz”

Ancak zamanla bu beklentilerimiz boşa çıktı.

Söz verenler çalışmalara katılmadılar.

Maltepe Erzurumlular Vakfı, ERDEF-Ankara Erzurumlular Federasyonu ve sonradan katılan (TADER) Türk-Azerbaycan Dostluk Derneği dışında kalanlardan yeterli desteği alamadık.

ERVAK ve Kadıköy Erzurumlular Vakfı, bu birlikteliği güçlendirecek iki önemli vakıftı. Her iki vakıf da bu girişime destek vermediler.

Bu nedenle girişim, yeterince etkili olmadı.

Buna rağmen; **Ayyıldızlı Bayrak altında ÇAĞRI-ERZURUM FEDERASYON, VAKIF, DERNEK VE TADER SİVİL DÜŞÜNCE HAREKETİ** çeşitli konularda yaptığı etkinliklerle Atalarının haklarını koruma görevini yapmaya gayret etti.

6.2 Etkinlikler: Yapılan etkinlikleri; halkı bilgilendirmek için yazılar yazmak, görsel projeler geliştirmek, düzenlenen anma toplantıları, TV Programları, yazılı basın etkinlikleri ve bilimsel toplantılara katılım olarak özetleyebiliriz.

6.2.1 Yazılar: Bu kapsamda başta Türkiye Haber İnternet gazetesi olmak üzere çok sayıda bilgilendirme yazısı, basın bildirileri, mektuplar ve anma toplantıları yazıları; basın kanalı ile halkla paylaşıldı. Yazıların bir kısmı yukarıda verilmişti.

Diğerlerini ise yayın tarihlerine göre aşağıda sunuyorum.

*Bu yazı; **Türkiye Haber Ajansı - www.turkiyehaberajansi.com** İnternet Gazetesinde 28.02.2013 tarihinde Köşe Yazıları bölümünde yayınlanmış ve 28.06.2021 tarihine kadar 2 988 759 kişi tarafından okunmuştur. **Halen okunmaktadır.**

OBAMA'ya Mektup ABD BAŞKANINA GÖNDERİLEN MEKTUP

Toplumumuzu bilgilendirmek maksadıyla, **ağabeyimle beraber hazırlamış olduğumuz Ermeni Meselesi adlı kronolojik bilgi notu** İngilizce ve Türkçe metin olarak EK-1 de verilmiştir.

Söz konusu bilgi notunu 23.03.2009 tarihinde;
ABD Başkanı Barack Hussein OBAMA,
ABD Başkan Yardımcısı Joseph BIDEN,
Amerikan Dış İşleri Bakanı Hillary Rodham CLINTON,
ABD Temsilciler Meclisi Çoğunluk Lideri Nancy PELOSI,
ABD Ankara Büyükelçisi James F. JEFFREY,
ABD İstanbul Başkonsolosu Sharon Anderholm WIENER
ABD Washington Büyükelçimiz Nabi ŞENSOY'a aşağıdaki mektup ekinde gönderdik. Ellere geçip geçmediği konusunda herhangi bir bilgiye sahip değiliz.

Ermeni meselesinin çözümüne yardımcı olmak maksadıyla en iyi niyetli dileklerini ifade ederek hazırlamış olduğumuz mektupları, bilgilerinize sunuyoruz.

Umutumuz batı alemleri tarafından bugüne kadar yapılan yanlışlıkların fark edilmesi, Ermenilere ve diasporasına Türk dostluğunun kıymetinin anlatılması ve yeni yanlışlıkların yapılmamasıdır.

**Saygıdeğer Başkan
Barack Hussein OBAMA**

23.03.2009 İstanbul

24-25 Nisan günleri bir kısım Ermenilerin soykırıma uğradıkları savıyla andıkları bir gündür. Çeşitli devletlerin parlamentolarında Ermenilerin 1915 yılı başlarında soykırıma uğradıkları kabul edilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nin senato ve temsilciler meclisinde de böyle bir karar alma çalışmaları yürütülmektedir ve ABD Başkanının 24-25 Nisan günlerinde, bu olayların acı ve üzüntülerini belirten bir konuşma yapması zorunlu hale getirilmiştir.

Şimdi özellikle belirtmeliyiz ki, çeşitli gurupların baskısı, ön yargılı davranışlar ve gerçeklere uymayan kararlar Türk- Ermeni ilişkilerinde onulmaz yaralar açmaktadır.

Ruhu, kültürel yapısı ve dünya görüşü Türklere en yakın millet Ermeni milletidir. Alman General Moltke 1730 yılında Osmanlı Devletini ziyaretinde, " Ermeniler Hırs- tiyan Türklerdir." ifadesini tarihe not düşmüştür.

Ermeniler, Türkler gibi tek Tanrıya inanırlar. Zevkleri, gelenekleri ve yaşam tarzları birbirine çok benzer. Türklerin camiilerinin, kervansaraylarının ve sarayların inşasında Ermeni mimarlar çalışmıştır. (Balyan ailesi gibi)

Türk müziğinde Ermeni bestekârların büyük katkısı vardır. (Zaharyan Efendi, Artaki Candan, Udi Hrant, Bimen Şen gibi.)

Türk edebiyatında halk şiirlerini okuyan ozanlara Aşık denir. Türk dilinde yüzlerce şiir yazıp okuyan AŞUK isimli Ermeni ozanlar vardır.

Türklerle Ermeniler arasında 1915-1921 tarihleri arasında geçen talihsiz olaylarda iki Ulusun da büyük acıları olmuştur. Şimdi bu olayları ileri sürerek bu iki Ulusun arasını açmak büyük haksızlıktır ve yanlışlıktır.

İki Ulusun biraraya gelerek sorunları çözmeye çalışması gerekmektedir. Dışarıdan yapılan müdahaleler, beyanatlar ve bildirimler, işin aslını bilmeden verilen hükümler, bu çözüm ihtimalini ortadan kaldırmaktadır.

Sizlerden talebimiz, bu yanlışlıklara ortak olmamanızdır.

*İlişte sunduğumuz makale ile bilkinmeyenleri anlatmak istedik.
Hoşgörünüze ve insani yaklaşımınıza güveniyoruz.
Bu vesile ile en derin saygılarımızı sunar, başarılar dileriz.*

İlhami OĞUZ

Selami Oğuz

BASIN BİLDİRİSİ
25.04.2013
ATALARIMIZA SAYGI

1910 – 1922 YILLARI ARASINDA ANADOLU’DA ERMENİ ÇETELERİ TARAFINDAN KATLEDİLEN 523 955 MÜSLÜMAN TÜRK’ÜN, DEVLET BÜYÜKLERİMİZİN VE ASALA TERÖR ÖRGÜTÜNCE ŞEHİT EDİLEN 35 DIŞIŞLERİ MENSUBUMUZUN HUZURLARINDA SAYGIYLA EĞİLİYOR VE ONLARA CENABI HAK’DAN SONSUZ RAHMET DİLİYORUZ.

Aziz hemşehrilerimiz, vatandaşlarımız, dostlarımız, kardeşlerimiz, Şehitlerimizin huzurundayız.

Ne mutlu bize. Aziz şehitlerimize Cenabı Hak’tan rahmet diliyor ve sizleri Allah-u Teâla’nın selamıyla selamlıyoruz.

Bugün 25 Nisan 2013. Dün 24 Nisan’dı.

Son yıllarda adet olduğu üzere Ermenistan halkı, Ermeni diasporası ve onlara bizden daha dost, içimizdeki kaypak Müslümanlardan oluşan bir kısım basınımız, 1915 yılında yaşananlardan bîhaber ama Amerika- Avrupa hülyalarıyla gözleri kamaşan bir kısım gençliğimiz ve o yıllarda yaşanan olaylardan habersiz bir kısım halkımız; “*Aca-ba Büyük Şef ne diyecek? Türkler 1915 yılında Ermenilere soykırım uyguladı diyecek mi?*” endişesi ve korkusu içinde nefeslerini tuttular, ABD Başkanı’nın ağzından çıkacak cümlelere kilitlendiler.

Bu insanlar, şu hususları hiç düşünmediler ve dikkate almadılar;

•ABD Başkanı, “***1915 yılında Osmanlılar Ermeni halkına soykırım yaptı***” demiş olsaydı neyi kanıtlamış, bu beyanı ile tarihteki hangi gerçeği değiştirmiş olacaktı?

•ABDBaşkanı, “***Soykırımyapıldı***” demiş olsaydı, 1920 yılındakendi parlamentosunun “***1915 yılında bu coğrafyada Osmanlı’lar Ermeni halkına soykırım yapmadılar***” şeklindeki kararına ters düşmüş olmayacak mıydı?

•Daha önce başta Rusya, Fransa, Almanya, bir kısım Avrupa ülkeleri, bir kısım Güney Amerika ülkeleri, Avrupa Parlamentosu ve diğer bazı kuruluşlar, parlamentolarından soykırım kararını çıkardılar da ne oldu? Hiçbir şey olmadı. Kervan gene yürüdü ve yürümeye devam ediyor.

•Siz, ABD Başkanı'nın Fransa, Almanya, diğer Avrupa Birliğine bağlı devlet yetkililerinin 1910 -1922 yılları arasında Ermeni militanları, çeteleri ve katilleri tarafından Anadolu'da katledilen 523 955 Müslüman Türk için; üzüntülerini belirttiklerini, “*Bu olayların sorumlusu olan Ermenilerden hesap sorulması gerekir*” dediklerini hiç duydunuz mu?

•Duymadınız. Duymazsınız. Duyamazsınız. Çünkü Ermeniler tarafından canice katledilen bu insanlar Müslüman'dılar ve Hristiyanların gözünde Müslümanlar, pek değer verilecek varlıklar değildiler.

•Bu yüzden Irak'ta, Afganistan'da, Filistin'de, Azerbaycan'da ve dünyanın dört bir bölgesinde Müslüman'lar öldürülür, onların kolları dahi kıpırdamaz.

•Ne var ki her türlü gösterişli propagandalarla kendilerini “*insancıl ve medeni varlıklar olarak*” gösterebilirler bile “Onların kalpleri Müslümanlara duydukları kin ile doludur” Kuran gerçeğinden kaçamazlar.

•1910-1922 yılları arasında Anadolu ve Kafkasya coğrafyasında Ermeniler tarafından 523 955 vatan evladı katledildi.

•Biz bu gerçeği halkımıza yeteri kadar anlatmadık, anlatamadık.

•Onların tehcir ve soykırım yalanlarının peşine takıldık. Atalarımıza sahip çıkamadık. İçimizden Ermeni iddialarını haklı bulanlar dahi çıktı. Hatta özür dileyecek aşağılıkları da yaşadık.

•Tarihimize, kültürümüze ve ecdadımıza sahip çıksaydık, bütün dünyaya şu gerçekleri haykırırdık. T.C Başbakanlık Arşivleri Genel Müdürlüğünün 18 Nisan 2005 yılında belgelere dayalı olarak yayınlamış olduğu bilgiler ışığında;

*Ermeni çeteleri, katilleri,
1910 -1922 yılları arasında Anadolu'da ve Kafkasya'da;
1910 yılında 10 şehit
1914 yılında 30 000 şehit
1915 yılında 92 207 şehit
1916 yılında 231 172 şehit
1917 yılında * Bilinmiyor
1918 yılında * Bilinmiyor
1919 yılında 9 003 şehit
1920 yılında 146 083 şehit
1921 yılında 15 476 şehit
1922 yılında 4 şehit olmak üzere
Toplam 523 955 Müslüman Türk'ü şehit ettiler.*

•O dönemde devlet yönetiminde görev yapan ve Osmanlı-Ermeni halkı için her türlü tedbiri almaya çalışan, onların güvenliğini sağlamaya çalışan başta **Sadrazam Talat Paşa, Sadrazam Sait Halim Paşa, Cemal Paşa** olmak üzere devlet büyüklerimizi de şehit ettiler. Bu katilleri ulusal kahraman ilan ettiler.

•1973 yılından bu yana dünyanın dört bir tarafında görev yapan 39 dışişleri mensubu ve yakınlarını da acımasızca şehit ettiler.

•25 Şubat 1992’de Azerbaycan-Hocalı’da 83 çocuk, 106 kadın 613 kişiyi de hiç acımadan, gözlerini kırpmadan, canice şehit ettiler. Yüzyıllara dayanan bir kin ile bütün düşmanlıklarını, hınçlarını ve canavarlıklarını sergilediler.

Oysa onlar yüzyıllarca Müslüman Türk’ün emniyetinde huzurla ve güvenle yaşamışlardı. Ne yazık ki aldanmışız. Koynumuzda neler beslemişiz neler.

Bugün, bu canavarlıklarını örtmek maksadıyla “*Denize düşen, yılanı sarılır*” misali Osmanlı Devleti’nin 1915 yılında uygulamış olduğu tehcir hareketini, yalan ve dolanlarıyla soykırım karalamasına dönüştürmeye çalışıyorlar. Ama her geçen gün gerçekler ortaya çıkıyor ve yalan balonları teker teker patlıyor.

Artık gerçekleri biliyoruz ve Atalarımızın I. Dünya Savaşında yaşanan ihanetlere karşı ne kadar insanca davrandıklarını ve savaş şartlarında dahi kendi vatandaşına ne kadar adilane yaklaştıklarını okuyoruz, öğreniyoruz ve idrak ediyoruz ve bu gerçekler ışığında, **Atalarımızın son derece masum olduklarını görüyor onlarla övünüyoruz ve onur duyuyoruz.** Bugün dünyaya şunu haykırıyoruz.

•Atalarımıza sahip çıkacağız.

•Tarihimize, mukaddesatımıza, devletimize ve milletimize yapılmakta olan küstahça davranışların önüne bütün gücümüzle çıkacağız. Bu duygulara sahip bir gençlik yetişti-
rerek Atalarımıza saygı duyulması gerektiğini herkese kabul ettireceğiz.

•Çünkü biz, haksızlıklarla tarih boyunca mücadele ettik. Mücadele edeceğiz.

•Çünkü biz, **Hâk-Batıl** mücadelesinde daima Hak’kın tarafını tutan bir milletiz. Öyle kalacağız.

•Şüphesiz bizimle bu vatanda dostça, kardeşçe yaşamak isteyen Ermeni kökenli vatandaşlarımızla hiçbir sorunumuz yoktur ve olmayacaktır. Ama bize düşmanca davranmaya devam edenler ve etmek isteyenlerle hesabımız hiç kapanmayacaktır.

Ey Türk Genci;

Sana bir çağrım ve nasihatim var, Geçmişini iyi tanı. Tarihine ve atana sahip çık. Bu vatani koru. Günün iletişim imkânlarını kullanarak bütün insanlığa gerçekleri anlat, Bu millete sürülmek istenen lekenin, sürülmesine mutlaka mani ol.

Böylece sonsuza kadar AYYILDIZLI BAYRAK ALTINDA yaşamayı Hak et.

Aziz şehitlerimiz bir kere daha şükranla anıyor, onlara Cenab-ı Hak’tan sonsuz rahmet diliyoruz.

**ERZURUM FEDERASYON, VAKIF, DERNEK VE
SİVİL DÜŞÜNCE HAREKETİ**

*Bu yazı; **Türkiye Haber Ajansı - www.turkiyehaberajansi.com** İnternet Gazetesinde 12.03.2014 tarihinde Köşe Yazıları bölümünde yayınlanmıştır.

ATALARIMIZA SAYGI ÇAĞRISI

Aziz Hemşehrilerim,

Bana kulak verin ve şu sorumu cevaplandırın.1910-1922 yılları arasında Ermeniler tarafından katledilen Müslümanların sayısını biliyor musunuz?

Pek çoğunuz, bilmiyordur. Cevabını vereyim.

Söz konusu tarihlerde, Erzurum ilinde 31 277, Bitlis ilinde 66 835, Muş'ta 20 580, Kars – Ardahan'da 73 052 Kafkasya'da 96 368, Van'da 215 985, Doğu Beyazıt'ta 14000 ve yurdun diğer bölgelerinde 5808 olmak üzere, Ermeniler tarafından 523 955 kişi, insafsızca katledildi.

Bu gerçeği şimdi hepiniz öğrendiniz. Peki, bundan sonra ne yapacaksınız?

Bana ne deyip, susup oturacak mısınız?

Bu gerçek karşısında Ermenilerin **“Türkler bize soykırım yaptı”** iddiaları karşısında hala ezilip büzülecek misiniz?

Oysa tarihi gerçekler şöyleydi:

1915 yılında Osmanlı Devleti kendisini arkadan vuran, Van'da ve Bitlis'te katliamlar yapan Ermeni çetelerine destek veren Ermenileri tehcir etmek zorunda kaldı. Yaklaşık 450 000 kişiyi, o tarihlerde Osmanlı sınırları içinde bulunan Suriye ve Irak'a göç ettirdi. Oralara iskân etti.

Tehcirde, 56 600 Ermeni hayatını kaybetti. Bunlardan 10 000'i asker kaçakları ve Kürt eşkıyaları tarafından katledildi. Devlet, bu suçu işleyenlerden hesabını sordu ve 65'i idam olmak üzere 1397 kişiyi cezalandırdı.

Pek çok Ermeni, Müslüman halkın himayesinde tehcirden kurtuldu. Hatta Konya Valisi, devlete karşı gelerek tehciri durdurdu. Bu kadar hain bir topluma Müslüman Türk halkının göstermiş olduğu bu şefkati ve himayeyi biliyor musunuz?

Hayır bilmiyorsunuz.

Ama şimdi aramızda olmayan **Ermeni kökenli Türk vatandaşı Sevan İNCE**, biliyor ve şunları söylüyordu.

“Büyükbabam, Kayseri’de tüm sülalesini kurtarmak için çırpınan Osmanlı Yüzbaşı’sı Sinan’ı ağlayarak anlatırdı. Sayesinde o sülaleden kimsenin kılına zarar gelmemiş. Bizler, katliam hikayeleri dinlediğimiz gibi, bir Ermeni arkadaşı tehciire giderken askerinin önüne yatan Türk’lerin veya, yurtlarına geri döndüklerinde onlara tekrar kucak açan Türk komşuların hikayeleri ile de büyüydük.

Biz Türk Ermenileri, iyi biliriz ki: Anadolu, bu olaylar esnasında veya sonrasında, Müslüman olmuş Ermenilerle doludur. Bu kişiler; daha sonra serbest olmasına rağmen kendi dinlerine dönmemişler ve geçmişlerini gizledikleri için kayıp hanesine yazılmışlardır. Sözün kısası budur. Konuşmak gerekirse biz konuşur olayların uzun hikayesini anlatırız. Bu konuda bizlerden daha iyi tarihçi de olmaz. Fransızlara gelince. Onlara da küflü peynir yemek düşer.”

Saygıdeğer Hemşehrilerim,

Sizler, bu günkü Ermenistan’ın ve Ermeni diasporasının 100 yıl önce yaşanan olayları dile getirerek Türkiye Cumhuriyetinden;

1-1915 tehcir olayının soykırım olarak tanınmasını,

2- Erzurum, Kars, Ardahan, Van, Bitlis, Sivas, Elâzığ ve Diyarbakır’ın kendi toprakları olduklarını ve mevcut siyasi sınırı kabul etmediklerini,

3- Terk ettikleri mallar karşısında tazminat talep edeceklerini,

4- Ermenistan okullarında tamamen Türk düşmanı eğitim verildiğini ve böyle bir gençlik yetiştirildiğini biliyor musunuz?

İçimizde 1 milyon Ermeni'yi katlettik dediği için mükâfatlandırılan bir Nobel alan yazarımız var. Onun bu sözlerine karşı ne tür bir tepki gösterdiniz?

Yakın bir geçmişte “*Ermeni soykırımı yoktur*” diyeni cezalandırmak için kanun çıkarmaya çalışan Fransa’nın, o tarihlerde Legion de honour madalyasını verdiği ve bu madalyayı tereddüt etmeden alan meşhur yazarımıza da bir tepki göstermediniz,

Televizyonlarda 1915 olayları konusunda sorumsuzca fikir beyan eden ve “*Özür dilemekten ne çıkar?*” diyebilen gaflet ve delalet içindeki bir kısım kişilerin beyanlarına da bir tepkiniz olmadı.

Suskunsuz, eziksiniz, toplumu bu konuda bilgilendirmeye çalışan sivil toplum kuruluşlarına da “*Yahu! Başka işin yok mu?*” diyecek bir fikir yoksunluğu içindeki yakınlarınıza dahi tepki göstermiyorsunuz.

Eğer gerçek Dadaş iseniz, Dadaş ruhuna sahipseniz, o zaman **Kantarcızade Mustafa Efendi**’nin son sözlerini unutmayınız ve Ermeniler tarafından katledilen 523 955 vatan evladının, devlet büyüklerimizin ve dış işleri mensuplarımızın aziz hatıraları önünde saygıyla eğiliniz.

Onları her dem rahmetle anınız. Katledilen bu insanların haklarını koruyacağınıza söz veriniz ve Ermenilerden, onların destekçilerinden hesap sorunuz.

Bu gerçekleri 2012 yılından bu yana Türk toplumuna özellikle Erzurumlulara anlatmaya çalışan ERZURUM FEDERASYON, VAKIF, DERNEK, TADER VE SİVİL DÜŞÜNCE HAREKETİ’ne destek olunuz.

Erzurum’u yaşanan bu mezalimlerin yansıtıldığı bir anıt şehir haline getiriniz.

Söz konusu sivil düşünce hareketi önderliğinde gerçekleştirilecek olan Erzurum Yarıkdere Şehitliği Projesine sahip çıkınız.

İstiklal Marşımızın;

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı.

Düşün altındaki binlerce kefansız yatani.

Sen, şehit oğlusun incitme yazıktır Atanı.

Verme. Dünyaları alsan da bu cennet vatani.

dizelerindeki şuur ile çocuklarınızı ve gençlerinizi şuurlandırınız.

Onları bilinçlendiriniz ki, Atalarımız sizinle övünsün ve onur duysun.

Sizi, 24 Nisan 2014 Perşembe günü saat 11.00’de Ermeniler tarafından katledilen bütün şehitlerimizi anmak maksadıyla Erzurum Karskapı Şehitliğinde yapacağımız Atalarımızı Anma toplantısına davet ediyorum ve bize bu vatani, bu bayrağı emanet eden aziz ecdadımıza Cenabı Hak’tan sonsuz rahmet diliyor, derin saygılarımızı sunuyoruz.

ATALARIMIZA SAYGI

1910-1922 YILLARI ARASINDA ANADOLU’DA ERMENİ ÇETELERİ TARAFINDAN KATLEDİLEN 523955 MÜSLÜMAN TÜRK’ÜN, DEVLET BÜYÜKLERİMİZİN VE ASALA TERÖR ÖRGÜTÜNCE ŞEHİT EDİLEN 35 DIŞIŞLERİ MENSUBUMUZUN HUZURLARINDA SAYGIYLA EĞİLİYOR VE ONLARA CENABI HAK’DAN SONSUZ RAHMET DİLİYORUZ.

ÇAĞRI

ŞEHİTLERİMİZİ 24 NİSAN 2014 PERŞEMBE GÜNÜ SAAT 11.00’DE ERZURUM KARS KAPI ŞEHİTLİĞİNDE YAPACAĞIMIZ TÖRENLE ANACAĞIZ.

TÜM DOST ve HEMŞEHRİLERİMİZE DUYURULUR.

ERZURUM FEDERASYON, VAKIF, DERNEK,

TADER VE SİVİL DÜŞÜNCE HAREKETİ

*Bu yazı; **Türkiye Haber Ajansı - www.turkiyehaberajansi.com** **İnternet Gazetesinde** 27.04.2014 tarihinde Köşe Yazıları bölümünde yayınlanmış ve 28.06.2021 tarihine kadar 767 904 kişi tarafından okunmuştur. Halen okunmaktadır.

Ermeni Yalanı ve ÇÖLAŞAN'a Teşekkür

24 Nisan, Ermeniler tarafından katledilen 523 bin 955 Müslüman Türk için anma günü ilan edilsin.

Türkiye'deki Erzurum Sivil Toplum Kuruluşlarından oluşan İstanbul Erzurum Federasyon, Vakıf, Dernek ve Sivil Düşünce Hareketi olarak, 24 Nisan'ın; 1910-1922 yılları arasında Ermeni militanları, çeteleri ve katilleri tarafından Anadolu'da katledilen 523 bin 955 Müslüman Türk için Türkiye'de resmi anma günü ilan edilmesini istiyoruz.

Sayın Emin ÇÖLAŞAN,

Sözcü gazetesinde 26 Nisan 2014 tarihli yazınızı okudum. Etkilendim. Aşağıdaki satırları yazma gereğini duydum.

Bizler, Erzurum Sivil Toplum Kuruluşu üyeleri 24 kişi,

“Atalarımıza Saygı ve Şehitlerimizi Anma” maksadıyla; 17 Nisan 2014 Perşembe günü: Bakü Türk Şehitliği ve Karabağ Şehitliğinde başlayan gezimizi, Tiflis Şehitleri, Batum Şehitleri, Artvin, Ardahan, Kars ve Sarıkamış Şehitlerini anarak 24 Nisan 2014 Perşembe günü Ankara ve İstanbul'dan gelen diğer hemşehrilerimizin katılımı ile saat 09:00'da Erzurum Alacaköyü Şehitliği, Saat 11:00'de Cemal Paşa, Hafız Hakkı Paşa, Fosforlu Mustafa Paşa ve pek çok askerin ve şehidin medfun olduğu Erzurum Karskapı Şehitliğinde yaptığımız anma töreni ile ve aşağıda metnini sunduğumuz basın bildirisi ile tamamladık.

Söz konusu basın bildirisini İHA ve AA kaydettiler...

Ama servis etmediler!

Atalarımıza Saygı ve Şehitlerimizi Anma görevimiz, aynı gün Saat 14:00'te Atatürk Üniversitesinde Ermeniler Tarafından Türklere Uygulanan Katliamlarla ilgili fotoğraf sergisini açma, saat 16:00'da Erzurum Teknik Üniversitesinde I. Dünya Savaşında, Türk- Ermeni ilişkileri ve Erzurum konulu panele konuşmacı ve dinleyici olarak katılma, akşam namazından sonra Lalapaşa camiiinde Kutlu Doğum, Atalarımıza Saygı ve Şehitlerimizi Anma mevlidi, hatim duası ve dini merasim ile devam etti.

Aynı gün saat 22:00'de Kardelen TV'de düzenlenen bir programda basın bildirisinde özetlediğimiz düşüncelerimizi açıklayarak görevimizi noktaladık.

Sayın ÇÖLAŞAN,

57.Alay ile simgelenen Çanakkale Şehitleri ile başka bir anlam kazanan 24 Nisan gününde bizler Atalarımıza Saygı ve Şehitlerimizi Anma görevimizi gelenekselleştirdik ve her yıl bir başka mekânda bu görevimizi gerçekleştiriyoruz.

24 Nisan gününün 23 Nisan bayramı ile birleştirilerek Atalarımıza Saygı ve Şehitlerimizi Anma günü olarak devlet protokol takvimine alınması için yetkili mercilere ve siyasi makamlara gerekli girişimlerde bulunacağız.

Bir Erzurumlu olarak yazınızda vurguladığınız hassasiyete katıldığımızı ifade ediyor ve her ne kadar medyada yeterince yer alamasak da üzerimize düşen görevi yaptığımızı ve yapacağımızı bilgilerinize sunuyoruz.

Derin saygılarımızla.

26 Nisan 2014

BASIN BİLDİRİSİ

1910-1922 YILLARI ARASINDA ANADOLU'DA ERMENİ ÇETELERİ TARAFINDAN KATLEDİLEN, 523 BİN 955 MÜSLÜMAN TÜRK'ÜN DEVLET BÜYÜKLERİMİZİN VE ASALA TERÖR ÖRGÜTÜNCE ŞEHİT EDİLEN 35 DIŞIŞLERİ MENSUBUMUZUN HUZURLARINDA SAYGIYLA EĞİLİYOR VE ONLARA CENABI HAK'DAN SONSUZ RAHMET DİLİYORUZ.

23 Nisan'ı idrak ettik. En büyük bayram. Cumhuriyetimizin temellerinin atıldığı gün. Kutlu olsun. 24 Nisan. Çanakkale Şehitleriyle anılması gereken bir gün olması gerekirken, son yıllarda adet olduğu üzere Ermenistan halkı, Ermeni diasporası ve onlara bizden daha dost, içimizdeki kaypak Müslümanlardan oluşan bir kısım basınımızın, 1915 yılında yaşananlardan ve o yıllarda yaşanan olaylardan habersiz bir kısım halkımızın; *"Acaba Büyük Şef ne diyecek? Türkler 1915 yılında Ermenilere soykırım uyguladı diyecek mi?"* endişesi ve korkusu içinde nefeslerini tuttukları ve ABD Başkanı'nın ağzından çıkacak cümlelere kilitlendikleri bir gün.

Siz, ABD Başkanı'nın Fransa, Almanya, diğer Avrupa Birliğine bağlı devlet yetkililerinin 1910 – 1922 yılları arasında Ermeni militanları, çeteleri ve katilleri tarafından Anadolu'da katledilen 523 955 Müslüman Türk için; üzüntülerini belirttiklerini,

"Bu olayların sorumlusu olan Ermenilerden hesap sorulması gerekir" dediklerini hiç duydunuz mu? Duymadınız. Duymazsınız. Duyamazsınız. Çünkü Ermeniler tarafından canice katledilen bu insanlar Müslüman'dılar ve Hristiyanların gözünde Müslümanlar, pek değer verilecek varlıklar değildirler. Bu yüzden Irak'ta, Afganistan'da, Filistin'de, Azerbaycan'da ve dünyanın dört bir bölgesinde Müslüman'lar öldürülür, onların kılırları dahi kıpırdamaz.

ABD Başkanı, *"1915 yılında Osmanlılar Ermeni halkına soykırım yaptı"* demiş olsa neyi kanıtlamış, bu beyanı ile tarihteki hangi gerçeği değiştirmiş olacak?

ABD Başkanı, *"Soykırım yapıldı"* demiş olsa, 1 Haziran 1920 tarihinde; kendi parlamentosunun **"1915 yılında bu coğrafyada Osmanlı'lar Ermeni halkına soykırım yapmadılar"** şeklindeki kararına ters düşmüş olmayacak mıydı?

Daha önce başta Rusya, Fransa, Almanya, bir kısım Avrupa ülkeleri, bir kısım Güney Amerika ülkeleri, Avrupa Parlamentosu ve diğer bazı kuruluşlar, parlamentolarından soykırım kararını çıkardılar da ne oldu? Hiçbir şey olmadı.

Bu büyük milletin azmi, haklılığı ve kararlılığı devam ediyor. Cenab-ı Hak'ın izniyle sonsuza kadar da devam edecek.

Dünyanın her köşesinde bugüne kadar yaptıkları bütün mezalimlere ve katliamlara rağmen propaganda güçleri sayesinde kendilerini."medeni varlıklar olarak" gösterebilirler bile **"Onların kalpleri Müslümanlara duydukları kin ile doludur"** Kuran gerçeğinden kaçamazlar.

1910-1922 yılları arasında Anadolu coğrafyasında Ermeniler tarafından 523 955 vatan evladı katledildi. Biz bu gerçeği halkımıza yeteri kadar anlatmadık, anlatamadık. Onların tehcir ve soykırım yalanlarının peşine takıldık. Atalarımıza sahip çıkamadık. İçimizden Ermeni iddialarını haklı bulanlar dahi çıktı.

Bu katliamlardan doymamış olmaları Ermeniler, o dönemde devlet yönetiminde görev yapan ve Osmanlı-Ermeni halkı için her türlü tedbiri almaya çalışan, onların güvenliğini sağlamaya çalışan başta **Sadrazam Talat Paşa, Sadrazam Sait Halim Paşa, Cemal Paşa** olmak üzere devlet büyüklerimizi de şehit ettiler. Bu cinayetlerin katillerini ulusal kahraman ilan ettiler.

1973 yılından bu yana dünyanın dört bir tarafında görev yapan 39 dışişleri mensubumuzu ve onların yakınlarını da acımasızca şehit ettiler.

25 Şubat 1992'de Azerbaycan- Hocalı'da 83 çocuk, 106 kadın 613 kişiyi de hiç acımadan, gözlerini kırpmadan, canice şehit ettiler.

Yüzyıllara dayanan bir kin ile bütün düşmanlıklarını, hınçlarını ve canavarlıklarını sergilediler. Oysa onlar yüzyıllarca Müslüman Türk'ün emniyetinde huzurla ve güvenle yaşamışlardı. Ne yazık ki aldanmışız.

Bugün bu canavarlıklarını örtmek maksadıyla “*Denize düşen, yılanı sarılır*” misali Osmanlı Devletinin 1915 yılında uygulamış olduğu tehcir harekâtını, yalan ve dolanlıkla soykırım karalamasına dönüştürmeye çalışıyorlar.

Ama her geçen gün gerçekler ortaya çıkıyor ve yalan balonları teker teker patlıyor. Artık gerçekleri biliyoruz ve Atalarımızın I. Dünya Savaşında yaşanan ihanetlere karşı ne kadar insanca davrandıklarını ve savaş şartlarında dahi kendi vatandaşına ne kadar adilane yaklaştıklarını okuyoruz, öğreniyoruz ve idrak ediyoruz ve bu gerçekler ışığında Atalarımızın son derece masum olduklarını görüyor onlarla övünüyoruz ve onur duyuyoruz.

Bugün dünyaya şu hususları haykırıyoruz.

Atalarımıza sahip çıkacağız. Tarihimize, mukaddesatımıza, devletimize ve milletimize yapılmakta olan küstahça davranışların karşısına bütün gücümüzle çıkacağız.

Bu duygulara sahip bir gençlik yetiştirerek **Atalarımıza saygı duyulması gerektiğini herkese kabul ettireceğiz**. Çünkü biz, haksızlıklarla tarih boyunca mücadele ettik. Bundan sonra da mücadele edeceğiz.

Biz, Hak-batıl mücadelesinde daima Hak'kın tarafını tutan bir milletiz.

Öyle kalacağız.

Şüphesiz bizimle bu vatanda dostça, kardeşçe yaşamak isteyen Ermeni kökenli vatandaşlarımızla hiçbir sorunumuz yoktur ve olmayacaktır. Ama bize düşmanca davranmaya devam edenler ve etmek isteyenlerle hesabımız hiç kapanmayacaktır.

Ey Türk Genci; Sana bir çağrımız ve nasihatimiz var, Geçmişini iyi tanı. Tarihine ve atana sahip çık. Bu vatani koru.

Günün iletişim imkânlarını kullanarak bütün insanlığa gerçekleri anlat, Bu millete sürülmek istenen lekenin, sürülmesine mutlaka mani ol.

Böylece sonsuza kadar AYYILDIZLI BAYRAK ALTINDA yaşamayı Hak et.

Bu vesile ile aziz şehitlerimizi bir kere daha şükranla anıyor, onlara Cenab-ı Hak'tan sonsuz rahmet diliyoruz.

Emekli öğretmen Neşe ŞAİROĞLU

İstanbul Maltepe Erzurumlular Kültür ve Dayanışma Vakfı

Kadın Kolları Başkanı

Prof. Dr. Erol KÜRKÇÜOĞLU

Erzurum Vakfı (ERVAK) Yönetim Kurulu Üyesi

Mühendis Ferudun ÖNAL

Ankara Erzurum Vakıf Dernek Federasyonu (ERDEF) Başkanı

Salih BAYRAKTAR

Türk- Azerbaycan Derneği (TADER) Başkanı

Emekli öğretmen Ayhan ŞAHİN

Ankara MAĞDURDER Başkanı

Mühendis Selami OĞUZ

İstanbul Erzurum Federasyon, Vakıf, Dernek ve Sivil Düşünce Hareketi Üyesi

*Bu yazı; **Türkiye Haber Ajansı - www.turkiyehaberajansi.com** İnternet Gazetesinde 04.06.2014 tarihinde Köşe Yazıları bölümünde yayınlanmış ve 28.06.2021 tarihine kadar 645 349 kişi tarafından okunmuştur. Halen okunmaktadır.

BİR HIÇKIRIK

Biz, Erzurum Federasyon Vakıf Dernekleri ve TADER'in başlatmış olduğu “**Ay-yıldızlı Bayrak Altında Çağrı**” Düşünce Hareketi' mensupları, Ermeniler tarafından katledilen 523 955 Müslüman Türk'ün anılarını yaşamak, yaşatmak ve onları saygıyla anmak amacıyla;

Azerbaycan-Bakü Türk Şehitliğinde başlayan *Atalarımızı Anma ve Şehitlerimize Saygı yürüyüşümüzde*; Gence-Tiflis-Batum-Artvin-Ardahan-Kars-Sarıkamış şehitlerimizi şehitliklerinde andık ve 23 Nisan'da Erzurum'a ulaştık.

Ertesi gün, önce Alaca köyü Şehitliğini ziyaret, daha sonra ise Erzurum Karskapı Şehitliğinde yapacağımız anma töreni ile Atalarımıza ve Şehitlerimize olan vefa, minnet ve saygı hislerimizi; şükran duygularımızı ve rahmet dileklerimizi ifade edecektik.

Grubumuza Ankara'dan ERDEF kapsamında 50'yi aşkın köy derneği temsilcileri ve Erzurum'dan katılan yaklaşık 20 kişi ile 24 Nisan 2014 Cuma günü saat 9:00'da Erzurum-Aziziye ilçesi Alaca Köyüne vardık.

Başta **Muhtar Veysel ÖZKAYA** olmak üzere köy sakinleri bizi içten karşıladılar. Önce son derece mükellef bir kahvaltı ile bizi ağırladılar. Daha sonra geçmişte bu köyde yaşanan mezalimleri anlatan resim sergisini gezerken kendilerine dedelerinden, ninelelerinden anlatılarak gelen ve hala canlı olan anılarını bizimle paylaştılar.

Köyde, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in talimatlarıyla bir şehitlik yapılmış. Bu şehitlikte bir anıt ve sembolik mezarlar var. Orada toplandık. Köylülerin katılımıyla yaklaşık 150 kişi kadardık. Basın yoktu. Önce saygı duruşunda bulunuldu.

Muhtarın hoş geldin konuşmasından sonra **Atatürk Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Erol KÜRKCÜOĞLU**, burada yaşanan olaylar hakkında bilgiler verdi. Mezalimden sağ kurtulan, Erzurum'un önde gelen düşünürlerinden ve Alaca Şehitlerinin bir nevi simgesi olan rahmetli **İsmail Ustadan (GÜRCAN)** bahsetti.

Ermeniler, bu köyde 1918 yılında tam 278 kişiyi acımasızca katletmişlerdi. Çocuk yaştaki İsmail, ancak anasının cesedi altında yaralı olarak kurtulabilmişti. Duygulanmıştık. Yaşananlar karşısında hüzünlenmemek ve gözyaşı dökmek mümkün değildi.

Daha sonra; **Maltepe Erzurumlular Vakfı adına emekli öğretmen Neşe ŞAİROĞLU**, Ankara **ERDEF** adına mühendis **Ferudun ÖNAL** söz aldılar. Duygu ve düşüncelerini ifade ettiler.

Sonra söz aldım ve *Ermeniler tarafından 1910-1922 yılları arasında Anadolu'da ve Kafkasya'da 523 bin 955 kişinin katledildiğini*, bu gerçeği toplumumuzun yeterince bilmediğini anlatarak, *24 Nisan gününün Atalarımızı Anma ve Şehitlerimize Saygı günü* olarak kabul edilmesi, Atalarımızı Anma ve Şehitlerimize Saygı duygusunun gençliğe mutlaka mal edilmesi gereğini ifade ettim.

En sonunda Kur'an-ı Kerim okundu. Şehitlerimize topluca dua edildi.

Tören Fatiha ile sona erdi.

Tam tören mahallinden ayrılırken duygulu bir hanım sesi bizi yerimize mıhladı.

Bu hanım bir şiir okumaya başlamıştı. Kendisini tanıımıyordum.

Şiiri de ilk defa duyuyordum. Şiir, okundukça ruhumuzu derinden sarsmaya başladı.

Sadece ben değil orada bulunan herkes hıçkırıklara boğulmuştuk.

Bu hanım efendinin duygu dolu şiiri hepimizi ağlatmıştı.

Atalarımıza yapılanları; içten gelen duygularla bakın ne güzel ifade etmiş Resmîye EKİNCİ Hanım;

ZEHR-İ BALDIRAN SENDİN

*Sendin bu toprakların gördüğü en kara yüz
 Beni en dar günümde sırtımdan vuran sendin
 Savaş, açlık, hastalık sınarken beni ecel
 Kıyamet düdüğünden ölüm çaldıran sendin
 Ben harbin göbeğinde sen şeytanla kol kola
 Sen kardeşin var iken düşmanla çıktın yola
 Tutmaz bu kirli oyun. gün ola, hayır ola
 Bu vatan toprağında soyumu kıran sendin
 Habis bir tümör gibi içten içe kemirdin
 Ben cephede ölürken sen evinde semirdin
 Sen göğsüme saplanmış ucu paslı demirdin
 Elinde süngü, pala karşımda duran sendin
 Eğil de dinle bir kez toprak nasıl iniler
 Kardeşkanını içtin geldi gitti siniler
 Kadınımla, kızımı Sarkisyanla, Coniler
 İşkencede öldürüp zevkten çıldıran sendin
 Yaşlı, çocuk demeden gözlerini oyarak
 El kadar bebeklerin canlarına kıyarak
 Hamile anneleri çırılçıplak soyarak
 Bahis tutup karnına hançer daldıran sendin
 Bu nasıl edepsizlik, nasıl aymazlıktır bu
 Bu ne büyük küstahlık adam saymazlıktır bu
 Bu nasıl bir intikam ne tür doymazlıktır bu
 Yol kesen, boyun vuran, canlar solduran sendin
 Doğru tek başınadır yalan şebeke kurmuş
 Komitacı katiller her gün bir yerden vurmuş
 Osmanlı tedbir diye almış güneye sürmüş
 Tehcire mecbur kılan vatan böldüren sendin
 Belgen yok, kanıt eksik, ama nefretin kesin
 Arkan kuvvetli ondan yüksek çıkıyor sesin
 Kadrini bil de otur, bir tadımlık nefesin
 Her fırsatta sil baştan bana saldıran sendin
 Sen bilip isteyerek nefret suçu işledin
 Durmadan bu yarayı ısrar ile dişledin
 Lobide hayal kurup yok olmamı düşledin
 Yüz yıllık ölüm gülü zehr-i baldıran sendin
 Yer gök şahadet eder secdeye durur çamlar
 Toprağı sık hele az Müslüman kanı damlar
 Hem suçlu hem de güçlü riyakâr bu adamlar
 Yalanı ters yüz edip doğru bildiren sendin
 Gel bak; her yer şehitlik dağ, taş, bahçemin yanı
 Madem katliam gördün göster seninki hani?
 Kim çıkardı elinden Hocalı da ki kanı
 Türk diye keyfe keder vurup öldüren sendin
 Biz Edirne'den Kars'a zulmünün tanığtınız
 Biz bu haklı davanın mağdurken sanığtınız
 Tenimiz barut kokar katliam yanığtınız
 Mazluma tetik çekip kurşun dolduran sendin
 Karşılığı var elbet zerre kadar günahın
 Hesabı sorulacak var ise bende âhın*

*Şaşmamış bugüne dek terazisi Allah'ın
Nefret tohumu ekip öfke kaldıran sendin.*

Şiir hakkında ilave bir şey söylemeye gerek yok. Çünkü her şeyi anlatıyor.

Resmiye Hanım ile tanıştık. Kendisini kutladık. **“Ankara’dan gelirken yolda bir gece de yazdım”** dedi. Olur’lu, bir bey ile evli olan Resmiye Hanım, sağlık personeli olarak görev yapmaktaymış.

Değerli dostlar,

Bu şiiri **Resmiye EKİNCİ**’nin internet sayfasından alın ve tüm tanıdıklarınıza duyurun. Duyurun ki belki duymayan kulaklar duyar, özür dileme gafletinde bulunanlar ders alır, taziye de bulunanlar ise yanlışlıklarını fark ederler.

Çünkü, hatayı fark etmek ve ondan dönmek fazilettir, erdemdir. Saygılarımla.

6.2.2 Anma toplantıları, TV Programları, Yazılı basın etkinlikleri.

Bilimsel toplantılar: Her yıl Aziziye, 12 Mart, 18 Mart şehitlerini düzenlediğimiz toplantılarla andık. Aydınlar Ocağı tarafından düzenlenen toplantılara özellikle haksız idam edilen **Hürriyet şehidi Boğazlıyan Kaymakamı Kemal Beyi anma törenlerine** katıldık.

İstiklal Savaşı gazisi Kara Fatma Hanım’ı tanıtan etkinlikler düzenledik.

Bakü, Tiflis, Kars, Sarıkamış ve Kars Kapı Askeri mezarlığında yaptığımız anma toplantılarında onların aziz hatıralarını andık.

Alaca, Yeşilyayla ve Yanık dere şehitlerini ziyaret ettik. Lala Paşa camiinde Kuran-ı Kerim ve Mevlit okutarak şehitlerimizin ruhlarını tazim etmeye çalıştık.

Erzurum Kardelen TVde, İstanbul Medya FM Radyosunda, Türkiye Haber Ajansı internet Gazetesi ve WEB TV’sinde yaptığımız programlarla Ermeni gerçeğini, yaptıkları mezalimi ve Milli Kurtuluş mücadelemizi bütün gerçekleri ile halkımıza anlattık.

Ulusal gazetelerde yayınlanan Ermeni yanlısı yazılara anında cevap verdik.

Yanlış yazmamaları konusunda onları hem bilgilendirdik hem uyardık.

Erzurum Atatürk Üniversitesi’nce 2012 yılında gerçekleştirilen 1.Uluslararası Türk-Ermeni ilişkileri ve büyük güçler sempozyumuna katıldık, tebliğ sunduk, söz aldık, görüşlerimizi ifade ettik. Bu sempozyumun sonuç bildirgesi EK-2 de verilmiştir.

Daha pek çok yazılı-sözlü etkinliklerde bulunduk.

Ancak Erzurum Vakıf ve Derneklerinin yeterli desteği olmadığı için bu çalışmalar Ulusal düzeye taşınmadı. Ülke gençliği, geçmişte atalarımıza yaşatılan Ermeni mezalimi konusunda yeterince aydınlatılamadı. Gerçi özellikle Köşe Yazılarına olan ilgi bu konuda önemli bir mesafe kaydettiğimizi göstermekteydi. Ancak bu yeterli değildi.

Bu konuda yapılacak çalışmaların daha geniş örgütlenmeler ile yurt dışında etkili hale getirilmesi hedefimizdir.

6.2.3 Hazırlanan Projeler

PROJE- I

Sinema filmi: YANIK DERE “Erzurum”

1914-1918 yılları arasında Anadolu’da Ermeniler tarafından yapılan katliamları ve I. Dünya Savaşında Rus ve Ermeni kuvvetleri tarafından işgal edilen topraklarda yaşayanları kamuoyuna sunmak maksadıyla hazırlanması düşünülen sinema filmi.

Eser: Yanık dere Belgesel Romanı

Yazar: Mehmet DAGISTANLI

Senaryo: Mecit DÖLEK

Filmin süresi: 110-120 dakika

Filmin çekim süresi: 12 ay

Film çekimine başlama: Ekim 2013

İlk festival gösterim tarihi: Ekim 2014

Filmin vizyona gireceği tarih: Mart 2015

Filmin proje tasarımcısı: Ahmet OKUR

Filmin yaklaşık maliyeti:10 milyon TL veya 5 milyon ABD Doları

Sinema filmlerinin toplumu eğitmede ve onu yönlendirmede önemli rolü olduğu yadsınmaz bir gerçektir.

Türkler aleyhine çekilen **Gece Yarısı Expressi** adlı filmin yaptığı olumsuz mesaj bugüne kadar karşı bir filmle giderilememiştir. Birkaç dalda Oscar kazanan **ünlü Lawrence of Arabia** filminde de Türk düşmanlığı alabildiğince işlenmektedir.

Ermeniler tarafından yabancı film şirketlerine çevirttirilen filmlerden **Ana (Mayrig -1991)** filmi tehcir süresince Türk askerlerinin nasıl insanlık dışı davrandıklarını, **Musa Dağında Kırk Gün** romanı ve filmi ise (1980) Osmanlı Devletine isyan eden Ermenileri son derece masum göstererek Osmanlı yönetimini suçlamakta ve Dünya kamuoyuna Türk düşmanlığını yaymaktadır.

Çivi çiviye söker misali sinema filmi ile yapılan yanlış propagandalar ancak yine sinema filmleri ile yapılacak gerçekçi anlatımlarla etkisizleştirilir. Bu konuda bugüne kadar Yeşilçam’da böyle bir film üretilmemiştir. TRT ve özel TV ler bu konuda bir film veya diziyi hazırlayıp yayınlamamışlardır.

Bu boşluğu gören; **Erzurum Federasyon, Vakıf, Dernek ve TADER Sivil Düşünce Hareketi**, yukarıda ana hatları ile belirlenen sinema filminin senaryosunu AKP Ankara Milletvekili Prof Dr. Seyit SERTÇELİK ile o zaman TBMM İmar ve İskan Komisyonu başkanı sonradan İmar ve İskan Bakanı olan AKP İstanbul Milletvekili İdris GÜLLÜCE’ye götürerek devletin tanıtım fonundan yardım talep etmiş, yine aynı senaryo Türk Tarih Kurumu’nda görevli Prof. Dr İbrahim Ethem ATNUR’a anlatılmış, destek talep edilmiş ancak finansman desteği sağlanamadığından sinema filmi çekimi gerçekleştirilememiştir.

Bu suskunluk yıllar sonra ABD Başkanı BİDEN’i cesaretlendirmekten başka bir işe yaramadı. Devletin bu konudaki suskunluğu isanlaşamadı.

PROJE- II GENÇLİĞİN EĞİTİMİ

Milli Eğitim Bakanlığı ilk, orta ve lise tedrisatında Ermeni olaylarının anlatılması. TC Başbakanlık Arşivler Genel Müdürlüğü'nün 2005 yılında yayınladığı rapora göre; 1910-1920 yılları arasında Anadolu ve Kafkasya'da Ermeniler tarafından 523 955 Müslüman'ın katledildiği gerçeği, toplumumuzda yeterince bilinmemektedir.

Senelerce Osmanlı İmparatorluğu'nun tebaası olarak yaşayan Ermenilerin, 1878 yılından sonra çıkardıkları isyanlar. I. Dünya Savaşı sırasında yaptıkları ihanetler de yeterince bilinmemektedir.

Bu bilgisizliği fırsat bilen ve batılı ülkelerce desteklenen Ermeni Diasporası ve Ermenistan Devleti;

***1915 yılında Osmanlı İmparatorluğu tarafından uygulanan Tehcir hareketini, soykırım olarak nitelendirmekte;**

***İki ülke arasındaki sınırı kabul etmeyerek Türkiye Cumhuriyeti'nden toprak talep etmekte,**

***Tazminat istemlerinde bulunmakta ve açıkça Türkiye Cumhuriyeti'ne meydan okumaktadır.**

Bunların dışında Yunanistan'ın yaptığı gibi eğitim kurumlarında Türk Düşmanlığına yönelik çalışmalar sergilemekte ve Türkiye Cumhuriyeti'ne ve Türk Dünyasına düşman bir nesil yetiştirmektedir. Ermenistan Cumhuriyetinde Türk düşmanlığına yönelik eğitim çalışmaları belgelerle tespit olunmuştur. Ermenilerin bu çabaları Türkiye Cumhuriyeti ile barışma ve dost olma niyetlerinin olmadığına da bir kanıtı, olmaktadır.

Ermenilerin bu saldırgan tutumlarına bugüne kadar olduğu gibi artık seyirci kalamayız. Ermenilerin söz konusu düşmanca hareketlerini önleyebilmek için kendi gençliğimize geçmişte yaşanan olayları bütün gerçekleriyle anlatmak ve onları bu konuda bilgilendirmek ve bilinçlendirmek, düşman değil bilinçli bir nesil yetiştirmek zorundayız.

Bu doğrultuda hazırlamış olduğumuz Ermeni Meselesi adlı kronolojik bilgi notunu Türkçe- İngilizce olarak (Ek-1) de ilgililerin bilgisine sunuyoruz.

Bu bilgi notunun Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gözden geçirildikten sonra yardımcı ders kitabı olarak tüm ilk, orta ve lise öğrencilerine bedava dağıtılmasını,

Milli Eğitim Bakanlığı'nca, ilk orta ve lise tedrisatında müfredat programına Ermeni olaylarının dahil edilmesini talep ettik.

ERZURUM FEDERASYON, VAKIF, DERNEK, TADER VE SİVİL DÜŞÜNCE HAREKETİ PROJE- III

ANIT ŞEHİR: ERZURUM

Niçin Erzurum?

Bu soruya cevabın 3 temel esası var.

1. Ermenilerin kurmak istedikleri 185 bin km2 büyüklüğündeki Büyük Ermenistan'ın batı bölümünün başkenti olarak kabul ettikleri ve Garin adını verdikleri Erzurum.
2. Erzurum kongresi ile Kurtuluş savaşının temel ilkelerinin atıldığı şehir
3. Stratejik konumu nedeniyle Anadolu platosundaki en önemli merkez.

Tarihi geçmişi çok eskilere dayanan Erzurum kentinde aşağıda yapılması önerilenler, sadece konumuz gereği Ermeni olaylarına ilişkin olayları anımsatan eserler ve etkinlikler olacaktır.

3.1 Yanık dere Şehitliği anıtı:

Yanık dere, diğer adı ile Vank Deresi, Aziziye ve Mecidiye tabyalarının bulunduğu tepenin doğusunda ve hemen yakınında yer alır.

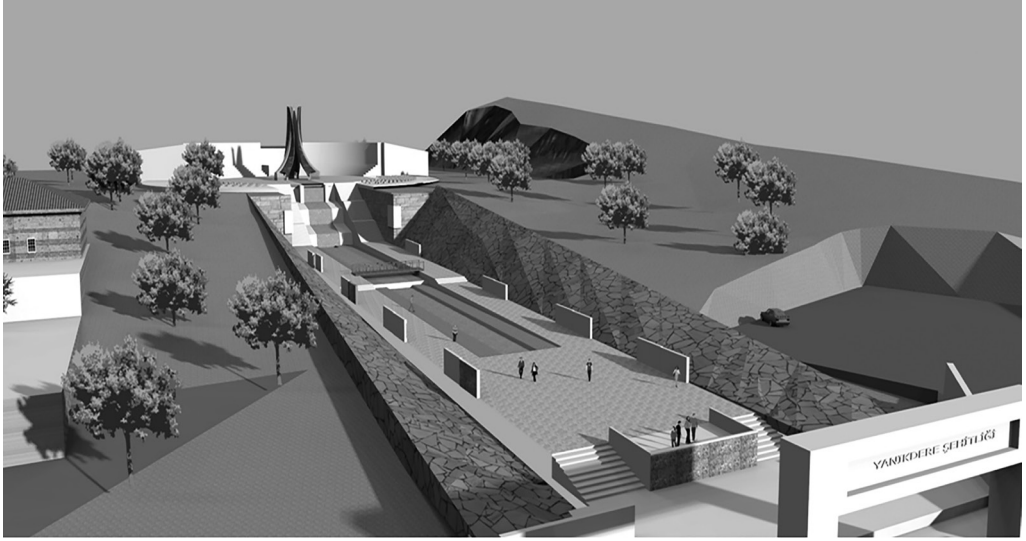
1917-1918 yıllarında Ermeniler tarafından Erzurum'da yapılan katliamların en büyüğü Yanıkdere'de gerçekleştirilmiştir.

Çalıştırılma bahanesiyle silah zoruyla evlerinden alınıp bu bölgeye getirilen erkekler, burada acımasızca katledilmiş ve cesetleri yakılmıştır.

Mart 1918 başlarında gerçekleştirilen bu katliamlarda katledilenlerin sayısı 3 - 4 bin civarındadır. Bu dere, bu nedenle Yanıkdere ismini almıştır.

Bu bölgeden 1916 yılında Ruslar tarafından yapılan ve Erzurum'u Kömürlük Mahallesinden başlayan ve Uzun Ahmet üzerinden Köprüköy- Sarıkamış'a bağlayan dar hat demiryolu geçmektedir

YANIKDERE ŞEHİTLİĞİ ANITI GENEL GÖRÜNÜŞÜ

Bu bölgenin herkes tarafından bilinmesi, şehitlerin sadece ilköğrencileri tarafından değil, toplumun tüm kesimleri tarafından anılması ve şehitlerimize gerekli saygının gösterilmesi için bir anıt- şehitlik projesi hazırlanmıştır.

Proje, Şehitler Anıtı ve onun bulunduğu platform ile bu platform altında yer alan müze, konferans ve sergi salonları ile köprüye kadar ulaşan bir su kanalından meydana gelmektedir. Bu kanaldan devamlı olarak akacak su ile anıta bir canlılık kazandırılması amaçlanmıştır.

Su temini, DSİ Genel Müdürünün talimatı ile DSİ 8. Bölge Müdürlüğü tarafından sağlanacaktır. Su kanalının her iki yanında ise piknik alanları ve park sahalarının yer alacağı projenin maliyeti 2013 yılı Bayındırlık Birim Fiyatlarına göre 7,5 milyon TL olarak hesaplanmış idi.

Proje, Maltepe-Erzurumlular Kültür ve Yardımlaşma Vakfını ziyareti sırasında o zamanın **Tarım ve Orman Bakanı Sayın Prof. Dr. Veysel EROĞLU**'na sunulmuş ve kendisinden anıtın **Aziziye Milli Parkı** içine alınarak gerçekleştirilmesi hususunda gerekli destek alınmıştı.

Bu destek üzerine konu aynı bakanlığın **Müsteşar Yardımcısı Sayın Mustafa ELDEMİR**'e anlatılmış ancak bugüne kadar bu konuda bir gelişme sağlanamamıştır.

Konu ertesi yıl TBMM de milletvekili olan sayın **Prof. Dr. Seyit SERTÇELİK** ile **İdris GÜLLÜCE**'ye anlatılmış daha sonra bakan olan **İdris GÜLLÜCE**'den bu bölgede inşa olunacak Toplu Konut yapımı kapsamında yardım istenmiştir.

Proje, Erzurum Valisine, Büyükşehir ve Yakutiye Belediye Başkanlarına arz edilmiş, şifahi olarak destekleri alınmış ve Erzurum halkı Kardelen TV yayını ile bilgilendirilmiştir. **Yanık dere Şehitlik Projesi**, 2014 yılında ERVAK tarafından düzenlenen ve yerinde yapılan törenli **Sultan Sekisi Toplantısı**nda da ele alınarak kamuoyu bilgilendirilmiştir. Bu konuda **Mehmet DAĞISTANLI** büyük çaba sarf etmiştir.

Bütün bu çabalara rağmen proje ne yazık ki gerçekleştirilememiştir. Oysa bu proje yapılan Toplu Konutlar bünyesinde meydan düzenlemesi şeklinde ele alınabilir ve devletin cebinden bir kuruş kaynak çıkmadan ilgili yükleniciler tarafından gönüllü olarak gerçekleştirilebilirdi.

Fakat Olmadı.

Çünkü Erzurum yöneticileri ve Erzurumlular bu projeye sahip çıkmadılar.

3.2 Erzurum Kalesi:

Bu anıtın, Ermeni mezalimine uğrayarak burada asılan kişilerin anılarının yayacağı belgelerle donatılması gerekmektedir. 16 Şubat 1916 tarihinde işgal edilen Erzurum'da işgalden 1 ay sonra birçok kişi kalenin iç avlusunda idam edilmişlerdir. Aşağıda isimleri verilen 7 kişinin idamı, kalenin iç avlusunda rölyeflerle anlatılmalıdır.

1-İlk sehpada Kumlu Dereli Kürt Hasan,

2-İkinci sehpada Veyis Efendi Mahallesinden Emoç,

3-Üçüncü sırada Avukat Komesli Ali,

4-Dördüncü sehpada Erzurum'un ünlü kabadayısı Selim oğlu Sabri,

5-Beşinci de Laz Yahya,

6-Altıncıda Şükrü Ağa,

7-Yedinci ve sekizinci sehpalarda da askerler...

Казненные шпионы.

Fotoğrafta, Erzurum Kalesinde Rus'ların idam ettikleri masum Erzurumlular.

3.3 Erzurum Meydanları:

Aşağıda isimleri verilen kahramanların büstleri, kimlikleri ve eylemleri ile birlikte şehrin meydanlarında uygun noktalara konulmalıdır.

**NENE HATUN,
KARAFATMA,
AZERBAJYCANLI SEYİDOV
KIRBAŞZADE FEVZİ BEY
BELEDİYE BAŞKANI ZAKİR BEY
KILIÇ MEHMET BEY
EBULHİNDİLİ CAFER BEY
MEZARARKALI MEVLÜT AĞA
KÜÇÜK KAZIM YURDALAN BEY**

**NALBANTOĞLU İSMAİL BEY
NAMIK EFENDİZADE AHMET BEY
ALAY MÜFTÜSÜ NUSRET EFENDİ
SOLAKZADE SADIK EFENDİ
ALVARLI EFE HAZRETLERİ
SELİM POLAT BEY
ALİ GALİP BEY
KANTARCIZADE MUSTAFA EFENDİ**

3.4 Erzurum surları, Hanları, Konakları, Camileri:

Ermeni mezalimine uğrayan bu gibi yerlere bilgilendirme levhalarının asılması, olayların anlatılması ve bu yerlerin korumaya alınması. Aşağıda birkaç örnek verilmiştir.

Mehmet DAĞISTANLI'nın hazırladığı bu örnekler çoğaltılabilir

RUS VE ERMENİ İŞGALİ YILLARINDA
ERMENİ ÇETELERİ
BU HANDA KATLIAMLAR YAPMIŞLARDIR...
ÖLDÜRDÜKLERİ İNSANLARI, ÇOCUKLARI
ÇİVİLERLE DUVARLARA ÇAKMIŞLARDIR! ...

İŞGAL GÜNLERİNDE
ÇATLI KILIÇ MEHMET,
ARKADAŞLARI BAĞLICALI DURSUN VE
KARINKISILI İHSAN İLE
GÖZÜNÜ DALDAN BUDAKTAN ESİRGEMEYEN,
70 KİŞİLİK MİLİS KUVVETİYLE
ÇAT'TA, LALELİ'DE VE BU MAHALLEDE
RUS VE ERMENİLERE
NEFES ALDIRMAMIŞLARDIR...

BU CAMİDE
KIRBAZADE FEVZİ, ALVARLI EFE, SÜLEYMEN NECATİ,
DURSUNBEYZADE CEVAT, ZAKİR BEY, SOLAKZADE SİTKİ,
KILIÇ MEHMET, NALBANTOĞLU İBRAHİM,
KANTARCIZADE MUSTAFA,
1916 YILINDA
ERZURUM'UN RUSLAR TARAFINDAN İŞGALİ SIRASINDA,
RUSLAR'A VE ERMENİLER'E KARŞI DİRENEBİLMEK İÇİN
GİZLİ TOPLANTILAR YAPMIŞLARDIR.

BU KONAKTA,
ERZURUM'UN RUS VE
ERMENİ İŞGALİ YILLARINDA
AİLE EFRADILIYLA BİRLİKTE
ERMENİLER TARAFINDAN KATLEDİLEN
KADIZADE ÖMER EFENDİ
VE AİLESİ OTURUYORDU

ALVARLI EFE,
İŞGAL GÜNLERİNDE
60 KİŞİLİK MİLİS GÜCÜ OLUŞTURARAK
RUSLAR'IN, İSTASYON ÇİVARINDA BULUNAN
KARAGAH DEPOLARINI BASMIŞTIR,
ERMENİLER'E
GÖZ AÇTIRMAMIŞTIR...

ŞUBAT 1916 RUSLAR'IN ERZURUM'U İŞGALİ, ERZURUMLU DİRENİŞÇİLER, İŞGALDEN VE DİRENİŞ GÜNLERİNDEN KALAN KANITLAR

***Şu anda** esnaf tarafından ticari çarşı olarak kullanılan “**HACILAR HANI**”...

Bu han, Erzurum'un Ruslar ve Ermeniler tarafından işgal edidiği yıllarda katliamların yapıldığı önemli bir merkez idi.

Bu Han onarıldıktan sonra müzeye ya da antika eşyaların ve yerel eşyaların satıldığı antik çarşıya dönüştürülmeli ve kapısına da yan taraftaki levha asılmalıdır.

***Erzurum**, Ruslar tarafından işgal edildiğinde Çatlı Kılıç Mehmet arkadaşları Bağlıcalı Dursun ve Karssinkisli İhsan ile gözünü daldan budaktan esirgemeyen 70 kişilik milis gurubu oluşturur. Bu milisler Ruslara ve Ermenilere göz açtırmazlar.

Çatlı Kılıç Mehmet'in mücadelesini anlatan yandaki tabela Tahtacılar Caddesindeki **Karanlık Kümbet**'in yanına asılarak o mahallede yapılan direniş halka anlatılmalıdır.

***Yine** işgal günlerinde direnişçiler camilerde gizli toplantılar yaptılar.

Yandaki tabela bu camilerden **LALAPAŞA** ve **DERVİŞAĞA CAMİİ** lerinin giriş kapılarına asılmalıdır.

***İşgal günlerinde** Şeyhler Mahallesindeki konaklarında aile efradıyla birlikte katledilen **Kadızade Ömer Efendi** ve ailesini anmak maksadıyla **Şeyhler Mahallesinde** uygun görülen bir ev veya konak eski haline getirilmeli ve yandaki tabela bu konağın girişine asılmalıdır.

***Alvarlı Efe Hazretleri**, 60 kişilik milisw gücü oluşturur ve Ermenilerle silahlı mücadeleye girer. Rusların karargâhını, depolarını basar.

Temsili bir bölgeye yandaki tabela asılmalıdır.

AZERBAYCAN MİLLETVEKİLİ SEYİDOF

Rus ordusu Erzurum'u işgal ettikten sonra Rus Çarından izin alarak Erzurum halkına yiyecek ve giyecek yardımı yapar. Türkistan ve Kafkas Türkler tarafından kurulan "BAKÜ İSLAM CEMİYETİ HAYRİYESİ" aracılığıyla Erzurum'a yardım getirir. Erzurumda Ermeni çetelerinin yaptığı zulme karşı koyar ve Ermeni çeteleri tarafından şehit edilir. Erzurumun bu insana vefa ve şükran borcu vardır.

Bu nedenle Ermeni çeteleriyle çarpışan yiğit SEYİDOF, kır atının üstünde, göğsünde fişeklik, belinde gümüş kama ve büyük tabancası, getirdiği yardım telisleri ile birlikte bir rölyefle tasvir edilmeli ve bu rölyef Erzurum Kalesinin girişinde uygun bir yere asılmalıdır.

PROJE- IV

KARS OCAKLI KÖYÜ ŞEHİTLER ANITI

Subatan ve Ocaklı köyleri, Kars ile Ani Harabeleri arasındaki karayolu üzerinde yer almaktadırlar. Subatan köyü Kars'a daha yakındır. Bu köyde 20.yüzyıl başlarında Ermeniler tarafından büyük katliamların yapıldığı gerçeği Atatürk Üniversitesi tarafından yapılan araştırmalar sonucu bulunan toplu mezarlarla ortaya çıkarılmıştır. Bu katliamları anımsatan küçük bir anıt yol üzerindedir. Ama yazıları silinmiştir ve çevresi bakımsızdır.

Asıl üzerinde durulması gereken husus 1910-1922 yılları arasında Ermeniler tarafından katledilen 523 955 masum şehidimizin anısını yaşatacak bir anıtımızın bulunmayışdır. Resmi kayıtlara göre; 55 127 şehit, 10 067 kayıp, 21 498 hastalıktan ölüm sonucu toplam 86 692 şehit verdiğimiz Çanakkale Kahramanları için yurdumuzun en batı ucunda Seddülbahir 'de bulunan görkemli Çanakkale Şehitleri Anıtının benzerinin 523 955 şehidimizi anma maksadıyla yurdumuzun en doğu ucunda ve aynı paralel üzerinde bulunan Ocaklı Köyünde inşa olunmasını öneriyor ve talep ediyoruz.

Ocaklı Köyü, Ermenistan sınırına en yakın köydür.

Orada arkadaşlarla bir Cuma namazı kıldık. Köylülerle görüştük.

Vatanın gerçek bekçileri işte bu köylüler. Topraklarını terk etmemişler.

Yapılması öngörülen anıt bu köye büyük onur kazandıracaktır.

Bu köyde yapılacak anıt Ermenistan'dan rahatlıkla görülebilir. Anıt, kırmızı, beyaz ve yeşil ışıklarla donatılmalı ve Çanakkale Anıtı ile selamlaşarak Ermenistan'a gözdağı vermelidir. Geçtiğimiz yıllarda Kars'ta yapılan ve ucube adı ile nitelendirilerek yıktırılan anıtın yeri yanlıştı ve bu nedenle yıkılmalı idi. Çünkü bu anıt; Osmanlı Döneminde Kars'ın müdafaası için yapılan istihkamların üzerine yapılmıştı.

Yıkıtılan bu anıtın yerine Ocaklı Köyüne yukarıda bahsedilen anıt yapılmalıydı. Böylece hem bu şehitlerin unutulmaması sağlanmış olacak, hem de geçmişte yaşanan olaylar yeni nesillerin hafızasına ve bilincine işlenmiş olacaktı. 1910-1922 yılları arasında Ermeniler tarafından katledilen 523 955 masum şehidimizin anısını yaşatacak bu anıtın yapılması hem bir zaruret hem de üzerimize düşen bir borçtur.

Bu anıtın Kars sivil toplum kuruluşlarının talebi ve desteği ile Kars Valiliği İl Özel İdare kaynakları ile ve toplumdan maddi destek sağlanarak yapılması zamanı gelmiştir.

Bu anıtlı yurdun batısı ile doğusu; şehitlerin ruhları ile birleştirilmiş olacaktır.

PROJE - V**24 Nisan “Atalarımıza saygı ve Şehitlerimizi Anma Günü” Çağrısı...**

24 Nisan 1915 Çanakkale kara savaşlarının Seddülbahir, Conk bayırı ve Arı burnu cephelerinde başladığı gündür.

25 Nisan 1915 günü bu cephelerde hayatlarını kaybedenlerin sayısı 10 binin üzerindedir ve bu rakam tüm savaş boyunca kaydedilen en büyük kayıp niteliğindedir.

Her sene 18 Mart Çanakkale Demiz savaşı zaferi kutlanır.

Son birkaç yıldır ANZAK ların 25 Nisan’da yaptıkları sabah ayini ve kutlama törenleri ile birlikte, Türk Şehitleri de törenlerle anılmaktadır.

57.alay ile simgelenen 24 Nisan müdafaası, bu nedenle tüm şehitlerimizin anılması için en ideal bir gün konumundadır.

24 Nisan gününün **Atalarımıza saygı ve Şehitlerimizi Anma Günü** olarak kutlanması için TBMM milletvekillerine gerekli işlemlerin yapılması konusunda yapılan

ÇAĞRI

Ermenistan’ın ve Ermeni Diasporası’nın her sene 24 Nisan günü Türkiye Cumhuriyeti’nden **1- Soykırımın kabulü, 2-Toprak talebi ve 3- Tazminat talebi** olarak özetlenen istekleri; o günlerde kamuoyunun gündemini belirlemekte ve özellikle **“soykırım iddiaları”** bu konuda yeteri bilgiye sahip olmayan Milletimizi derinden etkilemektedir.

İçimizde bu iddiaların yanında yer alan ve **“Hepimiz Ermeniyiz.”** diyebilen kişilerle bir kısım basının ve Cumhuriyete karşı belli çevrelerin etkili desteğini alarak Atalarımızı haksızlık ve saygısızlıkla suçlayan yayınlar, toplumumuzun duyarlı vicdanlarında derin yaralar açmaktadır.

Hele, karşı taraftan hiçbir olumlu yaklaşımın olmayacağı bilinmesine rağmen **“2014 yılında T.C. devlet yetkililerinin vermiş oldukları taziye”** demeçleri, Millettin suskun gönüllerindeki yaraları bir kere daha sızlatmıştır.

Oysa tarihi gerçekler apaçık ortadadır.

1- Ermenilerin iddia ettiği gibi 1915 yılında yaşanan tehcir ve sonrasındaki olayların soykırım ile uzaktan, yakından bir ilişkisinin bulunmadığı gerçeği;

***ABD Senatosunun 1 Haziran 1920 de 13e karşı 52 oyla aldığı karar ile hukukten;**

***Mustafa KEMAL’in 26 Şubat 1921 de “Bize karşı yapılmış olan iftiraların aksine tehcir edilmiş olanlar hayattadırlar ve bunlardan ekserisi şayet İtilaf Devletleri bizi tekrar harp etmeye zorlamasaydı evlerine dönmüş olurlardı” beyanatı ile siyaseten ve resmen;**

***İngilizlerin Malta Duruşmaları** nedeniyle 25 Ekim 1921 tarihinde aldıkları karar ile suçlanan sanıkların serbest bırakılması ile **hukukten** teyit edilmiş ve

***Ermeni Sorunu,** Lozan Antlaşması ile 24 Temmuz 1923 tarihinde **hukukten ve siyaseten** çözümlenmişti.

2- 1910-1922 yılları arasında Ermeniler tarafından Anadolu’da ve Kafkasya’da yapılan katliamları acı gerçeği bugüne kadar pek dile getirilmedi, toplumumuzdan hep gizlendi ve göz ardı edildi.

T.C. Arşivler Genel Müdürlüğü, 18 Nisan 2005 tarihinde **“Ermeni çeteleri, söz konusu yıllarda Anadolu ve Kafkasya’da 523 955 kişiyi, masum sivil halkı katletti.”** başlığı ile bu gerçeği açıkladı.

Bu gerçeği, toplumumuz bugün yeterince bilmiyor ve Atalarımıza o yıllarda uygulanan mezalimden toplumumuzun haberi yok.

3- Bugün Ermenilerin Müslüman Türk milletine yaptıkları bu katliam ve mezalimin hesabının sorulması gerekirken, tam tersi bir itham ve karalamayla karşı karşıyayız.

Şimdi; Atalarımıza 1910-1922 yılları arasında uygulanan bu mezalimi topluma anlatmak **“Atalarımıza saygı ve Şehitlerimizi anma”** görevimizi yeterince yerine getirmek, bugünkü nesillerin geçmişe olan vazgeçilmez borcu olarak önümüzde duruyor.

Bu düşüncelerden hareket ederek;

24 Nisan gününün “Atalarımıza saygı ve Şehitlerimizi anma” günü olarak

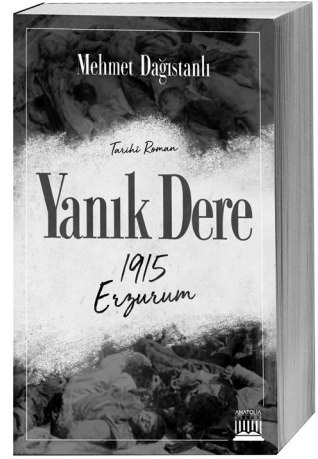
23 Nisan Ulusal, Egemenlik ve Çocuk Bayramına dahil edilmesinin,

24 Nisan gününde her ilde yapılacak anma toplantılarıyla **Atalarımıza ve Şehitlerimize saygı**, şükran ve minnet duygularımızın ifade edilmesinin,

Böylece toplumumuzun başı dik, haklı ve saygın gerçek kişiliğine kavuşturulmasının gereğine inanıyoruz. Bu konuda yapılacak hukuki düzenlemeler konusunda gerekli işlemleri yapmanızı sizlerden bekliyoruz ve sizi bu konuda göreve davet ediyoruz.

Derin saygılarımızla. Aralık 2014

Erzurum Federasyonu, Vakıf, Dernek TADER ve Sivil Düşünce Hareketi

PROJE-VI Buzdan Adamlar tiyatro eseri ve Yanık Dere romanı

Buzdan Adamlar oyunu, Devlet Tiyatroları repertuarına girmiş bir tiyatro oyunudur. 1915 olaylarını konu almıştır. 1916 yılı başlarında Erzurum'dan 18 bin hasta ve yaralının Erzincan'a sevkini anlatmaktadır.

Oyun yaşanmış bir gerçeği anlatmaktadır. Kış şartları ve imkânsızlıklar nedeniyle, göç ettirilmek zorunda kalınan ve aralarında pek çok hasta ve yaralının bulunduğu bu mübarek kafilenin nasıl yok olduğunun hazine hikayesini anlatan bu eser, bu vatan için canların nasıl feda edildiğini anlatan bir destan niteliğindedir.

‘Yanık Dere-1915-Erzurum’ romanı Türk- Rus- Ermeni ilişkilerini anlatan, Erzurumlu Direnişçilerin Rus'lara ve Ermeni'lere karşı yaptıkları mücadeleyi konu alan belgesel ve tarihi romandır.

6.2.4. Yapılan çalışmaların genel değerlendirilmesi:

Erzurum. Federasyonu, Vakıf, Dernek, TADER ve Sivil Düşünce Hareketi tarafından bu güne kadar gerçekleştirilen çalışmalar ile 20. yüzyıl başlarında Anadolu ve Kafkasya coğrafyasında yaşanan olayların ve Ermeni çeteleri tarafından yapılan mezalimlerin gerçekleri ortaya konulmaya çalışılmış ve toplumun bilgisine sunulmuştur.

ABD Başkanı Biden; 24 Nisan 2021 tarihinde soykırım yapılmıştır dediğine ve toplumdan buna karşı bir ses yükselmediğine göre yapılan çalışmaların yeterli olduğu söylenemez.

Gelecekte yapılacak çalışmalarda dikkate alınması için toplumun bu suskunluğunun ve tepkisizliğinin sebeplerini ortaya koymak ve gelecekte ona göre davranmak zorundayız.

Bu konu çok önemlidir. Toplumun bu tepkisizliğini önlemek için gerekli bilimsel çalışmalar mutlaka yapılmalıdır. **Bu konudaki kişisel görüşlerim özetle şöyledir:**

***Siyasi erkin STK hareketlerini kısıtlaması:** 20 yıldır AKP iktidarı tarafından yönetilmelteryiz. İktidarın dış politikada Kıbrıs meselesi, Azerbaycan ilişkileri, Suriye sorunu ve bu gibi konularda sergilediği çelişkili politikaların bir örneğini de Ermeni meselesinde de yaşadık.

İktidar bu konunun STK lar tarafından alenen tartışılmasını istemedi.

Bu konu ile ilgilenen milletvekilleri de susmayı tercih ettiler. STK larda siyasilerin politikası dışına çıkma cesareti gösteremediler. Yapılan çalışmalar, bu nedenle dar bir çevrenin dışına çıkamadı.

****Erzurum'un kültürel ve ekonomik yapısı:**

Erzurumda iki kişi çok değerlidir. Birincisi kendisine maddi menfaat sağlayacak siyasetçi, ikincisi kendisine dini inanç yönünden önder olacak din adamı ve hatta tarikat şeyhi. Bunların dışındaki kişilerin fikirlerine; eğer kendilerine yakın bir fayda sağlamayacaksa pek iltifat edilmez. Erzurum kamuoyu geçmişte yaşanan ve her aileden bir veya birkaçının hayatına mal olan Ermeni Mezalimini küfürle geçiştirmeyi tercih etti. Ermenilerin soykırım iddialarına karşı bir tepkide bulunmadı. Çünkü siyasetçiler öyle istemişlerdi.

Oysa Erzurum, 1919 yılında yapılan Erzurum Kongresine kucak açmış ve Türkiye Cumhuriyeti'nin temelleri burada atılmıştı.

Bu kongreyi yapan insanların torunları şimdi neden Ermeni meselesinde suskun kaldılar? Ermeni mezaliminden ciddi şekilde etkilenen Erzurumlular bu konuda niçin gerekli tavırları sergilemediler? Biz Erzurumlulardaki gerçek sorun ne? Bu soruların cevabını mutlaka bulmamız gerekiyor.

Şimdi sizlere Erzurum Kongresinin öncesini ve sonrasını kısaca anlatmak istiyorum.

ERZURUM KONGRESİ

Emekli Tümgeneral Hulusi ÇELİKPAZU

19 Mayıs 1919 da Samsun'a çıkan Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları, Doğu Anadolu Müdafaa Cemiyeti Erzurum Şubesinin yapacağı kongreye katılmak üzere 3 Temmuz 1919 tarihinde Erzuruma geldiler. **Eski Bahriye Nazırı Rauf Orbay** Amasyadan sonra heyete dahil oldu.

Erzurum Kongresi başlamadan önce Padişahın ve İstanbul hükümetinin **“Geri dön”** emrini reddeden **Mustafa Kemal Paşa**, 8-9 Temmuz gecesi ordudaki görevinden istifa etti.

9. Kolordu komutanı Kazım KARABEKİR Paşa 10 Temmuz günü **“Paşam. Ben ve askerlerim emrindeyiz.”** diyerek **Mustafa Kemal**'e güvenini ve desteğini bildirdi.

Kongreye katılabilmek için **Mustafa Kemal** ve **Rauf Orbay**'ın cemiyete üye olması gerekiyordu. **Cevat Dursunoğlu** ve emekli Binbaşı **Kazım Beyler (Yurdalan)** istifa ederek yerlerini **Musta Kemal** ve **Rauf Beye** bıraktılar.

Kongre başlamadan önce en önemli konu, kimin Kongre Başkanı olacağıydı. Trabzon Sürmene delegesi **Ömer Fevzi Bey**, kongre başkanlığına bir askerin getirilmemesi gerektiğini ileri sürüyordu. Trabzonlu üyeler, başkan vekili olarak Trabzon üyelerinden **Abanoszade Hüseyi Efendi** ile **Eyüpzade İzzet Bey** den birisinin mutlaka başkan vekili seçilmesi konusunda karar aldılar. (Erzurum Kongresi ile ilgili perde arkasında yaşananları, kongre üyesi Süleyman Necati tarafından yazılan ve Ali Birinci tarafından yayınlanan NOT DEFTERİ adlı kitapta okuyabilirsiniz.)

Kongrenin hazırlık çalışmalarını yapan **Albayrak gazetesi sahibi Süleyman Necati**, kulis çalışmalarını yürütmekteydi. **Mustafa Kemal**'in kongre başkanı olmak gereği ve zorunluluğu vardı. Bu düşünce **Kazım Karabekir**'in ağırlığı ile Erzurumlu üyeler tarafından benimsendi. Kongre gecikmeli olarak 23 Temmuz 1919 da açıldı. Kongre Başkanlığına Mustafa Kemal seçildi.

Trabzonluların Mustafa Kemal'e karşı ilk muhalefeti böylece ber taraf edildi. 14 gün süren ve yoğun görüşmelerin yapıldığı kongrenin çalışmalarına katılan kişiler şunlardı.

Bitlis vilâyeti	1-Emekli Binbaşı Süleyman Bey 2-Müftü Naibi Hacı Hafız Bey ve 3-Öğretmen Hafız Cemil Efendi.
Erzurum vilâyeti	
Mezkez ilçe	4-Müstafi Ordu Müfettişi Mustafa Kemal Paşa 5-Eski Bahriye Nazırı, Hüseyin Rauf Bey
Bayburt	6-Hazine vekili Alemdarzade Tevfik Bey 7-Tüccar Abdullah Ağazade Zahit
Hınıs	8-Çiftçi Celal Bey
İspir	9- Dava vekili Cemal. Bey
Kiğı	10-Çiftçi Yazıcı zade Sait Bey 11-Çiftçi Kahraman Bey
Narman	12-Çiftçi Sait Bey
Pasinler	13-Müdafai Hukuk üyesi Dursunbeyzade Cevat Bey
Kağızman	14-Tüccar Battal Bey
Tercan	15-Çiftçi Namık Efendizade Ahmet Bey
Tortum	16-Emekli Binbaşı Kazım Bey
Yusufeli	17-Çiftçi Ahmet Bey
Bayazıt	18-Avukat Hüseyin Avni Bey
Diyadin	19-Emekli Yüzbaşı Nalbantoğlu İsmail Bey 20-Tüccar Mustafa Bey
Karaköse	21-Albayrak gazetesi sahibi Süleyman Necati Bey
Erzincan	22-Meşayihden Hacı Fevzi Efendi
Kuruçay	23-Müftü Şevki Efendi
Pülümür	24- Emekli memur Abbas Efendi
Refahiye	25- Çiftçi Kemal Efendi
Sivas vilayeti	
Merkez	26-İdadi Müdürü Fazlullah Efendi, 27-Nafia Başkanı Ziya Bey
Suşehri	28-Çftçi Hakkı Bey
Zara	29-Emekli Yüzbaşı Recep Efendi
Amasya	30- Eski mutasarrıf İbrahim Süreyya Bey
Mesudiye	31-Eski mebus Mustafa Efendi
Tokat	32-Nafia Başkanı Rüfat Bey
Reşadiye	33- Emekli Alay katibvi Sırrı Efendi
Şebinkarahisar	34-Belediye doktoru Dr. Cemil Bey
Alucra	35-Emekli memur Hüseyin Efendi
Trabzon vilayeti	
Merkez	36-Eski mebus Servet Efendi 37-Eşraftan Abanoszade Hüseyin Bey
Maçka	38- Eski mebus Eyüboğlu İzzet Bey
Of	39- Müderris Yusuf Efendi
Sürmene	40-Gazeteci Ömer Fevzi Efendi 41-Tüccar Ahmet Efendi
Polathane	42-Çiftçi Serdarzade Hasan Efendi
Vakfıkebir	43-İdadi Müdürü Abdullah Efendi
Gümüşhane	44- Çiftçi Zeki Bey
Kelkit	45-Müftü Osman Efendi
Şiran	46-Müftü Hsan Efendi

Rize	47-Saday 1 Millet gazetesi sahibi Hoıca Necati Efendi
	48-Dava vekili Hakkı Efendi
Giresun	49-Gazeteci Dr. Ali Naci Bey
Tirebolu	50-Eski Nahiye Müdürü Yusuf Ziya Efendı
Ordu	51-Avukat Hasan Efendi
Van vilayeti	52-Meclis idare azası Cazım Bey
	53-Tüccar ve çiftçi Tefvîk Bey

Elaziz'den Dr. Nazım Bey ve 4 arkadaşı, **Mardin'den** Dr Necati (Beşkardeş) Sırrı efendizade Ali ve Mütevellî zade Hüseyin Hüsnü Efendi, Elaziz valisi Ali Galip tarafından tutuklandıklarından. **Diyarbakır'dan** seçilen 5 kişi ise **Diyarbakır** valisi tarafından derdest edildiklerinden kongreye katılamamışlardır.

Kongreye katılamayan, 13 kişiyle birlikte Erzurum Kongresi için Doğu Anadolu'daki illerden seçilen üye sayısı toplam 66 ve daha sonraki 2 katılımla sayı 68 oldu.

Kongrenin safahatını Mustafa Kemal'in NUTUK kitabından okuyabilirsiniz.

Kongre 7 Ağustos 1919 tarihinde yayınlanan şu bildiri ile sona erdi.

***Millî sınırlar içinde bulunan vatanın bütün kısımları bir bütündür. Birbirinden ayrılık kabul etmez.**

***Her türlü yabancı işgal ve müdahalelere karşı ve Osmanlı Hükümetinin dağılması halinde millet birlik olarak savunma ve direnişe geçecektir.**

***Vatanın ve bağımsızlığın korunma ve sağlanmasına İstanbul'daki Hükümetin gücü yetmediği takdirde, amacı gerçekleştirmek için, geçici bir hükümet kurulacaktır. Bu hükümet heyeti, Millî Kongre'ce seçilecektir. Kongre tamamlanmamış ise bu seçimi Heyet-i Temsiliye (temsil heyeti) yapacaktır.**

***Kuvay-ı Milliyeyi amil (etken) ve millî iradeyi hâkim (egemen) kılmak esastır.**

***Hristiyan unsurlara azınlıklara siyasi hakimiyetimizi bozucu ayrılıklar verilemez.**

***Manda ve himaye kabul olunamaz.**

***Millî Meclisin derhal toplanmasını ve hükümet işlerinin Meclis denetimine konulmasını sağlamak için, çalışılacaktır.**

****Seçilen Heyet-i Temsiliye şu kişilerden oluştu.**

1-Mustafa Kemal Paşa

2-Hüseyin Rauf Bey

3-İzzet Bey. Sabık Trabzon Mebusu.

4-Servet Bey. Sabık Trabzon Mebusu

5-Raif Efendi Sabık Erzurum Mebusu

6-Şeyh Fevzi Efendi Erzincanda Nakşi Şeyhi

7-Sadullah Bey Sabık Bitlis mebusu

8-Hacı Musa Bey Muutki aşiret reisi

9-Bekir Sami Bey Sabık Beyrut valisi

Erzurumluların kendi aralarında topladıkları maddî yardımdan sonra **Mustafa Kemal, Rauf Bey** ve maiyetindeki heyetle Sivasa doğru yola çıkarlar.

Sabık Bitlis mebusu **Sadullah Bey** ortada yoktur.

Server ve İzzet Beyler kongre biter bitmez mazeret ileri sürerek Trabzona giderler.

Davet edilmelerine rağmen heyete katılmazlar. Trabzon'un muhalefeti devam etmektedir.

Erzurumlu Raif Efendi de mazeret beyan eder. O da katılmaz.

Şeyh Fevzi Efendi ve Hacı Musa Efendi bölgelerine dönmüşlerdir.

Sivas kongresinden sonra **Rauf Bey**, İstanbul'daki Meclisi Mebusan toplantısına katılmak için ayrılınca **Mustafa Kemal** yine yalnız kalmıştır.

Başta Trabzon temsilcileri olmak üzere Heyeti Temsiliyeye seçilen bu insanların davranışlarını ne ile izah edebiliriz? Tek cevabı var.

Bu insanlar padişah istemediği için yani o zamanki geçerli siyaset öyle uygun gördüğü için böyle davrandılar. Bugün Ermeni Meselesinde suskun kalanlar da siyaset öyle istediği için suskun kalıyorlar.

***Erzurum Kongresinin önemini Türkiye Cumhuriyeti'nin en eski bilim kurumu olan İstanbul Üniversitesi Senatosunun aşağıdaki bildirisi şu cümlelerle açıklıyor.

ERZURUM KONGRESİNE DAİR

TÜRK MİLLETİNİ İSTİKLALE ULAŞTIRAN ŞEREF YOLU ÜZERİNDE ANKARA MERKEZDİR. İSTİKLALE GÖTÜREN HER YOL ORADAN GEÇER. BU ŞEREF YOLUNUN NİHAYETİNDE LOZAN VE BAŞINDA ERZURUM VARDIR.

MÜSTAKİL ŞANLI, KUDRETLİ BUGÜNKÜ TÜRKİYEYE ULAŞTIRDIĞI İÇİN TARİHİN BÜYÜK ESER OLARAK KAYDETTİĞİ ERZURUM KONGRESİNİ, ONUN ÖLMEZ BÜYÜK BAŞINI, ONDA ÇALIŞANLARI VE O NUN İÇİNDE YAŞADIĞI ERZURUM ŞEHRİNİ TÜRKİYENİN BÜYÜK İLİM MÜESSESESİ ADINA HURMETLE VE MUHABBETLE SELAMLARIM.

AZİZ ERZURUMLULAR,

BAHSETTİĞİM ŞEREF YOLUNU BİNBİR FERAGAT, BİNBİR FEDÂKARLIK VE BİNBİR KAHRAMANLIKLA AÇANLARIN BİZE DEĞİŞMEZ ÖĞÜTÜ ŞUDUR:

BU ŞEREF İÇİN TİTİZ OLUNUZ. BU ŞEREF İÇİN TETİKTE OLUNUZ.

EY! ERZURUM ANALARI,

ÇOCUKLARINIZI BU DUYGUYLA YETİŞTİRİNİZ.

EY! TÜRK ÇOCUKLARI,

SİZE EMANET OLAN TÜRK MİLLETİNİN ŞEREFİ, YURDU VE İSTİKLAL İÇİN BABALARINIZIN HATIRALARINI DİPDİRİ TUTUNUZ VE DAİMA DÜŞÜNÜNZ Kİ ŞEREF, VATAN VE İSTİKLAL; OĞRUNDA ÖLMİYİ VE ÖLDÜRMİYİ BİLENLERİN HAKKIDIR. 1940 ERZURUM.

CEMAL BİRSEL

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ

PROF. ALİ FUAT BAŞGİL

PROF. SİDDİK SAMİ ONAR

PROF. TEVFİK REMZİ KAZANCIGİL

PROF. MUZAFFER GÜÇHAN

PROF. KAZIM İSMAİL GÜRKAN

PROF. MUHİTTİN EREL

PROF. SADİ IRMAK

PROF. MÜKRİMİN HALİL YİNAÇ

PROF. ZİYAEDDİN FAHRİ FINDIKOĞLU

****** 2005 yılında Erzurum Kongresinin 90. yılını nasıl kutladık?**

Kadıköy Erzurumlular Vakfı olarak 21 Temmuz 2005 tarihinde saat 08.30 da Haydarpaşa garından yola çıktık. Doğu Ekspresine iki vagon ilave edilmiş bu vagonlara bayraklar ve Cumhuriyet Treni pankartı asılmıştı.

Topluluğumuz merhum Hulusi Paşa ve eşi Zeynep Hanım, Cahit Solakoğlu ve eşi Belkıs Hanım, Erzurum Eski Belediye Başkanlarından Zakir Beyin torunu Ayşegül Hanım, İlhami Oğuz, milletvekili Belma Satırın annesi ve kızkardeşi, Zeki Kaplamacı ve eşi, rahmetli Yenal Öncal Ağabeyi, Erdal Başlıcan ve eşi ile isimlerini yazamadığım 60 kişiden oluşmaktaydı.

Kafilenin başkanı emekli öğretmen Neşe Şairoğlu'du. Vakıf Başkanı Muammer Alemdar, bizi Erzurumda bekliyordu.

Kazım Karabekir Paşanın kızı Timsal Hanım, milletvekili Belma Satır, eski milletvekili Rasim Cinisli ve eşi bize Erzurumda katılacaklardı.

Haydarpaşadan bizi Şişli Belediye Başkanı Mustafa Sarıgül uğurladı.

Erzurum Kongresini 90. Yılı törenleri Cumhurbaşkanı Abdullah GÜL himayesinde gerçekleştirilecek ve Cumhurbaşkanı törenlere katılacaktı. Erzurum Devlet tiyatroları bugün nedeniyle Erzurum Kongresi ile ilgili bir tiyatro oyununu sahneye koyacaktı.

Güzel bir yaz günü yolculuk iyi başladı. Ancak bir süre sonra kötü bir haber aldık. Elmadag tünellerinde hasar oluşmuş. Pek önemsemedik. Biz varıncaya kadar hasarı giderirler diye düşündükse de yanılmışız. Tünelde göçük olmuş ve yol trafiğe tamamen kapanmış.

Doğu Ekspresini Kırıkkale istasyonunda hazırlamışlar. Ankaradan Kırıkkaleye, otobüslerle aktarma yapmak zorunda kaldık. Bu aktarma biraz sıkıntılı oldu ama oluşan birkaç saatlik gecikmenin şu faydası oldu. Sivas ile Erzincan arasını gündüz geçecektik,

Üniversite yıllarında her sene 2 defa İstanbul-Erzurum seferi yapardım. Ama Cumhuriyetin en önemli mühendislik başarılarından biri olan, tamamen tünel ve köprüden oluşan Çetinkaya geçidini gece geçtiğimiz için bir türlü göremezdim.

Bu geçit, yaklaşık 100 km uzunluğundaydı. Fırat nehrinin aşıldığı bu bölge, 1937-39 yılları arasında geçildi ve tren 1939 yılında Erzuruma ulaştı. Cumhuriyetin Erzuruma verdiği en büyük hediye şehri demiryoluna bağlamasıydı.

Yolculuk esnasında Erzurum Marşını koro halinde okuyarak öğrendik. Erzurum Garındaki töreni programladık. 22 Ağustos saat 20.30 sularında Erzuruma girdik.

Hava hafif kararmaya başlamıştı. İnanılmaz bir kalabalık, bizi karanfillerle, davul zurna ile ve coşku ile karşıladı. Bizde elimizdeki bayraklarla ve marş söyleyerek tren den indik. ERVAK başkanı Erdal Güzel ve eşi ile vakfın üyeleri bu karşılamayı organize etmişler. Çok büyük coşku içinde konuşmalar yapıldı. Erdal Başlıcan ve kardeşi bu coşkuyu kamera ve fotoğrafla kayıt altına aldılar. İstasyondan otellere vardık ve istirahatata çekildik. Erzurumdan katılan arkadaşlarla birlikte 23 Temmuz günü Cumhurbaşkanının katılımı ile yapılacak ilk tören için Havuzbaşında toplandık. Buradaki törenden sonra. Erzurum Kongresinin gerçekleştirildiği Kongre Binasına gidildi. Bu törenlere bayrak ve posder ile katılan tek vakıf Kadıköy Erzurumlular Vakfıydı.

Burada yapılan tören çıkışı Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ile toplu bir görüşme yaptık. O ve ekibi şehirde yapılacak diğer törenlere giderken biz yaklaşık 40 kişi önce okul bahçesindeki Atatürk büstüne çelenk koyduk ve saygı duruşunda bulunduk. Sonra Kongre Salonuna girerek sıralara oturduk. 90 sene önce o salonda yapılan kongreyi yeniden yaşayacaktık.

Ben genel sekreter Süleyman Necati rolünü üstlenerek oturumu açtım. Hulusi Paşa'yı kürsüye çağırdım. Paşa, hazırladığı notlardan Erzurum Kongresini detaylı olarak anlattı. Vakıf Başkanı Muammer Alemdar, Kadın Kolları başkanı Neşe Şairoğlu ve diğer katılımcılar, oturduğu sırada yazılı kişinin ismini söyleyerek söz aldılar ve düşüncelerini dile getirdiler. Arka sıralarda oturan orta yaşlı bir bayan, "*Ben Kongreye katılan Oltu temsilcisini torunuyum.*" diyerek söz aldı ve duygularını ifade etti.

Toplantının sonunda 1919 yılında Erzurum Kongresinde alınan kararları **Nutuk**'tan okudum. Son olarak bir marş okuyarak oturumu kapatacağımı söyledim. Hangi marş okuyalım diye sordum? Erzurum Marşını mı? Dağ başını duman almış marşını mı? Onuncu yıl marşını mı? Kararı Timsal Hanım versin diyerek onu kürsüye çağırdım. Timsal Hanım bize babasının yazdığı bir marşı hemen öğretti ve okuttu. **Türk ölmez.**

Yaklaşık 1 saat süren bu töreni, Mustafa Kemal'in Erzurum'da doğduğunu gösteren nüfus cüzdanının duvarda asılı belgesi önünde toplu fotoğraf çektiler sona erdirdik.

Böyle bir şeyi yaşayacağım aklımın ucundan geçmezdi. Gönlümüzün temizliği olsa gerek o salonda 90 yıl önce yaşananları yeniden yaşama mutluluğuna erişmiştik.

O akşam tiyatrodaki Erzurum Kongresini yeniden yaşadık. Ertesi günler Erzurumdaki şehitlikleri ziyaret etmekle geçti. Dualarla bize bu vatani hediye eden insanları şükranla ve rahmetle andık,

İşte biz Erzurum Kongresinin 90 yılını biz, böyle bir coşku ile kutladık.

Erzurum'un sosyolojik yapısı: Çok kozmopolit bir sosyal yapıya sahip Erzurum toplumunda göçler nedeniyle Kafkas kökenli pek çok kişinin olduğu bir hakikat.

Lise sınıflarında soyadlarından bu durumu anlayabiliyordum. Bunların büyük çoğunluğu Müslüman ve devletine bağlı. Ancak Müslüman adı altında aramızda yaşayan Ermeni, Gürcü ve Kafkas halkları kökenli pek çok kişinin, Ermeni meselesinde bizimle aynı duyguları paylaşmadıklarını yakın arkadaşlarımızın davranışlarından görmekteyiz.

STK hareketlerinde de aramızda yer alan ve örneğin Gürcü kökenli olduğu bilinen bu gibi insanlar konuya hizmet etmedikleri gibi engel olmayı başardılar.

****** Toplumsal bilinç eksikliği:** Bizim adımıza hep başkaları düşünüp karar veren gelenekselleşmiş bir kültüre sahip olduğumuz için İslami bir kavram olan ecdata bağlılık, atalarımıza ve şehitlerimize saygı duyarlılığı gibi erdemler, ne yazık ki hep siyasilerin yönlendirdiği noktaların ötesine geçemedi.

Yaşadığımız topraklarda 100 yıl önce hayatını kaybeden masum halkımızın hatıralarını anmaya bir türlü sıra gelmedi. Onların anıları, toprak altında kaldı.

Onlar toplumun bu duyarsızlığını hiç ama hiç hakketmediler.

Ama bir gün, Sarıkamış Şehitlerinde olduğu gibi tekrar hayata kavuşacaklardır. Buna eminim.

Aslında onların bize ihtiyacı yok. Bizim onlara, ihtiyacımız var.

Bu topraklarda yaşayabilmemiz için bizim, onların anıları ışığında toplumsal birliğimize ve bilince kavuşmamız gerekiyor. Ancak bunu yaparsak bu topraklarda yaşamaya da hak sahibi oluruz. Çünkü çevremiz düşmanlarla sarılı.

Esasen İslam bunu emretmiyor mu?

İslami hassasiyeti yüksek olduğunu sandığım Erzurum'luların atalarına yapılan bu saygısızlığa suskun kalmış olmasını doğrusu izah edemiyorum.

7.BÖLÜM

Bundan sonra yapılacaklar: Bugüne kadar yapılanlar yukarıda özetlendi

Önce Erzurum STK ları, yeni bir hamle yaparak artık bu işin ciddiyetine yakışır şekilde bir araya gelmeli, Milli Haysiyetimiz ve çıkarlarımız konusunda tavır segileyerek Devletimizin yanında yer almalıdırlar.

Bu konuda başta ERVAK olmak üzere Kadıköy Erzurumlular Vakfı ve Bursa Erzurumlular Federasyonuna önemli sorumluluklar düşüyor.

Erzurum kökenli STK ların artık konunun ciddiyetini idrak ederek ve egolarını bir kenara bırakarak bir araya gelmeyi başarmaları şart.

7.1 Ülke çapında yeniden organizasyon: İkinci adım; Ermeniler tarafından istenilen Erzurum dışındaki diğer iller olan Kars, Ardahan, Van, Bitlis, Sivas, Elâzığ ve Diyarbakır illerindeki STK ların, Erzurum Federasyon'un yapacağı girişimlerle bu topluluğa katılmasının sağlanması olmalıdır.

Bundan sonra yapılacak çalışmalara ve uygulanacak projelere bu iller de dahil olunmalıdır. Bu birliktelik sağlandığında asılsız Ermeni iddialarına karşı toplumumuz daha kolay bilinçlendirilecek ve sesimiz daha gür çıkacaktır.

7.2 Konunun önemi dolayısıyla Milli Eğitim Müfredatına taşınması: Bu konu yukarıda PROJE-II de detaylı anlatılmıştır. Erzurum Federasyon, Vakıf, Dernek ve TA-DER Sivil Düşünce Hareketi'nin Nisan 2013 de yaptığı talebin özeti, şudur.

Senelerce Osmanlı İmparatorluğu'nun tebaası olarak yaşayan Ermenilerin, 1878 yılından sonra çıkardıkları isyanlar. I. Dünya Savaşı sırasında yaptıkları ihanetler ve işledikleri cinayetler toplumumuzca yeteri kadar bilinmemektedir. Bu bilgisizliği fırsat bilen ve batılı ülkelerce desteklenen Ermeni Diasporası ve Ermenistan;

•1915 yılında Osmanlı İmparatorluğu tarafından uygulanan Tehcir hareketini, soykırım olarak nitelendirmekte,

•İki ülke arasındaki sınırı kabul etmeyerek Türkiye Cumhuriyeti'nden toprak talep etmekte,

•Tazminat istemlerinde bulunmakta ve açıkça Türkiye Cumhuriyeti'ne meydan okumaktadır.

Bunların dışında Yunanistan'ın yaptığı gibi eğitim kurumlarında Türk Düşmanlığına yönelik çalışmalar sergilemekte ve Türkiye Cumhuriyeti'ne ve Türk Dünyasına düşman bir nesil yetiştirmektedir.

Ermenistan Cumhuriyetinde Türk düşmanlığına yönelik eğitim çalışmaları belgelerle tespit olunmuştur. Ermenilerin bu çabaları Türkiye Cumhuriyeti ile barışma ve dost olma niyetlerinin olmadığına da bir kanıtı olmaktadır.

Ermenilerin bu saldırgan tutumlarına bugüne kadar olduğu gibi artık seyirci kalamayız. Ermenilerin söz konusu düşmanca hareketlerini önleyebilmek için kendi gençliğimize geçmişte yaşanan olayları bütün gerçekleriyle anlatmak, onları bu konuda bilgilendirmek, bilinçlendirmek ve düşman değil bilinçli bir nesil yetiştirmek zorundayız.

7.3 Hazırlanan projelerinin hayata geçirilmesi. Yukarıda sunulan projelerin başta Erzurum olmak üzere hayata geçirilmesi için daha çok çaba sarfetmeliyiz. Bu projeler daha da genişletilebilir ve diğer illere de yaygınlaştırılabilir.

Bu konuda özellikle Erzurum yöneticilerince yeterli desteği alamadığımızı ifade etmeliyim. Eski, yeni siyasiler de bu konuda destek vermediler...

Yanık dere Şehitlik projesi bugüne kadar gerçekleştirilmeliydi.

Anıt şehir Erzurum projesi için adımlar atılmalıydı.

TBMM ye yaptığımız ÇAĞRI'lara bir milletvekilinden başka cevap gelmedi.

Onun verdiği cevap da olumlu değildi. Çağrımızı, tekrarladık. Gereğinin yapılmasını takip etmeliyiz.

Kars Şehitler Anıtı Projesini, Asılsız Ermeni iddialarıyla Mücadele Derneğinin Kars Temsilcisine sunduk. Sahip olacaklarını söylediler. Bekliyoruz. Başarılı olacaklarına inanıyorum.

Her 24 Nisan günü 1915 yılında yaşanan olayların gerçek hikayesi basında tam sayfa olarak yayınlanmalı ve özellikle gençlerimiz gerçek bilgilerle aydınlatılmalıdır.

8. BÖLÜM: Son sözler.

***Konunun öneminin hatırlatılması:** 24 Nisan 2021 tarihinde ABD Başkanı Biden'in konuşması ile T.C.- Ermenistan ilişkileri yeni bir boyut kazanmıştır. Başta Erzurum olmak üzere Ülkedeki tüm Sivil Toplum Kuruluşlarını göreve davet ediyorum.

Bu konudaki suskunluklarını bir kenara bıraksınlar ve Türkiye Cumhuriyeti için bir haysiyet ve beka meselesi olan bu konuda halkı bilinçlendirerek güçlü bir şekilde Devletin yanında yer alsınlar. Atalarımıza sürülmek istenen şerefsizliğe karşı güçlü bir tavır sergilesinler.

Dünya kamuoyu yapılacak bu haklı karşı çıkışın karşısında eminin susacak ve dize gelecektir. **Çünkü; inandığımız İslam'ın temel kitabı Kuran, haklı olanların mutlaka üstün geleceğini müjdeliyor.**

****Kuran’da ortaya konulan sürekli hatırlatma üslubunu örnek alarak gerçekleri hatırlamak için Ayyıldızlı bayrak altında ÇAĞRI yazımı özetleyerek yeniden bilgileri-nize sunuyorum.**

***Bu yazı; Türkiye Haber Ajansı - www.turkiyehaberajansi.com İnternet Gazetesinde 07.12.2012 tarihinde Köşe Yazıları bölümünde yayınlanmış ve 28.06.2021 tarihine kadar 2 112 758 kişi tarafından okunmuştur. Halen okunmaktadır.**

AYYILDIZLI BAYRAK ALTINDA ÇAĞRI

Dünyaya hakim olduğumuz 1453 yılından sonra kendilerine her türlü insani hak ve özgürlükleri tanıdığımız ve bağrımızda **“Millet-i Sadıka”** olarak yaşattığımız Ermeni Milletinin dışımızda yaşayan uzantıları bugün; Atalarımız Osmanlılara dil uzatmakta, onlara en ağır insanlık suçunu isnat ve iftira etmekte.

Yurt dışındaki temsilcilerimize yapmış oldukları saldırılar, işledikleri cinayetlerle yeniden başlattıkları ve çeşitli propaganda yollarıyla yürüttükleri Dünya kamuoyunu aldatma çalışmalarını pervasızca sergilemektedirler.

Bu uzantıların çeşitli sebeplerle etkisinde kalan ve aşağıda isimleri bulunan bazı ülkeler ve bunların yerel meclisleri ise;

1915 yılında Osmanlı imparatorluğunun zorunlu savaş tedbiri olarak aldığı tehcir uygulamasını, tam bir Haçlı zihniyetiyle soykırım olarak nitelendirmekte ve o tarihlerde vatanlarına ihanet eden bu topluma arka çıkmakta, onların haksız isteklerine destek vermektedirler.

-1915 yılında uygulanan tehcir nedir?

-Osmanlı imparatorluğu tehcir kararını niçin aldı ve nasıl uyguladı?

-Tehcir; Ermeni halkını “Yok etme hareketi mi?” yoksa onları “Koruma ve yaşatma hareketi mi?”

-Bu uygulamayla Atalarımız, Ermeni toplumuna gerçekten haksızlık mı yaptılar?

Sorularının cevaplarını toplum olarak yeterince bilmemekte ve verememekteyiz.

Bu yüzden “Su uyur, düşman uyumaz” misali dışımızdaki bitmez, tükenmez propagandalarla; emeli tamamen siyasi olan, Atalarımızı ve Aziz Milletimizi insanlık dışı bir suç işlemekle suçlayarak karalamaya çalışan, Atalarımıza bu saygısızlığı çekinmeden dile getiren bu hezeyanlar karşısında suskun kalmakta, gerçekleri yeterince dile getirememekte ve haklılığımızı toplum olarak bir türlü haykıramamaktayız.

***Tarihi bir gerçektir ki;** Müslüman Türk milletinin geçmişinde soykırım, katliam, asimilasyon gibi sadece Haçlı zihniyetine mahsus bir uygulama yoktur.

Aman dileylene kılıç kaldırmayan, zulme uğrayan milletlere kucak açan Atalarımızın, son 500 yıllık Avrupa hakimiyetinde de hiçbir din ayrımı ve yok etme uygulaması olmamıştır.

***Tarihi bir gerçektir ki;** 1774 yılından sonra Osmanlı İmparatorluğu içindeki Hristiyan tebeanın haklarını korumak maksadıyla Çarlık Rusya tarafından başlatılan iç işlerimize müdahale eylemleri, 1789 Fransız Devriminden sonra bu tebeada milliyetçilik fikirlerine dönüşmüş ve özellikle Fransa’nın da katılımıyla yürütülen ayrılıkçı çalışmalar ve yapılan savaşlar sonucu Sırp, Romenler, Rumlar ve Bulgarlar Osmanlı yönetiminden ayrılmışlardır.

1878 yılından sonra ise Rusya ve Fransa’nın ayrılıkçı çalışmaları Ermeniler üzerine yoğunlaşmış, Osmanlı tebeası olan Ermeniler kurdukları Hınçak, Taşnak ve diğer tedhiş çeteleriyle Ermeni kilisesinin desteğini de alarak Erzurum (1890), Sasun (1894 - 2004), İstanbul (1890-1896-1905), Zeytun (1895), Adana (1909) ve Anadolu’nun pek çok bölgesinde isyan ve suikast 190 girişimlerinde bulunmuşlar, bağımsız devlet kurmak için toprak talebinde bulunmuşlar ve bu hareketlerinde Avrupalılar tarafından hep korunmuşlardır.

Balkan savaşlarında Osmanlı Devleti'ne karşı Bulgarların safında çarpışan Ermeni çeteleri, devlete büyük zararlar vermişler ve vatan toprakları üzerinde 6 ili kapsayan bölgede özerk yönetim kurmak istemişler, ancak bu istemleri gerçekleşmeden I. Dünya Savaşına girilmiştir.

***Tarihi bir gerçektir ki;** 1914 yılının Kasım-Aralık, 1915 yılının Ocak-Nisan aylarında doğu cephesinde Çarlık Rusya'ya karşı yapılan savaşlarda; gerek Rus orduları içinde teşkil edilmiş, 3. Ermeni Kolordusu, gerek yurt içinde o zaman ki Osmanlı Ermeni Milletvekilleri (Armen GARO gibi) ve Ermeni kilise örgütleri, Taşnak, Hınçak çeteleri tarafından Osmanlı ordusunu arkadan vurmuşlardır.

Ermeni ihanet şebekeleri, Osmanlı ordusunun lojistik imkanlarını yok etmiş, korumasız Osmanlı Müslüman halkını katletmiştir. Sarıkamış Muharebelerinde Ruslara içerden yardım etmiş, istihbarat sağlayarak savaşın seyrini değiştirmişlerdir. İşgalleri altında bulunan Müslüman köylerinde görülmemiş mezalim yapmışlardır.

Ermeni çeteleri, Van'ın Ruslar tarafından işgaline yardımcı olmuşlar, işgal sonrasında Van'da 55 000 kişiyi ve Bitlis, Muş ve Elazığ'a doğru kaçmaya çalışan Müslüman halkı, katletmişlerdir.

Ermenilerin, Ruslar safında Osmanlı kuvvetlerine karşı savaştığı gerçeği, bir Osmanlı Ermeni mebusu olan Bogos NUBAR'ın Sevr görüşmelerinde **"Biz Osmanlılara karşı Ruslarla beraber savaştık"** şeklindeki ifadesiyle sabittir.

İşte bu olaylar üzerine Osmanlı İmparatorluğu 24 Nisan 1915 tarihinde, iç güvenliği sağlamak amacıyla, devlet aleyhine faaliyette bulunan veya buna destek veren bir kısım Ermenilerin tutuklanması, Mayıs 1915'te ise; bir kısım Ermeni halkın İmparatorluğun daha güvenli ve sakin bölgelerine nakledilmesi -tehcir- kararını aldı ve bu uygulamanın esaslarını belirledi. 1915 yılı yaz aylarında tehcir uygulamasını başlattı.

***Tarihi bir gerçektir ki;** tehcire tabi tutulan halk, o zamanki ulaşım imkanlarının ve savaş şartlarının el verdiği ölçüde devletin yardımlarıyla (Bu konuda devlet tarafından harcanan para 230 milyon kuruş olup bunun bugünkü karşılığı 850 milyon \$ dır) Suriye'deki Zor Sancağına nakledildiler ve orada iskân ettirildiler. **Bogos Nubar Paşa'nın, Sevr görüşmelerinde sunduğu rapora göre tehcir edilenlerin sayısı 410.000 kişidir.**

Tarihi bir gerçektir ki;** tehcire tabi tutulan halkın, %90'ı, ikamet ettikleri yerlere ulaşmışlar ve bunların yerleşimleri, iase ihtiyaçları, Osmanlı 4.Ordu komutanlığı tarafından sağlanmıştır. Bu durum Amerika'nın Mersin Konsolosu Edward NATAN tarafından 30 Ağustos 1915 tarihinde Büyükelçi Morgenthau'ya gönderilen raporda belirtilmiştir. ***Suriye'deki Zor sancağına yerleşen Ermenilerin hallerinden memnun oldukları ve sayılarının yarım milyon kişi olduğu, Ermeni protestan vekili Zenop BEZCİYAN tarafından ifade edilmiş ve bu gerçek o tarihlerde Amerikan sefiri olan Morgenthau'nun günlüğünde de yer almıştır.

***Tarihi bir gerçektir ki;** 1916 yılında Çarlık Rus orduları tarafından Refahiye'ye kadar işgal edilen Doğu Anadolu'ya Ermeni askerleri de Ruslarla beraber gelmişler ve 1917 Ekim Sovyet devrimiyle geri çekilen Rusların yerini alan Ermeni askerleri; 1918 yılındaki Osmanlı karşı saldırısına kadar bu bölgede yaşayan Müslüman halka yapmadıkları zulüm, işkence ve katliam bırakmamışlardır.

1918 yılının Nisan sonlarında düşmandan kurtulan Doğu Anadolu toprakları, çekilirken Ermeniler tarafından hunharca katledilen Müslüman vatan evlatlarına toplu mezar olmuştur. Bu katliamlarda kaç kişinin hayatını kaybettiği belli değildir.

Atatürk Üniversitesinin araştırmalarında, bu olaylardan dolayı en az 519 bin Müslüman Türk'ün hayatını kaybettiği bilimsel verilerle tespit edilmiştir. Rus işgalinden önce nüfusu 50 bin olan Erzurum'un, kurtuluştaki nüfusunun 8 bin'e düşmüş olması da bu şehirde yaşanan katliamın boyutunu anlatmaktadır.

***Tarihi bir gerçektir ki;** Tehcire tabi tutulan bir kısım Ermeni halkı, I. Dünya Savaşı sona erince 1918 yılı sonrasında geri dönmüş ve eski mülklerine yerleşmişlerdir.

***Diğer tarihi bir gerçek;** 1921 yılında, Güney Cephesinde yapılan Kurtuluş Savaşında Fransız üniforması altında Ermeni askerleri milli mücadeleye karşı savaşmışlardır.

Yukarıda ifade edilen gerçek olaylar ışığında;

***Tarihi bir gerçektir;** Tehcir, Osmanlı Devleti'nin Ermeni vatandaşları için uyguladığı bir kurtuluş operasyonudur.

***Tarihi bir gerçektir;** Osmanlı Devleti'nin ve halkının, Ermeni halkını yok etmek gibi bir düşüncesi hiçbir zaman olmamıştır. Esasen buna İslam ahlakı ve anlayışı müsaade etmez. **Bunun en somut delili, tehcirin kış mevsiminde değil yaz mevsiminde uygulanmış olmasıdır.**

***Tarihi bir gerçektir;** Türkiye Cumhuriyeti, hiçbir Ermeni'yi yurtdışına sürmemiştir. TC'den ayrılıp çeşitli ülkelere giden Ermeniler, geçmişte bu topraklarda masum insanların kanının dökülmesinde kendilerini suçlu gören veya bu vatani benimsemeyen kişilerdir. Bunların dışındaki Ermeniler ise, bu topraklarda yaşamayı tercih etmişlerdir.

Bugün Ermeni kökenli vatandaşlarımız aramızda yaşamaktadırlar ve bu vatana, bu millete dostça bağlı oldukları sürece de bu topraklarda yaşayacaklardır.

***Tarihi bir gerçektir;** Ermeniler, başta Ruslar, Fransızlar olmak üzere bütün batı dünyasının Osmanlı üzerindeki emellerinin oyuncağı olmuşlardır.

Bu açık gerçek; İlk Ermenistan Başbakanı Ovanes KAÇAZNUNİ'nin 1923 yılındaki parti kongresinde yaptığı konuşmada itiraf edilmiştir.

Bugün, dışarıda yaşayan Ermeniler, yaklaşık yüz yıl önce yaşananlardan hiç ders almamışçasına bir kısım ülkelerin desteğini aldıklarını zannederek, Türkiye Cumhuriyeti'nin dostluk elini itelemekte ve Türkiye'den birtakım taleplerde bulunmaktadır.

Onlara söyleyeceğimiz şudur!

Biz Türkler, size haksızlık etmedik. Tam tersi sizler bizim canımızı çok yaktınız. Sineye çektik. Unutmaya çalıştık. Sizin için en iyi yol bizim dostluğumuzu yeniden kazanmaya çalışmanızdır. Onları destekleyenlere söyleyeceğimiz şudur!

Tarihte Müslüman Türklerin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin insanlığa verdiği hizmetleri iyice öğreniniz. Türkiye Cumhuriyeti'ni iyi tanıyınız, Türkiye Cumhuriyeti'nin dostluğunun kıymetini fark ediniz ve tarihi gerçekleri bilmeden, onları saptırarak yanlış adımlar atmayınız.

Biz buradayız. Bu vatan ve bu millet bizim.

Bu vatan **“Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin İstiklâl!”** ifadesiyle inşallah sonsuza kadar bizim kalacak. Bizimle dostça yaşamak isteyenlerle birlikte.

Aziz Türk Milleti!

Ülke için en büyük zaaf, tarihi gerçekleri bilmemek, geçmişimize sahip çıkmamak ve bu değerlere saldıranlar karşısında dik durmamak, hakkı müdafaa etmemektir.

Toplum olarak, yakın tarihimizde yaşanan olayların bütün açıklığıyla öğrenilmesi halinde, övünülecek bir geçmişe ve göğüs kabartan ecdatlara sahip olduğumuz görülecektir. Geçmişimiz, insanlık açısından saf ve temizdir ve buna kimsenin en ufak bir leke sürmeye hakkı yoktur.

Ey Türk Genci!

Geçmişini iyi tanı. Tarihine ve atana sahip çık. Bu vatani koru. Günün iletişim imkanlarını kullanarak bütün insanlığa gerçekleri anlat. Bu millete sürülmek istenen lekenin sürülmesine mutlaka mâni ol.

Ayyıldızlı bayrağın anlamını İstiklal Marşından öğren ve Böylece sonsuza kadar ayyıldızlı bayrak altında yaşamayı Hak et.

Selâmi OĞUZ

TBMM deki Milletvekillerini, göreve davet ediyorum.

YENİDEN ÇAĞRI

Türkiye Cumhuriyeti'nin saygı değer milletvekillerine;

Ermenilerin ve onları destekleyenlerin 1915 yılında yapılan tehcir uygulamalarının soykırım olarak tanımlanması isteğini, bu yıl ABD Başkanı yaptığı konuşma ile yerine getirdi. Böylece tamamen siyasi olan bu söyleme; Rusya, Fransa ve Almanya'dan sonra ABD de katıldı. İngiltere katılmadı.

Çünkü İngiltere, ciddi bir devlet olarak hareket ederek bu konuyu 1918-1921 yılları arasında Malta Adasında yaptığı duruşmalarda hukuken incelemiş ve bu olaylarda iddia olduğu gibi bir suçun oluşmadığına 25 Ekim 1921 tarihinde karar vermişti.

Fransızlar ve Ruslar Ermenileri silahlandırıp isyana teşvik etmişler Fransızlar 60 bin, Ruslar 150 bin Ermeni'yi askere alıp Osmanlı ile savaşa sürmüşlerdi. Bu davranışları nedeniyle bunlardan başka bir davranış beklenemezdi.

Ama Almanları anlamak mümkün değildi. Almanya'nın bu davranışı kabul olunamazdı. Zira;1915 yılında Osmanlı Devleti, cephe gerisindeki halka yapılan katliamları önlemek maksadıyla almak istediği tehcir kararını; Osmanlı Ordusunda görev yapan Alman kurmay subaylarının baskıları ve ısrarı sonucu almıştı.

Ve Almanya, yıllar sonra bu gerçeği görmezlikten gelmeyi tercih etti. Gel de bu devlete güven.

Erzurum Federasyonu, Vakıf, Dernek, TADER ve Sivil Düşünce Hareketi olarak Mart 2015 de TBMM üyesi olan çeşitli partilerdeki 143 milletvekiline bir çağrıda bulunmuş ve **“24 Nisan Gününün Atalarımıza Saygı ve Şehitlerimizi Anma günü olarak 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramına dahil edilmesini”** talep etmiştik.

Bu çağrıyı şu bilgileri ilave ederek yeniliyorum.

Aşağıdaki bilgileri okursanız, Ermeni meselesinin tarihsel seyrini takip edebilir, bilgilerinizi yenileyebilir, onları gözden geçirebilir ve irdeleyebilirsiniz.

ABD'nin bu konuda sergilediği tutuma karşı onlara şöyle seslenmeliyiz;

*Siz I. Dünya Savaşına çok sonraları taraf oldunuz. Lozan Konferansına ancak gözlemci seviyesinde katılabildiniz.

Siz, Lozan Antlaşmasını da bugüne kadar imzalamadınız. Sizler Türk toplumunun Ataları hakkında Büyükelçiniz Morgenthau'nun yalanları ve yanlışlarına; Near East Relief ve benzeri yardım örgütlerinde çalışan kişilerin hissi mektuplarına, çeşitli gurupların tek tarafı değerlendirmelerine bakarak ve Hristiyan gözlüğü takarak karar veremezsiniz.

Karar verecekseniz;

1- 1919 sonbaharında Ermeni iddialarını incelemek, tavsiyelerde bulunmak üzere Amerika Başkanı Wilson'ın görevlendirdiği General James G. HARBORD liderliğindeki Amerikan soruşturma heyetinin Mustafa Kemal Paşa ile yaptığı görüşme ve yörede yaptığı incelemeler sonucunda ;

“Türkler ile Ermenilerin barış içinde yüzyıllarca yan yana yaşadıkları, tehcir sırasında Türklerin de Ermeniler kadar acı çektikleri, Türk köylerinin yakıldığı, savaşa giden Türk köylülerinden en çok %20'sinin geri dönebildiği, I.Dünya savaşının başlangıcında Ermeniler 'in Türkiye Ermenistan'ı denilen bölgelerde hiçbir zaman çoğunlukta olmadıkları, tehcir edilen Ermenilerin geri dönmeleri halinde tek bir yerleşim merkezinde dahi çoğunluğu oluşturamayacakları, geri dönen Ermenilerin tehlike içinde bulunmadıkları ve olaylara ilişkin acıklı ve korkunç iddiaların doğru olmadığının tespit edildiği belirlenmiştir” ifadesiyle gerçekleri yansıtan raporuna göre;

2- 29 Mart 1919 tarihinden sonra Malta adasında İngiliz Baş Savcılığı tarafından başlatılan mahkemelerde; işgal altındaki Osmanlı ve Patrikhane arşivlerinde yaptıkları araştırmalar sonucunda tehcir olayını soykırım olarak yorumlayabilecek hiçbir delilin bulunmadığı ve 13 Temmuz 1921 günü Amerika'nın Londra Büyükelçisinin **“Üzülerek arz edeyim ki Amerikan arşivlerinde Türkleri yargılamak için bir delil bulamadık”** ifadesine göre;

3- 3 Nisan 1920'de Amerika'nın Türkiye ve Ermenistan üzerinde manda kurulmasını 13 e karşı 52 oyla reddeden Amerikan Kongresi kararına göre;

4- 1923'te Time dergisine kapak yaptığınız, 1930 yılında General Mac ARTHUR'un ziyaret ettiği ve dünyanın geleceği konusunda fikrine başvurduğu Mustafa Kemal Paşa'nın 24 Ocak 1921'de **Amerikalı gazeteci Clarence K. Satreit'e** söylediği;

“Düşmanca ithamda bulunanların sürdürdükleri büyük mübalağalar dışında Ermenilerin tehciri meselesi aslında şuna inhisar etmektedir. Rus ordusu 1915 de bize karşı büyük taarruzunu başlattığı bir sırada o zaman Çarlığın hizmetinde bulunan Taşnak Ermeni Komitesi, askeri birliklerimizin gerisinde bulunan Ermeni ahalisini isyan ettirmiştir. Düşmanın sayı ve malzeme üstünlüğü karşısında çekilmeye mecbur kaldığımız için kendimizi daima iki ateş arasında kalmış gibi görüyorduk. İkmal ve yaralı konvoylarımız acımasız şekilde katlediliyor, gerimizdeki köprüler ve yollar tahrip ediliyor ve Türk köylerinde terör hüküm sürdürülüyordu.

Bu cinayetleri işleyen ve saflarına eli silah tutabilen bütün Ermenileri katan çeteler, silah, cephane ve iase ikmallerini, bazı büyük devletlerin daha sulh zamanından beri kendilerine kapitülasyonların bahsettiği dokunulmazlıklarından faydalanma ve bu maksada uygun olarak büyük stoklar husule getirmeye muvaffak oldukları Ermeni köylerinden yapıyorlardı. Bize karşı yapılmış olan iftiraların aksine, tehcir edilmiş olanlar hayattadır ve bunlardan ekserisi şayet İtilaf devletleri bizi tekrar harp etmeye zorlamasaydı evlerine dönmüş olurlardı.”

“Brest-Litovsk Anlaşmasının akdini müteakip Rusların şark vilayetlerimizi tahliye başladıkları sırada Ermeni çetelerinin yapmış oldukları katliam ve tahribat, kâfi derecede herkesin malumudur. Sivas'ta benimle görüşmüş olan, bilahare bu bölgeyi de ziyaret eden ve buralarda Ermeni çetelerinin davranışları hususunda mufassal müşahedelerde bulunarak daha sonra kendisine bu konuda anlatmış olduğum şeylerin doğru olduğunu da bana yazmış olan Amerikan Generali Harbord, Amerikan umumi efkârının kendisinden faydalı bilgi edinebileceği bir şahidimizdir” sözlerine göre;

5- 19 Mayıs 1985 tarihinde New York Times gazetesinde ABD Temsilciler Meclisi Üyelerinin Dikkatine başlığı ile yayınlanan 69 Amerikalı bilim adamının tebliğini okuyarak,

6- 13 Aralık 2005 tarihinde Liberation gazetesinde Tarih için Özgürlük başlığı ile yayınlanan 700 Fransız bilim adamının imzaladığı deklarasyonu okuyarak karar vermeli ve sizde diğer devletlerin yaptığı gibi küçük hesaplar peşinde koşarak yanlış yapmamalıydınız.

Biliniz ki sizden önce bu kararı veren parlamentolar gerçekten yanlış yaptılar. Küçük, politik hesaplar peşinde koştular. Türkiye'nin dostluğunu küçümsediler. Gelecekte bu davranışlarının ne kadar hatalı olduğunu kesin olarak anlayacak ve hata yaptıklarını itiraf edeceklerdir. Eğer Ermenilere yardım etmek istiyorsanız onları gerçeklere davet ediniz ve onlara asırlardır kendilerine sunulan Türk Dostluğunun değerini hatırlatınız. Onları hayallere sürüklemeyiniz.

Bizde bir ata sözü vardır. “Vezir oldun ama adam olamadın.” ABD Başkanının bu yanlış beyanı ile 245 yıllık hayatının sonunda ABD; dünyanın süper gücü oldu ama daha devlet olamadığını, kızıl derilileri yok eden kovboy kültüründen ileriye gidemediğini kanıtlamış olmadı mı?

Unutturulmak istenen ve bugüne kadar hiç lafı edilmeyen tarihi gerçek şudur: Ermeni çeteleri 1910-1922 yılları arasında Anadolu’da ve Kafkasya’da 523 955 masum sivili katlettiler. Başta **Talat Paşa, Cemal Paşa, Sait Halim Paşa** olmak üzere pek çok devlet büyüğümüzü ve askerimizi şehit ettiler. Kurdukları terör örgütleri ile 35 Dış işleri mensubumuz ile 6 askerimizi de kalleşçe şehit ettiler.

Türk Milletinin aziz evladı;

Bu gerçekleri, unutma! Atana, mâzine ve kültürüne sahip çık. Güçlü ol. Birlik ol. Sen güçlü olursan Türkiye Cumhuriyeti’ne hiç kimse bir şey yapamaz.

T.C. Devlet Arşivler Genel Müdürlüğü tarafından, 18 Nisan 2005 tarihinde yayınlanan arşiv belgelerine dayalı Anadolu’da ve Kafkasya’da:

1910-1922 YILLARI ARASINDA ERMENİLER TARAFINDAN KATLEDİLEN 523 955 MÜSLÜMAN TÜRK’ÜN ERMENİLER TARAFINDAN KATLEDİLEN DEVLET BÜYÜKLERİMİZ’İN VE ASALA TERÖR ÖRGÜTÜNCE ŞEHİT EDİLEN DIŞIŞLERİ MENSUPLARIMIZIN HUZURLARINDA SAYGIYLA EĞİLİYOR, ONLARA CENAB’I HAK’DAN SONSUZ RAHMET DİLİYOR VE ONLARIN AZİZ HATIRALARINA SAHİP ÇIKIYORUM.

Ve çağrımı yeniliyorum.

Çanakkale kara savaşlarının başladığı ve ilk şehidin toprağa düştüğü 24 Nisan Günü’nün “**Atalarımıza Saygı ve Şehitlerimizi Anma günü**” olarak kabul olunmasını, bunun için gereğinin yapılmasını TBMM den, talep ediyorum.

Bu talebimi uygun bulanları TBMM ye gönderecekleri mesajlarla bu hizmete katılmaya davet ediyorum.

Saygılarımla.

06 Mayıs 2021

Selami OĞUZ

Son sözler: Bugün en önemli sorunumuz; uyguladığımız demokrasi yöntemi ile Cumhuriyetin temel ilkelerini koruyamamış olmamızdır. Sorun dışarıda değil içimizdedir.

Cumhuriyetin temel niteliğinin özgürlük olduğu yukarıda ifade edildi. Siyasi ve kültürel özgürlüğümüzü ancak ekonomik yönden özgür ve güçlü olursak koruyabileceğimiz anlatıldı. Türkiye Cumhuriyeti'nin bir Hazreti Nuh'un Gemisi değerinde olduğu ve bu geminin selametinin demokratik yöntemlerle risk altına sokulmaması gerektiği vurgulandı.

Sorunlarımız, aşılamaz ve yenilemez değil. Ümitsizliğe gerek yok. Sorunlarımızın üstesinden gelebiliriz.

Çünkü İki önderimiz var. İkisinin de adı seçkin anlamına gelen Mustafa.

Hazreti Muhammed Mustafa (sav) bize, adil olmamızı, ahlaklı davranmamızı ve birlik veberaberlikten ayrılmamamızı ve Kuran a göre hareket etmemizi bildiriyor.

Mustafa Kemal ise; İslamı yaşayabilmek için özgür olmamız gerektiğini ve çağın gereklerine göre hareket etmemizi, bilimin ışığından ayrılmamamızı öğütüyor.

Yapılacak iş, yanlışlarda da ısrarlı olmamak, iki liderin öğütleri doğrultusunda hareket etmek ve ayrılıkları sulh yolu ile çözmek

Hem cumhuriyetiz. Hem de demokrasi ile yönetiliyoruz. O zaman demokrasimizi hem İslam Dininin hem de Cumhuriyetin ilkelerini uygulayarak topluma daha iyi hizmet verecek bir hâle getirelim.

Kuran ı Kerimdeki **“Emaneti ehline veriniz.”** hükmü doğrultusunda hareket ederek ehil, güvenilir ve toplum yararına çalışacak kişileri iş başına getirelim.

Yine Kuran ı Kerimdeki **“Hiç bilenle bilmeyen bir olur mu?”** uyarısı doğrultusunda hareket ederek yöneticileri sadece bilen kişilerin oyları ile seçelim. Bilmeyenlerin oyları ile yanlış seçim yapmayalım.

Eğer gerçek Müslüman isek. İşte İslami hükümler.

Onlara uymak görevimiz değil mi?

Sözlerime son verirken bugüne kadar yaptıkları inanılmaz hizmetlerinden dolayı

Maltepe Erzurumlular Vakfı Başkanı sayın Süha DENGİZEK'e,

Bu vakfın, Kadın Kolları Başkanı sayın Neş'e ŞAİROĞLU'na,

Ankara ERDEF Başkanı sayın Feridun ÖNAL'a,

TADER Başkanı sayın Salih BAYRAKTAR'a,

Sayın Prof Dr. Erol KÜRKÇOĞLU'na

Bitmeyen gayretleri ile sayın Mehmet DAĞISTANLI'ya ve

ERVAK eski başkanı Necati BÖLÜKBAŞI'ya şükranlarımı

Hizmet veren diğer arkadaşlara selâm sevgi ve iyi dileklerimi sunarım.

Mevla görelim neyler. Neylerse güzel eyler.

Saygılarımla.

20 Temmuz 2021

Selami OĞUZ

9. Yararlanılan kaynaklar

- *Faik Reşit UNAT- GenişletilmişTarih Atlası. 1960
- *Esat URAS- Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi.1953
- *M. KALMAN -Batı Ermenistan(Kürt ilişkileri) ve Jenosid. 1993
- *Şeref HAN- Şerefname-1930
- *Şevket Süreyya AYDEMİR- Tek Adam Cilt III-1969
- *Prof.Dr.Osman TURAN- Selçuklular zamanında Türkiye-1971
- *John Julius NORWICH- Bizans - 3 cilt- 2013
- *Emin OKTAY- Lise II ve III Tarih- 1983
- *Prof.Dr Mustafa AKDAĞ-Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi Cilt I-1974
- *Reşat ÖNGÖREN- Bilgi ve Hikmet Dergisi 11. sayı -1995
- *Gene R GARTHWAITE- İran tarihi- Pers İmparatorluğundan günümüze.-2005
- *Doğan AVCIOĞLU- Türkiye'nin Düzeni- 1968
- *Hans Lukas HIESER - Iskanlanmış Barış- 2005
- *Ali KUZU- Gizlenen tarih. Dersim Gerçeği-2015
- *Dr.Ramazan BALCI - Yolun sonu- SARIKAMIŞ-2006
- *Mustafa MÜFTÜOĞLU- Yalan söyleyen tarih utansın-1975
- *François GEORGEON- Sultan Abdülhamit-2006
- *Stanford J. SHAW- Ezel Kural SHAW- Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türki-ye-1976
- *Şevket Süreyya AYDEMİR- Makedonya'dan Orta Asya'ya Enver Paşa-1979
- *Sultan ABDÜLHAMİT- Siyasi Hatıratım-1974
- *Sinan KUNERALP- Son dönem Osmanlı Erkan ve Ricali- 1999
- *Bilal N. ŞİMŞİR- (1774-2005) Ermeni Meselesi -2005
- *Prof.Dr. İlber ORTAYLI- Osmanlı İmparatorluğunda Alman Nüfuzu-1998
- *Zebercet COŞKUN- Haçın -1975
- *Sami ÖNAL- Harbiyeden Dersime (1890- 1914) - 2000
- *Arsen AVAGYAN – Gaidz F. MİNASSİAN – Ermeniler ve İttihat-Terakki- 2005
- *Nurer UĞURLU-Talat Paşa ve Ermeni Vahşeti- 2005
- *Alpay KABACALI- Talat Paşa'nın anıları-2000
- *Yard. Doç. Dr. Yavuz ÖZDEMİR- Bir savaşın bilinmeyen öyküsü-2003
- *Cavit MARANCI- Sarıkamış harekâtı ve 91. Alay- 2015
- *İsmail BİLGİN- Sarıkamış. Beyaz hüznü-2013
- *Liman von SANDERS- Türkiyede 5 yıl- 2010
- *Prof. Dr. Yusuf HALAÇOĞLU- Ermeni Tehciri-2010
- *Prof. Dr. Türkkaya ATAÖV'- Osmanlı Ermenilerine ne oldu?-2007
- *Doç Dr.Murat KÜÇÜKUĞURLU- Erzurum Belediyesi Tarihi-2008
- *Kamuran GÜRÜN-Ermeni Dosyası-2005
- *Ovannes KAÇAZNUNİ- Taşnak Partisinin Yapacağı Bir şey Yok
- *Doç. Dr. Seyit SERTÇELİK- Ermeni sorununun ortaya çıkış süreci – 2009
- *Doç. Dr. Betül Arslan- Erzurum'da Ermeni Olayları (1918 – 1920) -2004
- *Antranik ÇELEBYAN- Antranik Paşa – 2003
- *Kazım KARABEKİR- İstiklal Harbimiz- 1969
- *Prof. Dr. Ahmet ARSLAN- İslam, Demokrasi ve Türkiye -2015
- *Feridun Cemal ERKİN- Türk- Sovyet ilişkileri ve Boğazlar meselesi- 1968
- *R. H. Kevorkian- P. B. Paboudjian- 1915 öncesinde Osmanlı İmparatorluğunda Ermeniler-2015
- *Mehmet AYDOĞAN- İç isyanlar ve Şeyh Said isyanı-2011
- *Dr. Taner AKÇAM-Türk Ulusal kimliği ve Ermeni Sorunu-1992
- *A.A.LALAYAN- Taşnak Partisinin karşı devrimci rolü-2006
- *Dr. İbrahim Ethem ATNUR-Türkiye'de Ermeni kadınları ve çocuklar meselesi (1915-1923)-2005
- *Veysel EROĞLU- Ermeni Mezalimi- 1995

*Nurşen MAZICI- Uluslararası rekabette Ermeni sorununun kökeni(1878-1920)-2005

*Prof.Dr. Cemal ANADOL. Dr. Nazile ABBASLI- 100 saoruda Ermeni Meselesi-2002

*Dr. Ersin ARIOĞLU- ABD Temsilciler meclisinin 106 sayılı kararı için Sağduyuya Çağrı-2007 *Emekli Tümgeneral Hulusi ÇELİKPAZU- Balkan Harbi ve Edirne Müdafaası

*Emekli Tümgeneral Hulusi ÇELİKPAZU- Erzurum Kongresi. 23 Temmuz 1919

*Sempozyumlar:

*Atatürk Üniversitesi- Tarih boyunca Türklerin Ermeni toplumu ile ilişkileri 1984

*İstanbul Üniversitesi- Türk-Ermeni ilişkilerinde yeni yaklaşımlar-2006

*Atatürk Üniversitesi- 1.Uluslararası Türk- Ermeni ilişkileri ve Büyük güçler-2012

EKLER

EK-I Ermeni Meselesi

İlhami OĞUZ

Makine Yüksek Mühendisi

İstanbul Erzurumlular Kültür ve Dayanışma Vakfı

Danışma Meclisi Başkanı

ERMENİ MESELESİ

Bu konu, son yıllarda Türkiye aleyhine kullanılmak üzere bir kısım Devletlerin Parlamentolarında alınan kararlar ile sürekli Dünya gündemine taşındı ve taşınmakta.

1915 olayları olarak dile getirilen ve Osmanlı Devletini soykırım yapmakla suçlayan bu yaklaşımlar, ne derece gerçeğe uygundur? Dünya kamuoyu 1.Dünya Savaşında Anadolu coğrafyasında yaşanan olayların gerçeğini biliyor mu? Bu propagandalar Hristiyan Dünyasının 1000 sene önce başlatmış olduğu Haçlı Saldırılarının bir devamı mı? Dünya Kamuoyu, özellikle Batı Dünyası bu olaylara tarafsız gözlemle bakabiliyor mu?

Bu sorular daha da arttırılabilir. Ancak kesin bir gerçek vardır ki, o da Dünya kamuoyu ve bu konuda karar almak gibi bir davranışa giren parlamentolar 1914-1921 arasında özellikle 1915 yılında Anadolu'da yaşanan olayların gerçeğini bilmiyor.

Tek taraflı, hiçbir ciddi belgeye dayanmadan ve hissi yaklaşımlarla Haçlı ruhunu devam ettiriyor.

1.Dünya Savaşında yaşanan olaylarda Osmanlı Devletinin hem Müslüman hem de Hristiyan vatandaşları büyük zorluklar yaşadılar. Ve her iki tarafta da büyük can kaybı meydana geldi. Müslümanların kaybını görmezlikten gelerek; sadece Ermenilerin kayıplarının peşine düşerek yaşanan olayları insani boyutları ile izah edemeyiz.

Batı Dünyası tarafından cevaplanması gereken sorular vardır. 1.Dünya Savaşında Anadolu’da hayatını kaybeden ve sayısı yaklaşık 600 bin civarında olan Müslüman nüfusun hayatlarını kaybetme sebebi nedir? Bu insanları kim veya kimler öldürmüşlerdir? Batı Dünyası bu soruyu cevaplamazsa büyük bir insanlık suçunu örtbas etmiş olmayacak mıdır?

Bu konuda karşılıklı ithamlar yapacağımıza önce olayların gerçeğini öğrenmeye çalışalım. Aşağıda tarihte Ermeni halkının Osmanlı Devleti içinde nasıl yaşadığını? Neler yaptığını? Ayrıntılı olarak göreceksiniz.

A)1453 YILINDAN ÖNCE ERMENİLER

Anadolu’nun muhtelif yerlerinde özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde, Kilikyada yaşayan Ermeniler, Osmanlı Devleti egemenliğine girmeden önce Selçuklu Devletinin, Anadolu Selçuklu Devletinin, Moğol İlhanlı Devletinin, bölgesel küçük beyliklerin ve Akkoyunlular Devletinin egemenliği altında yaşadılar.

Tarihte bu yıllara gelinceye kadar Ermenilerin bir devlet altında örgütlenemediklerini, daha çok başka devletlerin egemenliği altında, zenâât, ticaret ve çiftçilik yaparak yaşadıklarını görüyoruz.

1453 yılı, Osmanlı Devleti tarafından İstanbul’un Fethedildiği ve Bizans İmparatorluğunun ortadan kaldırıldığı yıldır. Bu tarih Dünya siyasi tarihi için son derece önemlidir. Bu olayla bir çağ kapanmış (ortaçağ) bir çağ açılmıştır (yeniçağ).

1453 yılı, Ermeniler için de son derece önemli bir yıldır. Çünkü bu tarihten sonra Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşayan Ermenilere büyük özgürlükler sağlanmıştır.

B)1453-1774 YILLARI ARASINDA OSMANLI ERMENİLERİ

Osmanlı Padişahı II. Mehmet (Fatih Sultan Mehmet Han) İstanbul’u fethettikten sonra, başta İstanbul olmak üzere Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşayan Ortodoks Hristiyanlara, Ortodoks Ermenilere ve Musevilere bugünün Dünyasının tasavvur edemeyeceği en geniş hakları vermiştir.

-Ortodoks Rum Hristiyanlara Verilen Haklar:

Fatih Sultan Mehmet Han, Ortodoks Kilisesinin İstanbul’da münhal bulunan Patrikliğine, yeni birinin seçilmesini ve eski geleneğe göre takdis edilmesini emretmiş, Rumların isteği üzerine de Gennadios’u İstanbul Ortodoks Kilisesinin reisliğine tayin etmiştir.

Sultan Mehmet II, Gennadios’u Saray’a davet etmiş ona ziyafet vermiş, izzet ve ikram ile ağırlamış, Patriğe Bizans İmparatorluğu zamanında uygulanan töreni uygulamıştır. Padişah, Patriğe şahsının taarruzdan emin olduğunu bildiren ve Müslümanlar arasında Hz.İsa cemaatine (modus-vivendi) temin-i hukuk tesis ettiğini belirten bir ferman vermiştir.

Bu fermanla “kimse Patriğe tahakküm etmesin, kim olursa olsun hiçbir kimse kendisine ilişmesin, Patrik ve mahiyetinde bulunan büyük rahipler hertürlü genel hizmetlerden süresiz olarak af edilmiş olsunlar” hükümleri yer almış, böylece bu beratla kiliseler korunma altına alınmış, evlenme, defin işleri ve diğer geleneklerin Rum Kilisesi usul ve kurallarına göre eskiden olduğu gibi yerine getirilmesi güvence altına alınmıştır.

Osmanlı Hükümdarı Patrikhaneye Bizans İmparatorluğu zamanındaki haklarına denk ve hatta ondan fazla yetkiler tanımıştır.

Ortodoks Patrikhanesi, dini ve idari işlerde serbest bırakılmıştır. Fatih, Patrik Gennadios’a önceki dönemden farklı olarak “milletbaşı” unvanını vermiştir.

Böylece Patrik ruhani yetkilerinin yanında bir de cismani yetkilere kavuşmuş ve Rum halkının çeşitli işleri ile uğraşma hakkını elde etmiştir.

Osmanlı Padişahı Patriğe “**Milletbaşı**” unvanının yanında “**Üç Tuğlu Osmanlı Paşası**” ünvanı vermekle Devlet hiyerarşisinde en yüksek mevkiye yükseltmiştir. Böylece Patrik, İmparatorluğun içindeki bütün Ortodoksların başkanı olması hasebiyle onların menfaati için Divan’da her zaman söz alma hakkına sahip olmuştur.

-Fatih Sultan Mehmet Han İstanbul dışında Galata’da oturan kişilere de geniş haklar tanımıştır. Onlara güvenlik sağlamış, ticaret serbestisi vermiş, dini ayinlerinde özgür oldukları kendilerine belirtilmiş, zorla Müslüman edilmeyeceklerine dair taahhütname verilmiş, askerliğe alınmayacaklarını, angaryadan muaf olacaklarını, gümrüklerini eski adetleri üzere ödeyeceklerini, Devlete sadece haraç vergisi vereceklerini, kendi aralarında diledikleri kişiyi yönetici seçebileceklerini belirtmiştir.

-Ermenilere Tanınan Haklar:

Sultan Mehmet II, İstanbul’un fethini müteakip Ortodoks Rum Cemaatine tanıdığı hukuk ve yetkilerin aynısını Ermenilere de tanımıştır. Bizans’ın son dönemlerinde İstanbul’da genellikle ticaretle uğraşan bir Ermeni nüfusu vardı. Fatih Sultan Mehmet 1461 yılında Ermeni Milletini tanıyınca Ermenilerin en yüksek dini lideri olan Hovakim’i Bursa’dan İstanbul’a getirterek kendisine Ermeni Patriği ünvanını vermiş, böylece İstanbul, Türkiye Ermenilerinin ruhani merkezi haline gelmiştir.

Ermeni Patrikliği, Musevi ve Ortodoksların dışında kalan bütün diğer Hıristiyanlar (Süryaniler, Suriye ve Mısır Monophysitleri ve Bosnalı Bogomi’ler ile Romanlar) üzerinde de yetkili kılınmıştır. Bu uyruklar, Osmanlı yönetimi ile ilişkilerini Ermeni Patrikliği vasıtasıyla yürütmüşlerdir. Bu nedenle Ermenilere tanınan bu statü, yalnız kendi toplumları için değil diğer bazı cemaatleri de kapsaması açısından farklı ve üstün bir nitelik taşımaktaydı.

Gerek Selçuklu ve gerekse Osmanlı yönetimlerinin Ermenilerle ilişkileri ve onlara tanıdığı haklar, Bizans’a göre çok ileri bir düzeyde bulunmaktaydı. Selçuklu ve Osmanlı yönetimlerinin, Müslüman olmayan halka karşı izlediği siyasetin esasını dini ve insani değerler oluşturmuyordu. Bu nedenle “Bizans’ın çeşitli şekillerdeki baskı ve tahakkümü altında siyasal bir birlikten yoksun oldukları halde ve yalnızca Bizans yurttaşı olarak Orta Anadolu ve Kilikya’da yaşayan Ermeniler, Anadolu’ya bir millet halinde gelip yerleşmekte olan ve özellikle kendilerinin dini inanç ve faaliyetlerine hiçbir şekilde müdahalede bulunmayan Selçukluları adeta bir kurtarıcı olarak karşılamışlar ve içtenlikle onların vasalı (tâbii) olmayı kabullenmişlerdir.

-Musevilere Tanınan Haklar:

İstanbul’un Fethi sırasında Bizans’a yardım etmeyeceklerine dair Fatih’e söz verdikleri için Fetih’ten sonra Musevilere, mabedlerine ve kendilerine ilişmemek, Tevrat okumalarına ve ibadet etmelerine mani olunmamak hususunda ahd ve eman verilmiştir.

Ortodoks ve Ermeni Cemaatlerinde olduğu gibi Musevilere de, Hahambaşılıkları liderliğinde kendi Havralarına sahip olma ve dini hizmetlerini serbestçe yürütme hakkı tanınmıştır. Bizans’ın son ve Osmanlı Döneminin ilk hahambaşısı Moşe Kapsalı olmuştur. Fatih, Hahambaşı Moşe Kapsalı’yi huzuruna davet ederek kendisine iltifat etmiş, Musevilere ait davaları görmesi için ferman vermiştir. Böylece Hahambaşılık Osmanlı Devleti yönetimi içinde **diğer cemaatler gibi özel bir statüye** kavuşturulmuştur.

Devletin Musevilere tanıdığı haklar ve iyi muamelesi nedeniyle çeşitli ülkelerden Osmanlı topraklarına Yahudi göçleri başlamıştır. 1470 yılında Baviera Kralı X. Ludvig, 1492 de İspanya Kralı Katolik Ferdinande tarafından yapılan sürgünler sonucu yahudiler toplu olarak Osmanlı Devletine iltica etmişlerdir. (1)

Bu açıklamalardan Osmanlı Devletinin, kendi halkı olan ancak Müslüman olmayan insanlara nasıl bir özgürlük sağladığını görmekteyiz. Kuruluşunda ve İmparatorluğa geçiş yıllarında Müslüman olmayan toplumlara sağlanan bu haklar Osmanlı İmparatorluğunun hükümlerinin devam ettiği süre içinde uygulanmıştır.

Durum böyleyken Osmanlı Devletinin I.Dünya Savaşı sırasında Ermeni halkına farklı bir muamele yapmasını nasıl düşünebiliriz?

Osmanlı Devletinde yukarıda belirtilen haklar doğrultusunda kendi dillerini, dinlerini ve kültürlerini muhafaza ederek ticari ve zirai faaliyetlerini serbestçe yürüten Ermeniler, Devletin en hassas dairesi olan Dışişleri Bakanlığında önemli mevkiiler elde etmişler, vezirlik ve bakanlık gibi önemli görevlerde bulunmuşlardır. Görevlerinde itimat telkin etmeleri ve asırlardan beri Anadolu'nun muhtelif bölgelerinde sulh içinde yaşamaları nedeniyle, kendilerine “**millet-i sâdıka**” denilmiştir.

Böyle bir topluluk 19.yy.ın sonundan itibaren Osmanlı Devletine niçin başkaldırmıştır? Bu konuyu aşağıda ayrıntılı olarak inceleyeceğiz.

Önce Osmanlı toplumunda yaşayan Ermenileri genel çizgileri ile inceleyelim. Ermenileri başlıca dört gruba ayırabiliriz.

1) Çoğunluğu teşkil eden çiftçi, esnaf, sanatkâr, tüccar v.s.ler.

Bunlar işlerinde, güçlerinde sessiz ve sakin yaşayanlar

2)Osmanlı hizmetindeki vezir, memur, hekim, veteriner gibi uzmanlar.

Çok küçük bir azınlığı oluşturan Avrupa'da okumuş, bir Ermeni Devleti kurma ülküsü içindeki insanlar.

3) Vatan kurmaya ve kurtulmaya çalışan tıpkı İttihat ve Terakki üyeleri gibi ütöhistler. Bilgisiz ve donanımsızlar. Bilhassa Rusya, İngiltere ve Fransa'nın oyuncağı, onların gayelerinin kuklaları olanlar

4) Diğer önemli bir grup: Din adamları.

Eçmiyazın (Ermenistan'da dinsel bir şehir) Katodikosu (Ermeni Kilise kuruluşu-Patrikliğe eş değer) bu hususta başta gelmekte. Gregoryen mezhebi, Katolik ve Protestan misyonerler Anadolu'da cirit atarlar. Kurdukları okullarda on binlerce Ermeni'yi kendi mezheplerine almışlardır. 1830'larda Amerika'ya göç eden Protestan Ermeniler bugünkü ve tarihteki Osmanlı ve Türkiye karşıtlarını oluştururlar. Türkiye'nin I. Dünya savaşına girişinin, Sarıkamış faciasının, tehcir kararının alınmasında başrolü oynayan Almanya'nın misyonerleri inanılmaz karalamalar içeren kitaplar yazarlar.

Sonuç; Ermeniler için tam bir felaket.

Şimdi Küçük Kaynarca Antlaşmasından günümüze olayları sırayla inceleyelim.

A- 1774 KÜÇÜKKAYNARCAANTLAŞMASI İLE 1878 BERLİN ANLAŞMASI ARASI

1) 21 Temmuz 1774'de Osmanlı Devleti ile Rusya arasında Küçük Kaynarca Antlaşması imzalandı. Rusya Osmanlı mülkündeki Hristiyanların koruyucusu oldu. Osmanlı tebaası, Hristiyan ve Ermeniler, kendilerini Rus Çarı'nın tebaası görmeye başladı. Hristiyanlar, Osmanlı-Rus savaşlarında Ruslara yardım yönünü seçtiler. İngilizler ve Fransızlar da Ermenileri kendilerine çekmek için yoğun çabalara giriştiler. Amerikalılar önce ticaret, sonra misyonerlik hareketlerine giriştiler.

2) 1810'da Boston'da kurulan American Board Of Commision For Foreign Missions adlı misyonerlik örgütü, 1830'da Osmanlı Devleti ile ABD arasında yapılan ticaret antlaşması sonrası Osmanlı topraklarında her türlü protestan faaliyetlerine başladı.

3) 14 Ocak 1831'de adı geçen misyoner örgütü ilk Protestan misyonerleri İzmir'e gönderdi. İzmir'e ilk çıktıklarında “Tanrının yardımı ile bu günah imparatorluğunu tamamen yıkmaya” ant içtiler.

4) 1839'de Osmanlı İmparatorluğu Tanzimat fermanını yayınladı. Müslüman, Hıristiyan ve Museviler arasında bir ayırım gözetilmeyeceği ilan edildi.

5) 1840 yılında Harput'da Amerikan ve Fransız misyoner okulları açıldı. Misyonerler Türkiye'den ABD'ye Ermeni öğrenciler gönderdiler. Bir kısmı öğrenimlerini tamamlayıp geri döndü. Bir kısmı ABD'de kaldı. Bunlar ABD'ye Türk düşmanlığı götürdüler. 1908'de ABD'de Ermeni kolonisi 50.000'i aştı. **Bugünkü Ermeni Diasporası'nın temeli o yıllarda atıldı.**

6) 1851'de Sivas'ta, 1852'de Merzifon'da, Adana'da, Ceyhan'da, 1853'te Diyarbakır'da, 1854'te Talas ve Maraş'ta, 1855'te Harput'ta Amerikan misyoner merkezleri açıldı.

7) 28 Şubat 1856'da Osmanlı İmparatorluğu Islahat Fermanını yayınladı. Bu fermanın sonrasını misyonerler, Ermeniler arasında eğitim seferberliği başlattı. (2) Harput'ta, Merzifon'da, Antep'te, Üsküdar'da, Rumeli'de, Tarsus'ta, Talas'ta Amerikan Kolejleri açıldı. 1890 yılına kadar Osmanlı topraklarında 80 adet yabancı okul açılmıştır.

8) 24 Nisan 1877'de Rusya, Osmanlı Devleti'ne savaş açtı. (1293 Harbi)

Bu savaşta Osmanlı Orduları, batıda Plevne'de, doğuda Erzurum Aziziye'de büyük kahramanlıklar göstermesine rağmen yenildi, Rus orduları Yeşilköy'e kadar ilerlediler. İstanbul büyük tehdit altına girdi ve bu savaş imzalanan Ayastefanos (Yeşilköy) anlaşmasıyla Osmanlı'nın yenilgisi ile sona erdi.

Ocak 1878'de Türklerin savaşı kaybettiğini gören Ermeniler Rus başkumandan ve kili Grandük Nicola'ya başvurdular. Ermenilere, Ayastefanos antlaşmasında özel hükümler konacağı bildirildi ve bu hükümler anlaşmaya konuldu.

B-1878 BERLİN ANTLAŞMASI İLE 1908 II. MEŞRUTİYETİN İLANI ARASI

9) 13 Temmuz 1878'de Berlin Antlaşması imzalandı.

Avrupa büyük devletlerinin de katıldığı bu antlaşmada **“Ermenilerin oturduğu vilayetlerde Kürtlere ve Çerkezlerle karşı koruma ve düzenleme yapması”** Osmanlı Hükümeti tarafından taahhüt edildi. Bu antlaşmada Ermenilerin kazanmış oldukları haklar, bundan sonraki hareketlerinin hukuki mesnedini teşkil etti. Avrupa'nın desteğini alan Ermeniler, Osmanlı devleti içinde örgütlendiler, silahlandılar ve Osmanlı'ya başkaldırdılar. Şimdi bu olayları görelim.

10) 1880'de Van'da İhtilâlcı siyasi Armanak partisi kuruldu.

11) 1881'de Erzurum'da Vatan Savunucuları adlı Ermeni yeraltı örgütü kuruldu.

12) Ağustos 1887'de Ağustos-Ermeni ihtilâlcı Hınçak partisi Cenevre'de kuruldu. Marksist eğilimli Ermeniler tarafından kurulan bu parti terör metodunu benimsedi.

13) 1890'da Tiflis'te Ermeni İhtilâl Federasyonu - Taşnak Partisi kuruldu. Bu tarihten sonra Ermenilerin terörist eylemleri ile çok kan döküldü.

14) 20 Haziran 1890'da Erzurum'da Ermeni ayaklanması oldu. Katolik Ermenilerin ihbarı üzerine Ermeni kilisesinde ve Sansaryan okulunda arama yaparken iki Osmanlı askeri öldürüldü üç asker yaralandı. Çıkan olaylarda Ermeni ve Müslümanlardan ölenler ve yaralananlar oldu.

15) 15 Temmuz 1890'da Hınçak komitesi Kumkapı'da isyan çıkardı. İstanbul'da çok kan döküldü.

16) 1894'te Sasun'da Ermeni ayaklanması oldu (Sasun Siirt'in bir ilçesidir). İsyanı, Hınçak partisi düzenledi. Mikran Damadıyan, Kevork Çavuş, Krko, Hrayr-Tiork ve Murad (Hampartsum Boyacıyan) bu ayaklanmayı çıkarttı. Bu isimler Ermenileri felekete sürükleyen güya vatan kurtarıcılarıdır. İleride diğerlerini de anlatacağız. İsyan, 23 Ağustos 1894'te bastırıldı. Bu isyan, büyük propagandalar ve nümayişlerle başladı. Misyoner örgütleri, Protestan kilisesi, Amerika'da yoğun Türk düşmanlığı kampanyaları başlattı, paralar toplandı.

17) 30 Eylül 1895'de Hınçak'lar silah ve bombalarla Bab-ı Ali üzerine yürüdüler, İstanbul Kasımpaşa, Çukurçeşme, Karagümrük, Eyüp, Vanıköy'de Müslümanlara saldırdılar.

18) Hınçak ve Taşnak partileri Eylül-Aralık 1895'de, Divriği, Sivas, Trabzon, Eğin, Akhisar, Erzincan, Erzurum, Zeytun, Bitlis, Bayburt, Maraş, Urfa, Diyarbakır, Malatya, Harput, Arapkir, Merzifon, Muş, Kayseri, Yozgat ve İstanbul'da olaylar çıkardılar. Ermeniler ve Müslümanlar arasında kan döküldü.

19) 24 Ekim 1895'de Zeytun Ermeni ayaklanması çıktı (Zeytun, Kahramanmaraş'tadır).

20) 15 Haziran 1896'da Van'da Taşnak partisi tarafından başlatılan ikinci ayaklanma dokuz gün sürdü. Ayaklanmada 219 Ermeni 340 Müslüman öldü.

21) 16 Temmuz 1896'da, Erzurum'da Amerikan konsolosluğu açıldı. Manung Garebedyan'ın binasında açılan konsoloslukta 4 Ermeni görevlendirildi. Bunlar Ermenilere yardım etmek, misyoner eylemlerini örtbas etmek gibi görevler yaptılar.

22) 16 Ağustos 1896'da, Taşnak komitacıları İstanbul Galata'daki Osmanlı Bankası'nı ele geçirdiler. Binanın çatısından çevreye bomba ve kurşun yağdırdılar. Yüzlerce masum insanı öldürdüler.

Hükümet kuvvetleri isyanı bastırdılar. Ele geçirilen teröristler, Rusya, Fransa ve İngiltere'nin yoğun baskıları sonucu bir Fransız gemisine bindirilerek Avrupa'ya kaçırıldı. Son yıllarda yaşanan bir başka terör olaylarına benzemiyor mu?

23) 14 Nisan 1904 ikinci Sasun ayaklanması patlak verdi. Antranik ve Kevork Çavuş İran'dan gelerek isyana katıldılar. Vahan Papazyan bu işin organizatörüdür. İsyan, 7 Temmuz 1904'te bastırıldı.

24) 21 Temmuz 1905'de, Padişah II. Abdülhamid'e Cuma namazı çıkışında bombalı suikast düzenlendi. Padişah yara almadan kurtuldu. 26 kişi öldü, 58 kişi yaralandı.

C-1908 II. MEŞRUTİYETİN İLANI İLE KASIM 1914 İ.DÜNYA HARBİ ARASI

25) 23. Temmuz 1908'de II. Meşrutiyet ilan edildi. Hürriyet havasının serbest ortamına Hınçaklar'da katıldılar.

26) Ağustos 1908'de İttihat ve Terakki Partisi ile Taşnak Sutyun Partisi arasında anlaşma yapıldı. İttihat ve Terakki, yardım etmesi şartı ile Taşnak Sutyun'un faaliyetlerine serbestçe devam edebileceği konusunda fikir birliğine varıldı. Osmanlı anayasasının ilanından sonra Taşnaklar, Cenevre'den İstanbul'a taşındı.

27) Kasım 1908'de oluşturulan Meclis-i Mebusan'da 14 Ermeni milletvekiline yer verildi. **Bu milletvekillerinin ileride Osmanlı Devleti ve milletin aleyhine nasıl çalıştığını göreceğiz.**

28) 14 Nisan 1909'da Adana'da Kilikya Ermeni Devletini kurmak için Ermeni'ler isyan ettiler. Bu ayaklanma Ermeni piskopos Moucheng tarafından hazırlandı. Çukurova'da silahlı ve bomba taşıyan gençlerden oluşan bir ordu kurulmuştu. Asker yetişinceye kadar Müslümanlarla Ermeniler çatıştı. Tarsus, Ergin, Misis, Dörtöl'de gelişen olaylarda 1850 Türk 17.000 Ermeni öldü.

29) Adana olayları dolayısıyla ABD, San Francisco ve Marble Head adlı savaş gemilerini Osmanlı sularına gönderdi.

30) 8 Ekim 1912'de Balkan Harbi başladı. **Bulgar ordusuna katılan Ermeniler Antranik komutasında Osmanlı ile savaştılar.** 4 Kasım 1912'de Mestanlı, 6 Kasım 1912'de Uzun Hamitler, 7 Kasım 1912'de Balkan Töres, 15 Kasım 1912'de Mestanlı savaşlarına katıldılar. Osmanlı komutanı Yaver Paşayı esir aldılar.

31) 8 Şubat 1914'de Rusların baskısı sonucu İngiltere ve Fransa'nın onayı alınarak Sadrazam Said Halim Paşa ve Rusya işgüderi arasında Yeniköy'de şu anlaşma imzalandı. Van, Bitlis, Elazığ ve Diyarbakır'ı yönetmek için Norveç'li Binbaşı Hoff, Trabzon, Erzurum ve Sivas'ı yönetmek için Hollanda'lı Westernek vali tayin edildi.

Bu anlaşma Osmanlı'nın nasıl bir duruma düşürüldüğünü ifade etmesi bakımından ibret verici bir tarih olayıdır. Birinci Dünya Savaşı'nın çıkması nedeniyle valiler yerlerine gidemediler.

32) Haziran 1914'de Erzurum'da Taşnak Partisi'nin kongresi yapıldı. Kongreye dünyanın her yerinden Ermeniler katıldı. S.Varodayan, E.Agnuni, Armengaro, Zartanyan, Ardesis Harunyan, Onbaşı Hamasb, Vahan Murakonyan, Dikran Haçikyan, Dr. Avetis, Türk hükümetini temsilen Doktor Bahaettin Şakir, Naci bey, Halil bey katıldılar. Türk heyeti çıkacak bir savaşta Ermenilerin yardımını istediler. Rus karşıtı ayaklanma yapmaları karşılığı Kars ve Van bölgeleri ile Bitlis ve Erzurum'un bir kısmını vermeyi teklif ettiler. Ermeniler kesin bir cevap vermediler.(3)

D-I.DÜNYA HARBİ (2 KASIM 1914- 30 KASIM 1918)

33) 28 Temmuz 1914 Birinci Dünya Savaşı patlak verdi. 2 Kasım 1914'te Osmanlı İmparatorluğuna sığınan Alman zırhlıları Goben (Yavuz)- Breslau (Midilli)'nin Rus limanlarını topa tutması nedeniyle Rusya Osmanlı Devleti'ne savaş açtı. Osmanlı İmparatorluğu bir emrivaki ile kendisini I.Dünya Savaşı içinde buldu.

Osmanlı meclisindeki Erzurum mebusu Karakin Pastırmacıyan (Armen Garo) yönetiminde Osmanlı III ordusundaki bütün Ermeni askerleri, Rusya'ya geçti ve düzenli gönüllü orduları oluşturdular. Van faciasını gerçekleştirdiler. Böylece Taşnaklar fiilen Rusya'nın yanında yer aldılar.

Bakınız Ermeni tarihçi de Leo (Arakol Babahanyan) bu konuda neler diyor;

“Bir yandan Osmanlı liderlerine itaat ve işbirliği sözleri verirken Antranik'i, gönüllü hareketi yönetmesi için Kafkasya'ya yolladılar; fakat İstanbul'da yine Erzurum mebusu Vardeks Serengülyan gibileri ile Osmanlıları oyalamaya çalıştılar. Bu Osmanlılara, Ermenilerin hain olduğu kozunu vermiştir. Bu bir macera perestliktir.”

Ruslar Osmanlı sınırını geçtiler; fakat Türk ordusunun Köprüköy ve Azap muharebelerinde kazandığı başarılar sonucu geri çekildiler.

Ermeniler, Rus ordusu ile beraber çalıştı ve Osmanlı'yla çarpıştı. Rus Çarı'nın Kafkasya'daki Valisi Daşkov Varnandze **“Ermenilere özerklik vermek”** gibi parlak vaatleriyle Ermenileri cesaretlendirdi ve ayaklandırdı.

Doğu Anadolu'daki yol ve geçitleri bildiğinden Ruslara öncülük etmeleri için Ermenilerin gönüllü birlikler oluşturmalarını sağladı. Azap ve Köprüköy muharebeleri sırasında 26 Kasım 1914'te Rus Çar'ı ikinci Nikola Tiflis'i ziyaret etti. Ermeniler Çar'a kendi isteklerini sunmak için uğraştılar.

Toplantılara katılan Tarihçi Leo **“Ermenilerin Trabzon ve Karadeniz kesiminden vazgeçmelerini, aksi halde Ermeni-Gürcü ilişkilerinin tehlikeye gireceğini, Ermenilerin her zaman Akdeniz'e önem verdiğini belirterek Ermeni Devleti'nin Mersin'den Gümrü'ye kadar uzanması gerektiğini”** savunur.

Tüm Ermeniler baş patriğin Çar'la görüşmesini beklerler. Çar, Ermenileri parlak bir geleceğin beklediğini söyler.(4)

Ermenilerin bu hareketini Taşnaklar kadar Hınçaklar da desteklediler. Ramgavar Partisi de sonradan destek verdi.

Anadolu'daki Ermenilerin bir kısmı bu gönüllü hareketlerinin çok tehlikeli olduğunu Ecmiazin'deki baş patrik Kevork'a anlatırlar. Van, Muş ve Erzurum'daki birkaç Taşnak komitesi de batı Ermenilerine gönüllü hareketlerinin felaketler getireceğini anlatmaya çalışırlar.

Ruslar Ermenistan'da silâh altında bulunan 250.000 askerini Alman cephesinde kaydırırlar. Ermeniler her zaman bu işe hayıflanmakta, Doğu Anadolu'da bu askerler olsaydı yenilmeyeceklerini söylemektedirler.

Gönüllüler birinci bölük 1200 kişiyle Antranik komutasında İran-Osmanlı sınırına, ikinci bölük 500 kişiyle Dra (Drastamat) komutasında İğdır doğrultusuna, üçüncü bölük 500 kişi Hamasb Srvandisyan komutasında Sarıkamış'a, dördüncü bölük 500 kişi Erzurumlu Keni komutasında Erzurum'a, beşinci bölük Vantan komutasında Van'a yöneldi.

1500 kişilik Altıncı bölük Iskhau Anutyanyan ve Krikor Avşaryan komutasında 350 kişiden oluşan yedinci bölük Bandukht komutasında kuruldu.

Avşaryan bölüğü Pasin ovasında Osmanlı ile savaşa tutuştu. Antranik komutasındaki kuvvetler Osmanlıyla çarpışmalarda bulundu.

Ruslar Antranik'i cesaret kılıcı ile mükâfatlandırdılar.

Ayrıca Georgi kahramanlık haçı taktılar.

Ruslarla Osmanlılar arasında iki savaş olur. Sonuçları itibari ile bunlar çok önemlidir.

1) Sarıkamış Harekatı ve Yenilgisi (18 Aralık 1914 – 4 Ocak 1915),

2) Dilan Muharebesi (18 Nisan 1915)

Önce Sarıkamış harekatı üzerinde duralım. Almanların, Avrupa'daki Rusya cephesindeki yüklerini azaltmak için Kafkaslardan bir cephe açılması kararlaştırılır.

Berlin'de Alman genelkurmayı ile Enver Paşa'nın kurmayı Albay Hafız Hakkı planlar yaparlar. Sarıkamış, Rusların elindedir ve demiryolu vardır. Orayı ele geçirerek Kafkasya içlerine yönelmek kolaydır.

Plan; üç kolordunun Noel günlerinde yapacağı bir baskınla Sarıkamış'ı ele geçirmektir. X. kolordu kuzeyden, IX. kolordu ortadan, XI. kolordu güneyden saldıracaktır. X. kolordu yanlış yönetim ve bilgisizlikle iyice kuzeye sapar. Allahuekber dağında kara saplanıp donar. IX. kolordu Sarıkamış önlerine gelir.

Ancak üç kolordunun bir arada hücum etmesi gereken yerde yalnız kalır. Uzun menzilli toplarla cepheyi döven Ruslar karşısında yok olur. 4 Ocak 1915'te teslim olur. XI. kolordu olduğu yerde kalır ve kıpırdıyamaz.

Bu savaşın faciayla bitmesinde “baskın niteliğindeki bu hareketin Ermeniler tarafından Ruslara bildirilmesinin” önemli rolü bulunmaktadır.

Osmanlı Ordusunun yaptığı stratejik hatalar sonucu hareket yenilgi ile sonuçlandı.

-Çevreyi iyi bilen Ermenilerin ikazıyla Rus General Judenic, çekilmekte olan Rus ordusunu geri döndürerek taarruzu gerçekleştirdi. Savaş sonu salgın tifüsten binlerce asker, halk, hatta ordu komutanı Hafız Hakkı Paşa öldü.

Ermenilerden de tifüsten ölenler oldu. **Kendilerince iddia ettikleri soykırım rakamlarına bunları da dâhil ettiler.**

İkinci savaş, Enver Paşa'nın amcası Halil Paşa komutasındaki orduyla Ruslar ve Ermeniler arasında çıkan savaştır. Dilan muharebesi diye anılır.

Bu muharebede taarruz eden Osmanlı ordusudur. Ruslar perişan olur. Fakat Antranik komutasındaki Ermeniler direnirler. Savaş sonunca binlerce Osmanlı askeri şehit olur.

Bu iki olay Ermenilerin tehcirinde en büyük etken olmuştur.

6 Mart 1915 te Ermeni komitacıları Rus işgali altındaki Kars-Ardahan bölgesimde çok sayıda Müslümanı katlettiler (30.000 civarında).

17 Nisan 1915 te Ermeniler Van'da isyan çıkarmışlar 17 Mayıs 1915 te Van'ı ele geçirmişler ve 40.000 Müslüman'ı yok etmişlerdir. Van'daki isyanı bastırmak için Haziran 1915 te Osmanlı ordusunun karşı saldırısını duyan Ermeniler panik içinde kaçmışlardır. Erzurum'dan Muş'a, Bitlis'ten Van'a kadar Ermeniler yollara dökülmüştür.

Önce Karaköse'ye, İğdır'a sonra Erivan'a ulaşılar. Soğuktan, açlık ve salgından Erivan'da ölürlür. **Bunları da iddia ettikleri soykırım rakamlarına dahil ettiler.**

Erivan Ermenileri Anadolu'dan gelen Ermenileri istemezler. Bu iki grup arasındaki anlaşmazlık onların yenilmesinin önemli sebeplerinden biridir.

TEHCİR OLAYI (24 NİSAN 1915-KASIM 1915)

General Bronsart Von Schellendorf (Türkiye başkumandanlığı kurmay başkanı ve Prusya V. piyade tümen komutanı) bu konuda şunları söylüyor.

“Ermeniler Birinci Dünya Savaşı sırasında tehlikeli bir isyan hareketine geçince eski nefret yeni bir yayılma ortamı bulmuştur. Büyük devletler tarafından Türkiye’ye yükletilmiş ıslahat, etkilerini göstermiş Ermeniler parlamentoda yer almışlardır.

Hatta zaman zaman Osmanlı Dışişleri Bakanlığı görevini yürüttüler. Devletin diğer tebası gibi aynı sosyal ve politik haklara sahiptiler.

Ermenilerin bulundukları her yerde ele geçen sayısız cephane, silah ve patlayıcı madde ile takviyeli isyan uzun bir zamanda hazırlanmış, Rusya tarafından kurulmuş, kuvvetlendirilmiş ve finanse edilmiştir. Eli silah tutan Müslümanların hepsi Türk ordu-sundaydı.

Ermeniler savunmasız kalan halk arasında korkunç katliamlar yaptı. Ermeniler doğu ordularının yanlarına ve gerilerine sarktılar. Fakat isyan gittikçe genişledi.

İş çok aceleydi. Cephe gerisiyle irtibat sağlamak gerekiyordu. Binlerce Müslüman halk Ermeni zulmünden kaçıyordu.

*Bu ciddi durum karşısında bakanlar kurulu, devlet ve millet için Ermenilerin tehlike-li olduğunu ilan etmeyi ve hudut bölgelerinden uzaklaştırmayı kararlaştırdı. İngiltere, Fransa, Amerikan basını Ermenilerin sürülmesini, Türklerin Hristiyanlığa düşmanlığı şeklinde yorumladılar. **Osmanlılar her türlü sertlikten kaçındı.**” (5)*

Yukarıdaki ifadeden açıkça anlaşılacağı üzere; Osmanlı hükümeti Ermeni te-rör örgütlerinin Ruslarla birleşmesi sonucunda oluşan ağır şartlar sonucunda va-tanı savunmak zorunluluğu ile nefsi müdafaa durumuna geçmiş ve tehcir kararını almıştır.

Tehcir de, Ermeni sivillerin zarar görmemesi için dikkatli bir şekilde hazırlanılır. Ancak, Osmanlı hükümetinin kudretsizliği, memlekete çöken savaş afeti, açlık, salgın, anarşi, haydutluklar, ulaşım yetersizliği, firarlar, ülkenin bir kısmının düşman işgalinde oluşu maalesef bir kısım insanların kaybına yol açar.

Fırsattan istifade yıkılmakta olan Osmanlı devletinin topraklarından bir Ermeni dev-leti kurarız hülyasındaki hayalperest kesimler kendi ırkdaşlarına kötülük etmiş oldular.

Tehcir sırasında Ermenilerin bir kısmı soğuktan, hastalıktan, açlık ve yokluktan öl-düler. Yağma ve katle uğrayanlar oldu.

Devlet elemanlarından, Kürtler ve Çerkezlerden bu katle karışanlar sonradan ce-zalandırıldılar. Yapılan yargılamalar sonucu suçlu görülen 1397 kişi idam dahil çeşitli cezalara çarptırıldı. Ermeniler çocuklarını Türk komşularına emanet ettiler. Bunların asimile olduğu halen iddia edilmektedir. Oysa yiyecek bulmakta dahi sıkıntı çeken Müslümanların merhamet etmek ve yardım etmek dışında bir niyetleri yoktu.

Bu durum batılılar tarafından hiç anlaşılmadı ve anlaşılamayacak.

Tehcir olayı; Osmanlı devletinin, savaşta kendisini, arkadan vuran hain Erme-ni çetelerine ve saldırganlarına karşı korumak maksadıyla yapmış olduğu en tabi bir savunmasıdır.

Bu olayın yaz aylarında yapılmış olması Osmanlı’nın iyi niyetini ve hamiyetini göstermektedir. Tehciri kış aylarında yapmış olsaydı bu insanların hepsi soğuktan yok olurdu.

Osmanlı devleti, tehcirde tarihin en iyi yer değiştirme organizasyonlarından biri-ni gerçekleştirmiş ve çeşitli bölgelerden toparlanan insanlar, iklim açısından Osmanlı Devletinin en uygun bölgelerine o şartlarda sağlanabilecek en iyi imkanlar kullanılmak suretiyle nakledilmişlerdir.

Tehcire tabi tutulan kişilerin Osmanlı arşivlerine göre sayıları (**tablo 1.de**) verilmiştir. Bu tablodan görüleceği üzere : (artı-eksi %10 farkla)

-Tehcire tabi tutulan kişi sayısı 438.758 kişidir.

-Osmanlı Milletvekili ve bir Mısır Ermenisi olan Bogos Nubar Paşa'nın, Serv Anlaşması görüşmeleri öncesinde Fransa Dış İşleri Bakanlığı Fevkaide yetkili bakanı Gout'a gönderdiği raporda, tehcire tabi tutulanların sayısı ise 410.000 kişidir.

-İskan sahalarına varan nüfus ise 382.148 dir.

-Tehcirde hayatını kaybedenlerin sayısı 56.610 kişidir. Bunlardan saldırı sonucu hayatını kaybedenlerin sayısı yaklaşık 10.000, hastalık ve açlıktan ölenlerin sayısı ise yaklaşık 46.600 kişidir.

Amerikan Sefiri bulunan Morgenthau günlüğünde: Ermeni Protestanlığının vekili olan Zenop Bezciyan'la olan görüşmesinde Bezciyanın ifadelerinden hayrete düştüğünü belirtiyor ve bu görüşme ile ilgili olarak; ***"Ermeni Protestanlığının vekili Zenop Bezciyan uğradı. Zor'daki Ermenilerin hallerinden oldukça memnun olduğunu söylemesine şaşırdım; işlerini kurup hayatlarını kazanmaya başlamışlar bile; bunlar ilk gönderilenler olup katledilmeden(!) oraya varmışa benziyorlar. Bana çeşitli kamp-
ların nerelerde olduğunu gösteren bir liste verdi ve yarım milyon kişinin buralara nakledildiğini sandığını söyledi."*** ifadeleri kendi ağızlarından tehcir olayının nasıl gerçekleştirdiğini açıkça belirtmektedir. Bu sözlere ilaveye gerek yoktur.(6)

34) Ocak 1916'da Rus orduları 1 milyon askerle doğu cephesinde yeniden saldırıya geçtiler. Türk ordusu büyük bir direnme gösterdi. Ermenilerin yol gösterdiği Rus ordusu Topalak köyü üzerinde Palandöken dağlarını aşarak Sivişli köyüne, Karskapı önüne indi. Diğer taraftan Köşk köyü üzerinden Erzurum'un kuzey cephesini ele geçirdi. Erzurum düştü.(16 Şubat 1916) Ruslar, ordularındaki Ermeni birliklerini katliam yaparlar endişesi ile Karskapı'dan içeri sokmadılar Rus ordusu Sivas önlerine kadar ilerledi. Öte yandan batı cephesinde olumlu gelişmeler oldu. 1915-1916 yıllarında İngiliz, Fransız donanma ve birliklerine Çanakkale Boğazı'nda Türk ordusu geçit vermedi. Binlerce yetişmiş Türk gencinin şehit düştüğü bu savaşın iki önemli sonucu oldu.

a) İngiltere ve Fransa Ruslara ulaşamadığından, Çarlık bir sene sonra çöktü. Rus ordusu Doğu Anadolu'dan çekildi. Türk ordusu Erzurum'a girdi. İstiklâl harbinin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin temelleri Erzurum'da atıldı.

b) Çanakkale Savaşı'nda gösterdiği dirayet ve başarılarla Gazi Mustafa Kemal (Atatürk) bir yıldız gibi parladı. Bu parlama, arkadaşları arasındaki lakabıyla Sarı Paşa'ya Samsun, Erzurum, Sivas, Ankara yolunu açtı. Türkiye Cumhuriyeti'nin doğuşunu getirdi.

35) 28 Şubat 1917'de Rusya'da ayaklanmalar başladı. Harbin getirdiği zorluklar, açlık, hastalıklar, örgütlü sosyalistlerin çalışmaları ile Çar, tahtından indirildi. 7 Kasım 1917 de Rusya'da Bolşevikler iktidara geldi. 15 Aralık 1917'de Osmanlılar ile Ruslar anlaşma yaptılar ve Ruslar Doğu Anadolu'dan çekildiler. Ancak Ermeni silahlı askerleri çekilmediler ve vahşetlerine devam ettiler. Ocak 1918'de Bayburt ve İspir'de katliam yaptılar.

12 Şubat 1918'de Osmanlıların teklif ettikleri anlaşmayı kabul etmemeleri üzerine Sivas'tan hareket eden Osmanlı ordusu, önce Erzincan'ı geri aldı. Ermeniler çekilirken binlerce Türkü öldürdüler.

36) 12 Mart 1918'de Osmanlı ordusu Erzurum'a girdi. Erzurum'un kurtuluşu Anadolu'nun kurtuluşunun kaynağı oldu. Çanakkale'de parlayan ışık, buradan doğdu. Güneşin doğduğu gibi.

Erzurum'un kurtuluşu üzerinde biraz duralım. Ocak 1918'de Ermenilerin Avrupa'dakitemsilcisi Bogos Nubar Paşa tarafından Erivan'daki Ermenilere şu habergönderildi; *"Almanlar yenildiler. Ateşkes anlaşması yakındır. Direnin. Erzurum'un Ermeni dilinde ismi GARİN'dir. Onlarca batı Ermenistanın başşehridir, kutsaldır. Mutlak kaybedilmemesi gerekir. Yapılacak bir ateşkes ile bu topraklar elimizde kalacaktır."*

Rus ordusunun o zaman Erzurum'un kazası olan Kiğı (Bingöl)'da büyük cephaneye ve malzeme depoları vardır. Bunlar Ermenilere teslim edilir. Erzurum'un Sivişli ve Dereboyunda 400 Rus topu vardır. Subayların hepsi Rustur. Erat Ermenidir. Erzurum garnizonunda Rus üniformasıyla, Güney Kafkasya Rus Komutanlığı emrinde Ermeni asıllı subaylar vardır. Albay Morel, Dolukanov, Sivaslı Muradyan, General Antranik (Rus Paşa), Doktor Zavriyev, Arsak gibileri vardır. Bunlar Erzurum'un soğuk günlerinde inanılmaz bir kıyım yapmışlardır.

Eli silah tutan kimsenin olmadığı şehirde binlerce insan Ermenilerce doğrandı ve yok oldu. Rus II. topçu alay komutanı bin başı Khlebof bunu hatıralarında anlattı. Batılı aydınlar, bu hatıraları ürpermeden okuyabilirlerse Ermenilerin yaptıkları vahşeti belki biraz öğrenmiş olurlar. (7)

Bu satırların yazarının dedeleri de bu kıyımdan nasibini almıştır. Validemin dayısı Hakkı Hoca "Saip Hattatoglu'nun babası" Ermenilerin yaktığı ahırdan hayvanları boğulmasın diye dışarı çıkarırken sırtından vurularak, Rabia Hala yakılarak şehit edildi.

Erzurum'un Ermenilerden kurtuluşundan hemen sonra şehir polis müdür vekili olan ve ölüleri bizzat kaydedip defneden Kantarcızade Mehmet oğlu Hacı Mustafa'nın "Erzurum dahilinde yapılan bu fecayinin kurban sayısı 9562 nüfustan ibaretti. Kaza ve köylerde ise tahminen bunun iki katı tahakkuk etmiştir." beyanı Ermenilerin şehirde ve köylerde yaptığı katliamı açıkça ifade etmektedir. (8).

Ermeniler tarafından hunharca katledilen çocuk, kadın ve yaşlı insanlardan oluşan halk, masumdular, silahsızdılar ve korumasızdılar. Hepsi balta ile, satır ile, kesici aletler ile acımadan öldürüldüler. Tüfikle vuruldular. Topluca yakıldılar ve yok edildiler. Ermeniler Osmanlı ordusu önünden kaçarken Müslüman halkı insafsızca katlettiler. Yapılan araştırmalar sonucu bulunan toplu mezarlar bu vahşeti her geçen gün aydınlığa çıkarmaktadır. **Gerçek soykırım bu değil de nedir?**

37) 3 Mart 1918'de Brest Litovsk Anlaşması imzalandı. Bu anlaşmaya göre Kars, Ardahan ve Batum Osmanlılara bırakıldı. Bunu Erzurum'daki Antranik kabul etmedi. Ermenileri organize etmek için iki İngiliz subay da Erzurum'da idi.

Antranik: *"Erzurum'da kalede yüz topumuz, iki senelik cephanemiz ve erzağımız var. Kaleye dağdan su gelmekte. Çoğu 4-5 bin kişilik Osmanlı ordusunu 2-3 top atışıyla durdururuz"* demişti. Ancak Erivan Ermenilerinden oluşan bu birlikler bir tek kurşun atmadan, yaralı ve esir bırakmadan kaçıp gittiler.

Antranik şunu söylemiş; *"Ermeni reisleri Erzurum'a savaşmak için 15 bin adam gönderdiler. Kendileri arkada saklandılar. Bu suretle hem Ermenistan'ı hem de Ermeni milletini mahvettiler. Eldeki Ermenilerin hiçbirisi cepheye gitmek istemiyor Allah (cc) hepsinin belasını versin."* Vatan kurtarmaya çalışan katillerin ne duruma düştüklerini anlatan ibretli sözler. (2)

Doğu Anadolu ve Erzurum'dan, Osmanlı ordusu önünden kaçan Ermenilerin sayısı yaklaşık 300.000'dir.

Erzurum'daki işgalci ordu, Rus ordusudur. Askerleri Ermeni, subayları Rus ordusuna mensuptur. İngiliz subayları da onların yanındadır. Topçu alayları (400 top) Rus kontrolündedir.

Rus subaylar asker onuruyla Ermenilerin kıyımını önlemeye çalıştılar. Onların ifadelerine göre bu önlemler olmasaydı Erzurum'da Türk kalmazdı.

Kurtuluştan sonra halk, Osmanlı subaylarının ve askerinin ayaklarına sarıldı. Ayaklarına kapanma ile ilgili şu anıyı sizinle paylaşmak isterim.

Validemin halası oğlu Muhyettin, Osmanlı ordusuyla şehre girenlerdendir. Dayısı Hacı Kamil Boynukalın da kıyımdan kıl payı kurtulanlardandır. Yeğenin ayaklarına kapanır. Muhyettin, Türk ordusu ile Gümrü'ye gidenlerdendir. Geri gelmez. Kim bilir nerde nasıl toprağa düşer?

Onun gibiler için yakılan bu ağıt şimdi dillerden düşmüyor.

Eledim eledim höllük eledim

Aynalı beşikte bebek beledim

Büyüttüm besledim asker eyledim

Gitti de gelmedi canan, buna ne çare

38) 2 Nisan'da 1918'de Osmanlı ordusu Batum'a, 25 Nisan'da Kars'a, 15 Mayıs 1918 de ise Gümrü'ye (Alexandropol'a), 15 Eylül 1918'de ise Bakü'ye girdi ve İngiliz ordusunu esir aldı. (9)

E-1918 MONDROS MÜTAREKESİ İLE 1923 LOZAN ANTLAŞMASI ARASI

39) 30 Ekim 1918'de Mondros Mütareke'si yapıldı. Böylece Osmanlı Devleti'nin 1.Cihan Harbi ile girmiş olduğu büyük macera sona erdi.

Osmanlı Devleti'nin bu savaştaki kaybı yaklaşık 3 milyon kişidir. Şehit 325.000, yaralı 400.000, hasta kaybı 1.565.000 olmak üzere 2.290.000 kişi asker kaybı olup halktan, savaş esnasındaki göçler ve Ermeni kıyımı nedeniyle hayatını kaybedenlerin sayısı Talat Paşanın ifadesi ile yaklaşık 600.000 kişidir.

Bu mütarekenin;

2. maddesi: Kafkasya'daki bütün Osmanlı kıtaları geri çekilecektir.

4. maddesi: Müttefiklerin esirleri ve bütün esir Ermeniler, İstanbul'da toplanarak kayıtsız şartsız müttefiklere teslim edilecektir.

24. maddesi: Ermenistan bölgesinde karışıklık olduğunda müttefikler bu bölgenin bir kısmını işgal etmeye yetkililerdir.

Mondros Mütarekesi gereği, Osmanlı Devleti savaşta kazandığı topraklardan geri çekildi ve bu topraklar yabancı ordular + Ermeni kuvvetleri tarafından yeniden işgal edilmeye başlandı. İkinci bir zulüm dönemi başladı.

40) 16 Aralık 1918'de Ermeni tehcirinden sorumlu olanlar için bir divan-ı harb kuruldu.

41) 2 Aralık 1918'de Kars İslam Şura'sı kuruldu. Anavatana bağlı bir ordu kurulmasına karar verildi. Ancak 16 Aralık 1918'de İngiliz General Bech Kars İslam şurası hükümetini ortadan kaldırdı ve şehri Ermenilere teslim etti. 21 Aralık 1918'de Fransız ve Ermeni birlikleri Adana'ya girdi.

42) 29 Mart 1919'da İngilizler birçok İttihatçıyı Malta'ya sürdü. İngiliz Başsavcılığı işgal altındaki Osmanlı ve Patrikhane arşivleri ellerinin altındayken tehcir ile ilgili bir delil bulamadı.

13 Temmuz 1921 günü Amerika'daki Londra Büyükelçisi şu mesajı çekti: **Üzülerek arz edeyim ki Amerikan arşivlerinde Türkleri yargulamak için bir delil bulamadık.** 25 Ekim 1921'de Malta'daki tutukluların hepsi serbest bırakıldı. (10)

43) Ocak 1919'da, Ordu, Erzurum'a geri çekildi. Ermeniler eski sınır olan Oltu'ya kadar işgal ettiler. **Buralardaki Müslüman Türkler büyük kıyımlara uğradılar.**

I.Dünya Savaşında Doğu Cephesinde Kolordu komutanı olan Kazım Karabekir Paşa, tekrar 15. kolordu komutanı olarak Erzurum'a tayin edildi.

Türk İstiklal Savaşının temelleri atılmaya başlandı.

44) Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarının 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkması ile İstiklal Mücadelesi fiilen başladı. 23 Temmuz 1919'da Erzurum Kongresi toplandı. Vatanın kurtuluşunun ilk adımı atıldı.

45) 4 Eylül 1919'da Sivas Kongresi toplandı. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kuruldu. Amerikan Kongresi Ermenileri himaye için gerekli kararı almak maksadıyla Harbord'u Sivas'a göndermişti.

Sivas Kongresi sonrasında General Harbord Atatürk'le görüştü. General Harbord daha sonra Erzurum'a geçti.

Burada belediye reisi ona Müslüman mezarlığını ve Ermeni maşatlığını göstererek ve Ermeni mezarlığının küçüklüğünü belirterek "Bunların mezarları nerde? Yoksa bunlar ölülerini de mi yediler? Erzurum ölüsüyle de dirisiyle de Türk'tür" dedi.

46) 30 Ekim 1919'da Fransızlar Maraş'ı işgal etti.

47) 23 Ocak 1920'de Ermeniler Maraş'ta katliam yaptı.

48) 16 Mart 1920'de İstanbul İngilizler tarafından işgal edildi.

49) 3 Nisan 1920'de Amerika'nın Türkiye ve Ermenistan üzerinde manda kurulmasını Amerikan Kongresi reddetti.

50) 23 Nisan 1920'de TBMM açıldı.

51) 2 Haziran 1920'de Fransızlar Kozan'ı terk ettiler. Yanlarında binlerce (60-80 bin) Ermeni'yi de götürdüler.(10)

52) 10 Ağustos 1920'de Osmanlı Damat Paşa Hükümeti Sevr Anlaşmasını imzaladı. Bu anlaşma Osmanlı Devleti'nin ölümü demektir. Sevr Anlaşmasına katılabilmek için Osmanlı Ermenistan'ı ve diğer tüm ülkelere yayılmış olan Ermenileri temsilen Ermeni Milli Delegasyonunun yanı sıra mevcut Ermeni Devletini temsilen Ermeni Cumhuriyeti Delegasyonu ile Ermeni Patrik Monsenyör Terziyan'da Din Adamları Kurulunun temsilcileri olarak Konferansa katıldılar. Ermeni Milli Delegasyonu Başkanı Bagos Nubar Paşa (Kendisi Osmanlı Milletvekilidir!) ile Ermeni Cumhuriyeti Delegasyon Başkanı A. Aharunyan ayrı ayrı görüşlerini açıkladılar.

Bagos Nubar: "Ermenilerin, Fransız Lejyoner Kıtalarında Fransız bayrağı altında zafer kazandığını, Fransa adına savaşanların yarısını oluşturduğunu, Rus İmparatorluğu ordusunda 150.000 Ermeni olduğunu, 40.000 Ermeni askerinin de Ermeni Vilayetlerinin kurtarılmasına katıldığını, altı vilayetin, Kilikya'nın ve Maraş Sancağının Türk işgalinden kurtarılıp İtilaf Devletlerinin, Amerika'nın veya Milletler Cemiyetinin koruyuculuğu altında bağımsız bir Ermenistan'ın kurulmasını" talep etti. (11).

Bu düşüncüyü taşıyan Ermenilerin Osmanlı Devleti aleyhinde çalışmadığını kim müdafaa edebilir? Ve bu insanları masum saymak mümkün müdür?

23 Nisan 1920'de kurulan TBMM Hükümeti bu anlaşmayı reddetti.

53) 24 Eylül 1920'de Ankara hükümeti Ermenistan'a savaş ilan etti. Türk ordusu Doğu Cephesinde karşı saldırıya geçti. Ermeniler kaçarken yeniden katliamlar yaparak kaçılar ve ortalığı kan gölüne çevirdiler.

54) 30 Ekim 1920'de Kars Ermenilerden kurtarıldı.

55) 2-3 Aralık 1920'de Türkiye-Ermenistan Barış (Gümrü) Anlaşması imzalandı. Sevr Anlaşması geçersiz sayıldı. Eski Osmanlı toprakları, (Batım hariç) Türkiye'ye verildi.(9)

56) 15 Mart 1921'de Sadrazam Talat Paşa Sogomon Taleyan adlı bir Erzurum'lu Ermeni tarafından Berlin'de vurularak şehit edildi.

57) 16 Mart 1921'de Sovyet-Türk Moskova Anlaşması imzalandı. 13 Ekim 1921'de ise TBMM Hükümeti ile Azerbaycan-Ermenistan ve Gürcistan arasında Kars Anlaşması imzalandı. **Kars Anlaşması ile Türkiye'nin Misak-ı Milli sınırları Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan ulusları adına da kabul edildi ve Sevr Anlaşması geçersiz sayıldı.** Böylece Türkiye - Ermenistan, Türkiye - Gürcistan ve Türkiye - Azerbaycan (Nahcivan) sınırları kesinleşmiş oldu. Ermeniler, bu anlaşmaya rağmen bu sınırları bugün kabul etmemekte ve Türkiye'den toprak talep etmektedirler.

58) 20 Ekim 1921’de Fransızlarla Ankara Anlaşması imzalandı. Fransızlar Antep, Adana ve Maraş’tan çekildiler. Bu bölge kalan diğer Ermenilerde Fransızlar ile beraber yurdu terk ettiler.(10)

59) 6 Aralık 1921’de eski sadrazam Sait Halim Paşa Roma’da, 17 Nisan 1922’de Doktor Bahaettin Şakir Berlin’de ve 21 Temmuz 1922’de Bahriye nazırı Cemal Paşa ve iki Osmanlı subayı Tiflis’te Ermeniler tarafından vurularak şehit edildiler.(10)

60) 30 Ağustos 1922’de Batı Cephesinde Başkumandanlık Meydan Savaşı kazanıldı. Yunan ordusu esir edildi. Batı Anadolu’da bulunan Yunanlılar ve Ermeniler yurdu terk ettiler.

61) 1896 yılında Erzurum’da başlayan ve I.Dünya Savaşına kadar devam eden Ermeni isyanlarında çok sayıda Müslüman ve Ermeni kanı döküldü.

I.Dünya Savaşı ile başlayan ve 16 Mart 1921 Kars Anlaşması ile sona eren süreçte ise Osmanlı Ermeni vatandaşlarının desteğini alan Ermeni silahlı çeteleri ve Rus desteğini alan Ermeni orduları Osmanlıyı hem içerden hem dışardan vurdu. Çok sayıda Müslüman hunharca öldürüldü.

Bunu önlemek için Osmanlı Devleti tehcir uygulamak zorunda kaldı. Osmanlı Devletinin Sadrazamı olan Talat Paşanın hatıralarında bu olaylar şöyle dile getirilir. “Gerek tehcirler ve gerek isyanlar yüzünden Ermeniler çok zayıyat vermiştir. Bunu itiraf etmek lazımdır. Fakat şark vilayetlerinde ki Müslümanlarında Ermeni vatandaşlarımız yüzünden aynı miktarda zayıyata uğradıkları bir vakıadır.

Rusların Van’ı, Bitlis’i, Muş’u ve Erzurum’u işgali sırasında yapılan ve bizzat Ruslar tarafından itiraf olunan zulüm ve cinayetler o derece vahşicesine yapılmıştı ki Müslüman halk artık ikametgahlarında kalmaya cesaret edemeyerek aç ve çıplak olarak hicrete başlamıştır. Bu suretle hicret eden Müslümanlardan 600.000 kişi ölmüştür.

Tarafsız bir mahkeme kurulduğu takdirde bir hakikat olarak iddia edebilirim ki hadiseler bizzat Ermenilerin sebebiyet vermiş olduğu meydana çıkacaktır.

Ben Ermenilere yapılan muameleleri tamamı ile itiraf ve hadiseleri oldukları gibi nakletmek cesaretini gösterdim.

Hakikati söylemek cesaretini göstermek ve Ermenilerin Müslümanlara yapmış olduğu cinayet ve zulümleri adil bir şekilde itiraf etmek sırası şimdi onlardadır.

Bu keyfi muameleler birçok eserde mevzu bahis olmuşsa da Ermenilerin yaptıklarından henüz hiç bahsedilmemiştir. Bundan iki netice çıkmaktadır.

Ya İtilaf Devletleri Müslümanların Hristiyanlar tarafından öldürülebileceği hususunda hak veriyor ve Müslümanların kanının haklı olarak akıtıldığını kabul ediyor, yahut da Ermeni Fırkacıları tarafından siyasi menfaat temini maksadıyla işlenmiş bu cinayetleri haklı buluyorlar.

Öldürülmüş olan yüzbinlerce Müslüman’ın bir kısmını kendi eli ile katletmiş olan General namı altındaki kişi, Ermeni murahhası olarak Londra’da ve Paris’te hürmetle karşılandı.

Ancak yukarıda ifade ettiğimiz neticelerin kabul edilmesi şartı ile insaniyet perver İngiliz ve Fransızların bu kanlı elleri nasıl sıktıklarını anlamak mümkündür.(12)

62) Ermeni meselesi konusunda Mustafa Kemal Paşa, 24 Ocak 1921’de Amerikalı gazeteci Clarence K. Satreit’e şöyle diyordu: *“Düşmanca ithamda bulunanların sürdördükleri büyük mübalağalar dışında Ermenilerin tehciri meselesi aslında şuna inhisar etmektedir.*

Rus ordusu 1915’de bize karşı büyük taarruzunu başlattığı bir sırada o zaman Çarlığın hizmetinde bulunan Taşnak Ermeni Komitesi, askeri birliklerimizin gerisinde bulunan Ermeni ahalisini isyan ettirmiştir.

Düşmanın sayı ve malzeme üstünlüğü karşısında çekilmeye mecbur kaldığımız için kendimizi daima iki ateş arasında kalmış gibi görüyorduk. İkmal ve yaralı konvoylarımız acımasız şekilde katlediliyor, gerimizdeki köprüler ve yollar tahrip ediliyor ve Türk köylerinde terör hüküm sürdürülüyordu.

Bu cinayetleri işleyen ve saflarına eli silah tutabilen bütün Ermenileri katan çeteler, silah, cephane ve iaşe ikmallerini, bazı büyük devletlerin daha sulh zamanından beri kendilerine kapitülasyonların bahsettiği dokunulmazlıklarından faydalanma ve bu maksada uygun olarak büyük stoklar husule getirmeye muvaffak oldukları Ermeni köylerinden yapıyorlardı.”

İngiltere’nin sulh zamanında harp sahasından uzak olarak İrlanda’ya reva gördüğü muameleye hemen hemen kayıtsız bir şekilde bakan dünya efkârı, Ermeni ahalinin tehciri hususunda almaya mecbur kaldığımız karar için bize karşı haklı bir ithamda bulunamaz.

Bize karşı yapılmış olan iftiraların aksine, tehcir edilmiş olanlar hayattadır ve bunlardan ekserisi şayet İtilaf devletleri bizi tekrar harb etmeye zorlamasaydı evlerine dönmüş olurlardı.

Mustafa Kemal Paşa soru üzerine Ermeniler tarafından Müslüman ahaliye yapılan zulümleri de açıkladı.

“Brest-Litovsk Anlaşmasının aktini müteakip Rusların şark vilayetlerimizi tahliye başladıkları sırada Ermeni çetelerinin yapmış oldukları katliam ve tahribat, kafi derecede herkesin malumudur.

Sivas’ta benimle görüşmüş olan, bilahare bu bölgeyi de ziyaret eden ve buralarda Ermeni çetelerinin davranışları hususunda mufassal müşahedelerde bulunarak daha sonra kendisine bu konuda anlatmış olduğum şeylerin doğru olduğunu da bana yazmış olan Amerikan Generali Harbord, Amerikan umumi efkârının kendisinden faydalı bilgi edinebileceği bir şahidimizdir.

Taşnaklar daha sonra da Kars ve Oltu bölgelerinde Alexsandropol (Gümrü) Antlaşmasının aktine kadar cinayetlerine devam etmişlerdir.”(10)

F) 24 TEMMUZ 1923’DEN GÜNÜMÜZE

63) 24 Temmuz 1923’de Lozan Barış Anlaşması imzalandı. Rumlara, Yahudilere ve Ermenilere azınlık hakları tanındı. Amerikalılar Lozan Anlaşması’nı kabul etmediler.(10)

64) 29 Ekim 1923’de Türkiye Cumhuriyeti Devleti kuruldu. **Türkiye’de kalan Ermeniler Türk vatandaşı oldular ve bugüne kadar güvenle yaşadılar.**

Bütün ülkeler tanınmasına rağmen Amerika Birleşik Devletleri T.C Hükümetini tanımadı. Ancak 1930 yılındaki elçilik ilişkileri ile TC ile Amerika Birleşik Devleti arasındaki ilişkiler resmi olarak başladı.

65) Yurt dışına çeşitli vesileler ile giden Ermeniler orada Türk düşmanlığını yayma çalışmalarını sürdürdüler. Her ne kadar *Kaçaznuni “Taşnak Partisinin yapacağı bir şey yok” dediyse de* Ermeniler, Türk düşmanlığını sürekli olarak körüklediler ve Dünya kamuoyunu yanlış ve haksız iddiaları ile kendi yanlarına çekmeye çalıştılar.

T.C. Hükümeti ise I.Dünya Savaşı öncesinde, savaş esnasında ve sonrasında yaşanan ve gerek Müslüman Türk halkının gerekse Ermeni ve Hristiyanların yaşadıkları acı olayları sinesine gömdü, bu tür olayların bir daha yaşanmaması için bu olayları unutmayı yeğledi ve Türk toplumunda kin ve intikam duygularının gelişmemesi için bu gerçekleri dile getirmemeyi tercih etti.

Oysa *“su uyur düşman uyumaz”* atasözü geçerliliğini korudu ve Ermeniler yurtdışında kurmuş oldukları terörist örgütler ile başta Türk diplomatları olmak üzere çeşitli Türk makamlarına saldırılarda bulundular.

66) 27 Ocak 1973'te Türk diplomatlarına ilk suikast yapıldı.

Bahadır Demir, Mehmet Baydar, Büyükelçi Danış Tunalıgil, Büyükelçi İsmail Erez ve Başkâtip Oktar Cirit, Büyükelçi Taha Carım, Büyükelçi eşi Necla Kunalp, Büyükelçi Beşir Balcıoğlu, Ahmet Benler, Yılmaz Çolpan, Galip Özmen, Neslihan Özmen, Sarık Arıyah, Engin Sever, Reşat Moralı, Tecelli Ari, Mehmet Yergöz, Cemal Özen, Kemal Arıkan, Orhan Gündüz, Erkut Akbay, Nadide Akbay, Albay Atilla Alkat, Bora Suelkan, Büyükelçi Galip Balkar, Dursun Aksoy, Cahide Mihcioglu, Işık Yönder, Erdoğan Ozan, Enver Ergun şehit edilen diplomatlarımız ve yakınları. Çetin Görgü 1991'de, Çağlan Yücel 1993'de, Ömer Haluk Sipahioğlu 1994'de şehit edildiler.(10)

67) SSCB'nin dağılması ile kurulan Ermenistan devleti, 5 Temmuz 1995'te Ermenistan anayasasını kabul etti. **Bu anayasada;**

- 1915 Tehcirinin Soykırım olarak Türkiye'ye kabul ettirilmesi,
- Türkiye topraklarının bir kısmının Ermenilere ait olduğu ve 1921'de imzalanan Kars-Moskova anlaşmasının geçerli olmadığı ifadeleri yer aldı.

68) 1918 sonrasında kurulan Ermenistan devletinin ilk başbakanı Ovanes Kaçaznuni'nin 1923 Bükreş parti kongresinde yapmış olduğu konuşmadan birkaç not:

-1914 kışı ve 1915 yılının ilk ayları Taşnak Sütyun da dahil olmak üzere Rusya Ermenileri açısından bir heyecanlanma ve umut dönemi idi. Biz, kayıtsız şartsız Rusya'ya yönelmiş durumdaydık.

Herhangi bir gerekçe yokken zafer havasına kapılmıştık. Sadakatimiz, çalışmalarımız ve yardımlarımız karşılığında Çar hükümetinin (Güney Kafkasya Ermenistan'ı ile Türkiye'nin Ermeni eyaletlerinden oluşan) Ermenistan'ın bağımsızlığını bize armağan edeceğine emindik.

Aklımız dumanlanmıştı.Biz kendi isteklerimizi başkalarına mal ederek, sorumsuz kişilerin boş sözlerine büyük önem vererek ve kendimize yaptığımız hipnozun etkisiyle gerçekleri anlayamadık ve hayallere kapıldık.

-Türk egemenliğine karşı onlarca yıl önce başlatılmış olan mücadele, Türkiye Ermenilerinin sürülmesi ve yok edilmesi ile, dolayısıyla Türkiye Ermenistan'ının boşaltılması ile sonuçlanmıştır.(13)

Bu sözler kendi ağızlarından her şeyi açıkça ifade ediyor.

69) I.Dünya Savaşı öncesinde yapılan Osmanlı nüfus sayımlarında Ermeni' nüfusu 1896 yılındaki sayımda 1.157.519, 1905'deki sayımda 1.173.233, 1914 yılı sayımında ise 1.294.851 kişi olarak tespit edilmişti.

Ermeni Vahan Vardapet'e göre ise 1914 başında Osmanlı topraklarında yaşayan Ermeni nüfusu 1.263.000 idi.(14)

Bugün 1.500.000 kişi soykırıma uğratıldı iddiasını bu rakamların neresine sıkıştıracağız?

Prof. Justin Mac Carty'nin dediği gibi "*Ermeni soykırımı savlarını siyasi malzeme olarak kullananlar siyasi olarak güçlüler, ancak gerçekler Türklerden yana.*"

1915'teki olayların temelinde, Ermenilerin Rusların kışkırtması ile Osmanlıya isyan etmesinin yattığına işaret eden Justin Mac Carty, "*halkın %80'i sağ olan nasıl soykırıma uğramıştır?*"

Nüfusla ilgili bilgiler yayınlanmadan önce de bunun soykırım olmadığı belliydi. Çünkü İstanbul, İzmir ve Edirne'de ki Ermeniler tehcir edilmediler ve hayatta kaldılar.

Oysa soykırımın yapıldığı Almanya'da Berlin'de ki Yahudiler de öldürüldü. Türkler, Ermenilerin yaşadığı bölgeye 1070 yılında geldi ve 1915 yılına kadar burada birlik-te yaşadılar. Şimdi biz Türkler katliam yapmak için 900 yıl düşündüler mi diyeceğiz. Ortada bir savaş vardı, soykırım değil.

Bu sırada Türkler Ermenileri öldürmüştür. Ama Ermenilerde Müslümanları ve Türkleri öldürmüştür. Propaganda malzemesi olarak yazılan kitaplarda ki belgeler tamamen sahte ve düzmedir. Mavi kitapta belge diye sunulanlar Taşnak Gazetelerinden yapılan alıntılardır. Bunlar büyük yalanlar değil aptalca yalanlardır.” (10)

70) 1914-1921 yılları arasında Anadolu'da yaşanan olaylarda hayatını kaybeden Müslüman ve Ermeni halkının sayısını gerçek olarak tespit etmek mümkün değildir.

Eldeki arşiv belgelerinin incelenmesi ile bu rakam gerçekçi olarak ortaya çıkabilir. Bu dönemde:

a) Müslüman halkının kayıpları:

- Tehcir öncesinde, (Kasım 1914-Mayıs 1915) tarihleri arasında,
- Rus ordularının işgali süresince (Ocak 1916-Kasım 1918) tarihleri arasında,
- Ermenilerin Doğu Anadolu'yu yeniden işgali süresince (Ocak 1919-Aralık 1920) tarihleri arasında yapılan katliamlarda yaklaşık 600000 Müslüman hayatını kaybetmiştir.

b) Ermeni halkının kayıpları:

- Tehcir süresi içinde (24 Nisan 1915- Kasım 1915) tarihleri arasında yaklaşık 10.000 Ermeni, Osmanlı Devletinin almış olduğu bütün tedbirlere rağmen intikam peşinde koşan çeteler tarafından katledilmiş ve hayatlarını kaybetmişlerdir. Tehcir sırasında yaklaşık 46.000 kişi ise açlık ve hastalıktan hayatını kaybetmiştir.

- Osmanlı Devletince başlatılan karşı saldırı ile Ermenistan'a kaçan 300.000 kişinin **akibeti kesin olarak belli değildir.** Bunların büyük çoğunluğu soğuk ve açlıktan ve hastalıktan hayatlarını kaybetmişlerdir.

- Savaş sonrasında Fransızlar ile beraber ülkeyi terk eden Ermenilerin sayısı 60-80 bin kişiyi bulmaktadır. **Ülkeden ayrılanların kesin sayısı bilinmemektedir.**

- Savaş sonrasında T.C. sınırları dışında kalan Suriye, Lübnan ve diğer Müslüman ülkelerinde bulunan Ermenilerin sayısı 390.000 civarındadır.

- Savaş sonrasında T.C. sınırları dahilinde kalan Ermeni vatandaşlarımızın sayısı ise yaklaşık 285.000 civarındadır.

- Savaş sonrasında T.C. sınırları içinde Müslümanların himayesine girerek Müslüman kimliği altında **Anadolu'nun muhtelif bölgelerinde özgürce yaşayan çocuk ve kadınların sayısı bilinmemektedir.(15)**

- Tehcire tabi tutulan bazı kişilerin 1918 yılında geri dönmeleri nedeniyle ve yukarıdaki açıklamalardan **1914-1921 yılları arasında ne kadar Ermeninin hayatını kaybettiğini tespit etmek şimdiki bilgilere göre mümkün değildir.**

1970 yılında SSCB sınırları haricinde yaşayan Ermeni nüfusunun dağılımı (tablo-2 de) verilmiştir. Bu rakamlar soykırım iddialarının ne derece temelsiz olduğunu da açıkça göstermektedir.

71) Günümüzde muhtelif ülkelerin parlamentolarından soykırımı tanıyan kararlar çıkmasına teşebbüs ettiler.

Yunanistan, İsviçre, Fransa, Avrupa Parlamentosu, İtalyan Parlamentosu, İsviçre Parlamentosu, New Mexico, California, Maryland, Arkansas Eyaletleri, İsveç Parlamentosu, Kanada Senatosu, İngiltere Galler Bölgesi, Arjantin, Uruguay, Hollanda parlamentolarından soykırım kararı çıkarttılar. Amerikan Kongresi'nden soykırım kararını çıkarmaya uğraşıyorlar.

72) Sonsözler:

-Ermeni davası bir Hristiyan-Müslüman çatışmasının uzantısıdır. Türkiye laik bir cumhuriyet olmasına rağmen Hristiyanlar karşısında İslamı temsil eder.

Türkler bir suç işlemiştir. Anadolu'yu ve İstanbul'u almışlardır. Buradan sürülmelidirler. 1100'deki Haçlı Seferleri 1918'de Anadolu'da tekrarlanmıştır.

Osmanlı'nın küllerinden doğan Türkiye Cumhuriyeti de aynı durumla karşı karşıyadır.

-İsrail gücünün altında nasıl Amerika ve Siyonizm varsa küçücük Ermenistan'ın arkasında Hristiyan dünyası ve zengin diasporası vardır.

1920 yılında imzalanan ancak Türkler tarafından yırtılarak çöpe atılan Sevr Antlaşması hükümleri, tekrar masaya getirilmekte ve Türkiye Cumhuriyetinden Avrupa Birliği olarak, batı parlamentoları olarak taleplerde bulunulmakta ve Türk toplumuna 100 yıl önce yaşanan olaylardan dolayı haksız bir leke sürülmeye çalışılmaktadır.

-Türk Milleti yaşanan bu acı olayları sinesine gömmüş ve unutmaya çalışmıştır. Barışçıl ve insancıl bir neslin yetişmesi için bu gerçekleri kendi halkından saklamıştır.

- Bugünün Türkiye'sinde Ermeniler, Türk vatandaşı olarak özgürce yaşamaktadırlar.

- Ermeniler, tarihler boyunca hep başkalarının yardımıyla bir şeyler yapabileceklerini sanmışlardır. Tarihten ders almamışlardır. Hristiyan dünyasını arkalarına alarak, Türkleri yok etme hırsına kapılmış ve büyük felaketlere uğramışlardır.

Ermeniler bizimle savaştılar. En güçsüz ve mecalsiz olduğumuz zamanlarda başkalarının yardımlarıyla bizi yok etmeye çalıştılar. Ordular, toplar ve tüfekleriyle yaptıkları yanlışlar, yanlışlar ve ütöpiller yüzünden yenildiler.

Bugünün dünyasında Ermeniler, geçmişte yaptıkları yanlışlarını artık devam ettirmemelidirler. Bu davranışlarla Türkiye Cumhuriyetinden bir şey kazanamayacaklarını anlamalıdır. Bu gerçeği, kendisini destekleyen bütün Dünya kamuoyuna da anlatmalıdırlar.

1914-1921 yılları arasında yaşanan olaylarda Osmanlı Devletinin ve Türk Müslüman halkının yüzü akdir. Çekilen bütün acılara rağmen Ermeni halkının yok edilmesi gibi bir düşünce Osmanlı Devleti ve Müslüman Türk toplumunun fikriyatında hiçbir zaman yer almamıştır. Çünkü Müslüman yaşatır, yok etmez. İslam'ın manası da selamet ve esenlik demektir. Bu gerçek, bütün Dünya milletlerince birgün mutlaka kabul edilecektir.

Bu vesile ile bizlere bu aziz vatani emanet eden ve bu uğurda canını feda eden bütün şehit ve gazilerimizi ve hayatlarını kaybeden geçmişimizi rahmetle anıyorum. Nur içinde yatsınlar.

İlhami OĞUZ

Makine Yüksek Mühendisi

İstanbul Erzurumlular Kültür ve Dayanışma Vakfı

Danışma Meclisi Başkanı

Tablo 1-Osmanlı arşivlerine göre tehcire tabi tutulan nüfus:

Adana	30.000
Ankara	21.236
Aydın	250
Bilecik	1.200
Diyarbakir	20.000 (?)
Dört Yol	9.000
Erzurum	5.500
Eskişehir	7.000
Giresun	328
Görece	250
Halep	26.064
Haymana	60
İzmir	256
İzmit	58.000
Kalacık	257
Karahisarısahip	5.769
Kayseri	45.036
Keskin	1.169
Kırşehir	1.147
Konya	1.990
Kütahya	1.400
Mamuretülaziz	51.000
Nallıhan	479
Ordu	36
Perşembe	390
Sivas	136.084
Sungurlu	576
Sürmene	290
Tirebolu	45
Trabzon	3.400
Yozgat	10.916

Toplam **438.758 (?)**

Tablo 2-Ermeniler'in yaşadığı ülkeler (1970 yılı itibariyle.)

Lübnan	165,000
Suriye	4,200
Irak	2,400
İran	126,000
Ürdün	7,500
İsrail	2,000
Mısır	36,000
Kıbrıs	3,500
Habeşistan	1,300
Sudan	800
Libya	3,000
Cezayir	2,000

Fas	1,500
Bulgaristan	32,000
Romanya	44,000
Macaristan	2,000
Çekoslovakya	1,000
Doğu Almanya	500
Polonya	100
Fransa	126,000
İngiltere	6,000
İtalya	2,000
Belçika	1,000
Hollanda	1,000
Batı Almanya	3,000
İsviçre	500
Yunanistan	7,000
Avusturya	300
Portekiz	300
ABD	400,000
Arjantin	36,500
Brezilya	800
Uruguay	800
Şili	150
Venezüella	4,750

Toplam 1,024.900

Not: SSCB sınırları dahilinde yaşayan Ermeni nüfusu yukarıdaki toplama dahil değildir

KAYNAKÇA

- 1)Osmanlı Devletinde Gayrimüslim Tebeanın Yönetimi-Bilal Eryılmaz-Risale Yay.
- 2)İskalanmış Barış-Hans Lukas Hieser-İletişim Yayınları
- 3)Ermeniler ve İttihat-Terakki – Ahsen Avanzo – Kaidz Minasyan – Aras Yayınları
- 4)Antranik Paşa – Antranik Çelebyan – Peri yayınları
- 5)Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi – Esat Uras – Belge yayınları
- 6)Ermeni Tehciri – Prof. Yusuf Halaçoğlu – Bab-ı Ali Kültür Yayınları
- 7)Gördüklerim, Yaşadıklarım Erzurum 1917-1918 - Yarbay Tverdohlebal - Genel Kurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları
- 8)Erzurum’da Ermeni Mezalimi 1918–1920 – Betül Aslan – Atatürk Üniv. Yayınları
- 9)İstiklal Harbimiz - Kazım Karabekir,
- 10)Ermeni Meselesi 1774–2005 – N. Bilal Şimşir
- 11)Batı-Ermenistan (Kürt İlişkileri) ve Jenosid – M.Kalman - Zel Yayıncılık
- 12)Talat Paşa Ermeni Vahşeti – Örgün Yayınevi
- 13)Taşnak Partisi’nin Yapacağı Bir şey Yok - Ohannes Kaçaznuni
- 14)Ermeni Dosyası – Kamuran Gürün - Remzi Kitabevi
- 15)Türkiye’de Ermeni Çocukları ve Kadınları - Dr. İbrahim Ethem Akın - Babil Yayınları

THE ARMENIAN QUESTION

The Armenian question has always been on the global agenda thanks to the parliamentary decisions of a number of states, recently to be used against Turkey. How accurate are these approaches that are expressed as the 1915 incidents and accusing the Ottoman Empire of committing genocide? Does the global community know what happened in Anatolia during the First World War? Are these propagandas a continuation of the Crusades Attacks that the Christian World launched a millennium ago? Can the global, especially European public evaluate these incidents in an objective way?

During the incidents that happened in the First World War, both the Muslim and Christian people of the Ottoman Empire suffered greatly. Both sides had serious casualties. We cannot explain the incidents with all its humanitarian dimensions by ignoring the losses of the Muslim side and pursuing only the losses of the Armenian.

There are questions the Western World has to answer. What is the reason for the loss of approximately 600,000 Muslims in Anatolia in the First World War? Who killed these people? Will the Western World be not covering a crime of humanity if no answer to this question is given?

Instead of indicting each other, let us try to find out the facts behind the incidents. Here you will find in detail how the Armenian society lived within the Ottoman Empire.

A- ARMENIANS BEFORE 1453

Armenians, who lived in various regions of Anatolia, particularly in East and Southeast Anatolia and Cilicia, lived under the rule of The Great Seljuk, the Anatolian Seljuk, the Mongol İlhan Empires, regional beyliks and the Akkoyunlu State before the Ottoman reign. Until those years, the Armenians are seen to have lived under the rule of other states, instead of establishing an organized state structure and have conducted mainly crafts, commerce and farming.

The year 1453 marks the time when Istanbul was conquered by the Ottoman Empire and when the Byzantine Empire collapsed. This is an important date for the world politics history as well since the New Age was ushered while the Middle Age was closed.

As for the Armenians, the year 1453 also has implications. Upon this year, Armenians living within the Ottoman Empire were granted great freedoms.

B- OTTOMAN ARMENIANS BETWEEN 1453 AND 1774

Sultan Mehmet II the Conqueror (Fatih) granted vast freedoms inconceivable in today's world to the Orthodox communities including the Orthodox Armenians and to the Jewish communities within the Empire and particularly in Istanbul upon the conquest of the city.

Rights granted to the Orthodox Greeks

Mehmet II the Conqueror ordered the sanctification of the Orthodox Patriarchy in Istanbul in the traditional way and Gennadios was then appointed as the head of the Istanbul Orthodox Church by popular demand of the Greeks. The Sultan later threw a banquet for the new Patriarch in the Imperial Palace and organized the Byzantine way of the ceremony for the Patriarch. He later submitted an imperial order stating that the Patriarch should be safe of any attacks and legal rights for the Christian community within the Church, which also include protection of the Church and its members and granting of rights to conduct marriage, funeral and other traditional acts according to the Greek Church customs as were before the conquest.

The Ottoman Sultan also granted the Patriarch the title "Head of the Nation", which enabled a material authority to the Patriarch besides spiritual authority and consequently the right to interfere in various ordinary activities of the Greek community as well.

The Sultan later appointed the Patriarch to the highest official ranking position in the Imperial hierarchy by granting him the "Ottoman Pasha with three aigrettes" rank besides the "Head of the Nation".

The Patriarch therefore had the right to have a say in the Imperial Divan (Council) as the leader of all Orthodox community within the Empire.

Mehmet II the Conqueror also provided rights for the non-Muslim community living around the Galata area in Istanbul, stating that their security and freedom in commerce was under the Empire's protection, that the community is granted full freedom of religious practices as well as a written contract that no community member would be forced to convert into Islam, that the community members could be exempt from military service and forced labour, that they would conduct customs operations according to their original traditions, pay only tribute tax and choose their own managers.

Rights granted to Armenians

Upon the conquest of Istanbul, Sultan Mehmet II granted the same rights for the Armenians as well. There was an Armenian community conducting mainly commercial activities in Istanbul during the last decades of the Byzantine period. When Mehmet II legitimized the Armenians in 1461 the highest pontiff of the Armenians Hovakim was invited to Istanbul from Bursa to be granted the title of the Armenian Patriarch, which later turned Istanbul into the spiritual center of the Anatolian Armenians.

The Armenian Patriarchy was also granted authority over all Christian communities (namely, Assyrians, Syrian and Egyptian Monophysits as well as the Bosnian Bogomi and the Roma) except for the Orthodox community. These communities thus conducted every affair with the Ottoman Empire through the Armenian Patriarchy, which meant a superior position for the Armenian Patriarchy covering communities outside their "national" community.

The rights and relations of the Armenians within the Seljuk and the Ottoman states were at a much more superior position than the Byzantine period. The gist of the Seljuk and Ottoman politics towards the non-Muslim communities were religion and humanity values. Therefore the Armenians who had no political unity and had to live under pressure and Byzantine domination in Central Anatolia and Cilicia welcomed the Seljuks who were settling in Anatolia as a nation and who never interfered in their religious faiths and practices just as a saviour and wholeheartedly accepted to become their subject.

Rights granted to the Jewish Community

The Jewish community was granted guarantee on their freedom of praying and reading the Torah and on the immunity to their temples and community members as they previously promised Mehmet II not to help the Byzantines during the Conquest.

The Jewish community, just like the Orthodox and Armenian communities, was granted the right to conduct their religious activities freely and maintaining their own synagogues under the leadership of their own chief rabbis.

The last chief rabbi serving during the Byzantine period, Moshe Kapsali was also the first chief rabbi of the Ottoman era in the city. Mehmet II invited the chief rabbi to his court and expressed his compliments while giving him the imperial order to conduct court cases within the Jewish community. The community and the chief rabbi thus gained a special status like the other communities within the Ottoman society.

Upon the rights and well treatment granted to the Jewish community, other Jewish groups started migration to the Ottoman land as well. As a consequence of the exile committed upon Jews by Ludviq X, the Bavarian king in 1470 and Ferdinand the Spanish Catholic king in 1492, the Jewish communities in Europe migrated into the Ottoman Empire. (1)

These statements show what sort of a freedom the Ottoman Empire granted for the non-Muslim people within its territories. These rights granted during the foundation and transformation years of the Empire were maintained until the collapse of the Empire.

At this conjunction how could we think that the Ottoman Empire committed a different treatment against the Armenians during the World War I?

Armenians, who were able to maintain their religion, language and culture in line with the above-mentioned rights, have gained important positions and ranks in very sensitive imperial / state positions such as the foreign affairs minister and vizier. They were usually called “the loyal nation” since they lived in harmony in various parts of Anatolia for centuries and have been meticulous in their works and positions.

Why did such a community need to rebel against the Ottoman Empire from the 19th century. This question shall be dealt in detail in the following section.

First let us examine the outlook of the Armenian community within the Ottoman Empire:

- 1) Most of them are farmers, craftsmen, merchant and dealers, etc. They are usually peaceful and uneventful people.
- 2) Experts under the Ottoman rule such as viziers, physicians and veterinarians
- 3) A small group of Armenians who studied in Europe, willing to establish an Armenian state, usually utopian people just like the members of Union and Progress committee who were trying to found and save a country.
- 4) Other important groups: ecclesiastics

The Catogicos (equal to patriarch in the Armenian Clergy) of Echmiadzin (a town of religious importance in Armenia) takes the lead in this respect. The Gregorian sect as well as Catholic and Protestant missions were scattered all around Anatolia. They converted thousands of Armenians in the schools they opened. The Protestant Armenians that migrated to USA in 1830s constitute the anti-Turkey and anti-Ottoman Armenians today and in recent history. The missions from Germany which led the entry of Turkey into the 1st World War, the Sarıkamış disaster and the decision of “tehcir” (population transfer) have written books that include incredible smears.

The outcome: A total disaster for the Armenians. Below is the detailed information on the chronological line from the Küçük Kaynarca Treaty onwards.

A- BETWEEN THE 1774 KÜÇÜK KAYNARCA TREATY AND 1878 BERLIN TREATY

1) On 21 July 1774, the Küçük Kaynarca Treaty was signed between the Ottoman Empire and Russia. Russia thus became the protector of the Christians within the Ottoman territories. The Christian and Armenian Ottoman subjects began considering themselves as subjects of the Russian tsar. The Christians chose to support assisting the Russian side in the Ottoman-Russian wars. The British and the French also struggled a lot to win the Armenians over. Americans attempted to conduct first commercial and then missionary movements.

2) The missionary organization “American Board of Commission for Foreign Missions” founded in Boston in 1810 started its Protestantism activities in the Ottoman Empire upon the commercial agreement signed between the USA and Ottoman Empire in 1830.

3) The very first Protestant missions of the above-mentioned organization were sent to İzmir on 14 January 1831. They took the oath to “completely demolish this empire of sins with the help of God” when they landed on İzmir.

4) The Ottoman Empire declared and issued “Tanzimat Fermanı” in 1839. There, it was announced that no discrimination shall be maintained between Muslim, Christian and Jewish people.

5) French and American missionary schools were opened in Harput in 1840. Missionaries sent Armenian students from Anatolia to USA. Some of these students came back upon the completion of their education and some stayed in USA. These brought hatred against Turks to this country. The number of Armenians in the States in 1908 exceeded 50.000 and the very foundations of the Armenian Diaspora were laid in these years.

6) American missionary centers were founded in 1851 in Sivas, 1852 in Merzifon, Adana and Ceyhan, 1853 in Diyarbakır, 1854 in Talas and Maraş and in 1855 in Harput.

7) The Ottoman Empire declared and issued Islahat Fermanı (Imperial Reform Order) on 28 February 1856. Upon this order, missionaries started an educational campaign among Armenians (2). American colleges were opened in Harput, Merzifon, Antep, Üsküdar, Rumeli, Tarsus and Talas. There were 80 colleges opened by the year 1890 within the Ottoman borders.

8) Russia declared war on the Ottoman Empire on 24 April 1877 (Russo-Turkish war). Despite the great bravery of the Ottoman forces in Plevne in the west and Erzurum-Aziziye in the east, they were defeated and the Russian forces advanced as far as Yeşilköy. Istanbul felt a strong threat and the war ended with the signing of Yeşilköy (Ayastefanos) Treaty which marked the defeat of the Ottomans.

Seeing that the Ottomans lost the war, the Armenians appealed to the Russian vice commander-in-chief Nikola the Grand Duke. The Armenians were later informed that additional articles would be added to the Treaty text, and so it happened.

B- BETWEEN 1878 BERLIN TREATY AND ANNOUNCEMENT OF THE 2ND CONSTITUTIONALIST PERIOD

9) The Treaty of Berlin was signed on 13 July 1878. In this treaty setting where the grand powers of Europe were also present and the Ottoman government vowed “arrangement in provinces where Armenians reside and protection against the Kurdish and Circassian population”. The rights the Armenians obtained with this Treaty created a legal base for the movements afterwards.

With the support they receive from Europe, Armenians organized themselves in the Ottoman Empire, bore arms and rebelled against The Ottoman Empire. The following are these rebellion movements.

10) The revolutionary political Armanak was founded in Van in 1880.

11) The Armenian underground organization called “Defenders of Homeland” was founded in Erzurum in 1881.

12) The Armenian revolutionary Hinchak Party was founded in August 1887 in Geneva. Founded by Marxist-inclined Armenians, the party maintained terrorist methods.

13) The Armenian Revolution Federation – Tashnak Party was founded in Tbilisi in 1890. Much bloodshed was observed with the terrorist acts of Armenians upon this date.

14) An Armenian rebellion commenced in Erzurum on 20 June 1890. Two Ottoman soldiers were killed and three wounded during an inspection in the Armenian Church and Sansarian School with the denouncement of the Catholic Armenians. There were several deaths and injured victims from both the Muslim and Armenians in the chaos.

15) The Hinchak Committee launched a rebellion in Kumkapı in 15 July 1890 and it caused much bloodshed in İstanbul.

16) An Armenian rebellion was launched in 1894 in Sasun (a district in Siirt) by the Hinchak party. Mikran Damadian, Kevork Çavuş, Krko, Hrayr-Tiork and Murad (Hampartsum Boyaciyan) were leading the rebellion. These are the so-called homeland defenders who actually led Armenians into a disaster.

We will soon mention others as well. The rebellion was suppressed on 23 August 1894. The rebellion had started with great propaganda and demonstrations. Missionary organizations and the Protestant church commenced anti-Turkish campaigns and collected funds.

17) The Hinchak members marched to Bab-ı Ali (The Sublime Porte) with weapons and bombs, and attacked Muslim residents in the Istanbul districts of Kasımpaşa, Çukurçeşme, Karagümrük, Eyüp and Vaniköy on 30 September 1895.

18) The Hinchak and Tashnak parties launched incidents in Divriği, Sivas, Trabzon, Eğin, Akhisar, Erzincan, Erzurum, Zeytun, Bitlis, Bayburt, Maraş, Urfa, Diyarbakır, Malatya, Harput, Arapkir, Merzifon, Muş, Kayseri, Yozgat and İstanbul and caused bloodshed between Armenians and Muslims.

19) The Zeytun Armenian rebellion was launched on 24 October 1895 (Zeytun is in Maraş).

20) The second rebellion launched by the Tashnak party in Van on 15 June 1896 lasted for nine days. 219 Armenians and 340 Muslims died in the incident.

21) An American consulate was opened in Erzurum in 16 June 1896. Four Armenians were hired for the consulate operating in the building of Manung Garebedian. The conducted various tasks such as assisting the Armenians and concealing the acts of missionaries.

22) The Tashnak members captured the Ottoman Bank in Galata, İstanbul on 16 August 1896. They fired bombs and guns around the neighborhood from the building and killed hundreds of innocent people. The government forces suppressed the rebellion. The terrorists captured were abducted to Europe on a French ship with the intense pressure of the British, Russian and French authorities.

23) The second rebellion in Sasun began on 14 April 1904. Antranik and Kevork Çavuş joined the rebels from Iran. This time Vahan Papazian was the leader. The rebellion was suppressed on 7 July 1904.

24) A bombing assassination was committed against the Sultan Abdulhamid II, during his exit from the Friday mosque prayer on 21 July 1905. The Sultan escaped unwounded but 26 people died, 58 were injured.

C- BETWEEN THE ANNOUNCEMENT OF THE SECOND CONSTITUTIONAL PERIOD IN 1908 AND THE FIRST WORLD WAR IN 1914

25) The Second Constitutional Period was announced on 23 July 1908. The Hinchak members also joined the free atmosphere of the independence trend.

26) An agreement was made between the Party of Union and Progress and the Tashnak Sutyun Party on the freedom of the Tashnak Sutyun Party in its activities on condition of assistance to the Party of Union and Progress.

The Tashnak members moved to İstanbul from Geneva upon the announcement of the Ottoman Constitution.

27) 17 Armenian Members gained seat in the Meclis-i Mebusan (Parliament of Members) established in November 1908. We will soon see how these members later worked against the Ottoman Empire and its people.

28) The Armenians in Adana launched a rebellion on 14 April 1909 with the aim of founding a Cilicia Armenian State. This rebellion was led by the Armenian bishop Mouchenk. A small army was established with the young people possessing weapons and bombs in Çukurova region. The Armenians fought against the Muslims until the soldiers arrived. In the incidents in Tarsus, Ergin, Misis and Dörtyol, 17,000 Armenians and 1850 Turkish people died.

29) USA sent the battleships San Francisco and Marble Head to the Ottoman coasts for the Adana incidents.

30) The Balkan War started on 8 October 1912. The Armenians joining the Bulgarian army fought under the command of Antranik against the Ottomans. They fought on 4 November 1912 in Mestanlı, 6 November 1912 in Uzun Hamitler, 7 November 1912 in Balkan Tores and on 15 November 1912 again in Mestanlı campaigns. They caught the Ottoman command Yaver Pasha as a captive.

31) A Treaty was signed between Halim Pasha the Grand Vizier and the Russian Charges D'Affaires upon the approval of Britain and France and the pressure from Russia on 8 February 1914 in Yeniköy.

According to this treaty, the Norwegian Major Hoff was appointed for the governing of Van, Bitlis, Elazığ and Diyarbakır and the Dutch commander Westernek for Trabzon, Erzurum and Sivas. This treaty is an exemplary case to show the condition the Ottomans were trapped in. The governors were never able to reach their posts due to the eruption of the First World War.

32) The congress of the Tashnak Party was organized in July 1914 in Erzurum. Armenians from all over the globe attended the congress. S. Varodayan, E. Agnuni, Ar-mengaro, Zartanyani Ardedis Harunyan, Corporal Hamasb, Vahan Murakonyan, Dik-ran Hachikyan, Dr. Avetis and as representative of the Turkish government Dr. Baha-ettin Şakir, Halil Bey and Naci Bey attended the congress. The Turkish side demanded assistance from the Armenians in case of a prospective war. They offered the Kars and Van provinces and parts of Bitlis and Erzurum in return for an anti-Russian rebellion. The Armenians had no solid reply (3)

D– FIRST WORLD WAR (2 NOVEMBER 1914 – 30 NOVEMBER 1918)

33) The First World War began on 28 July 1914. Russia declared war on the Ottoman Empire when two battle ships, Goben (Yavuz) and Breslau (Midilli), that had recently taken shelter in the Ottoman docks, shelled Russian ports on 2 November 1914. The Ottoman Empire found itself abruptly with a fait accompli in the midst of the World War I.

All of the Armenian soldiers in the Ottoman III Army commanded by Karakin Pas-tirmaciyan (Armen Garo) who was the Erzurum MP in the Ottoman Parliament took Russia's side and formed regular voluntary armies. They committed the Van disaster, which showed that Tashnaks were virtually on Russia's side.

The following statement belongs to the Armenian historian de Leo (Arakol Baba-hanyan):

“At one side they promised loyalty and cooperation to the Ottoman leaders, and at another, they sent Antranik to Caucasia to lead a voluntary movement; yet they also kept the Ottomans detained with people such as Vardeks Serengülyan, the Erzurum MP. This strengthened the Ottomans' hand in convincing them that the Armenians were traitors.” The Russians crossed the Ottoman border, but soon had to recede upon the victories the Turkish army won in Köprüköy and Azap battles. The Armenians had worked in coope-ration with the Russian army and fought against the Ottomans. Dashkov Varnandze, the governor of Caucasia of The Russian Tsar, encouraged the Armenians with promising vows of “Providing autonomy to Armenians” and made them rebel against the Ottoman State. He enabled formation of Armenian voluntary army units to ease transportation of Russians in Eastern Anatolia since he knew paths and passages in the area. The Russian tsar Nikola II visited Tbilisi during the battles of Azap and Köprüköy on 26 November 1914. The Armenians tried to submit their wishes to the tsar. The historian Leo, who attended the meetings there, claims “The Armenians should give away the Black Sea area and Trabzon, otherwise The Armenian-Georgian relations shall be imperiled. Ar-menians always pay importance to Mediterranean Sea and the Armenian State should extend from Mersin to Gümrü”. All Armenian attendants await Tsar's meeting with the head patriarch. The Tsar announces that a bright future is for the Armenians. (4)

The Hinchaks as well as the Tashnaks supported this Armenian movement. They were later accompanied by Ramgavar Party in support. Some of the Armenians in Ana-tolia talk to the head patriarch Kevork of Ecmiazin that this new movement is really dangerous. A number of Tashnak committees in Muş, Van and Erzurum struggle to tell the western Armenians that their voluntary movement shall bring disasters along.

The Russians relocate 250,000 soldiers in Armenia to the German frontier. The Ar-menians bewail this relocation and claim that with the otherwise presence of these sol-diers in Eastern Anatolia, they would never be defeated.

The first volunteer division of 1200 soldiers, commanded by Antranik, head to the Iran-Ottoman border; the second division of 500 soldiers led by Dra (Drastmat) towards Iğdır; the third division of 500 soldiers led by Hamasb Srvandisyan to Sarıkamış, the fourth 500 to Erzurum, led by Erzurumlu Keni and the fifth division commanded by Vantan towards Van. The sixth division of 1500 soldiers led by Iskhau Anutyan and seventh division of 350 soldiers led by Krikor Avsharyan were founded under the commandship of Bandukht. The Avsharyan division fought against the Ottomans on the Pasin plain. The forces under Antranik also fought against the Ottoman soldiers in their area. The Russians awarded a sword of bravery to Antranik and gave Georgi a cross of chivalry.

There were two main battles between the Russians and the Ottomans in this period, which are extremely important in terms of their results:

1. Sarıkamış Disaster
2. Battle of Dilan

First, let us focus on the operation Sarıkamış. Both of the battles above, as we previously mentioned, lead to disasters caused by patriotic but impotent and short-sighted. A decision to open up a frontier in the Caucasus to lift the burden of the Germans against the Russian frontier in Europe was taken. The German Chief of Staff and Colonel Hafız Hakkı, who is the staff of Enver Pasha plan together in Berlin. Sarıkamış is under Russian control and the railway passes through this area. It would be easier to move through the depths of the Caucasus once Sarıkamış is taken. The plan was to capture Sarıkamış on a Christmas attack of the third army corps. The tenth corps would also attack from north, the ninth from the center and the eleventh from south. The tenth army corps go far too north due to lack of information and wrong guidance. They all freeze to death getting stuck at snow on Allahuekber Mountains. The ninth corps arrived at Sarıkamış, but stayed alone where it was supposed to attack with the other two corps. They were completely destroyed with the shelling of the Russian long-range canons. They surrender on 4 January 1915. The eleventh corps stayed on its ground and was not able to move at all.

The notification of this sudden Turkish raid operation to the Russian forces by Armenians was critical in the disastrous result of this battle. With the strategic mistakes conducted by the Ottoman army, the operation ended in defeat.

The reasons why this battle ended in disaster are as follows:

The officers in the Action Army were promoted a higher rank when the army was relocated in İstanbul. This spoiled the ranking order in the army. The political acts of the Union and Progress Party instigated the process. This devastation revealed itself in the third army corps in Erzurum. The commander of this corps Hasan İzzet Pasha was much less experienced than the tenth corps commander. They had a quarrel and the commander of the army corps is dismissed to be replaced by Colonel Hafız Hakkı, whose lack of experience and information on the area turned out to be the main reason of the disaster.

-The winter equipment sent from İstanbul never reached the corps since the ships carrying all the equipment was submerged by the Russian navy on 7 November 1914. - The corps did not have adequate winter equipment, yet even the Chief of Staff did not know about this.

- Communication between the corps was almost nonexistent.

- Heavy canons could not be carried up to the frontier due to heavy snow and lack of roads. Upon the warning from the Armenians who know the area quite well, the Russian -general Judenic stopped the seceding Russian troops and ordered a new attack. Thousands of soldiers and local people, even the Turkish commander Hafız Hakkı Pasha died of typhus epidemic of at the end of the battle. A number of Armenians also were victims of the epidemic. These death tolls were added up to the so called massacre figures they have been claiming.

The second battle was waged between the Ottoman army under the command of Halil Pasha, who was the uncle of Enver Pasha and the Russian / Armenian corps. It is known as the Battle of Dilan. This time it was the Ottoman army that made an attack. The Russians here were devastated yet the Armenians under the command of Antranik resisted. At the end, thousands of Ottoman soldiers died. These two incidents were the greatest factors of the Armenian deportation.

The Armenian guerillas slaughtered around 30,000 Muslims around the Kars-Ardahan region which was under Russian invasion on 6 March 1915.

The Armenians in Van launched a rebellion on 17 April 1915 and captured the city on 17 May 1915 when they slaughtered 40,000 Muslims. Hearing that an Ottoman army corps is on the way to suppress the rebellion with a counter-attack in June 1915, the Armenians panicked and as much as 300,000 Armenians fled from Muş, Bitlis and Van to first Karaköse, then to Iğdır and finally to Yerevan. Most of them died of cold, illness and hunger in Yerevan and these death tolls were also added up to the so called massacre figures. The Armenians in Yerevan did not like those coming from Anatolia and the conflict between these two groups is one of the main reasons of their defeat.

THE DEPORTATION CASE (24 APRIL – 25 NOVEMBER 1915)

General Bronsart Von Schellendorf (Chief of Staff of Turkey Supreme Military Command and the 5th Infantry Division Commander of Prussia stated:

“When the Armenians committed a dangerous act of rebellion during the First World War, the previous hatred found a new area of expansion. The reforms loaded up to the Ottomans by the Grand Powers of the era soon showed its effects and the Armenians gained seats in the parliament, some even rose to the position of the minister of foreign affairs. They had the same social and political rights like the other subjects of the Empire. The rebellion backed with the countless armories the Armenians collected from their areas was organized on a long term, was established, reinforced and financed by the Russians. Everyone who could use a weapon was already in the Ottoman army and the Armenians committed horrible carnages among the people who were defenseless. They extended their attacks far beyond the eastern corps and the rebellion extended over a very large area. The work of the Ottomans had to be hasty and they needed communication with the area beyond the frontier. Thousands of Muslims were escaping from the Armenian cruelty. The board of ministers decided to announce that the Armenians were posing danger for the state and the society, and to deport them away from the border areas. The British, French and American press interpreted the deportation decision as the hatred of the Turks against Christianity, yet the Ottomans avoided any form of fierceness.” (5)

As can clearly be seen from this statement, the Ottoman government had to take a defensive position for the country against the conditions that form upon the union of the Russian forces with the Armenian terrorists organizations and therefore issued a deportation decision. Deportation was normally carefully planned to avoid any trouble or harm for the Armenian civilians. However, the incapability of the Ottoman government, the war disaster overtaking the country, hunger, epidemic, anarchy, bandits, and lack of transportation, jailbreaks and the foreign occupation in a number of parts of the country led to the loss of a number of the people deported.

The dreamer groups trying to take advantage of the situation dream of an Armenian state on the territories of the fading Ottoman Empire thus made a misdoing to their comrades. A part of the Armenians on deportation died of cold, hunger, illnesses and poverty. Some were subject to looting and carnages.

State officials, Kurds and Circassians who were found involved in these acts of carnage were later punished for their crime. 1397 people were sentenced to death upon the court decisions taken. The Armenians trusted Turkish neighbors with their children.

There are still claims that these children were assimilated. However, these Muslims who had trouble even in finding food had no other intention but to help and show mercy. This was, and will never be understood by Westerners.

The deportation case is a natural action of defense the Ottoman Empire committed to protect itself from the betraying Armenian gangs and attackers who let her down in war. The fact that it was launched in summer shows the good intentions and charity of the Ottomans. Were the deportation implemented in winter, all of these people would have frozen to death.

The Ottoman Empire conducted one of the most successful deportation organizations in history and transferred people gathering from various regions to the best available areas where the climate provides lively opportunities.

The number of people subject to deportation according to the Ottoman archives is seen on Table 1. As seen on the table (with a $\pm$ % 10 difference):

- Number of people subject to deportation: 438,758

In the report sent to the Superior Minister of Foreign Relations of France, Mr. Gout by the Ottoman MP Bogos Nubar Pasha, who is also an Egyptian Armenian, the number of the deported people is 410,000.

- The number of people arriving at the settlement areas is 382,148.

- The number of people who died on the way is 56,610. Approximately 10,000 of these were killed during attacks, and 46,000 due to hunger and illnesses.

Morgenthau, the American envoi wrote to his diary that he was so surprised upon the statements of Zenop Bezciyan, agent of the Armenian Protestantism during their meeting and mentions "The agent of the Armenian Protestantism, Zenop Bezciyan paid me a visit.

I was surprised when he told me that the Armenians at Zor were pleased with their lives; they had already made jobs and started making a living; these seem to be the very first ones to be deported, without being massacred (!).

He gave me a list of where each camp was and told me that he thought around half a million people were deported to these camps." which clearly state the real happening of the deportation process. There is no need to add anything to these words. (6)

34) In January 1916, the Russian army began a new assault with 1 million soldiers in the eastern frontier. The Turkish army showed great resistance.

Guided by Armenians, the Russian army arrived before Karskapı, Sivişli village over Palandöken Mountains and Topalak village. From another direction they invaded northern frontier of Erzurum over Köşk village.

The city of Erzurum surrendered soon on 16 February 1916. Fearing that the Armenian forces would commit carnages, the Russians did not let them go beyond Karskapı. The Russian army advanced as far as Sivas.

On the other hand, some positive incidents took place in the western frontier: The British and French navy and army forces could not defeat the Turkish forces at the Dardanelles Strait. There were two important outcomes of this battle where thousands of Turkish youth died:

a) Since Britain and France could not reach out to Russians, the Tsardom collapsed a y

ear later. The Russian forces seceded from Eastern Anatolia and were replaced by Turkish forces in the city. The foundations of the Independence War and Republic of Turkey were laid in Erzurum.

b) Mustafa Kemal Atatürk turned out to be a brilliant officer upon his success in the Battle of Çanakkale (Dardanelles). The success he gained there opened his path to Samsun, Erzurum, Sivas and Ankara and brought along the birth of the Republic of Turkey.

35) Rebellions started in Russia on 28 February 1917. The challenges, hunger, illnesses and the efforts of the organized socialists caused the decrowning of the Tsar.

The Bolsheviks came to power on 7 November 1917 and signed a treaty with the Ottomans on 15 December 1917, which resulted in the secession of the Russian forces from Eastern Anatolia. However the Armenian soldiers did not join the seceding forces and continued the bloodshed, committing slaughters in Bayburt and İspir in January 1918. The Turkish army moving off from Sivas took Erzurum back while the Armenians seceding killed thousands of Turks on their way back.

36) The Ottoman army entered Erzurum on 12 March 1918. The independence of Erzurum became the source of independence for Anatolia. The light shining in Çanak-kale rose up like a sun to illuminate the whole country.

At this point we need more on the independence of Erzurum. The following news was sent to Armenians in Yerevan by the European representative of Armenians Bogos Nubar Pasha in January 1918: “The Germans are defeated and the cease-fire agreement is at hand. Maintain resistance. The Armenian name for Erzurum is GARİN. It is considered to be holy and the capital of so-called the western Armenia, a city that has to be absolutely maintained. A cease-fire would leave the area to us”.

There used to be huge Russian ammunition and equipment storage depots in Kiğı (Bingöl) which was then a district of Erzurum. These were handed over to the Armenians. There were also 400 Russian cannons in Erzurum, Sivişli and Dereboyu where the officers were Russian and the privates were Armenian.

Officers of Armenian origin also served under the South Caucasia Russian Command Headquarters with Russian uniforms in the Erzurum garrison such as Colonel Morel, Dolukanov, Muradyan of Sivas, General Antranik (the Russian Pasha), Dr. Zavrıyev and Arsak. They committed incredible carnages on the ice-cold days of Erzurum.

Thousands of people were collected, butchered and destroyed in the city where there was no one able to hold a weapon. This was mentioned in the memoirs of the commander of the second artillery regiment Mayor Khlebov. Western intellectuals shall be able to find out details of the slaughters committed by Armenians once they read these memoirs. (7)

Kantarcızade Mehmetoğlu Hacı Mustafa who personally buried some of the victims as the vice head of the city police department stated “The number of this disaster in Erzurum is 9562. Probably twice as this many were killed in the smaller towns and villages.” which clearly shows the slaughter conducted by Armenians in the villages and towns. (8)

All of the victims killed by Armenians were innocent, unarmed and unguarded. The mass graves discovered reveal the atrocity committed.

37) The Brest-Litowsk Treaty was signed on 3 March 1918. According to this agreement Kars, Ardahan and Batumi were left to Ottomans. Antranik, who was in Erzurum at the time, rejected this condition. There were also two British officers in Erzurum to organize the Armenians there. Antranik stated “We have a hundred cannons, and ammunition and supplies enough for two years in the castle in Erzurum. The castle has water connection from the natural mountain spring.

We can stop the Ottoman army made up of around 4-5 thousand soldiers with two or three cannon shots.” However, these units from the Yerevan Armenian soldiers fled without even shooting a bullet back.

Later on, Antranik reported: “The Armenian lords sent 15,000 men to fight in Erzurum and they hid behind the frontier, which brought disaster to Armenia and the Armenian people. None of the Armenians now want to be on the frontier, damn with those lords!” These were the exemplariness words showing the condition of those trying to save their homeland (2).

The number of Armenians fleeing from Erzurum is 300,000. These are the Armenians who previously had escaped and came back later on with the Russian invasion.

The army in Erzurum is the Russian army. The privates there are Armenian and the officers are Russian. The British officers accompany them as well. The artillery regiments were all (400 cannons) under Russian command. The Russian officers tried to stop the carnage conducted by Armenians with the military honor. According to what they reported, there would be no Turk alive in Erzurum if they had not taken these measures.

Upon the independence the public in the city wholeheartedly welcomed the Ottoman soldiers and officers. I would love to share this memory of mine with you on this welcoming: My mother's cousin Muhyettin was one of the soldiers who entered the city within the Turkish army. His uncle Hacı Kamil Boynukalın was also one of those who narrowly escaped from the carnage. He threw himself at the feet of his nephew. Muhyettin was one of those who went to Gümrü with the Turkish army and he never came back. Who knows wherever he fell down onto the ground? The following elegy is an example of elegies sung for such people.

I sifted "höllük " over and over again
I swaddled baby on a mirror-cradle
I fed him, looked after him, made him a soldier
He left and never came back, it just can't be helped

38) The Ottomans took Batumi on 2 April 1918. They entered Kars on 25 April, Gümrü (Alexandropol) on 15 May 1918 and Baku on 15 September 1918 where they captured the British army (9)

E- BETWEEN 1918 MONDROS CEASEFIRE AGREEMENT AND 1923 LAUSANNE TREATY

39) The Mondros Ceasefire Agreement was signed on 30 October 1918, which marked the end of the great adventure the Ottoman Empire joined with the First World War. The loss of the Ottoman Empire during this war is around three million people. 325,000 martyrs, 400,000 injuries, 1,565,000 dead of illness which totally equals to 2,290,000 military casualties and the number of those from public who die during the wartime immigration and the Armenian carnage is around 600,000 according to the statements of Talat Pasha.

The second article of this agreement stated secession of all Ottoman battalions in Caucasia, 4th Article: the captives of the Allies and all Armenian captives shall be handed over to the Allies upon being gathered in İstanbul with no condition or provision. 24th article: The Allies are registered to invade any part of the Armenian region in case of a conflict.

As required by the Mondros Treaty, the Ottoman Army seceded from the lands captured during the war and these lands were recaptured by the foreign army forces + Armenian forces, starting a second phase of cruelty.

40) A court martial was established for those responsible for the Armenian Deportation on 16 December 1918.

41) The Kars Islam Council was established on 2 December 1918. A decision over forming an army loyal to the homeland was taken. The British General Bech demolished the Islamic Council on 16 December 1918 and handed the city over to the Armenians. On 21 December 1918, the French and Armenian forces entered Adana.

42) The British sent many Union and Progress Party members to exile at Malta on 29 March 1919. The British attorney general found no evidence of deportation when they had all the Ottoman and Patriarchy archives at their disposal. The following message was sent by The British Embassy in the USA on 13 July 1921: "I am sorry to tell you that we have found no evidence in the American archives to judge against the Turkish." The captives in Malta were all released on 25 October 1921 (10).

43) The Ottoman army seceded back to Erzurum in January 1919. The Armenians invaded the area until Oltu which was the previous border spot and committed great carnages to Turks there. Kazım Karabekir, who was the army corps commander of the Eastern Frontier in the World War I, was appointed as the Commander for the 15th Corps to Erzurum, which would light the fire of independence.

44) The Independence War made its de facto commencement with the landing of Mustafa Kemal and his colleagues to Samsun on 19 May 1919. The Erzurum Congress was held on 23 July 1919 as the very first step towards the independence of the homeland.

45) The Sivas Congress was held on 4 September 1919. There, the Anatolia and Rumeli Defense of Rights Group was founded. The Federal Congress had sent General Harbord to take the necessary decision to patronize the Armenians and he met with Atatürk after the Congress, and headed to Erzurum later on. There the mayor showed him the Muslim and the Christian cemeteries and said "Erzurum is Turkish, with its alive and dead people".

46) The French invaded Maraş on 30 October 1919.

47) The Armenians committed carnage in Maraş on 23 January 1920.

48) The British invaded İstanbul on 16 March 1920.

49) The American Congress rejected the proposal to establish a mandate over Turkey and Armenia on 3 April 1920.

50) Turkish National Assembly opened on 23 April 1920.

51) The French abandoned Kozan on 2 July 1920. They took thousands of (60,000 to 80,000) Armenians along them (10).

52) The Ottoman government of Damat Pasha signed the Treaty of Sevres which meant the end of the Ottoman Empire. The Armenian National Delegation representing the Ottoman and Diaspora Armenians as well as the Delegation of the Armenian Republic representing the existing Armenian State and the Armenian Patriarch Monsenyor Terziyan on behalf of the Clerical Council attended the conference.

The Chairman of the Armenian National Delegation, Bogos Nubar Pasha (An Ottoman Parliamentarian) and the Head of the Delegation of the Armenian Republic, A. Aharunyan expressed their opinions separately.

Bogos Nubar stated that the Armenians gained victory under the French flag in the French Legionary Corps, that the Armenians made up half of those fighting for the French, that there were 150.000 Armenians in the Russian army and 40.000 Armenians joined the operation for the freedom of the Armenian provinces and he demanded that an independent Armenian state be founded under the protection of the United Nations, the USA or the Allies upon the freedom of Cilicia and Maraş provinces from Turkish invasion. (11).

53) The Ankara government declared war on Armenia on 24 September 1920. The Turkish forces countercharged and the Armenians committed more bloodshed as they were seceding.

54) Armenians were taken out of Kars on 30 October 1920.

55) A peace treaty (Gümrü) between Turkey and Armenia was signed on 23 December 1920. The previously Ottoman areas except for Batumi were left to Turkey and Sevres Treaty was announced invalid (9).

56) The Grand Vizier Talat Pasha was shot and killed by an Armenian from Erzurum, named Sogomon Taleyran in Berlin on 15 March 1921.

57) The Soviet-Turk Moscow Treaty was signed on 16 March 1921. On 13 October 1921, Kars Treaty was signed between Turkish National Assembly, Azerbaijan-Armenia and Georgia. The agreement marked the approval of the Turkish borders by Armenia, Azerbaijan and Georgia, declaring the Sevres Treaty null and void.

This marked the finalization of the Turkey-Armenia, Turkey-Georgia and Turkey-Azerbaijan borders. The Armenians today do not accept these borders and demand land from Turkey.

58) Ankara Treaty was signed between Turkey and France on 20 October 1921 and the French seceded from Antep, Adana and Maraş. The Armenians still living in the area also seceded with the French troops (10).

59) The previous Grand Vizier Sait Halim Pasha was shot by Armenians in Rome on 6 December 1921. The Armenians later shot Dr. Bashaettin Şakir on 17 April 1922. The Armenians shot the Navy Minister Cemal Pasha and two other Ottoman officers in Tblisi on 21 July 1922 (10).

60) The Turkish army at the Western Frontier gained victory at The Supreme Command Battle on 30 August 1922. The Greek army was taken as captive. All of the Armenians in western Anatolia abandoned the country with the Greeks.

61) Much Armenian and Muslim bloodshed occurred at the Armenian riots that occurred during the period between 1896 and the World War I. Later, between the World War I and the Kars Treaty signed on 16 March 1921, the armed Armenian gangs supported by the Ottoman Armenians and the Armenian armed troops backed by the Russian forces committed slaughters and killed many Muslims.

The Ottoman Empire had to declare deportation, which is stated also in the memoirs of the Grand Vizier Talat Pasha: "The Armenians had great losses due to both the deportation and rebellions. We need to confess that. However the Muslims living in the eastern provinces had the same amount of losses as well. The slaughter committed in Van, Muş, Bitlis and Erzurum by the Russians were so violent that the local Muslim communities could do nothing but leave their towns with their bare feet and hungry bodies. 600.000 of these Muslims died while running away.

Once an objective court is set, I can claim for sure that it will be clear to see it was Armenians who caused all these incidents. I was brave enough to state the treatment against the Armenians and the incidents happening thereof, but now it is their turn to confess fairly about the murders committed by Armenians on Muslim people.

These arbitrary treatments have been mentioned in many works, yet what the Armenians committed have never been mentioned.

This has two implications: The Allies find it right when Christians kill the Muslim people, or recognize the political slaughters committed by Armenian party members.

The person called General, who personally slaughtered some of the thousands of Muslims killed, was welcomed in London and Paris as the Armenian envoy. It is only possible to understand how the French and British shook these bloody hands on condition that the above-mentioned implications are fully accepted (12).

62) On the Armenian question, Mustafa Kemal told to the American journalist Clarence K. Sarteit the following on 24 January 1921: "Except for the exaggerations of those in hostile approaches, the Armenian deportation is actually as follows: The Tashnak Armenian Committee, which served for the Tsardom when the Russian army declared war on us in 1915, caused rebellions amongst the Armenian public behind our troops. We all felt we were caught between two fires.

Our transportation and medical convoys were brutally attacked and destroyed, the bridges behind us smashed and the roads were spoiled. Terror ruled in Turkish villages too. The bandits who took every Armenian capable of holding a gun for them would provide transportation of ammunition and food supplies from Armenian villages where they have been enjoying the immunity since the capitulations granted by grand powers. The global community that stood indifferent to the acts of England to Ireland at the time of peace cannot claim a fair accusation to us for a decision we had to take on the deportation of Armenians.

Almost everyone knows the destruction and slaughter caused by the Armenian bandits when the Russians started to abandon the eastern provinces upon the Brest-Litovsk Treaty.

The American General Harbord who witnessed the incidents in the region and who later affirmed that all I told him about these were true is a living witness you could learn more from.

The Tashnak groups later went on to their slaughters in Kars and Oltu upon the agreement signed on Gümrü (Alexandropol) Treaty (10).

F- FROM 24 JULY 1923 UNTIL TODAY

63) The Lausanne Peace Treaty was signed on 24 July 1923. The Jewish, Greeks and Armenians were granted the rights of minority. The USA government rejected the Treaty (10).

64) Turkish Republic was officially founded on 29 October 1923. The Armenians in Turkey became Turkish citizens and have lived here on trust.

Despite the recognition by several countries, The USA government did not recognize Turkey as an independent state. It was only in the 1930s when the USA commenced official relations with Turkey within consular works.

65) The Armenians going abroad for various reasons kept their efforts against Turkey. Although Kaçaznuni kept saying "There is nothing the Tashnak Party would do", the Armenians continued their anti-Turkish positions and embittered hatred trying to gain international support through unfair claims.

The Turkish government at the time chose to endure in silence for the painful incidents the Turkish society as well as the Armenian and Christian folks experienced and hoped for no repetition of these incidents ever again.

The state chose to avoid mentioning these facts to abstain from any act or statement that could cause hatred or revenge in Turkish society.

However, the old saying "Enemy never sleeps even when water does" proved true; the Armenians established terrorist organizations abroad and committed assassinations on various Turkish authorities including Turkish diplomats abroad.

66) The first assassination against Turkish diplomats was committed on 27 January 1973.

The victims of these crimes were Bahadır Demir, Mehmet Baydar, Ambassador Daniş Tunalıgil, Ambassador İsmail Erez, Head Secretary Oktar Cirit, Ambassador Taha Carım, Ambassador's wife Necla Kuneralp, Ambassador Beşir Balcıoğlu, Ahmet Benler, Yılmaz Çolpan, Galip Özmen, Neslihan Özmen, Sarık Arıyah, Engin Sever, Reşat Moralı, Tecelli Ari, Mehmet Yergöz, Cemal Özen, Kemal Arıkan, Orhan Gündüz, Erkut Akbay, Nadide Akbay, Colonel Atilla Alkat, Bora Su-elkan, Ambassador Galip Balkar, Dursun Aksoy, Cahide Mıhcıoğlu, Işık Yönder, Erdoğan Ozan and Enver Ergun. Çetin Görgü was shot in 1991, Çağlan Yücel in 1993 and Ömer Haluk Sipahioğlu in 1994 (10).

67) The Armenian state founded upon the collapse of the Soviet Union on 5 July 1995, after the approval of the Armenian Constitution. This constitution states procurement of acceptance on the so-called Armenian genocide by Turkey as well as the Armenian idea of possessing certain parts of Turkey and the invalidity of the Kars-Moscow Treaty.

68) Hovhannes Kachaznuni, the first Prime Minister of Armenia founded after 1918 stated the following during a speech he delivered in 1923 in Bucharest party congress:

- The winter of 1914 and the early months of 1915 was a period of excitement and hope for Russian Armenians including Tashnak Sutyun.

We were on Russia's side with no condition and felt a victory with no apparent result in hand. We were sure the Tsar would present us the freedom of Armenia (consisting of Southern Caucasian Armenia and the Armenian provinces in Turkey) in return for all our efforts, loyalty and help. We never could understand the facts as we were hypnotized by the irresponsible words of empty minds and kept dreaming on.

-The decades-long struggle against the Turkish occupation resulted in the exile and destruction of Armenians in Turkey and therefore, the evacuation of the Armenia in Turkey (13).

These words can explain everything in their own words.

69) The population census before the First World War stated the Armenian population in the Ottoman Empire as 1,157,519 in 1896; 1,173,233 in 1905 and 1,294,851 in 1914 (14) How would the claims of 1,500,000 casualties in massacre fit into these numbers?

As Prof. Justin Mac Carthy said "Those who abuse the Armenian claims as political material are politically strong but the facts are on the Turkish side. How could a nation 80 % of whom is alive could have been subject to genocide? It was already clear that these incidents were not genocide even before the announcement of the population figures because the Armenians in Istanbul, İzmir and Edirne never underwent deportation and survived. Yet when genocide was committed in Germany, even the Jewish people living in Berlin were killed. Would we accept that Turks waited to commit genocide 900 years since they came to Anatolia after 1070, a period of 9 centuries when they lived side by side with the Armenians? There is a war, not a genocide and Turks killed Armenians during it, as the Armenians killed Muslims and Turks as well. What is written as propaganda material is all fake and lies. Those said to be official documents are quotes from Tashnak Journals, really silly lies." (10).

70) It is impossible to determine the actual number of casualties of both the Armenian and Muslim side in Anatolia between 1914 and 1921. Examining the existing archive materials can result in a close number. During this period:

a) Armenians committed slaughter against Muslim people:

-between November 1914 and May 1915, (before deportation)

- before the invasion of the Russian army (January 1916 and November 1918)

-during the Armenian invasion of eastern Anatolia (Jan. 1919-Dec. 1920)

which resulted in around 600.000 Muslim casualties.

b) the losses on the Armenian side on this period is:

- 10.000 were killed by Muslims looking for revenge between April-November 1915 (deportation period). 46.000 people died of diseases.
- the number of Armenians leaving the country with the French in the post-war period is around 60-80.000
- the Armenians within the Turkish borders after the war is around 285.000
- the number of those converting into Islam and staying in Turkey is unknown (15).
- Armenians living outside Turkey, namely Syria, Lebanon and other Muslim countries amount to 390.000
- it is yet impossible to figure out an exact number of the victims between 1914 and 1921 as certain groups returned back to Anatolia in 1918.

The number of Armenians living outside the Soviet Union in 1970 can be seen on table 2. These figures show how unrealistic the genocide claims are.

71) The Armenians later on had attempts to issue decisions approving Armenian genocide from parliaments of various countries such as Greece, Switzerland, France, European Parliament, Italy, New Mexico, California, Maryland, Arkansas, Sweden, Canada, Wales, Argentina, Uruguay and the Netherlands, with the most recent attempts being in the USA Senate.

72) Afterwords:

- The Armenian question is an extension of the Christian-Muslim conflict. Although Turkey is a secular country, it represents Islam against Christians. Turks have committed a crime; they took Anatolia and Istanbul over. They need to be sent to exile from here. The Crusades of the 12th century were repeated in 1918 in Anatolia. Turkish Republic, born out of the ashes of the Ottoman Empire is now facing the same situation.

- The Christian world and the rich Diaspora are backing the small Armenian community. What we lack is the obscurity of that part of history. The provisions of the Sevres Treaty which was announced null and void is being reinstated, western parliaments propose demands through EU and try to leave an unjust stain on Turkish society for incidents that occurred 100 years ago.

- The Turkish society has put up with these sorrowful cases, kept these experiences hidden from public for a peaceful generation.

-Armenians in Turkey enjoy Turkish citizenship today.

- Armenians in history have always believed they could act with the help of others. Taking the Christian world for granted, they ended up disasters with their greed of destruction. They fought against us and tried to destroy us. In today's world the Armenians should abandon their mistakes in the past. They should admit that they cannot take anything from the Turkish Republic and tell this to everyone supporting them.

The Ottoman Empire and the Turkish-Muslim society are blameless on the incidents of 1914 – 1921. This fact shall be accepted one day by all nations in the world.

I would like to take this occasion to express my graceful feelings to our ancestors, martyrs and veterans who endeavor and risk their life to grant us this homeland. May they rest in peace.

İlhami OĞUZ

Senior Mechanical Engineer

Istanbul Association of Erzurum

Culture and Solidarity

Chairman of Consultancy Council

Table 1 – Population subject to deportation according to Ottoman archives:

Adana	30.000
Ankara	21.236
Aydın	250
Bilecik	1.200
Diyarbakir	20.000 (?)
Dörtyol	9.000
Erzurum	5.500
Eskişehir	7.000
Giresun	328
Görece	250
Halep	26.064
Haymana	60
İzmir	256
İzmit	58.000
Kalacık	257
Karahisarısahip	5.769
Kayseri	45.036
Keskin	1.169
Kırşehir	1.147
Konya	1.990
Kütahya	1.400
Mamuretülaziz	51.000
Nallıhan	479
Ordu	36
Perşembe	390
Sivas	136.084
Sungurlu	576
Sürmene	290
Tirebolu	45
Trabzon	3.400
Yozgat	10.916
Total	438.758 (?)

Table 2 – Countries in which Armenians live (As of 1970)

Lübnan	165,000
Suriye	4,200
Irak	2,400
İran	126,000
Ürdün	7,500
İsrail	2,000
Mısır	36,000
Kıbrıs	3,500
Habeşistan	1,300
Sudan	800
Libya	3,000

Cezayir	2,000
Fas	1,500
Bulgaristan	32,000
Romanya	44,000
Macaristan	2,000
Çekoslovakya	1,000
Doğu Almanya	500
Polonya	100
Fransa	126,000
İngiltere	6,000
İtalya	2,000
Belçika	1,000
Hollanda	1,000
Batı Almanya	3,000
İsviçre	500
Yunanistan	7,000
Avusturya	300
Portekiz	300
ABD	400,000
Arjantin	36,500
Brezilya	800
Uruguay	800
Şili	150
Venezüella	4,750

Total **1,024.900**

Note: Armenian population living within the borders of the Soviet Union is not included in the total number above.

BIBLIOGRAPHY

- 1)Osmanlı Devletinde Gayrimüslim Tebeanın Yönetimi-Bilal Eryılmaz-Risale Yay.
- 2)İskalanmış Barış-Hans Lukas Hieser-İletişim Yayınları
- 3)Ermeniler ve İttihat-Terakki – Ahsen Avanzo – Kaidz Minasyan – Aras Yayınları
- 4)Antranik Paşa – Antranik Çelebyan – Peri yayınları
- 5)Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi – Esat Uras – Belge yayınları
- 6)Ermeni Tehciri – Prof. Yusuf Halaçoğlu – Bab-ı Ali Kültür Yayınları
- 7)Gördüklerim, Yaşadıklarım Erzurum 1917-1918 - Yarbay Tverdohlebal - Genel Kurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları
- 8)Erzurum'da Ermeni Mezalimi 1918–1920 – Betül Aslan – Atatürk Üniv. Yayınları
- 9)İstiklal Harbimiz - Kazım Karabekir,
- 10)Ermeni Meselesi 1774–2005 – N. Bilal Şimşir
- 11)Batı-Ermenistan (Kürt İlişkileri) ve Jenosid – M.Kalman - Zel Yayıncılık
- 12)Talat Paşa Ermeni Vahşeti – Örgün Yayınevi
- 13)Taşnak Partisi'nin Yapacağı Bir şey Yok - Ohainnes Kaçaznuni
- 14)Ermeni Dosyası – Kamuran Gürün - Remzi Kitabevi
- 15)Türkiye'de Ermeni Çocukları ve Kadınları - Dr. İbrahim Ethem Akın - Babil Yayınları

EK-2**ULUSLARARASI TÜRK-ERMENİ İLİŞKİLERİ
VE BÜYÜK GÜÇLER SEMPOZYUMU****SONUÇ BİLDİRGESİ**

Erzurum Atatürk Üniversitesi tarafından düzenlenen 1. Uluslararası Türk-Ermeni İlişkileri ve Büyük Güçler Sempozyumu Amerika Birleşik Devletleri, Norveç, Fransa, Rusya, Tataristan, Gürcistan, Azerbaycan ve İran'dan 11 yabancı, 69 yerli akademisyenin katılımıyla gerçekleştirilmiş, sempozyumda 75 bildiri sunulmuştur.

Bu sempozyumun Birinci Dünya Savaşı'nda işgale uğramış ve çok sayıda şehit vermiş bir şehir olan Erzurum'da yapılmış olması özel bir anlam taşımaktadır.

Türk-Ermeni İlişkileri ve Büyük Güçler konusu, tarihi, siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel çalışmalara ilişkin bildiriler ile her yönüyle ele alınmıştır.

Sempozyum, yalnız Türkiye ve Ermenistan için değil, Güney Kafkasya'da da barış, güvenlik ve istikrar ortamının yaratılmasına katkıda bulunmayı amaçlamıştır.

Bölge için öngörülen olumlu vizyonun hayata geçirilmesinin Türkiye-Ermenistan ilişkilerinin tarihi ve coğrafi koşullar içerisinde ve bilimsel çerçevede yapılacak anlaşmalar üzerine inşa edilmesine çalışılmıştır.

Tarihi olaylar, siyasete alet edilmeden, objektif bir şekilde bilimsel olarak ele alınmıştır. Ulusal hafızaların çeliştiği ortamlarda güvenilir ve ortak araştırmalar çerçevesinde adil hafızaya ulaşmak hedeflenmektedir.

Bu çerçevede Türkiye'nin 2005 yılında Ermenistan'a resmen önerdiği tarihçiler ve diğer uzmanlardan oluşacak bir komisyonun mevcut bilimsel sorunların çözümünde önemli bir araç olabileceği düşünülmektedir.

Üçüncü ülkelerde taktik kazanımlar peşinde koşmakla ve tarihsel husumet çıkarmakla ne tarihi olayların layıkıyla anlaşılmasına hizmet edilebilir, ne de dostluk temeline ortak bir gelecek inşa edilebilir.

Bu çerçevede, yakın zamanda Ermenistan başta olmak üzere Güney Kafkasya'daki ülkelerden ve dünyanın diğer ülkelerinden bilim adamları ile de bir araya gelme arzumuzu beyan ediyoruz. Katılımcılar sempozyumu düzenleyen Erzurum Atatürk Üniversitesi ve sempozyuma büyük ilgi göstermiş Erzurum halkına şükranlarını sunar.

Emekli Büyükelçi Ömer Engin LÜTEM
Emekli Büyükelçi Dr. Bilal N. ŞİMŞİR
Prof. Dr. Hikmet KOÇAK
Prof. Dr. Aygün ATTAR
Prof. Dr. Cevat BAŞARAN
Prof. Dr. Orhan GÜVENEN
Prof. Dr. Erol KÜRKÇÜOĞLU
Doç. Dr. Cafer ŞEN
Prof. Dr. Ümit ÖZDAĞ
Prof. Dr. İlyas DOĞAN

Prof. Dr. Kemal ÇİÇEK
Prof. Dr. Yusuf SARINAY
Prof. Dr. Yavuz ASLAN
Prof. Dr. Nurşen MAZICI
Prof. Dr. Cihat GÖKTEPE
Prof. Dr. Ömer TURAN
Prof. Dr. Kerem KARABULUT
Prof. Dr. İbrahim Ethem ATNUR
Prof. Dr. Turhan KAÇAR
Prof. Dr. Selçuk GÜNAY
Prof. Dr. Enis ŞAHİN
Prof. Dr. Bülent ÖZDEMİR
Prof. Dr. Haluk SELVİ
Prof. Dr. Selçuk URAL
Prof. Dr. Erdal AÇIKSES
Prof. Dr. Hikmet ÖKSÜZ
Prof. Dr. Osman AKANDERE
Doç. Dr. Barış ÖZDAL
Doç. Dr. Salim GÖLÇEN
Doç. Dr. Necla GÜNAY
Doç. Dr. Davut KILIÇ
Doç. Dr. Nurcan TOKSOY
Doç. Dr. Feridun ATA
Doç. Dr. Gürsoy ŞAHİN
Doç. Dr. Ulvi KESER
Doç. Dr. Recep KARACAKAYA
Yrd. Doç. Dr. Bestami BİLGİÇ
Yrd. Doç. Dr. Recai KIZILTUNÇ
Yrd. Doç. Dr. Yıldız DEVECİ BOZKUŞ
Yrd. Doç. Dr. Kader POLAT
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Sait DİLEK
Yrd. Doç. Dr. Türkan POLATÇI
Yrd. Doç. Dr. İbrahim SERBESTOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Yılmaz POLAT
Yrd. Doç. Dr. Nebahat ARSLAN
Yrd. Doç. Dr. Yüksel ÖZGEN
Yrd. Doç. Dr. Ali Servet ÖNCÜ
Yrd. Doç. Dr. Tolga BAŞAK
Arş. Gör. Firdes TEMİZGÜNEY
Arş. Gör. Fitnat Cansu ÜNAL
Dr. Yüksel NİZAMOĞLU
Dr. Recep ÇELİK
Yazar Mehmet DAĞISTANLI
Yazar Mustafa ÖZKAN
Yazar Naim ÜRKMEZ
Uzm. Aslan Yavuz ŞİR
Uzm. Mevlüt YÜKSEL
Uzm. Uğur GENÇ
Okt. Evren KÜÇÜK

SELAMİ OĞUZ

ÖZ GEÇMİŞ

1944 yılında Erzurum’da doğdu. İlk, orta eğitimini Erzurum’da yaptı. İTÜ İnşaat Fakültesinden 1969 Şubat ayında Yüksek Mühendis olarak mezun oldu. 1968 Ağustos ayında Mühendis olarak, DSİ Çaygören Barajı inşaatında Kontrol Mühendisi görevi ile meslek hayatına başladı.

1971-1972 yıllarında askerliğini K.K.K.İnşaat Emlak Daire Başkanlığı-Beşiktaş’ta yedek subay olarak tamamladı. 1973-1975 yılları arasında DSİ 15.Şube Müdürlüğü-İzmit’te Teknik Şef, 1975-1984 yılları arasında DSİ 16.Şube Müdürlüğü-Bursa’da Şube Müdürü olarak görev yaptı. Bursa İçmesuyu Tesislerinden, baraj ve ana isale hattını, şehriçi iletim hatlarını ve ana depoların inşaatını gerçekleştirdi. Su arıtma tesisinin %70 oranında tamamlandığında DSİ 16.Bölge-Atatürk Barajı Şanlıurfa’da Bölge Müdür Yardımcısı olarak görevlendirildi.

Bu tarihten itibaren 1992 yılının sonuna kadar Atatürk Barajı ve HES inşaatının teknik sorumlusu olarak çalıştı. 1 nolu türbünün hizmete alınmasından sonra DSİ’den ayrıldı.

1993 Temmuz ile 1994 Nisan ayları arasında BUSKİ Genel Müdürlüğünde Arıtma Daire Başkanı olarak görev yaptı. Mayıs 1994 yılında İSKİ Genel Müdür Yardımcılığı görevine atandı. Bu tarihten emekli olacağı 2000 yılı Şubat ayına kadar Şebekeler ve İşletmeler Genel Müdür Yardımcılığı görevi ile Yönetim Kurulu Üyeliği görevini yürüttü.

1994 yılında Su Vakfı’nın kuruluşunda Kurucu Üye olarak görev üstlendi. Vakfın Yönetim Kurulunda çeşitli zamanlarda görev yaptı. Emekliliğe ayrıldığı 2000 yılından 2009 yılı sonuna kadar İBB Başkanlığına ve İSKİ Genel Müdürlüğüne Danışmanlık hizmetlerinde bulundu. İstanbul’u depreme hazırlama çalışmalarında İBB teknik ekibinde yer aldı. Master Plan hazırlanmasında, Zeytinburnu ilçesi uygulamalarında ve 2004 yılındaki Ulusal Deprem Şurasında görev üstlendi ve Güçlendirme Esasları kitabında yer alan konut dışındaki yapıların güçlendirilmesi esaslarını yazdı.

2004-2007 yılları arasında İBB kuruluşu olan İSTON AŞ., 2007-2009 yılları arasında ise UGETAM AŞ Yönetim Kurulu Üyeliğini yaptı

Meslek hayatında pek çok bilimsel iç ve dış sempozyumlara katıldı. Yaptığı sunumlarla kendi teknik bilgi ve görüşlerini açıkladı.

5.Dünya Su Formu hazırlık çalışmalarında Danışma Kurulu Başkan Vekili görevini yürüttü.

2009 yılında Türkiye’nin su sorunları ve çözümlerinin anlatıldığı Su Raporu- 2009 kitabını,

2010 yılında Atatürk Barajının yapımının anlatıldığı Altın Dağın Doğuşu ve

2014 yılında İSKİ Genel Müdürlüğünün anlatıldığı Ah! İstanbul kitaplarını yazdı ve yayınladı.

2021 yılında halen basım aşamasında olan Su Raporu -2020 kitabı ile Türkiye’nin su sorunlarının güncel değerlendirmesini yaptı.

Yine aynı yıl içinde elinizdeki bu kitabı yayına hazırladı.

Halen; 3 cilt olarak yayınlanacak olan Kuran’ın ışığında Türkiye’nin geleceği adlı kitabının 2. cildini yazmakla uğraşan yazar, Ulusal ve Uluslararası sempozyumlarda Ülkenin su haklarını savunmaya devam etmektedir.

İBB ve İSKİ ye deprem ve su konularında fahri danışmanlık yapmaya devam eden; olayları İslami değerlere göre değerlendiren ve bilimsel anlayışla araştıran, düşünen, yazan yazar; evli, bir kız babası ve iki torun dedesidir.

İLHAMİ OĞUZ ÖZ GEÇMİŞ

1944 yılında Erzurum’da doğdu.

1943 yılında Erzurum’da doğan İlhami Oğuz, ilk, orta ve lise eğitimini burada tamamladıktan sonra İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesinden 1966’da imalat ve işletme alt branşlarıyla makine yüksek mühendisi olarak mezun oldu. Askerlik görevini tamamladıktan sonra, içten yanmalı motorlar dersini aldığı Necmettin Erbakan’ın kurmuş olduğu Türkiye’nin ilk motor üretimini yapan (ilk adıyla Gümüş Motor) Pancar Motor Sanayii’nde imalat mühendisi olarak göreve başladı. Dizel motor imalatında dünya lideri Hatz GmbH’in lisansı ile üretim yapan Pancar Motor’daki görevi sırasında Almanya’daki Hatz tesislerinin yanı sıra pek çok Avrupa ülkesi, Japonya ve Rusya’da dizel motor üretimi yapan tesisleri ve fuarları gezerek, aldığı bilgileri üretim verimliliğini arttırmak üzere uyguladı. İmalat müdürlüğünü yürüttüğü dönemde tesisin yaşam süresi boyunca en yüksek üretim seviyesine ulaşmasını sağladı.

İş hayatına o dönemin otomotiv ve parçaları alanında en önemli sanayi grubu Ercan Holding’e bağlı İstanbul Segman Sanayii’nin İşletme Müdürü olarak devam etti. Grup şirketleri arasında bulunan Almanya, MAN tesisleri başta olmak üzere Avrupa’daki pek çok otomotiv tesisinde çalışma ve incelemeler yapma imkanı oldu. Bu esnada bir ortak ile 1978 yılında Özdök Döküm Sanayii’ni kurdu. Döküm motor parçaları yaparak faaliyetine başlayan Özdök, 1980 yılında elektrojen grup imalatı için kurulan RST Elektrik Sanayii ile genişledi. İlhami Oğuz, 1983 yılında Özdök’teki hisselerini devredip, RST’deki tüm hisseleri devralarak, özel makine tasarım ve imalatını da şirketin üretim portföyüne dahil etti. Talaşlı imalat ve kaynak atelyeleri ile faaliyetler, biri organize sanayi bölgesinde olmak üzere 3 tesise genişledi. Gıda ve otomotiv sektörü başta olmak üzere makine parçaları ve özel makine tasarım ve imalatının yanı sıra jeneratör ve alternatör grupları üretimine devam etti.

1985 yılında ilk defa tamamıyla yerli dizel motor imal etmek üzere Anadolu Motor A.Ş.’nin kurucu ortağı ve yönetim kurulu üyesi oldu. Sarı Çiçek adıyla moto-pomp üreten şirketin 1988 -1995 yılları arasında yönetim kurulu başkan yardımcılığı görevini yürüttü.

Bu işletmeler 1995 yılında Türkiye’nin yaşadığı ekonomik krizi zorlanarak da olsa atlattılar. Ekonomik öngörüləri güçlüydü ve riskli yatırımları sevmezdi. İlhami Oğuz, 2001 ekonomik krizi öncesinde şirketlerin finansalları sağlıklı gözükse de Uzel Makine, Balsu Gıda gibi müşteri sanayi gruplarının yaşayacağı küçülme ve talep daralmalarını tahmin ederek operasyonel faaliyetlerini minimuma indirdi ve makine/tezgâh parkını zaman içinde sadeleştirerek, 3 sene içinde faaliyetleri tamamen durdurdu.

Uzun yıllar imalat mühendisliği alanında çalışan İlhami Oğuz, yüksek öğrenim konusunda oldukça hassastı. Profesyonel çalışma hayatına 2003 yılında son verdikten sonra Kadıköy ilçesindeki Erzurumlular Kültür ve Dayanışma Vakfında Danışma Kurulu Başkanlığı yaptı. Bu süreçte pek çok yüksek öğrenim öğrencisine burs verilmesini sağladı ve mentörlük desteği verdi. Erzurum’un kalkınması üzerine çalışmalar yaptı ve konferanslar organize etti. Mekanik titreşimlerin modellemesinde bilyeli rulmanların titreşim iletimi deneyleri için farklı frekans ve dengesizlik kuvvetlerinin test edilebileceği bir düzenek imal ederek Boğaziçi Üniversitesi mühendislik fakültesine hediye etti.

Okumaya ve tarihe olan merakıyla araştırmalarını Ermeni Meselesi isimli 2009 tarihli yayınında topladı. Bu yayın İngilizce’ye tercüme edildi ve dönemin ABD başkanı Barack Obama’ya gönderildi.

Müzik bilgisi ve yeteneği yakın çevresi tarafından iyi bilinen İlhami Oğuz Türk müziği konserlerini takip eder ve pek çok eseri çok güzel seslendirirdi.

Evli ve iki çocuk babası İlhami Oğuz 25 Ağustos 2022’de aramızdan ayrıldı.